

2021

RASTOČI SLOVARJI

Špela Petric Žižić

**Šolski slovar
slovenskega jezika**

Založba ZRC

ŠOLSKI SLOVAR SLOVENSKEGA JEZIKA 2021

Zbirka: Rastoči slovarji
ISSN 2536-2968
Urednik zbirke: Andrej Perdih

© 2022, ZRC SAZU, Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša, Založba ZRC

GLAVNA UREDNICA

Špela Petric Žižić
<https://orcid.org/0000-0001-7451-4264>

UREDNIKA ZA DIDAKTIKO SLOVENSKEGA JEZIKA

Lara Godec Soršak

AVTORJI

Špela Petric Žižić, Domen Krvina, Dejan Gabrovšek, Lara Godec Soršak, Duša Race, Manca Černivec, Nina Ledinek, Boris Kern, Mija Michelizza

STROKOVNI PREGLED

Špela Petric Žižić, Domen Krvina, Nataša Jakop (frazologija), Manca Černivec, Dejan Gabrovšek, Nataša Gliha Komac, Lara Godec Soršak, Boris Kern, Nina Ledinek, Mija Michelizza, Andrej Perdih

TERMINOLOŠKI PREGLED

Klemen Grabnar (glasba), Polona Gradišek (psihologija), Irena Hergan (geografija), Darja Kerec (zgodovina), Vida Manfreda Kolar (matematika), Jerneja Pavlin (kemija), Robert Potočnik (likovna umetnost), Barbara Rovšek (fizika), Darja Skribe Dimec in Eva Turk (biologija), Vesna Štemberger (šport), Maja Umek (družboslovje)

OBLIKOVANJE

Duša Race

OBLIKOVANJE NASLOVNICE

Brane Vidmar

IZDAJATELJ

ZRC SAZU, Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša

ZANJ

Kozma Ahačič

ZALOŽNIK

ZRC SAZU, Založba ZRC

ZANJ

Oto Luthar

GLAVNI UREDNIK ZALOŽBE

Aleš Pogačnik

Doi

<https://doi.org/10.3986/9789610506294>

Ljubljana 2022

Publikacija je nastala v okviru programa P6-0038, ki ga financira ARRS, projekta Portal Franček, Jezikovna svetovalnica za učitelje slovenščine in Šolski slovar slovenskega jezika, ki ga sofinancirata Republika Slovenija in Evropski socialni sklad, in programa Naravna in kulturna dediščina slovenskega naroda, ki ga

Kataložni zapis o publikaciji (CIP) so pripravili v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani.

ISBN 978-961-05-0629-4 (PDF)

COBISS.SI -ID 100683011

Šolski slovar
slovenskega jezika
2021

Založba ZRC

Uvod

Šolski slovar slovenskega jezika 2021 je prvi slovenski znanstveno utemeljeni splošni razlagalni slovar, ki je namenjen učencem od 1. do 5. razreda osnovne šole. Obsega 2042 enobesednih slovarskih sestavkov. Dodani so jim frazemi in stalne besedne zveze s slovarskimi razlagami ter zgledi rabe.

Šolski slovar slovenskega jezika 2021 je vir različnih podatkov in pripomoček za razvoj veščin branja ter pisanja. V njem najdemo podatke o tem, kaj obravnavane besede slovenskega knjižnega jezika pomenijo, kako se rabijo v besedilu, katere stalne besedne zveze in frazeme tvorijo ter kako se zapisujejo.

Glavni cilji priročnika so spodbujanje rabe slovarjev tako pri pouku kot tudi doma, bogatitev besednega zaklada mladih uporabnikov, usvajanje besednih vrst, zlasti s pomočjo prikaza rabe besede v ponazarjalnem gradivu pa tudi uzaveščanje pravil, po katerih se besede med sabo združujejo. Poleg tega *Šolski slovar slovenskega jezika 2021* uporabnike seznanja s slovarsko strukturo in jih tako pripravlja na branje drugih slovenskih in tujih slovarjev, tako enojezičnih kot dvojezičnih.

Večji del besedišča, ki je predstavljeno v slovarju, sestavljajo besede, ki jih učenci spoznavajo pri pouku. Te besede (oziroma njihovi pomeni) imajo pred razlago oznake, ki so poimenovane po šolskih predmetih: PRI DRUŽBI, PRI GLASBENI UMETNOSTI, PRI LIKOVNI UMETNOSTI, PRI MATEMATIKI, PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI, PRI RAČUNALNIŠTVU, PRI SLOVENŠČINI in PRI ŠPORTU (na primer PRI MATEMATIKI *Točka je to, kar nastane s presečiščem črt, in to, kar sestavlja premico, daljico in ravnino in nima dolžine. Narišemo jo kot piko.*).

V slovar je vključeno tudi osnovno, temeljno besedišče (na primer besede, ki poimenujejo družinske člane, sorodstvena razmerja), ki ga otroci dobro poznajo. Ti slovarski sestavki bodo zanimivi zlasti učencem nižjih razredov, starejšim pa bodo služili kot pripomoček za uvajanje v branje slovarja. Sem spadajo tudi besede, pri katerih se pojavljajo težave z zapisovanjem (na primer **glasba**, **brlog**, **čevelj**) ali pregibanjem (na primer **človek**, **hči**).

V priročniku ne najdemo pogovornih in slengovskih besed, črk, kratic in krajšav, vključeni pa so nekateri simboli, npr. za merske enote, na primer pri besedi **meter** (*Meter je osnovna enota za merjenje dolžine. Simbol za to enoto je m.*). Ob poimenovanjih za moške osebe so navedena poimenovanja za ženske osebe (na primer **pianist** – **pianistka**).

Čustveno zaznamovani pomeni besed imajo pred razlago oznako ČUSTVENO OBARVANO, kot na primer drugi pomen glagola **cveteti** (ČUSTVENO OBARVANO *Cveteti pomeni imeti zdrav in lep videz*).

Zgradba slovarskega sestavka

Iztočnica

gosenica samostalnik

Besedna vrsta

POMEN

1. PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Gosenica** je žival z mehkejšim podolgovatim telesom, ki je na stopnji razvoja med jajčecem in bubo, iz katere nastane metulj.

Razlaga pomena besede.

- Kakšen bo metulj, ki se bo razvil iz te **gosenice**?
- Bube in **gosenice** so nekakšni mladiči žuželk. Iz njih se razvijejo odrasle živali.
- Mravlje se hranijo s kobilicami, hrošči, **gosenicami**, sadjem in medicino.

Kako besedo uporabimo v stavku?

2. Gosenice so niz tesno povezanih jeklenih ploščic okoli koles, s pomočjo katerih se premikajo nekateri gradbeni stroji in vojaška vozila.

- Tank ima **gosenice** in vrtljiv zgornji del s topovsko cevjo.
- Buldožerji se premikajo s pomočjo **gosenic**.

glas samostalnik

POMEN

1. Glas je zvok, ki ga tvorimo z glasilkami in usti.
• Med sporom govorimo razburjeno in s povišanim **glasom**.

• **Glas** se mu je tresel.
• Nižje zapisane note zapojemo z nižjimi **glasovi**, višje zapisane note pa pojemo z višjimi **glasovi**.

2. Glas je zvok, ki ga oddaja kak predmet.

• Pri ritmičnem zvonjenju se posamezni **glasovi** zvonov zlivajo v melodijo.

3. PRI SLOVENŠČINI **Glas** je najmanjša enota govornega jezika.

• Beseda je sestavljena iz **glasov**.
• V besedi lahko poiščem začetni in končni **glas**.
• Kaj so **glasovi** in kaj so črke?

4. Glas je to, kar se širi s pripovedovanjem.

• **Glas** o malem umetniku je prišel na uho celo cesarju in cesarici.

Oznaka strokovnega področja, na katerem se beseda ali pomen uporablja.

STALNE BESEDNE ZVEZE

na glas

Stalna besedna zveza, ki jo tvori beseda.

Razlaga pomena stalne besedne zveze.

Na glas pomeni takó, da se dobro sliši.

- **Na glas** preberi besedilo.
- **Na glas** je zavriskal.

Kako stalno besedno zvezo uporabimo v stavku?

FRAZEMI

biti ob dober glas

Frazem ali čustveno obarvana stalna besedna zveza, ki jo tvori beseda.

Razlaga pomena frazema.

Če **je** kdo **ob dober glas**, pomeni, da je med ljudmi izgubil dober ugled, pozitivno mnenje.

- Če bomo delali veliko napak, **bomo** kmalu **ob dober glas**.

Kako frazem uporabimo v stavku?

Metodološka izhodišča

Šolski slovar slovenskega jezika obravnava občnoimenske leksikalne enote knjižnega jezika vseh besednih vrst. Glavni gradivski vir za slovar je *Korpus šolskih besedil slovenskega jezika*, ki obsega besedila učbenikov, otroškega leposlovja izbranih avtorjev in gradivo šolskih spisov. Obravnavana leksika je tako zajeta iz besedil, ki so za otroke te starosti glavni vir novega knjižnega besedja, ter obsega zlasti jezik leposlovja in osnovno terminologijo pri pouku obravnavanih znanstvenih in strokovnih področij. V geslovnik so vključeni v rabi manj pogosti leksemi, uporabljeni v razlagah, in družbeno relevantnejši eno- in večbesedni leksemi (npr. *družina, dolžnost, ekologija, onesnaževanje, podnebje, pravica, vreme, otrok s posebnimi potrebami, enostarševska družina, človekove pravice* ipd.). Geslovnik *Šolskega slovarja slovenskega jezika* se smiselno dopolnjuje z vidika besedne družine, poleg tega tudi skuša zajeti vse ali vsaj vzorčne besede v posameznih zaključenih pomenskih nizih (npr. poimenovanja za orkestrska glasbila).

Izterminološka leksika, izbrana uravnoteženo po področjih s pomočjo učnega načrta in v korpus zajetih učbenikov, krepi predstavo o pojmovnem sistemu posameznih v slovar zajetih strokovnih področij, njene slovarske oznake pa spodbujajo natančnejše branje slovarja in uzaveščanje razlikovanja med strokovno in splošno rabo posameznih leksemov. Slovarski geslovnik je tako v največjem delu sestavljen iz učbeniškega (terminološkega) besedja, saj sklepamo, da je pouk v tem obdobju pomemben vir novega besedja, pojmovni sistem posamezne stroke pa je (tudi s pomočjo predlogov in pripomb terminoloških svetovalcev s Pedagoške fakultete v Ljubljani) predstavljen kar se da celostno in na način, kot ga učenci usvajajo pri pouku.

Drugi del geslovnika predstavlja temeljna leksika. Ker bo *Šolski slovar slovenskega jezika* služil tudi kot učni pripomoček, smo jo vključevali zlasti po kriterijih problemskega izbiranja (glede na pravopis, pravorečje, oblike). Ta del geslovnika se torej izbira po vnaprej določenih problemskih sklopih, npr. v zvezi s težavami na ravni pravopisa, pregibnostnega vzorca, onezvenečenja ipd., kar je lahko uporabno tudi kot gradivo za učitelje. V nadaljevanju so navedeni nekateri kriteriji izbiranja slovarskih iztočnic.

Zaradi pravopisnih težav v zvezi s pravorečnim pojavom onezvenečenja so se uvrstile na primer naslednje besede:

- *drobtina, galeb, gumb, hrib, jastreb, občutek, robček, vrabec, zob, žleb;*
- *dedek, divjad, gladek, grad, medved, mlad, nahod, odpadek, odcep, podhod, sladek, sladoled, vinograd, želod;*
- *brlog, nag, sneg, žig;*
- *gozd, izhod, izštevanka, obraz, ribez;*
- *dež, drobiž, jež, madež, mož, mrož, polž, storž, težek, utež.*

Poseben tip predstavljajo primeri s sklopom *ds*, ki se npr. v besedah predsednik in predsednica po onezvenečenju zlije v govorjeni *c*.

Zaradi pravopisnih težav, ki ji povzroča razlika med izgovorom in zapisom sklopov *lj* in *nj*, so se v slovar uvrstile naslednje besede:

- *čebelnjak, knjiga, konj, kostanj, lokvanj, luknja, njiva, pomanjkanje, škorenj, usnje;*
- *čaplja, čevalj, čmrlj, daljnogled, fotelj, ključ, polje, rogljič, škodljivec, školjka, štoklja, valjar, zelje, žajbelj, zemlja, življenje.*

S sklopom *lj/nj* je povezana tudi t. i. hiperkorektnost, pojav, ko kdo zaradi napačne

predstave o pravilnosti določene besede to besedo neustrezno popravi in npr. beseda *škatla* postane *škatlja*. Dodane so tudi besede, pri katerih prihaja do tovrstnih težav.

Zaradi pravopisnih težav, ki ji povzroča razlika med izgovorom in zapisom fonema l oziroma v, so se uvrstile naslednje besede:

- *brivnik, cerkev, čitljiv, duhovnik, flavta, hlev, naliv, naslov, nov, rokav, travnik, trgatev, včasih, vdova, vrv, vztrajen, zajedavec, zdrav;*
- *čoln, debel, fižol, gol prid., orel, pepel, polh, polž, popoldne, stol, volk, žolna.*

S problemom izgovora l/v je ravno tako povezana hiperkorektnost, torej napačno popravljanje pravilnega zapisa besede, zato so dodane tudi besede usesti se, uleči se, uliti se, ustaviti.

Zaradi problema zapisa polglasnika, zveze a + r ali zvočniškega sklopa v izglasju so se v slovar uvrstile naslednje besede:

- *brv, domisel, mrmrati, obrv, rdeč, rjav, smrt, srna, škrbast, trn, veter, vetrn, vetrnica, vrt, zajtrk.*

Zaradi problema zapisa hiata pri prevzetih besedah so se uvrstile naslednje besede:

- *dieta, higiena, material, orientacija, pianist, radio, socialen, violina, viola.*

Zaradi problema zapisa sklopa ir so se v slovar uvrstile besede *krompir, pirh, skicirati* in *vir*.

Zaradi pogostih napak pri pregibanju so se v slovar uvrstile naslednje besede:

- *cerkev, človek, hči, kri, mati, možgani, ploskev, starš, tla; moči, zmoči.*

Koncept *Šolskega slovarja slovenskega jezika* je nastal na podlagi izkušenj pri izdelavi splošnega razlagalnega slovarja ter teoretičnih izhodišč s področja slovenistike in didaktike. Temelji na uveljavljenih leksikografskih načelih; v temeljnih značilnostih je usklajen s konceptom *Slovarja slovenskega knjižnega jezika* (SSKJ, SSKJ 2) in *eSSKJ: Slovarja slovenskega knjižnega jezika*, tretja izdaja, temeljnih priročnikov, ki jih bodo današnji osnovnošolci kasneje samostojno uporabljali.

Osrednji del koncepta slovarja predstavlja tipologija slovarskih razlag, ki prinaša rešitve problemov, povezanih s prilagoditvijo pomenskega opisa leksemov znanju in možnostim najmlajših uporabnikov. Zasnova razlagalnih tipov v *Šolskem slovarju slovenskega jezika* sledi izročilu slovenskega slovaropisja in načelom opredeljevanja leksikalnega pomena, ki so se uveljavila od SSKJ dalje, npr. v zvezi s sistemom uvrščevalnih pomenskih sestavin in kar se da sistematiziranim navajanjem razločevalnih pomenskih sestavin. Razlike v strukturiranosti, primerjalno s sistemom razlag v splošnem razlagalnem slovarju (SSKJ), so posledica upoštevanja načela naravnosti in razumljivosti (v smislu posnemanja spontanega govora zlasti v skladijski strukturi razlage).

Pomembna razlika glede na prvo in drugo izdajo *Slovarja slovenskega knjižnega jezika* (SSKJ in SSKJ 2) in *eSSKJ: Slovar slovenskega knjižnega jezika* je, da imajo v *Šolskem slovarju slovenskega jezika* vsi tipi slovarskih razlag obliko povedi z iztočničnim leksemom v vlogi osebk. V razlagah samostalnikov in pridevnikov jedro razlage uvaja vezni glagol *biti* v tretji osebi (*Anketa je postopek zbiranja podatkov ali mnenj o določeni temi s spraševanjem udeležencev; Globok je tak, ki v navpični smeri navzdol meri veliko, ki ima veliko globino*). V razlagah glagolov in prislovov po načelu naravnosti jedro razlage uvaja tretja oseba ednine glagola *pomeniti* v oslavljenem pomenu (*Izdelovati pomeni z ročnim, strojnim ali umskim delom delati, povzročati, da kaj nastane; Redko pomeni na veliki razdalji ali takó, da je med stvarmi veliko prostora*).

Skladno z uveljavljenimi slovaropisnimi načeli jedrni del razlage predstavlja nabor pomenskih sestavin. Pomen leksema je opredeljen glede na pomensko nadrejeni leksem (uvrščevalna pomenska sestavina) in se od pomensko istovrstnih leksemov ločuje s pomočjo razločevalnih pomenskih sestavin, ki se zaradi težnje po čim večji nazornosti v *Šolskem slovarju slovenskega jezika* navadno navajajo v večjem številu.

Razlage glagolskih stalnih besednih zvez in frazemov ter frazemov s strukturo stavka (pri katerih je obvezna sestavina v vlogi osebka, npr. **jezik srbi koga**) imajo razlago v obliki povedi s pogojnim odvisnikom, ki je zaradi navajanja tipičnega besedilnega okolja večbesedne iztočnice ocenjena kot najrazumljivejša. Zaradi osebne glagolske oblike (navadno v 3. osebi ednine, redkeje množine) namreč omogoča jasnejši prikaz vezljivostnih mest (npr. **obljubljeni komu gradove v oblakih**), poleg tega pa upravičuje odločitev za navajanje za učence predvidoma skladenjsko zahtevnejših slovarskih oblik glagolskih frazemov (npr. **ne biti ne duha ne sluha; zaradi dreves ne videti gozda; svoj živi dan ne videti koga**).

Slovarski opis eno- in večbesednih leksemov v členkovni ali medmetni rabi temelji na sporočanjškem vidiku in izhaja iz namere oz. čustvenega stanja govorečega. Poseben tip razlage z glagolom *reči* (*napisati*) v prvi osebi množine tako ne prinaša informacije o leksikalnem pomenu, ampak o tem, kaj govoreči izraža. Primeri: *Škoda rečemo, ko kaj obžalujemo, smo žalostni zaradi česa ali s kom sočustvujemo; Najlepša hvala rečemo ali zlasti napišemo komu, ko se mu želimo zahvaliti; Lep pozdrav napišemo na koncu sporočila, ko se od koga poslovimo; Z veseljem rečemo, ko komu vljudno pritrdimo; Jezik za zobe rečemo, ko želimo, da kdo ne odgovarja ali da umolkne; Če mene vprašate rečemo, ko želimo poudariti to, kar trdimo; Hvala bogu rečemo, ko izražamo hvaležnost ali zadovoljstvo.*

Slovarske oznake, ki so v slovarskem prikazu v celoti izpisane, so leksikalnim enotam dodane na podlagi analize pomenskih lastnosti leksemov, kot se kažejo v gradivu *Korpusa šolskih besedil slovenskega jezika*, in analize njihovega sobesedila. Dopolnjujejo pomensko razlago, hkrati pa spodbujajo natančnejše branje slovarja in uzaveščanje razlikovanja med nevtralnimi in stilno zaznamovanim pomenom oziroma med strokovno in splošno rabo posameznih leksemov.

S slovničnimi oznakami je opredeljena besedna vrsta obravnavanih iztočnic. Poleg zgoraj omenjenih terminoloških kvalifikatorjev je v *Šolskem slovarju slovenskega jezika* uporabljen tudi ekspresivni kvalifikator čustveno obarvano ter kvalifikator slabšalno (npr. drugi pomen glagola cveteti: ČUSTVENO OBARVANO **Cveteti pomeni imeti zdrav in lep videz**; SLABŠALNO **Koza je ženska, ki je neumna, domišljava ali se ji to pripisuje**).

Za razlago so navedeni zgledi rabe v obliki kolokacij in povedi (tipične besedne zveze, ki potrjujejo pomene, in tipična sobesedila). Ilustrativno gradivo utrjuje otrokovo predstavo o tipični rabi, skladenjskih možnostih, vezljivosti oz. družljivosti leksema. Zgledi, ki so sestavljeni iz z vidika knjižnega jezika nevtralnega besedja in besedja, obravnavanega v slovarju, so načeloma kratki, jasni in premišljeno izbrani tudi glede na vsebino (eno izmed načel izbiranja je izogibanje stereotipizaciji, zlasti družbenih vlog).

Slovar

abeceda samostalnik

Abeceda so črke v dogovorjenem zaporedju v latinični pisavi.

- slovenska **abeceda**
- Slovenska pisava ima 25 črk, ki so urejene po **abecedi**.
- Po **abecedi** so razvrščene besede v slovarjih, gesla v leksikonih ali enciklopedijah, priimki v redovalnici ali imeniku telefona.
- Ali veš, da imamo v slovenščini 29 glasov in samo 25 črk **abecede**?

STALNE ZVEZE

atletska abeceda

PRI ŠPORTU **Atletska abeceda** so gibalne vaje za tehniko teka, za krepitev in raztezanje mišic.

- Najbolj nas je mučila **atletska abeceda**, učili smo se tekaške tehnike.

Morsejeva abeceda

Morsejeva abeceda je nabor črk, števk in ločil, pri katerem je vsak od teh znakov izražen s kombinacijo pik in črt v zapisu, kratkih in daljših zvočnih signalov ali svetlobnih utripov.

- Ko se naučite **Morsejeve abecede**, lahko pošljete najrazličnejša skrivna sporočila z udarjanjem dveh žlic, s trkanjem po mizi ali z utripanjem z žepno svetilko.

notna abeceda

PRI GLASBENI UMETNOSTI **Notna abeceda** ali **tonska abeceda** je dogovorjeno zaporedje črk, s katerimi so poimenovani toni v tonski lestvici.

- Glasbeniki tonov ne poimenujejo samo s solmizacijskimi zlogi, temveč tudi z **notno abecedo**: c, d, e, f, g, a, h, c.

tonska abeceda

PRI GLASBENI UMETNOSTI **Tonska abeceda** ali **notna abeceda** je dogovorjeno zaporedje črk, s katerimi so poimenovani toni v tonski lestvici.

- Pesem preberi tudi s **tonsko abecedo** in jo nato zapoj.

abecedni pridevnik

Abecedni je ta, ki je v zvezi z abecedo.

- Prepiši besede žabji, žabec, žemlja, žogast, živ, žulj, župan v pravilnem **abecednem** zapovrstju.
- Zloži knjige na polico po **abecednem** redu.

ali veznik

Ali povezuje besede ali stavke in pomeni možnost izbora.

- Prijateljem v pozdrav lahko tudi pomaham **ali** jih pozdravim z živio, zdravo.

- Rastline se razvijejo iz semen **ali** delov rastline.
- Mala uharica živi v iglastem **ali** mešanem gozdu.
- Če se že zgodi, da se nam spahuje **ali** kolca, damo roko pred usta in se lepo opravičimo.

anketa samostalnik

1. Anketa je postopek zbiranja podatkov ali mnenj o določeni temi s spraševanjem udeležencev.

- Miha je med sošolci opravil **anketo** o hišnih ljubljenceh.
- V **anketi** so 80 ljudi vprašali, kje so preživeli lanske počitnice.

2. Anketa je list z vprašanji, s katerimi zbiramo podatke ali mnenja o določeni temi.

- Preden začnemo sestavljati **anketo**, moramo vedeti, komu je namenjena in kaj želimo z odgovori anketirancev izvedeti.

anticiklon samostalnik

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Anticiklon** je območje, kjer je zračni tlak visok, zrak v njem pa se spušča.

- Veter piha zaradi razlike v tlakih od **anticiklona** proti ciklonu.
- **Anticiklon** je območje visokega zračnega tlaka, kjer se hladen zrak spušča.

apnenčast pridevnik

PRI DRUŽBI **Apnenčast** je tak, ki je iz apnenca, kamnine, ki nastane z usedanjem in nalaganjem lupin odmrlih živali v morju.

- Izpod stropa jame se je spuščalo nekaj skupin drobnih **apnenčastih** kapnikov.
- Po tleh jame se je delala **apnenčasta** siga, ki je bila nakodrana.

apnenec samostalnik

PRI DRUŽBI **Apnenec** je kamnina, ki nastane z usedanjem in nalaganjem lupin odmrlih živali v morju.

- Kapniki so v glavnem zgrajeni iz **apnenca**.
- Voda raztaplja **apnenec**.
- Ker je **apnenec** pri nas zelo razširjen, bodo jamarji verjetno odkrili še veliko novih jam.

apno samostalnik

Apno je bela snov, ki jo pridobivamo z žganjem apnenca, kamnine, ki nastane z usedanjem in nalaganjem lupin odmrlih živali v morju.

- Nekoč so bile hiše nizke, z majhnimi okni, grajene iz ilovice, prebeljene z **apnom** in pokrite s slamo.
- Apnenec je kamnina, iz katere se pridobiva **apno**.

arhitekt samostalnik

Arhitekt je oseba, ki načrtuje in oblikuje prostor, v katerem bivamo in delujemo.

- **Arhitekt** si predstavlja, kakšna bi bila stavba, in naredi arhitekturni načrt.
- **Arhitekt** lahko naredi maketo, da pokaže, kako si je zamislil stavbo in njeno okolico.
- Načrte za Narodno in univerzitetno knjižnico je naredil **arhitekt** Jože Plečnik.

arhitektka samostalnik

Arhitektka je ženska, ki načrtuje in oblikuje prostor, v katerem bivamo in delujemo.

- **Arhitektka** si predstavlja, kakšna bi bila stavba, naredi skice in včasih tudi maketo.

arhitektura samostalnik

PRI LIKOVNI UMETNOSTI **Arhitektura** je znanost ali umetnost, ki se ukvarja z načrtovanjem in oblikovanjem prostora, v katerem bivamo in delujemo.

- Več sto let nazaj so bile v **arhitekturi** moderne simetrične oblike.

arhiv samostalnik

Arhiv je zbirka listin in dokumentov, ki jih potrebujemo za proučevanje zgodovine, ali ustanova, ki tako zbirko vzdržuje.

- Gradivo v **arhivih** je po navadi urejeno v posebej označenih škatlah.
- Ostanke iz preteklosti hranimo v knjižnicah, muzejih, **arhivu** in na terenu.

astronavt samostalnik

Astronavt je oseba, ki je dejavna pri poletih v vesolje.

- poleti **astronavtov**
- **Astronavt** v vesolju občuti manjšo silo teže.
- Danes rakete na Luno ne vozijo **astronavtov**, ampak samo avtomatske fotoaparate in majhne robote.
- **Astronavti**, ki so obiskali Luno, so morali s seboj prinesiti hrano in pijačo, pa tudi zrak.

astronavtka samostalnik

Astronavtka je ženska, ki je dejavna pri poletih v vesolje.

- Ameriška **astronavtka** s slovenskimi koreninami Sunita Williams je poletela v vesolje.

atletika samostalnik

PRI ŠPORTU **Atletika** je šport, ki ga sestavljajo različne vrste hoje, teka, skokov in metov.

- Učenci so na športnem dnevu tekmovali v **atletiki**, in sicer v teku na 60 m in 600 m, metali so žogico ter skakali v daljino in višino.

atmosfera samostalnik

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Atmosfera** ali **ozračje** je plast zraka, ki obdaja Zemljo.

- Tovarne spuščajo v **atmosfera** veliko dima in plinov.

avto samostalnik

Avto je cestno motorno vozilo s štirimi kolesi.

- dirkalni, osebni **avto**
- gasilni, policijski, rešilni **avto**
- voziti se z **avtom**
- V **avtu** sedimo pripeti v otroškem varnostnem sedežu.
- Z **avtom** je potovalo šest potnikov.
- Dedek je opravil vozniški izpit, tako da sva z **avtom** prepotovala precejšen del Slovenije.

avtoportret samostalnik

PRI LIKOVNI UMETNOSTI **Avtoportret** je slika, risba, grafika ali kip, s katerim avtor upodobi samega sebe.

- Na velik list papirja je Luka naslikal svoj **avtoportret**.

babica samostalnik

Babica ali **stara mama** je mamina ali očetova mama.

- **babica** in dedek
- **Babica** pripoveduje vnučkom pravljico.
- Poleti sem bil na počitnicah pri **babici**.

babičin pridevnik

Babičin je tak, ki pripada babici, je od babice.

- Odprl sem **babičino** skrinjo in našel klobuk.
- **Babičino** darilo je bil pulover.

baker samostalnik

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Baker** je kovina rdečkaste barve, ki dobro prevaja toploto in elektriko.

- Prvi denar je nastal, ko so za plačevanje začeli tehtati kose zlata, srebra in **bakra**.
- Žice so pogosto narejene iz **bakra**, ki je kovina in dobro prevaja električni tok.

bakrov pridevnik

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Bakrov** je tak, ki je iz bakra.

- Fibule so večinoma izdelovali iz bron oziroma iz **bakrovih** zlitin, in sicer tako, da so jih vlivali v kalup.
- Večina **bakrovih** rud ne vsebuje več kot 1 % bakra.

balet samostalnik

1. PRI GLASBENI UMETNOSTI **Balet** je umetnost, pri kateri je zgodba predstavljena s plesom in glasbo.

- Pomembno vlogo za razvoj **baleta** ima prva plesna akademija v Parizu, ustanovljena leta 1661.

2. PRI GLASBENI UMETNOSTI **Balet** je plesna in glasbena predstava.

- V **baletu** nastopajo plesalci in orkester.
- Skladatelj Peter Iljič Čajkovski je poleg Labodjega jezera ustvaril še dva **baleta**, Trnuljčico ter Hrestača.

baletka samostalnik

Baletka je ženska, ki pleše balet.

- **Baletke** in baletniki plešejo na glasbo, ki jo praviloma izvaja orkester.

baletnik samostalnik

Baletnik je oseba, ki pleše balet.

- **Baletniki** prve plesne akademije so bili plemiči in poklicni plesalci, v dvornem baletu je plesal tudi Ludvik XIV.

balon samostalnik

1. Balon je s plinom ali toplim zrakom napolnjena velika vreča, lažja od zraka, ki potuje po zraku in v košari prenaša potnike.

- poleteti z **balonom**
- Prvi poleti so se začeli že pred dobrimi 200 leti s pomočjo toplozračnih **balonov**.

2. Balon je predmet iz tanke gume, ki se poveča, ko vanj pihamo.

- moder, rdeč, rumen **balon**
- napihnen **balon**
- vodni **balon**
- **Balona** sta počila.
- **Balon** vrzi v zrak in opazuj, kaj se zgodi.

banka samostalnik

Banka je ustanova, ki hrani, posoja in obrestuje denar svojih strank.

- iti na **banko**
- Denar smo vložili v **banko**.

- V mestu so **banka**, manjša tržnica s sadjem in z zelenjavo ter trgovina z živili.

- Preostanek denarja za nakup stanovanja so si kot kredit izposodili na **banki**.

bankovec samostalnik

Bankovec je papirnati denar.

- Denar je lahko v obliki **bankovcev** ali kovancev.
- V vsak **bankovec** sta vdelana vodni žig in varnostna nitka, ki preprečujeta ponarejanje denarja.
- Kadar plačujemo s kovanci ali **bankovci**, plačujemo z gotovino.

barometer samostalnik

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Barometer** je naprava za merjenje zračnega tlaka.

- **Barometer** ima ob številčnici narisane simbole za vreme.
- Zračni tlak merimo z **barometrom** in ga izrazimo v milibarjih.

bas samostalnik

1. PRI GLASBENI UMETNOSTI **Bas** je najnižji moški glas.

- **Bas** je zelo nizek in debel glas, ki ga pojejo moški, basisti.

2. PRI GLASBENI UMETNOSTI **Bas** ali **kontrabas** je veliko godalo s štirimi ali petimi strunami, ki daje najnižje tone.

- V orkestru igra na **bas**.

STALNE ZVEZE

lončeni bas

PRI GLASBENI UMETNOSTI **Lončeni bas** je ljudsko glasbilo iz glinastega lonca s palico, ki ima čez odprtino napet živalski mehur.

- Na **lončeni bas** igramo tako, da namočimo prste (palec, kazalec in sredinec) v vodo in nato drgnemo po palici.

bat samostalnik

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Bat** je del naprave ali pripomočka, ki se premika v cevi in potiska ali stiska snov v njej.

- Pri potiskanju **bata** v brizgo se zraku zmanjša prostornina in poveča gostota.
- Povleci **bat** in napolni brizgo z zrakom.
- Pri potiskanju **bata** v tlačilki navzdol se zrak v njej stiska, stisnjen vstopi iz tlačilke v cev, nato po cevi potuje v predmet, ki ga želimo napolniti z zrakom.

beljakovina samostalnik

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Beljakovine** so snovi v živalskih in rastlinskih celicah, ki so potrebne za obnovo in rast telesa.

- **Beljakovine** gradijo naše celice in so snovi, ki so pomembne za delovanje naših organov.
- Veliko **beljakovin** je v mesu in mesnih izdelkih, mleku in mlečnih izdelkih, ribah, jajcih in stročnicah.

beseda samostalnik

Beseda je enota iz glasov, ki se v ustreznih oblikah in postavljena v ustrezno zaporedje uporablja za izražanje v jeziku.

- ključne, prave **besede**
- napisati, pisati, vpisati **besede**
- V besedilu poišči **besede** s širšim pomenom in besede z ožjim pomenom.
- Z **besedo** prosim izrekam prošnjo, z besedo hvala pa zahvalo.
- Poved je zaključena enota iz smiselno povezanih **besed**.

FRAZEMI

Beseda ni konj.

Beseda ni konj pomeni, da reči, vprašati ali prositi kaj še ni nič hudega.

- Prosil sem še za tretjo kepico sladoleda. **Beseda ni konj.**

besede komu kar vrejo iz ust ali **besede komu kar vrejo z jezika**

Če **besede** komu **kar vrejo iz ust**, pomeni, da veliko in z lahkoto govori.

- Je zabavno dekle, polna energije, **besede** ji **kar vrejo iz ust**.

besede zletijo iz ust komu

Če komu **zletijo besede iz ust**, pomeni, da hitro in nepričakovano kaj reče.

- Žal mi je, da sem to rekla. **Besede so** mi kar **zletele iz ust**.

biti mož beseda

Če **je** kdo **mož beseda**, pomeni, da vedno naredi, kar obljubi.

- Moj prijatelj **je mož beseda**; zaupam mu, ker izpolni vsako obljubo.

Lepa beseda lepo mesto najde.

Lepa beseda lepo mesto najde pomeni, da s prijaznostjo veliko dosežemo.

- Bodimo prijazni. **Lepa beseda lepo mesto najde.**

požreti besedo

Če kdo **požre besedo**, pomeni, da ne izpolni svoje obljube.

- Obljubila si, da bomo šli na izlet, a **si spet požrla besedo!**

beseden pridevnik

Besedni je ta, ki je v zvezi z besedami.

- Besedilo najprej preberi, nato pa ga ritmično izgovarjaj in pri tem upoštevaj **besedne** poudarke.
- Katere načine sporazumevanja poleg **besednega** še poznaš?

STALNE ZVEZE

besedna družina

PRI SLOVENŠČINI **Besedna družina** je skupina po izvoru povezanih besed z istim korenem in navadno zbližanim pomenom.

- Besede pismo, pisalo, pisatelj, pisarna imajo koren -pis-, zato spadajo v isto **besedno družino**.
- Oblikuj besedilo z besedami iz **besedne družine** s korenem -bol-.

besedna zveza

PRI SLOVENŠČINI **Besedna zveza** je zveza dveh ali več besed.

- Pri tvorjenju opisa ne smeš ponavljati istih besed oz. **besednih zvez**.
- **Besedne zveze** uporabi v povedih.

besedni zaklad

PRI SLOVENŠČINI **Besedni zaklad** so (vse) besede določenega jezika, zlasti kadar jih kdo pozna.

- Ko je čas, da gredo otroci v šolo, nekateri že tekoče govorijo in imajo bogat **besedni zaklad**.
- Skozi igre spoznava posamezne črke in glasove, si bogati **besedni zaklad**, povezuje posamezne črke s predmeti ter sestavlja stavke.

besedilo samostalnik

1. Besedilo so misli, ki so izražene z besedami.

- Ste razumeli **besedilo**?
- **Besedilo** berite v parih.
- V **besedilu** poišči imena in priimke oseb, imena krajev in imena živali.
- 2. Besedilo** je del strani v knjigi, časopisu ali reviji, ki je napisan z besedami.
- V otroških knjigah je po navadi manj **besedila** in več slik.
- Fotografije in ilustracije dopolnjujejo **besedilo**.

3. Besedilo so besede, ki se pojejo na melodijo pesmi.

- Izmisli si melodijo za **besedilo** uspavanke.
- **Besedilo** za opero se imenuje libreto.
- Avtor **besedila** je France Prešeren, avtor melodije pa Stanko Premrl.

bežati glagol

1. Bežati pomeni hitro se umikati pred nevarnostjo.

- Srne **so bežale** pred točo.
- Paglavci sami iščejo hrano in **bežijo** pred plenilci.
- Otroci **so bežali**, kar so jih nesle noge.

2. Bežati pomeni hitro se premikati.

- Sedijo v vlaku in gledajo skozi okno, kako **bežijo** mimo hiše in drevesa.

3. ČUSTVENO OBARVANO **Bežati** pomeni hitro minevati.

- dnevi, leta, ure **bežijo**
- Tedni hitro **bežijo**.

bitje samostalnik

1. PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Bitje** je to, kar živi, kot na primer človek ali druga žival, rastlina, gliva in bakterija.

- Vsa živa **bitja** so zgrajena iz celic.
  - Mikroorganizmi so majhna **bitja**, ki jih s prostim očesom ne vidimo.
  - **Bitja**, ki živijo v mrzlih krajih, so običajno bolj čokata in imajo gostejšo dlako.
- 2. Bitje** je to, kar živi v pravljicah, zgodbah in mitih, kot na primer vila, samorog in čarovnik.
- V mnogih slovenskih ljudskih pravljicah nastopajo bajeslovna **bitja** – zmaji.
  - Mušnica je kot simbol življenja povezana z različnimi nadnaravnimi **bitji**, kot so palčki ali škrti, ki bivajo v njej ali pod njenim klobukom.

bivališče samostalnik

Bivališče je prostor, kjer človek ali žival živi, ker ima tam svoj dom.

- **Bivališča** po svetu so različna, povsod pa varujejo ljudi pred soncem in dežjem, mrazom in vročino.
- Sprva so ljudje **bivališča** gradili na vzpetinah ob rekah ali potokih.
- Tople noči in prvi spomladanski dež zvabijo žabe, da se iz zimskih **bivališč** selijo v ribnike in tam odlagajo svoje mreste.

bivati glagol

1. Bivati pomeni živeti tam, kjer ima človek ali žival svoj dom.

- Najlepše je, ko se v prostoru, kjer **bivamo**, počutimo dobro.

- Pred nastankom naselij so se naši predniki pogosto selili. **Bivali so** v preprostih bivališčih.

2. Bivati pomeni obstajati ali biti prisoten v določenem času in prostoru.

- Da bi lažje razumel, kako dolgo časa **so** dinosavri **bivali** na svetu, si predstavlja, da je mogočno rimsko cesarstvo od nastanka do propada trajalo le 5 sekund.
- Je reka, je most. Je sonce, je gozd. Vse **biva** in je.

blago samostalnik

1. Blago je material za šivanje, ki nastane s tkanjem ali pletenjem.

- bombažno, svileno, volneno **blago**

- Lutka marioneta je izdelana iz lipovega lesa, **blaga** in vrvice.

- Šivilje iz krojenih kosov **blaga** s šivanjem sestavijo oblačilo.

- Namesto plastičnih vrečk uporabljamo vrečke iz **blaga** za večkratno uporabo.

2. Blago je to, kar se prodaja.

- Na stojnicah lahko kupimo najrazličnejše **blago**: sadje, zelenjavo, cvetje, oblačila.

- Velike tovarne ladje prevažajo **blago** po vsem svetu.

STALNE ZVEZE

ljudsko blago

PRI SLOVENŠČINI **Ljudsko blago** so pesmi, zgodbe in druge stvaritve ljudske ustvarjalnosti.

- Ljudske pesmi so popisovali skladatelji in zbiralci **ljudskega blaga**.

- V knjigi je zbrano **ljudsko blago**, ki je nastajalo skozi stoletja.

bled pridevnik

1. Bled je tak, ki nima naravne ali zdrave barve.

- **bled** obraz

- V **bleda** lica se mu je vrnila zdrava barva.

- **Bleda** si videti in jutranji zrak ti bo dobro del.

2. Bled je tak, ki nima močnega sijaja ali izrazite barve.

- **Bleda** svetloba je v visoki steni ustvarila podobo ženskega obraza.

- Nad Julijci je vstajala **bleda** luna.

- Deklica je slikala z gosto belo tempero, ki jo je nekoliko obarvala z **bledo** zeleno.

FRAZEMI

bled kot stena ali **bled kot kreda**

Bled kot stena je tak, ki je izrazito brez naravne in zdrave barve na obrazu.

- Od strahu je bil **bled kot stena**.
- Niti sanjalo se ji ni, da je od šoka **bleda kot kreda**.

bledenje samostalnik

Bledenje je izgubljanje sijaja ali barve.

- Sončna svetloba je povzročila **bledenje** barve.
- Škodljivca sesata rastlinske sokove, s tem pa povzročata **bledenje** listov.

bledeti glagol

1. Bledeti pomeni izgubljati naravno ali zdravo barvo.

- Njegov temni obraz **je** počasi **bledel**.
- 2. Bledeti** pomeni izgubljati sijaj ali barvo.
- Žal slike zelo **bledijo**, da barv in podob skoraj ni videti.
- Pomanjkanje hranil je lahko vzrok, da listi rastlin **bledijo** in slabo rastejo.
- 3. ČUSTVENO OBARVANO Bledeti** pomeni postajati manj opazen ali izrazit.
- spomin **bledi**
- Grenki spomini **bledijo**, svetli in veseli pa ostajajo.

blizu prislov

1. Blizu pomeni v bližini, ne daleč.

- čisto **blizu**
- od **blizu** si ogledati kaj
- Čisto od **blizu** je strmel v obraz okrogle lune, ki se mu je prijazno smehljala.
- Hodili so ga gledat od **blizu** in daleč, tako da je v trenutku postal največja znamenitost mesta.
- 2. Blizu** pomeni, da se bo kmalu zgodilo.
- Rešitev skupine je bila **blizu**.
- 3. Blizu** pomeni, da koga ali kaj dobro poznamo in smo z njim čustveno povezani.
- Prvošolcu je **blizu** skrivnostni svet dinosavrov.
- Zaupajte svoje težave odrasli osebi, ki vam je **blizu** in ji verjamete.
- Tikanje med sorodniki in prijatelji pomeni, da so si zelo **blizu**.

bližina samostalnik

- 1. Bližina** je majhna krajevna oddaljenost.
- Najbolj so svojo podobo spremenila podeželska naselja v **bližini** mest.
- Pozanimaj se, ali kje v tvoji **bližini** deluje komorna vokalna skupina.
- Bili smo v **bližini**, pa smo se malo oglasili.

- Ko slonji mladiči odrastejo, družino zapustijo in živijo sami ali v čredi v **bližini** družine.
- 2. Bližina** je majhna časovna oddaljenost.
- Poletno vzdušje je napovedovalo **bližino** počitnic.
- 3. Bližina** je čustvena povezanost dveh ali več oseb.
- Dojenček ne sesa pri svoji mami tako blaženo samo zato, da si poteši lakoto, temveč zato, ker poteši svojo potrebo po **bližini**, toplini in nežnosti.

boben samostalnik

1. PRI GLASBENI UMETNOSTI Boben je tolkalo v obliki valja, ki ima na obeh straneh napeto opno.

- mali, veliki **boben**
- V glasbeni šoli se učim igrati na **bobne**, ki spadajo v skupino tolkal.
- V mestu sem videla odlične tolkalce, ki so igrali na afriške **bobne**.
- 2. Boben** je temu tolkalu podoben del stroja ali naprave, ki se vrti.
- Zaradi temperature vode in vrtenja v **bobnu** se volnena vlakna zaradi luskaste površine med seboj sprimejo.
- V **bobnu** je bil pomivalni prašek.

FRAZEMI

sit kot boben

Sit kot boben je tak, ki je zelo ali popolnoma sit.

- »Ali si sit?« »**Sit kot boben**,« je odvrnil.

bog samostalnik

1. Bog je po krščanski, judovski in islamski veri vrhovno bitje, ki je ustvarilo svet in spremlja, usmerja življenje v njem.

- Nekateri verjamejo, da **bog** pretehta dobra in slaba ravnanja človeka.
- Dobri ljudje gredo v nebesa k **bogu**, slabi pa v pekel.
- 2. Bog** je v nekaterih religijah bitje, ki spremlja, usmerja obstoj in delovanje dela sveta.
- grški, rimski **bogovi**
- Egipčani so verjeli, da njihov sončni **bog** Ra vsak dan potuje s svojo ladjo po nebu od vzhoda do zahoda.
- Trstenkam rečemo tudi Panova piščal po grškem **bogu** Panu.
- Perun je slovanski **bog** groma in strele.

FRAZEMI

bog daj zdravje

Bog daj zdravje rečemo, ko izražamo dobre želje.

- **Bog ti daj zdravje!**

bog ne daj

Bog ne daj rečemo, ko izražamo svarilo ali opozorilo.

- **Bog ne daj**, samo tega ne!

bog ve

Bog ve rečemo, ko izražamo strah ali dvom.

- **Bog ve**, ali je vse to res.

hvala bogu

Hvala bogu rečemo, ko izražamo hvaležnost ali zadovoljstvo.

- **Hvala bogu** da se je vse dobro končalo!

ljubi bog

Ljubi bog rečemo, ko izražamo začudenje ali navdušenje.

- **Ljubi bog**, ali je to mogoče?

moj bog ali **o moj bog**

Moj bog rečemo, ko izražamo strah ali dvom.

- **Moj bog**, kaj bo iz tega?

stati kot lipov bog

Če kdo **stoji kot lipov bog**, pomeni, da stoji nerodno, togo in molči.

- Kaj **stojiš kot lipov bog**? Premakni se!

bogat pridevnik

1. Bogat je tak, ki ima veliko denarja in lastnine.

- **bogata** dežela
- **bogat** in reven
- Pojavile so se velike razlike med bivališči **bogatih** lastnikov tovarn in bivališči delavcev.
- Ženske v **bogatih** družinah so se udeleževale družabnih srečanj s svojimi prijateljicami, medtem ko so ženske na kmetijah opravljale kmečka in gospodinjska dela.
- 2. Bogat** je tak, ki ima veliko določene stvari.
- **bogat** program
- **bogata** domišljija
- Slovenija je dežela, **bogata** z rastlinstvom, živalstvom ter naravnimi in kulturnimi znamenitostmi.
- Predalpske pokrajine so **bogate** z vodo.
- Zgornja plast tal ali prst je **bogata** z odmrliimi ostanki rastlin in živali ter delci kamnin.
- 3. Bogat** je tak, ki ga je veliko ali ki je veliko vreden.

- **bogata** nagrada
- **bogata** žetev

• Egipčani so v puščavah gradili velike kamnite piramide, v katerih so bile grobnice faraonov. Mnoge so se kot **bogata** dediščina ohranile do danes.

• Slovenska filharmonija je koncertna ustanova z dolgo in **bogato** glasbeno tradicijo.

• Taščica živi v gozdovih z **bogato** podrastjo, v parkih in vrtovih.

bogataš samostalnik

Bogataš je zelo bogata oseba.

• V kovance so bile vtisnjene podobe živali, božanstev, vladarjev ali **bogatašev**.

• Med pomembnejše meščane so sodili **bogataši**, advokati, trgovci pa tudi obrtniki.

bolan pridevnik

1. Bolan je tak, ki ima krajši ali daljši čas kako bolezen, se slabo počuti.

- **bolan** človek, otrok
- **bolna** mati
- **bolna** žival
- Moj prijatelj Primož je **bolan**.
- Želim postati živinozdravnica, saj bi rada pomagala **bolnim** živalim.

2. Bolan je tak, ki kaže na prisotnost bolezni ali poškodbe.

- S svedom zobozdravnik odstrani **bolni** del zoba.
- Položila je psičku obkladek na **bolno** taco.

bolečina samostalnik

1. Bolečina je neprijeten občutek v telesu, ki ga povzroča bolezen, poškodba ali udarec.

• Kadar zbolimo, se slabo počutimo, utrujeni smo in imamo **bolečine**.

• S kožo zaznavamo dotik, pritisk, **bolečino** in toploto.

• V levi roki je začutil **bolečino**.

2. Bolečina je občutek trpljenja, ki ga povzročajo neprimerno, krivično ravnanje, izguba bližnjega ali neugodne okoliščine.

• Samota ga ni več pomirjala, temveč mu je povzročala **bolečine**.

• Zaradi krivice v prsih začutim topo **bolečino**.

boleti glagol

1. Boleti pomeni povzročati ali čutiti bolečine, navadno zaradi bolezni, poškodbe ali udarca.

- glava, grlo, noga, trebuh, zob **boli**
- hudo, močno, preveč, zelo **boleti**
- Jaka zelo **boli** zob.
- Marko je dobil visoko vročino in **bolelo** ga je grlo.

- Glava ga je začela nevdržno **boleti**.
- 2. Boleti** pomeni trpeti zaradi neprimernega, krivičnega ravnanja, izgube bližnjega ali neugodnih okoliščin.
- Nikoli več ne bo imela nikogar tako rada! Ker tako zelo **boli**, potem ko umrejo!
- **Boli** me, ker vem, da se prijateljica laže.
- Še nikoli nisem bila tako ponižana. **Boli** me, ker se tako obnašajo.

bolezen samostalnik

Bolezen je nepravilnost, motnja v delovanju telesa, ki se navadno kaže z bolečinami in slabim počutjem.

- nalezljiva **bolezen**
- povzročati **bolezni**
- povzročitelj **bolezni**
- Veliko **bolezni** lahko preprečimo z rednim in natančnim umivanjem rok.
- Pretirano sončenje povečuje možnost razvoja kožnih **bolezni**.
- S cepljenjem se lahko zaščitimo pred nekaterimi povzročitelji **bolezni**.

STALNE ZVEZE

sladkorna bolezen

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Sladkorna bolezen** je bolezen, pri kateri je zaradi motenj pri pretvarjanju sladkorjev in podobnih snovi v energijo trajno povečana količina sladkorja v krvi.

- Ne smem jesti sladkih jedi, saj imam **sladkorno bolezen**.
- Pogostost **sladkorne bolezni** narašča, še posebej pri predšolskih otrocih.

morska bolezen

Morska bolezen je slabost ali neprijeten občutek v telesu, ki ga povzroča gibanje. Morsko bolezen navadno občutimo pri vožnji s plovili.

- Zaradi velikanskih valov je dobil **morsko bolezen**.

bolnišnica samostalnik

Bolnišnica je ustanova, v kateri zdravijo bolnike z resnejšimi boleznimi ali hujšimi poškodbami.

- odpeljati v **bolnišnico**
- ležati, ostati v **bolnišnici**
- Petrov ata je hudo zbolel, zato je moral v **bolnišnico**.
- Včeraj me je v **bolnišnici** obiskala naša učiteljica.
- Moj očka je zdravnik in gre vsak dan v službo v **bolnišnico**.

bonton samostalnik

Bonton so pravila, ki določajo, kako se primerno in lepo vedemo v različnih družbenih položajih.

- **Bonton** določa tudi, kako uporabljamo jedilni pribor pri jedi.
- Nekatero besede iz **bontona** so prosim, hvala, oprostite in izvolite.
- Pravila lepega vedenja ali **bonton** določajo, da smo do ljudi prijazni in gostoljubni.

braniti glagol

1. Braniti pomeni zagotavljati komu ali čemu zaščito, da ne bi bil prizadet, uničen ali zavzet ob napadu.

- Zlati hrček je samotar in svoje domovanje **brani** z vsemi močmi, zato je lahko v kletki le ena žival.
- Pred turško nevarnostjo se **je** graščak **brani** l gradu, meščani so se zaprli za mestno obzidje.
- Če smo zdravi, se telo lahko **brani** pred mikrobi, ki povzročajo bolezeni.

2. Braniti koga pomeni trditi, da česa ni naredili narobe.

- **Braniš** ga, čeprav se je izkazalo, da ti nikoli ne pomaga?
- 3. Braniti se** pomeni ne hoteti (delati) česa.
- Dajte mi mir! Kaj pa naj počnem v trgovini?« **se je brani**.
- Odločno **se je branila**, da si ne bo umila zob.

brat samostalnik

Če imajo starši več otrok, je otrok moškega spola drugim otrokom teh staršev **brat**.

- mlajši, starejši **brat**
- **brat** in sestra
- To je moj **brat**.
- Moj starejši **brat** ima zelo rad živali, še posebno ptice.
- S starši, z dvema **bratoma**, babico in dedkom živim na vasi.

brati glagol

1. Brati pomeni razpoznavati črke, jih povezovati v besede in takó razumevati napisane besede ali besedilo.

- **brati** časopis, knjigo, revijo, strip
- **brati** razločno
- **brati** in pisati
- Rad **berem**.
- **Beri** navodila in potuj s prstom po mreži.
- **Berem** zanimivosti o astronomih.
- 2. Brati** pomeni razumevati znake.

- **brati** grafe, zemljevide
- Naučil se je **brati** in pisati note ter igrati na klavir.

3. Brati pomeni ugotavljati misli ali čustva.

- Povedati mi moraš, ker ne znam **brati** misli.
- Z obraza **sem** mu **brala** olajšanje.

bratranec samostalnik

Bratranec je stričev ali tetin sin.

- **bratranec** in sestrična
- To je moj **bratranec**.

STALNE ZVEZE

mrzli bratranec

Mrzli bratranec je sin materinega ali očetovega bratranca ali sestrične.

- Moja mami ima v Nemčiji **mrzlega bratranca**, teto in strica.

breg samostalnik

1. Breg je pas zemlje ob vodi.

- desni, levi, nasprotni **breg**
- rečni **breg**
- **breg** jezera
- Drevesa rastejo na desnem **bregu** reke.
- Reke ob večji količini padavin prestopijo **bregove** in poplavlajo.
- Priplavala je k **bregu**.

2. Breg je nagnjeno, strmo območje.

- strm **breg**
- kotaliti se po **bregu**
- V **bregu** se pasejo krave.
- Sneg je pobelil **breg**.

FRAZEMI

imeti nekaj za bregom

Če **ima** kdo **nekaj za bregom**, pomeni, da nekaj skriva ali namerava skrivaj, zvijačno nekaj narediti.

- Stavim, da **imata nekaj za bregom!**

reka prestopi bregove

Če **reka prestopi bregove**, pomeni, da se zliva čez rob in poplavlja površine okoli nje.

- **Reka je prestopila bregove** in se razlila po polju.
- Reke imajo počasen tok in majhen strmec, ker tečejo po širokih ravninah; pogosto ob večji količini padavin **reke prestopijo bregove** in poplavlajo.

breme samostalnik

1. Breme je težek predmet, ki se nosi ali dviga.

- Čim težje je **breme**, tem hitreje je gibanje padala.

- S pomočjo gibljivega škripca lažje dvignemo **breme**.

2. Breme je težava ali skrb.

- **Breme** zaradi napovedanega preverjanja znanja je bilo težko, a se ni pritoževal.

brenkalo samostalnik

PRI GLASBENI UMETNOSTI **Brenkala** so glasbila s strunami, na katera igramo takó, da nanje brenkamo.

- **Brenkala** so na primer harfa, kitara in citre.
- Na **brenkala** brenkamo s prsti ali s trzalico.

brezposeln pridevnik

Brezposeln je tak, ki je brez dela, za katero se prejema plačilo.

- V skupino ljudi, ki so v nevarnosti, da se znajdejo v revščini, spadajo **brezposelne** osebe, invalidi in starejši z nizkimi pokojninami.

brezposelnost samostalnik

Brezposelnost je stanje človeka, da je brez dela, za katero se prejema plačilo.

- Revščino največkrat povzroči izguba službe, torej **brezposelnost**.
- Na gmotni položaj posameznika ali družine vplivajo nizke plače, **brezposelnost**, nizke pokojnine ali nizka socialna pomoč države.

brezvetrje samostalnik

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Brezvetrje** je stanje ozračja brez vetra.

- Perilo se hitreje kot v **brezvetrju** suši v vetrovnem vremenu, saj veter sproti odnaša vlažen zrak.
- Območja **brezvetrja** najdemo med 30 in 35 stopinjami geografske širine.
- Na Beaufortovi lestvici stopnja nič pomeni **brezvetrje**, najvišja stopnja pa orkan.

briti glagol

1. Briti pomeni odstranjevati dlake ali lase tik ob koži.

- **briti** brado, lase
- Imel je brado, ker se nikoli **ni bril**.
- 2. Briti** pomeni pihati tako, da se čuti hud ali močan mraz.

- Bil je pozimi in burja **je brila** na vso moč.

- Fijuuuu, kako **brije** okrog ušes!

FRAZEMI

briti norce *iz koga*

Če kdo **brije norce** iz koga, pomeni, da se iz koga norčuje ali ga draži.

- Težko prenašam, kadar iz mene **brijejo norce**
- Včasih sem prepričana, da me naravnost izziva, naj **brijem norce** iz njega.

brivnik samostalnik

Brivnik je naprava za odstranjevanje dlak ali las tik ob koži.

- električni **brivnik**
- Paziti moramo, da bo rezilo **brivnika** čisto ter da bo koža čista in suha, saj je tako verjetnost za razdraženo kožo manjša.

brlog samostalnik

1. Brlog je bivališče živali, zlasti v luknji ali pod zemljo.

- Vidra skoti mlade v **brlogu**, ki ga običajno napravi pod koreninami dreves ob vodi.
- Sneg zadržuje toploto zemlje, zato zasnežene rastline ne zmrznejo, mnoge živali, kot so rove, miši in zajci, pa si kopljejo rove in **brloge** pod snegom.

2. ČUSTVENO OBARVANO **Brlog** je manjše skromno in navadno manj urejeno stanovanje ali prostor.

- Pozdravil je sestrinega fanta, ko nas je ta spustil v svoj študentski **brlog**.

brv samostalnik

Brv je manjši, ožji most za pešce in kolesarje.

- Nekatero hiše so z visečimi **brvmi** povezane med seboj, do drugih vodijo strme stopnice.
- Pot nas je vodila ob reki navzgor in prek **brvi** čez potoček, ki se je ravno pridružil živahni rečici.

cel pridevnik

1. Cel je tak, ki ni razdeljen na dele.

- **cel** kolač
- **cela** torta
- Premice ne moremo narisati **cele**, narišemo le del premice.

2. Cel je tak, ki ni poškodovan.

- Glavno je, da smo živi in **celi**.

3. Cel je tak, ki zajema poln obseg ali polno količino česa.

- **celo** leto
- Prejšnjo soboto je **cel** dan deževalo.
- Ne pišite **celih** povedi, ampak le bistvene podatke.

4. ČUSTVENO OBARVANO **Cel** rečemo, ko želimo poudariti večjo količino česa.

- **Celi** dve uri smo igrali med dvema ognjema.
- Lahko ti priporočim **cel** kup odličnih knjig.

FRAZEMI

da bo volk sit in koza cela

Da bo volk sit in koza cela pomeni takó, da bo prav za vse, da ne bo nihče prikrajšan.

- Odločili so se, da bodo žrebanje ponovili, **da bo volk sit in koza cela**.

celica samostalnik

1. Celica je majhen zaprt prostor.

- Prostor, osvetljen z eno samo žarnico na stropu, je videti kot jetniška **celica**.

- Zunanji bloki piramide in bloki okoli pogrebnih **celic** so bili natančno klesani.

2. PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Celica** je osnovna enota organizma.

- rastlinska, živalska **celica**
- Človeško telo je zgrajeno iz različnih **celic**, ki sestavljajo tkiva, tkiva pa sestavljajo organe.
- Ali so vse **celice** po obliki in delovanju enake?
- Za spočetje človeškega bitja je potrebna združitev moške in ženske spolne **celice**.
- V **celicah** potekajo procesi, pri katerih se sprošča energija, shranjena v hrani.

celina samostalnik

PRI DRUŽBI **Celina** ali **kontinent** je vsak od sedmih velikih delov kopnega na Zemlji. Celine so Evropa, Azija, Afrika, Severna Amerika, Južna Amerika, Avstralija in Antarktika.

- Zemeljska skorja je sestavljena iz velikih trdnih plošč; te nosijo oceane in **celine**.

celinka samostalnik

PRI GLASBENI UMETNOSTI **Celinka** je nota, ki je po trajanju enakovredna dvema polovinkama ali štirim četrtnkam.

- **Celinka** v četrtnskem taktu traja štiri dobe, polovinka dve dobi, četrtnka eno dobo.
- Učenci s prsti nakazujejo različno dolge skoke zajčka – četrtnke, polovinke, **celinke**.

celota samostalnik

Celota je to, kar ima vse dele.

- deli **celote**
- **Celoto** smo razdelili na tri enake dele.
- Ulomek nam pove, na koliko enakih delov je razdeljena **celota**.

STALNE ZVEZE

v celoti

V celoti pomeni takó, da nič ne manjka ali ničesar ne izpustimo.

- narediti v **celoti**
- Dvorana je bila **v celoti** prepleškana na belo.
- Nalogo sem rešil **v celoti**.

cena samostalnik

Cena je v denarju izražena vrednost izdelka, pridelka ali storitve.

- **Ceno** lahko zapišemo v evrih in centih ali v evrih z decimalno vejico.
- **Cena** vstopnice za odrasle je 8 €, za otroke do 14. leta je **cena** 4,50 €.
- Z nakupovalnim seznamom se odpravi v trgovino in zapiši **cene** izdelkov s seznama.

cenik samostalnik

Cenik je seznam cen izdelkov ali storitev.

- V pekarni si je ogledal **cenik** čokoladnih, lešnikovih, orehovih in mandljevih piškotov, ki je visel na steni nad prodajnim pultom.

cent samostalnik

Cent je vrednost, ki znaša eno stotino evra ali katere druge denarne enote.

- Kilogram limon stane 85 **centov**.
- Ko ceno zapišemo s številko, so evri in **centi** ločeni z decimalno vejico.

center samostalnik

1. Center ali **središče** je kraj, ki je v osrednjem ali glavnem delu česa.

- Zaradi močnega onesnaženja zraka mesta omejujejo promet v **centru** mesta.

2. Center ali **središče** je navadno večji kraj ali prostor, ki je posebej namenjen za kakšno dejavnost.

- kulturni **center**
- nakupovalni **center**
- športni, smučarski **center**
- Ob reki so številni kampi in **centri** za rafting.
- Zaposlen je v **centru** za ravnanje z odpadki.

3. Center ali **središče** je najpomembnejši del česa.

- Rad je v **centru** pozornosti.

4. PRI ŠPORTU **Center** je srednji igralec pri napadu.

- Bil je eden izmed najboljših **centrov**, ki so kdajkoli igrali košarko.

cerkev samostalnik

1. Cerkev je stavba za verske obrede krščanskih vernikov.

- Sredi vasi stoji stoletna lipa in ob njej **cerkev**.
- Šola je od **cerkve** oddaljena 500 m.
- Slovenski pokrajini dajejo značilno podobo številne **cerkve** in kapelice.

2. Cerkev je skupnost pripadnikov posamezne veje krščanske vere.

- Že v srednjem veku je za katoliško **cerkev** starost sedmih let veljala za starost, ko nastopi razum.
- V tem letu bo evangeličanska **cerkev** poskrbela za posebno izdajo svetega pisma.

cerkven pridevnik

Cerkveni je ta, ki je v zvezi s cerkvijo.

- **cerkveni** prazniki
- Oče je bil tesar, mlinar in **cerkveni** ključar.
- Pritrkavanje je skupinsko igranje na različno uglašene **cerkvene** zvonove.
- Poznamo državne (dan državnosti, dan upora proti okupatorju), **cerkvene** (božič, velika noč), osebne (rojstni dan) in družinske praznike.

cesta samostalnik

1. Cesta je širša pot za promet z vozili.

- asfaltirana, makadamska, tlakovana **cesta**
- graditi **ceste**
- plužiti **cesto**
- prečkati **cesto**
- Kadar ni pločnika, hodimo posamezniki po levi, skupina pa po desni strani **ceste**.
- Na mokrih **cestah** nastane poledica.
- Vedno je oblečena v oblačila živih barv, zato je na **cesti** bolj vidna.

2. Cesta je pot.

- Opazuješ lahko mravljinčjo **cesto** in gledaš, kaj vse mravlje nosijo proti mravljišču.

STALNE ZVEZE

prednostna cesta

Prednostna cesta je cesta, na kateri imajo vozila prednost pred vozili z drugih cest.

- Znaki za prepovedi in omejitve so beli, po navadi z rdečo obrobo in okrogli. Izjemi sta znaka ustavi in križišče s **prednostno cesto**.

rimska cesta

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Rimska cesta** je svetel pas na nebu, kjer je vidnih veliko zvezd, ki pripadajo naši Galaksiji.

- Zvezde **Rimske ceste** so zelo daleč, a bližje kot zvezde v drugih delih neba.
- **Rimska cesta** se vleče čez celotno nebo in je najsvetlejša v predelu ozvezdja Strelec, to pa zato, ker v tej smeri leži središče naše galaksije.

ciklon samostalnik

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Ciklon** je območje, kjer je zračni tlak nizek, zrak v njem pa se dviguje.

- **Ciklon**, ki ga na vremenskih kartah označimo s črko C, prinaša slabo vreme z oblačnostjo in padavinami.
- Poišči podatke, kako dolgo se lahko **ciklon** zadržuje nad Slovenijo, od kod običajno pride in kam potuje.

cilj samostalnik

1. Cilj je kraj ali predmet, do katerega hočemo priti.

- pot do **cilja**
  - priteči v **cilj**
  - V neznanem okolju se moramo orientirati, da vemo, kje smo in kako pridemo do **cilja**.
- 2. Cilj** je predmet, v katerega streljamo.
- Strel je zgrešil **cilj**.
- 3. Cilj** je to, kar hočemo doseči s prizadevanjem.
- Dosegel je svoj **cilj**: naučil se je voziti kolo.

citre samostalnik

Citre so glasbilo v obliki trapeza s strunami, na katere brenkamo z naprstnikom.

- Citrarka igra na **citre**.
- **Citre** so glasbilo s strunami, na katere se z desnico brenka, z levico pa prebira strune.

cona samostalnik

Cona je zaključeno območje, ki je čemu namenjeno.

- Avto lahko v mestu parkiramo na **coni** za parkiranje.

STALNE ZVEZE

industrijska cona

Industrijska cona je območje v mestu, kjer se nahajajo podjetja, tovarne in druge proizvodne zmogljivosti.

- **Industrijska cona** se običajno oblikuje na robu naselja.

cunj samostalnik

1. Cunja je kos navadno izrabljenega blaga, zlasti za brisanje, čiščenje ali zadrževanje vode.

- mokra, umazana **cunja**

- lutka, punčka iz **cunj**
- Skuto so dobili, ko se je iz sesirjenega mleka v **cunjah** odcedila sirotka.
- Skledo previdno postavite na zloženo kuhinjsko **cunjo**.

2. ČUSTVENO OBARVANO Cunje so raztrgana ali ponošena obleka.

- V takih **cunjah** hodi okrog.

cvet samostalnik

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Cvet** je del rastline, iz katerega se razvije plod.

- **Cvetove** kamilice nabiramo za čaj.
- Začela se je pomlad in čebele že letajo s **cveta** na **cvet**.

cveteti glagol

1. Cveteti pomeni delati ali imeti cvet, cvetove.

- **Cvetijo** prve pomladanske cvetice (zvonček, trobentica in žafran).
  - Spomladi drevo zeleni in **cveti**.
- 2. ČUSTVENO OBARVANO Cveteti** pomeni imeti zdrav in lep videz.
- Otroci kar **cvetijo**.

čaplja samostalnik

Čaplja je štorikli podobna močvirska ptica z daljšim vratom.

- Na sprehodu ob vodi smo videli dve **čaplji**.

čarovnica samostalnik

Čarovnica je po ljudskem verovanju ženska, ki pozna skrivnostne, nadnaravne sile in z njimi lahko vpliva na naravo ali druge ljudi.

- dobra, hudobna **čarovnica**
- stara **čarovnica**
- odgnati **čarovnico**
- Cerknško jezero je poznano kot izginjajoče ali presihajoče jezero. V preteklosti so izginjanje njegove vode povezovali tudi s **čarovnicami** in temačnimi silami.
- Videl sem **čarovnico** na metli!
- **Čarovnica** kuha čarobni napoj.

STALNE ZVEZE

noč čarovnic

Noč čarovnic je noč med 31. oktobrom in 1. novembrom, ko se zlasti otroci, mladi oblečejo v kostume nadnaravnih bitij in v izdolbene, izrezljane buče vstavljuje sveče.

- Za **noč čarovnic** bo na šoli ples v maskah.

čas samostalnik

1. Čas je potekanje ali trajanje, ki se meri v sekundah, minutah.

- prosti **čas**
- Ves **čas** je spal.
- Že nekaj **časa** te čakam pred vhodom.

2. Čas je obdobje z določenimi značilnostmi.

- V starih **časih** otroci niso imeli barvic in flomastrov.

STALNE ZVEZE

letni čas

Letni čas je vsako od štirih obdobj v letu, ki ga določa višina sonca na nebu in dolžina dneva. Letni časi so pomlad, poletje, jesen in zima.

- Na ekvatorju ni **letnih časov**, vse leto je vroče.

časoven pridevnik

Časovni je ta, ki je v zvezi s časom.

- **časovna** enota
- **časovno** obdobje
- Dogodki si sledijo v **časovnem** zaporedju.
- Fotografiranje in merjenje ponovi trikrat v dopoldnevu v enakih **časovnih** presledkih.

STALNE ZVEZE

časovni trak

Časovni trak je prikaz zgodovine z vodoravno črto, na kateri so drug za drugim označeni pretekli dogodki.

- Izdelal je **časovni trak**, ki prikazuje njegovo življenje.

čebela samostalnik

Čebela je žuželka s sivim in rjavim ali rumenim progastim zadkom, ki oprahuje rastline in daje med in vosek.

- pik **čebele**
- gojiti **čebele**
- Zacveteli so prvi znanilci pomladi in **čebele** že letajo s cveta na cvet.
- **Čebele** so zelo pomembne žuželke, saj oprahujejo rastline.
- **Čebela** ima 6 nožic.

čebelar samostalnik

Čebelar je oseba, ki goji čebele.

- V notranjosti čebelnjaka so čebelji panji in orodje, ki ga potrebuje **čebelar** za svoje delo.

čebelnjak samostalnik

Čebelnjak je manjša stavba s panji, v katerih gojimo čebele.

- Čebele so zletele iz **čebelnjaka**.
- V notranjosti **čebelnjaka** so čebelji panji in orodje, ki ga potrebuje čebelar za svoje delo.

čestitati glagol

Čestitati pomeni z lepimi, izbranimi besedami izraziti komu pohvalo za dosežek ali mu ob prazniku zaželeto vse dobro.

- **čestitati** učiteljici, vzgojiteljici
- Avtoricam in avtorjem nagrajenih glasil **čestitamo**.
- Pesniku **čestitamo** ob njegovem rojstnem dnevu.

čestitka samostalnik

1. Čestitka je izrekanje ali izražanje česa, s čimer komu čestitamo.

- iskrene **čestitke**
- namenjati, pošiljati **čestitke**
- Za svoj govor je prejela veliko **čestitk** z vsega sveta.
- Kadar voščilo in **čestitko** izrazimo ustno, naslovniku sežemo v roko, ga gledamo v oči in prijazno, spoštljivo izrečemo voščilo.
- V tem poglavju se boš učil pisati pismo, voščilo in **čestitko**.

2. Čestitka je papirnat predmet, ki se odpre, s katerim komu čestitamo.

- Moral je raznositi ogromno **čestitk** in paketov.
- Zahvalili so se, ker smo pri njih kupili **čestitke**.

četrtna samostalnik

PRI MATEMATIKI **Četrtna** je vsak od delov celote, ki je razdeljena na štiri enake dele.

- **četrtna** pice
- razdeliti na **četrtnine**
- tri **četrtnine**
- Čokolado sem razdelila na štiri enake dele. Vsak od nas bo dobil **četrtno** čokolade.
- Vrvico preloži na **četrtnine**.
- V košari je 8 sadežev. Polovica je jabolk, **četrtna** je banan, četrtna pa pomaranč.

četrtnika samostalnik

PRI GLASBENI UMETNOSTI **Četrtnika** je nota z vrednostjo ene četrtnine celinke.

- V primeru, da je doba **četrtnika**, je osminka dolga pol dobe, četrtnika eno dobo, polovinka dve dobi.
- V zadnji uganki so v večini primerov med dvema taktnicama tri **četrtnike**.

čevelj samostalnik

Čevelj je obuvalo s trdnimi podplati.

- planinski **čevlji**
- par **čevljev**
- nositi **čevlje**
- **Čevlji** me žuljijo.
- Noga se v usnjenem **čevlju** manj poti.
- Preden se odločimo za nakup, moramo oba **čevlja** pomeriti.

čist pridevnik

1. Čist je tak, ki je brez umazanije ali odpadkov.

- **čist** zrak
- **čista** obleka
- **čista** voda
- **čisto** okolje
- Vidra živi samo ob **čisti** vodi.
- **Čiste** roke so zelo pomembne za naše zdravje, saj z umazanimi rokami prenašamo bakterije in okužbe.

• Z uporabo platnenih vrečk pripomoremo k ohranjanju **čistega** okolja.

2. Čist je tak, ki se redno neguje in običajno opravlja potrebo na posebnem mestu.

• Muce so zelo **čiste** živali, ki hočejo imeti čisto in urejeno bivališče.

3. Čist je tak, ki ne onesnažuje okolja ali ga onesnažuje manj kot druge, primerljive stvari ali snovi.

• Čeprav jedrske elektrarne proizvajajo zelo **čisto** energijo, so njihovi radioaktivni odpadki lahko resna grožnja okolju in ljudem.

4. Čist je tak, ki je brez primesi ali tujih prvin.

- **čista** snov
- **čisto** zlato
- **Čiste** snovi so zgrajene iz enakih delcev, zmesi pa iz različnih.

• Našel je zvonček iz **čistega** zlata.

5. Čist je tak, ki ni hripav, nejasen ali neizrazit.

- Njegov glas je bil **čist** in jasen.
- Zgodbo je pripovedoval z jasnim, **čistim** glasom, značilnim za nekoga, ki zna dobro peti.

6. Čist je tak, ki ne vključuje ničesar drugega ali pri katerem je najpomembnejša značilnost izražena v največji možni meri.

- **čista** resnica
- Tako se je vživel v svojo domišljijo, da jo ima za **čisto** resnico.
- Kar ste povedali, je **čista** laž.
- Film je bil, čeprav smo si ga ogledali že četrtič, **čisti** užitek.

7. Čist je tak, ki ravna, se vede v skladu s tem, kar v družbi velja za dobro, pravilno, ali ki kaže na tako ravnanje, vedenje.

- Denar lahko pokvari še tako **čiste** namene.
- S **čisto** vestjo so odšli domov!

FRAZEMI

Čist kot solza

Čist kot solza je tak, ki je zelo čist.

- Po kopanju je bila **čista kot solza**.

zrak je čist

Zrak je čist pomeni, da nevarnosti, zlasti da bi bil kdo opažen, ni ali ni več.

- »**Zrak je čist**,« je zarotniško sporočil.

čitljiv pridevnik

Čitljiv je tak, ki ga je mogoče brati.

- Pisava naj bo **čitljiva**, da jo bo mogoče brati.
- Lepopis je pisanje z lepimi in **čitljivimi** črkami.

član samostalnik

1. Član je oseba, ki je vključena v kako skupnost ali organizacijo.

- **člani** košarkarskega kluba
- **člani** simfoničnega orkestra
- Sem **član** nogometne ekipe.
- **Člani** planinskega krožka so na obisk povabili zdravnico, ki je članica gorske reševalne službe.

2. Član je vsaka izmed oseb, ki sestavljajo zaključeno skupino.

- družinski **člani**
- Kako dan preživijo **člani** tvoje družine?

3. PRI MATEMATIKI **Član** je element množice.

- Množico lahko zapišemo tudi tako, da v zavitem oklepaju naštejemo vse njene **člane** ali elemente.

članek samostalnik

Članek je navadno krajše besedilo za časopis ali revijo.

- časopisni **članek**
- zanimiv **članek**
- V časopisih beremo **članke** o nenavadnih vremenskih pojavih.
- Biologi pišejo poučne **članke** o živalih in rastlinah.
- Poišči knjigo ali **članek**, ki govori o podnebnih spremembah.

človek samostalnik

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Človek** je živo bitje, ki hodi po dveh nogah, misli in govori.

- **Človek** je v preteklosti oblikoval orodje iz kamna in kosti.
- Bivališča po svetu so različna, povsod pa varujejo **ljude** pred soncem in dežjem, mrazom in vročino.
- **Ljudje** smo si med seboj podobni, a tudi različni.

STALNE ZVEZE

človek, ne jezi se

Človek, ne jezi se je družabna igra za največ štiri igralce, pri kateri mečemo igralno kocko in po poljih premikamo igralne figurice proti ciljnim poljem, vsakokrat za število pik na zgornji strani kocke.

- Pozimi radi kartamo in igramo **človek, ne jezi se**.

FRAZEMI

človek brez hrbtenice

Človek brez hrbtenice je oseba, ki ni samozavestna ali ki je brez trdne volje.

- Nisem se želel prepirati in vsiljevati svojega mnenja, prilagodil sem se, zato sem izpadel kot **človek brez hrbtenice**.

Človek človeku volk.

Človek človeku volk pomeni, da lahko ljudje zelo škodujejo drugim ljudem.

- Zgodovina nam dokazuje, da je v preteklosti **človek človeku volk**, lakomen, požrešen, hudoben, in je hotel živeti na račun drugega.

Obleka naredi človeka.

Obleka naredi človeka pomeni, da imajo ljudje o osebi, ki je lepo oblečena, boljše mnenje.

- Oblikovalka je prepričana, da drži pregovor, da **obleka naredi človeka**.

človeški pridevnik

Človeški je ta, ki je v zvezi s človekom, ljudmi.

- **človeško** življenje
- V knjižnici poišči slikanice o **človeškem** telesu.
- Za spočetje **človeškega** bitja je potrebna združitev moške in ženske spolne celice.
- Vsi ljudje na Zemlji skupaj sestavljamo **človeško** družbo.

STALNE ZVEZE

človeška ribica

Človeška ribica je dvoživka z dolgim, kačjemu podobnim bledim rožnatim ali temnim telesom, ki živi v podzemeljskih jamah Krasa.

- **Človeška ribica** preživi brez hrane več kot 10 let.

čmrlj samostalnik

Čmrlj je čebeli podobna žuželka z debelim dlakavim telesom.

- **Čmrlj** leti s krili tako, da se odrija od zraka.
- Metulji, čebele in **čmrlji** so opráševalci cvetov.

čoln samostalnik

Čoln je manjše odprto vodno vozilo.

- Pletna je lesen **čoln**, s katerim turiste vozijo na Blejski otok.
- **Čolne** in ladje poganja ladijski vijak, ki se vrti.

črevesje samostalnik

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Črevesje** je cevi podoben organ v trebuhu, ki ga sestavljajo tanko črevo, debelo črevo in danka. V črevesju se delci hrane in voda vsrkavajo v kri, iz ostankov hrane pa nastajajo iztrebki.

- Srce, želodec, jetra, ledvice, pljuča in **črevesje** so notranji organi, ki imajo različne vloge.
- Želodec in **črevesje** hrano prebavita v nekaj urah.
- Hranilne snovi vstopajo v kri skozi steno tankega **črevesja**.
- Kaj se dogaja s hrano v ustih, v želodcu ter tankem in debelem **črevesju**?

črevo samostalnik

Črevo je zviti cevi podoben prebavni organ v trebuhu, ki ga sestavljajo tanko črevo, slepo črevo in debelo črevo.

- V želodcu se del hrane prebavi, nato se prebava nadaljuje v **črevesu**.
- Količino vlaknin v prehrani je treba povečevati postopoma, tako se bosta želodec in **črevo** lahko privadila na spremembe.

STALNE ZVEZE

debelo črevo

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Debelo črevo** je zadnji, širši del črevesa.

- Želodec, tanko in **debelo črevo** so organi, ki sestavljajo prebavila.
- V **debelem črevesu** se v črevo in nato v kri vsrka tudi del vode, ki smo jo dobili iz hrane ali jo popili.

slepo črevo

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Slepo črevo** je kratek, začetni del debelega črevesa, ki je na enem koncu zaprt.

- Začetek debelega črevesa imenujemo **slepo črevo** z izrastkom – slepičem.

- Vnetje slepiča je eden najpogostejših vzrokov bolečine v trebuhu in ponavadi je treba **slepo črevo** operativno odstraniti.

tanko črevo

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Tanko črevo** je začetni, ožji in daljši del črevesa.

- Prebavljena hrana iz želodca nadaljuje svojo pot v **tanko črevo**, kjer hranilne snovi preidejo v kri.
- Kri prinaša celicam iz **tankega črevesa** hranilne snovi, iz debelega črevesa tekočino in kisik iz pljuč.

FRAZEMI

vleči se kot kurje črevo ali vleči se kakor kurja čreva

Če **se** kaj **vleče kot kurje črevo**, pomeni, da traja veliko, preveč časa.

- Sonce ga je žgalo, dež ga je pral, pot pa **se je vlekla kot kurje črevo**.
- Od tukaj do vrha **se** pot **vleče kakor kurja čreva**.

čriček samostalnik

Čriček je žuželka črne ali rjave barve z daljšimi tipalkami, ki živi v zemlji na travniku in pri kateri samec z drgnjenjem proizvaja škripajoč zvok.

- oglašanje **čričkov**
- Na travniku se je oglašal **čriček**.
- Usedla se je pred hišo in poslušala **čričke**.

črka samostalnik

Črka je znak za glas.

- male in velike **črke**
- pisane in tiskane **črke**
- **črke** abecede
- Zamenjava **črke** lahko besedi spremeni pomen.
- Beseda ima štiri **črke**.
- Učiteljica je na tablo napisala **črko** A.

črpalka samostalnik

1. Črpalka je naprava za sesanje ali dobivanje tekočine iz česa.

- S **črpalko** vodo potiskamo po ceveh skozi radiatorje, ki ogrevajo prostor.
- Vodovodni sistem brez **črpalke** je načrtovan tako, da vodo po ceveh poganja višinska razlika.
- Srce je **črpalka**, ki poganja kri po vsem telesu, da lahko priteče do vseh telesnih delov.

2. Črpalka ali **bencinska črpalka** je stavba za natanjanje goriva.

- Bencin na **črpalki** zavohamo, čeprav bencinskih hlapov ne vidimo.

- Zavijeta desno na kolesarsko stezo. Pot nadaljujeta mimo pošte do **črpalke**.

STALNE ZVEZE

bencinska črpalka

Bencinska črpalka ali **črpalka** je stavba za natanjanje goriva.

- Avto se je ustavil na **bencinski črpalki**.

črpanje samostalnik

Črpanje je sesanje ali dobivanje tekočine s črpalko iz česa.

- Nafto pridobivajo z vrtnanjem in **črpanjem** na kopnem in na morjih.
- Merjenje krvnega tlaka pove, kolikšen je pritisk na žile med krčenjem srca pri **črpanju** krvi po telesu.

črpati glagol

1. Črpati pomeni s črpalko sesati ali dobivati tekočino iz česa.

- Iz vrtin v morskem dnu **črpajo** nafto.
- Če so bivališča postavljena višje od vodnega zbiralnika (na primer višja nadstropja stolpnic), jo moramo tja **črpati** s črpalko.

2. Črpati pomeni pridobivati kaj iz česa.

- Ko telo porabi vse ogljikove hidrate, **črpa** energijo iz maščob.
- Rastline iz prsti **črpajo** mineralne snovi, raztopljene v vodi.

črta samostalnik

1. Črta je neprekinjena vrsta točk.

- Notno črtovje ima pet **črt**.
- Ravne **črte**, ki omejujejo lik, so stranice.
- S številnimi **črtami** je narisala dim, ki se kadi nad vlakom.

2. Črta je to, kar spominja na neprekinjeno vrsto točk in navadno razmejuje dva dela.

- Luka je dobil en radijski telefon in štoparico ter se odpeljal k ciljni **črti**, označeni s smrekovimi vejicami.

- Sledi črtkani **črti** in nariši morje.

- Sonce se je že približalo **črti** na obzorju, ko sta pristala na peščeni obali pred domačo vasjo.

črtovje samostalnik

1. Črtovje je skupina črt.

- Na **črtovje** je narisal človeško postavo.

2. PRI GLASBENI UMETNOSTI Črtovje ali **notno črtovje** je pet vzporednih črt za pisanje not.

- Ključ je znak, ki določa višino not na **črtovju**.

notno črtovje

PRI GLASBENI UMETNOSTI **Notno črtovje** ali **črtovje** je pet vzporednih črt za pisanje not.

- Skladatelj zapiše melodijo pesmi z notami v

notno črtovje.

- Najprej je narisal **notno črtovje** in na začetku violinski ključ.

čuden pridevnik

1. Čuden je tak, ki se razlikuje od običajnega ali znanega.

- **čudni** ljudje
- **čudno** bitje
- Zaužila si hrano, ki je imela **čuden** vonj in okus.

2. Čuden je tak, ki ga ne moremo določiti.

- **čuden** šum, zvok
- **čudno** naključje
- Čas je **čudna** stvar. Ko pišemo kontrolno nalogo, mi ura mine zelo hitro. Če je pouk dolgočasen, pa se mi ura zdi zelo dolga.
- Obšel me je **čuden** občutek.

čudež samostalnik

1. Čudež je dogodek, ki ga ne moremo razložiti z do zdaj znanimi naravnimi zakoni.

- verjeti v **čudeže**
- Biblija popisuje stvarjenje sveta v sedmih dneh, sedem Jezusovih **čudežev** ali knjigo s sedmimi pečati.

- Zgodil se je **čudež**.

- Kot po **čudežu** so se vrata odprla.

2. ČUSTVENO OBARVANO Čudež je to, kar zaradi dovršenosti ali učinkovitosti vzbuja občudovanje.

- **čudež** življenja
- **čudež** tehnike
- Navdušujejo se nad **čudeži** znanosti.

čudežen pridevnik

1. Čudežni je ta, ki je v zvezi s čudežem.

- Radi beremo **čudežne** pravljice.

2. Čudežni je ta, ki ima nenavadne, izredne, navadno nadnaravne lastnosti.

- **čudežni** prstan
- **čudežna** preproga
- **čudežne** besede
- Mogoče ima mama kakšno **čudežno** moč.

čudežni otrok

Čudežni otrok je otrok, ki že zelo zgodaj pokaže nadpovprečno nadarjenost za kaj.

- Ni še bil star šest let, ko je napisal svojo prvo klavirsko skladbo. Glas o tem **čudežnem otroku** se je hitro razširil po njegovem rodnem Salzburgu.

čuditi se glagol

1. Čuditi se pomeni čutiti in izražati začudenje ali presenečenje.

- Žan **se je** najbolj **čudil** veliki stavbi na železniški postaji in prostorom v njej.

• Butalci **so se** zadovoljni **čudili** svoji cerkvi, kako hitro jim je rastla iz gnoja.

- Sama **se je čudila** svojemu pogumu.

2. Čuditi pomeni spravljati v začudenje ali presenečenje.

- **Čudilo** me **je**, da ne ve, kdo sem.

čudovit pridevnik

1. Čudovit je tak, ki zaradi izredne lepote vzbuja občudovanje.

- **čudovit** dan
- **čudovit** prizor
- **čudovita** zgodba
- Res **čudovit** razgled izpred koč v dolino.
- Vznemirjena sem, podvodni svet je **čudovit**.

2. ČUSTVENO OBARVANO Čudovit je tak, ki je nenavadno dober ali lep.

- **čudovit** človek
- **čudovit** nastop
- Sem **čudovite** volje!
- Najlepša hvala za tole **čudovito** darilo!

čustven pridevnik

1. Čustven je tak, ki izraža čustva ali kaže na prisotnost čustev.

- Največkrat poslušaj glasbo, ki ti je všeč in imaš do nje **čustven** odnos.

• Beseda sinček kaže na **čustveno** navezanost na sina, besedi štala in bicikel sta pogovorni.

2. Čustven je tak, ki se odziva takó, da pokaže svoja čustva.

- Je zelo **čustven** človek, težko prenaša, ko se komu godi krivica.

čustvo samostalnik

PRI DRUŽBI **Čustvo** je duševno stanje, ki je posledica doživljanja določenih okoliščin. Čustva so na primer veselje, žalost, jeza in strah.

- Z obrazno mimiko pokažemo **čustva**.
- Ko smo v sporu, so naša **čustva** zelo močna, lahko smo jezni, besni, užaljeni ali žalostni.
- V možganih se obdelujejo vzbujenja iz čutil ter shranjujejo spomini, občutki in tudi **čustva**.

daljava samostalnik

Daljava je velika oddaljenost v prostoru.

- strmeti, zreti v **daljavo**
- Slišimo zvoke prometa v **daljavi**.
- Ali vidiš v **daljavi** morje?
- Narasla reka je gnezdo odnesla v **daljavo**.

STALNE ZVEZE

na daljavo

Na daljavo pomeni brez stika, v določeni oddaljenosti.

- nakupovanje **na daljavo**
- Magnetna sila deluje **na daljavo**.
- Telefonski pogovor med govorcem in poslušalcem poteka **na daljavo**.
- Infrardeči termometer meri temperaturo predmeta **na daljavo**.

daljica samostalnik

PRI MATEMATIKI **Daljica** je ravna črta, ki je na obeh straneh omejena s točko.

- dolžina **daljice**
- krajišče **daljice**
- Učenci so narisali dve **daljici**, dolgi 9 in 6 cm.
- Ali sta **daljici** AB in CD skladni?
- **Daljico** poimenujemo s krajiščema, na primer AB, ali z malo tiskano črko (npr. a).

daljnogled samostalnik

Daljnogled je priprava za opazovanje oddaljenih stvari, ki jih navidezno približa.

- Vzeli so **daljnoglede** in teleskope in opazovali luno.
- Okoli vratu je imel **daljnogled**, saj se je vračal z izleta.
- Včasih ji očka posodi **daljnogled** in Hana skozi strešno okno opazuje zvezde.

dan samostalnik

1. Dan je čas štiriindvajsetih ur, ki se začne ob polnoči in traja do naslednje polnoči.

- Jej raznoliko hrano in imej vsak **dan** 5 obrokov.

2. Dan je ta čas, ki ga zaznamuje določeno dogajanje ali dogodek.

- Danes imam rojstni **dan**.

3. Dan je čas, ko je svetloba, od sončnega vzhoda do zahoda.

- **Dan** je že.
- **Dan** se daljša.

STALNE ZVEZE

dan žená

Dan žená je praznik mednarodnega ženskega gibanja 8. marca.

- Ob **dnevu žena** bodo pripravili predstavo.
- 8. marec praznujemo kot mednarodni **dan žena** v spomin na delavke, ki so leta 1908 v New Yorku v boju za izboljšanje razmer izgubile življenje.

FRAZEMI

Jabolko na dan odžene zdravnika stran. ali **Eno jabolko na dan drži zdravnika vstran.**

Jabolko na dan odžene zdravnika stran

pomeni, da je jesti jabolka dobro za zdravje, ker vsebujejo veliko vlaknin in vitaminov.

- Kaj pomeni pregovor: **Jabolko na dan odžene zdravnika stran?**

• »**Eno jabolko na dan drži zdravnika vstran**«, pravi stara modrost. Jabolko krepi zobe in dlesni, hkrati razkuži ustno votlino.

na stare dni

Na stare dni pomeni na starost.

- Zdaj pesmi komponiram, **na svoje stare dni**.

svoj živi dan ne videti koga ali **svoj živ dan ne videti koga**

Če kdo **ne vidi** koga **svoj živi dan**, pomeni, da ga ni videl še nikoli.

- **Svoj živi dan nisem videla** nikogar, ki bi bil močnejši od mene.

vse svoje žive dni

Vse svoje žive dni pomeni vse življenje.

- Rada sta se imela **vse svoje žive dni**.

debel pridevnik

1. Debel je tak, ki med najbližjima nasprotnima ploskvama meri veliko, ki ima veliko debelino, velik obseg ali premer.

- **debela** palica, vrv
- **debel** in tanek
- Rastlina ima **debele** liste.
- Pingvina pred mrazom varuje **debela** plast podkožne maščobe.

2. Debel je tak, ki ima med najbližjima nasprotnima ploskvama določeno mero.

- Deščica je **debela** 5 milimetrov.
- Ledene plošče so **debele** tudi nekaj metrov.

3. Debel je tak, ki ima na telesu veliko maščobe.

- **debel** človek
- Imeli so **debelega** prašiča.

STALNE ZVEZE

debelo črevo

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Debelo črevo** je zadnji, širši del črevesa.

- Hrano potuje skozi žrelo v požiralnik in naprej v želodec; iz želodca gre v tanko, iz tankega pa v **debelo črevo**.

FRAZEMI

imeti debelo kožo

Če **ima** kdo **debelo kožo**, pomeni, da neprizadeto prenaša žalitve in preizkušnje.

- Ta **ima** pa **debelo kožo**!
- »Ne boj se jih, saj **imaš debelo kožo**.«

deblo samostalnik

Deblo je olesenelo steblo dreves.

- borovo, bukovo, smrekovo **deblo**
- drevesno **deblo**
- votlo **deblo**
- Glive na odmrlih **deblih** razkrajajo les.
- **Deblo** je pokrito z lubjem, ki se pri različnih olesenelih vrstah že na videz razlikuje.
- **Deblo** je opora drevesu in se s staranjem debeli.

ded samostalnik

Ded ali **dedek** je mamin ali očetov oče.

- To palico mi je dal moj **ded**.

dedek samostalnik

Dedek ali **ded** je mamin ali očetov oče.

- Obiskal sem **dedka** in babico.

dediščina samostalnik

Dediščina je to, kar je prevzeto iz preteklosti, kar so nam zapustili naši predniki.

- glasbena **dediščina**
- Med **dediščino** prištevamo zgodbe, pripovedke, šege in navade, knjige, celo imena in priimke.

STALNE ZVEZE

kulturna dediščina

PRI DRUŽBI **Kulturna dediščina** je skupek dosežkov in vrednot, ki jih je ustvaril človek.

- Vse tisto, kar so ustvarili ljudje, imenujemo **kulturna dediščina**. **Kulturna dediščina** nam pripoveduje o ljudeh in življenju nekoč.

naravna dediščina

PRI DRUŽBI **Naravna dediščina** je skupek znamenitosti naravnega okolja ali pojavov, kot na primer gore, jezera, jame, reke, rastline ali živali.

- Škocjanske jame so vpisane v Unescov seznam svetovne **naravne dediščine**.

dejanje samostalnik

1. Dejanje je to, kar kdo dela ali naredi, navadno z določenim ciljem ali namenom.

- kaznivo **dejanje**
  - Za junaško **dejanje** ga bo bogato nagradil.
  - Nekatera **dejanja** naredimo zavedno (hote), druga pa nezavedno (nehote).
  - Dolžnosti do drugih najpogosteje izvirajo iz naših **dejanj**: če nekemu povzročimo škodo, jo moramo povrniti.
- 2. PRI SLOVENŠČINI Dejanje** je to, kar v stavku izraža glagol.
- Če se iz glagola da ugotoviti, kdo **dejanje** opravlja, to pomeni, da lahko glagolu določimo osebo.
  - Izpisani glagoli so v sedanjiku, vendar izražajo **dejanja** v preteklosti.
  - V drugi povedi sta dve **dejanji** (pomivam in poslušam), zato je poved sestavljena iz dveh stavkov.
- 3. Dejanje** je vsak od delov drame ali opere.
- Traviata je opera v treh **dejanjih** italijanskega skladatelja Giuseppeja Verdija.

dejavnost samostalnik

Dejavnost je to, kar počnemo ali delamo, da zaslužimo denar, se sprostimo ali da se česa naučimo.

- glasbena **dejavnost**
- interesna **dejavnost**
- storitvena **dejavnost**
- Kmetijstvo je gospodarska **dejavnost**, ki se ukvarja s pridelavo hrane za ljudi in živali.
- Glavne gospodarske **dejavnosti** danes so storitvene **dejavnosti**, predvsem promet in turizem.
- Podnebje vpliva na človeka in njegove **dejavnosti**.
- Ljudje nam s svojo drugačnostjo širijo obzorja. Smo različni: eni mirni, drugi zelo živahni, eni nadarjeni za glasbo, drugi imajo radi športne **dejavnosti**.

del samostalnik

1. Del je to, kar nastane, ko delimo celoto.

- Kruh je razrezal na dva **dela**.
  - Z besedo in z ulomkom zapiši, kolikšen **del** celote predstavlja pobarvan **del**.
- 2. Del** je to, kar z drugimi sestavinami tvori celoto.

- Z rednim umivanjem skrbimo za čistočo vseh **delov** telesa.
  - Sestavni **del** bagra je bagska ročica z žlico, ki deluje podobno kot tvoja roka.
- 3. Del** je posamezen kraj ali omejen čas v določeni večji celoti.
- Jutro je najlepši **del** dneva.
  - Prvič so potovali v ta **del** sveta.

delec samostalnik

1. Delec je majhen del česa.

- trdni **delci**
  - Tla so plast, v kateri so pomešani prst ter manjši in večji **delci** kamnin.
- 2. PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI Delec** je majhna enota snovi, ki je s prostim očesom ne vidimo.
- Snov ima maso in zaseda prostor. Zgrajena je iz **delcev**.
  - Nekateri **delci** se med seboj povezujejo v večje delce.
  - Čiste snovi so zgrajene iz enakih **delcev**, zmesi pa so iz različnih čistih snovi.
  - V plinastem stanju snovi so **delci** med seboj oddaljeni in se prosto gibljejo po prostoru.

delitelj samostalnik

PRI MATEMATIKI **Delitelj** je število, s katerim pri deljenju delimo deljenca.

- najmanjši, največji skupni **delitelj**
- **delitelji** in večkratniki
- V računu $8 : 4 = 2$ je **delitelj** 4.
- Če imamo pri deljenju ostanek, deljenec ni deljiv z **deliteljem** oziroma ni njegov večkratnik.

deliti glagol

1. Deliti pomeni iz celote delati dele.

- **deliti** dobiček, premoženje
  - **deliti** besede na zloge
  - **deliti** na tri dele
  - Kadar nam na koncu vrste zmanjka prostora za zapis cele besede, jo **delimo** (npr. zma-jem).
- 2. Deliti** pomeni vedeti ali upoštevati dejstvo, da se znotraj celote kaj med sabo razlikuje.
- Glede na vsebnost in vrsto delcev kamnin v prsti tla **delimo** na tri osnovne vrste: glinena, ilovnata in peščena tla.
- 3. Deliti** pomeni dajati komu kaj od večje količine.
- **deliti** bonbone, sadje
  - **deliti** darove
  - Učitelji **so delili** liste učencem.
- 4. Deliti** pomeni ne imeti česa sam, ampak skupaj s kom.

- **deliti** sobo z bratom, s sestro
  - Lepo je, če po povratku domov svoja doživetja **delimo** z drugimi.
  - Prvo mesto si **delita** naš in avstrijski smučar.
- 5. PRI MATEMATIKI Deliti** pomeni delati računsko operacijo, pri kateri ugotavljamo, kolikokrat je deljenec večji od delitelja.
- **deliti** dvanajst s tri
  - **deliti** in množiti
  - Število 48 **deli** s številom 8.

deljenec samostalnik

PRI MATEMATIKI **Deljenec** je število, ki ga pri deljenju delimo.

- V računu $8 : 4 = 2$ je **deljenec** 8.
- Kolikšen je količnik, če je delitelj 7, **deljenec** pa 42?
- Če imamo pri deljenju ostanek, **deljenec** ni deljiv z deliteljem oziroma ni njegov večkratnik.

deljenje samostalnik

PRI MATEMATIKI **Deljenje** je računsko operacija, pri kateri ugotavljamo, kolikokrat je delitelj v deljencu.

- Če imamo pri **deljenju** ostanek, deljenec ni deljiv z deliteljem oziroma ni njegov večkratnik.

deljiv pridevnik

PRI MATEMATIKI **Deljiv** je tak, ki ga je mogoče deliti z drugim številom takó, da ni ostanka.

- Soda števila so **deljiva** s številom 2.
- Če imamo pri deljenju ostanek, deljenec ni **deljiv** z deliteljem oziroma ni njegov večkratnik.
- S katerimi števili je **deljivo** število 16?

delnica samostalnik

PRI GOSPODINJSTVU **Delnica** je vrednostni papir, ki izkazuje, da ima njen lastnik pravico do dela dobička podjetja.

- Če podjetje ni uspešno, se vrednost **delnice** zmanjšuje. Če podjetje propade, delničarji izgubijo svoje **delnice** oziroma denar.
- Vrednost **delnic** se spreminja vsak dan; njihovi tečaji so objavljeni v dnevnikih časopisih.

deloven pridevnik

1. Deloven je tak, ki (rad) dela.

- V šoli sem bila pridna in **delovna**.
  - Ilustrator dela tudi takrat, ko drugi **delovni** ljudje počivajo, spijo in jejo, torej ponoči, ob nedeljah, praznikih in med počitnicami.
- 2. Delovni** je ta, ki je v zvezi z delom.
- **delovni** teden

- **delovne** navade
  - **delovno** mesto
  - **Delovni** teden se začne s ponedeljkom in zaključí s petkom.
  - Boljše razmere v mestih in hitra rast industrije, ki je ponujala nova in nova **delovna** mesta, so pritegnile mnogo ljudi, ki so v mestih videli zase boljše možnosti.
  - Evin očka je zdravnik. V službo odide zgodaj, saj ima **delovni** sestanek s sodelavci, kjer se dogovorijo o razporedu operacij.
- 3. Delovni** je ta, ki ga uporabljamo pri delu.
- **delovna** miza
  - Ko obleče **delovne** hlače in stopi na prag hiše, se zanj začne nov delovni dan.
  - Danes pri delih uporabljamo **delovna** orodja in različne naprave, ki nam delo olajšajo.
  - Mami je odhitela po **delovne** rokavice.
  - Obleci si **delovno** obleko.
- 4. Delovni** je ta, ki še ni dokončen.
- Pesem nosi **delovni** naslov, morda bo naslov ostal enak, lahko pa se še kaj spremeni.

STALNE ZVEZE

delovna sila

Delovna sila so delavci.

- Nekaterne države imajo veliko rudnega bogastva, rodovitno zemljo, toda premalo izobražene **delovne sile** ter slabo cestno, železniško in ostalo omrežje.

delovni zvezek

Delovni zvezek je zvezek z nalogami, vprašanji in praznim prostorom za pisanje rešitev in odgovorov.

- Reši nalogo v **delovnem zvezku**.

delovno mesto

Delovno mesto je skupek predvidenih nalog, ki jih ob ustrezni izobrazbi in sposobnostih opravlja zaposlena oseba.

- Z nekaterimi poklici se lahko zaposlimo na različnih **delovnih mestih**.
- Mesto in predvsem njegova okolica sta tudi danes zaradi številnih **delovnih mest** privlačna za naselitev.

demokracija samostalnik

1. PRI DRUŽBI **Demokracija** je politična ureditev, pri kateri zakone sprejema parlament, v katerega volimo svoje zastopnike.

- V Evropski uniji veljajo načela **demokracije**: enakost ljudi pred zakonom, svobodne in demokratične volitve evropskih poslancev itd.

2. Demokracija je enakopravnost ali enakovrednost vseh, ki so udeleženi pri odločanju.

- V našem razredu se odločamo po načelu **demokracije**.

denar samostalnik

1. Denar so sredstva, ki jih zaslužimo za delo in s katerimi plačujemo nakupe, storitve in usluge.

- dovolj, koliko **denarja**
- zaslužiti veliko **denarja**
- **Denar** potrebujemo vsak dan za nakup hrane in pijače, za vzdrževanje stanovanja, za gorivo, za časopis in položnice.

• Prihranjen **denar** je porabila v trgovini, kjer prodajajo orodje.

2. Denar so taka sredstva v različnih oblikah, zlasti kot bankovci in kovanci.

- Ali veš, koliko **denarja** imam v denarnici?
- Za gotovinsko plačevanje potrebujemo **denar**. Tega lahko dobimo v banki ali pa ga dvignemo na bankomatu.

desni pridevnik

Desni je ta, ki je na drugi strani telesa kot srce.

- **desna** noga
- **desna** roka
- **desna** stran
- Na **desni** strani šolske torbe ima obešeno kresničko.
- Kjer ni kolesarske steze, vozim po **desni** strani cestišča.
- Kitarist brenka na strune s prsti **desne** roke.
- Pri deljenju moramo računati po vrsti, od leve proti **desni**.

desno prislov

Desno pomeni takó, da je na drugi strani telesa kot srce.

- zaviti **desno**
- levo in **desno**
- Pred hišo zavijeta **desno**.
- Levo in **desno** od izhodnih vrat sta po dve zamreženi okni.
- Ne da bi se ozrl levo ali **desno**, je šel k avtu, sedel vanj in se odpeljal.

dež samostalnik

Dež so padavine v obliki vodnih kapelj.

- **dež** pada, rosi
- Iz oblačka je padla prva kapljica **dežja**.

rasti kot gobe po dežju

Če kdo ali kaj **raste kot gobe po dežju**, pomeni, da zelo hitro raste ali da nastaja v veliki količini.

- Otroci **rastejo kot gobe po dežju**.
- V mestu **so** hoteli **rasli kot gobe po dežju**.

dežela samostalnik

1. Dežela je obsežnejše ozemlje z določenimi značilnostmi kot zaključena celota.

- gorata, hribovita, ravninska **dežela**
- **dežela** večnega ledu
- Ali več, katere živali živijo v **deželi**, kjer sta vedno sneg in led?
- Slovenija je **dežela** voda, saj je v njej veliko rek, potokov, jezer, pripada ji del Jadranskega morja.
- Ljudski plesi so plesi posameznih **dežel**, ki so se razvili sami od sebe.

2. Dežela je država.

- revne **dežele**
- sosednje **dežele**
- V bogatih **deželah** je zaradi preobilice hrane in premalo gibanja veliko predebelih ljudi.
- Oprekelj je ljudsko glasbilo iz alpskih **dežel**.

3. Dežela je pokrajinska enota, oblikovana v sklopu države.

- Slovenci so v novem veku živeli v naslednjih **deželah**: Kranjski, Štajerski, Koroški, Goriški in Istri, pa tudi v Trstu. Te **dežele** so bile del večjih držav: najprej nemškega cesarstva, nato avstrijskega cesarstva in nazadnje Avstro-Ogrske.

4. Dežela je območje v naravi, zunaj večjih mest.

- Počitnice lahko preživimo ob morju, jezerih, v gorah ali na **deželi**.

deževati glagol

1. Deževati pomeni padati iz oblakov v obliki vodnih kapelj.

- Zunaj **dežuje**.
- Nehalo je **deževati**.

2. ČUSTVENO OBARVANO Deževati pomeni padati ali razsipavati se.

- Na otroke **je deževal** zlat prah.

dežnik samostalnik

Dežnik je priprava z ročajem in zložljivo ponjavo na naperah za zaščito pred dežjem.

- pisan **dežnik**
- razpet **dežnik**
- ročaj **dežnika**
- Pod **dežnikom** nas dež ne zmoči.
- Vzamejo škornje in **dežnike** ter čofotajo po lužah.

diagram samostalnik

PRI MATEMATIKI **Diagram** je prikaz podatkov o kakem pojavu.

- **diagram** in razpredelnica
- Utripe srca šteje eno minuto in rezultat primerjaj s sošolci ter ga prikaži še z **diagramom**.

STALNE ZVEZE

Carrollov diagram

PRI MATEMATIKI **Carrollov diagram** ali **Carrollov prikaz** je prikaz razvrščanja elementov glede na prisotnost ali odsotnost vsaj ene obravnavane lastnosti.

- Dokončaj razporejanje imen iz množice Ž in množice M v **Carrollov diagram**.

Euler-Vennov diagram

PRI MATEMATIKI **Euler-Vennov diagram** ali **Euler-Vennov prikaz** je prikaz razvrščanja elementov v množice po eni ali več lastnostih. Unija je primer združene množice, presek pa presečne množice dveh ali več množic.

- Tako je videti prikaz množic z **Euler-Vennovim diagramom**. Razmisli, zakaj so števila 5, 6 in 7 v preseku.

dieta samostalnik

Dieta je posebna, predpisana prehrana za bolnike ali osebe, ki želijo shujšati.

- Shujševalne **diete** brez maščob so lahko zelo škodljive za naše zdravje.
- Obbolelim zdravnikom predpisujejo **dieto** z varovalno prehrano in jim priporočajo več gibanja.

dihanje samostalnik

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Dihanje** je zajemanje zraka v dihala in njegovo iztiskanje iz njih za oskrbo telesa s kisikom.

- Če si dobro prisluhneš, slišiš svoje **dihanje**: vdihneš in izdihneš, vdihneš – in to počneš podnevi, ponoči, vse svoje življenje.
- Pri astmi moramo uporabljati zdravila, ki olajšajo **dihanje**.
- Pri **dihanju** se prsni koš razteza in krči.

STALNE ZVEZE

celično dihanje

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Celično dihanje** je razgrajevanje hranilnih snovi v celici, pri čemer se porablja kisik in sprošča energija.

- **Celično dihanje** poteka ves čas (podnevi in ponoči) tako v rastlinskih kot v živalskih celicah.

- Živa bitja potrebujejo kisik, ki se porablja med **celičnim dihanjem**.

pršno dihanje

Pršno dihanje je dihanje, pri katerem se širi in oži prsni koš.

- Delal je vaje za izboljšanje ravnotežja in vaje za učenje trebušnega in **prsnega dihanja**.

umetno dihanje

Umetno dihanje je vpihovanje ali dovajanje zraka v pljuča, ko je naravno dihanje prekinjeno.

- Priključen je bil na napravo za **umetno dihanje**.
- Pri oživljanju zunanji masaži srca sledi **umetno dihanje**.

dihati glagol

1. PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Dihati** pomeni zajemati zrak v dihala in ga iz njih iztiskati za oskrbo telesa s kisikom.

- Pri telesnih aktivnostih **dihamo** hitreje.
- Sesalci **dihajo** s pljuči.
- Dvoživke del življenja preživijo v vodi in **dihajo** s škrgami (paglavci), del pa na kopnem (odrasle živali); tedaj **dihajo** s pljuči.

2. Dihati pomeni prepuščati zrak in vlago.

- Izdelki iz umetnega usnja in gume ne **dihajo**, ne prepuščajo vode in ne vpijajo znoja.

dinamičen pridevnik

Dinamičen je tak, ki je razgiban in živahen.

- Ljudska glasbila so preprosta glasbila, ki jih je človek naredil sam, da bi z njimi spremljal petje. Tako so pesmi postale tudi bolj **dinamične**.
- Izbrali smo jo, ker se je izkazala kot ustvarjalna, **dinamična** in zelo zanesljiva sodelavka.

dinamika samostalnik

PRI GLASBENI UMETNOSTI **Dinamika** je spreminjanje jakosti tonov pri izvajanju.

- **dinamika** in tempo
- Kakšno **dinamiko** ima skladba?
- Pri petju upoštevajte oznake za **dinamiko** nad notnim zapisom.

dinozaver samostalnik

Dinozaver je izumrli vretenčar s štirinožno ali dvonožno hojo, včasih izredne velikosti, ki je živel do 65 milijonov let pred človekom.

- mesojedi, rastlinojedi **dinozavri**
- O velikosti in obliki **dinozavrov** ter o načinu njihovega prehranjevanja znanstvenikom veliko povedo fosilni ostanki kosti in zob.

dišati glagol

1. Dišati pomeni imeti ali oddajati vonj, navadno prijeten.

- lepo, prijetno **dišati**
  - **dišati** po kruhu, medu
  - Katera rastlina najbolj prijetno **diši**?
  - Iz peči je **dišalo** po sveže pečenem kruhu.
  - Dim je **dišal** po smrekovih in brinovih vejicah.
- 2. ČUSTVENO OBARVANO** **Dišati** pomeni imeti ali kazati značilnosti česa.
- **Dišalo** je po pustolovščini, zato se je odpravil na raziskovanje.
  - Njegovo obnašanje **diši** po zafrkavanju.
- 3. ČUSTVENO OBARVANO** **Dišati** pomeni vzbujaati komu željo po čem ali ustrezati komu.
- Njen predlog mu **ni** prav nič **dišal**.
  - Šport ji nič kaj ne **diši**.
  - Peter ima rad jabolka, Mihi pa bolj **dišijo** hruške.

divjad samostalnik

Divjad so divje živali, zlasti gozdne, kot na primer srna, jelen, divji prašič, ki se pojavljajo tudi v bližini človekovih bivališč.

- Nekateri vinogradi so pred pticami in točo zaščiteni z mrežami, pred **divjadjo** pa z ograjami.

divji pridevnik

1. Divji je tak, ki živi, raste svobodno v naravi.

- **divji** zajec
- Plodovi doba (hrasta) so želodi; so hrana številnim **divjim** živalim.
- Gladiatorji so bili sužnji, ki so se v arenah borili z nasprotnikom ali z **divjimi** zvermi.

2. Divji je tak, ki ni v skladu z zakoni ali predpisi.

- Nekdaj celovit življenjski prostor je človek razbil na več manjših območij, poleg tega se je začel **divji** lov na slone zaradi izredno dragocene slonovine.

STALNE ZVEZE

divje odlagališče

Divje odlagališče ali **črno odlagališče** je prostor, ki ni namenjen odlaganju odpadkov, a jih nekateri tja kljub temu odlagajo.

- Včasih ljudje nepremišljeno odvržejo različne odpadke kar v bližnji gozd ali jamo. Tako nastanejo **divja odlagališča**, ki naravi močno škodujejo.

divji mož

Divji mož je po ljudskem verovanju moškemu podobno kosmato bitje, ki živi v gozdu.

- **Divji mož** je bil poraščen z zeleno dlako, zelena brada mu je segala do tal.

divji petelin

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Divji petelin** je velika gozdna ptica temne, po prsih zelenkasto modre barve.

- V sobi ima na plakatu narisane **divjega petelina**.
- Za trakom sta vihrali dve peresi **divjega petelina**.

divji prašič

Divji prašič je domačemu prašiču podobna žival z daljšimi, naprej štrlečimi podočniki, ki živi v gozdu.

- Dežela je bogata divjadi, **divji prašič** se je na primer v zadnjih nekaj letih kar precej razmnožil.

dlaka samostalnik

1. Dlaka je nitast izrastek, ki v velikem številu pokriva telo sesalcev.

- puliti **dlake**
- Iz kože izraščajo pri človeku nohti, lasje in **dlake**.
- Moj pes ima že dosti sivih **dlak**.

2. Dlaka je več dlak ali dlake kot celota.

- dolga, kratka **dlaka**
- gosta rjava **dlaka**
- pokrit z **dlako**
- Srnina **dlaka** postaja daljša in gostejša.
- Zaradi občutljivosti čutnic za tip se zavemo ostrine trna in mehkoje mačje **dlake**.
- Bizon dvakrat na leto menja **dlako**.

FRAZEMI

brez dlake na jeziku

Brez dlake na jeziku pomeni neposredno, odkrito, ne glede na posledice.

- Zaplete rešujte sproti in **brez dlake na jeziku**, vendar vljudno.

iskati dlako v jajcu

Če kdo **išče dlako v jajcu**, pomeni, da je preveč natančen, se preveč ustavlja pri manj pomembnih podrobnostih.

- Tak sitnež je, ves čas **išče dlako v jajcu** in se na vso moč trudi, da bi našel kako napako.

dlan samostalnik

Dlan je notranja stran roke od zapestja do prstov.

- obris, odtis **dlani**
- ploskniti z **dlanmi**
- vzeti kaj v **dlani**

- Položi svojo **dlan** na dlan sošolca ali sošolke.
- Zajameš vodo v **dlan** in piješ.
- Kozarec objemi z **dlanmi**.

FRAZEMI

kot na dlani ali na dlani

Kot na dlani pomeni takó, da je očitno, jasno ali dobro vidno.

- Gozdar ima gozd **kot na dlani**.
- Uspeh je bil **na dlani**.

dneven pridevnik

1. Dnevni je ta, ki je v zvezi s časom enega dneva, štiriindvajsetih ur.

- **dnevna** vozovnica, vstopnica
- V domu kuhajo in dostavljajo **dnevne** obroke hrane starejšim.

2. Dnevni je ta, ki poteka ali se ponavlja vsak dan.

- Prelital je **dnevne** in tedenske časopise.
- Zaradi **dnevnih** selitev nastajajo na cestah prometni zastoji.

3. Dnevni je ta, ki je v zvezi s svetlim delom dneva, s časom od sončnega vzhoda do zahoda.

- **dnevna** svetloba
- **dnevne** temperature
- **dnevni** in večerni
- Živali lahko razvrstimo na **dnevne** in nočne.
- Pripravili so smučišče za **dnevno** in nočno smuko.

STALNE ZVEZE

dnevna soba

Dnevna soba je prostor v hiši ali stanovanju, ki je namenjen sprostitvi, gledanju televizije in druženju.

- Zleknila se je na kavč v **dnevni sobi** in brala.

dno samostalnik

1. Dno je spodnji del posode ali posodi podobne priprave.

- **dno** kozarca, posode, sklede
- potopiti se na **dno**
- Lonček postavi na **dno** škatle.
- Z žličko mešaj po **dnu** skodelice.
- Plastenki najprej odreži **dno**.

2. Dno so tla najnižjega dela kotanje ali tla večje vodne površine.

- **dno** brezna
- **dno** morja, oceana
- **dno** reke
- Na morskem **dnu** živijo živali, ki se premikajo tako, da hodijo.

- Poseljena so predvsem **dna** dolin in položnejša prisojna pobočja.
- Včasih ponikalnice popolnoma presahnejo, ob dolgotrajnih padavinah pa na **dnu** kraškega polja nastane jezero, ki kmalu spet izgine v podzemlje.

3. Dno je spodnji, najnižji del česa.

- na **dnu** strani
- **dno** tobogana
- Zemljevidi so narisani tako, da je sever na vrhu zemljevida, jug na **dnu**, vzhod na desni strani in zahod na levi strani zemljevida.
- Na **dnu** grba sta valoviti modri črti, ki predstavljata morje in reke.

FRAZEMI

iz dna srca ali **v dno srca** ali **iz dna duše** ali **v dno duše**

Iz dna srca pomeni zelo, močno ali globoko.

- **Iz dna srca** sem ti hvaležen.
- Peklo jo je **v dno srca**.
- **V dno duše** me je sram.
- Zasmilila se mi je **v dno srca**.

doba samostalnik

1. Doba je omejen čas življenja, delovanja ali razvoja.

- Vsak od nas je že kot majhen imel določene predstave o tem, kaj bo po poklicu, ko odraste. V **dobi** odraščanja se te želje pogosto spreminjajo, sčasoma pa ena od njih prevlada.
- Iz obdobja otroštva prehajate v **dobo** mladostništva, vaši starši so v **dobi** zrelosti, babice in dedki pa stopajo v starostno obdobje.
- Ostanke rimske **dobe** najdemo povsod v Sloveniji.

2. PRI GLASBENI UMETNOSTI **Doba** je osnovna števna enota v taktu, ki jo predstavlja določena notna vrednost. Doba je lahko poudarjena ali nepoudarjena.

- Taktica je črta, ki stoji pred prvo poudarjeno **dobo**.
- Številka zgoraj nam pove, koliko **dob** je v taktu, številka spodaj pa, kakšna je vrednost **dobe**.
- Pesem spremljajte z zvončki na vsako poudarjeno **dobo**.

STALNE ZVEZE

doba kovin

PRI DRUŽBI **Doba kovin** je obdobje prazgodovine, ki je sledilo po kameni dobi in za katero je značilna uporaba bakra, brona in železa.

- Ljudje so v naravi odkrili rude in iz njih naučili pridobivati kovine (zlato, baker, srebro, železo) ter

izdelovati predmete. To obdobje prazgodovine imenujemo **doba kovin**.

kamena doba

PRI DRUŽBI **Kamena doba** je daljše obdobje prazgodovine, za katero je značilna uporaba kamna, kosti in lesa.

- Žita so naši davni predniki že v mlajši **kameni dobi** vzgojili iz nekaterih trav.

lahka doba

PRI GLASBENI UMETNOSTI **Lahka doba** je nepoudarjena doba v taktu.

- Ob poslušanju z udarci po nogah ponazarjajo težke **dobe**, **lahke** pa s tleskanjem.

ledena doba

PRI DRUŽBI **Ledena doba** je vsako od obdobj dolgotrajne ohladitve podnebja na Zemlji, ko se razširijo ledeniki.

- Reke so na svoji poti izdolble doline. V **ledenih dobah** so jih preoblikovali ledeniki, za katerimi so ostala jezera.

moderna doba

PRI DRUŽBI **Moderna doba** ali **sodobnost** je najkrajše obdobje človeške zgodovine, v katerem trenutno živimo.

- Zgodovino razdelimo na pet zgodovinskih obdobj: na prazgodovino, stari vek, srednji vek, novi vek in **moderno dobo** ali sodobnost.

težka doba

PRI GLASBENI UMETNOSTI **Težka doba** je poudarjena doba v taktu.

- Ob poslušanju z udarci po nogah ponazarjaj **težke dobe**, lahke pa s tleskanjem.

življenjska doba

PRI DRUŽBI **Življenjska doba** je število let, ki jih doživi posamezno živo bitje.

- Poišči podatke o povprečni **življenjski dobi** slona, mačke in zlate ribice.

dobeseden pridevnik

Dobeseden je tak, pri katerem besedilo natančno ponovimo od besede do besede.

- skoraj **dobesedna** obnova
- Moje besedilo je **dobesedna** ponovitev izhodiščnega besedila.

dobrina samostalnik

Dobrina je to, kar potrebujemo za bivanje, rast in zadovoljevanje naših potreb.

- materialne **dobrine**
- Pitna voda, čist zrak in rodovitna prst so neprecenljive **dobrine**.
- Gospodarstvo je nekaj, kar ljudje počnemo, zato da ustvarimo **dobrine**.

dobrodelen pridevnik

Dobrodelen je tak, ki dela dobra dela ali dejanja.

- Šolske skupnosti organizirajo različne prireditve, na primer **dobrodelne** koncerte.

dobrodelnost samostalnik

Dobrodelnost je opravljanje dobrih del ali dejanj.

- Že zgodaj je občutila potrebo po **dobrodelnosti** in medsebojni navezanosti.
- Glasbenica se je izkazala s svojo **dobrodelnostjo**.

dogodivščina samostalnik

Dogodivščina je nenavadno, zanimivo in vznemirljivo doživetje, navadno zunaj doma, na potovanju.

- počitniške **dogodivščine**
- Velikokrat komaj čakamo, da bomo komu kaj povedali in da bodo za naše **dogodivščine** izvedeli vsi.
- Zaželela sem si kakšno pustolovsko knjigo, v kateri glavni junaki iščejo zaklad ali doživijo kakšno razburljivo **dogodivščino**.

dojenček samostalnik

Dojenček je otrok, star manj kot eno leto.

- previti **dojenčka**
- tri mesece star **dojenček**
- nega **dojenčka**
- **Dojenčka** je skrbno pregledal zdravnik pediater.

dojenčica samostalnik

Dojenčica je deklica, stara manj kot eno leto.

- **Dojenčica** spi v posteljici in bratec jo opazuje.

dojeti glagol

Dojeti pomeni ugotoviti.

- **Dojel je**, da se norčujemo iz njega.
- Kot je videti, **si** hitro **dojel**, v čem je stvar.

dolg pridevnik

1. Dolg je tak, ki med enim in drugim koncem meri veliko, ki ima veliko dolžino.

- **dolg** predor

- **dolgi** lasje

- **dolga** vrv

- V posodo z **dolgim** ročajem nalij vodo.

2. Dolg je tak, ki ima med enim in drugim koncem določeno mero.

- Stavba je **dolga** 10 metrov.

3. Dolg je tak, ki traja veliko časa.

- **dolg** sprehod

- **dolga** zima

- **dolgo** potovanje

- Poleti je dan **daljši** od noči.

STALNE ZVEZE

dolge hlače

Dolge hlače so hlače, pri katerih hlačnice segajo približno do gležnjev.

- Večkrat sem oblečen v modro majico z dolgimi rokavi in v zelene **dolge hlače**.

FRAZEMI

imeti dolg jezik

Če **ima** kdo **dolg jezik**, pomeni, da veliko govori ali da ugovarja.

- Ker **je imel dolg jezik**, mu je sošolka predlagala, naj gre na avdicijo za radijskega napovedovalca.

ostati z dolgim nosom

Če kdo **ostane z dolgim nosom**, pomeni, da doživi navadno nepričakovano razočaranje.

- **Ostala je z dolgim nosom** in brez večerje.

dolgčas samostalnik

Dolgčas je stanje nezadovoljstva in osamljenosti zaradi pomanjkanja primerne dela, družbe ali zabave.

- pregnati **dolgčas**

- Vsi radi gledamo televizijo – včasih tudi zato, ker nam je **dolgčas**.

- Končno je imel prijatelja, s katerim se je lahko igral, in mu ni bilo več **dolgčas**.

- Tako mi je že **dolgčas** po sošolkah in sošolcih.

dolina samostalnik

PRI DRUŽBI **Dolina** je nizko območje med vzpetinami, po katerem navadno teče reka.

- Najgostejši promet poteka po rečnih **dolinah**.

- V **dolinah** prevladujejo listnati gozdovi.

določati glagol

1. Določati pomeni govoriti ali ukazovati, kako naj kaj bo.

- Ni mi všeč, da želi vedno brat **določati**, kaj se bova igrala.
  - Šolska pravila **določajo**, katere pravice in dolžnosti imajo učenci v šoli.
- 2. Določati** pomeni ugotavljati, kaj je kaj, ali na podlagi določenih značilnosti umeščati kaj v skupino, na ustrezno mesto.
- Učenci številom **določajo** predhodnike in naslednike.
  - Smeri neba **določamo** s kompasom.
  - Kako samostalnikom **določamo** spol?

določiti glagol

- 1. Določiti** pomeni povedati ali ukazati, kako naj kaj bo.
- Danes lahko Jošt **določi**, kako naj se kdo obleče in kje naj sedi.
  - Pomembno je, da skupaj **določite**, koliko in kdaj lahko vsak član družine gleda televizijo, potem pa se dogovora držite.
- 2. Določiti** pomeni izbrati koga ali kaj za določen namen.
- Vsaka skupina naj **določi** poročevalca in ta bo ob shemi predstavil ugotovitve skupine.
  - V razredu **določite** prostor, ki vam bo služil kot pogovorni kotiček.
  - **Določite** sošolca, ki bo zaigral potek dogajanja s pantomimo.
- 3. Določiti** pomeni ugotoviti, kaj je kaj, ali na podlagi določenih značilnosti umestiti kaj v skupino, na ustrezno mesto.
- **določiti** smer gibanja, strani neba
  - **določiti** spol, število samostalnika
  - Samostalnikom **določi** spol in število.
  - Ponoči lahko **določimo** strani neba s pomočjo zvezde Severnice.

dolžina samostalnik

- 1. Dolžina** je oddaljenost med skrajnima točkama kakega lika ali predmeta v vodoravni smeri. Dolžino merimo v metrih.
- Izmeri **dolžino** stranice kvadrata.
  - Razmerje med širino in **dolžino** zastave je ena proti dve (širina zastave predstavlja polovico njene **dolžine**).
- 2. Dolžina** je čas trajanja česa.
- **dolžina** pogovora
  - Kaj lahko ugotoviš iz primerjave med **dolžino** dneva in temperaturo zraka?

dolžnost samostalnik

Dolžnost je to, kar kdo mora ali se čuti dolžen storiti ali opravljati.

- Vsi imamo **dolžnost** spoštovati pravice drugih ljudi.
- **Dolžnost** otrok je, da redno hodijo v šolo, se učijo in izpolnjujejo šolske obveznosti.
- Pravico imamo do igre, vendar tudi **dolžnost**, da se učimo in opravimo dela, ki nam jih naložijo starši.

dom samostalnik

- 1. Dom** je hiša ali stanovanje, v katerem bivamo in smo doma.
- alpski, kmečki **dom**
  - ljubljenski, topel, varen **dom**
  - nov **dom**
  - Ljudje poleg vode in hrane potrebujemo tudi zrak, **dom**, varnost, ljubezen.
  - Vsaka družina potrebuje prostor, kjer živi. Tak prostor imenujemo bivališče ali **dom**.
  - Za izdelavo lutke potrebujete nekaj stvari, ki jih najdete v vsakem **domu**.
- 2. Dom** je okolje, v katerem živimo.
- Temeljni cilj Unesca je uveljavljanje kulture miru in nenasilja ter učenje za skrb in ohranitev skupnega **doma** – planeta Zemlje.
  - Marsikje odpadke odlagajo neodgovorno in s tem zastrupljajo okolje, ki je naš **dom** in bo **dom** naših naslednikov.
- 3. Dom** je kraj, kjer živijo živali in rastline.
- Alpske pokrajine so **dom** številnih ptic.
  - Gore so **dom** gorskih rastlin in živali.
  - V gozdu so drevesa in grmi **dom** številnim živalim.
- 4. Dom** je ustanova ali stavba, ki je namenjena za določeno dejavnost ali skupino ljudi.
- **dom** starejših občanov, upokojujencev
  - zdravstveni **dom**
  - V kulturnem **domu** vaščani pripravljajo gledališke igre in proslave.
  - V **dom** za starejše občane se preselijo, ker težko gospodinjujejo in ker imajo radi družbo.
  - V gasilskem **domu** je gasilski avto z opremo za gašenje požarov.

domiseln pridevnik

- 1. Domiseln** je tak, ki se dobro znajde ali zna hitro najti dobro, situaciji primerno rešitev.
- Ko čestitaš, bodi prijazen in **domiseln**.
  - Kralj je bil **domiseln** in premeten človek.
  - **Domiselna** učiteljica je otrokom posadila na glavo slonje maske in jih poslala na ulico. Pritegnili so pozornost vseh mimoidočih.
- 2. Domiseln** je tak, ki je narejen ali izveden na zanimiv in izviren način.
- **domiseln** vzorec

- **domiselna** ideja
- **domiselna** naloga
- Izmislimo si čim bolj **domiselne** vzorce ali živali ter jih naslikajmo.
- Igro lahko popestrite z nekaj **domiselnimi** pravili.
- Dežnik je ves čarobno pisan in poln **domiselnih** vzorcev.

domisliti glagol

- Domisliti** pomeni z razmišljanjem, preudarjanjem priti do najboljše možne rešitve, kako kaj storiti.
  - »Zgradimo drevesno hišico,« je rekel Vid, ki se mu je zdelo, da **je** stvar res odlično **domislil**.
- Domisliti se** pomeni dobiti idejo, zamisel, kako kaj storiti.
  - Ker je bil iznajdljiv, **se je** hitro **domislil** rešitve.
  - Nenadoma **se je domislil** sijajnega načrta.
  - Vsekakor vas bom poklicala, takoj ko **se bom domislila**, kako bi nam lahko pomagali.
- Domisliti se** pomeni spomniti se česa.
  - Tisti hip **se je domislil** doma in zajokal, saj je pogrešal družino.
  - Deklica je nabirala rože, a ko **se je domislila** babice, se je s šopkom napotila k njej.
- Domisliti se** pomeni v mislih se ustaviti pri čem ali v mislih si poustvariti, obnoviti podobo česa, predstavo o čem.
  - Eden od igralcev **se domisli** živali, ostali pa skušajo s pomočjo vprašanj ugotoviti, katero žival si je izbral.
  - **Domislite se** čim več rastlin ali predmetov, ki se začnejo na črko R.

domovina samostalnik

- Domovina** je država, v kateri se je oseba rodila, tam živi ali je živela.
  - Ko je minilo več let, se je mladi mož vrnil v svojo **domovino**.
  - 15. septembra praznujemo dan vrnitve Primorske k matični **domovini**.
- Domovina** je država ali območje, od koder kdo ali kaj izvira.
  - **Domovina** kengurujev je Avstralija.
  - Tulipan je bil v svoji **domovini**, Perziji, visoko cenjen okras vrtov.

dopisnica samostalnik

- Dopisnica** je kartonček z natisnjeno znamko za krajša sporočila po pošti.
- Obkroži črko na nagradnem kuponu, ga izpolni in prilepi na **dopisnico** ter pošlji na naš naslov.

- Rešitev križanke napiši na **dopisnico** in jo pošlji na naš naslov.

dostop samostalnik

- Dostop** je pot, po kateri se da kam priti.
  - **dostop** do morja
  - Uredili so si **dostop** do hiše.
- Dostop** je možnost, da kam pridemo ali vstopimo.
  - Zračni promet omogoča **dostop** do krajev, ki so sicer težko dostopni in zelo oddaljeni.
  - Pri gašenju s požarno odejo preprečimo **dostop** zraka in s tem gorenje.
  - Pomembno je, da lastovkam omogočimo **dostop** v hleve.
- Dostop** je možnost, da kaj uporabimo.
  - S sošolcem pripravita anketo o tem, koliko učencev ima doma **dostop** do spleta.

drevesen pridevnik

- Drevesni** je ta, ki je v zvezi z drevesom.
- **drevesno** deblo, lubje
  - **drevesno** listje
  - Prvi ljudje niso gradili hiš. Zavetje so si poiskali pod skalnimi previsi, v jamah ali kar pod **drevesnimi** krošnjami.
  - Pajki bodo zimo preživeli pod listjem in v špranjah **drevesne** skorje.
  - Črna žolna domuje v **drevesnem** duplu.

STALNE ZVEZE

drevesna meja

PRI DRUŽBI **Drevesna meja** je višina, do katere rastejo drevesa.

- Po slabi uri vožnje prekoračimo **drevesno mejo**.

drevo samostalnik

- Drevo** je velika rastlina z lesenim deblom, vejami in listi ali iglicami.
- **drevo** raste
  - korenina, krošnja, list **drevesa**
  - iglasto, listnato, vednozeleno **drevo**
  - Netopirji počivajo v jamah, v duplih **dreves**, na podstrešjih hiš ali kar na prostem.
  - V manjših starih sadovnjakih rastejo različne vrste sadnih **dreves**, v velikih sodobnih sadovnjakih pa le ena vrsta.
  - **Drevesa** ločimo od grmovnic po tem, da imajo drevesa večinoma enotno deblo, iz katerega izraščajo veje.

drevo življenja

Drevo življenja je okrasna rastlina s čvrstim deblom, iz katerega v šopu rastejo ozki in dolgi listi.

- Mojo pozornost je pritegnilo veliko **drevo življenja** v kotu dnevne sobe.
- **Drevo življenja** v naravi raste predvsem v Južni in Srednji Ameriki.
- **Drevo življenja** je odmrlo in v obliki ogolelega štrclja romalo v smeti.

družinsko drevo

PRI DRUŽBI **Družinsko drevo** je prikaz sorodnikov in prednikov v obliki drevesnih vej, na katerih so sorodniki razvrščeni glede na sorodstvena razmerja.

- Nariši **družinsko drevo** svoje družine in prilepi vanj fotografije.
- Nariši oziroma skiciraj svoje **družinsko drevo** in ga dopolni z družinskimi podatki.

kombinatorično drevo

PRI MATEMATIKI **Kombinatorično drevo** je prikaz vseh možnih kombinatoričnih situacij v obliki razvejenega drevesa.

- Jan ima tri drese in dva para čevljev. S **kombinatoričnim drevesom** nariši vse možne kombinacije, kako se lahko obleče in obuje.

FRAZEMI

Jabolko ne pade daleč od drevesa.

Jabolko ne pade daleč od drevesa pomeni, da so otroci podobni svojim staršem po talentih, navadah in zunanosti.

- Star pregovor pravi, da **jabolko ne pade daleč od drevesa**.
- Pri številnih otrocih rek, da **jabolko ne pade daleč od drevesa**, zelo drži.

zaradi dreves ne videti gozda ali **zaradi množice dreves ne videti gozda**

Če kdo **zaradi dreves ne vidi gozda**, pomeni, da zaradi prevelike osredotočenosti na posamezno stvar ne vidi celote.

- Težave vas včasih tako obremenijo, da **zaradi dreves ne vidite gozda**.

droben pridevnik

1. Droben je tak, ki ni velik ali je iz majhnih sestavin.

- **drobne** kapljice
- Vodni hlapi se v oblakih zgoščujejo v **drobne** kapljice ali ledene kristale.
- Barvast papir natrgajte na **drobne** koščke.

- Nabralo se mi je pesmi za **drobno** zbirko.

2. Droben je tak, ki je slaboten, šibek ali nežen.

- Iz teme je prikoral **droben** deček v pižami.
- Od nekod je priletela **drobna** ptičica.
- **Drobni** glasek dekletca je odmeval po gozdu.

drobiž samostalnik

Drobiž je denar majhne vrednosti, kot na primer kovanci.

- Morda dobiva kaj **drobiža** in si kupiva krof in čokolado!
- Za kupček **drobiža** vedno dobimo dovolj sladoleda, da se ohladimo.
- Prodajalec je na prodajno mizo položil **drobiž**.

drobtina samostalnik

1. Drobtina je zelo majhen kos, drobec kruha.

- Vrabec je pobiral **drobtine** kruha.
- Meso ali zelenjavo lahko pred cvrtjem povaljamo v moki, jajcu in **drobtinah**.
- 2. ČUSTVENO OBARVANO Drobtina** je zelo majhen, neznoten kos kake snovi.
- Na cesti je našel **drobtino** zlata.

drugačen pridevnik

1. Drugačen je tak, ki se razlikuje od tistega, s katerim ga primerjamo.

- Otroci so se včasih igrali z **drugačnimi** igračami kot danes.
- 2. Drugačen** je tak, ki se je spremenil.
- Odkar je prišel s potovanja, se zdi prijateljem povsem **drugačen**.

družba samostalnik

1. Družba so ljudje, s katerimi živimo, in skupnost ljudi, v kateri živimo.

- človeška **družba**
- Življenje v **družbi** prinaša še eno prednost – pomoč, ki jo dajemo drug drugemu.
- Življenje v **družbi** in spoštovanje pravic drugih prinaša dolžnosti in odgovornosti.
- Kaj pomeni primerno obnašanje, je odvisno od tudi kulture in **družbe**, v kateri živimo.
- Mir je velika vrednota za vsakega človeka in za **družbo**.
- 2. Družba** je skupina prijateljev, s katero se družimo in preživljamo čas.
- dobra **družba**
- **Družba**, a gremo s kolesom do bližnjega jezera?
- Če smo v **družbi** z vrstniki, po navadi govorimo v slengu.

• V šolo je hodil zato, da se je kaj naučil. Rad pa je hodil tudi zato, ker je v šoli imel **družbo**.

3. Družba je šolski predmet, pri katerem se učenci učimo o ljudeh, njihovih običajih in okolju, v katerem živimo.

• Pogledaj, kako je sestavljen tvoj učbenik za **družbo**.

• Učim se. Jutri pišemo test znanja pri **družbi**.

• Pri **družbi** se boste pogovarjali o storitvenih dejavnostih v tvojem domačem kraju.

4. ČUSTVENO OBARVANO Družba je skupina podobnih ali enakih stvari.

• Dobrodošli v **družbi** zvokov, ritmov, melodij in zabave.

• Za zaključek zaporedja tonov — lestvice moramo v **družbo** znanih tonov sprejeti še dva tona: TI in DO.

STALNE ZVEZE

delati družbo

Če kdo komu **dela družbo**, pomeni, da se z njim družijo, skupaj preživlja čas.

• Lukec je moral povedati, kako sta s sestrico odšla na travnik štet zvezde in da jima **je družbo delal** kuža Piki.

• Takoj se ji je ponudil, da ji **bo delal družbo** na bližnji klopici.

družben pridevnik

PRI DRUŽBI **Družbeni** je ta, ki je v zvezi z družbo.

• **družbena** odgovornost

• naravni in **družbeni** pojav

• Opiši nekaj **družbenih** vlog, s katerimi se srečuješ.

• Otroški parlamenti so srečanja osnovnošolcev na pomembno **družbeno** temo, na primer: prosti čas, brez nasilja za prijateljstvo, moč prijazne besede.

• Vljuden človek se vede v skladu s pričakovanimi **družbenimi** pravili.

STALNE ZVEZE

družbeno omrežje

PRI RAČUNALNIŠTVU **Družbeno omrežje** je spletna storitev, kjer se uporabniki povezujejo z drugimi uporabniki in si delijo različne informacije.

• Uporabniki interneta preživijo veliko časa na **družbenih omrežjih**.

družina samostalnik

1. Družina je skupnost otroka z obema ali enim od staršev ali z drugo odraslo osebo, če ta skrbi zanj.

• Cela **družina** je praznovala mamin rojstni dan.

• Ljudje po svetu živimo v različnih **družinah**.

• V nekaterih **družinah** se zakonca ali partnerja po letih skupnega življenja odločita, da ne bosta več živela skupaj.

2. PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI Družina je skupina živali, ki ima podobne lastnosti.

• Taščico so nekdam uvrščali v **družino** drozgov.

STALNE ZVEZE

besedna družina

PRI SLOVENŠČINI **Besedna družina** je skupina po izvoru povezanih besed z istim korenem in navadno zblizanim pomenom.

• Besede pismo, pisalo, pisatelj, pisarna imajo koren -pis-, zato spadajo v isto **besedno družino**.

• Oblikuj besedilo z besedami iz **besedne družine** s korenem -bol-.

enostarševska družina

Enostarševska družina je družina, v kateri otroci živijo le z enim staršem.

• Zaradi pogostih ločitev je vedno več

enostarševskih družin.

razširjena družina

Razširjena družina je družina, ki poleg staršev, bratov in sester vključuje tudi stare starše ali druge sorodnike.

• Včasih so ljudje pogosteje živeli v **razširjenih družinah**.

družinski pridevnik

Družinski je ta, ki je v zvezi z družino.

• Ste tudi v vaši družini dobili novega **družinskega** člana?

• V soboto bomo šli na **družinski** izlet na Bled.

• Ob ogledovanju **družinskih** fotografij smo se pogovarjali o tem, da so družine različne.

STALNE ZVEZE

družinsko drevo

PRI DRUŽBI **Družinsko drevo** je prikaz sorodstvenih podatkov v obliki drevesnih vej, na katerih so sorodniki razvrščeni glede na sorodstvena razmerja.

• Nariši **družinsko drevo** svoje družine in prilepi nanj fotografije.

• Nariši oziroma skiciraj svoje **družinsko drevo** in ga dopolni z družinskimi podatki.

država samostalnik

PRI DRUŽBI **Država** je organizirana skupnost ljudi, ki živi na določenem ozemlju, omejenem z državno mejo, ter ima svojo vlado in zakone.

• neodvisna **država**

- sosednja **država**
- 25. junija praznuje naša **država** Slovenija dan državnosti.

državen pridevnik

1. PRI DRUŽBI **Državni** je ta, ki je v zvezi z državo.

- **državna** meja
  - **državna** proslava
  - **državna** ustanova
  - **Državni** jezik v Republiki Sloveniji je slovenščina.
  - Slovenski kulturni praznik je **državni** praznik, ki ga praznujemo v spomin na pesnika Franceta Prešerna.
  - Slovenija ima tako kot vsaka država **državne** simbole: zastavo, grb in himno.
2. **Državni** je ta, ki poteka znotraj države.
- Revija otroških in mladinskih pevskih zborov v Zagorju je **državno** tekmovanje mladih pevcev.

STALNE ZVEZE

državni zbor

Državni zbor je skupina ljudi v slovenskem parlamentu, ki sprejema zakone.

- V Ljubljani je parlament, kjer zaseda **državni zbor**.
- **Državni zbor** predstavlja zakonodajno oblast, saj sprejema zakone, ki veljajo v Sloveniji.

duet samostalnik

PRI GLASBENI UMETNOSTI **Duet** je glasbena skupina, ki je sestavljena iz dveh pevcev.

- Če pesem zapoješ s sošolcem, bosta pela v **duetu**.

duh samostalnik

1. **Duh** je bitje, ki ni telesno, ima čudežne lastnosti in lahko prehaja skozi trdne predmete.

- gozdni, rečni **duh**
- klicanje **duhov**
- Ljudje so verjeli, da maska odganja zle **duhove**.
- Bučo postavimo na okensko polico in damo vanjo gorečo svečo, da bo odganjala zle **duhove** od hiše.

2. **Duh** je način delovanja osebe ali skupine.

- Z nekaj domišljije boste v tradicijo vnesli svežega **duha**.

• Neprimerno vedenje, morda celo zasmehovanje drugačnih, izraža našo šibkost in siromaštvo **duha**.

3. **Duh** je neprijeten, smrdeč vonj.

- Rastlina ima poseben **duh** in je neprijetnega okusa.

4. **Duh** je splošno razpoloženje.

- Otroci imajo pravico, da jih v šoli vzgajajo v **duhu** razumevanja, miru, strpnosti ter prijateljstva med vsemi narodi in skupinami.

STALNE ZVEZE

v duhu

V duhu pomeni v svojih predstavah ali domišljiji.

- **V duhu** je pred seboj videl podzemno dvorano, polno sodov, ki so bili zvrhani lesketajočih se zlatnikov.

FRAZEMI

ne duha ne sluha

Ne ne duha ne sluha pomeni, da ni niti najmanjšega znamenja, da bi bilo kaj prisotno.

- Na robu kočevskega gozda stoji prav lepo mestece, o medvedih pa ni **ne duha ne sluha**.
- O Božičku ni bilo **ne duha ne sluha**.
- O kombiju ni bilo **ne duha ne sluha**.

Zdrav duh v zdravem telesu.

Zdrav duh v zdravem telesu pomeni, da se je treba za zdravje ukvarjati tako s telovadbo kot tudi z učenjem, branjem in razmišljanjem.

- **Zdrav duh v zdravem telesu** ne pomeni, da je treba skrbeti le za krepko telo. Vsak mora skrbeti tudi za bistrost glave in zdravo življenje.
- Pri pouku športne vzgoje bodo učenci gojili **zdrav duh v zdravem telesu**.

duhovnik samostalnik

Duhovnik je moški, ki vodi ali izvaja verske obrede v cerkvi.

- V cerkvi košare postavijo pred oltar, da jih **duhovnik** blagoslovi.
- Ko **duhovnik** mašuje, opravlja najbolj važno opravilo svojega vsakdanjega življenja.
- Poleg plemiške družine so na gradu živeli še pisar, hlapci in dekline, vojaki in **duhovnik**.

duo samostalnik

PRI GLASBENI UMETNOSTI **Duo** je glasbena skupina, ki je sestavljena iz dveh inštrumentalistov.

- Na odru se bo s klasično glasbo predstavil **duo**.

dvojina samostalnik

PRI SLOVENŠČINI **Dvojina** je slovnično število, ki zaznamuje dve stvari.

- Slovenščina je eden redkih jezikov, ki imajo **dvojino**.
- Kadar poimenujemo dve bitji ali stvari, je samostalnik v **dvojini**.

dvomesten pridevnik

PRI MATEMATIKI **Dvomestni** je ta, ki je sestavljen iz enic in desetic.

- **dvomestni** delitelj
- **dvomestno** število
- Odštevam **dvomestna** števila do 100.

dvorana samostalnik

1. Dvorana je večji, zaprt prostor, namenjen za prireditve.

- gledališka, koncertna **dvorana**
- poročna **dvorana**
- športna **dvorana**
- V gledališče pridemo vsaj petnajst minut pred začetkom predstave, oddamo svojo garderobo in poiščemo svoj sedež v **dvorani**.
- Med predstavo ne smemo odhajati iz **dvorane**; prav tako ne smemo vstopiti v **dvorano**.
- Neprimerno je, če zapustimo **dvorano** pred koncem aplavza.

2. Dvorana je večji, zaprt prostor sploh.

- podzemna **dvorana**
- Če bom kirurg, bom delal v bolnišnici. V operacijski **dvorani** bom operiral ljudi.

dvorišče samostalnik

Dvorišče je prostor pred hišo ali za njo.

- domače **dvorišče**
- grajsko **dvorišče**
- Otroci so se kepali na šolskem **dvorišču**.
- Na kmečkem **dvorišču** je videla muco, dva psa, kokoši in traktor.
- Če julija na **dvorišče** pred hišo zapičiš palico in ves dan opazuješ njeno senco, lahko ugotoviš, da je različno dolga.

dvoživka samostalnik

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Dvoživke** so skupina živali, ki del življenja preživijo v vodi, del pa na kopnem in v vodi.

- Žaba je **dvoživka**.
- Primerjaj **dvoživke**, plazilce, ptiče in sesalce!
- **Dvoživke** v prvem delu življenja dihajo s škrgami (paglavci), v drugem pa s pljuči (odrasle žabe).

ednina samostalnik

PRI SLOVENŠČINI **Ednina** je slovnično število, ki zaznamuje eno stvar.

- V slovenskem jeziku ločimo **ednino**, dvojino in množino.

ekologija samostalnik

1. PRI DRUŽBI Ekologija je znanost, ki raziskuje odnose med živimi bitji in njihovim naravnim okoljem.

- Študirala je **ekologijo** in sedaj ljudem po vsem svetu predava o tem, kako plastika ogroža življenje na Zemlji.

2. PRI DRUŽBI Ekologija je varovanje narave in skrb zanjo.

- Spomnila se je na **ekologijo** in pobrala papirček s tal.

ekološki pridevnik

1. PRI DRUŽBI Ekološki je ta, ki je v zvezi z ekologijo, varovanjem narave in skrbjo zanjo.

- **ekološka** katastrofa
  - **ekološka** organizacija
  - Razlitje nafte iz tankerja po morski gladini povzroči veliko škodo, zato tak dogodek imenujemo **ekološka** katastrofa.
  - Dvanajstletna deklica je v imenu otroške **ekološke** organizacije pripravila govor o **ekološki** problematiki in ga predstavila javnosti.
- 2. PRI DRUŽBI Ekološki** je ta, pri katerem uporabljamo naravi manj škodljive postopke in materiale, ali ta, ki ga pridelujemo na tak način.

- **ekološki** izdelek
- **ekološka** kmetija
- **ekološko** kmetovanje
- Na **ekološki** kmetiji so gojili **ekološki** krompir.
- Za okolje in naše zdravje je pomembna **ekološka** pridelava hrane.

STALNE ZVEZE

ekološki otok

Ekološki otok je prostor, kjer stojijo smetnjaki za ločeno zbiranje odpadkov, ki jih lahko recikliramo.

- V urejenih naseljih imajo **ekološke otoke**, kjer ločeno zbirajo papir, steklo, plastiko in organske odpadke.

ekonomika samostalnik

PRI GOSPODINJSTVU **Ekonomika** je načrtovanje proizvodnje, razporejanja in uporabe materialnih dobrin.

- Za vodenje **ekonomike** gospodinjstva je potrebno znanje o vseh oblikah denarja, prihodkih, odhodkih, družinskem proračunu ter o možnostih plačevanja in varčevanja.

- **Ekonomika** čebelarjenja in z njo povezana pridelava medu je odvisna ravno od zdravstvenega stanja čebel.

eksplodirati glagol

1. Eksplozirati pomeni silovito, s pokom se vžgati in razleteti.

- **Eksplozirati** je del avtomobilskega motorja in motor se je vžgal.
  - Posebno nevarne so snovi, ki lahko ob prisotnosti ognja ali visoke temperature **eksplodirajo**.
- 2. ČUSTVENO OBARVANO Eksplozirati** pomeni silovito izraziti jezo.
- Priznam, da včasih **eksplodiram**.

eksplozija samostalnik

Eksplozija je hitra, silovita sprostitve energije ob vžigu snovi, ki lahko eksplodirajo.

- Ozračje je pretresla močna **eksplozija**; eksplodiral je del avtomobilskega motorja in se vžgal.
- Pri **eksploziji** se snov eksplozivno pretvori v nove snovi, v toploto in svetlobo.

eksploziv samostalnik

Eksploziv je snov, ki ob vžigu hitro, silovito sprosti energijo in se uporablja za orožje ali pri razstreljevanju.

- Pri eksploziji se snov **eksploziva** pretvori v nove snovi, v toploto in svetlobo.

eksploziven pridevnik

Eksploziven je tak, ki lahko eksplodira, se silovito, s pokom vžge in razleti.

- Snovi, ki ob prisotnosti ognja ali visoke temperature lahko eksplodirajo, so označene s simbolom za **eksplozivno** snov.
- Posebno nevarno je gašenje vnetljivih in **eksplozivnih** snovi.

ekvator samostalnik

PRI DRUŽBI **Ekvator** je namišljena krožnica, ki poteka okoli Zemlje, je enako oddaljena od obeh polov in Zemljo deli na severno in južno poloblo.

- Ob **ekvatorju** letnih časov ni, vse leto je vroče.
- Dan je zmeraj enako dolg le ob **ekvatorju**, ki Zemljo deli na severno in južno poloblo.

elektrarna samostalnik

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Elektrarna** je stavba s posebnimi napravami za pridobivanje elektrike s pretvarjanjem drugih oblik energije v električno energijo.

- Električno energijo pridobivamo v **elektrarnah** (hidroelektrarne, jedrske elektrarne, termoelektrarne, vetrne elektrarne).

- Pridobivanje energije s pomočjo vetrnih **elektrarn** manj škoduje okolju kot drugi načini pridobivanja.

električen pridevnik

1. PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI Električni je ta, ki je v zvezi z elektriko.

- Napetost **električne** napeljave v hiši je 230 voltov, kar je lahko smrtno nevarno, če se dotaknemo golih žic in steče električni tok skozi naše telo.

• Na Dravi in Savi so hidroelektrarne, ki vodno energijo pretvarjajo v **električno**.

- Zaradi žleda so ceste poledenele in nevarne, drevje se lomi, **električni** daljnovodi se poškodujejo.

2. PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI Električni je ta, ki za delovanje potrebuje elektriko.

- **električni** stroj
- **električna** naprava
- Ko smo za štedilnikom ali pa imamo opravka z **električnimi** aparati, moramo biti še posebej previdni in upoštevati navodila za uporabo.

STALNE ZVEZE

električna kitara

PRI GLASBENI UMETNOSTI **Električna kitara** je kitara, pri kateri se toni ojačujejo s pomočjo elektronskih naprav.

- Moj brat igra **električno kitaro** v rock ansamblu.

električna napetost

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Električna napetost** je količina, ki poganja električni tok po električnem krogu. Osnovna enota za merjenje električne napetosti je volt.

- Električni aparat, ki ne deluje pri napetosti 230 voltov, potrebuje pretvornik **električne napetosti**.

električni krog

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Električni krog** je sklenjena pot, po kateri teče električni tok.

- Kakšna je razlika, če v **električni krog** z eno baterijo zvežemo eno žarnico ali pa v krog zaporedno vežemo dve žarnici?

električni tok

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Električni tok** je tok nabitih delcev skozi prevodnik in po električnem krogu.

- proizvajati **električni tok**

- **Električni tok** poganja dinamo, baterija ali omrežna napetost.
- Prevodniki **električnega toka** so kovine, izolatorji pa les, papir, plastika in steklo.
- **Električni tok** teče od prvega priključka baterije do prvega priključka žarnice, skozi žarnico in naprej do drugega priključka baterije.

elektrika samostalnik

Elektrika sta energija in tok, ki ju povzročajo delci z negativnim nabojem, ki se gibljejo po prevodniku. Pretvarja se v toploto, svetlobo in poganja električne naprave.

- Danes večino lokomotiv poganja **elektrika**.
- Nekateri snovi prevajajo **elektriko**.
- Termoelektrarna ob tem, da proizvaja **elektriko** in toploto, močno onesnažuje zrak.

elektronski pridevnik

1. PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Elektronski** je ta, ki ima vezje in za delovanje potrebuje elektriko.

- **elektronski** aparat
- **elektronska** igrača, igračka
- **elektronska** naprava
- **elektronska** tehtnica

2. PRI RAČUNALNIŠTVU **Elektronski** je ta, ki se bere ali uporablja s pomočjo računalnika ali druge elektronske naprave.

- **elektronski** slovar
- Rad berem tudi **elektronske** knjige.

STALNE ZVEZE

elektronska pošta

PRI RAČUNALNIŠTVU **Elektronska pošta** je računalniški program za pošiljanje sporočil med uporabniki računalnikov, ki so povezani v omrežje, ali tako sporočilo.

- Besedilo poslana po **elektronski pošti** svojemu učitelju.
- Dekle, ki nam je poslalo **elektronsko pošto**, je živelo v vrstni hišici, podobni naši.

element samostalnik

1. Element ali **prvina** je sestavni del česa.

- Zemljevid ima številne **elemente**: naslov, merilo, legendo, mrežo ...
- Nekateri **elementi** so namenjeni spajanju različnih delov stroja, to so denimo vijaki in zakovice. Drugi strojni **elementi** pa so namenjeni prenosu gibanja.
- Vsaka skladba se oblikuje v celovitost skozi ritem, melodijo, harmonijo in z drugimi glasbenimi **elementi**.

2. PRI MATEMATIKI **Element** je sestavni del množice.

- **Elementi** množice F so števila od 5 do 10.
- **Elementi** množice so listavci. Macesen ni **element** množice.

embalaža samostalnik

Embalaža je to, v kar damo, zavijemo blago ali izdelke.

- **Embalaža** je lahko steklena, plastična, kartonasta, lesena ali kovinska, zato jo je treba po uporabi odložiti v ustrezen zabojnik za smeti.
- Izogibajmo se plastičnim vrečkam in plastični **embalaži**.

enačba samostalnik

PRI MATEMATIKI **Enačba** je matematični zapis dveh enakovrednih, z enačajem povezanih matematičnih izrazov z vsaj enim neznanim številom, ki ga je treba izračunati.

- rešiti **enačbo**
- leva, desna stran **enačbe**
- Na levo stran tehtnice sem moral dodati še 5 kock. Zato sem neznanko v **enačbi** zamenjal s številom 5.

enak pridevnik

1. Enak je tak, ki se po svojih lastnostih ne razlikuje od drugega.

- **enaka** barva
- **enake** hlače
- Najina balona sta popolnoma **enaka**, imata **enako** obliko, velikost in barvo.
- Pico smo si razdelili na štiri **enake** dele.

2. Enak je tak, ki se ni spremenil.

- Temperatura vode je ostala **enaka**.

3. Enak je tak, ki ne dovoljuje izjem.

- Vsi ljudje imamo **enake** pravice.

enakomeren pridevnik

1. Enakomeren je tak, ki se mu hitrost ali jakost med trajanjem ne spreminja.

- Učenci so tekli v **enakomernem** tempu.
- Iz kuhinje se je slišal **enakomeren** zvok.
- Avto se je po cesti peljal z **enakomerno** hitrostjo.

2. Enakomeren je tak, ki se pojavlja v približno enakih razmikih ali v enakem obsegu.

- Kartonast tulec na eni strani v **enakomernih** razmikih štirikrat preluknjajte.
- Na lepilo natrosite **enakomerno** plast peska.
- Da bi delo v skupini potekalo uspešno, je potrebno sodelovanje in **enakomerna** razporeditev nalog.

enakopraven pridevnik

1. PRI DRUŽBI **Enakopraven** je tak, ki ima enake pravice in dolžnosti.

- Vsi ljudje smo **enakopravni** in za vse veljajo enake pravice.

2. PRI DRUŽBI **Enakopraven** je tak, ki ima enak položaj kot kdo drug.

- Šole v delu Prekmurja so dvojezične – slovenščina in madžarščina sta tam **enakopravna** jezika.

enakopravnost samostalnik

PRI DRUŽBI **Enakopravnost** je stanje, ko imajo vsi enake pravice in dolžnosti.

- Danes se nam zdi smešno, da se deklice ne bi smele šolati. Vendar je bila pot do **enakopravnosti** žensk dolga.

- Nekateri ne priznavajo **enakopravnosti** drugačnih ljudi, na primer priseljencev, drugače verujočih, telesno ali umsko prizadetih ljudi.

enakost samostalnik

1. Enakost je lastnost osebe ali stvari, da se pri obravnavi ne razlikuje od drugih.

- Med načela demokracije spadajo: svoboda in spoštovanje posameznika, **enakost** ljudi pred zakonom, svobodne volitve itn.

2. PRI MATEMATIKI **Enakost** je lastnost, da se količina na eni strani enačbe ne razlikuje od količine na drugi strani.

- Katero število manjka, da bo veljala **enakost** $7 \cdot x = 700$?

energija samostalnik

1. Energija je to, kar omogoča, da se kaj premakne, segreje ali zažari, na primer električna toplota, ali to, kar omogoča, da živo bitje živi in raste, na primer v hrani.

- Naprave v elektrarnah pretvarjajo eno izmed oblik **energije** v električno **energijo**.

- V hidroelektrarnah pretvarjamo **energijo** tekoče vode, pri termoelektrarnah **energijo** vroče pare, pri vetrnih elektrarnah **energijo** vetra, pri sončnih **energijo** sončne svetlobe, v jedrskih pa **energijo** snovi urana.

- Naprave in stroji za delovanje uporabljajo določeno obliko **energije**.

- Z recikliranjem zmanjšamo porabo naravnih virov, količino odpadkov in porabo **energije**.

- V celicah potekajo procesi, pri katerih se sprošča **energija**, shranjena v hrani.

2. Energija je človekova telesna sposobnost za to, da opravlja delo.

- Izlet bi mi zelo koristil, ker potrebujem veliko **energije** in motivacije za učenje.

- Napolnjeni z novo **energijo** bodo nadaljevali hojo med sadovnjaki.

STALNE ZVEZE

obnovljivi vir energije

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Obnovljivi vir energije** je vir energije, ki se zajema iz narave in ki je načeloma ne zmanjka, na primer sončna energija, vetrna energija ali vodna energija.

- Veter je **obnovljivi vir energije**.

- **Obnovljivi viri energije** okolje onesnažujejo v manjši meri.

enota samostalnik

1. PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Enota** je dogovorjena količina, na primer dolžine, časa ali mase, ki jo uporabljamo za merjenje.

- merska **enota**

- Ena minuta je majhna časovna **enota**.

- Pretvarjanje **enot** za prostornino: $1 \text{ l} = 10 \text{ dl}$, $1 \text{ hl} = 100 \text{ l} = 1\,000 \text{ dl}$.

2. Enota je del česa, ki skupaj z drugimi deli tvori zaključeno celoto.

- Osnovna **enota** živčevja je živčna celica.

STALNE ZVEZE

denarna enota

Denarna enota je denar, ki se uporablja v kaki državi.

- V večini držav Evropske unije uporabljamo **denarno enoto** evro.

osnovna enota

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI, PRI MATEMATIKI **Osnovna enota** je predpisana, dogovorjena enota za merjenje fizikalnih ali matematičnih količin, iz katere lahko izpeljujemo druge enote.

- **Osnovna enota** za temperaturo je kelvin (K).

- **Osnovna enota** za ploščino je kvadratni meter.

- Iz katerih **osnovnih enot** je sestavljena enota za električno napetost?

epidemija samostalnik

1. PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Epidemija** je stanje, ko se bolezen na določenem območju zelo razširi, da zbolijo veliko ljudi.

- Ob **epidemijah** gripe število sprejemov v bolnišnice močno naraste.

2. ČUSTVENO OBARVANO **Epidemija** je stanje, ko kaj postane zelo razširjeno in pogosto.

- Razširila se je **epidemija** nespečnosti.

etui samostalnik

Etui je manjša škatla ali vrečka za shranjevanje kake stvari, na primer očal.

- V trdih **etuijih** so očala najbolj varna pred padci in poškodbami.
- Na hrbtu imam nahrbtnik s kamero v nepremočljivem **etuiju**.

evro samostalnik

Evro je denarna enota, ki jo uporabljamo v večini evropskih držav. Njen simbol je €.

- območje **evra**
- Kaj lahko kupiš, če imaš v denarnici 2 **evra**?
- Nekaterne države so članice Evropske unije, a ne uporabljajo **evrov**.

fagot samostalnik

PRI GLASBENI UMETNOSTI **Fagot** je večje leseno pihalo z dvojnimi jezičkom in zakrivljeno pihalno cevjo.

- V srednji glasbeni šoli je igral **fagot**.
- Sestavni deli **fagota** so ustnik z dvojnimi trsnimi jezičkom, 2 m dolga lesena cev, luknjice in zaklopke za levo roko.

fagotist samostalnik

Fagotist je oseba, ki igra na fagot.

- Po poklicu je **fagotist**.

fagotistka samostalnik

Fagotistka ženska, ki igra na fagot.

- Igranja se uči dvajset oboistk in oboistov ter trinajst **fagotistk** in fagotistov.

februar samostalnik

Februar je drugi mesec v letu, ki ima 28, v prestopnem letu 29 dni.

- Najkrajši mesec je **februar**.
- Od leta 1999 vsakega 21. **februarja** praznujemo mednarodni dan maternega jezika.
- 8. **februarja** praznujemo slovenski kulturni praznik.
- Samo prestopna leta imajo 29. **februar**.

februarski pridevnik

Februarski je ta, ki je v zvezi s februarjem.

- Nekaj zanimivih prispevkov bomo objavili v **februarski** številki revije.

festival samostalnik

Festival je prireditve z večjim številom dogodkov, ki navadno tvorijo zaključeno celoto.

- Na **festivalu**, ki ga letno organizirajo v Slovenski filharmoniji, izvajajo številne koncerte in nove skladbe priznanih skladateljev.

- Na Bledu prirejajo **festival** ljudske glasbe.
- Brežiški grad se ponaša z znamenito viteško dvorano, kjer je vsako poletje **festival** stare glasbe.

festivalski pridevnik

Festivalski je ta, ki je v zvezi s festivalom.

- Na **festivalskih** prireditvah nastopajo različne glasbene zasedbe.

figura samostalnik

1. Figura je likovna upodobitev predmeta ali živega bitja.

- Na črto, s katero je označila tla, je narisala hišico, človeške **figure** in drevesa.

- Našel je lep kos lesa in iz njega izrezljal okrasno **figuro**.

2. Figura je upodobitev, ki nastane s sestavljanjem geometrijskih likov ali teles.

- Iz osnovnih geometrijskih likov lahko sestavljamo različne **figure**.

3. Figura je posebej oblikovan predmet za igranje šaha ali kake druge družabne igre.

- šahovska **figura**

- Na začetku igre človek, ne jezi se si vsak igralec izbere barvo **figur**.

4. Figura je skupina več gibov pri plesu ali drsanju, ki so med seboj povezani.

- plesna **figura**

- Drsalca sta izvajala zelo zahtevne **figure**.

film samostalnik

1. Film je prozoren trak, na katerega se zapisujejo fotografski ali filmski posnetki.

- **Film** je vložil v fotoaparatus.

2. Film je umetniško delo, posneto s filmsko kamero.

- slovenski **film**

- naslov **filma**

- ogled **filma**

- Četrtošolci so se odpravili v kino. **Film** se je pričel ob 9.30 in je trajal 1 uro in 40 minut.

- Nadaljevanka je televizijski **film** v nadaljevanjih.

- Po priljubljeni pustolovski povesti Bratovščina Sinjega galeba so posneli tudi mladinski **film**.

fizičen pridevnik

Fizični je ta, ki je v zvezi s človeškim telesom.

- **Fizične** potrebe so potrebe po hrani, pijači, obleki in domu.

- Zdravje ne pomeni samo to, da nismo bolni, ampak predstavlja našo **fizično** aktivnost ter dobro počutje.
- Za športnike je značilna dobra **fizična** pripravljenost.

fižol samostalnik

Fižol je kulturna rastlina s plodovi v obliki dolgih, užitnih strokov ali plod te rastline.

- luščiti **fižol**
- stročji **fižol**
- Največkrat smo jedli zelje, krompir, **fižol** in žgance.
- Ker so zrna **fižola** večja od zrn zdroba, jih lahko ločimo s primerno gostim sitom.

fižolov pridevnik

Fižolov je ta, ki je v zvezi s fižolom.

- **fižolov** strok
- Skuhala si je **fižolovo** juho.

flavta samostalnik

Flavta je pihalo, ki ga glasbenik drži prečno na ustnice in vanj piha.

- prečna **flavta**
- Vsako popoldne igra **flavto**.

STALNE ZVEZE

kljunasta flavta

PRI GLASBENI UMETNOSTI **Kljunasta flavta** je lesena flavta s kljunastim ustnikom, ki ga držimo naravnost pred sabo.

- Sošolci so igrali na **kljunaste flavte**.

flavtist samostalnik

Flavtist je oseba, ki igra na flavto.

- nadarjen **flavtist**
- V orkestru igrata dva **flavtista**.

flavtistka samostalnik

Flavtistka je ženska, ki igra na flavto.

- uveljavljena **flavtistka**
- **Flavtistka** piha v ustnik.
- Na koncertu je nastopila znana **flavtistka**.

fotelj samostalnik

Fotelj je večji udoben stol, ki ima naslonjalo za hrbet in roke in je navadno oblazinjen.

- udoben **fotelj**
- usnjen **fotelj**
- Oče je dremal v **fotelju**.

fotograf samostalnik

Fotograf je oseba, ki se ukvarja s fotografiranjem, postopkom prenašanja slike na film ali na elektronsko napravo za shranjevanje podatkov s fotoaparatom.

- **Fotograf** pri svojem delu uporablja fotoaparat, stojalo, različne vrste objektivov in bliskavico.
- **Fotograf** fotografira različne priložnosti, npr. zaroko, poroko, rojstni dan, krst in obhajilo.

fotografija samostalnik

Fotografija je to, kar nastane s fotografiranjem, postopkom prenašanja slike na film ali na elektronsko napravo za shranjevanje podatkov s fotoaparatom.

- družinska **fotografija**
- stare **fotografije**
- umetniška **fotografija**
- Oglej si glasbila na **fotografijah**.
- Oglej si spodnjo **fotografijo**, na kateri je prikazan čas, ko so bili vaši pradedki in prababice še otroci.
- Večina ljudi doma hrani albume s **fotografijami**.

fotografinja samostalnik

Fotografinja je ženska, ki se ukvarja s fotografiranjem, postopkom prenašanja slike na film ali na elektronsko napravo za shranjevanje podatkov s fotoaparatom.

- Najprej bom morala uspešno zaključiti osnovno in srednjo šolo, potem pa bom postala **fotografinja**.
- Pri pripravi vsake številke revije sodelujejo pesniki in pesnice, pisatelji in pisateljice, skladatelji in skladateljice, ilustratorji in ilustratorke ter fotografi in **fotografinke**.

fotografirati glagol

Fotografirati pomeni s fotoaparatom prenašati, prenesti sliko na film ali na elektronsko napravo za shranjevanje podatkov.

- **fotografirati** s fotoaparatom, telefonom
- Vse, kar sem videl in slišal, **sem** skrbno **fotografiral** in si tudi zapisal.
- Če ne prepoznam živali ali rastline, jo narišem ali **fotografiram**, nato pa jo doma poiščem v knjigah.

fotosinteza samostalnik

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Fotosinteza** je proces, pri katerem zeleni deli rastlin z uporabo svetlobne energije iz ogljikovega dioksida in vode proizvajajo sladkor in kisik.

- Za **fotosintezo** je potrebna svetloba, zato njen začetni del poteka le podnevi.

- V rastlinah s **fotosintezo** nastajajo kisik in organske snovi, ki jih za življenje potrebujejo druga živa bitja.

gaganje samostalnik

Gaganje je oglašanje z glasovi, značilnimi za raco in gos.

- Ob nasprotnem bregu se je med glasnim **gaganjem** na vodo spustila jata rac mlakaric.

gagati glagol

Gagati pomeni oglašati se z glasovi, značilnimi za raco in gos.

- raca, račka **gaga**
- glasno **gagati**
- Slišali so race **gagati**.

gaj samostalnik

Gaj je manjši gozd z drevesi, ki jih navadno redno negujejo in po potrebi redčijo.

- bukov **gaj**
- oljčni **gaj**
- Nad svetlim oljčnim **gajem** je razpeto jasno, modro nebo.
- Ko sta se bližala cilju, sta šla skozi **gaj** divjih jablan.

galeb samostalnik

Galeb je večja vodna ptica, ki je belo-sive barve in ima dolge peruti.

- jata **galebov**
- Nad ribiško ladjo so letali **galebi**.

galerija samostalnik

Galerija je ustanova ali prostor za zbiranje, hranjenje in razstavljanje kipov, slik in drugih izraznih oblik.

- Ko boste obiskali **galerijo** ali muzej, si oglejte slike in kipe in razmišljajte, v čem se razlikujejo.
- V **galeriji** so učenci našli 28 skulptur iz lesa in 36 skulptur iz kamna.
- V Sloveniji je okoli 250 večjih in manjših muzejev in **galerij**, ki zbirajo in obiskovalcem predstavljajo narodno in kulturno dediščino.

gaziti glagol

Gaziti pomeni hoditi po čem, kar se udara, otežuje pot, navadno po snegu.

- Simon in Matjaž **sta gazila** po snegu.
- **Gazil sem** v celo, ponekod do kolen in čez.

gaženje samostalnik

Gaženje je hoja po čem, kar se udara, otežuje pot, navadno po snegu.

- Kdor bo poskušal uhoditi nove poti, naj se na mestih z več snega pripravi na naporno in nič kaj prijetno **gaženje**.
- Prenehale so voziti vse vlečnice, zato sta morala iti v dolino peš. **Gaženje** skozi meter visok sneg ni bilo težko.

gib samostalnik

Gib je premik dela telesa.

- **Gibom**, ki jih naredi naše telo nezavedno in hitro, pravimo refleksi.
- Glavo je nagibal s hitrimi, sunkovitimi **gibi** in vsako stvar ošinil z živahnim, iskrivim pogledom.

gibanje samostalnik

Gibanje je premikanje ali delanje gibov.

- Za naše zdravje sta pomembna tudi tekočina in **gibanje**.
- Kolesarjenje je način **gibanja** in prevoza, ki ne onesnažuje okolja, spomladi in poleti je to tudi ena najprijetnejših športnih dejavnosti na svežem zraku.
- Veter je **gibanje** zraka.

gibati se glagol

Gibati se pomeni premikati se ali delati gibe.

- Ljudje **se gibamo** na različne načine, najbolj običajna je hoja.
- V vodni pari so delci med seboj oddaljeni in **se** prosto **gibljejo** po prostoru.
- Če želimo biti zdravi, **se** moramo veliko **gibati** na svežem zraku.

gimnastičen pridevnik

Gimnastični je ta, ki je v zvezi z gimnastiko.

- **gimnastični** krožek
- Skupina otrok se na robu bazena ogreva z **gimnastičnimi** vajami.

gimnastika samostalnik

PRI ŠPORTU **Gimnastika** ali **športna gimnastika** je šport, pri katerem na posebnih orodjih izvajamo vaje, za katere so potrebne moč, gibljivost in spretnost.

- moška, ženska **gimnastika**
- Moja prijateljica Ana trenira **gimnastiko**.
- Če želiš ostati zdrav, se redno ukvarjaj s športom, ki ti je najljubši: plavanje, veslanje, **gimnastika**, košarka, karate, balet in planinarjenje.

STALNE ZVEZE

Športna gimnastika

PRI ŠPORTU **Športna gimnastika** ali **gimnastika** je šport, pri katerem na posebnih orodjih izvajamo vaje, za katere so potrebne moč, gibljivost in spretnost.

- Pri športnih interesnih dejavnostih se učenci ukvarjajo s **športno gimnastiko**, ritmično gimnastiko, nogometom, karatejem, tenisom, košarko itn.

ritmična gimnastika

PRI ŠPORTU **Ritmična gimnastika** je šport, pri katerem izvajamo vaje z drobnimi pripomočki ali brez njih.

- Tekmovalke v **ritmični gimnastiki** tekmujejo z dvema kijema.

gladek pridevnik

1. Gladek je tak, ki ima površino brez izboklin in vdolbin.

- **gladek** les
- **gladki** lasje
- Otroci so se igrali z **gladkimi** rečnimi kamni.
- Pri **gladkih** površinah je trenje manjše, zato je gibanje lažje.
- Slikamo na svetli, **gladki** in nekoliko trši podlagi.

2. Gladek je spolzek.

- Spodrsnilo mu je na **gladkem** ledu.

3. Gladek je tak, ki poteka brez težav.

- Pričakovali so **gladko** zmago domačih košarkarjev.

glas samostalnik

1. Glas je zvok, ki ga tvorimo z glasilkami in usti.

- Med sporom govorimo razburjeno in s povišanim **glasom**.

- **Glas** se mu je tresel.

- Nižje zapisane note zapojemo z nižjimi **glasovi**, višje zapisane note pa pojemo z višjimi **glasovi**.

2. Glas je zvok, ki ga oddaja kak predmet.

- Pri ritmičnem zvonjenju se posamezni **glasovi** zvonov zlivajo v melodijo.

3. PRI SLOVENŠČINI Glas je najmanjša enota govornega jezika.

- Beseda je sestavljena iz **glasov**.
- V besedi lahko poiščem začetni in končni **glas**.
- Kaj so **glasovi** in kaj so črke?

4. Glas je to, kar se širi s pripovedovanjem.

- **Glas** o malem umetniku je prišel na uho celo cesarju in cesarici.

STALNE ZVEZE

na glas

Na glas pomeni takó, da se dobro sliši.

- **Na glas** preberi besedilo.
- **Na glas** je zavriskal.

FRAZEMI

biti ob dober glas

Če **je** kdo **ob dober glas**, pomeni, da je med ljudmi izgubil dober ugled, pozitivno mnenje.

- Če bomo delali veliko napak, **bomo** kmalu **ob dober glas**.

Dober glas seže v deveto vas.

Dober glas seže v deveto vas pomeni, da je to, kar je dobro, znano daleč naokrog.

- Glasbena skupina vse pogosteje nastopa na praznovanjih, zabavah, kajti **dober glas seže v deveto vas**.

glas vpijočega v puščavi

Glas vpijočega v puščavi je prizadevanje, ki nima uspeha.

- **Glas vpijočega v puščavi** bi lahko rekli nenehnim opozarjanjem policije prebivalcem, naj ne puščajo odklenjenih vozil in stanovanj, ko zapustijo dom.

povzdigniti glas

Če kdo **povzdigne glas**, pomeni, da začne govoriti glasneje, ker je nejevoljen, jezen.

- Ogorčeno **je povzdignil glas**: »Kam boš šel?«

priti na slab glas

Če kdo ali kaj **pride na slab glas**, pomeni, da se o kom ali čem med ljudmi razširi negativno mnenje.

- Nekateri trgovci radi podtaknejo sadje slabše kakovosti, vendar s takšnim počtetjem kaj hitro **pridejo na slab glas**.
- Hitro pripravljena hrana **je prišla na slab glas**.

v en glas

V en glas pomeni soglasno.

- Vsi **v en glas** so zaklicali: »Jaz!«

glasba samostalnik

1. PRI GLASBENI UMETNOSTI Glasba je umetnost, ki se izraža s pomočjo zvoka.

- džezovska, klasična, narodno-zabavna, popularna, rock, zabavna **glasba**
- ljudska, umetna **glasba**
- zvrst **glasbe**

- Vodil je nekaj pevskih zborov in učil **glasbo** na osnovni šoli.

- Ritem v **glasbi** nastaja s petjem ali z igranjem različno dolgih tonov.

- Ljubitelji **glasbe** lahko obiskujejo koncerte in glasbeno-gledališke predstave.

2. Glasba je skladba ali pesem.

- izvajati **glasbo**

- izvajalec **glasbe**

- Ustvarjal je otroške in mladinske pesmi in pisal **glasbo** za risanke.

- Katero **glasbo** najraje poslušáš?

STALNE ZVEZE

živa glasba

Živa glasba je glasba, ki jo glasbeniki pojejo ali igrajo pred občinstvom, ki se ne predvaja prek zvočnega posnetka ali televizijskega, radijskega prenosa.

- Gostje so ob **živi glasbi** plesali še dolgo v noč.

- Preden so izumili kasetofone, je kraljevala **živa glasba**.

glasben pridevnik

Glasbeni je ta, ki je v zvezi z glasbo.

- **glasbena** šola

- Na prireditvi je nastopilo več **glasbenih** skupin.

glasbilo samostalnik

Glasbilo je priprava, kot na primer klavir ali kitara, na katero igramo, da ustvarimo glasbo.

- ljudsko **glasbilo**

- igrati na različna **glasbila**

- Otroci so peli in pesem spremljali z **glasbili**.

- Pozorno poslušaj pravljico in zaigraj na **glasbila**.

- Trobila so **glasbila**, na katera igramo tako, da vanje trobimo.

glasen pridevnik

1. Glasen je tak, ki se ga zelo sliši.

- Nenadoma sem zaslišala **glasen** smeh.

- Samci zelene žabe se spomladi oglašajo z

glasnim kvakanjem v ribniku in vabijo samice.

- V prostoru se je razlegala **glasna** božična glasba.

2. Glasen je tak, ki zelo veliko in slišno govori.

- Bližala se jima je skupina zelo **glasnih** ljudi.

- Je živahen in **glasen** otrok, njegov najboljši prijatelj pa je miren in redkobeseden, zato se lepo dopolnjujeta.

glaven pridevnik

1. Glavni je ta, ki je po pomembnosti na prvem mestu in je lahko tudi največji.

- **glavni** dobitek

- **glavni** junak

- **glavni** odmor

- **glavna** cesta, ulica

- **glavna** vloga

- Kateri so **glavni** onesnaževalci vode v naravi?

- Zelene rastline so **glavni** proizvajalci hranilnih snovi.

- **Glavna** junakinja romana doživlja mnoge težke preizkušnje.

2. Glavni je ta, ki ima pri kaki stvari, dejavnosti največjo odgovornost.

- Katere oddaje bi bile pogosto po televiziji, če bi bil ti **glavni** urednik na televiziji?

- Jaz ne bom tekmoval, ampak bom **glavni** sodnik.

STALNE ZVEZE

glavna jed

Glavna jed je najobilnejši del obroka, ki ga navadno pojemo po predjedi in pred sladico.

- V samopostrežni restavraciji lahko izberemo juho, **glavno jed** in sladico.

- Bogovi so klepetali, ko so zadonele trobente in napovedale **glavno jed**.

glavno mesto

Glavno mesto je mesto v državi, pokrajini ali regiji, ki je izbrano za njeno upravno in politično središče.

V glavnem mestu je navadno sedež vlade, parlamenta in drugih pomembnih državnih ustanov.

- Na zemljevidu Slovenije poišči **glavno mesto** in meje s sosednjimi državami.

- Med počitnicami gremo v Rim, **glavno mesto** sosednje Italije.

gledališče samostalnik

Gledališče je ustanova, v kateri uprizarjajo gledališke predstave, ali dejavnost, ki jo izvaja taka ustanova.

- lutkovno **gledališče**

- V **gledališču** upoštevamo pravila vljudnega obnašanja.

gledališki pridevnik

Gledališki je ta, ki je v zvezi z gledališčem.

- **gledališki** igralec

- **gledališki** list

- Mama je na spletu kupila vstopnice za ogled **gledališke** predstave.

- **Gledališki** krožek je obiskovalo šest učencev iz 5. razreda.

gliva samostalnik

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Gliva** je živo bitje, ki se prehranjuje s snovmi, nastalimi z razkrojem drugih živih bitij. Glive so na primer kvasovke, plesni in gobe.

- **Glive** lahko rastejo v temi, saj si hrane ne proizvajajo same, kot to počnejo zelene rastline.
- Nekatero **glive** so uporabne, kot na primer plemenite plesni in nekatere gobe, druge pa so neužitne, nekatere tudi strupene.
- Rdeča mušnica je neužitna **gliva**.

globina samostalnik

1. Globina je oddaljenost v navpični smeri navzdol. Globino merimo v metrih.

- meriti **globino**
  - **globina** jame
  - **globina** jezera, morja, vode
  - **Globina** jezera je 40 metrov.
  - Jezero meri v dolžino 150 m, v širino 80 m in v **globino** 6 m.
  - Voda je tako bistra, da lahko tudi v **globini** dveh metrov razločimo vsako podrobnost na dnu jezera.
- 2. Globina** je oddaljenost v vodoravni smeri v notranjost. Globino merimo v metrih.
- **Globina** omare je 60 centimetrov.

globok pridevnik

1. Globok je tak, ki v navpični smeri navzdol meri veliko, ki ima veliko globino.

- **globok** prepad, vodnjak
  - **globoko** morje
  - Plavali smo v **globoki** vodi.
- 2. Globok** je tak, ki je v navpični smeri navzdol zelo oddaljen od površine.
- To so stara drevesa, ki imajo **globoke** korenine.
- 3. Globok** je tak, ki ima v navpični smeri navzdol ali v vodoravni smeri v notranjost določeno mero.
- Jarek je **globok** 2 metra.
- 4. Globok** je tak, ki zveni nizko in zamolklo.
- Zapel je z **globokim** glasom.
- 5. Globok** je velik, močan ali izrazit.
- **globok** spanec
  - **globok** strah
  - **globoka** bolečina, žalost
  - **globoka** ljubezen
  - **globoko** spanje
  - Zatopil se je v **globoko** razmišljanje.

- Pevci so izvabljali iz prsi poslušalcev **globoke** vzdihne občudovanja.

STALNE ZVEZE

globoki krožnik

Globoki krožnik je krožnik, ki ga navadno uporabljamo za juho ali testenine.

- Primaknil je stol k omaricam, kjer so hranili plitke in **globoke krožnike** ter posodo za juho.

gnati glagol

1. Gnati pomeni delati, da žival ali človek kam gre, navadno z močno spodbudo ali prisilo.

- Vsak dan je pomagala očetu, skupaj **sta gnala** krave na pašo.
  - Oče in sin **sta** osla **gnala** na semenj.
  - **Gnal** naju **je** čez hodnik v pisarno.
- 2. PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI Gnati** pomeni zagotavljati pogon, moč za premikanje in opravljanje dela.
- To vozilo **žene** bencinski motor.
- 3. Gnati** pomeni dajati spodbudo za kako težko dejanje ali dejavnost.
- Ni mogla iz svoje kože. Materinski čut jo **je gnal** naprej in naprej.
  - Nekateri so videli v tujini boljšo možnost napredovanja v poklicu, tretje **je gnal** pustolovski duh.
  - V upor **je** kmete **gnal** obup, saj so graščaki in tudi država zahtevali vse več.
- 4. Gnati se** pomeni premikati se zelo hitro, bliskovito ali teči.
- Tekla je na življenje in smrt, on pa **se je gnal** za njo.
- 5. ČUSTVENO OBARVANO Gnati se** pomeni zelo se truditi.
- Hvaležna sem vsem odličnim smučarkam, da sem tam, kjer sem. Zaradi njih **sem se gnala** na treningih, bila motivirana.

FRAZEMI

gnati si k srcu

Če **si** kdo kaj **žene k srcu**, pomeni, da ga to zelo prizadeva, da mu ni prijetno, ga boli, ko o tem razmišlja.

- Težkega dela si **ni** preveč **gnal k srcu**. Izpolnil je vsako gospodarjevo nalogo.

gnati svojo

Če kdo **žene svojo**, pomeni, da trmasto vztraja pri svoji trditvi, prepričanju.

- Oče je **gnal svojo** dalje. »Če je vseeno, potem je vseeno!«

gnesti glagol

1. Gnesti pomeni enakomerno porazdeljevati dele lepljive snovi z rokami, da dobimo želeno obliko.

- Testo **gnetemo**, da postane rahlo, plastelin z gnetenjem oblikujemo v različne oblike.
- Na mizo stresite testo in ga **gnetite** z rokami, kot kaže slika, dokler ne postane gladko in voljno.

2. Gnesti se pomeni biti kje takó, da je več ljudi ali živali tesno drug ob drugem.

- Na tisoče ljudi **se je gnetlo** po mestnem središču.
- Moški, ženske in otroci so drgetali, ko **so se** lačni in prezebli **gnetli** okoli ognja.

gnetenje samostalnik

Gnetenje je enakomerno porazdeljevanje delov lepljive snovi z rokami, da dobimo želeno obliko.

- Glina je gnetljiva, zato jo z **gnetenjem** lahko preoblikuješ v telo poljubne oblike.
- Postopka obdelave plastelina sta valjanje in **gnetenje**.

gnezdo samostalnik

1. Gnezdo je prostor, ki si ga navadno iz vejic, trave in blata pripravi ptica za nesenje jajc in valjenje mladičev.

- spletati **gnezda**
  - Dvakrat na leto v **gnezdo** znese po pet belih jajc, iz katerih se izvalijo mlade lastovke.
  - **Gnezdo** kmečke lastovke je podobno skledi in je narejeno iz rastlinskih delov, ki jih zlepi z blatom, notranjost gnezda pa obloži s perjem.
  - Kukavica si ne zgradi **gnezda**, temveč odloži po eno svoje jajce v gnezda drugih ptic.
- 2. Gnezdo** je prostor, kjer imajo nekatere druge živali bivališče in vzgajajo mladiče.

- osje **gnezdo**
- Podganjemu mladiču je zrasla dlaka in lahko že zapušča **gnezdo**.

gniti glagol

1. Gniti pomeni razpadati ali razkrajati se, navadno zaradi delovanja bakterij, gliv ali podobnih organizmov.

- Kocka ledu se stali v nekaj minutah, trava se posuši v treh dneh, hruška **gnije** teden ali dva.
  - Vedela je, da začnejo rože **gniti**, če jih preveč zalivamo.
- 2. ČUSTVENO OBARVANO Gniti** pomeni živeti slabo ali v neugodnih pogojih.
- On je postal bogat, jaz pa še vedno **gnijem** tu kot navaden delavec.

gnitje samostalnik

Gnitje je razpadanje ali razkrajanje česa navadno zaradi delovanja bakterij, gliv ali podobnih organizmov.

- Pretirano gnojenje s hlevskim gnojem in še z mineralnim gnojili ustvari idealno okolje za glivice, ki povzročajo **gnitje** korenin in listov vrtnin.
- Fosfati povzročajo prekomerno rast alg. Zaradi tega pride do **gnitja** alg in prevelike porabe kisika, kar ogroža življenje rastlin in živali.

gnoj samostalnik

1. Gnoj so iztrebki domačih živali, navadno krav, konjev, ki se predelajo v naravno gnojilo.

- Napojila je živino, zanetila ogenj, pometla hišo in dvorišče, odkidala je **gnoj** in nesla žito v mlin.
  - S traktorjem je pri sosedu trosil **gnoj**.
  - Kmetje njivo pognojijo s hlevskim **gnojem**.
  - V Tibetu pastirji iz kravjega **gnoja** gradijo ograje, ki njihove šotore ščitijo pred vetrom.
- 2. Gnoj** je rumenkasta, zelenkasta ali rjavkasta tekočina, ki pogosto nastane pri vnetjih.
- Zdravnik je ocenil, da je treba rano odpreti, da **gnoj** izteče in se rana pozdravi.
  - Iz zaprtega mačjega očesa se je na debelo cedil **gnoj**.

gnojilo samostalnik

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Gnojilo** je snov, ki jo dodajamo prsti, da bi rastline v njej bolje rasle.

- Organske odpadke kompostiramo in jih uporabimo kot **gnojilo**.
- Naravni **gnojili** sta hlevski gnoj in kompost.
- Čezmerna uporaba **gnojil** in sredstev za zatiranje škodljivcev na njivah in poljih ogroža podtalnico.

gnojiti glagol

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Gnojiti** pomeni dodajati prsti gnojilo.

- Vinogradnik skrbi za vinograd tako, da ga okopava ter **gnoji**, obrezuje in škropi trto.
- Z iztrebki živali dobimo gnoj, s katerim zemljo **gnojimo**.

goba samostalnik

1. Goba je mesnat razmnoževalni del glive, ki je navadno sestavljen iz beta in klobuka.

- neužitne, strupene, užitne **gobe**
- pica s sirom in **gobami**
- Gobarji v gozdu nabirajo **gobe**.
- V gozdovih nabiramo **gobe** in kostanj.

2. Goba je mehek luknjičast pripomoček za čiščenje, ki dobro vpija vodo.

- ožeti **gobo**
- pomočiti **gobo** v vodo
- **Goba** za brisanje table je iz mehke pene, v kateri je v vmesnih prostorih zrak.

STALNE ZVEZE

kresilna goba

Kresilna goba je goba zajedavka, ki raste na bukvah ali brezah.

- Naši predniki so ogenj zanetili tako, da so drgnili dva kosa lesa. Nabirali so **kresilne gobe**. Suhe so hitro zagorele.

FRAZEMI

iti po gobe

Če **gre** kdo ali kaj **po gobe**, pomeni, da umre ali propade.

- **Šel je po gobe.**
- Vse premoženje **je šlo po gobe.**

rasti kot gobe po dežju

Če kdo ali kaj **raste kot gobe po dežju**, pomeni, da zelo hitro raste ali da nastaja v veliki količini.

- Otroci **rastejo kot gobe po dežju.**
- V mestu **so** hoteli **rasli kot gobe po dežju.**

godalo samostalnik

PRI GLASBENI UMETNOSTI **Godala** so glasbila s strunami, na katera igramo takó, da po strunah vlečemo z lokom.

- V glasbeni šoli se lahko učimo igrati na različne inštrumente: izbiramo lahko med pihali, trobili, brenkali, **godali**, tolkali in inštrumenti s tipkami.
- Na različna **godala** so zaigrali znano pesem in zraven zapeli.
- V italijanskem mestu Cremona so v preteklosti živele znamenite družine, ki so se ukvarjale z izdelovanjem **godal**.

godec samostalnik

Godec je oseba, ki igra na preprosto glasbilo, zlasti na podeželju.

- Na ljudska glasbila igrajo ljudski **godci**.

gol samostalnik

Gol je cilj napada pri nekaterih igrah z žogo ali zadetek tega cilja.

- streljati na **gol**
- dati **gol**

• Nogomet je športna igra, pri kateri igralci z brcanjem spravljajo žogo v **gol**.

- Vratar je pravkar dobil **gol**.

gol pridevnik

1. Gol je tak, ki je brez dlake, las ali perja ali ni porasel.

- S puhom ptice grejejo svoje **gole** mladiče.
- Veje večine dreves so pozimi **gole**.
- Otok je bil povsem **gol**, le natanko na sredi je stala velikanska palma.

2. Gol ali **nag** je tak, ki je brez obleke.

- **gol** do pasu
- V jezero je skočil povsem **gol**.
- Skozi pretrgane hlače je kazal **gola** kolena.
- **Golim** ljudem, ki jih slikarji upodobijo, pravimo akt.

3. ČUSTVENO OBARVANO Gol je tak, ki je samo to, kar je, brez opreme, okraskov ali česa drugega.

- **gole** stene
- **golo** dejstvo
- Strop je bil ponekod razpokan in lesteneč je visel na **golih** žicah.
- Vse skupaj je bila **gola** prevara.

FRAZEMI

z golimi rokami

Z golimi rokami pomeni brez pripomočkov.

- **Z golimi rokami** se je boril z leopardi.

z golim očesom ali **s prostim očesom**

Z golim očesom pomeni brez pripomočkov za povečanje ali izostritev slike.

- Daljnogleda ni več potrebovala, ker je tudi **z golim očesom** dobro videla, kaj delajo.

gonilo samostalnik

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Gonilo** je skupek delov stroja ali naprave, ki prenašajo ali spremenijo gibanje.

- jermensko, verižno, zobniško **gonilo**
- Verižno **gonilo** najdemo na kolesu, zobniško v urah, jermensko pa v večini strojev in v avtomobilih.
- **Gonilo** se uporablja za prenos gibanja, lahko pa tudi za prenos bremena.

gora samostalnik

1. Gora je visoka vzpetina na zemeljskem površju.

- pobočje **gore**
- vzpon na **goro**
- odpraviti se v **gore**

- Naša najvišja **gora** je Triglav.
  - Počitnice lahko preživimo ob morju, jezerih, v **gorah** ali na deželi.
  - Z vrha Storžiča je bil lep razgled na bližnje **gore**.
- 2. ČUSTVENO OBARVANO** **Gora** je velika količina ali množina.
- Na mizo je postavil **goro** knjig.

FRAZEMI

Križana gora!

Križana gora rečemo, ko izražamo, da smo negativno presenečeni ali vznemirjeni.

- **Križana gora!** Kako si me prestrašil!

gorenje samostalnik

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Gorenje** je proces, pri katerem se porabljata kisik in gorivo, nastajajo pa ogljikov dioksid, voda, toplota in svetloba.

- **gorenje** sveče
- Pri **gorenju** (in pri dihanju) se porablja kisik in nastajata ogljikov dioksid in voda.
- Pri **gorenju** se v okolico sproščata toplota in svetloba.

goreti glagol

1. Goreti pomeni porabljeti ali uničevati se v ognju.

- **Gorelo je** pet sveč.
- V peči lahko **gori** plin, olje, les ali premog.

2. Goreti pomeni dajati svetlobo.

- V dnevni sobi **je gorela** luč.
- Na semaforju že **gori** zelena luč.

3. ČUSTVENO OBARVANO **Goreti** pomeni, da je kaj razgreto ali zelo vroče.

- Lica **so** mu **gorela**.

FRAZEMI

goreti pod nogami ali **goreti pod petami**

Če komu **gori pod nogami**, pomeni, da je v veliki nevarnosti.

- Ko **je** kralju **gorelo pod nogami**, je moral pobegniti iz rodne Poljske.

Ne gori voda. ali **Saj ne gori voda.**

Ne gori voda pomeni, da se komu ne mudi.

- Ne hiti. **Saj ne gori voda.**

srce gori komu za koga

Če komu **gori srce** za koga, pomeni, da ga ima zelo rad.

- **Srce** mu **gori** zanjo.

gorski pridevnik

Gorski je ta, ki je v zvezi z goro.

- **gorski** reševalec, vodnik
- **gorsko** jezero
- **gorsko** pobočje
- Člani planinskega krožka so na obisk povabili zdravnico, ki je članica **gorske** reševalne službe.
- Planšarica nama je povedala, da encijan spada med zaščitene **gorske** cvetlice.
- V Sloveniji je najbolj znano rastišče **gorskih** narcis na Golici nad Jesenicami.
- **Gorski** svet je naravno življenjsko okolje.

gosenica samostalnik

1. PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Gosenica** je žival z mehkejšim podolgovatim telesom, ki je na stopnji razvoja med jajčecem in bubo, iz katere nastane metulj.

- Kakšen bo metulj, ki se bo razvil iz te **gosenice**?
- Bube in **gosenice** so nekakšni mladiči žuželk. Iz njih se razvijejo odrasle živali.
- Mravlje se hranijo s kobilicami, hrošči, **gosenicami**, sadjem in medicino.

2. Gosenice so niz tesno povezanih jeklenih ploščic okoli koles, s pomočjo katerih se premikajo nekateri gradbeni stroji in vojaška vozila.

- Tank ima **gosenice** in vrtljiv zgornji del s topovsko cevjo.
- Buldožerji se premikajo s pomočjo **gosenic**.

gospa samostalnik

1. Gospa je spoštljivo poimenovanje za odraslo žensko.

- starejša **gospa**
  - **gospa** učiteljica
  - **gospa** prodajalka
  - Vikam starejše ljudi in jih ogovorim z besedami gospod in **gospa**.
  - **Gospa** Novak je kupila rože.
  - Dober dan, **gospa** ravnateljica.
- 2. Gospa** je pripadnica uglednega, bogatega družbenega sloja.
- Služila je grajski **gospe**.

gospod samostalnik

1. Gospod je spoštljivo poimenovanje za odraslega moškega.

- starejši **gospod**
- **gospod** učitelj
- Vikam starejše ljudi in jih ogovorim z besedami **gospod** in **gospa**.
- **Gospod** Novak ima tri pse.

- Dober dan, **gospod** ravnatelj.
- 2. Gospod** ali **gospodar** je oseba, ki ima nad kom oblast.
- Neki **gospod** je imel tri hlapce.
- 3. Gospod** je pripadnik uglednega, bogatega družbenega sloja.
- **gospod** grof
  - Grajski **gospod** je hodil na lov in se udeleževal viteških turnirjev.

STALNE ZVEZE

zemljiški gospod

Zemljiški gospod je bil do odprave tlačanstva lastnik zemlje s podložniki.

- Kmet je svojemu **zemljiškemu gospodu** dajal dajatve (del pridelka) in delal na plemičevi posesti.

gospodar samostalnik

1. Gospodar je lastnik kake stavbe, posesti ali dobrin.

- dober **gospodar**
  - Na tej kmetiji gospodarica Pavla in **gospodar** Franc redita živino in gojita kmetijske pridelke.
  - Bil je skrben **gospodar**.
- 2. Gospodar** ali **gospod** je oseba, ki ima nad kom oblast.
- Rasel je in iz dneva v dan gledal, kako se njegova mati muči le za borno hrano, ki ji jo odmerjajo bogati **gospodarji**.
  - V srednjem veku so zemljo obdelovali kmetje, ki so bili nesvobodni. To pomeni, da so morali svojega **gospodarja** prositi za dovoljenje za poroko ali preselitev. Plemiču so morali dati tudi del dobrin, ki so jih pridelali na kmetiji.
  - Kraški ovčar je dobrodušen, bister, umirjen in zvest svojemu **gospodarju**.

gospodarica samostalnik

1. Gospodarica je lastnica kake stavbe, posesti ali dobrin.

- Na tej kmetiji **gospodarica** Pavla in gospodar Franc redita živino in gojita kmetijske pridelke.
- 2. Gospodarica** je ženska, ki ima nad kom oblast.
- Dekla se je ustrašila, prevrnila golido in pobegnila iz hleva. Pritekla je h **gospodarici**.
  - V hiši in za štedilnikom je **gospodarica** nona.

gospodinjski pridevnik

Gospodinjski je ta, ki je v zvezi z gospodinjstvom.

- **gospodinjski** aparati
- **gospodinjski** odpadki
- Otroci z opravljanjem **gospodinjskih** opravil pomagajo staršem in pridobivajo delovne navade.

- Za varčevanje z elektriko uporabljamo cenejši **gospodinjski** tok.

gospodinjstvo samostalnik

1. Gospodinjstvo je skupina ljudi, ki živijo v istem domu.

- Ker v svojih **gospodinjstvih** porabimo velike količine vode, je treba začeti varčevati doma.
  - Največji onesnaževalci vode so industrija, kmetijstvo, **gospodinjstva** in deževnica.
- 2. Gospodinjstvo** je skupina opravil, s katerimi skrbimo za dom in ljudi v njem, na primer čiščenje, kuhanje, manjša popravila in plačevanje računov.
- Pri nas doma vsi sodelujemo pri **gospodinjstvu**.
  - Mama dolgo dela, zato oče vodi **gospodinjstvo**.
- 3. Gospodinjstvo** je šolski predmet, pri katerem učenci spoznavamo svojo vlogo v družini in družbi ter pridobivamo veščine, ki jih potrebujemo pri skrbi za osnovne življenjske potrebe.
- Pri **gospodinjstvu** smo se učili o zdravi prehrani.
  - Učiteljica **gospodinjstva** nam je povedala, kako pripravimo testo.

gost pridevnik

1. Gost je tak, ki vsebuje manj vode in se težje pretaka.

- V krvi so različne snovi, zato je **gosta** in lepljiva.
- 2. Gost** je tak, skozi katerega težje vidimo.
- Na smučičču je bila **gosta** megla.
- 3. PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI** **Gost** je tak, pri katerem prostorninska enota vsebuje večjo količino snovi, mase.
- Hladnejši zrak je **gostejši** in izpodriva topel zrak.
  - **Gostejše** snovi imajo pri enaki prostornini večjo maso od manj gostih.
  - Olje plava na vodi, ker je manj **gosto** od vode.
- 4. Gost** je tak, ki je razvrščen tako, da je vmes malo prostora, ali je sestavljen iz enot, ki so tako razvrščene.
- **gost** kožuh
  - **gost** promet
  - **gosta** podrast
  - **gosta** poselitev
  - Rjavi medved ima **gosto** dlako.
  - Preplet cevčic, po katerih teče kri, je tako **gost**, da pri vsakem vbodu kakšno predreš.
  - V zbitih, **gostih** tleh, ki zadržujejo vodo, kulturne rastline slabo uspevajo.

gostota samostalnik

1. PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Gostota** je količina, ki pove, koliko kilogramov ima prostorninska enota snovi.

- Snovi se med seboj razlikujejo po **gostoti**. Snovi z večjo **gostoto** imajo pri enaki prostornini večjo maso od snovi z manjšo **gostoto**.

- Z naraščanjem nadmorske višine se **gostota** zraka manjša.

- Ledene gore plavajo na vodi, ker ima led manjšo **gostoto** od vode.

2. Gostota je število česa na določeni površini.

- **gostota** prebivalstva

- **gostota** prometa

- Za mestna naselja je značilna velika **gostota** poselitve.

gotovina samostalnik

Gotovina je denar v obliki bankovcev in kovancev.

- Nimam **gotovine**, zato bom plačal z bančno kartico.

- Kadar plačujemo s kovanci ali z bankovci, plačujemo z **gotovino**.

gotovinski pridevnik

Gotovinski je ta, ki je v zvezi z gotovino, denarjem v obliki bankovcev in kovancev.

- Za **gotovinsko** plačevanje potrebujemo denar.

- O **gotovinskem** plačevanju govorimo takrat, ko izdelek ali storitev plačamo s kovanci in bankovci.

govorica samostalnik

1. Govorica je to, kar ni nujno resnično in se širi s pripovedovanjem.

- Vrstnike je obrekoval in o njih razširjal lažne **govorice**.

2. Govorica je sporočanje, govorjenje ali način sporočanja, govorjenja.

- otroška **govorica**

- Ali veš, kaj je **govorica** rok? Tako se

sporazumevajo tisti, ki ne slišijo in ne govorijo.

- Razumem pasjo **govorico**.

gozd samostalnik

Gozd je večja skupina dreves, ki rastejo strnjeno skupaj.

- iglasti, listnati **gozd**

- V **gozdovih** nabiramo gobe in kostanj.

STALNE ZVEZE

tropski deževni gozd

PRI DRUŽBI **Tropski deževni gozd** je listnati gozd tropskega pasu, v katerem raste raznovrstno vednozeleno drevje z ovijalkami.

- V **tropskem deževnem gozdu** ob reki Amazonki živijo mnoge živali in rastline.

FRAZEMI

Mi o volku, volk iz gozda.

Mi o volku, volk iz gozda pomeni, da kdo, o katerem se pravkar govori, nepričakovano pride.

- Kadar koga omeniš, se kmalu prikaže. Saj poznaš tisti pregovor: **mi o volku, volk iz gozda**.

zaradi dreves ne videti gozda ali **zaradi množice dreves ne videti gozda**

Če kdo **zaradi dreves ne vidi gozda**, pomeni, da zaradi prevelike osredotočenosti na posamezno stvar ne vidi celote.

- Težave vas včasih tako obremenijo, da **zaradi dreves ne vidite gozda**.

gozden pridevnik

Gozdni je ta, ki je v zvezi z gozdom.

- **gozdna** jasa

- **gozdne** jagode

- **gozdna** žival

- Za hojo in tek so primerne **gozdne** steze.

- **Gozdni** požari so pogosto posledica samovžiga.

- Ker **gozdna** tla vpijejo dež, neurja ne odnašajo zemlje.

STALNE ZVEZE

gozdna meja

PRI DRUŽBI **Gozdna meja** je višina, do katere raste gozd.

- Gams živi na strmih, skalnatih pobočjih nad

gozdno mejo.

- **Gozdna meja** je v Sloveniji med 1600 in 1950 metri nadmorske višine.

grad samostalnik

Grad je velika, utrjena stavba z obzidjem in stolpi, v kateri so nekdaj živeli graščaki.

- Učenci niso opazili razvalin starega **gradu**.

- V srednjem veku je plemstvo živelo na **gradovih**.

- Otroci v peskovniku gradijo peščeni **grad**.

FRAZEMI

obljubljati *komu gradove v oblakih*

Če kdo **obljublja** komu **gradove v oblakih**, pomeni, da mu neutemeljeno obljublja srečo ali bogastvo.

- **Obljubljal** ji je **gradove v oblakih**.

zidati gradove v oblakih ali **graditi gradove v oblakih**

Če kdo **zida gradove v oblakih**, pomeni, da sanjari o nemogočem, nedosegljivem.

- Kar naprej si **zida gradove v oblakih**.

gradivo samostalnik

1. Gradivo je snov, s katero kaj gradimo ali izdelujemo.

- Po navadi za izdelavo enega izdelka uporabimo več različnih **gradiv**. **Gradiva** obdelujemo tako, da uporabimo orodje.

2. Gradivo je to, kar rabimo kot pripomoček, ko kaj obravnavamo, ali to, kar je zbrano za določen namen.

- dokazno **gradivo**
- **Gradivo** v arhivih je po navadi urejeno v posebej označenih škatlah.
- V Narodni in univerzitetni knjižnici hranijo po en izvod vsega knjižnega **gradiva**, ki izide na območju Slovenije.
- Povej, kako boš preživel konec tedna. Pomagaš si lahko s plakatom ali slikovnim **gradivom**.

graf samostalnik

Graf je slika, ki prikazuje povezanost dveh vrst podatkov.

- Z **grafa** razberemo, da je bilo največ vrtnic prodanih v soboto, najmanj pa v sredo.
- **Graf** prikazuje spreminjanje temperature vode v času 10 minut.
- Z izbranimi barvami nariši **graf** spreminjanja temperature vode v kozarcu.

grafika samostalnik

PRI LIKOVNI UMETNOSTI **Grafika** je likovna umetnost, pri kateri se na plošči izdelana risba odtiskuje, ali tak odtis risbe.

- Posebnost **grafike** je, da lahko večkrat odtiskujemo tiskalno ploščo, ki jo imenujemo matrica.
- Umetniki odtiskujejo umetniške **grafike**.
- Črke v knjigah, revijah in časopisih nastanejo s strojnim tiskom in so primeri industrijske **grafike**.

grd pridevnik

1. Grd je tak, katerega zunanost komu vzbuja neprijeten občutek.

- **grdi** čevlji
- **grda** čarovnica
- **grda** stavba
- Ni bil **grd**, prav lep psiček je bil.

2. Grd je tak, ki ni prijazen, primeren ali sprejemljiv.

- **grde** besede

- **grda** laž
- **grda** navada
- **grdo** vedenje
- Ne smeš biti **grd** z njim!
- Takoj je bil deležen **grdih** pogledov.
- To je bila **grda** izdaja.
- 3. Grd** je tak, ki vzbuja neprijeten občutek.
- Zbudil sem se iz **grdih** sanj.
- Danes je **grdo** vreme.

grm samostalnik

Grm je nižja lesnata rastlina, ki se že pri tleh močno razrašča.

- brinov, leskov, šipkov **grm**
- vejice **grma**
- Spomladi drevesa in **grmi** ozelenijo in zacvetijo.
- Pri **grmih** rastejo poganjki tudi na spodnjem delu rastline, pri drevesih pa le na vrhu.
- Borovnica je **grm**, ki ima drobne zelenkaste cvetove.

FRAZEMI

V tem grmu tiči zajec.

V tem grmu tiči zajec pomeni, da je tu jedro problema ali bistvo stvari.

- Prav **v tem grmu tiči zajec**. Kar so se otroci naučili koristnega od staršev ali vzgojiteljev, jim bo prišlo prav kasneje v življenju.

grof samostalnik

Grof je plemič, za stopnjo nižji od kneza.

- **grof** in grofica
- Celjski **grofje** so bili ena izmed najpomembnejših plemiških družin na ozemlju današnje Slovenije.
- Nekoč gre **grof** na lov in se izgubi v gozdu.

grofica samostalnik

Grofica je plemkinja, za stopnjo nižja od kneginje.

- **Grofica** je bila zelo bogata.
- **Grofica** se je sprehajala okoli gradu.

grozd samostalnik

Grozd je podolgovat, zgoraj širši in spodaj ožji plod vinske trte, sestavljen iz okroglih jagod.

- V košari so različni sadeži, jabolka, hruške in velik **grozd**.
- Jesenska vresa ima rožnate cvetove, ki rastejo v obliki **grozda**.

gumb samostalnik

1. Gumb je navadno okrogel predmet, s katerim zapenjamo oblačila.

- prišiti **gumb**
- **gumb** na srajci
- Na hlačah manjka **gumb**.

2. Gumb je temu predmetu podoben predmet, s katerim na napravah kaj vklapljam ali iz inštrumentov dobivamo zvok.

- **gumb** na štedilniku, televiziji
- Pritisnil je na **gumb** in radio se je prižgal.
- Pritiskala je na **gumbe** harmonike.

harfa samostalnik

PRI GLASBENI UMETNOSTI **Harfa** je stoječe brenkalo trikotne oblike s strunami, na katere brenkamo s prsti obeh rok.

- igrati na **harfo**
- Edino brenkalo, ki se pojavlja v klasični zasedbi simfoničnega orkestra, je **harfa**.

harfist samostalnik

PRI GLASBENI UMETNOSTI **Harfist** je oseba, ki igra na harfo.

- Ko gledaš **harfista**, se ti zdi, da takšno brenkanje ni nič posebno težkega, v resnici pa se je moral **harfist** dolgo učiti.

harfistka samostalnik

PRI GLASBENI UMETNOSTI **Harfistka** je ženska, ki igra na harfo.

- **Harfistka** igra s prsti leve in desne roke.

harmonika samostalnik

PRI GLASBENI UMETNOSTI **Harmonika** je glasbilo s tipkami ali gumbi za obe roki, ki proizvajajo tone ob raztegovanju in stiskanju meha.

- gumbna, klavirska **harmonika**
- Dedek je zaigral na **harmoniko**, babica pa na citre.
- **Harmonika** je nepogrešljiva v narodno-zabavni glasbi, uveljavila pa se je tudi kot koncertno glasbilo.

harmonikar samostalnik

PRI GLASBENI UMETNOSTI **Harmonikar** je oseba, ki igra na harmoniko.

- Zelo sva se razveselila tvojega odličnega rezultata na tekmovanju mladih **harmonikarjev**.

harmonikarica samostalnik

PRI GLASBENI UMETNOSTI **Harmonikarica** je ženska, ki igra na harmoniko.

- Nastopili sta pevka in **harmonikarica**.

hči samostalnik

Če imajo starši otroka ženskega spola, je ta otrok njihova **hči**.

- Ima tri otroke: sina in dve **hčeri**.
- Njegova najstarejša **hči** je z novim šolskim letom postala prvošolka.
- Imata sedemletnega sina in triletno **hčer**.

higiena samostalnik

Higiena je stanje, ko poskrbimo za čistost in urejenost.

- Po telesni dejavnosti moramo poskrbeti za osebno **higieno**.
- Uravnotežena prehrana, telesno gibanje, skrb za **higieno** telesa in dovolj spanja nas ohranjajo zdrave.
- Ustno **higieno** vzdržujemo s pravilnim ščetkanjem in uporabo zobne nitke.

higienski pridevnik

Higienski je ta, ki je v zvezi s higieno.

- **higienske** navade
- Iz kartona izdelujejo embalažne škatle za zdravila, živila in **higienske** pripomočke.
- Veliko zastrupitev s hrano povzročajo bakterije z latinskim imenom Salmonella, najpogosteje so v svežem mesu in jajcih. S kakšnim **higienskim** ravnanjem bi težave preprečil?

himna samostalnik

Himna je pesem kot simbol države ali organizacije.

- Prešernova pesem Zdravljica je slovenska državna **himna**.
- Slovenija ima tako kot vsaka država državne simbole: zastavo, grb in **himno**.
- Kako gre že naša šolska **himna**?

hiša samostalnik

1. Hiša je stavba, v kateri bivajo ljudje.

- graditi, zidati **hišo**
- družinska, večstanovanjska **hiša**
- streha **hiše**
- V stanovanjih in **hišah** se nabere veliko predmetov, ki jih ne potrebujemo več.
- Nekatero **hiše** so bile zgrajene iz lesa, druge iz kamna ali gline.
- **Hiša** je imela pritličje, prvo nadstropje in podstrešje.

2. Hiša je dom s skupnostjo ljudi, zlasti družino, ki bivajo v njem.

- meščanska, plemiška **hiša**
- Ta **hiša** je zelo gostoljubna.

- Ko sva se poročila, pri **hiši** še ni bilo avta.
- Pes je za zmeraj ostal pri **hiši**.
- Daj mu že, kar hoče, da bo mir pri **hiši**.

3. Hiša je podjetje ali ustanova.

- avtomobilska **hiša**
- časopisna **hiša**
- operna **hiša**
- Po svetu, na primer v Londonu in New Yorku, so nekatere slavne borzne **hiše** s stoletno tradicijo.

STALNE ZVEZE

garažna hiša

Garažna hiša ali **parkirna hiša** je večja stavba za parkiranje motornih vozil.

- V prvem nadstropju **garažne hiše** je parkiranih 300 avtomobilov.

mestna hiša

Mestna hiša je stavba, v kateri poteka vodenje, upravljanje mesta.

- V **mestni hiši** opravlja svoje delo župan mesta.

parkirna hiša

Parkirna hiša ali **garažna hiša** je večja stavba za parkiranje motornih vozil.

- V prvem nadstropju **garažne hiše** je parkiranih 300 avtomobilov.

varna hiša

Varna hiša je ustanova na skrivnem mestu, v katero se kdo zateče pred zlorabo ali nasiljem v družini.

- Z mamo in mlajšim bratom se je priselila v bližnjo **varno hišo**.

FRAZEMI

postaviti hišo na glavo

Če kdo **postavi hišo na glavo**, pomeni, da povzroči velik nered.

- Otroci **so postavili hišo na glavo**.

hišica samostalnik

1. Hišica ali **hiška** je majhna hiša.

- lesena **hišica**
- pasja **hišica**
- **hišica** na drevesu
- Marsikje imajo ljudje počitniške **hišice**, kamor pridejo na oddih ob koncu tedna.
- Na otroškem igrišču so poleg **hišic** za skrivanje, tobogana in peskovnika tudi gugalnice.
- Stari kmet se namerava upokojiti, ostati v **hišici** ter obdržati hlev.

2. Hišica ali **hiška** je zunanje ogrodje polžev, ki je zavito v obliki spirale.

- polžja **hišica**
- Za polže je značilna **hišica**, za školjke pa dvodelna lupina.
- Polž ima **hišico**, v katero se lahko skrije pred nevarnostjo.
- Polž lazar nima **hišice**.

STALNE ZVEZE

ptičja hišica

Ptičja hišica je zabojček za gnezdenje ptic ali krmilnica za ptice.

- **Ptičjo hišico** so obesili na drevo.

hiška samostalnik

1. Hiška ali **hišica** je majhna hiša.

- kamnita, lesena **hiška**
- **hiška** na drevesu
- Prebiva v **hiški** ob gozdu.
- Zraven **hiške** je travnik, na njem rastejo zvončki.
- 2. Hiška** ali **hišica** je zunanje ogrodje polžev, ki je zavito v obliki spirale.
- Polž lazar nima **hiške**.

hiter pridevnik

1. Hiter je tak, ki kaj naredi v kratkem času ali se premika takó, da daljšo pot opravi v kratkem času.

- **hiter** konj
- **hitra** ladja
- Lisica je zelo spretna in **hitra** žival.
- 2. Hiter** je tak, ki poteka takó, da kdo kaj opravi ali naredi daljšo pot v kratkem času.
- **hiter** tek
- **hitro** premikanje
- Psi toploto uravnavajo s **hitrim** dihanjem.

FRAZEMI

biti hitre jeze ali biti nagle jeze

Če **je** kdo **hitre jeze**, pomeni, da se hitro razburi.

- **Bil je hitre jeze** in pravi surovež.

hiteti glagol

1. Hiteti pomeni hitro se premikati.

- Ljudje **hitijo** mimo.
- **Hitel sem** po hodniku in se zaletel v hišnika.
- 2. Hiteti** pomeni hitro delati kaj.
- Delavci zelo **hitijo**.
- Pisno deljenje je zahtevno, zato **ne hiti**.

hitro prislov

Hitro pomeni z veliko hitrostjo.

- **hitro** govoriti
- **hitro** hoditi
- **hitro** rasti
- Čas **hitro** teče.

hitrost samostalnik

1. PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Hitrost** je količina, ki pove, kolikšno pot opravimo v določenem času. Enota za merjenje hitrosti je meter na sekundo.

- meriti **hitrost**
- povečati, zmanjšati **hitrost**
- majhna, povprečna, velika **hitrost**
- S štirimi litri goriva so se lahko vozili deset ur s **hitrostjo** 16 kilometrov na uro.

2. Hitrost je lastnost česa, ki nam pove, koliko časa se porabi za kaj.

- **hitrost** dela
- **hitrost** rasti
- Pesem zapojte in pri tem upoštevajte navodila za glasnost in **hitrost** izvajanja.

hlače samostalnik

Hlače so oblačilo za spodnji del telesa, ki ima dve hlačnici za vsako nogo posebej.

- nositi, strgati **hlače**
- moške, ženske **hlače**
- dvoje, troje **hlač**
- Vsak dan obleče majico in **hlače**.
- Nekdaj ženske niso bile nikoli v **hlačah**, nosile so dolga krila in svetleče se črne predpasnike.
- Šivilja šiva **hlače**.

STALNE ZVEZE

dolge hlače

Dolge hlače so hlače, pri katerih hlačnice segajo približno do gležnjev.

- Večkrat sem oblečen v modro majico z dolgimi rokavi in v zelene **dolge hlače**.

hlače na zvonec

Hlače na zvonec so hlače, ki imajo hlačnice spodaj razširjene.

- Babica je nekdanj nosila **hlače na zvonec**.

kratke hlače

Kratke hlače so hlače, pri katerih hlačnice segajo najdlje do kolen.

- Poleti nosim **kratke hlače**.

spodnje hlače

Spodnje hlače so spodnje perilo v obliki oprijetih hlač s kratkimi hlačnicami ali brez njih.

- Spodnje perilo so **spodnje hlače**, spodnje majice, topi, nedrčki in nogavice.

FRAZEMI

hlače se tresejo komu

Če **se komu tresejo hlače**, pomeni, da ga je zelo strah.

- Ni hotel priznati, da **so se** tudi njemu **tresle hlače**.

izprašiti komu hlače ali **pomeriti komu hlače**

Če kdo komu **izpraši hlače**, pomeni, da ga natepe.

- Zavihal je rokave, da **bi** mu **izprašil hlače**.

pes pomeri hlače komu

Če komu **pes pomeri hlače**, pomeni, da mu jih raztrga z zobmi.

- **Pes** mu **je pomeril hlače**, ko je skočil na sosedov vrt.

srce pade v hlače komu

Če komu **pade srce v hlače**, pomeni, da izgubi pogum.

- Naenkrat je bilo temno kot v rogu. **Srce** mu **je padlo v hlače**.

hlap samostalnik

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Hlapi** so tekočina, spremenjena v plinasto stanje pri temperaturi, ki je nižja od vrelišča.

- Vodni **hlapi** in para so voda v plinastem stanju.
- Bencin na črpalki zavohamo, čeprav bencinskih **hlapov** ne vidimo.
- **Hlapi** živega srebra so za človeka in okolje zelo strupeni.

hlev samostalnik

Hlev je stavba, v kateri bivajo domače živali, na primer krave.

- V **hlevu** opazuje teličke.
- Kmečka lastovka si gnezdo naredi pod streho hiše ali v **hlevu**.
- Gospodarska poslopja so **hlev**, kozolec, kurnik in kašča.

hlipati glagol

Hlipati pomeni jokati s kratkimi, odsekanimi glasovi.

- Užaljeno se je umaknil v kot in začel **hlipati**.
- »Ne smeta me siliti!« **je hlipal**.
- »Jaz jih bom iskala še naprej,« **je hlipala**.

hlod samostalnik

Hlod je debelejšše odžagano deblo brez vej.

- Posekali so drevesa, jim obžagali veje, **hlode** pa peljali na žago, kjer so jih razžagali.
- Ljudje so spoznali, da se udarci po trdnem **hlodu** razlikujejo od udarcev po votlem **hlodu**.

hornist samostalnik

PRI GLASBENI UMETNOSTI **Hornist** je oseba, ki igra na rog.

- Kot solist bo nastopil tudi **hornist**.
- Oče je bil **hornist**, mati pa operna pevka.

hrana samostalnik

Hrana je to, kar vsa živa bitja potrebujejo, da lahko živijo in rastejo.

- uživati **hrano**
- zdrava **hrana**
- pomanjkanje **hrane**
- Na vaseh so ljudje **hrano** pridelali sami. V mestih so **hrano** kupovali v manjših trgovinah, na tržnicah ali pa so jim jo na dom prinesli vaščani.
- Opazoval je jezerske ptice, kako iščejo **hrano**.
- Izlet smo zaključili v prijetni gostilni ob odlični **hrani**.

hraniti glagol

1. Hraniti pomeni imeti kje kaj spravljeno za kasnejšo uporabo.

- Posušene kamilice **hranimo** v papirnatih ali platnenih vrečkah v suhem prostoru.
- Moko in riž **hranimo** v shrambi.
- Stekla sem po stopnicah na podstrešje in odprla omaro, v kateri **je** babica **hranila** stare obleke.

2. Hraniti pomeni imeti kje kaj, navadno za določen čas, in na to paziti.

- **hraniti** denar
- Okostje mamuta, ki so ga našli blizu Kamnika, **hranijo** v Prirodoslovnem muzeju v Ljubljani.
- V arhivih **hranimo** dokumente in listine.
- V šatuljicah lahko **hranite** koralde, nakit in druge dragocenosti.

3. ČUSTVENO OBARVANO **Hraniti** pomeni imeti kaj v sebi.

- Mladike, ki **so** še **hranile** življenje v sebi, sem nesla domov in jih posadila v stare konzerve.

hrbet samostalnik

1. Hrbet je zadnji del človeškega ali živalskega trupa nasproti trebuha.

- Nogomet je moj najljubši šport, a zaradi poškodbe **hrbta** sem ga prenehal trenirati.

- Kužek je imel na zavihanem repku, na sprednjih tačkah in na **hrbtu** lise.

- S **hrbta** je snel nahrbtnik in ga postavil na bližnji stol.

2. Hrbet je zadnja, hrbtna stran telesa.

- Za **hrbtom** sem nenadoma zaslišala znani glas.
- Nenadoma se mu je za **hrbet** prikradla babica.
- Denis se je za Matejevim **hrbtom** sklonjen vzpenjal po skalnati poti.

3. Hrbet je zgornji ali zadnji del kakega predmeta ali stvari.

- Na **hrbet** so prevalili star hladilnik in v njem uredili cvetlično gredo.

4. Hrbet je del knjige, kjer so speti listi.

- Pokazal je na **hrbet** neke knjige na polici.
- Na narisane **hrbte** knjig naj otrok napiše naslove svojih najljubših knjig.

FRAZEMI

pokazati komu hrbet ali **obrniti komu hrbet**

Če kdo **pokaže hrbet** komu, pomeni, da ne želi več imeti z njim kakršnega koli stika, biti z njim v kakršnem koli odnosu in ga zaradi tega pusti v neprijetnem položaju.

- »Če tako misliš, sva opravili!« se je zadržala in ji **pokazala hrbet**.

- **Obrnil** ji **je hrbet** in se sploh ni več hotel pogovarjati.

ščititi komu hrbet ali **kriti komu hrbet**

Če kdo **ščiti hrbet** komu, pomeni, da ga varuje, zlasti pred neprijetnim, neugodnim dogajanjem, položajem.

- Zelo mi je zaupal in ves čas mi **je ščitil hrbet**.

imeti oči na hrbtu

Če **ima** kdo **oči na hrbtu**, pomeni, da pozorno opazuje dogajanje okoli sebe ali ima dober pregled, nadzor nad čim.

- Nič ti ne uide, še **na hrbtu imaš oči**.

za hrbtom

Za hrbtom pomeni na skrivaj ali takrat, ko kdo ni prisoten.

- Nekateri vrstniki so me začeli **za hrbtom** zasmehovati, drugi pa so me sprejeli tako, kot sem.
- Prijatelja sta se obrnila proti meni, češ da sem jima rovaril **za hrbtom**, a to ni res.

bogu za hrbtom

Bogu za hrbtom je tak, ki je odročen, od pomembnejšega dogajanja oddaljen, odmaknjen in je zato nepomemben.

- Rad obiskujem kraje, ki so **bogu za hrbtom**.

hrbtenjača samostalnik

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Hrbtenjača** je del osrednjega živčevja, ki leži v hrbteničnem kanalu ter prenaša podatke od vseh organov v možgane in obratno.

- Možgani, **hrbtenjača** in živci uravnavajo in usklajujejo delovanje našega telesa.
- Kadar se spečemo, pripotuje sporočilo o bolečini v našo **hrbtenjačo** in možgane hitreje kot v sekundi.

hrib samostalnik

Hrib je višja vzpetina na zemeljskem površju.

- Naravni deli pokrajine so **hribi**, reke, jezera in gozdovi.
- Za varno hojo po **hribih** obujejo planinske čevlje.
- Rada kolesari, plava, hodi v **hribe** in po gozdu.

hripav pridevnik

Hripav je tak, ki ima nejasen, raskav glas, navadno zaradi preglasnega govorjenja.

- govoriti s **hripavim** glasom
- Glas ima že čisto **hripav**.
- Moral si bom spočiti glas. Nočem postati **hripav**!

hruška samostalnik

Hruška je sadno drevo z razpokanim lubjem ali njegov zgoraj ožji in spodaj debelejši plod.

- Sedela sva v travi pod staro **hruško**.
- V vsako skledico dajte polovico **hruške** in jo prelijte s pudingom.
- Pojedel je kar sedem sladkih rumenih **hrušk**.

hud pridevnik

1. Hud je tak, ki je zelo strog.

- Peter ima zelo **hudega** očeta.
- 2. Hud** je tak, ki ima zaradi nestrinjanja, nesoglasij ali spora do koga negativen odnos, navadno krajši čas.
- Ne smeva prižgati luči, drugače bo mama **huda**.
- Učiteljica je bila zelo **huda**, ker so se med odmorom prerivali.

3. Hud je tak, ki je nevaren, napadalen.

- **huda** zver, žival
- Prosil ga je, ali bi mu pomagal pregnati **hudo** zver.

- Živel je v skromni leseni hiši z visoko ograjo in **hudim** psom.

4. Hud je tak, ki prinaša težave, strah ali trpljenje.

- **hude** sanje
- Veseli me, da ne živimo več v tako **hudih** časih kot med vojno.

5. Hud je tak, ki se pojavlja v zelo visoki stopnji ali v močni obliki.

- **huda** bolezen
- **huda** nadloga, preizkušnja, stiska
- **huda** zima
- **hude** težave
- Čez noč je pritisnil **hud** mraz.
- Oče ima **hude** bolečine, zato mora iti k dežurnemu zdravniku.
- To zimo je živali zeblo in pestila jih je **huda** lakota.

6. Hud je tak, ki se s kako stvarjo ukvarja zelo intenzivno, navdušeno ali se ji posveča strokovno.

- Moj oči je biolog in je **hud** specialist za živalske vrste, ki izumirajo, in za spremembe okolja.

FRAZEMI

biti hude krvi ali **biti vroče krvi**

Če **je kdo hude krvi**, pomeni, da se hitro razjezi.

- Otroci smo se ga bali, ker **je bil hude krvi**.

kot huda ura

Kot huda ura pomeni zelo jezno.

- Kadar se mama razjezi, gleda **kot huda ura**.
- Zakaj se držiš **kot huda ura**?

huda ura

Huda ura je neurje, močna nevihta.

- Pojdimo na varno, vsak čas bo **huda ura**.

hvaliti glagol

1. Hvaliti pomeni izražati hvalo ali priznanje.

- **Hvalili so** ga kot izjemno nadarjenega športnika.
- Vse branjevke **so** glasno **hvalile** svoje pridelke in prepričevale kupce, da je njihovo blago najboljšo.

2. Hvaliti se pomeni poudarjati svoje pozitivne lastnosti ali ugodno stanje.

- Po tekmi **sta se hvalila**, koliko golov sta dali njuni moštvi.
- Sošolci **so se hvalili**, koliko imajo prihranjenega denarja.

igra samostalnik

1. Igra je uprizorjanje gledališke predstave.

- Predstave, lutkovne **igre** in koncerti potekajo v šoli in tudi v gledališču.

2. Igra je ustvarjanje glasbe z glasbilom ali izvajanje glasbenega dela z glasbilom.

- Razveselimo se s petjem, plesom in **igro** na glasbila.

3. Igra je športna dejavnost za več igralcev, ki poteka po določenih pravilih.

- V prostem času so učenci uživali v **igrah** z žogo.
- Otroci na igrišču igrajo štafetne **igre**.

4. Igra je otroška dejavnost za razvedrilo in zabavo ali dejavnost za razvedrilo in zabavo sploh.

- družabna **igra**
- Otroci smo se radi lovili, skrivali in si izmišljali najrazličnejše **igre**.
- Nekateri parki imajo igrala, namenjena **igri** otrok.
- Igrali smo **igro** spomin.

STALNE ZVEZE

igra na srečo

Igra na srečo je igra za denar, navadno s kartami ali kockami, katere izid je odvisen od naključja.

- Pri **igri na srečo** je zmagal in pobral dobiček.

igra vlog

Igra vlog je ponazarjanje, uprizarjanje določene situacije v življenju.

- V **igri vlog** prikažite, kako bi se lotili skupinskega urejanja učilnice.

olimpijske igre

PRI ŠPORTU **Olimpijske igre** so zimska in poletna športna prireditev, ki je organizirana vsake štiri leta.

- Leta 1912 so preskakovanje ovir prvič sprejeli tudi v program **olimpijskih iger**.

igrača samostalnik

Igrača je predmet, s katerim se otrok igra.

- pospraviti **igrače**
- plastična, plišasta **igrača**
- Ajdina najljubša **igrača** je plišasti medvedek.
- Oči je hud, kadar ne pospravimo **igrač** in barvic za sabo.
- Tina se je igrala v svoji sobi, ki je bila polna **igrač**.

igralec samostalnik

1. Igralec je oseba, ki igra v gledališki predstavi ali v filmu.

- gledališki, filmski **igralec**
- Po odru se gibljejo **igralci**, ko uprizarjajo predstavo.
- Kostumograf si izmisli, kako bodo napravljeni **igralci**, ki bodo nastopali v igri.

- Opera je odrsko glasbeno delo, v katerem **igralci** (pevci) prikazujejo dramsko dogajanje tako, da pojejo ob spremljavi orkestra.

2. Igralec je oseba, ki se ukvarja s skupinskim športom.

- V vsaki ekipi je 10 **igralcev** in vratar.
- Rad bi postal poklicni **igralec** nogometa.
- Če **igralec** tenisa žogico, ki leti proti njemu, močno udari z loparjem, ji spremeni smer in hitrost gibanja.

3. Igralec je oseba, ki igra družabno igro.

- igra za dva **igralca**
- Sešteli so vsa tri števila s treh kart vsakega **igralca** in tisti, ki je imel največjo vsoto, je zmagal.

igralka samostalnik

1. Igralka je ženska, ki igra v gledališki predstavi ali v filmu.

- gledališka, filmska **igralka**
- **Igralke** in igralci vadijo predstavo.
- 2. Igralka** je ženska, ki se ukvarja s skupinskim športom.
- Ogleдали smo si fotografijo teniške **igralke**.
- 3. Igralka** je ženska, ki igra družabno igro.
- Igralec ali **igralka**, ki je na vrsti, sme odkriti dve kartici eno za drugo.

igrati glagol

1. Igrati pomeni uprizarjati gledališko predstavo ali prikazovati kaj, kot bi bilo resnično.

- Če **igramo** kako pravljico, naredimo prostor, v katerem si predstavljamo, da poteka dogajanje.

- **Igrala sva** učitelja in učenca.

2. Igrati pomeni ustvarjati glasbo z glasbilom ali izvajati glasbeno delo z glasbilom.

- Na pihala **igramo** tako, da vanje pihamo.
- Metronom je posebna ura, ki glasbenikom meri čas in jim pomaga, da **igrajo** enakomerno.
- Pihalni orkestri največkrat **igrajo** koračnice.

3. Igrati pomeni sodelovati v določenem skupinskem športu.

- Vesel sem, ko s sošolci **igramo** nogomet.

- V vsaki ekipi **igra** 6 igralcev in vratar.

- Učenci 5. b **so** pri telovadbi **igrali** med dvema ognjema.

4. Igrati pomeni, da je kdo dejaven v družabni ali računalniški igri.

- Vsak večer **smo igrali** človek, ne jezi se.

- Najraje **igram** šah.

- Rad **igram** računalniške igrice.

5. Igrati se pomeni sodelovati v otroški dejavnosti za razvedrilo in zabavo.

- S prijatelji **se igram** na otroškem igrišču.

- Rada **se igra** s kockami.
- Med počitnicami se ne učimo, ampak **se igramo**.

FRAZEMI

igrati se s kom kot mačka z mišjo

Če **se** kdo **igra** s kom **kot mačka z mišjo**, pomeni, da z njim ravna tako, da se počuti nemočen ali neupoštevani.

- Nekdo se pretvarja in jo opazuje ter **se** z njo **igra kot mačka z mišjo**. Nekdo ji nagaja že ves teden.

igrišče samostalnik

1. Igrišče ali **otroško igrišče** je prostor, ki je namenjen otrokom za igranje.

- šolsko **igrišče**
  - Odšli smo na **igrišče**, kjer smo se lovili in igrali skrivalnice.
  - Po kosilu je vzgojitelj peljal otroke na **igrišče**.
- 2. Igrišče** je prostor, kjer potekajo športne igre, kot na primer nogomet ali košarka.
- košarkarsko, nogometno **igrišče**
  - Greš z nami na **igrišče**, kjer bomo igrali nogomet?
  - Šola, ki jo obiskuje Jani, ima zelo veliko športno **igrišče** in bazen.
  - Pri telesni vzgoji igramo nogomet na velikem **igrišču**.

STALNE ZVEZE

otroško igrišče

Otroško igrišče ali **igrišče** je prostor, ki je namenjen otrokom za igranje.

- S prijatelji se igram na **otroškem igrišču**.
- Na **otroškem igrišču** so poleg hišic za skrivanje, tobogana in peskovnika tudi gugalnice.
- Rdečelas fantek z očali in sivolasa babica se igrata v peskovniku na **otroškem igrišču**.

ilustracija samostalnik

Ilustracija je risba ali slika kot dodatek k besedilu.

- S pomočjo **ilustracije** opiši, kje vse so lahko nevarna mesta na poti v šolo.
- Revija je opremljena z **ilustracijami** in fotografijami.
- Revije zelo radi listamo, ker je notri veliko pesmic, lepih **ilustracij**, zgodbic in iger.
- S svojimi čudovitimi **ilustracijami** je zaslovel po vsem svetu.

ilustrator samostalnik

Ilustrator je oseba, ki izdeluje risbe ali slike kot dodatek k besedilu.

- **Ilustratorji** narišejo ilustracije.
- Včasih pridejo na obisk v šolo **ilustratorji**, pisatelji in pesniki.

ilustratorka samostalnik

Ilustratorka je ženska, ki izdeluje risbe ali slike kot dodatek k besedilu.

- Ilustratorji in **ilustratorke** so narisali svoje avtoportrete, kar pomeni, da so narisali sami sebe.
- Ko si ogledujemo risbico, dobimo vtis, da je Ana pravzaprav prava mala **ilustratorka**.

ilustrirati glagol

Ilustrirati pomeni delati, narediti risbe ali slike kot dodatek k besedilu.

- Uganke iz prve naloge lahko **ilustrirate**.
- Pisateljica **je ilustrirala** nekatere izmed svojih knjig za otroke.

imenik samostalnik

Imenik je seznam imen, razvrščenih po abecedi.

- Volivec mora na volišču z osebnim dokumentom dokazati, da ima volilno pravico. Podpiše se v volilni **imenik**.

STALNE ZVEZE

telefonski imenik

Telefonski imenik je abecedni seznam z imeni, priimki, naslovi in telefonskimi številkami telefonskih naročnikov.

- V **telefonskem imeniku** poišči telefonsko številko Muzeja na prostem Rogatec.

imeniten pridevnik

Imeniten je tak, ki je zelo dober, ima zelo veliko zaželenih lastnosti.

- **imenitna** knjiga, zgodba
- Sredi glasbene sobe je stal **imeniten**, z zlatom obrobjen bel klavir.
- Vikingi so gradili **imenitne** ladje in z njimi pluli vsepovsod po svetu.
- Sneg je bil **imeniten** in je omogočal hitro smuko.
- Pravi, da še nikoli ni jedla tako **imenitnih** paradižnikov.

in veznik

In povezuje besede ali stavke in pomeni dodajanje.

- Majhne predmete **in** bitja lahko poimenujem z manjšalnicami, na primer: majhna goba — gobica.
- Pevke **in** pevci imajo šolan glas.
- V notni zvezek zapišite zloge besedila **in** jih opremite z ritmičnimi vrednostmi.

- Simonova razredničarka poučuje naravoslovje in tehniko.

informacija samostalnik

Informacija je znanje ali védenje o določeni stvari ali o določenem pojavu, ki se komu sporoči ali ki ga kdo dobi.

- Po železnici so lahko naenkrat prepeljali veliko ljudi in tovora, hitreje pa so se širile tudi **informacije**.
- Možgani sprejemajo vse **informacije**, ki jih dobimo s čutili (sluh, vid, vonj, tip, okus).
- Poišči **informacije** o zgodovini denarja.

instrument samostalnik

Instrument je naprava, iz katere z ustrezno tehniko dobivamo zvok in s katero igramo skladbe.

- glasbeni **instrument**
- Kateri **instrument** igraš?
- Prisluhni učencem, ki igrajo na **instrumente**.
- Spremljajmo pesem z **instrumenti**.

intelektualen pridevnik

Intelektualni je ta, ki je v zvezi z razmišljanjem, znanjem in učenjem.

- V šoli in doma razvijaš svoje **intelektualne** potrebe.
- Tvoje **intelektualne** sposobnosti so eden od pomembnih dejavnikov, ki vplivajo na tvojo uspešnost na določenem področju.

internet samostalnik

1. PRI RAČUNALNIŠTVU **Internet** je računalniško omrežje, v katero so povezani računalniki po vsem svetu in omogoča uporabnikom prenos različnih besednih, slikovnih in video vsebin ter komunikacijo.

- dostop do **interneta**
- Z bližnjimi ali daljnimi ljudmi in kraji nas povezujejo prometne povezave, telefon in **internet**.

• Pošlji sošolcu vabilo po **internetu**.

2. PRI RAČUNALNIŠTVU **Internet** ali **splet** je celota besednih, slikovnih vsebin in komunikacijskih možnosti, ki so uporabnikom na voljo na računalniškem omrežju.

- brskati, deskati po **internetu**
- Ker je Peter želel izvedeti, kako daleč bodo potovali, je podatke poiskal na **internetu**.
- Čitalnica je prostor, kjer se lahko učiš, pišeš nalogo, bereš, brskaš po **internetu**.

interneten pridevnik

Internetni je ta, ki je v zvezi z internetom, računalniškim omrežjem.

- Izmenjavo informacij nam omogočajo poštne, **internetne** in telefonske storitve.

izba samostalnik

1. Izba je manjša soba.

- Skupaj sta se prebijala skozi revno študentsko življenje v mrzli podstrešni **izbi** in z močno voljo ter s prijateljstvom premagovala včasih brezupne težave.

2. Izba je največja soba v kmečki hiši.

- Nastopili so hladnejši dnevi, jesen se je obrnila v zimo in v kmečkih **izbah** je zapel kolovrat.
- Ljudske pravljice so se preselile iz kmečkih **izb**, kjer so krajšale čas ob ličkanju koruze in popravljanju orodja, v meščanske otroške sobe.

izdatek samostalnik

PRI GOSPODINJSTVU **Izdatek** je denar, ki ga kdo porabi za določen namen.

- Ker rada dobro jem, so moji mesečni **izdatki** za hrano kar precejšnji.
- Preštevali so **izdatke** in razmišljali o tem, koliko potrebujejo za plačilo položnic in hrane.

izdelati glagol

1. Izdelati pomeni z ročnim, strojnim ali umskim delom narediti, povzročiti, da kaj nastane.

- S sošolci in sošolkami **izdelajte** majhno hišo iz škatel in kartona.

2. Izdelati pomeni končati določeno stopnjo šolanja.

- S kakšni uspehom **sta izdelala** razred?
- Junija je bilo že jasno, da ne **bo izdelala** razreda.

izdelek samostalnik

Izdelek je to, kar je narejeno z ročnim in strojnim ali umskim delom.

- mlečni **izdelek**
- pekarski **izdelek**
- tekstilni **izdelek**
- Volneni **izdelki** so topli.
- Tržnica je prostor, kjer na stojnicah prodajalci prodajajo različne pridelke in **izdelke**.
- Učitelj je ocenil pisne **izdelke** učencev.

izdelovanje samostalnik

Izdelovanje je postopek, pri katerem z ročnim, strojnim ali umskim delom kaj nastane.

- **Izdelovanje** bankovcev je zapleten skrivni postopek.

- Številni kmetje se poleg kmetovanja ukvarjajo še z **izdelovanjem** in s prodajo izdelkov domače obrti.

izdelovati glagol

1. Izdelovati pomeni z ročnim, strojnim ali umskim delom delati, povzročati, da kaj nastane.

- **Izdelovali smo** senčne lutke.
  - V vasi živi tudi nekaj obrtnikov, ki **izdelujejo** pohištvo, šivajo oblačila in popravljajo avtomobile.
  - Zemljevide **izdelujejo** kartografi.
- 2. Izdelovati** pomeni bolj ali manj uspešno opravljati šolske obveznosti.
- dobro, slabo **izdelovati**
  - Nisem med prvimi v razredu, **izdelujem** pa.

izdihniti glagol

1. Izdihniti pomeni iztisniti zrak iz dihal.

- Če si dobro prisluhneš, slišiš svoje dihanje: vdihneš in **izdihneš**, vdihneš.
  - Zrak vdihnemo skozi nosnici ali usta, pot nadaljuje po sapniku, sapnicah in v pljučnih krilih do pljučnih mehurčkov. Po nasprotni poti zrak **izdihnemo**.
  - V zraku je kisik, ki se v pljučih izmenja z ogljikovim dioksidom. **Izdihnemo** zrak, v katerem je več ogljikovega dioksida, kot ga je v vdihanem zraku.
- 2. ČUSTVENO OBARVANO** **Izdihniti** pomeni umreti.
- Nekega dne **je** teta na kavču mirno **izdihnila**.

FRAZEMI

izdihniti dušo

Če kdo **izdihne dušo**, pomeni, da umre.

- Mati pade, omedli in **izdihne dušo**.

izgovarjati glagol

1. Izgovarjati pomeni tvoriti glasove ali besede z glasilkami in usti.

- S ploskanjem ponazori ritmični zapis in zraven **izgovarjaj** besedilo.
- Glasove **izgovarjamo**, zapisujemo pa jih s črkami.

2. Izgovarjati se pomeni opravičevati sebe takó, da navadno ne povemo pravega, resničnega vzroka.

- "Nisem nalašč," se **je izgovarjal**.
- "Bolna sem," se **je izgovarjala**.

izgovor samostalnik

1. Izgovor je tvorjenje glasov ali besed z glasilkami in usti.

- Poišči besede, pri katerih **izgovor** samoglasnikov o in e ni enak, kot je v prvi besedi.

- Poslušaj **izgovor** besed.

2. Izgovor je opravičilo, pri katerem navadno ne povemo pravega, resničnega vzroka.

- Z **izgovorom**, da ji je slabo, se je umaknila.
- Za starše je imel pripravljen **izgovor**, zakaj gre tako pozno ven.

izgovoriti glagol

1. Izgovoriti pomeni izoblikovati glasove ali besede z glasilkami in usti.

- **Izgovorila je** čarobne besede.
  - Obiskala sta mesto, ki se imenuje Pisa (**izgovori** se piza).
  - Polglasnik **izgovorimo** tudi pred r sredi besede (npr. vrt, prt), a v teh primerih ga ne pišemo.
- 2. Izgovoriti** pomeni opravičiti koga takó, da ne navede pravega, resničnega vzroka.
- Če nas odkrijejo, se **bomo** že kako **izgovorili**.

izhlapeti glagol

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Izhlapeti** pomeni spremeniti stanje snovi iz tekočega v plinasto pri temperaturi, ki je nižja od vrelišča.

- Da se mokra obleka posuši, mora voda **izhlapeti**.

izhlapevanje samostalnik

Izhlapevanje je spreminjanje stanja snovi iz tekočega v plinasto pri temperaturi, ki je nižja od vrelišča.

- Z **izhlapevanjem** morske vode v solinah pridobivamo morsko sol.

izhlapevati glagol

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Izhlapevati** pomeni spreminjati stanje snovi iz tekočega v plinasto pri temperaturi, ki je nižja od vrelišča.

- Voda **je izhlapevala** in se spreminjala v plin, reke in jezera pa so tako postajali vedno plitvejši.

izhod samostalnik

1. Izhod je kraj ali mesto, kjer se da iz česa priti.

- V zadnji steni je **izhod** iz stavbe.
  - Na vhodu in **izhodu** iz dvorane se ne prerivamo.
- 2. Izhod** je možnost, da se kaj zapusti.
- Psu je preprečil **izhod** iz hiše.
  - V temni noči je taval brez upanja na **izhod**.

izhodišče samostalnik

Izhodišče je točka ali mesto, iz katerega kaj izhaja ali v katerem se kaj začne.

- V zvezek nariši navpičen poltrak t z **izhodiščem** T.
- Dolina Trenta je **izhodišče** za izlete v gore.

izkoristiti glagol

1. Izkoristiti pomeni dobro ali ustrezno uporabiti ali narediti, da se kaj uporabi.

- **izkoristiti** prosti čas, sončen dan, lepo vreme za kaj
- Treba je čim boljše **izkoristiti** dragoceni življenjski prostor (urbanizem in arhitektura) in hkrati zaščititi naravno okolje (ekologija).
- Klopotec je pritrjen na visokem drogu, da čim boljše **izkoristi** veter, ki poganja vetrnico.
- V živilih so tudi snovi, ki omogočajo, da organizem vitamine lažje **izkoristi**.

2. Izkoristiti pomeni vzeti ali pridobiti iz česa kaj zase koristnega.

- **Izkoristil je** našo nepozornost in počekal steno.
- Ali **si** že **izkoristil** katero od svojih pravic?
- Ideja ni bila moja, **sem** pa **izkoristila** priložnost, da grem malo od doma.
- 3. Izkoristiti** pomeni neupravičeno ali na neprimeren način vzeti ali pridobiti zase določeno ugodnost.
- Neznanec **je izkoristil** stisko Ljubljančana, ki je dobil epileptični napad; namesto da bi mu pomagal, mu je ukradel telefon in denar.

izkoriščanje samostalnik

1. Izkoriščanje je dobro ali ustrezno uporabljanje česa.

- Možnosti za **izkoriščanje** obnovljivih virov energije je še veliko.
- 2. Izkoriščanje** je neupravičeno ali neustrezno jemanje ali pridobivanje določene ugodnosti.
- Odrasli morajo omogočiti izobraževanje vsakemu otroku ter preprečevati nasilje nad otroki in **izkoriščanje** otrok.

izkoriščati glagol

1. Izkoriščati pomeni dobro ali ustrezno uporabljati ali delati, da se kaj uporabi.

- **izkoriščati** naravne vire
- Človek morje **izkorišča** za ribolov, prevoz, turizem in rekreacijo.
- Včasih so naprave poganjali ljudje in živali, danes **izkoriščamo** druge vire energije, kot so različna goriva, energija Sonca, energija vetra in vode.
- Lastnosti snovi **izkoriščamo** tako, da iz njih izdelujemo uporabne predmete in orodja.
- Pri nekaterih rastlinah **izkoriščamo** stebela, pri drugih liste, plodove ali semena.
- 2. Izkoriščati** pomeni jemati ali pridobivati iz česa kaj zase koristnega.

- **izkoriščati** položaj
- **izkoriščati** priložnost
- Razveseljivo je, da mlajše igralke pridno **izkoriščajo** priložnosti.

3. Izkoriščati pomeni neupravičeno ali na neprimeren način jemati ali pridobivati zase določeno ugodnost.

- Želim si, da bi nehali **izkoriščati** otroke po svetu, da bi vsem omogočili izobrazbo.
- Človeštvo **je** vso industrijsko dobo, zlasti pa v drugi polovici 20. stoletja, nespametno **izkoriščalo** in uničevalo naravo.

izkušnja samostalnik

1. Izkušnja je védenje ali večšina, ki jo pridobimo, ko kaj doživimo ali naredimo.

- Z leti in delom pridobivamo **izkušnje** in delovne navade ter postajamo odgovornejši.
- Prvo **izkušnjo** sodelovanja otroci pridobijo v družini.
- 2. Izkušnja** je to, kar doživimo.
- Človek se iz **izkušenj** uči.

izlet samostalnik

Izlet je krajše potovanje, navadno v drug kraj ali v naravo, zlasti za zabavo.

- družinski **izlet**
- šolski **izlet**
- V nedeljo smo šli na **izlet** z vlakom.
- Z **izleta** smo se vrnili utrujeni.

izmeriti glagol

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Izmeriti** pomeni z različnimi pripomočki ugotoviti, kolikšno vrednost ima kaj v primerjavi z enoto (mero) za merjeno količino.

- **izmeriti** dolžino, obseg, širino
- **Izmeri** temperaturo vode v treh lončkih na začetku poskusa in na koncu.
- Najprej z ravnilom **izmerimo** razdaljo med krajema.

izmisliti si glagol

1. Izmisliti si pomeni z razmišljanjem kaj ustvariti ali k čemu kaj dodati.

- **Izmislite si** nadaljevanje zgodbe.
- **Izmisli si** preprosto melodijo in jo zaigraj.
- 2. Izmisliti si** pomeni v mislih ustvariti kaj, kar ne obstaja ali ni res.
- **Izmislil si je**, da je bolan.
- 3. Izmisliti si** pomeni naenkrat dobiti željo, ki je neprimerna.

- Učenci **so si** sredi pouka **izmislili**, da bi šli domov.

izogibati se glagol

1. Izogibati se pomeni umikati se čemu zato, da se ob to ne zadenemo.

- Kolesar **se je izogibal** pešcem.
- 2. Izogibati se** pomeni dosegati, da se ne zgodi kaj neprijetnega.
  - Udarci v glavo lahko poškodujejo dele ušesa, ob močnem puku pa se lahko pretrga bobnič. Zato **se** je treba **izogibati** tako udarcem kot močnim pokom.
- 3. Izogibati se** pomeni dosegati, da se česa ne naredi ali da se kaj ne zgodi.
  - **Izogibajmo se** plastičnim vrečkam in plastični embalaži.
  - **Izogibaj se** snovem, na katerih opaziš oznake za nevarne snovi.
  - **Izogibaj se** hoji pod strehami z visečimi ledenimi svečami.

FRAZEMI

izogibati se *komu, čemu v velikem loku*

Če **se** kdo komu ali čemu **izogiba v velikem loku**, pomeni, da se mu zelo, na daleč izogiba.

- Vlomilci **se** po navadi **v velikem loku izogibajo** stanovalcem in v večini primerov raje zbežijo.
- Uporabnikom priporočamo, da **se** slabim izdelkom **izogibajo v velikem loku**.

izogniti se glagol

1. Izogniti se pomeni umakniti se čemu zato, da se ob to ne zadenemo.

- Pešec **se je izognil** avtomobilu.
- 2. Izogniti se** pomeni doseči, da se ne zgodi kaj neprijetnega.
  - **Izognili so se** nesreči.
  - Nekaterim boleznim **se** lahko **izognemo s** cepljenjem.
- 3. Izogniti se** pomeni doseči, da se česa ne naredi ali da se kaj ne zgodi.
  - Sopomenke lahko uporabljamo zato, da **se izognemo** ponavljanju iste besede.

FRAZEMI

v velikem krogu se izogniti *komu, čemu*

Če **se** kdo komu ali čemu **izogne v velikem krogu**, pomeni, da se mu zelo, na daleč izogne.

- Neprijaznemu sosеду **smo se izognili v velikem krogu**.
- **V velikem krogu se izognimo** sladkorju.

izolator samostalnik

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Izolator** je snov, ki ne dopušča prehajanja toplote ali električnega toka.

- Snovi, ki ne prevajajo električnega toka, se imenujejo električni **izolatorji**.
- **Izolatorji** so les, papir, plastika, steklo in zrak.
- V kuhinji imamo običajno lesene kuhalnice, saj je les dober toplotni **izolator**.

izparevanje samostalnik

Izparevanje je spreminjanje stanja snovi iz tekočega v plinasto pri temperaturi vrelišča.

- Pri izhlapevanju preide snov iz tekočega v plinasto stanje pri temperaturi, nižji od temperature vrelišča, pri **izparevanju** pa pri temperaturi vrelišča.
- Zgoščevanje ali kondenzacija je pojav, ki je obraten od **izparevanja** oziroma izhlapevanja.

izparevati glagol

Izparevati pomeni spreminjati stanje snovi iz tekočega v plinasto pri temperaturi vrelišča.

- Med vrenjem je v loncu čedalje manj vode. Voda **izpareva**, spreminja se v plin.

izpit samostalnik

Izpit je preverjanje in ocenjevanje znanja in sposobnosti.

- kolesarski **izpit**
- šoferski, vozniški **izpit**
- Pred vpisom v prvi razred glasbene šole morajo učenci opraviti sprejemni **izpit**.

izpolniti glagol

1. Izpolniti pomeni uresničiti, kar obljubimo ali kar kdo prosi, zahteva, pričakuje.

- Če komu kaj obljubimo, moramo obljubo **izpolniti**.
- Vila je pastirčku rekla, da mu **bo izpolnila** tri želje.
- Potovanje **je izpolnilo** vsa moja pričakovanja.
- 2. Izpolniti** pomeni vpisati podatke na predvidena mesta.
  - **izpolniti** vprašalnik
  - **izpolniti** preglednico
  - čitljivo **izpolniti**
  - **Izpolni** prijavnico za tekmovanje iz logike in jo oddaj mentorici.

izračunati glagol

PRI MATEMATIKI **Izračunati** pomeni z računanjem ugotoviti, kakšen je rezultat s števili in simboli izraženih razmerij.

- **Izračunaj**, koliko znamk so prodali v ponedeljek in torek skupaj.
- Preden **izračunaš**, vsoto najprej oceniš.

izraz samostalnik

Izraz je beseda, zveza besed ali drugo znamenje, s katerim sporočamo to, kar mislimo ali želimo povedati.

- strokovni **izraz**
- Katere vljudnostne **izraze** bi uporabili v telefonskem pogovoru z osebo, ki ni vaš prijatelj, znanec, sošolec?
- Kaj pomenijo **izrazi**, ki jih je uporabil v svojem vprašanju?
- Zakaj se za del prazgodovine uporablja **izraz** kamena doba?
- Pri sporazumevanju si pomagamo tudi s kretnjami, z **izrazi** obraza in telesa, tj. z nebesednim jezikom.

STALNE ZVEZE

številski izraz

PRI MATEMATIKI **Številski izraz** je skupek števil in ene ali več računskih operacij, ki tvorijo smiseln matematični zapis.

- Razliko števil 25 in 10 deli s številom 3. Zapiši **številski izraz** in izračunaj njegovo vrednost.
- Iz parov števil sestavi **številski izraz** seštevanja in številski izraz odštevanja in izračunaj njuni vrednosti.
- Če imamo **številski izraz**, v katerem imamo seštevanje, odštevanje, množenje, deljenje in oklepaje v različnih kombinacijah, moramo upoštevati vrstni red.

izraziti glagol

1. Izraziti pomeni z izrazi, besedami ali drugimi znamenji sporočiti to, kar mislimo ali želimo povedati.

- **izraziti** (svoja) čustva, mnenje
- Učenci likovno **izrazijo** svoja občutja ob poslušanju skladbe.
- Predstavi nam svojo napisano zahvalo. S katerimi besedami **si izrazil** svojo hvaležnost?
- Svojo brezbrižnost **je izrazil** z odsotnim pogledom.

2. Izraziti pomeni opisati kaj s predvidenimi, zahtevanimi izrazi, količinami ali enotami.

- Za vsako žival napiši, s katerim pripomočkom bi jo stehal in v kateri enoti **bi izrazil** njeno maso.
- Zračni tlak merimo z barometrom in ga **izrazimo** v milibarjih (mbar).
- Istočasnost **izrazimo** z besedami in, ali medtem ko, ali ko. Neistočasnost pa lahko **izrazimo** z besedami potem, ali ko, ali potem ko.

izražanje samostalnik

1. Izražanje je sporočanje tega, kar mislimo ali želimo povedati, z izrazi, besedami ali drugimi znamenji.

- Razvoj jezikovnega **izražanja** je zelo pomemben tudi za učenje pisanja.
  - Imajo pravico do svobodnega **izražanja** svojega mnenja.
  - Čestitke namenjamo tudi njeni družini, ker jo podpira pri likovnem **izražanju**.
- 2. Izražanje** je opisovanje česa s predvidenimi, zahtevanimi izrazi, količinami ali enotami.
- V šoli smo se učili o **izražanju** prostornine z deli celote.

izražati glagol

1. Izražati pomeni z izrazi, besedami ali drugimi znamenji sporočiti to, kar mislimo ali želimo povedati.

- **izražati** (svoja) čustva, mnenje
  - Spoštovanje do drugih **izražamo** tako, da sprejemamo njihovo drugačnost.
  - Prebivalci so se zbirali na zborovanjih, napolnili **so** mestne trge in tako **izražali** podporo ideji.
  - Ob petju pesmi se gibajo in **izražajo** svoja zvočna doživetja.
- 2. Izražati** pomeni opisovati kaj s predvidenimi, zahtevanimi izrazi, količinami ali enotami.
- V milimetrih **izražamo** debelino šivanke, debelino zdravstvene izkaznice ali najmanjšo enoto na ravnilu
  - S katerima enotama v Sloveniji **izražamo** denarne vrednosti?
  - Katero razmerje **izraža** del povedi, ki se začneja z zato?

izsekavanje samostalnik

Izsekavanje je odstranjevanje dreves v določenem delu gozda s sekanjem.

- Danes se le del gozda zaraste naravno. Obsežne goličave, nastale zaradi vetrolomov ali načrtnega **izsekavanja**, umetno pogozdujejo.

izsekavati glagol

Izsekavati pomeni odstranjevati drevesa v določenem delu gozda s sekanjem.

- Stroji **izsekavajo** gozd, nastajata cesta in mesto.

izštevanka samostalnik

Izštevanka je besedilo, ki se v določenem ritmu izgovarja v otroški igri, da se na začetku igre določijo vloge igralcev.

- Besedilo **izštevanka** An ban pet podgan zapišite na tablo in v zvezke.

izvirati glagol

1. Izvirati pomeni pritekati iz zemlje na površje.

- V alpskih pokrajinah **izvirajo** številne reke in potoki.

2. Izvirati pomeni imeti začetek kje, v čem.

- Skladba **izvira** iz ljudske glasbe.

3. Izvirati pomeni, da je kdo ali kaj prvotno iz določenega kraja.

- Bonboni **izvirajo** iz starega Egipta, kjer so jih izdelovali z mešanjem medu in različnega sadja.

izvor samostalnik

1. Izvor je značilnost glede na prvotno pripadnost in prednike koga ali nastanek česa.

- **izvor** besede
  - Ta rastlina je po **izvoru** iz Afrike.
  - To jezero je vulkanskega **izvora**.
  - Hrana je rastlinskega ali živalskega **izvora**.
- 2. Izvor** je to, od koder kaj izhaja ali prihaja.
- Če se približaš **izvoru** zvoka, slišiš močnejši zvok.

izziv samostalnik

1. Izziv je kaj težkega, zahtevnega ali nevarnega, kar kdo komu predlaga.

- Arne je sprejel sošolčev **izziv** na dvoboj.
- 2. Izziv** je težja ali zahtevnejša naloga ali dejavnost.
- miselni **izziv**
  - Rešite glasbeni **izziv** za izkušene.
  - Še posebej velik **izziv** mi je predstavljalo spanje na prostem.
  - Se gremo igrat igro **izziv** ali resnica?

jabolko samostalnik

Jabolko je sadež, ki raste na jablani ter ima gladko rdečo, rumeno ali zeleno lupino in čvrsto belo meso, na sredini pa pečke.

- naribati **jabolka**
- črvivo **jabolko**
- **Jabolko** razreži na krlje.

STALNE ZVEZE

granatno jabolko

Granatno jabolko je sadež z neužitno rdečkasto lupino in sočnimi rdečimi semeni.

- Sok **granatnega jabolka** je zelo zdrav.

adamovo jabolko

Adamovo jabolko je izboklina spredaj na vratu, ki je večja pri moških.

- Ko govori, se mu premika **adamovo jabolko**.

FRAZEMI

Jabolko na dan odžene zdravnika stran. ali **Eno jabolko na dan drži zdravnika vstran.**

Jabolko na dan odžene zdravnika stran

pomeni, da je jesti jabolka dobro za zdravje, ker vsebujejo veliko vlaknin in vitaminov.

• Kaj pomeni pregovor: **Jabolko na dan odžene zdravnika stran?**

- »**Eno jabolko na dan drži zdravnika vstran**«, pravi stara modrost. Jabolko krepi zobe in dlesni, hkrati razkuži ustno votlino.

Jabolko ne pade daleč od drevesa.

Jabolko ne pade daleč od drevesa pomeni, da so otroci podobni svojim staršem po talentih, navadah in zunanosti.

• Star pregovor pravi, da **jabolko ne pade daleč od drevesa**.

- Pri številnih otrocih rek, da **jabolko ne pade daleč od drevesa**, zelo drži.

jagnje samostalnik

Jagnje je mladič ovce.

- **Jagnje** bleja.
- **Jagnje** je šlo iskat hrano.
- To je ovca z **jagnjetom**.

jajce samostalnik

1. Jajce je spolna celica, ki je obdana s krhko lupino in iz katere se, če je oplojena, razvije nova žival, zlasti pri pticah in plazilcih.

- leči **jajca**
- Kukavica odloži po eno svoje **jajce** v gnezda drugih ptic.
- Iz **jajc** se bodo izvalile mlade želve.

2. Jajce je taka spolna celica pri pticah, v kateri sta rumenjaki in beljak, ki se uporablja kot živilo.

- ocvreti **jajce**
- ubiti **jajce**
- Kokoš je znesla **jajce**.
- Počakaj, da se trdo kuhana **jajca** ohladijo, nato jih nareži na polovice.

STALNE ZVEZE

gnilo jajce

Gnilo jajce je otroška igra, pri kateri igralci čepijo v krog, eden pa hodi okrog njih in nosi robček.

- V vrtcu smo se pogosto igrali **gnilo jajce**.

FRAZEMI

iskati dlako v jajcu

Če kdo **išče dlako v jajcu**, pomeni, da je preveč natančen, se preveč ustavlja pri manj pomembnih podrobnostih.

- Tak sitnež je, ves čas **išče dlako v jajcu** in se na vso moč trudi, da bi našel kako napako.

jama samostalnik

1. PRI DRUŽBI Jama je naraven votel prostor pod zemeljskim površjem.

- kraška **jama**
- podzemna **jama**
- V **jamah** ni svetlobe, zato tam rastline ne rastejo.

2. Jama je v zemljo narejen prostor, ki je navadno plitvejši ali nižji.

- Včasih ljudje nepremišljeno odvržejo odpadke kar v gozd ali **jamo**.

FRAZEMI

Kdor drugemu jamo koplje, sam vanjo pade.

Kdor drugemu jamo koplje, sam vanjo pade pomeni, da nesreča, ki jo kdo pripravlja komu drugemu, navadno doleti njega samega.

- Saj se ni moglo zgoditi drugače: **Kdor drugemu jamo koplje, sam vanjo pade!**

zlata jama

Zlata jama je to, kar komu prinaša velik dobiček.

- Slabo vreme je zagodilo tudi turističnim delavcem, za katere so zimske počitnice **zlata jama**.

januar samostalnik

Januar je prvi mesec v letu, ki ima 31 dni.

- **Januarja** se prične novo koledarsko leto.
- Vsi Evropejci praznujemo novo leto 1. **januarja**.

januarski pridevnik

Januarski je ta, ki je v zvezi z januarjem.

- **Januarski** dnevi so kratki.
- **Januarske** in februarske temperature so za ta čas izjemno visoke.

jasen pridevnik

1. Jasen je tak, ki je brez oblakov ali megle.

- **jasno** nebo
- Jutri bo **jasno** vreme.

- Ob **jasnih** nočeh je užitek opazovati zvezde in Luno.

2. Jasen je tak, ki se dobro vidi ali sliši.

- Pri stresanju doma narejenega glasbila nastaja **jasen** in prodoren zvok.

- Melodije so sestavljene iz zelo **jasnih** zvokov, ki se imenujejo toni.

- Če boste na hrastov list nanесли preveč barve, odtis na papirju ne bo **jasen**.

3. Jasen je tak, ki je razumljiv ali vsebinsko izdelan.

- Navodilo za delo mora biti **jasno** in pregledno.

jasno prislov

1. Jasno pomeni takó, da se dobro vidi ali sliši.

- Kljub hrupu je **jasno** slišala vsako besedo.

2. Jasno pomeni razumljivo ali vsebinsko izdelano.

- Vsak naj **jasno** predstavi svoj predlog.

- Na cisterni moramo **jasno** označiti, katero snov prevažamo.

- Vsem nam je bilo **jasno**, da bomo morali plačati za nastalo škodo.

3. ČUSTVENO OBARVANO Jasno rečemo, ko čemu takoj pritrdimo ali ko od koga želimo pritrditev, potrditev takoj.

- Gremo na Triglav? **Jasno!**

- Znaš plavati? **Jasno!**

- Bom že izvedela, kaj se dogaja. Je to **jasno?**

- Jaz sem glavni. **Jasno?**

FRAZEMI

jasno kot beli dan

jasno kot beli dan pomeni popolnoma jasno ali razumljivo.

- **Jasno** je **kot beli dan**, da sta postala par.

- Več bo treba trenirati, jasno? **Jasno kot beli dan.**

jastreb samostalnik

Jastreb je večja ptica ujeta z ravnim, le na koncu ukrivljenim kljunom in golim vratom, ki se hrani zlasti z mrhovino.

- Na nebu je krožil **jastreb** in se oglašal s kratkimi predirljivimi glasovi.

- Ptice ujede (**jastrebi**, sokoli, orli) in sove imajo močan in ostro zakrivljen kljun.

jed samostalnik

1. Jed je hrana, ki je pripravljena, da jo pojémo. Lahko je kuhana, pečena, ocvrta ali surova.

- Monikina najljubša **jed** so palačinke s čokolado.

- Začimbe uporabljamo za izboljšanje okusa **jedi**.

2. Jed je uživanje hrane.

- Pred pripravljanjem hrane in pred **jedjo** si vedno umij roke.
- Bonton določa, kako uporabljamo jedilni pribor pri **jedi**.

STALNE ZVEZE

glavna jed

Glavna jed je najobilnejši del obroka, ki ga navadno pojemo po predjedi in pred sladico.

- V samopostrežni restavraciji lahko izberemo juho, **glavno jed** in sladico.
- Bogovi so klepetali, ko so zadonele trobente in napovedale **glavno jed**.

jed po naročilu

Jed po naročilu je jed, ki je v meniju, ni pa del vnaprej pripravljene dnevne ponudbe, in jo pripravijo posebej.

- Katera od **jedi po naročilu** je najcenejša?
- Preprost menu vas lahko stane le deset evrov, medtem ko imajo **jedi po naročilu** višje cene.

FRAZEMI

Še pes ima rad pri jedi mir.

Še pes ima rad pri jedi mir pomeni, da drug drugega med jedjo ne smemo motiti ali nadlegovati.

- Fotograf je povedal, da ljudi ne fotografira, medtem ko jedo. **Še pes ima rad pri jedi mir**, kajne?

jedilen pridevnik

1. Jedilni je ta, ki je v zvezi z uživanjem hrane.

- **jedilna** miza, žlica
- Pri jedi ne uporabljajo posoda **jedilnega** pribora.

2. Jedilni je ta, ki ga uporabljamo pri kuhanju ali pripravi hrane.

- **jedilna** čokolada, sol
- V trgovini poišči mehčalec za perilo, tekočino za pomivanje posode, pijačo z mehurčki in **jedilno** olje.

STALNE ZVEZE

jedilni list

Jedilni list je seznam jedi, ki jih lahko naročimo v restavraciji.

- **Jedilni list** ali meni nam običajno prinese natak.

jedro samostalnik

1. Jedro je to, kar je v notranjosti ali središču česa.

- Električne žice imajo prevodno **jedro** iz kovine, ki je obdano s plaščem iz plastike ali gume.

2. Jedro je najpomembnejši, pogosto tudi največji del česa.

- Kateri dogodek si predstavil v **jedru** besedila?

3. Jedro je to, iz česar kaj nastane.

- Okrog starih mestnih **jeder** so rasla nova naselja.

jeklen pridevnik

1. Jeklen je tak, ki je iz jekla.

- **jeklena** veriga

• Katera kroglica prej pade na tla, **jeklena** ali plastična, če sta obe enake velikosti?

• Sodobna dvigala imajo motor, ki obrača škripec, preko katerega je nameščena **jeklena** vrv.

2. ČUSTVENO OBARVANO Jeklen je zelo močan.

- **jeklene** mišice

• Komaj se je osvobodil njegovega **jeklenega** prijema.

FRAZEMI

imeti jeklene živce ali imeti železne živce ali imeti močne živce

Če **ima** kdo **jeklene živce**, pomeni, da ima veliko mero potrpljenja.

- **Jeklene živce ima**, še vedno prenaša ta hrup.

jeklena ptica ali srebrna ptica

Jeklena ptica je letalo.

- **Jeklena ptica** nas je ponesla v nebo.

jekleni konjiček

Jekleni konjiček je avtomobil, motorno kolo ali štirikolesnik.

- Potovali smo z našim **jeklenim konjičkom**.

jeklo samostalnik

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Jeklo** je zelo trda in močna siva zlitina, ki nastane tako, da skupaj talijo železo in zelo majhno količino drugih kovin ter ogljika.

• **Jeklo** je iz različnih snovi, med katerimi je največ železa.

• Materiali, kot so plastika, železo, steklo in **jeklo**, nam omogočajo gradnjo visokih stavb.

- Miza je lesena, škarje so iz **jekla**.

jesen samostalnik

Jesen je del leta med poletjem in zimo, ko se dan krajša, listje obarva in postaja hladneje.

- lanska **jesen**
- mrzla **jesen**

- V **jeseni** se kraško polje napolni z vodo, poleti pa voda počasi odteka skozi požiralnike.
- Prišla je **jesen**, čas za kostanje.
- Srnjaku rogovje vsako **jesen** odpade in mu do pomladi spet zraste.
- **Jesen** se preveša v zimo.

jesenski pridevnik

Jesenski je ta, ki je v zvezi z jesenjo.

- lep **jesenski** dan
- **jesenski** izlet
- **jesensko** vreme
- Ali trajajo več dni poletne ali **jesenske** počitnice?
- Razmisli, zakaj so v **jesenskem** času temperature ob morju višje kot v notranjosti, v spomladanskem času pa je ravno obratno.
- Začelo se je mrzlo **jesensko** deževje.

STALNE ZVEZE

jesenska vresa

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Jesenska vresa** je grmičasta rastlina z luskastimi listi in rožnatimi cvetovi, ki rastejo v grozdih.

- **Jesenska vresa** je grm, ki zraste do meter visoko. Ima pokončne in lahko lomljive poganjke.

jeza samostalnik

Jeza je čustvo razburjenosti zaradi občutka velike krivice, nepravilnosti, ki traja kratek čas in navadno povzroča napadalne težnje.

- **jeza** zagrabi koga
- pozeleneti od **jeze**
- krotiti **jezo**
- Od **jeze** se je kar tresel.
- Od **jeze** ji je šlo na jok.
- V **jezi** je brcnila v stol.

FRAZEMI

biti hitre jeze ali biti nagle jeze

Če **je** kdo **hitre jeze**, pomeni, da se hitro razburi.

- **Bil je hitre jeze** in pravi surovež.

jezen pridevnik

Jezen je tak, ki občuti jezo ali ki jezo kaže, izraža.

- **jezen** izraz na obrazu
- **jezni** prebivalci
- Sosed je bil **jezen** na otroke, ker so mu z žogo razbili šipo.
- Člani skupine postanejo **jezni**, če ne upoštevamo njihovega mnenja.

jezero samostalnik

Jezero je večja vodna površina na celini, navadno s sladko vodo.

- presihajoče **jezero**
- umetno **jezero**
- Labod živi ob rekah in **jezerih**.
- Šli smo na sprehod okoli **jezera**.

jezerski pridevnik

Jezerski je ta, ki je v zvezi z jezerom.

- **Jezerska** gladina je bila povsem mirna.
- V enem izmed škotskih jezer naj bi živela **jezerska** pošast, podobna dinozavru.

jezik samostalnik

1. Jezik je gibljiv organ v ustni votlini, pri človeku za okušanje in govor.

- S čutili zaznavamo svet, pri tem uporabljamo oči, nos, **jezik**, kožo in ušesa.

- Žaba z **jezikom** tudi lovi plen.

2. Jezik je temu organu podoben del čevlja.

- Obul si je čevelj in poravnal **jezik**.

3. PRI SLOVENŠČINI Jezik je sistem besed in pravil njihove rabe, s katerim se sporazumevamo.

- angleški, arabski, japonski, ruski **jezik**
- Svojega otroka je prijavil na začetni tečaj nemškega **jezika**.

- V Sloveniji živim od letos, zato **jezika** še ne poznam dobro.

STALNE ZVEZE

knjižni jezik

PRI SLOVENŠČINI **Knjižni jezik** je oblika jezika, ki jo razumejo vsi govorniki, ki se je učimo v šoli in ki jo govorimo, beremo ali pišemo v javnih položajih.

- Slovenski **knjižni jezik** je za vse Slovence enak, neknjižnih jezikov pa je veliko.

- Pravila za rabo **knjižnega jezika** so predpisana v slovnici, slovarju in pravopisu.

- **Knjižni jezik** uporabljamo, ko nastopamo pri pouku, na proslavi, po radiu, televiziji, ko pišemo šolske spise.

materni jezik

PRI SLOVENŠČINI **Materni jezik** je jezik, ki se ga naučimo najprej, v najzgodnejšem otroštvu od svojih najbližjih.

- Slovenščina je njegov **materni jezik**.
- Če se s starši pogovarjaš hrvaško, živite pa v Ljubljani, je tvoj **materni jezik** hrvaščina.

uradni jezik

PRI SLOVENŠČINI **Uradni jezik** je jezik, ki je v določeni državi z zakonom določen, na primer za rabo v šoli, v uradnih napisih, reklamah, knjigah in časopisih.

• **Uradni jezik** v Republiki Sloveniji je slovenščina, ponekod pa je poleg slovenščine **uradni jezik** tudi italijanščina (del slovenske Istre) oz. madžarščina (del Prekmurja).

FRAZEMI

besede komu kar vrejo z jezika ali **besede komu kar vrejo iz ust**

Če **besede komu kar vrejo iz jezika**, pomeni, da veliko in z lahkoto govori.

• Je zabavno dekle, polna energije, **besede ji kar vrejo iz ust**.

brez dlake na jeziku

Brez dlake na jeziku pomeni neposredno, odkrito, ne glede na posledice.

• Zaplete rešujete sproti in **brez dlake na jeziku**, vendar vljudno.

imeti dolg jezik

Če **ima** kdo **dolg jezik**, pomeni, da veliko govori ali da ugovarja.

• Ker **je imel dolg jezik**, mu je sošolka predlagala, naj gre na avdicijo za radijskega napovedovalca.

jezik srbi koga

Če koga **srbi jezik**, pomeni, da ima kdo veliko željo, da bi kaj rekel, povedal.

• Močno me **je srbel jezik**, da bi jim zabrusil kaj ostrega, a sem se zadržal.

Jezik za zobe!

Jezik za zobe rečemo, ko želimo, da kdo ne ugovarja ali da umolkne.

• Ne pustim se žaliti. **Jezik za zobe!**

jezik zamrzne v ustih komu

Če komu **zamrzne jezik v ustih**, pomeni, da ne more ničesar reči ali povedati.

• Ti **je jezik zamrznil v ustih?**

ugrizniti se v jezik

Če se kdo **ugrizne v jezik**, pomeni, da ne pove, kar je želel povedati.

• **Ugriznite se v jezik**, če ste hoteli povedati kaj neprimernega.

Več jezikov znaš, več veljaš.

Več jezikov znaš, več veljaš pomeni, da znanje več jezikov poveča pomembnost koga.

• Čeprav danes velika večina ljudi govori angleško, še vedno velja rek **Več jezikov znaš, več veljaš**.

vrteti jezik

Če kdo **vrti jezik**, pomeni, da veliko in spretno govori.

• Res zna **vrteti jezik**.

• Neutrudno **je vrtel jezik**.

jezikoven

pridevnik

Jezikovni je ta, ki je v zvezi z jezikom, sistemom besed in pravil njihove rabe, s katerim se sporazumevamo.

• **jezikovni** problem

• **jezikovna** pravilnost

• **jezikovna** šola

• Kako je sestavljen učbenik za **jezikovni** pouk?

• Pravopisna pravila so napisana v **jezikovnem** priročniku Slovenski pravopis.

jeziti

glagol

1. Jeziti pomeni delati ali povzročati, da kdo postane jezen.

• Najbolj me **jezi**, da zdaj ne bom mogel iti v šolo.

• »Nikar me ne **jezi!**« ji je zagrozil.

• Mama, že spet me **jezi**.

• Bila je razburjena. **Jezilo** jo **je**, da ji ves čas ponavlja to, kar že ve.

2. Jeziti se pomeni biti jezen.

• Šoferji **so se jezili** nanj.

• »Le kaj mi je bilo?« **se je jezila** nase.

• Nista vedela, ali naj **se** smejeta ali **jezita**.

STALNE ZVEZE

človek, ne jezi se

Človek, ne jezi se je družabna igra za največ štiri igralce, pri kateri mečemo igralno kocko in po poljih premikamo igralne figurice proti ciljnim poljem, vsakokrat za število pik na zgornji strani kocke.

• Pozimi radi kartamo in igramo **človek, ne jezi se**.

jež

samostalnik

Jež je manjši gozdni sesalec s kratkimi nogami in z bodicami po zgornjem delu telesa.

• **Jež** živi v gozdu, na travniku, vrtu in v bližini človekovih bivališč.

• **Jež** si pod koreninami poišče bivališče in zimo prespi.

ježek samostalnik

1. Ježek je majhen ali ljubek jež.

- Na dvorišču smo videli **ježka**.
- 2. Ježek** je slaščica v obliki kroglice, ki je posuta s čokoladnimi mrvicami ali kokosom.
- Na rojstnodnevni zabavi so se otroci namesto s torto posladkali z **ježki**.
- 3. Ježek** je trak, ki se sprime in s katerim zapenjamo oblačila in obutev.

- čevlji na **ježka**
- Čevlji nimajo vezalk, ampak se zapenjajo z **ježkom**.

STALNE ZVEZE

morski ježek

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Morski ježek** je majhna okrogla žival z bodicami, ki živi na morskem dnu.

- V morju je stopil na **morskega ježka** in bodica se mu je zadržala v kožo.

na ježka

Na ježka pomeni takó, da po videzu spominja na ježeve bodice.

- Moj brat je tisti fant na levi s frizuro **na ježka**.
- Vsi sošolci so postrizeni **na ježka**.

junak samostalnik

1. Junak je oseba, ki je zelo pogumna in se ne boji lotiti se tudi najbolj tveganih, nevarnih dejanj.

- Soseba smo imeli za **junaka**, ker je iz reke rešil človeka, ki se je utapljal.
- Atlet je pravi športni **junak**, saj je osvojil dve olimpijski medalji.

2. Junak je glavna oseba v umetnostnem besedilu.

- Glavni **junak** v pripovedi je desetletni Jon.

jutro samostalnik

Jutro je del dneva ob sončnem vzhodu.

- rano, zgodnje **jutro**
- nekega **jutra**
- od **jutra** do večera
- Očka me vsako **jutro** pelje v šolo.
- Vsako **jutro** si očistim zobe.

kača samostalnik

1. Kača je plazilec, ki je brez nog in ima dolgo, valjasto telo.

- strupena **kača**
- ugriz **kače**
- sikanje **kače**
- **Kača** se plazi in se od tal odriva z mišicami telesa.

- Ko se **kače** levijo, nekaj časa ne vidijo, ker jim koža, ki jo menjajo, pokriva tudi oči.

2. ČUSTVENO OBARVANO **Kača** je zelo dolga vrsta.

- Pred blagajno se je vila **kača** ljudi.

kamen samostalnik

Kamen je trdna snov, iz katere je sestavljena zemeljska skorja, ali kos te snovi.

- obložiti s **kamni**
- nagrobni **kamen**
- skulptura iz **kamna**
- Nekatero hiše so bile zgrajene iz lesa, druge iz **kamna** ali gline.
- V starem delu mesta so ozke ulice, tlakovane s **kamni**.

STALNE ZVEZE

dragi kamen

Dragi kamen je v naravi redek kamen izrazitih barv, sijaja in visoke trdote.

- Nosi prstan z **dragim kamnom**.

knežji kamen

PRI DRUŽBI **Knežji kamen** je kamen na Gosposvetskem polju (danes Avstrijska Koroška), na katerem je do leta 1414 potekalo ustoličevanje koroškega deželnega kneza ali vojvode.

- Na evrskem kovancu za dva centa je motiv **knežjega kamna**.
- Bodoči vojvoda se je usedel na **knežji kamen**, ki je ostanek rimskega stebra na Gosposvetskem polju.

vodni kamen

Vodni kamen je bela obloga na predmetih, ki nastane z odlaganjem v vodi raztopljenih mineralnih snovi.

- S čistilom za odstranjevanje **vodnega kamna** smo očistili kopalnico.

FRAZEMI

imeti kamen namesto srca

Če **ima** kdo **kamen namesto srca**, pomeni, da je neusmiljen ali nesočuten.

- Razbojnik **je imel kamen namesto srca**.

kamen se odvali komu od srca

Če **se** komu **odvali kamen od srca**, pomeni, da ga kaj neha skrbeti ali da občuti olajšanje.

- Ko je strašni hrup potihnil, **se mu je odvalil kamen od srca**.

Zrno do zrna pogača, kamen do kamna palača.

Zrno do zrna pogača, kamen do kamna palača pomeni, da z vztrajnim delom iz majhnega nastanejo velike stvari.

- Varčevanje se mi je vedno zdelo nepotrebno, vendar ne pozabimo, kaj uči star slovenski pregovor: **Zrno do zrna pogača, kamen do kamna palača.**

kamnina samostalnik

PRI DRUŽBI **Kamnina** je trdna naravna snov, ki je sestavljena iz mineralov. Kamnine sestavljajo trdno zemeljsko skorjo.

- **Kamnine** sestavljajo Zemljino površje, ljudje jih uporabljamo za gradnjo domov in cest.
- Kraške jame so naravne podzemne votline. Nastajajo le v **kamninah**, ki jih voda raztaplja.
- Tla so plast, v kateri so pomešani prst ter manjši in večji delci **kamnin**.

kanon samostalnik

PRI GLASBENI UMETNOSTI **Kanon** je skladba, v kateri najmanj en glas posnema melodijo drugega.

- igrati, peti **kanon**
- Po notni sliki zapoj s sošolci Mojster Jaka, najprej enoglasno, nato v **kanonu** dvoglasno.
- Zaigrajte ritmični **kanon** s ploskanjem.

kaplja samostalnik

1. Kaplja je manjša količina tekočine v kroglasti obliki.

- dežne **kaplje**
  - Všeč mu je bilo, ko so po njem padale **kaplje** dežja.
  - Na čelu so se mu pojavile znojne **kaplje**.
  - Rosne **kaplje** so se zalesketale kot mavrica.
- 2. Kaplja** je zelo majhna količina tekočine, pijače.
- Kamela zdrži v puščavi tudi osem dni, ne da bi popila eno samo **kapljo** vode.
  - Mleka nisem popila niti **kaplje**, ker ga ne maram.

FRAZEMI

do zadnje kaplje

Do zadnje kaplje pomeni takó, da ne ostane nič.

- Otroci so bili lačni, pojedli so vse, do zadnje drobtine, in popili vse **do zadnje kaplje**.
- Popil in polizal je skodelico **do zadnje kaplje**.

kapljevina samostalnik

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Kapljevina** je snov, ki ima gladino in tvori kapljice. Kapljevina nima stalne oblike, ampak zavzame obliko posode.

- Trdna snov z večjo gostoto, kot jo ima **kapljevina**, potone na dno.

- Različne **kapljevine** se različno hitro pretakajo.
- Zmrzovanje vode je pojav, ko voda iz **kapljevine** preide v trdno stanje (led).

karta samostalnik

1. Karta je manjši kos trdega papirja z natisnjenimi znaki ali figurami, ki ga uporabljamo pri nekaterih družabnih igrah.

- igralne **karte**
  - Zmešal je **karte** in jih razdelil.
- 2. Karta** ali **zemljevid** je papir ali platno s pomanjšanim prikazom zemeljskega površja, kot ga vidimo od zgoraj navzdol.
- Pri orientaciji v gorah si pomagamo s planinskimi **kartami**.
  - Grafično merilo je zelo praktično za uporabo, saj ne zahteva merjenja na zemljevidu in računanja, pač pa razdaljo v naravi dobimo z neposrednim prenašanjem razdalje s **karte** na grafično merilo.
- 3. Karta** je tak papir ali platno s podatki o določenih pojavih in stanjih.

- Vremenska **karta** prikazuje ciklone in anticiklone.

4. Karta je pravokoten kos papirja ali kartona, s katerim vstopimo v gledališče ali kino ali s katerim se lahko vozimo z javnim prevoznim sredstvom.

- vozna **karta**
- Pri blagajni je nekaj ljudi kupilo letalske **karte**.
- Za psa ji na avtobusu ni bilo treba kupiti **karte**.
- Kupila sva **karte** za kino.

kartograf samostalnik

Kartograf je oseba, ki riše zemljevide in karte.

- Bil je **kartograf**; narisal je prvi zemljevid Italije.

kartografinja samostalnik

Kartografinja je ženska, ki riše zemljevide in karte.

- **Kartografinja** je izdelala zemljevid ob uporabi posnetkov iz zraka.

katalog samostalnik

1. Katalog je večja zbirka podatkov, navadno v knjižni obliki, ki nam pomaga pri iskanju vsebine, odločanju za nakup.

- **katalog** knjig
  - Na daljavo lahko kupujemo po **katalogih** ali prek svetovnega spleta.
  - Prelistajte revije, reklame in **kataloge**.
- 2. ČUSTVENO OBARVANO Katalog** je to, kar je po obsegu ali pestrosti svoje vsebine taki zbirki podobno.

- Narava je neskončen **katalog** oblik, ki so v ravnovesju.

kazalo samostalnik

Kazalo je seznam poglavij, v katerem so napisane tudi številke strani.

- V **kazalu** na začetku učbenika lahko prebereš naslove poglavij in naslove učnih enot.

STALNE ZVEZE

knjižno kazalo

Knjižno kazalo je navadno podolgovat pripomoček, ki ga vstavimo med strani knjige na mestu, kjer smo končali branje.

- V delavnicah učenci izdelajo **knjižno kazalo** v obliki medvedka.

keramičen pridevnik

Keramični je tak, ki je iz keramike, žgane gline.

- **keramična** posoda
- **keramične** ploščice
- Iz čevljarstva se je razvila industrija obutve, iz opekarstva tovarna **keramičnih** izdelkov.
- V Emoni so vodo po **keramičnih** ceveh speljali do mesta.

keramika samostalnik

1. Keramika je žgana glina.

- Žlice so lahko iz lesa, kovine, plastike ali **keramike**.

2. Keramika so izdelki iz žgane gline.

- peč za **keramiko**
- Kadar izdelek iz gline spečemo pri zelo visoki temperaturi, nastane **keramika**.
- Ogledali smo si fotografije mikenske **keramike** iz 13. in 12. stoletja pr. n. št.

kikirikanje samostalnik

Kikirikanje je oglašanje z glasovi, značilnimi za petelina.

- Z vseh strani se je razlegalo **kikirikanje**.
- Zbudilo nas je glasno **kikirikanje** petelina.

kikirikati glagol

Kikirikati pomeni oglašati se z glasovi, značilnimi za petelina.

- Petelin **kikirika**.

kilogram samostalnik

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Kilogram** je osnovna enota za merjenje mase. Simbol za to enoto je **kg**.

- **Kilogram** limon stane 85 centov.

- Sosea je na tržnici kupila lubenico, ki je tehtala 3 **kilograme**.

kimati glagol

1. Kimati pomeni premikati glavo navzdol in navzgor.

- Dedek **je** že **kimal** od zaspanosti.
- Med hojo **je kimala** z glavo.

2. Kimati pomeni premikati glavo navzdol in navzgor in s tem izražati, da se strinjamo.

- Zdelo se mi je najbolje, da ji **kimam** in ji dam prav, čeprav nisem vedel, za kaj gre.

kip samostalnik

PRI LIKOVNI UMETNOSTI **Kip** je izdelek iz tršega materiala, ki predstavlja živo bitje, zlasti človeka, predmet ali kako drugo podobo.

- izklesati **kip**
- doprsni **kip**
- Kipar lahko izdelava **kipe** iz različnih materialov.
- Ko se material strdi, **kip** odstranimo iz modela.

kipar samostalnik

Kipar je oseba, ki ustvarja umetniške kipe.

- **Kiparji** izdelujejo kipe iz najrazličnejših materialov. Najpogosteje uporabljajo les, kovino in kamen.

kiparka samostalnik

Kiparka je ženska, ki ustvarja umetniške kipe.

- **Kiparka** bo otrokom pokazala, kako oblikovati glino.

kiparstvo samostalnik

PRI LIKOVNI UMETNOSTI **Kiparstvo** je likovna umetnost, pri kateri iz različnih materialov ustvarjamo umetniške kipe.

- Pri **kiparstvu** izdelujemo oblike, ki imajo po navadi širino, dolžino in globino.
- Zelo pogost motiv v **kiparstvu** so različne podobe iz vidnega sveta, predvsem človeška podoba.
- Umetnostni zgodovinar je strokovnjak, ki se ukvarja z razvojem slikarstva, **kiparstva** in arhitekture.

kisik samostalnik

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Kisik** je plin brez barve in vonja, ki je v zraku in vodi ter je potreben za življenje in gorenje.

- Zelene rastline oddajajo **kisik**, ki ga za dihanje potrebujejo vsa živa bitja.
- **Kisik** po krvnih žilah potuje po telesu.

- Ker se je med gorenjem **kisik** v zraku porabljal, je sveča v kozarcu ugasnila.

kitara samostalnik

PRI GLASBENI UMETNOSTI **Kitara** je brenkalo s šestimi strunami, napetimi na vrat, in trupom v obliki osmice.

- spremljati s **kitaro**
- učitelj, učiteljica **kitare**
- Ko zatresemo struno na **kitari**, nastane zvok.
- Z eno roko je brenkal po strunah, s prsti druge pa je pritiskal strune na vratu **kitare**.

STALNE ZVEZE

električna kitara

PRI GLASBENI UMETNOSTI **Električna kitara** je kitara, pri kateri se toni ojačujejo s pomočjo elektronskih naprav.

- Moj brat igra **električno kitaro** v rock ansamblu.

klasična kitara

PRI GLASBENI UMETNOSTI **Klasična kitara** je lesena kitara s šestimi najlonskimi strunami.

- V glasbeni šoli se učim igrati na **klasično kitaro**.

kitarist samostalnik

PRI GLASBENI UMETNOSTI **Kitarist** je oseba, ki igra na kitaro.

- **Kitarist** brenka na strune s prsti desne roke.

kitaristka samostalnik

PRI GLASBENI UMETNOSTI **Kitaristka** je ženska, ki igra na kitaro.

- Skupino sestavljajo pevec, violinist in **kitaristka**.

kitica samostalnik

PRI SLOVENŠČINI **Kitica** je del pesmi, ki je sestavljen iz dveh ali več verzov.

- Besedilo slovenske himne je sedma **kitica** pesmi Franceta Prešerna Zdravljica.

klanec samostalnik

Klanec je strm del poti ali ceste.

- Najraje smo se vozili po **klancu** z lesenim vozičkom.
- Ali se gibanje tovornjaka po **klancu** spremeni, če spremeniš naklon **klanca**?
- Pripravi dva enako strma **klanca**.

klarinet samostalnik

PRI GLASBENI UMETNOSTI **Klarinet** je leseno pihalo v obliki valjaste cevi s kovinskimi zaklopkami, ki ima enojni jeziček.

- Pri **klarinetu** in saksofonu je na ustnik pritrjen enojni trsni jeziček, pri oboi, angleškem rogu in fagotu je ustnik z dvojnimi trsnimi jezičkom.

klarinetist samostalnik

PRI GLASBENI UMETNOSTI **Klarinetist** je oseba, ki igra na klarinet.

- **Klarinetist** piha v ustnik z enojnim trsnim jezičkom.

klasičen pridevnik

1. Klasični je ta, ki je zgled za najvišjo umetniško raven, ki ima trajno, brezčasno vrednost.

- **klasična** glasba
  - **klasična** umetnost
  - Lahko izbiraš med osmimi **klasičnimi** pravljicami.
- 2. Klasični** je ta, ki je ustaljen, preizkušen ali priznan.
- Doma predlagaj, da **klasične** žarnice zamenjate z varčnimi.
  - Edino brenkalo, ki se pojavlja v **klasični** zasedbi simfoničnega orkestra, je harfa.

STALNE ZVEZE

klasična kitara

Klasična kitara je lesena kitara s šestimi najlonskimi strunami.

- V glasbeni šoli se učim igrati na **klasično kitaro**.

klavir samostalnik

PRI GLASBENI UMETNOSTI **Klavir** je veliko glasbilo s strunami in kladivci, ki proizvajajo tone, ko udarjamo na tipke.

- Na **klavirju** ali ksilofonu si izberi višji in nižji ton ter zaigraj uspavanko.
- Igram **klavir**.
- Zvoki **klavirja** so me očarali že pri treh letih.

klicaj samostalnik

PRI SLOVENŠČINI **Klicaj** je ločilo, ki označuje zapoved, željo ali prošnjo.

- Na koncu vzklične povedi napišemo **klicaj**.
- Pika, vprašaj in **klicaj** so končna ločila.
- Za nagovorom v pismu lahko postavimo **klicaj** ali vejico.

ključ samostalnik

1. Ključ je kovinska priprava za zaklepanje in odklepanje ključavnice.

- odkleniti, zakleniti s **ključem**
- obesek za **ključe**

• Skrinja je imela ključavnico z velikim **ključem**.

2. Ključ je priprava za odvijanje in privijanje matic.

- Za privijanje in odvijanje vijakov in matic uporabljamo različne izvijače, vijačnike in **ključe**.

3. Ključ je način, po katerem se kaj rešuje ali razvršča.

- Za razvrščanje in določevanje organizmov uporabljamo različne pripomočke, za splošno rabo so najbolj razširjeni določevalni **ključi**.

4. ČUSTVENO OBARVANO Ključ je to, kar pripomore k čemu.

- **ključ** do uspeha
- Skrbeti moramo za bistrost glave in zdravo življenje. Učenje, telovadba, higiena in zdravo prehranjevanje so **ključ** do tega cilja.
- 5. PRI GLASBENI UMETNOSTI Ključ** je znak, ki stoji na začetku notnega črtovja in narekuje višino tonov v tem črtovju.
- Začetek glasbenega zapisa označimo s **ključem**.

STALNE ZVEZE

basovski ključ

PRI GLASBENI UMETNOSTI **Basovski ključ** je ključ, ki se nahaja na četrti črti v notnem črtovju in določa ton F.

- Zaradi nižine (globine) tona je basovska melodija zapisana v **basovskem ključu**, ki ga imenujemo tudi f-ključ.

violinski ključ

PRI GLASBENI UMETNOSTI **Violinski ključ** je ključ, ki se nahaja na drugi črti v notnem črtovju in določa ton G.

- Poskusil je zapisati pesmico z **violinskim ključem** in notami.

FRAZEMI

dati koga pod ključ

Če kdo **da** koga **pod ključ**, pomeni, da ga zapre v zapor.

- Tatove **so dali pod ključ**.

Valentin prinese ključ do korenin.

Valentin prinese ključ do korenin pomeni, da so sredi februarja vidni prvi znaki prihajajoče pomladi.

- Pregovor pravi, da **Valentin prinese ključ do korenin**, zato se po starem kmečkem koledarju na ta dan začne prvo delo v vinogradih in na poljih.

ključen

pridevnik

Ključen je tak, ki je bistven ali zelo pomemben, odločilen za nadaljnji potek ali rešitev česa.

- **ključen** problem
- **ključna** naloga
- **ključno** vprašanje
- V **ključnih** trenutkih tekme smo verjeli v zmago.

kljun

samostalnik

1. Kljun je trd podaljšek glave iz dveh delov, ki pri ptičih predstavlja usta.

- Štorklja ima dolg, močan **kljun**.
- 2. Kljun** je prednji del ladje ali čolna.
- Čoln je s **kljunom** zadel ob pomol.

FRAZEMI

držati kljun

Če kdo **drži kljun**, pomeni, da česa ne pove ali da molči.

- **Drži kljun** in nikomur ne povej te skrivnosti.
- Ko sem to slišal, nisem mogel **držati kljuna**.

zapreti kljun

Če kdo **zapre kljun**, pomeni, da utihne.

- Pomignil je prijatelju, da naj **zapre kljun**.

klobuk

samostalnik

1. Klobuk je pokrivalo, ki ima izbočen srednji del in rob, obrnjen navzven.

- kavbojski **klobuk**
- Rad nosi **klobuke**.
- Na glavo si je poveznil **klobuk**.
- 2. Klobuk** je zgornji, širši del gobe.
- Gobe imajo značilen **klobuk**, ki tiči na betu.

STALNE ZVEZE

morski klobuk

Morski klobuk je vrsta meduze, ki ima v ožigalkah le blag strup.

- V morju je bilo veliko **morskih klobukov**.

klop

samostalnik

1. Klop je podolgovata priprava z nogami in ploščo, na kateri lahko sedi več oseb.

- Po daljšem sprehodu smo sedli na **klop** v parku.
- 2. Klop** je priprava iz sedeža in mize v razredu.
- šolska **klop**
- V šoli sedim v zadnji **klopi**.

klopca

samostalnik

Klopca je majhna klop.

- Sedela sta na **klopci** in lizala sladoled.
- Na **klopci** pred hišo je ležala mačka.

kmet samostalnik

1. Kmet je oseba, ki ima zemljo, jo obdeluje in se s tem preživlja.

- **Kmetje** kosijo travo in spravljajo seno.
  - Včasih so **kmetje** orali njive s konji, danes pa to počnejo s traktorji.
- 2. SLABŠALNO Kmet** je oseba, ki je nerodna, neumna ali se ji to pripisuje.
- Ne bodi tak **kmet!**
- 3. Kmeti** so območje zunaj večjega mesta, podeželje.
- Živi na **kmetih**.
- 4. Kmet** je šahovska figura, ki se premika za eno polje naravnost naprej, jemlje pa za eno polje poševno naprej.
- Šahist je prestavil **kmeta** za eno polje naprej.

kmetica samostalnik

Kmetica je ženska, ki ima zemljo, jo obdeluje in se s tem preživlja.

- **Kmetico** je skrbelo, ali bo po smrti moža lahko vse delo na kmetiji opravila sama.

kmetija samostalnik

Kmetija je zemljišče, na katerem so hiša in gospodarska poslopja, kot na primer hlev, kozolec ali kurnik.

- ekološka **kmetija**
- turistična **kmetija**
- Jana in Vid preživljata počitnice na **kmetiji** pri babici in dedku.
- Živimo na manjši **kmetiji**, na kateri imamo krave, kokoši, enega psa in tri mačke.

knjiga samostalnik

Knjiga je večje število listov, spetih med platnicami, z besedilom o določeni témi, ki so mu lahko dodane slike.

- elektronska **knjiga**
- Skoraj vsaka šola ima svojo knjižnico, po učilnicah pa stojijo police za **knjige**.
- Listala sva po **knjigah** o živalih in se pogovarjala, kako se oglašajo.
- Knjižničarke najboljše vedo, katere **knjige** otroci radi berejo.

STALNE ZVEZE

kuharska knjiga

Kuharska knjiga je knjiga z recepti za pripravo jedi.

- Čokoladne kroglice naredite po receptu iz **kuharske knjige**.

knjižen pridevnik

1. Knjižni je ta, ki je v zvezi s knjigo.

- **knjižni** hrbet, ovitek
  - Sanja je pospravljala knjige na **knjižne** police.
- 2. Knjižni** je ta, ki je v zvezi s knjižnim jezikom, obliko jezika, ki jo razumejo vsi govorci, ki se je učimo v šoli in ki jo govorimo, beremo ali pišemo v javnih položajih.
- K neknjižnim besedam pripiši **knjižne** sopomenke.
  - Katere besede so **knjižne**?

STALNE ZVEZE

knjižna slovenščina

PRI SLOVENŠČINI Knjižna slovenščina je oblika slovenščine, ki jo razumejo vsi govorci, ki se je učimo v šoli in ki jo govorimo, beremo ali pišemo v javnih položajih.

- Ali moramo neuradna besedila, kot so prošnja, zahvala in opravičilo, pisati v **knjižni slovenščini**?
- Poslušaj zgodbo iz Gomilice v Prekmurju in povej njeno vsebino v **knjižni slovenščini**.
- Čemu se je treba učiti **knjižno slovenščino**?

knjižni jezik

PRI SLOVENŠČINI Knjižni jezik je oblika jezika, ki jo razumejo vsi govorci, ki se je učimo v šoli in ki jo govorimo, beremo ali pišemo v javnih položajih.

- Slovenski **knjižni jezik** je za vse Slovence enak, neknjižnih jezikov pa je veliko.
- Pravila za rabo **knjižnega jezika** so predpisana v slovnici, slovarju in pravopisu.
- **Knjižni jezik** uporabljamo, ko nastopamo pri pouku, na proslavi, po radiu, televiziji, ko pišemo šolske spise.

FRAZEMI

knjižni molj

Knjižni molj je oseba, ki zelo veliko bere ali se uči.

- Med počitnicami je ves čas brala, pravi **knjižni molj** je.

knjižnica samostalnik

1. Knjižnica je ustanova, ki zbira, hrani in izposoja knjige, stripe in zgoščenke.

- javna **knjižnica**
- šolska **knjižnica**
- član **knjižnice**

- Pred zimskimi počitnicami si je v šolski **knjižnici** sposodila knjige pisateljice, ki je med njenimi sošolci zelo priljubljena.
- V **knjižnici** ali na spletu poišči čim več podatkov o praznikih v Sloveniji in po svetu.
- Domen je šel v **knjižnico**, da bi izbral knjige za bralno značko.
- V **knjižnici** delajo knjižničarke in knjižničarji. Pomagajo nam pri izbiri.

2. Knjižnica je celota knjig, ki jih ima, navadno v posebni sobi ali njenem delu, kaka oseba ali družina.

- Babica ima v svoji **knjižnici** zanimive knjige.
- Doma imate domačo **knjižnico**.
- Pogosto je posedal v dedovi **knjižnici** in bral knjige.

kocka samostalnik

1. PRI MATEMATIKI **Kocka** je geometrijsko telo, ki ga omejuje šest kvadratov.

- narisati **kocko**
- Mrežo **kocke** dobimo tako, da njene mejne ploskve razgrnemo na ravnino.

2. Kocka je predmet, ki ima obliko kocke.

- vreči, zakotaliti **kocko**
- igrati se s **kockami**
- **kocka** sladkorja
- Vsak par naj vzame igralno **kocko**.

koča samostalnik

1. Koča je manjša preprosta hiša.

- zgraditi **kočo**
- Na hribu ob gozdu je v leseni **koči** živel striček.
- Živel je sam v **koči**.

2. Koča je hiša v gorah, ki je namenjena za pohodnike ali smučarje.

- planinska **koča**
- Zjutraj pred peto uro smo se predramili, pojedli in odšli proti Aljaževemu stolpu. Na poti smo si v **koči** privoščili topel čaj.
- Ko smo se v **koči** okrepčali, smo šli spat na skupna ležišča.
- V gorski **koči** je prijetno toplo.

kokoš samostalnik

Kokoš je domača ptica s kratkim vratom in krepkim telesom, ki ne leti.

- hraniti **kokoši**
- Kurnik je zaprt prostor za **kokoši**.
- Odrasla **kokoš** je visoka okrog 40 cm in tehta približno 3 kg.

- **Kokoši**, ki pojedjo veliko trave in zelenjave, nesejo jajca z bogato oranžno obarvanim rumenjacom.

kolaž samostalnik

PRI LIKOVNI UMETNOSTI **Kolaž** je slikarska tehnika, pri kateri podobo oblikujemo z lepljenjem koščkov papirja ali krpic, ali slika, narejena v tej tehniki.

- **Kolaž** smo naredili tako, da smo na podlago lepili kose barvnih papirjev.

kolednica samostalnik

PRI GLASBENI UMETNOSTI **Kolednica** je ljudska pesem, ki jo prepevajo kot voščilo od hiše do hiše, zlasti med 25. decembrom in 6. januarjem.

- V navadi je bilo, da dva boljša učenca hodita od hiše do hiše, pojeta **kolednico** in prosita darov.
- **Kolednice** prepevajo fantje ali dekleta, ki voščijo ljudem dobro letino (kresnice), ob novem letu (novoletni koledniki) in na jurjevo srečo in zdravje (jurjevski koledniki).

koleno samostalnik

Koleno je sklep med spodnjim in zgornjim delom noge.

- **koleno** boli koga
- Stopil sem v travo, ki mi je segala do **kolen**.
- Na **kolenu** ima strgane hlače.
- Do **kolen** globoko se je ugrezala v sneg.
- Do **kolen** so zagazili v sneg.

FRAZEMI

kolena se tresejo komu ali **kolena se zatresejo komu** ali **kolena se šibijo komu** ali **kolena se zašibijo komu**

Če **se kolena tresejo komu**, pomeni, da ga je zelo strah.

- Potrkam in vstopim v pisarno, čeprav **se** mi od strahu **tresejo kolena**.
- Za hip so **se** ji **zašibila kolena**.
- Tako se je ustrašil! Kolena so **se** mu **zašibila** in sesedel se je.

imeti mehka kolena

Če **ima** kdo **mehka kolena**, pomeni, da ima občutek, da malo manjka, pa mu bodo popustila in bo padel.

- Kar padla je na posteljo. Čisto **mehka kolena je imela**.
- Pripravimo se za ples. **Kolena imam mehka**, znotraj pa sem vsa lahkotna.

količnik samostalnik

PRI MATEMATIKI **Količnik** je število, ki pri deljenju pove, kolikokrat je delitelj v deljencu. Količnik je rezultat deljenja.

- V računu $8 : 4 = 2$ je **količnik** 2.
- **Količnik** pomnožimo z deliteljem, tako dobimo deljenec.
- Kolikšen je **količnik**, če je delitelj 7, deljenec pa 42?

kolk samostalnik

Kolk je sklep, v katerem se zgornji del noge stika s trupom.

- operirati **kolk**
- Dojenčkom s posebnim aparatom pregledajo **kolke**.

kolo (ples) samostalnik

PRI GLASBENI UMETNOSTI **Kolo** je ljudski ples, pri katerem plesalci plešejo drug zraven drugega v krogu.

- Ob **kolu** se pojejo različne, predvsem pripovedne pesmi.
- Pri nas znamo plesati polko, valček, ljudsko **kolo** in še kaj.

kolo (vozilo) samostalnik

1. Kolo je priprava v obliki nizkega valja, ki omogoča premikanje vozila.

- Različna kolesa imajo različne zračnice, plašče na **kolesih** in prestave.
- Če jež na svoji poti prečka cesto, je žal lahko žrtev avtomobilskih **koles**.
- **Kolesa** vozil, ki imajo zunanji pogon, se vrtijo na oseh.

2. Kolo je tej pripravi podoben del naprave ali stroja, ki omogoča prenos gibanja.

- Sestavi zobata **kolesa** tako, da se bodo vrtela vsa **kolesa** naenkrat.
- Škripec, s katerim so si lajšali dvigovanje bremen, so sestavili iz **kolesa** in vrvi, ki so jo napeljali preko **kolesa**.
- Tekoča voda lahko poganja vodna **kolesa** v mlinih in žagah.

3. Kolo je vozilo z dvema kolesoma, ki ga poganjamo s pedali.

- popraviti **kolo**
- voziti se s **kolesom**
- izlet s **kolesi**
- Sedli so vsak na svoje **kolo** in se odpeljali v mesto.
- Različna **kolesa** imajo različne zračnice, plašče na kolesih in prestave.

- S **kolesom** se lahko samostojno vključimo v promet, ko imamo opravljen kolesarski izpit.

STALNE ZVEZE

mlinsko kolo

Mlinsko kolo je priprava v obliki kolesa z lopati podobnimi ploščami, ki izkorišča vodno energijo za pogon mlina.

- Padajoča voda vrti **mlinsko kolo**.

motorno kolo

Motorno kolo je osebno cestno vozilo z dvema kolesoma, ki ga žene motor.

- V vožnji na **motornem kolesu** sva zelo uživala.

kolobar samostalnik

1. Kolobar je to, kar je podobno geometrijskemu liku, ki ga omejujeta različno veliki krožnici z istim središčem.

- Imel je **kolobarje** pod očmi, ker je premalo spal.
- Iz tovarniških dimnikov so se vili **kolobarji** dima.
- Deževniki in pijavke imajo telo razdeljeno na **kolobarje**.

2. Kolobar je košček snovi ali živila v obliki takega geometrijskega lika.

- **kolobar** klobase, limone
- Pojedel je tri **kolobarje** salame.

kolobarnik samostalnik

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Kolobarniki** so skupina živali brez nog, ki imajo telo sestavljeno iz členov.

- K nevretenčarjem med drugim uvrščamo žuželke, pajkovce, rake, školjke, polže in **kolobarnike**.
- Pijavke uvrščamo med **kolobarnike**.

kolovrat samostalnik

Kolovrat je lesena priprava za ročno predenje, pri katerem se vreteno vrti na nožni pogon.

- Prejo so predli s pomočjo **kolovrata**.
- Predice so nataknile predivo na preslico (leseno palico) ali na **kolovrat** in ga enakomerno vrtele med prsti, da je nastala nit.

komoren pridevnik

PRI GLASBENI UMETNOSTI **Komorni** je ta, ki se izvaja z manjšim številom izvajalcev ali za manjše število poslušalcev.

- **komorni** koncert
- **komorni** orkester
- Slovenska filharmonija je koncertna ustanova, ki ima svoj simfonični orkester, pevski zbor, dirigente, v dvorani pa nastopajo tudi solisti in **komorne** skupine.

- Glasba za manjše inštrumentalne skupine se imenuje **komorna** glasba.
- **Komorni** skupini sta na primer duo, ki ga sestavljata dva inštrumentalista, in trio, v katerem igrajo trije inštrumentalisti.

kompozicija samostalnik

- 1. Kompozicija** je zgradba česa, zlasti umetniškega dela.
  - Poskusi narisati risbo z različnimi vrstami črt, s **kompozicijo** v simetričnem ravnovesju.
  - Arhitekt lahko pri **kompoziciji** uporablja enakomeren ritem, torej ponavlja elemente po obliki, velikosti in barvi.
- 2. PRI GLASBENI UMETNOSTI Kompozicija** je glasbeno delo ali skladba.
  - Skladatelji večkrat ustvarijo inštrumentalno **kompozicijo**, ki je osnovana na ljudski pesmi.
  - Ob poslušanju glasbo dopolnite z ritmično spremljavo, vendar pri tem upoštevajte tudi dinamiko in kratke premore, ki jih je skladatelj uporabil v svoji **kompoziciji**.

koncert samostalnik

- 1. PRI GLASBENI UMETNOSTI Koncert** je nastop, na katerem glasbenik ali skupina glasbenikov pred poslušalci igra ali poje glasbena dela.
  - doberdelni **koncert**
  - Kadar želimo poslušati glasbo v živo, obiščemo **koncert**.
  - **Koncerti** so lahko na prostem ali v glasbenih dvoranah.
- 2. PRI GLASBENI UMETNOSTI Koncert** je skladba za eno ali več solističnih glasbil in orkester.
  - klavirski, violinski **koncert**
  - Mozart je ustvaril več kot 600 skladb za različna glasbila, med njimi so številne simfonije, **koncerti** in opere.

koncerten pridevnik

- Koncertni** je ta, ki je v zvezi s koncertom.
- **koncertni** program
  - **koncertna** dvorana
  - Na koncertu veljajo določena pravila obnašanja – **koncertni** bonton.

konj samostalnik

- 1. Konj** je večja domača žival z grivo in dolgim repom, ki jo lahko jezdimo.
  - **konj** hrza
  - osedlati **konja**
  - **Konji** so se splašili in skakali v jarek ob cesti.
  - Potovali so peš, s **konji** in kolesi.

- 2. Konj** je igrača, ki predstavlja konja.
  - Gugal se je na lesenem **konju**.

STALNE ZVEZE

nilski konj

Nilski konj ali **povodni konj** je velik afriški sesalec z valjastim trupom, manjšimi ušesi in zelo velikim gobcem, ki živi v vodi.

- **Nilski konji** so se valjali v blatu.

povodni konj

Povodni konj ali **nilski konj** je velik afriški sesalec z valjastim trupom, manjšimi ušesi in zelo velikim gobcem, ki živi v vodi.

- Savano naseljuje veliko živali, na primer sloni, zebre, žirafe in **povodni konji**.
- Afriški slon in **povodni konj** živita v podobnem okolju.

FRAZEMI

Beseda ni konj.

Beseda ni konj pomeni, da reči, vprašati ali prositi kaj še ni nič hudega.

- Prosil sem še za tretjo kepico sladoleda. **Beseda ni konj.**

biti na konju

Če **je** kdo **na konju**, pomeni, da mu je uspelo doseči cilj.

- Če mi uspe privarčevati za novo kolo, **sem na konju!**

konjski pridevnik

Konjski je ta, ki je v zvezi s konji.

- **konjski** rep
- **konjsko** kopito
- Po slabih cestah so v soncu, dežju in snežnih metežih potovali v kočiji s **konjsko** vprego.
- Zapeljali so na **konjsko** podkev, iz katere je štrlel žebelj.
- **Konjsko** žimo uporabljamo za izdelovanje ščetk, žimnic in sit.

STALNE ZVEZE

konjski rep

Konjski rep so v šop speti lasje višje na glavi.

- Nosila je **konjski rep**.

kontinent samostalnik

PRI DRUŽBI Kontinent ali **celina** je velik del kopnega na Zemlji. Kontinenti so Evropa, Azija, Afrika,

Severna Amerika, Južna Amerika, Avstralija in Antarktika.

• Kopno je razdeljeno na sedem velikih delov, ki jih imenujemo celine ali **kontinenti**.

kontrabas samostalnik

PRI GLASBENI UMETNOSTI **Kontrabas** ali **bas** je veliko godalo s štirimi ali petimi strunami, ki daje najnižje tone.

• Toni **kontrabasa** so zelo nizki in imajo zelo temno zvočno barvo.

kontrabasist samostalnik

PRI GLASBENI UMETNOSTI **Kontrabasist** je oseba, ki igra na kontrabas.

• **Kontrabasist** igra na kontrabas.

kontrabasistka samostalnik

PRI GLASBENI UMETNOSTI **Kontrabasistka** je ženska, ki igra na kontrabas.

• Nastopile bodo **kontrabasistka**, pianistka in flavtistka.

kopenski pridevnik

Kopenski je ta, ki živi, raste ali poteka na kopnem.

- **kopenski** promet
- **kopenske** rastline
- **kopenske** živali
- Poznamo morske in **kopenske** želve.

kopno samostalnik

Kopno je zemeljska površina, ki je ne prekriva morje.

- promet po **kopnem**
- Ladja se je bližala **kopnemu**.
- S **kopnega** je pihal veter.

koračnica samostalnik

Koračnica je skladba v ritmu korakanja.

- **Koračnico** izvajamo enakomerno in odločno.
- Posebna vrsta **koračnic** so žalne **koračnice**, ki jih igramo na pogrebih.

korak samostalnik

1. Korak je gib noge pri hoji, teku ali plesu.

- Najprej naredite tri **korake** po krogu v levo, nato tri **korake** po krogu v desno.
- Na pločniku za sabo je zaslišala **korake**.
- Z dolgimi **koraki** jo je ucvrla proč.
- Vstal je in naredil nekaj **korakov** po sobi.
- Rada plešem. Naučila sem se že plesne **korake** in en ples.

2. Korak je razdalja, ki jo naredimo ob vsakem od takih gibov.

- Vsakih pet **korakov** je počivala.
- Prevzel je vodstvo in zdaj je že za nekaj **korakov** vodil pred ostalimi.
- Greva do doma. Malo **korakov** pozneje vidimo mačko.
- 3. Korak** je vsak od sestavnih delov postopka ali procesa.
- Prepiši preglednici v zvezek in ju izpolni. Rešuj v treh **korakih**.
- Samostojno načrtuj **korake** raziskave in jih zapiši v zvezek.
- V razredu poročaj o **korakih** pisanja svojega doživljajskega spisa. Povej, zakaj so ti **koraki** potrebni.

FRAZEMI

na vsakem koraku

Na vsakem koraku pomeni povsod.

- Delal mu je družbo, ga spremljal **na vsakem koraku**.
- **Na vsakem koraku** smo se ozirali za komerkoli, ki bi nas lahko prepoznal.
- Praviloma na svetu **na vsakem koraku** ne preži nevarnost.
- Vsak potrebuje družino, ki ga podpira **na vsakem koraku**.

korak za korakom

Korak za korakom pomeni počasi, postopoma in navadno previdno, pozorno.

- Ugasnila je svetilko in se previdno, **korak za korakom**, napotila čez temno sobo.
- Previdno, **korak za korakom**, se je plazil proti debelim smrekam.
- **Korak za korakom** so prečesali okolico.

korak zastane komu

Če komu **zastane korak**, pomeni, da se nenadoma ustavi, navadno zaradi presenečenja.

- Za hip mu **je zastal korak**. Potem se je oklenil njenega zapestja.

korenina samostalnik

1. Korenina je podzemni del rastline, s katerim se pritrjuje v tla in iz zemlje črpa vodo in minerale, da lahko raste.

- V tleh živijo številne živali. Deževnik se hrani z listi, voluhar s **koreninami**, krt pa z deževniki.
- Na vsakem kamnu in **korenini** kolo poskoči.
- Cvetnice so zelo velika skupina rastlin. Zgrajene so iz **korenine**, stebila in listov.

- Kopriva raste na vrtovih, njivah, v gozdu. Nabiramo **korenine** in liste za čaj.
- 2. Korenina** je navadno razvejan spodnji del zoba, ki zob drži v zobni jamici.
- Na rentgenski sliki vidimo zobe, ki so že zrasli v ustno votlino, in tudi tiste, ki so še v kosti. Vidimo zgornji del zoba (krono) in tudi zobno **korenino**.
- 3. ČUSTVENO OBARVANO Korenine** so družinska zgodovina, zlasti predniki in njihovo življenje.
- Prek priimka lahko odkrivamo svoje prednike oziroma družinske **korenine**.
- 4. ČUSTVENO OBARVANO Korenine** so izvor ali poreklo česa.
- Slovenija je prava zakladnica šeg in navad. Nekatere imajo tisočletno tradicijo in globoke **korenine** v življenju naših prednikov.
- Kurentovanje ima svoje **korenine** v času, ko so naši predniki verovali v bogove in boginje narave.
- 5. ČUSTVENO OBARVANO Korenina** je trdna, močna in zdrava oseba.
- Moj praded je prava **korenina**.

FRAZEMI

pognati korenine

Če kdo **požene korenine**, pomeni, da ostane na istem mestu dolgo časa.

- Sploh se ni premaknil. Kot **bi pognal korenine**.

Valentin prinese ključ do korenin.

Valentin prinese ključ do korenin pomeni, da so sredi februarja vidni prvi znaki prihajajoče pomladi.

- Pregovor pravi, da **Valentin prinese ključ do korenin**, zato se po starem kmečkem koledarju na ta dan začne prvo delo v vinogradih in na poljih.

korist samostalnik

Korist je to, kar je za koga dobro ali kar komu predstavlja določeno prednost.

- Sožitje je odnos med dvema živima bitjema, pri katerem imata obe **korist**.
- Plenilec ima **korist**, plen pa škodo.
- Gostitelj utрпи škodo, zjedavec ima **korist**.
- Katere **koristi** imajo od kokoši?
- Napredek človeku olajša delo in življenje, mu prinaša **korist** in udobje.

koristen pridevnik

1. Koristen je tak, ki daje dobre ali ugodne posledice.

- **koristen** nasvet
- **koristno** delo
- Jabolka so **koristna** za zobe in dlesni.

• Čeprav k obiskovanju interesnih dejavnosti v šoli in zunaj nje nismo prisiljeni, so za nas **koristne**, ker se naučimo česa novega.

• Pri toplotni obdelavi se veliko za zdravje **koristnih** snovi uniči, zato je treba uživati tudi svežo zelenjavo.

• Kolo je eno od **koristnejših** človekovih izumov.

• **Koristni** odpadki (papir, embalaža, les, plastika, steklo) se ponovno uporabijo kot surovine in iz njih nastanejo novi izdelki.

2. Koristen je tak, ki za koga predstavlja določeno vrednoto.

• **koristna** žival

• Veliko želja je namišljenih in ne prav **koristnih**.

• Če se boste odločili za prostovoljstvo, boste pridobili izkušnje in delovne navade, počutili se boste **koristne** in s tem utrjevali svojo pozitivno samopodobo.

kos samostalnik

1. Kos je del česa, kar razdelimo, razrežemo ali raztrgamo.

• razrezati kaj na **kose**

• Pusti stati **kos** kruha ali kako drugo živilo en teden v zaprti stekleni ali prosojni plastični posodi in z lupo opazuj glive, ki zrastejo na njem.

• Z vilicami jemo solato, krompir, meso v **kosih** in prikuhe.

• Razrežite slamice, da boste imeli več enako dolgih **kosov**.

2. Kos je posamezni del kake snovi ali večje celote.

• Glino oblikujemo iz enega **kosa** in z dodajanjem in odvzemanjem materiala.

• Zemljevid je **kos** papirja, na katerem je pokrajina prikazana pomanjšano.

• Tudi mi lahko pomagamo, tako da podarimo **kos** oblačila, ki nam je premajhen, prazen zvezek, pisalo ali igračo.

• Če bi lahko v sončevo pego vrgli **kos** železa, bi železo v trenutku izhlapelo.

kosilo samostalnik

Kosilo je obrok, ki ga jemo sredi dneva.

• pojediti **kosilo**

• jesti, zmazati kaj za **kosilo**

• Mama in oče sta pripravila praznično **kosilo**.

• Po **kosilu** so otroci počivali.

• Do **kosila** preberem še tri poglavja. Po **kosilu** se lotim naslednjega.

kost samostalnik

Kost je trden del telesa, ki daje oporo mišicam in kitam.

- Največja **kost** v človeškem telesu je stegnenica.
- Z rastjo postajajo tvoje **kosti** daljše in debelejše.
- Najmanjše **kosti** v telesu človeka so slušne koščice: kladivce, nakovalce in stremence.
- Z ustrežno prehrano skrbimo za **kosti**, mišice, kožo in druge organe.
- V zahodni Sloveniji so odkrili verjetno najstarejše glasbilo na svetu – piščal, ki je narejena iz **kosti** jamskega medveda.

FRAZEMI

biti koga sama kost in koža

Če **je** koga **sama kost in koža**, pomeni, da je zelo suh, brez maščevja.

- Normalna telesna teža domačega morskega prašička je med 700 in 1200 gramov. Ko ga potipaš, moraš začutiti njegove kosti, ne sme pa ga **biti sama kost in koža**.

do kosti

Do kosti pomeni zelo, povsem.

- Krik groze jo je pretresel **do kosti**.
- Volk tako zatuli, da je šlo prav **do kosti**.
- Dež jo je močil in veter jo je prepihal **do kosti**.

pognati komu strah v kosti

Če kdo komu **požene strah v kosti**, pomeni, da ga zelo prestraši.

- Pes je začel tako grdo renčati, da bi še najpogumnejšim **pognal strah v kosti**.

prešteti komu kosti ali **prešteti komu rebra**

Če kdo komu **prešteje kosti**, pomeni, da ga pretepe.

- Če bi nas zalotili, **bi** nam **prešteli kosti**.

s kostmi in kožo ali **s kožo in kostmi**

S kostmi in kožo pomeni v celoti.

- Teta ji je govorila, da volkodlak vsakogar pohrusta **s kostmi in kožo** vred.

kostanj samostalnik

Kostanj je drevo s suličastimi listi in drobnimi rumenkasto belimi cvetovi ali njegovi užitni plodovi v ježici.

- pečen **kostanj**
- krošnja **kostanja**
- V gozdovih nabiramo gobe in **kostanj**.
- Na mizi je kup **kostanja** in kupček želoda.
- Za večerjo smo spekli **kostanj**.

kostanjev pridevnik

1. Kostanjev je ta, ki je v zvezi s kostanjem.

- **Kostanjevo** deblo se je zamajalo.
- **Kostanjeve** ježice so padle na zemljo.

2. Kostanjev je tak, ki je iz plodov kostanja.

- Babica je spekla **kostanjevo** torto.

kostum samostalnik

1. Kostum je oblačilo, v katerem igralci igrajo v gledališču ali filmu.

- Baletke in baletniki so oblečeni v baletne **kostume**.

• Sestavine glasbene pravljice so: glasba, zgodba, scena in **kostumi**.

2. Kostum je oblačilo, ki se obleče za maškarado.

- Oblekel se je v **kostum** klovna.

3. Kostum je oblačilo, ki je značilno za določeno deželo ali za določeno obdobje.

- Ljudske plesne plešejo plesalci in plesalke, oblečeni v ljudske noše – **kostume**, ki se razlikujejo po pokrajinah.

kot samostalnik

1. Kot je prostor med dvema stenama, ki se stikata.

- Sedel je v **kotu** sobe.

2. Kot je del med dvema stranicama česa, ki se stikata.

- V zgornjem **kotu** slike vidimo oblak.

3. Kot je prostor.

- Mačka je spala v najbolj oddaljenem **kotu** sobe.

4. PRI MATEMATIKI **Kot** je del ravnine, ki je omejen s poltrakoma s skupnim izhodiščem.

- **koti** štirikotnika

• S **koti** opisujemo medsebojno lego premic, poltrakov, daljic.

- Pri sekanju različnih ravnih črt nastajajo **koti**.

• Na pobočja gora, ki so na obojni strani, sončni žarki padajo pod manjšim **kotom**.

STALNE ZVEZE

pravi kot

PRI MATEMATIKI **Pravi kot** je kot, ki meri 90 stopinj.

- **Pravi kot** je kot med pravokotnima daljicama, poltrakoma ali premicama.
- Če nismo prepričani, ali je kot res manjši od **pravega kota**, lahko preverimo z geotrikotnikom.

kotlina samostalnik

Kotlina je obširno nižje območje med hribi ali gorami.

- Poznamo različne reliefne oblike: ravnina, **kotlina**, dolina, gričevje, hribovje, gorovje.
- Predalpske pokrajine so nižje od Alpskih, v njih se menjujejo hribovja ter vmesne doline in **kotline**.
- Na zemljevidu Slovenije poišči in poimenuj večja mesta v Ljubljanski **kotlini**.

kovanec samostalnik

Kovanec je denar v obliki okrogle kovinske ploščice.

- evrski **kovanec**
- V denarnici sta dva **kovanca** in dva bankovca.
- Nekoč so bili **kovanci** iz zlata in srebra.

kovina samostalnik

Kovina je neprozorna snov, ki prevaja toploto in električni tok in se navadno lahko kuje, kot na primer železo.

- Moje kolo je lahko, ker je okvir izdelan iz lahkih **kovin**.
- Danes so kovanci narejeni iz zlitin manj dragocenih **kovin**.
- Svinec je težka **kovina**.

STALNE ZVEZE

doba kovin

PRI DRUŽBI **Doba kovin** je obdobje prazgodovine, ki je sledilo po kameni dobi in za katero je značilna uporaba bakra, bronca in železa.

- Ljudje so v naravi odkrili rude in iz njih naučili pridobivati kovine (zlato, baker, srebro, železo) ter izdelovati predmete. To obdobje prazgodovine imenujemo **doba kovin**.

koza samostalnik

1. Koza je manjša domača žival z zavitimimi rogovi, ki se oglašča z meketanjem.

- **koza**, kozel in kozliček
- Za plotom se je pasla **koza**.
- Mleko dobimo z molžo krav, ovac in **koz**.

2. SLABŠALNO **Koza** je ženska, ki je neumna, domišljava ali se ji to pripisuje.

- »**Koza!**«
ji je zabrusil.
- »Res si **koza!**«
je govorila.

3. PRI ŠPORTU **Koza** je telovadno orodje za preskoke.

- Deklice so se pognale proti **kozi** in jo preskočile.
- Pripravljala se je, da bo poskusila skočiti čez **kozo**.

STALNE ZVEZE

angorska koza

Angorska koza je pasma koze, ki daje zelo kakovostno volno.

- Angora volna je dlaka **angorskih koz** in jo uporabljamo za izdelovanje oblačil.

FRAZEMI

da bo volk sit in koza cela

Da bo volk sit in koza cela pomeni takó, da bo prav za vse, da ne bo nihče prikrajšan.

- Odločili so se, da bodo žrebanje ponovili, **da bo volk sit in koza cela**.

koža samostalnik

Koža je organ, ki pokriva celo telo človeka ali živali in je čutilo za tip in temperaturo.

- Ljudje smo si med seboj podobni, a tudi različni. Imamo podobno ali različno barvo las, oči, **kože**, dolžino stopala, velikost dlani.
- Redna higiena **kože** in lasišča je pomembna, saj s tem s telesa odstranjujemo umazanijo in odmrle celice.
- Kuščarji imajo debelo usnjato **kožo**, ki jih ščiti pred izsušitvijo.
- Ribe imajo plavuti in rep, ki jim pomaga pri plavanju. Sluzasta **koža** je pokrita z luskami.

FRAZEMI

biti koga sama kost in koža

Če **je** koga **sama kost in koža**, pomeni, da je zelo suh, brez maščevja.

- Normalna telesna teža domačega morskega prašička je med 700 in 1200 grammi. Ko ga potipaš, moraš začutiti njegove kosti, ne sme pa ga **biti sama kost in koža**.

biti pisan na kožo komu

Če **je** komu kaj **pisano na kožo**, pomeni, da mu zelo ustreza, mu je zelo všeč.

- Druga triada mi je bila veliko bolj všeč, pojavili so se namreč družboslovni predmeti, ki **so** mi še dandanes veliko bolj **pisani na kožo** kakor matematika ali naravoslovje.
- Drugačen način dela mi **ni pisan na kožo**.

do kože

Do kože pomeni zelo, povsem.

- Močno je deževalo in kmalu je bil premočen **do kože**.

dobro se počutiti v svoji koži

Če **se** kdo **dobro počuti v svoji koži**, pomeni, da se dobro počuti v svojem telesu ali tak, kot je.

- **Dobro se je počutil v svoji koži**.

držati se koga, česa kot klop kože

Če **se** kdo ali kaj koga ali česa **drži kot klop kože**, pomeni, da se ga zelo močno drži.

- **Držala se ga je kot klop kože.**

imeti debelo kožo

Če **ima** kdo **debelo kožo**, pomeni, da neprizadeto prenaša žalitve in preizkušnje.

- Ta **ima** pa **debelo kožo!**
- »Ne boj se jih, saj **imaš debelo kožo.**«

na lastni koži ali na svoji koži

Na lastni koži pomeni pri sebi, kot lastno izkušnjo.

- Rad bi **na lastni koži** izkusil, kako trdo moraš garati za svoj denar!
- **Na lastni koži** je spoznal, kako je, če si ne upaš stopiti v lastno hišo.
- Posledice je občutil **na svoji koži.**
- Vsi smo občutili **na lastni koži**, kako težko je delati za šolo sam, od doma, ne da bi slišal razlago učitelja.

ne moči z svoje kože

Če kdo **ne more iz svoje kože**, pomeni, da ne more ravnati drugače, kot je navajen.

- Medvedka **ni mogla iz svoje kože.** Materinski čut jo je gnal naprej.

s kostmi in kožo ali s kožo in kostmi

S kostmi in kožo pomeni v celoti.

- Teta ji je govorila, da volkodlak vsakogar pohrusta **s kostmi in kožo** vred.

skočiti iz kože

Če kdo **skoči iz kože**, pomeni, da postane zelo jezen.

- Sosed je vklopil kosilnico v nedeljo ob sedmih zjutraj. Človek **bi** kar **iz kože skočil.**

zlesti komu pod kožo

Če kdo **zleze** komu **pod kožo**, pomeni, da mu zelo prikupi, priljubi.

- **Zlezla** si jim **pod kožo** in osvojila njihova srca!

zlesti iz svoje kože

Če kdo **zleze iz svoje kože**, pomeni, da se odpove svojim navadam.

- **Zlezi** za spremembo **iz svoje kože.**

znajti se v čigavi koži

Če **se** kdo **znajde v koži** koga, pomeni, da se znajde v istem ali podobnem položaju, v katerem je kdo drug.

- Kako bi ravnal ti, če **bi se znašel v njuni koži?** Kaj bi občutil v takih trenutkih?

kraj samostalnik

1. Kraj je naseljen prostor, navadno (manjše) mesto.

- domači **kraj**
- naši **kraji**
- **kraj** in datum
- Bled z Blejskim jezerom in otočkom je eden najbolj znanih turističnih **krajev** v Sloveniji.
- V večjih **krajih** je več različnih dejavnosti, ki jih ljudje potrebujejo vsak dan.
- O nastanku **kraja** velikokrat krožijo med ljudmi različne zgodbe.

2. Kraj je mesto, prostor, kjer kaj je, obstaja, se dogaja ali zgodi.

  - **kraj** nesreče
  - Pojasni, kako bi s pomočjo grafičnega merila izračunal razdaljo med dvema **krajema.**
  - Nekatero ptice odletijo v toplejše **kraje.** Ostanajo le tiste, ki se hranijo s semeni in hrano, ki jo lahko najdejo pozimi.
  - V teh **krajih** rastejo rastline, ki drugje ne uspevajo tako dobro, ali pa sploh ne, na primer oljke, kakiji, kiviji.
  - V posameznem zgodovinskem obdobju so bili čevlji značilnih modelov, ki so bili za določen čas in **kraj** moderni.

FRAZEMI

brez konca in kraja

Če se kaj dogaja **brez konca in kraja**, se dogaja intenzivno, dolgo časa.

- Mučim se **brez konca in kraja**, dokler končno ne utonem v nemiren sen.
- Najljubši so ji bili snopiči z napisom »Domače in tuje živali v podobah«. Prebiral je **brez konca in kraja.**

(niti) na kraj pameti ne priti komu ali (niti) na kraj pameti ne pasti komu

Če kaj **ne pride** komu **(niti) na kraj pameti**, pomeni, da tega nikakor ne bi storil ali da na to sploh ne bi pomislil.

- Nikoli mu **ni padlo na kraj pameti**, da obstanejo stvari na tleh zato, ker jih privlači zemeljska težnost.

• **Na kraj pameti mi ne pride**, da bi kaj takega storil.

• **Na kraj pameti mi ni padlo** da bi šel res tja!

ne biti ne konca ne kraja čemu

Če čemu **ni ne konca ne kraja**, je tega zelo veliko, se dolgo ne konča.

• Občudovanja labodov **ni bilo ne konca ne kraja**.

• Po ovinkih, ki jim **ni bilo ne konca ne kraja**, smo naposled prišli na cilj.

• Z vsakim izmenja vsaj nekaj besed. Kadar gre za mamice z dojenčki, pa besedam sploh **ni ne konca ne kraja**.

kralj samostalnik

1. Kralj je najvišji vladar, ki ni izbran na volitvah z udeležbo vseh slojev ljudi in svoj položaj navadno prevzame po bližnjem sorodniku.

• **kralj** in kraljica

• Na zlatem prestolu je sedel **kralj**.

• **Kralj** je imel tri sinove.

2. ČUSTVENO OBARVANO Kralj je oseba ali žival, ki je zaradi določenih sposobnosti najpomembnejša v svojem okolju.

• Sem **kralj** potegavščin.

• Lev je **kralj** živali.

3. Kralj je šahovska figura, ki se giblje in jemlje za eno polje v vseh smereh in če se nasprotnikovim figuram ne more umakniti pred jemanjem, je igre konec.

• S trdnjavo je napadel belega **kralja**.

kraljestvo samostalnik

1. Kraljestvo je država ali večje ozemlje, ki mu vlada kralj.

• Kralj je povabil vse plemiče svojega **kraljestva**.

2. ČUSTVENO OBARVANO Kraljestvo je območje, kjer je kdo neomejen gospodar.

• **kraljestvo** Povodnega moža

• Snežna kraljica me je povabila v svoje snežno

kraljestvo.

• Naslikali smo ribje **kraljestvo**.

3. PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI Kraljestvo je najvišja, najsplošnejša skupina živih bitij.

• V tem šolskem letu boš spoznal **kraljestvo** živali, rastlin, gliv in bakterij.

• **Kraljestvo** živali razdelimo v dve veliki skupini: nevretenčarji in vretenčarji.

• Ob omembi gliv ljudje navadno pomislimo na gobe. Vendar so ta pisana, lepa in v nekaterih primerih okusna bitja le majhen del **kraljestva** gliv.

kraljica samostalnik

1. Kraljica je najvišja vladarica, ki ni izbrana na volitvah z udeležbo vseh slojev ljudi in svoj položaj navadno prevzame po bližnjem sorodniku, ali kraljeva žena.

• Kralj in **kraljica** sta priredila zabavo.

• Peljali so se na sprejem h **kraljici**.

2. ČUSTVENO OBARVANO Kraljica je ženska, ki je kje najvidnejša ali najpomembnejša.

• Izbrali so **kraljico** plesa.

3. Kraljica je šahovska figura, ki se giblje in jemlje v vseh pravokotnih in diagonalnih smereh.

• Spet sem izgubil **kraljico**.

kratek pridevnik

1. Kratek je tak, ki med enim in drugim koncem meri malo, ki ima majhno dolžino.

• **kratki** lasje

• **kratki** rokavi

• **kratke** hlače

• Srna ima zelo **kratek** rep, ki meri 2 do 3 cm.

2. Kratek je tak, ki ima majhen obseg.

• **kratka** obnova

• **kratko** besedilo

• **Kratke** odgovore vpiši v prerisano preglednico.

3. Kratek je tak, ki traja malo časa.

• **kratek** sprehod

• **kratke** počitnice

• Pozimi so dnevi **kratki**, noči pa dolge.

STALNE ZVEZE

kratke hlače

Kratke hlače so hlače, pri katerih hlačnice segajo najdlje do kolen.

• Poleti nosim **kratke hlače**.

pred kratkim

Pred kratkim pomeni malo časa nazaj.

• **Pred kratkim** sta mu izpadla mlečna sekalca in sedaj mu že rasteta stalna sekalca.

FRAZEMI

biti kratke pameti

Če **je** kdo **kratke pameti**, pomeni, da ni najbolj pameten ali da je pozabljiv.

• Eden od njenih prijateljev **je bil kratke pameti** in je verjel vse, kar je slišal.

• Spet je vse pozabila. **Je** pač bolj **kratke pameti**.

Laž ima kratke noge.

Laž ima kratke noge pomeni, da se laganje hitro razkrije.

- Saj veš, **laž ima kratke noge** – kmalu te bodo razkrinkali.

krhelj samostalnik

1. Krhelj je posušen podolgovat kos sadja, navadno jabolka.

- Ob poslušanju zgodb smo otroci glodali **krhlje** in suhe hruške.

2. Krhelj je podolgovat kos hrane, navadno sadeža.

- **krhlji** paradižnika
- Pojedel je **krhelj** pomaranče.

kri samostalnik

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Kri** je rdeča tekočina v telesu človeka in nekaterih živali, ki po telesu prenaša kisik in hranilne snovi.

- Srce poganja **kri** po žilah.
- Prebavljena hrana svojo pot nadaljuje v tanko črevo, kjer hranilne snovi preidejo v **kri**. Od tam gredo v jetra in po **krvi** potujejo do vseh telesnih celic.
- Odvodnice so žile, ki prenašajo **kri** od srca v različne dele telesa. Dovodnice so žile, ki prenašajo **kri** do srca.

FRAZEMI

biti komu kaj v krvi ali **imeti kaj v krvi**

Če **je** komu kaj **v krvi**, pomeni, da mu je to prirojeno.

- Mojemu prijatelju **je** hitrost **v krvi**, vedno je prvi.

biti hude krvi ali **biti vroče krvi**

Če **je** kdo **hude krvi**, pomeni, da se hitro razjezi.

- Otroci smo se ga bali, ker **je bil hude krvi**.

kri je zledenela komu (v žilah) ali **kri je zaledenela komu (v žilah)**

Če **je** komu **zledenela kri (v žilah)**, pomeni, da se je zelo prestrašil.

- **Kri** ji **je zledenela v žilah**. Obstala je kot vkopana.

kri je komu udarila v glavo ali **kri je komu stopila v glavo**

Če **je** komu **udarila kri v glavo**, pomeni, da je zardel.

- Razjezila se je in **kri** ji **je stopila v glavo**.

kri je zavrela komu ali **kri zavre komu**

Če **je** komu **kri zavrela**, pomeni, da se je zelo razjezil.

- **Zavrela** jim **je kri** in kmalu je nastal pretep.

Kri ni voda.

Kri ni voda pomeni, da je treba upoštevati tudi lastnosti, ki jih je oseba podedovala po prednikih, ali vezi, ki jih ima s svojimi družinskimi člani.

- Zanimivo je, da je letos v reprezentanci kar lepo število potomcev nekdanjih vrhunskih slovenskih smučarjev, kar dokazuje, da **kri ni voda**.
- Morda bova s sestro po vseh teh letih končno spet imeli dober odnos. **Kri ni voda**, kajne?

ohraniti mirno kri

Če kdo **ohrani mirno kri**, pomeni, da kljub stresnim okoliščinam ostane miren, priseben in razumen.

- V nevarnosti je znala **ohraniti mirno kri**.

pognati komu kri po žilah

Če kdo ali kaj komu **požene kri po žilah**, pomeni, da ga zelo poživi ali razburi.

- Nova igrača nam **je pognala kri po žilah**.

prelivanje krvi

Prelivanje krvi je bojevanje ali ubijanje.

- Dovolj so imeli **prelivanja krvi**, zato so jih prepričali, naj odložijo orožje.

krilo samostalnik

1. Krilo je vsak od delov telesa, s katerimi letijo živali, kot na primer žuželke in ptiči.

- netopirjeva **krila**
- široka **krila**
- **krila** žuželk
- par **kril**
- Zgornja stran **kril** sivega galeba je svetlo siva, na konicah **kril** so peresa temnejša.
- Trup pikapolonice pokrivata zgornji **krili**, imenovani pokrovki.
- Telo štoklje je dolgo do enega metra, razpon **kril** pa meri več kot dva metra.
- 2. Krilo** je del letala, ki ga pri letenju drži v zraku.
- Helikopter nima **kril**, ampak zračni vijak.
- 3. PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI Krilo** je izrastek na semenu ali plodu, ki temu omogoča jadranje.
- Semena s **krili** ponese veter.

STALNE ZVEZE

pljučno krilo

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Pljučno krilo** je vsak od dveh polovic pljuč.

- Zrak potuje po sapnicah v levo in desno **pljučno krilo**.

kriv pridevnik

1. Kriv je tak, ki ni raven.

- **krive** noge
  - **kriva** palica
  - Točki A in B poveži s **krivo** črto.
- 2. Kriv** je tak, ki je povzročil kaj slabega ali neprijetnega.
- Za onesnaževanje okolja smo **krivi** vsi.
  - Otroci niso nič **krivi**, če se starša prepirata in se ne razumeta dobro.

krivda samostalnik

1. Krivda je dejstvo, da je kdo storil kaj slabega, neprimernega in mora za to odgovarjati.

- valiti, zvaliti **krivdo** na koga
  - Po moji **krivdi** sva danes zamudila pouk.
  - Obtoženi je nedolžen, dokler mu ne dokažejo **krivde**.
  - Staršem se je takoj opravičil in priznal **krivdo**.
- 2. Krivda** je občutek slabe vesti ali odgovornosti za slabo, neprimerno ravnanje ali dejanje.
- Pregarja ga občutek **krivde**, da je prijatelja zanemaril ravno takrat, ko mu je bil najbolj potreben.

krivica samostalnik

1. Krivica je to, kar je v nasprotju z večinsko splošno sprejetimi vrednotami.

- pravica in **krivica**
  - Po **krivici** me je obtožil, da sem pomendral rože na njenem vrtu.
  - Prepričan je bil, da se mu je zgodila **krivica**.
- 2. Krivica** je dejanje, ki koga prizadene in je v nasprotju z večinsko splošno sprejetimi vrednotami.
- Nenasilen je človek, ki doživlja **krivice** ali nasilje, vendar se je odločil, da se proti njim ne bo boril z nasiljem.

krog samostalnik

1. PRI MATEMATIKI **Krog** je geometrijski lik, ki ga omejuje krožnica.

- premer **kroga**
  - središče **kroga**
  - Polmer **kroga** meri 2 cm.
  - Na list je narisala tri **kroge**.
- 2. Krog** je to, kar je temu liku po obliki podobno.
- teči v **krogu**
  - ples v **krogu**

- Bela štorcklja pogosto jadra v **krogih** visoko na nebu.

• Stopimo v **krog** in pogledimo, kako so videti in kako zvenijo imena sošolcev.

3. Krog je skupina oseb, ki so med seboj povezane.

• Osebne in družinske praznike praznujemo v **krogu** družine in prijateljev.

4. Krog je potek česa.

• Glasba je tesno povezana z običaji in navadami, ki se vrstijo v koledarskem in življenjskem **krogu**.

STALNE ZVEZE

električni krog

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Električni krog** je sklenjena pot, po kateri teče električni tok.

- Kakšna je razlika, če v **električni krog** z eno baterijo zvežemo eno žarnico ali pa v krog zaporedno vežemo dve žarnici?

olimpijski krogi

PRI ŠPORTU **Olimpijski krogi** so znak olimpijskih iger, ki v obliki petih povezanih krogov prikazuje pet celin.

- **Olimpijske kroge** sestavlja pet barvnih krogov, povezanost krogov pa pomeni sožitje, medsebojno spoštovanje in prijateljstvo narodov petih celin.

FRAZEMI

v velikem krogu se izogniti koga, česa

Če **se** kdo koga ali česa **izogne v velikem krogu**, pomeni, da se mu zelo, na daleč izogne.

- Neprijaznemu sosеду **smo se izognili v velikem krogu**.
- **V velikem krogu se izognimo** sladkorju.

vrteti se v začaranem krogu

Če **se** kdo **vrti v začaranem krogu**, pomeni, da ne najde rešitve ali izhoda.

- **Vrtite se v začaranem krogu**, namesto da bi pogumno poiskali rešitev za svoje težave.

krogla samostalnik

1. PRI MATEMATIKI **Krogla** je okroglo geometrijsko telo, omejeno z eno ukrivljeno ploskvijo, pri katerem so vse točke na površini enako oddaljene od središča.

- **Krogla** ima eno mejno ploskev.
- 2. Krogla** je predmet, ki ima obliko krogle.
- zemeljska **krogla**
  - **krogla** za balinanje, kegljanje, biljard
  - Žongler je vrgel tri **krogle** visoko v zrak.

krompir samostalnik

1. Krompir je kulturna rastlina z blede vijoličastimi ali belimi cvetovi in užitnimi gomolji.

- njiva s **krompirjem**
- Posadili so zelje, **krompir** in fižol.
- **Krompir** je bil posajen, prišel je čas za okopavanje.

2. Krompir je gomolj take rastline kot hrana ali jed.

- olupiti **krompir**
- kuhan, pečen, pražen, pretlačen **krompir**
- Za kosilo potrebujemo pol kilograma **krompirja**.

FRAZEMI

imeti krompir

Če **ima** kdo **krompir**, pomeni, da ima srečo in doživi nepričakovano dober konec česa.

- Vse se je dobro končalo, **imeli smo krompir**.

krožen pridevnik

Krožni je ta, ki je v zvezi s krogom ali kroženjem.

- Konico rakete izdelaj iz papirnatega kroga, iz katerega izreži **krožni** izsek.
- Tekmovanje bo končano s **krožno** hitrostno dirko po mestu.

STALNE ZVEZE

krožna mišica

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Krožna mišica** je mišica, ki zapira in odpira odprtino.

- Sečni mehur ima **krožno mišico** zapiralko; z njo nadziramo izločanje urina.

krožna žaga

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Krožna žaga** je žaga z nazobčano okroglo ploščo za rezanje.

- Na dvorišču je s **krožno žago** žagal drva.

krožiti glagol

1. Krožiti pomeni gibati se takó, da pot gibanja opisuje krog ali elipso.

- Zemlja **kroži** okrog Sonca. Luna **kroži** okrog Zemlje.
- Nad vrhovi smrek **je krožila** kanja, prepoznal jo je po svetlem trebuhu.

2. Krožiti z delom telesa pomeni delati z njim gibe, ki spominjajo na krog.

- Sonožno poskakuješ z zadnjimi deli smuči, narediš več počepov in predklonov, **krožiš** s trupom.
- Pri telovadbi **smo krožili** z boki.

3. Krožiti pomeni začenjati pot z določenega mesta, vrednosti in se nanj spet vračati.

- Kri po telesu **kroži**. Njeno pot skozi ožilje in srce imenujemo krvni obtok.

- Centralno ogrevanje je sklenjen sistem. Po ceveh **kroži** vedno ista tekočina.

- Voda v naravi **kroži**. Iz površinskih vod ves čas izhlapeva in se nabira v ozračju. V oblakih zbrana voda pada na tla v obliki padavin.

- Ritem letnih časov, ki večno **kroži** od pomladi do zime in nazaj, bistveno vpliva na vso naravo.

4. ČUSTVENO OBARVANO Krožiti pomeni premikati se po prostoru med različnimi ljudmi ali točkami.

- Zlatnik **je krožil** med prijatelji.
- Igra je bila napeta. Črni Peter je **krožil** od Miha do Nejca, od Nejca do Šaša in nazaj.

5. ČUSTVENO OBARVANO Krožiti pomeni neurejeno, brez cilja se premikati po prostoru.

- Zmedeno **je krožil** med drevesi.
- Oči **so** mu begale in **krožile** okoli.
- Zapustil je kopalnico in **krožil** po stanovanju.

6. ČUSTVENO OBARVANO Krožiti pomeni pripovedovati se ali širiti se.

- prepričanje **kroži** med ljudmi
- O nastanku kraja velikokrat **krožijo** med ljudmi različne zgodbe.
- O njem **krožijo** razne govorice.

krožnica samostalnik

PRI MATEMATIKI **Krožnica** je neprekinjena kriva črta, ki ima vse točke enako oddaljene od središča.

- Učenci so pri matematiki s šestilom risali **krožnico**.

kruh samostalnik

Kruh je pečeno živilo iz moke, vode in kvasa.

- jesti **kruh**
- beli, polbeli, črni **kruh**
- star, suh, svež **kruh**
- Babica oblikuje tri majhne hlebčke **kruha**.

FRAZEMI

biti dober kot kruh

Če **je** kdo **dober kot kruh**, pomeni, da ima zelo pozitivne lastnosti v odnosu do ljudi.

- Prva sestra **je bila dobra kot kruh**, druga pa ni nič kaj prida.

iti s trebuhom za kruhom

Če **gre** kdo **s trebuhom za kruhom**, pomeni, da išče službo ali zaslužek zunaj domačega kraja ali domovine.

- Imela je 12 bratov in sestra, s 16 leti **je šla s trebuhom za kruhom** in takrat je spoznala moža.

Iz te moke ne bo kruha.

Iz te moke ne bo kruha pomeni, da vloženo delo ne bo imelo rezultatov ali da se prizadevanje ne bo uresničilo.

- Otroci so hoteli spati zunaj, a so jim rekli, da **iz te moke ne bo kruha**.

služiti kruh ali služiti vsakdanji kruh

Če kdo **služi kruh**, pomeni, da z delom pridobiva denar za osnovne dobrine.

- Kdaj boš začel sam **služiti kruh**?

Zarečenega kruha se največ pojé.

Zarečenega kruha se največ pojé pomeni, da moramo prenašljive izjave, predvidevanja dostikrat preklicati, spremeniti.

- Čeprav **se zarečenega kruha največ poje**, ne verjamem, da se bom celo življenje ukvarjal s slikarstvom.

živeti ob kruhu in vodi

Če kdo **živi ob kruhu in vodi**, pomeni, da živi v pomanjkanju.

- Babica mi je pripovedovala, da **so** nekdaj **živeli ob kruhu in vodi**.

krven

pridevnik

Krvni je ta, ki je v zvezi s krvjo.

- **krvne** celice
- **krvne** žile

STALNE ZVEZE

krvni obtok

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Krvni obtok** je kroženje, premikanje krvi v telesu.

- Pot krvi skozi ožilje in srce imenujemo **krvni obtok**.

krvni pritisk

Krvni pritisk je pritisk, s katerim kri pritiska na stene žil.

- Babica ima visok **krvni pritisk**.

krvni tlak

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Krvni tlak** je tlak, s katerim kri pritiska na stene žil.

- Pri zdravniku so ji izmerili zelo nizek **krvni tlak**.

krvna ploščica

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Krvne ploščice** so krvne celice, ki imajo pomembno vlogo pri strjevanju krvi.

- **Krvne ploščice** pripomorejo k temu, da se rana zaceli.

- **Krvne ploščice** so najmanjše krvne celice.

krvno sorodstvo

Krvno sorodstvo so naši bližnji predniki ali potomci. Krvno sorodstvo na primer predstavljajo mama, oče, brat, sestra, stric, babica, dedek.

- Posameznike v družini povezujejo sorodstvene vezi: **krvno sorodstvo**, poroka ali posvojitvev.

kuhinja

samostalnik

1. Kuhinja je prostor za pripravo in toplotno obdelavo hrane.

- **kuhinja** in jedilnica
- Delam v hotelski **kuhinji**.
- Najprej se moraš dobro razgledati po **kuhinji** v učilnici za gospodinjstvo.
- Poleg pravilnega shranjevanja in dodajanja različnih snovi živlom je za preprečevanje razmnoževanja mikroorganizmov pomembna tudi higiena v **kuhinji**.

2. Kuhinja je tak prostor kot poseben del stanovanja.

- Šel sem v **kuhinjo** in odprl hladilnik.
- V kopalnici in **kuhinji** bodo polagali ploščice.
- Sedel je za mizo v **kuhinji** in jedel pico.
- 3. Kuhinja** je hrana, pripravljena na način, kot je značilen za določen kraj, območje ali državo.
- V slovenski **kuhinji** je veliko mesnih in mlečnih jedi (mlečna prosena kaša). Značilne so tudi jedi iz ajde (štruklji).
- Iz soje izdelujejo sojino moko, sojino omako (nepogrešljiva v azijski **kuhinji**), sojino mleko in sojin sir, imenovan tofu.

STALNE ZVEZE

črna kuhinja

Črna kuhinja je kuhinja z odprtim ognjiščem in brez pravega dimnika v starih hišah, zlasti na deželi

- V preteklosti so bile **črne kuhinje** prostor brez dimnika ter odprtim kuriščem. Dim se je dvigal in saje so se lepile na strop in stene.

kultura

samostalnik

1. Kultura je skupek dosežkov in vrednot človeške družbe, ki so rezultat človekovega ustvarjanja.

- Ljudje po svetu živimo zelo različno, saj so tudi naše **kulture** različne.
- Pripadniki romske skupnosti se združujejo v številna društva, kjer ohranjajo romsko **kulturo** in jezik.

- Izseljenci so se prilagodili življenju v tujini, še vedno pa ohranjajo slovensko **kulturo**. Pojejo slovenske pesmi, govorijo slovensko, izdajajo slovenske časopise.
- 2. **Kultura** je dejavnost na področju človekovega umetniškega ustvarjanja.
- Med negospodarske dejavnosti štejemo izobraževanje, znanost in **kulturo**.
- 3. **Kultura** je lastnost osebe, da pri svojem vedenju ali ravnanju upošteva pravila, ki veljajo v družbi.
- To, da znamo izbrati, koga vikati in koga ne, je del naše **kulture**, olike.
- Del **kulture** je tudi uporaba različnega pribora.

kulturen pridevnik

1. **Kulturni** je ta, ki je v zvezi s kulturo, skupkom dosežkov in vrednot človeške družbe, ki so rezultat človekovega ustvarjanja.
- Dediščina je ohranjena tudi v različnih **kulturnih** spomenikih (gradovi, cerkve, kipi).
2. **Kulturni** je ta, ki je v zvezi s kulturo, dejavnostjo na področju človekovega umetniškega ustvarjanja.
- **kulturni dom**
- Spoznavali boste **kulturne** ustanove v vašem kraju: gledališče, lutkovno gledališče, opero, glasbeno šolo, knjižnico, morda radio in televizijo.
- Lendava na skrajnem severovzhodu Slovenije na obronkih Slovenskih goric je gospodarsko, izobraževalno in **kulturno** središče dvojezičnega območja.
3. **Kulturen** je tak, ki upošteva pravila, ki veljajo v družbi.
- **Kulturen** človek je vljuden vselej in povsod.

STALNE ZVEZE

kulturna dediščina

PRI DRUŽBI **Kulturna dediščina** je skupek dosežkov in vrednot, ki jih je ustvaril človek.

- Vse tisto, kar so ustvarili ljudje, imenujemo **kulturna dediščina**. **Kulturna dediščina** nam pripoveduje o ljudeh in življenju nekoč.

kulturna rastlina

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Kulturna rastlina** je rastlina, ki jo je vzgojil človek.

- V zbitih, gostih tleh, ki zadržujejo vodo, **kulturne rastline** slabo uspevajo.
- Ko so Evropejci prišli v Ameriko, so od tam prinesli nove **kulturne rastline**, kot so krompir, paradižnik, koruza, fižol.

kulturni praznik

PRI DRUŽBI **Kulturni praznik** je državni praznik, ki ga praznujemo v spomin na pesnika Franceta Prešerna.

- 8. februarja praznujemo slovenski **kulturni praznik**.

kvadrat samostalnik

1. PRI MATEMATIKI **Kvadrat** je pravokotnik, ki ima vse štiri stranice enako dolge.

- **kvadrat** in pravokotnik
- Nariši **kvadrate**, ki imajo stranice dolge 3 cm, 47 mm in 6 cm 3 mm.
- Koti v **kvadratu** so pravokotni.
- 2. **Kvadrat** je to, kar je temu liku po obliki podobno.
- vpisati črko v **kvadrat**
- V enojne **kvadrate** skočimo z eno nogo, v dvojne z obema nogama.

kvartet samostalnik

PRI GLASBENI UMETNOSTI **Kvartet** je glasbena skupina, ki je sestavljena iz štirih glasbenikov.

- vokalni **kvartet**
- **kvartet** trobil
- Godalni **kvartet** sestavljajo prva violina, druga violina, viola in violončelo.

kvišku prislov

Kvišku pomeni navzgor, v smeri proti nebu ali stropu.

- Balon se je dvignil **kvišku**.
- Tačke je proseče molel **kvišku**.
- S snegom pokrito skalovje se je vzpenjalo **kvišku**.

labod samostalnik

Labod je velika vodna ptica z zelo dolgim in gibčnim vratom.

- **Labod** živi ob sladkovodnih rekah in jezerih.

lahek pridevnik

1. **Lahek** je tak, ki ne tehta veliko ali tehta manj od drugega.

- Njegova torba je bila **lahka**.
- Koliko kilogramov **lažja** je muca od leva?
- Ko se zrak nad travnikom segreje, se začne **lažji** topel zrak dvigati, tega pa nadomesti težji, hladnejši.

2. **Lahek** je tak, ki je zaradi manj gostega materiala za nošnjo prijeten in v njem ni vroče.

- **lahko** obuvalo
- Svilena bluza je mehka in **lahka**.

- Poletna oblačila so tanka, **lahka**, hladna, prožna in svetlejših barv.

- Športna oblačila so pogosto izdelana iz **lahkih** prožnih materialov.

3. Lahek je tak, ki ga ni težko narediti, doseči ali razumeti.

- Začeli bomo z **lažjimi** računi.

- V testu so **lahke** naloge. V desetih minutah bi jih lahko rešila.

- Je bila priprava šolske prireditve **lažja**, ker ste si razdelili delo?

- Sprostitev z igro mi omogoča **lažje** opravljanje vsakodnevnih obveznosti v šoli in doma.

4. Lahek je tak, ki je enostaven ali priročen za uporabo.

- Fotografije in ilustracije dopolnjujejo besedilo in omogočajo **lažje** razumevanje.

- Sivo barvo lahko na **lažji** način naredimo tudi z mešanjem črne in bele barve.

- Zaradi **lažje** obrambe pred napadalci in nadzora nad okolico so gradove pogosto postavljali na vzpetine.

STALNE ZVEZE

lahka doba

PRI GLASBENI UMETNOSTI **Lahka doba** je nepoudarjena doba v taktu.

- Ob poslušanju z udarci po nogah ponazarjajo težke **dobe**, **lahke** pa s tleskanjem.

Lahko noč!

Lahko noč rečemo komu, ki gre spat, ko mu želimo, naj dobro, mirno spi.

- **Lahko noč**, mu je rekla.

za lahko noč

Za lahko noč je tak, ki se dela ali bere pred spanjem za dober, umirjen spanec.

- pravljica **za lahko noč**

- Mama jo je prišla poljubiti **za lahko noč**.

- Otroci so ji povedali zgodbico **za lahko noč**, da je lažje zaspala.

FRAZEMI

z lahkim srcem

Z lahkim srcem pomeni mirno, brez slabih občutkov.

- Domov grem **z lahkim srcem** in vesela, da se bom še vrnila.

Nič lažjega.

Nič lažjega rečemo, ko mislimo, ocenimo, da lahko kaj naredimo hitro, brez večjih težav.

- **Nič lažjega!** Pogledj! Prižgem televizijo, poiščem pravi program.

- »Kako pridem do tega kraja?« »**Nič lažjega**,« je odgovoril in pokazal v pravo smer.

lajna samostalnik

PRI GLASBENI UMETNOSTI **Lajna** je glasbilo v obliki zabožčka, pri katerem z vrtenjem ročice poganjamo mehanizem za proizvodnjo melodije.

- igrati na **lajno**

- Za dobro razpoloženje je z lepimi melodijami iz **lajne** poskrbel lajnar.

las samostalnik

Las je nitast izrastek, ki v velikem številu pokriva človeško glavo.

- črni, rjavi, sivi, svetli **lasje**

- dolgi **lasje**

- pobožati koga po **laseh**

- **Lasje** in nohti rastejo vse življenje.

- Deklice so si **lase** spele v čop.

- **Lase** si večkrat na dan počesemo.

FRAZEMI

ne delati si sivih las zaradi koga, česa

Če **si** kdo **ne dela sivih las** zaradi koga ali česa, pomeni, da ga to ne skrbi ali se zaradi tega ne vznemirja.

- Zaradi tega **si ne delaj sivih las**.

povzročati sive lase komu

Če kdo **povzroča sive lase** komu, pomeni, da mu povzroča skrbi.

- Ves dan se je potepal naokoli in mami **povzročal sive lase**.

za las

Za las pomeni komaj, za malo.

- Žoga je samo **za las** zgrešila njegovo glavo.

za lase privlečen

Za lase privlečen je tak, ki je izmišljen, povsem neutemeljen, neresničen.

- To je pa najbolj **za lase privlečena** zgodba, kar sem jih kdaj slišal!

- Ta razlaga se je zdela mami čisto **za lase privlečena**.

lasten pridevnik

Lasten je tak, ki komu pripada ali je za koga značilen.

- Izmisli si dve različni besedili za **lastni** izštevanki.
- Luna nima **lastne** svetlobe.
- Slovenci smo videli svojo bodočnost v samostojnosti – da postanemo narod z **lastno** državo.

STALNE ZVEZE

lastno ime

PRI SLOVENŠČINI **Lastno ime** je ime posameznega bitja, kraja ali posamezne stvari.

- Moje ime spada med **lastna imena** bitij.
- Zemljepisno **lastno ime** je ime posameznega zemljepisnega pojava, npr. kraja, pokrajine, gore, reke, jezera ali morja.
- Stvarno **lastno ime** je ime knjige, časopisa, revije, rubrike v časopisu ali reviji, podjetja ali ustanove.

FRAZEMI

Lastna hvala, cena mala.

Lastna hvala, cena mala pomeni, da hvaljenje samega sebe ni dosti vredno.

- Ne bom se hvalil, naj me ocenijo drugi. Star pregovor namreč pravi: "**Lastna hvala, cena mala**".

na lastni koži ali **na svoji koži**

Na lastni koži pomeni pri sebi, kot lastno izkušnjo.

- Rad bi **na lastni koži** izkusil, kako trdo moraš garati za svoj denar!
- **Na lastni koži** je spoznal, kako je, če si ne upaš stopiti v lastno hišo.
- Posledice je občutil **na svoji koži**.
- Vsi smo občutili **na lastni koži**, kako težko je delati za šolo sam, od doma, ne da bi slišal razlago učitelja.

poznati koga kot lastni žep

Če kdo koga **pozna kot lastni žep**, pomeni, da ga pozna zelo dobro, zlasti njegove negativne lastnosti.

- **Poznala** ju je **kot lastni žep** in vedela, da imata nekaj za bregom.

ujeti se v lastno zanko

Če **se** kdo **ujame v lastno zanko**, pomeni, da je nesreča, ki jo je pripravljala drugim, zadela njega samega.

- Pazite, da **se** ne boste **ujeli v lastno zanko**!

lastnost samostalnik

Lastnost je to, po čemer kaj prepoznamo, ali to, s čimer kaj opišemo.

- Razporedite oblačila in obutev glede na **lastnost**: ima zadrgo / nima zadrge.
- Ob segrevanju se spreminjajo **lastnosti** snovi.
- V katerih **lastnostih** si podoben svojim staršem?

lebdeti glagol

Lebdeti pomeni biti v počasnem gibanju v zraku ali vodi.

- Nad njim **je** na nebu **lebdel** orel.
- Na odprtem morju **lebdijo** planktonski organizmi, plavajo ribe in delfini.
- Magnetni vlaki zaradi močnih magnetov **lebdijo** nad tračnicami in lahko dosežejo zelo velike hitrosti.

leči glagol

1. Leči pomeni namestiti se v vodoraven položaj, navadno za počitek, spanje.

- **Legel je** v senco in zaspal.
- **Legla je** počivat.
- Vsak večer **ležem** k počitku.

2. Leči pomeni priti na kako površino in na njej obstati.

- Prah **je legel** na pohištvo.
- Megla **je legla** na polje.
- Na mesto **je legel** mraz.

led samostalnik

1. Led je voda v trdnem stanju pri temperaturi pod 0 °C.

- Če **led** segrevamo, se začne taliti.
- Ledene gore plavajo na vodi, ker ima **led** manjšo gostoto od vode.
- V ledenih jamah so sekali **led** in ga uporabljali za hlajenje hrane.

2. Led je ledena ploskev.

- **led** na gladini
- S sekiro je vsekala luknjo v **led**, zajela vode v vedro in se vrnila proti domu.
- Inuiti živijo blizu severnega pola, ki je večji del leta pokrit z **ledom** in s snegom.
- Čeprav je nad snežno odejo celo – 30 °C, so rastline in živali v prsti pod snegom ali v vodi pod **ledom** in snegom zavarovane pred premočno ohladitvijo.

FRAZEMI

prebiti led

Če kdo **prebije led**, pomeni, da začne kaj težkega, neprijetnega.

- Niso vedeli, kako se naj vedejo do nje, on pa **je prebil led** in jo spravil v smeh.

spraviti koga na led

Če kdo koga **spravi na led**, pomeni, da ga prevara.

- Vesel je bil, ker ni upal, da jih **bo** tako zlahka **spravil na led**.

lega samostalnik

1. Lega je način, kako je kaj postavljeno ali nameščeno.

- Nariši dve premici v vodoravni **legi**, dva poltraka v navpični **legi** in tri daljice v poševni **legi**.

2. Lega je mesto, kjer je kaj postavljeno glede na druge stvari v prostoru.

- Mesto se je zaradi ugodne prometne **lege** hitro razvijalo.

3. Lega je kraj ali prostor z določenimi značilnostmi.

- osojna **lega**
- prisojna **lega**
- Vinogradi in sadovnjaki so po navadi na sončnih **legah**.

4. Lega je razpon tonov, ki jih lahko tvori človeški glas ali glasbilo.

- V dobi odraščanja se govorna **lega** pri dekletih in fantih zniža.

legenda samostalnik

1. PRI SLOVENŠČINI **Legenda** je zgodba o nadnaravnih pojavih, dogodkih ali ljudeh.

- Dediščina so poleg različnih predmetov tudi miti in **legende**.

• Peter Klepec, oseba iz **legende**, je pomagal šibkejšim in pomoči potrebnim.

• Na Koroškem poznajo **legendo** o dobrem in pravičnem kralju Matjažu.

2. Legenda je navodilo za razumevanje dogovorjenih znakov.

- Pomen znakov izvemo iz **legende**, ki jo ima vsak zemljevid.

lep pridevnik

1. Lep je tak, ki je po videzu ali zvenu prijeten.

- **lep** park
- **lepa** obleka
- **lepa** ženska
- **lepo** dekle
- **lepo** ime
- Izbiram same **lepe** stvari.

- Vse **najlepše** pesmi vam bom zapela.

• Naša hiša stoji na hribu, zato ima okno **lep** razgled po dolini.

2. Lep je tak, ki ima veliko prijetnih ali zaželenih lastnosti.

- **lep** dan
- **lepe** sanje
- **lepo** vreme
- Počitnice v Prekmurju so bile **lepe** in zanimive, saj sem spoznal zelo **lep** del svoje domovine.

• Za nekatere je svit **najlepši** del dneva.

• Pozimi se dogajajo same **lepe** stvari, res bi bilo škoda, da bi jih zamudil!

3. Lep je tak, ki je splošno sprejet kot dober, primeren ali zaželen.

- **lepo** vedenje
- Prepričan sem, da se da vse urediti z **lepo** besedo.

4. Lep je tak, ki je v precejšnji, veliki količini.

- Aha, tukaj sta! Že **lep** čas vaju iščem.
- Pod skakalnico se je nabralo **lepo** število gledalcev.
- Ponujal mu je **lepe** denarce.

STALNE ZVEZE

Lep pozdrav!

Lep pozdrav napišemo na koncu sporočila, ko se od koga poslovimo.

- Hvala za sodelovanje in **lep pozdrav!**
- Se vidimo v šoli! **Lep pozdrav.**

Najlepša hvala!

Najlepša hvala rečemo ali zlasti napišemo komu, ko se mu želimo zahvaliti.

- O, **najlepša hvala** za tole čudovito darilo!
- **Najlepša hvala** za vse, kar sta storili zame.

FRAZEMI

Lepa beseda lepo mesto najde.

Lepa beseda lepo mesto najde pomeni, da s prijaznostjo veliko dosežemo.

- Bodimo prijazni. **Lepa beseda lepo mesto najde.**

Lepa reč!

Lepa reč rečemo, kadar smo nad čim presenečeni, zlasti negativno.

- Nekaj časa se je jezil nanj: »**Lepa reč**, da me kar takole pozabi«.
- »**Lepa reč!**« je bil jezen kmet.

lepiti glagol

1. Lepiti pomeni pritrjevati kako stvar na drugo z uporabo lepila.

- **lepiti** nalepke, znamke
- Papir lahko režemo, prepogibamo in **lepimo**.
- Les je primerna snov za izdelavo letala, ker ga lahko barvamo in **lepimo**.

2. Lepiti se pomeni zaradi lepljivosti pritrjevati se na podlago.

- Dim se je dvigal in saje **so se lepile** na strop in stene.

les samostalnik

Les je snov, iz katere so deblo, veje in korenine dreves, ali kosi iz te snovi.

- izdelovati iz **lesa**
- hrastov, lipov, orehov **les**
- kos **lesa**
- ograja iz **lesa**
- **Les** na vodi plava.
- Nekatero hiše so bile zgrajene iz **lesa**, druge iz kamna ali gline.
- Ljudje sekajo gozdove z namenom, da pridobivajo **les**.

lesen (o lesu) pridevnik

Lesen je tak, ki je iz lesa.

- **lesen** okvir
- **lesena** igrača
- **lesene** stopnice
- Klarinet je **leseno** glasbilo s kovinskimi zaklopkami.

lesen (iz lesa) pridevnik

Lesni je ta, ki je v zvezi z lesom.

- **lesni** črv
- kuriti z **lesnimi** odpadki
- **lesni** pepel
- Najpomembnejša gospodarska dejavnost alpskih pokrajin je turizem, pomembna sta tudi gozdarstvo in **lesna** industrija.

lestev samostalnik

Lestev je priprava s prečnimi deščicami za vzpenjanje ali sestopanje.

- Prisloni **lestev** na deblo visoke češnje.
- Pridržal mu je **lestev**, da je splezal na streho.

lestvica samostalnik

1. Lestvica je majhna lestev.

- Jamarji so se po **lestvici** spuščali v globel.

2. PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI Lestvica je dogovorjena razvrstitev enot kake skupine.

- Po Celzijevi temperaturni **lestvici** ustreza temperatura 0 °C tališču vode, pri katerem led preide v tekočo obliko, in temperatura 100 °C vrelišču vode, pri katerem voda preide iz tekoče v plinasto obliko.

3. PRI GLASBENI UMETNOSTI Lestvica je zaporedje osmih tonov, ki so razvrščeni po višini. Vsaka lestvica ima točno določeno zaporedje celih tonov in poltonov.

- **Lestvica** dobi ime po prvem tonu, npr. **lestvica**, ki se začne na tonu C, je C-durova lestvica.

4. Lestvica je razvrstitev česa po zaporedju.

- Sestavite **lestvico** svojih najljubših popevk.
- V legendi so znaki za ceste, železnice, vodna telesa, naselja ter nadmorske višine. Te so prikazane z barvno **lestvico**.

lešnik samostalnik

Lešnik je užiten plod leske.

- klešče za trenje **lešnikov**
- čokolada z **lešniki**
- **lešniki** in orehi
- Nabrali smo **lešnike**.
- Veverica si jeseni pripravi zalogo hrane za zimo. V skrivališča znosi orehe, **lešnike** in druge plodove.

letalo samostalnik

1. Letalo je zračno plovilo s krili in daljšim trupom, ki se premika zelo hitro.

- športno **letalo**
- **Letala** omogočajo potovanje mnogim ljudem dnevno na vse strani neba.
- Iz Slovenije do Mongolije leti **letalo** osem ur, vlak pa vozi kar šest dni.

• **Letalo** poganjajo plini, ki izhajajo iz reaktivnih motorjev.

• Jadrarno **letalo** nima lastnega pogona, ampak izkorišča zračne tokove.

2. Letalo je igrača ali model, ki predstavlja tako plovilo.

- S kockami, **letali** in avtomobilčki se rada igrata in lepo skrbita zanje.
- Napravi iz risbic papirnata **letala** in jih spuščaj po sobi.

leteti glagol

1. Leteti pomeni premikati se po zraku s perutmi ali krili, navadno v določeni smeri.

- Nad drevesi **letijo** ptice.
- Pingvini so ptice, ki ne **letijo** in živijo le na južni polobli.
- Ptica **leti** s perutmi in se odriva od zraka.

2. Leteti pomeni premikati se po zraku ali v vesolju s tehničnim pogonom, navadno v določeni smeri.

- Raketa **leti** navpično navzgor.
- Letalo **leti** po točno določenem zračnem koridorju.

• Nadzvočno letalo lahko **leti** hitreje od zvoka.

3. Leteti pomeni premikati se po zraku zlasti zaradi sunka, odriva ali udarca, navadno v določeni smeri.

• Če igralec tenisa žogico, ki **leti** proti njemu, močno udari z loparjem, ji spremeni smer in hitrost gibanja.

- Puščice **so letele** proti tarči.
- Kepe **letijo** sem in tja.

4. ČUSTVENO OBARVANO Leteti pomeni zelo hitro se premikati.

- Sneg **leti** z neba.
- Deklica **je letela** prek travnikov in se še ozrla ni.

5. ČUSTVENO OBARVANO Leteti pomeni zelo hitro minevati.

- Leta kar **letijo**.

STALNE ZVEZE

leti, leti

Leti, leti je družabna igra, pri kateri igralci udarjajo s kazalci po mizi in ob navedbi leteče živali ali stvari dvignejo prste.

- Med odmorom smo se igrali **leti, leti**.

leto samostalnik

1. Leto je obdobje dvanajstih mesecev, navadno od januarja do decembra, kot zaključena celota.

- Ta šaljiva stara dunajska pesem je nastala **leta** 1679.
- Tri **leta** imajo 36 mesecev, štiri **leta** imajo 48 mesecev, šest **let** ima 72 mesecev.

2. Leto je tako obdobje kot enota za merjenje starosti ali potekanja časa.

- Mina bo jutri stara osem **let**.
- Pred mnogimi **leti** je 8. februarja umrl France Prešeren.
- Zlezla sem v posteljo in začela brati knjigo, ki je že najmanj pol **leta** samevala na polici.
- Naše glavno mesto je res čudovito in v zadnjih **letih** privablja številne turiste.

STALNE ZVEZE

ново leto

Novo leto je praznik ob začetku leta, navadno 1. januarja, ko drug drugemu v prihajajočem letu zaželimo vse najboljše.

- Nekateri praznujejo v več državah hkrati, druge le v posamezni državi. Tako vsi Evropejci praznujemo **ново leto** 1. januarja.

• Z očijem sva bila za **ново leto** v centru za brezdomce, nesla sva jim hrano in obleke.

- »Srečno **ново leto!**« je rekel in vsakemu posebej stisnil roko.

šolsko leto

Šolsko leto je obdobje s poukom in šolskimi obveznostmi, navadno od septembra do konca junija.

• Kolikokrat boš moral v tem **šolskem letu** še v šolo?

- Na šoli sem bila že v **šolskem letu** 2017/ 2018, vendar nisem bila uspešna, zato 1. letnik ponavljam.

lev samostalnik

Lev je zver, katere samec ima košato grivo in ki živi v Afriki.

- **lev** in tiger
- Savano naseljuje veliko živali: sloni, zebre, žirafe, povodni konji, **levi** in noji.
- **Levi** se večino časa posvečajo bojem, medtem ko levinje skrbijo za hrano.

STALNE ZVEZE

morski lev

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Morski lev** je večji morski sesalec s podolgovatim telesom, podoben tulnju.

- **Morski levi** se v velikih skupinah zbirajo na obalah otokov.

levi pridevnik

Levi je ta, ki je na isti strani telesa kot srce.

- **leva** hlačnica
- **leva** noga, roka
- Kadar ni pločnika, hodimo posamezniki po **levi**, skupina pa po desni strani ceste.
- Pri enačbi morata biti vrednosti na **levi** in desni strani enačaja enaki.
- Za nami je jug (180°), na naši desni strani vzhod (90°) in na **levi** strani zahod (270°). Kompas držimo vodoravno.

levinja samostalnik

Levinja je samica leva, zveri, katere samec ima košato grivo in ki živi v Afriki.

- Levi se večino časa posvečajo bojem, medtem ko **levinje** skrbijo za hrano.
- Za levje mladiče skrbijo vse **levinje**.

levo prislov

Levo pomeni takó, da je na isti strani telesa kot srce.

• Peljeta se čez most in v prvem križišču zavijeta **levo**.

• **Levo** in desno od vrat sta po dve rjavi okni.
• Za nami bo jug, desno od nas vzhod in **levo** od nas zahod.

• Po labirintu se lahko premikaš **levo**, desno, gor, dol in poševno.
• Preden stopijo na vozišče, se morajo prepričati, če to lahko storijo varno (pogledajo **levo**, nato desno in nato še enkrat **levo**).

ličinka samostalnik

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Ličinka** je žival, ki je na stopnji razvoja med jajčecem in bubo ali med jajčecem in odraslo živaljo. Ličinka metulja je na primer gosenica, ličinka žabe pa paglavec.

• Pri metulju se iz jajčeca razvije **ličinka**, ki se zabubi, iz bube pa se razvije odrasel metulj.
• Voluhar se hrani z **ličinkami**, deževniki in koreninicami.

lik samostalnik

1. PRI MATEMATIKI **Lik** je del ravnine, ki ga omejuje sklenjena črta, kot na primer kvadrat ali trikotnik.

• geometrijski **lik**
• Z ravnilom izmeri dolžine stranic tistih **likov**, pri katerih je to mogoče.
• Nekaterim **likom** lahko izmerimo dolžino in širino. Imajo stranice in oglišča.

2. Lik je oseba v književnem delu ali filmu.

• Posamezni **liki** iz glasbene pravljice so predstavljeni z različnimi inštrumenti.

likalnik samostalnik

Likalnik je priprava za glajenje tkanine, sestavljena iz kovinskega dela z gladko ploščo, ki jo segrejemo.

• Pri likanju moramo biti previdni pri nastavitvi temperature **likalnika**.

likanje samostalnik

Likanje je glajenje tkanine z vročim likalnikom.

• pranje in **likanje**
• Bombažni in laneni izdelki niso občutljivi na **likanje**, volna, svila in nekateri sintetični izdelki pa zahtevajo, da z njimi previdno ravnamo.
• Pri **likanju** vam morajo pomagati odrasli, sicer se lahko opečete.

likati glagol

Likati pomeni gladiti tkanino z vlečenjem vročega likalnika po njej.

• Priporočljivo je, da **likamo** na likalni deski, ker lahko likanje prilagajamo telesni višini tistega, ki **lika**.

likoven pridevnik

Likovni je ta, ki je v zvezi z umetnostjo oblikovanja in upodabljanja.

• Ritem na **likovnem** izdelku nastaja na različne načine: ponavljamo lahko čisto enake oblike ali različne oblike, ki so enake velikosti ali podobne barve.

• Kateri **likovni** motivi so pri kiparstvu pogosti?

• Na sredini napišemo naslov **likovnega** dela, na levi strani pa napišemo, za katero tehniko oz. način izdelave grafike gre.

STALNE ZVEZE

likovna umetnost

Likovna umetnost je šolski predmet, pri katerem se učenci učimo risanja, slikanja in oblikovanja.

• Sošolec bo zelo vesel, če mu boš pomagal pospraviti mizo pri **likovni umetnosti**, potem ko si ti svojo že uredil.

lisica samostalnik

1. Lisica je psu podobna zver rdečkasto rjave barve s košatim repom.

• **Lisica** se hrani z zajci, vevericami, pticami in domačo perutnino.

• **Lisica** je odnesla kokoš.

2. Lisice so priprava iz dveh povezanih obročev za vklepanje aretiranih oseb ali zapornikov.

• Policisti so mu nataknili **lisice**.

STALNE ZVEZE

polarna lisica

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Polarna lisica** je lisica, ki ima poleti sivkast, pozimi pa bel kožuh in živi na območjih okoli severnega tečaja.

• **Polarno lisico** pred izgubo toplote ščiti njen debel kožuh.

puščavska lisica

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Puščavska lisica** je majhna lisica svetlo rjave barve z velikimi uhlji, ki živi v severni Afriki.

• **Puščavska lisica**, ki živi v vročih predelih, ima kratko dlako in velike štrleče uhlje, da hitreje izgublja toploto in se ne pregreva.

list samostalnik

1. PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **List** je navadno zelen in ploščat del rastline, ki raste iz veje ali stebela.

- Jeseni z nekaterih dreves odpadejo vsi **listi**.
- 2. List** je navadno pravokoten kos papirja za pisanje, risanje ali tiskanje, ki je lahko spet z drugimi listi v knjigo ali zvezek.
- Popravljen besedilo prepisi na **list** papirja ali v zvezek.

STALNE ZVEZE

jedilni list

Jedilni list je seznam jedi, ki jih lahko naročimo v restavraciji.

- **Jedilni list** ali meni nam običajno prinese natakar.

morski list

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Morski list** je ploščata morska riba, ki živi na morskem dnu.

- **Morski list** napol zarit v pesek moli ven le del glave z očmi.

potni list

Potni list je knjižica s fotografijo, imenom, priimkom, rojstnim datumom in bivališčem, ki jo potrebujemo za prehod iz ene države v drugo.

- Pred prihodom na državno mejo naj potniki pripravijo **potne liste**.

risalni list

PRI LIKOVNI UMETNOSTI **Risalni list** je večji in debelejši list papirja, ki je namenjen za risanje, slikanje.

- Učenci pri likovni umetnosti rišejo na **risalne liste**.

FRAZEMI

biti nepopisan list (papirja)

Če **je** kdo **nepopisan list (papirja)**, pomeni, da je še brez izkušenj.

- Je izkušen dirkač, a v formuli ena še povsem **nepopisan list**.

liti

glagol

1. Liti pomeni zelo močno, v gostih, težkih kapljah padati iz oblakov.

- Kaj deževalo, **lilo je!**
- Ko smo šli v živalski vrt, **je lilo**.
- 2. ČUSTVENO OBARVANO** **Liti** pomeni teči po površini tako, da se zelo vidi, navadno v curku.

- Pot jima **je lil** s čela.
- Solze **so** ji **lile** po licih.
- 3. ČUSTVENO OBARVANO** **Liti** pomeni prihajati kam skozi odprtino.

- Svetloba **je lila** iz barvitih cevi v kotih.

- Zjutraj jo je zbudilo sonce, ki **je lilo** skozi okno.
- Skozi odprto okence **je lilo** sonce.

FRAZEMI

liti kot iz škafa

Če **lije kot iz škafa**, pomeni, da zelo močno dežuje.

- Dež **je lil kot iz škafa**.
- Začelo je **liti kot iz škafa** in nevihti ni in ni bilo konca.
- Več dni zapored **je lilo kot iz škafa**. Reka, ki je tekla skozi mesto, se je razlila po cestah in poplavlila kleti in pritličja hiš.

ljub

pridevnik

1. Ljub je tak, ki ga ima kdo zelo rad.

- Na začetku pisma sem napisal "**ljuba** mama".
- 2. Ljub** je tak, ki je komu zelo všeč.
- **najljubša** jed, pijača
- Moja **najljubša** igrača je avtomobilček.
- Vsaka nova knjiga, ki jo preberem, postane moja **najljubša**.
- Marmelada ali med? Izberi, kar ti je **ljubše**.

FRAZEMI

ljubi bog

Ljubi bog rečemo, ko izražamo začudenje ali navdušenje.

- **Ljubi bog**, ali je to mogoče?

ljubezen

samostalnik

1. Ljubezen je močno čustvo naklonjenosti do druge osebe.

- izkazovati **ljubezen** komu
- starševska **ljubezen**
- **ljubezen** in prijateljstvo
- Družino povezujejo **ljubezen**, medsebojna skrb drug za drugega in občutek varnosti.
- Vsak otrok potrebuje **ljubezen** in varnost.
- 2. Ljubezen** je to, da imamo kaj zelo radi, ali veliko veselje do česa.
- **ljubezen** do narave
- **ljubezen** do risanja
- Vsi so občudovali njeno **ljubezen** do glasbe.

ljubiti

glagol

1. Ljubiti pomeni čutiti močno naklonjenost do druge osebe in biti nanjo navezan.

- **ljubiti** hčer, mater
- **ljubiti** in spoštovati
- Lepotica v pravljici sreča mladeniča, ki jo **ljubi**.

2. Ljubiti pomeni imeti kaj zelo rad ali imeti veliko veselje do česa.

- **Ljubi** svoj rojstni kraj.
- Taborniki **ljubijo** naravo.

3. Če se komu kaj **ljubiti** narediti, pomeni, da je to pripravljen narediti.

- **Se** ti **ljubi** iti plesat?
- Televizijo gledamo včasih zato, ker **se** nam ne **ljubi** učiti, včasih pa za to, da bi se razvedrili in sprostiti.

Ljubljenček samostalnik

Ljubljenček je oseba, ki jo ima druga oseba zelo rada in ji je zelo naklonjena.

- Bratranec je mamin **ljubljenček**.

STALNE ZVEZE

hišni ljubljjenček

Hišni ljubljjenček je manjša domača žival, ki jo imamo navadno v hiši.

- Iz zabojnika za pasje iztrebke bo vzel vrečko in počistil za svojim **hišnim ljubljjenčkom**.

Ljudski pridevnik

1. Ludski je ta, ki izvorno nastane, se prenaša in ohranja med ljudmi, ljudstvom in je navadno razmeroma preprost.

- **ljudski** običaj
- **ljudski** plesi
- **ljudska** glasba
- **ljudska** izštevanka, pravljica
- Ob poslušanju **ljudske** pesmi pojejo in plešejo.
- Iz **ljudskega** izročila poznamo veliko nasvetov za uporabo zdravnih zelišč.
- France Marolt, slovenski skladatelj, zborovodja in etnomuzikolog se je ukvarjal z zbiranjem **ljudskega** glasbenega izročila.

2. Ludski je ta, ki je z zvezi z izvajanjem izvorno ljudske glasbe.

- **ljudski** godci
- **ljudska** glasbila
- Balalajka je rusko **ljudsko** brenkalo s trikotnim lesenim trupom.
- Kdo je posamezne pesmi ustvaril, ne vemo. Ljudske pesmi pojejo **ljudski** pevci.

Ljudstvo samostalnik

1. PRI DRUŽBI **Ljudstvo** je večja skupina ljudi, ki jih povezuje skupen izvor, preteklost, jezik in običaji.

- zgodovina **ljudev**
- Konec starega veka je rimska država propadla. Različna **ljudstva** so se množično preseljevala po Evropi in ustanovljala nove države.

- Kelti so bili **ljudstvo**, ki je pred več kot dva tisoč leti živelo v Evropi, tudi na ozemlju Slovenije.

- Pesmi, ki nastajajo med **ljudstvom** in njihovi skladatelji niso znani, imenujemo ljudske pesmi.

2. Ludstvo je skupnost prebivalcev določenega ozemlja ali države.

- Uradni naziv Slovenije je Republika Slovenija. Republika pomeni, da ima oblast **ljudstvo**, vsi prebivalci Slovenije.

- Tisti, ki jih je **ljudstvo** izvolilo, so predstavniki **ljudstva** in vodijo državo v imenu vseh njenih državljanov in v njihovo dobro.

ločevanje samostalnik

Ločevanje je povzročanje, da kaj ni več skupaj s čim drugim.

- S katerim postopkom **ločevanja** bi najlažje ločil sponke za papir od peska?

ločevati glagol

1. Ločevati pomeni delati, da kaj ni več skupaj s čim drugim.

- Z odlivanjem **ločujemo** trdno in tekočo snov.
- Z magnetom lahko **ločujemo** železne odpadke od drugih odpadkov.

2. Ločevati pomeni vedeti ali upoštevati dejstvo, da se kaj med sabo razlikuje.

- Lahko se naučiš **ločevati** ptičje pesmi in spoznaš, kateri ptici pripadajo.

3. Ločevati pomeni biti vmes.

- Naloga žive meje je, da **ločuje** park od ostalih zemljišč ter da ga zaščiti pred hrupom in prahom.
- Note zapisujemo v takte, ki jih **ločujemo** s takticami.
- Obzorje je navidezna črta, ki **ločuje** površje Zemlje od neba.

STALNE ZVEZE

ločevati odpadke

Ločevati odpadke pomeni ločeno zbirati in odlagati odpadke, na primer papir, steklo in plastično ali kovinsko embalažo.

- **Odpadke ločujmo** in jih odlagajmo v prave zabojnike doma in na ekoloških otokih.

ločiti glagol

1. Ločiti pomeni narediti, da kaj ni več skupaj s čim drugim.

- Nekateri snovi iz zmesi lahko **ločimo**, drugih ne.
- Ko precedimo čaj, **ločimo** trdne dele rastlin od tekočine.
- Kadar naštejemo več stvari, jih **ločimo** z vejico.
- Vzemite jajca in **ločite** beljake od rumenjakov.

2. Ločiti pomeni narediti, povzročati, da se kaj med sabo razlikuje.

- Mnogi se strinjajo, da je prav govor tisto, kar človeka bistveno **loči** od živali.

3. Ločiti se od česa pomeni razlikovati se od koga ali česa.

- Po črni lisi **se** volk **loči** od psa.

- Operni pevci imajo šolane glasove, ki **se ločijo** tudi po višini.

- V čem **se** mlade rastline in živali **ločijo** od starejših?

4. Ločiti pomeni upoštevati dejstvo, da se kaj med sabo razlikuje.

- Po načinu izvajanja **ločimo** godala, brenkala, trobila, pihala, tolkala in glasbila s tipkami.

- Enojajčni dvojčki so si lahko tako podobni, da jih še starši težko **ločijo**.

- Glede na prisotnost različnih pojavov **ločimo** naravno pokrajino in kulturno pokrajino.

5. Ločiti se pomeni prekiniti zakonsko ali partnersko zvezo.

- V mnogih družinah se zakonca ali partnerja po letih skupnega življenja odločita, da ne bosta več živela skupaj, **se ločita**.

- Povedala je, da sta se njena starša odločila, da **se bosta ločila**.

ločje samostalnik

Ločje so travi podobne obvodne rastline z dolgimi olesenelimi stebli, trsje.

- S čolničkom so se prepeljali skozi **ločje** na drugi breg.

- Med obrežnim **ločjem** je bilo polno ptic.

lok samostalnik

1. Lok je priprava za izstreljevanje puščic, sestavljena iz daljšega prožnega dela, ki se ukrivi s potegom za vrstico, pripeto na obeh koncih.

- napeti **lok**

- streljati z **lokom**

- **Lok** danes uporabljamo zlasti kot športni rekvizit, včasih so ga uporabljali za lov na živali ali kot orožje.

- Lena je z **lokom** streljala v tarčo.

- Del **loka**, s katerim izstrelimo puščico, se imenuje tetiva.

2. Lok je to, kar je temu pripomočku po obliki podobno.

- Naš alpski svet predstavlja skrajni vzhodni del širokega in dolgega **loka** evropskih Alp.

3. PRI GLASBENI UMETNOSTI **Lok** je dolga tanka palica, na katero je pripeta konjska žima. Lok uporabljamo za igranje na godala.

- Na godala igramo tako, da nanje godemo z **lokom**.

4. Lok je ukrivljena črta, ki je del krožnice ali je podobna delu krožnice.

- Šestilo zabodi v točko B in nariši **lok** tako, da se bo sekal z že narisanim lokom.

- Spomni se, kaj pomeni, če dve noti istih višin povežemo z **lokom** ali ligaturo.

- Kote označujemo z **lokom**.

STALNE ZVEZE

v loku

V loku pomeni takó, da se zdi, da se oblikuje krožnici podobna ukrivljena črta.

- V zraku je slišala veselo ščebetanje lastovk, ki so se v **loku** spuščale k tlom.

FRAZEMI

izogibati se komu, čemu v velikem loku

Če **se** kdo komu ali čemu **izogiba v velikem loku**, pomeni, da se mu zelo, na daleč izogiba.

- Vlomilci **se** po navadi **v velikem loku izogibajo** stanovalcem in v večini primerov raje zbežijo.

- Uporabnikom priporočamo, da **se** slabim izdelkom **izogibajo v velikem loku**.

lokvanj samostalnik

Lokvanj je vodna rastlina s plavajočimi listi in velikimi belimi okroglimi cvetovi.

- **Lokvanj** raste v stoječih ali zelo počasi tekočih vodah.

- Gnezdo je reka nesla do roba travnika med cvetoče **lokvanje**.

lotevati se glagol

1. Lotevati se pomeni začenjati kako dejavnost ali opravilo, navadno po predhodnem premisleku ali pripravi.

- Kako **se lotevaš** miselnih nalog?

- **Lotevali so se** vsakega posla, samo da se dokopljejo do denarja.

- Avtorica **se** v svojih slikanicah **loteva** pomembnih tem.

2. Lotevati se koga pomeni začenjati se pri njem pojavljati in mu povzročati neprijetnosti in neugodje.

- Menimo, da **se** vseh že **loteva** prehlad, zato smo šli zgodaj spat.

- **Lotevala se** ga **je** vročica.

- Fantov **se** je začel **lotevati** nemir.

lotiti se glagol

1. Lotiti se pomeni začeti kako dejavnost ali opravilo, navadno po predhodnem premisleku ali pripravi.

- **lotiti se** dela, naloge
- **lotiti se** športa
- Najprej je treba zbrati podatke in jih urediti v miselni vzorec ali preglednico. Šele potem **se** lahko **lotimo** tvorjenja besedila.
- Ko sem prišla iz šole domov, nisem vedela, česa naj **se lotim**, da bo popoldne minilo čim bolj zanimivo.
- 2. Lotiti se** obroka ali jedi pomeni začeti ga jesti.
  - Dobro volje **so se lotili** večerje.
  - Vsi **so se** vneto **lotili** palačink.
- 3. Lotiti se** pomeni napasti, zlasti žival drugo žival za hrano.
  - Zdravih in močnih živali **se** piraje običajno ne **lotijo**.
    - Mravlje **so se lotile** kače.
    - **Lotil se je** večjega fanta in ga premlatil.
- 4. Lotiti se** koga pomeni pri njem se pojaviti in mu povzročiti neprijetnosti in neugodje.
  - **Lotil se** ga **je** čuden občutek.
  - **Lotila se** ga **je** velika žalost.

loviti glagol

1. Loviti pomeni skušati zgrabiti, dobiti žival zase kot hrano, plen.

- **loviti** ribe
- **loviti** živali
- Nekatero ptice se prehranjujejo s semeni rastlin, druge z žuželkami, tretje **lovijo** večje živali, nekatere vrste pa so vsejede.
- Činčile **so lovili** zaradi kožuhov, tako da jih v naravi skoraj ni bilo več.
- 2. Loviti** pomeni skušati dohiteti koga, navadno z namenom zgrabiti ga, narediti mu kaj zanj neprijetnega.
  - **Lovili so** ujetnike, ki so bežali iz zaporov.
- 3. Loviti** pomeni skušati prestreči, dobiti zase kaj, kar se navadno hitro premika.
  - Njihovi cvetovi so majhni in manj opaznih barv. Imajo izrastke, ki **lovijo** pelod v zraku.
  - Vzemi zrcalo, ga usmeri v sončno svetlobo in **lovi** sončne žarke.
  - En otrok naj drži platenko za ročaj in **lovi** žogo, ki jo meče drug otrok.
- 4. Loviti** pomeni skušati kaj doseči in to ohraniti.
  - Ko skače, z debelim repom **lovi** ravnotežje.
- 5. Loviti** koga ali **loviti se** pomeni skušati zgrabiti drug drugega pri igri takó, da si sledimo v teku.

- Otroci **smo se** radi **lovili**, skrivali in si izmišljali najrazličnejše igre.
- V sončnem jutru **so se** na travniku **lovili** metulji.

FRAZEMI

loviti sapo

Loviti sapo pomeni težko dihati.

- **Lovil je sapo** in niti besedice ni spravil iz sebe.

luknja samostalnik

1. Luknja je to, kar nastane na mestu, kjer se snov odstrani, pretrga ali predre.

- izvrtati **luknjo**
- Vrvico napelji skozi **luknjo** v sredini zvončka.
- 2. Luknja** je bivališče živali, zlasti pod zemljo.
  - mišja **luknja**
  - Jež si je izkopal **luknjo** in jo postlal z listjem in travo.

STALNE ZVEZE

črna luknja

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Črna luknja** je območje v vesolju s tako močno gravitacijo, da posrka vase celó svetlobo.

- Vesolje je obširen prostor, v katerem najdemo: galaksije in zvezde, osončja in planete, komete, asteroide in druga telesa, **črne luknje** in še marsikaj.

luna samostalnik

1. Luna je nebesno telo, ki kot satelit kroži okoli nekaterih planetov, tudi Zemlje.

- **Luna** kroži okrog Zemlje. Za pot okrog Zemlje potrebuje štiri tedne.
- Osvetljeni del **Lune** je tisti, ki je obrnjen k Soncu.
- Na astronavte na **Luni** deluje manjša sila teže, ker ima **Luna** manjšo maso od Zemlje.
- Včasih vidimo celo **Luno**, včasih le njen del. Včasih pa **Lune** sploh ne vidimo.
- 2. Luna** je osvetljeni del tega nebesnega telesa, kot ga ponoči vidimo na nebu.
  - Zunaj je sijala **luna**.
  - Na nebu je sijal debel krajec **lune**.
  - Zvezde z **luno** na nebu, na tleh pa vse polno razsvetljenih oken.

STALNE ZVEZE

polna luna

Polna luna je Luna, ko je vidna vsa njena površina.

- **Polna luna** je razsvetljevala travnik in gozd.

prazna luna

Prazna luna je Luna, ko je zatemnjena vsa njena površina.

- **prazna luna** in polna luna
- Lunine mene si sledijo takole: **prazna luna** ali mlaj, prvi krajec, polna luna ali ščip in zadnji krajec.

lunin pridevnik

Lunin je ta, ki je v zvezi z Luno, zlasti njenim osvetljenim delom, kot ga ponoči vidimo na nebu.

- **lunina** svetloba
- Občasno je Luna v Zemljini senci in je ne vidimo. Temu pravimo **lunin** mrk.
- Najlepše je, ko se prikaže srebrno zlat prvi **lunin** krajec in obsije vodo v potoku.

STALNE ZVEZE

lunina mena

Lunina mena je vsaka od štirih faz osvetljenosti dela Lune, kot jo ponoči lahko vidimo na nebu.

- Včasih vidimo celo Luno, včasih le njen del. Včasih pa Lune sploh ne vidimo. Tem spremembam pravimo **lunine** mene.
- Ločimo štiri **lunine** mene: prvi krajec, polno luno, zadnji krajec in mlaj.

mačeha samostalnik

1. Če ima oče novo ženo ali partnerico, je ta žena ali partnerica njegovim otrokom iz prejšnje zveze **mačeha**.

- Otrok ima **mačeho**.
- 2. Mačeha** je divja ali vrtna rastlina z enobarvnimi ali pisanimi cvetovi.
- Na vrtu imamo gredico z **mačehami**.

maček samostalnik

1. Maček je samec domače živali z ostrimi kremplji, daljšim repom in brki, ki se oglašja z mijavkanjem.

- Muca se kar ni nehala smukati okoli njega. Tako velikega **mačka** ni srečala še nikoli.
- 2. Maček** je taka žival ne glede na spol.
- Nekega dne je prišel v sobo domači **maček**, kletka pa je bila odprta.
- Ni maral **mačkov**.
- Tiho kot **maček** se je splazil ven.

FRAZEMI

smejati se kot pečen maček ali **režati se kot pečen maček**

Če **se** kdo **smeji kot pečen maček**, pomeni, da se zelo, močno smeji.

- Zvijal sem se in **se** zraven **smejati kot pečen maček**.

- Sedela je v dnevni sobi in **se režala kot pečen maček**.

mačji pridevnik

1. Mačji je ta, ki je v zvezi z mačkami.

- **mačje** oči
- Je mamin **mačji** družabnik.
- S soslednjega vrta se je zaslišalo predirljivo **mačje** petje.
- 2. Mačji** je ta, ki je namenjen za mačke, ga uporabljamo pri negi mačk.
- **mačja** hrana
- Kupili smo ji hrano, posteljo in seveda **mačje** stranišče.
- Mačke so bivale v velikem prostoru, ki je bil svetel in udoben. Povsod so bila plezala in **mačje** igrače.

FRAZEMI

mačje solze

Mačje solze so majhna, nepomembna stvar.

- Šahovska partija traja pet ur. Toliko časa sedeti za šahovnico niso **mačje solze**.

ne biti mačji kašelj

Če kaj **ni mačji kašelj**, pomeni, da tega ni lahko, enostavno narediti, opraviti ali zanemariti.

- Imel je veliko čredo ovac in je bil vsem kos, kar sploh **ni mačji kašelj**.
- Da tako pometeš z vsemi nasprotniki in zmagaš v slalomu in veleslalomu, **ni mačji kašelj**.

mačka samostalnik

1. Mačka je domača živali z ostrimi kremplji, daljšim repom in brki, ki se oglašja z mijavkanjem.

- Imajo enega psa in dve **mački**.
- Psi in **mačke** so v številnih domovih hišni ljubljenci.
- **Mačke** zelo dobro vidijo v mraku. Če njihove oči v temi osvetlimo, se svetijo, ker se od njih odbija svetloba.
- 2. Mačka** je samica take živali.
- 26. aprila je moja **mačka** skotila dva mladiča.
- 3. PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI Mačka** je zver z ostrimi kremplji, daljšim repom in brki, ki lovi iz zasede ter lahko rjove in prede.
- V Rusiji živi največja divja **mačka**. To je sibirski tiger, ki je zelo ogrožen.

STALNE ZVEZE

mačka in miš

Mačka in miš je igra, pri kateri skušamo ujeti igralca, ki ga s sklenjeno verigo okrog njega varujejo ostali igralci.

- Res je imenitno, ko se igrajo slepe miši, **mačko in miš**.
- Igramo se **mačko in miš**.

FRAZEMI

igrati se s kom kot mačka z mišjo

Če **se** kdo **igra** s kom **kot mačka z mišjo**, pomeni, da z njim ravna tako, da se počuti nemočen ali neupošteván.

- Nekdo se pretvarja in jo opazuje ter **se** z njo **igra kot mačka z mišjo**. Nekdo ji nagaja že ves teden.

madež samostalnik

Madež je umazano mesto na čem.

- oljni **madež**
- **Madeže** lahko odstraniš tudi s kisom, z limoninim sokom in s sodo bikarbono.
- Pralna sredstva odstranjujejo **madeže** z oblačil.
- Pod naftnimi **madeži** živali in rastline ne morejo živeti, ker nimajo dovolj kisika.

magnet samostalnik

Magnet je predmet, ki ima dva pola ter privlači železo in nekatere druge kovine.

- Na košček papirja je napisal sporočilo in ga z **magnetom** pritrdil na hladilnik.
- **Magneti** se med seboj odbijajo in privlačijo, odvisno od tega, kako so obrnjeni.

FRAZEMI

biti (pravi) magnet za koga

Če **je** kdo ali kaj **(pravi) magnet za koga**, pomeni, da je zanj zelo zanimiv ali zelo privlačen.

- Zanimive tekme **so pravi magnet za** gledalce.

privlačiti koga kot magnet

Če kdo ali kaj **privlači** koga **kot magnet**, pomeni, da ga zelo zanima ali privlači.

- Ni mi težko prebrati vseh knjig za domače branje, ker me knjige **privlačijo kot magnet**.

magneten pridevnik

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Magnetni** je ta, ki je v zvezi z magnetom.

- Na **magnetni** tabli postavi kroge tako, da ponazarjajo Lunin in Sončev mrk.
- **Magnetni** zapis je na bančnih karticah, s pomočjo magnetov delujejo tudi računalniški trdi disk, televizija, zvočniki in mikrofón.

- Tisti del magneta, ki najbolj privlači **magnetne** kovine, imenujemo **magnetni** pol.

mah samostalnik

1. PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI Mah je rastlina brez cvetov in brez pravih korenin, ki raste na vlažnih in senčnih krajih.

- **Mahovi** so zelene rastline, ki imajo razvita preprosta stebelca in lističe.
  - Na podrtem drevesu lahko odluščiš lubje, odlomiš vejo in si ogledaš **mahove** in lišaje, s katerimi je obraslo.
- 2. Mah** je pas mahu.
- Navadni močerad si bivališče poišče pod listjem ali v vlažnem **mahu**.

maketa samostalnik

Maketa je predmet, ki prikazuje stavbo, prostor ali napravo v pomanjšanem merilu.

- **maketa** gradu
- **maketa** ladje
- V čem se razlikujeta **maketa** in globus?
- S pomočjo hiš in prometnih znakov postavi **maketo** okolice šole.
- Arhitekt lahko naredi **maketo**, da pokaže, kako si je zamislil stavbo in njeno okolico.

malha samostalnik

Malha je preprosta popotna torba za čez ramo.

- Pastirček je imel s sabo **malho** in v **malhi** kos črnega kruha za malico.

mama samostalnik

Če ima ženska otroka, je ta ženska otrokova **mama** ali **mati**.

- Z **mamo** je šel v trgovino.

STALNE ZVEZE

stara mama

Stara mama ali **babica** je mamina ali očetova mama.

- Mamo, očeta in **staro mamo** je skrbelo, kod hodi njihov otrok toliko časa.

mamin pridevnik

Mamin je tak, ki pripada mami, je od mame.

- **mamin** glas
- **mamin** rojstni dan
- V **maminem** trebuhu si dobil hrano in kisik po krvi.
- Mladiček kenguruja raste v **mamini** vreči.

manjšina samostalnik

PRI DRUŽBI **Manjšina** je skupnost pripadnikov naroda, ki živi v drugačnem večinskem okolju ali v drugi državi.

- Slovenska narodna **manjšina** živi na ozemlju Italije, Avstrije, Madžarske in Hrvaške.
- Po mednarodnih sporazumih mora vsaka matična država **manjšini** zagotoviti pravice za družbeni in kulturni razvoj.
- Vsaka **manjšina** ima svojega predstavnika v parlamentu.
- V Sloveniji ne živimo samo Slovenci. V naši državi sta priznani dve narodni **manjšini**.

masa samostalnik

1. Masa je navadno mehka snov za izdelke.

- Nekatero umetno **mase** zdrobimo in jih ponovno uporabimo kot surovino za nove izdelke.
- Nekatero materiale, kot so mavec, vosek, plastične **mase** in steklo, lahko oblikujemo, ko so v tekočem stanju.

2. PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Masa** je temeljna lastnost snovi, ki se kaže s silo pritiskanja telesa na podlago ali odpora pri spremembi hitrosti telesa. Osnovna enota za merjenje mase je kilogram.

- izmeriti **maso** telesa s tehtnico
- **Masa** snovi se pri preoblikovanju, prelivanju ali presipanju ohranja, če le nič ne odvezamo in nič ne dodamo.
- Na astronaute na Luni deluje manjša sila teže, ker ima Luna manjšo **maso** od Zemlje.
- Moški imajo v povprečju večji delež mišic glede na telesno **maso** kot ženske.
- **Masa** telesa ni odvisna od tega, kje v vesolju je telo.

mast samostalnik

Mast je snov iz živalskega maščobnega tkiva, navadno svinjskega.

- svinjska **mast**
- Živila, bogata z maščobami, so olje, margarina, **mast** in oreški.
- V ponev damo žlico **masti** ali olja, nato vanjo položimo pečenice in jo pokrijemo.

maščoba samostalnik

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Maščoba** je trdna ali tekoča snov, ki je živalskega ali rastlinskega izvora in se v vodi ne raztaplja.

- Topla voda in milo raztopita **maščobo** ter odstranita s kože umazanijo.
- Ne jej ocvrtih jedi, hrani dodaj čim manj **maščob**, soli in sladkorja.

- Pingvina pred izgubo toplote varuje gosto perje in debela plast podkožne **maščobe**.

matematičen pridevnik

Matematični je ta, ki je v zvezi z matematiko.

- **matematični** test
- **matematični** učbenik, zvezek
- **matematična** uganka
- **matematično** pravilo
- Sošolki sta tekmovali v reševanju **matematičnih** nalog.
- Z **matematičnimi** simboli zapiši medsebojno lego narisanih premic.
- Žiga enkrat tedensko obiskuje **matematični** krožek.

matematika samostalnik

1. PRI MATEMATIKI **Matematika** je znanost, ki raziskuje računanje, geometrijo ter odnose med števili in količinami.

- učitelj **matematike**
- pouk **matematike**
- učbenik za **matematiko**
- Pravimo, da so soda števila parna, liha pa neparna. To je najlažje poglavje pri **matematiki**.
- 2. Matematika** je šolski predmet, pri katerem se učenci učimo osnove te znanosti.
- Prvi test pri **matematiki** pišemo naslednji četrtek.

material samostalnik

Material je snov, iz katere kaj naredimo.

- kiparski **materiali**
- **Materiali**, kot so plastika, železo, steklo, jeklo, in nove tehnike nam omogočajo gradnjo visokih stavb.

STALNE ZVEZE

naravni material

Naravni material je material, ki ga dobimo v naravi, ni narejen umetno.

- Najstarejša glasbila so bila izdelana iz **naravnih materialov** (les, kamen, kosti).

materialen pridevnik

1. Materialni je ta, ki je v zvezi z navzočimi, vidnimi in otipljivimi stvarmi.

- **materialna** škoda
- Arheolog proučuje **materialne** ostanke iz daljne človeške preteklosti, ko še ni bilo zapisov (posode, orodje, orožje, nakit in okostje).
- Zgodovinski viri so **materialni** viri, na primer predmeti, ki jih je človek ustvaril in uporabljal v

vsakdanjem življenju, pisni viri, ustni viri in avdiovizualni viri.

2. Materialni je ta, ki je v zvezi z denarjem in sredstvi, ki predstavljajo osnovo za življenje ali življenjsko raven.

- **materialna** stiska
- Ljudje, ki živijo v **materialnem** pomanjkanju, živijo v revščini.
- Med **materialne** dobrine štejemo hišo, prevozna sredstva, mobilni telefon in televizijo.

mati samostalnik

Če ima ženska otroka, je ta ženska otrokova **mati** ali **mama**.

- očetova **mati**
- skrbna **mati**
- Dojenčka **mati** doji ali ga hrani po steklenički.
- Otrok je z **materjo** povezan s popkovnico.
- Skozi okno je videl **mater**.

matrica samostalnik

PRI LIKOVNI UMETNOSTI **Matrica** je pri grafiki tiskalna plošča z oblikovanim motivom, ki jo odtiskujemo.

- Za izdelavo **matrice** uporabijo različne materiale, od navadnega kartona, lesa, linoleja do raznih kovinskih plošč.
- **Matrico** lahko izdelamo tudi tako, da po podlagi rišemo z lepilom za les. Ko se lepilo dobro posuši, **matrico** namažemo s tiskarsko barvo in odtisnemo.

med samostalnik

Med je sladka lepljiva snov, ki jo delajo čebele iz medicne ali mane.

- kozarec, lonček, lonec **medu**
- maslo in **med**
- Priporočljivo je, da si čaj sladkamo z **medom**.
- Čebelarji gojijo čebele z namenom pridobivanja **medu**.
- Matica živi tako dolgo, ker se samo ona hrani z matičnim mlečkom, vse druge čebele pa se hranijo s cvetnim prahom in **medom**.

FRAZEMI

med in mleko se cedita *komu kje*

Če se komu kje **cedita med in mleko**, pomeni, da je kje prisotno izobilje ali da kdo živi v izobilju.

- Slovenske izseljence je vabila Amerika, ki je z razvito industrijo (več možnosti za zaposlitev) veljala za deželo, kjer **se cedita med in mleko**.

mednaroden pridevnik

PRI DRUŽBI **Mednarodni** je ta, ki je v zvezi z več državami ali narodi.

- **mednarodna** šola
- Smeri so na kompasu označene z **mednarodnimi** oznakami.
- 1. maj je **mednarodni** praznik dela, ki ga praznujejo v večini držav po svetu.

medved samostalnik

Medved je velika, močna zver s kratkim repom in gostim kožuhom, ki živi tudi v slovenskih gozdovih.

- **Medved** zimo predremlje, polh, jež in jazbec pa zimo prespijo.
- **Medved** dremlje v brlogu.

STALNE ZVEZE

beli medved

Beli medved ali **polarni medved** ali **severni medved** je zelo velik medved z gostim belim kožuhom, ki ima med prsti plavalno kožico in živi okrog Severnega ledenega morja.

- Na Arktiki živi **beli medved**, ena največjih in najlepših živali na svetu.

jamski medved

Jamski medved je izumrli medved iz mlajše ledene dobe.

- V zahodni Sloveniji (Divje babe) so odkrili verjetno najstarejše glasbilo na svetu – piščal, ki je narejena iz kosti **jamskega medveda**.

polarni medved

Polarni medved ali **beli medved** ali **severni medved** je zelo velik medved z gostim belim kožuhom, ki ima med prsti plavalno kožico in živi okrog Severnega ledenega morja.

- Na Arktiki živijo **polarni medvedi**, na Antarktiki pa pingvini.
- Če se bo zaradi podnebnih sprememb led Arktike stalil, **polarni medvedi** ne bodo več imeli svojega življenjskega prostora.

rjavi medved

Rjavi medved je medved, ki se hrani pretežno z rastlinsko hrano in ima rjav kožuh.

- **Rjavi medved** je največja zver v naših gozdovih.
- **Rjavi medved** nima naravnih sovražnikov.

severni medved

Severni medved ali **beli medved** ali **polarni medved** je zelo velik medved z gostim belim kožuhom, ki ima med prsti plavalno kožico in živi okrog Severnega ledenega morja.

- **Severni medved** ima kožuh in podkožno maščevje, ki ga ščiti pred mrazom.

medvedek samostalnik

1. Medvedek je majhen ali ljubek medved.

- Na Kitajskem živijo posebni **medvedki**, imenovani pande.

2. Medvedek je igrača, ki predstavlja medveda.

- stiskati **medvedka** k sebi
- Igral si se s plišastim **medvedkom**.

medvedji pridevnik

Medvedji je ta, ki je v zvezi z medvedi.

- **medvedji** brlog
- **medvedje** šape
- **Medvedji** mladič se je igral na travniku.

FRAZEMI

medvedja usluga

Medvedja usluga je to, kar komu bolj škoduje, kot koristi.

- S pobijanjem pajkov po stanovanju si delamo **medvedjo uslugo**. Kjer so pajki, je manj muh.

megla samostalnik

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Megla** je skupek drobnih vodnih kapljic, ki nastanejo iz vodnih hlapov nizko nad tlemi.

- **megla** se razkadi
- gosta **megla**
- Če se zgostijo v kapljice nizko nad tlemi, nastane **megla**; ta je nevarna za promet, saj povzroča slabo vidljivost.
- Po nižinah v notranjosti Slovenije bo dolgotrajna **megla**.

FRAZEMI

vleči se kot megla

Če **se** kdo **vleče kot megla**, pomeni, da se premika zelo počasi in leno.

- Na poti domov **se je vlekel kot megla**.

meglen pridevnik

Meglen je tak, ki ga spremlja megla.

- **meglen** dan
- Kresničko moramo nositi, če je deževno ali **megleno** vreme, v mraku in ponoči.

mehek pridevnik

1. Mehek je tak, ki se pod pritiskom udere, ki se lahko oblikuje, obdeluje ali grize.

- **mehka** snov
- **mehek** in trd

- Z jezikom ugotoviš, ali je hrana mrzla, vroča, **mehka** ali trda.

- Primešajte moko in gnetite, dokler ne dobite **mehkega**, gladkega testa.

- V **mehkem** blatu in mivki pušča odtise svojih tac.

- Goba za brisanje table je iz **mehke** pene.

2. Mehek je tak, ki je zaradi takih lastnosti in nežnosti do druge površine na dotik prijeten in za uporabo, nošenje udoben.

- **mehka** blazina

- Svilena bluza je **mehka** in lahka.

- Brisače in spodnje perilo morajo biti **mehki** in vpijati vlago.

- Leska ima **mehke** liste.

3. Mehek je tak, ki se zaradi takih lastnosti in nežnosti do druge površine uporablja pri kakem opravilu.

- čistiti kaj z **mehko** krpo, ščetko

- Za slikanje z barvnimi tuši uporabimo okrogle in **mehke** čopiče.

- Črte **mehkega** svinčnika so močnejše in temnejše.

- Dolžina zvoka se določa s pedalom, nanj se igra z **mehkimi** palicami.

4. Mehek je tak, ki ni zelo izrazit, oster, zlasti pri risanju, slikanju ali upodabljanju česa sploh.

- **Mehke**, nežne črte nastanejo, če rišemo na mokro podlago.

- Črnina tuša se je lepo znehčala in nastale so različne **mehke** sivine.

- Slikar je prav mojstrsko upodobil **mehko** svetlobo, ki je obsijala oba dečka in tla pred njima.

5. Mehek je tak, ki ne povzroča hrupa, je pri gibanju za pogled prijeten in eleganten.

- Angleški valček se pleše v parih z **mehkimi** in elegantnimi gibi.

- Slišala sem **mehke** stopinje.

- Zasleduje ga z **mehkim** korakom, neslišno.

6. ČUSTVENO OBARVANO Mehek je tak, ki ima prijeten, neoster zven ali ki je nežen in prijeten.

- **mehka** pomladna noč

- Rog ima **mehak** zvok.

- Poslušala je **mehko** oglašanje čuka.

- Zrak je bil **mehek**.

7. ČUSTVENO OBARVANO Mehek je tak, ki je pri čustvovanju občutljiv, hitro ganjen, ali ki kaže, izraža tako občutljivost.

- **mehak** in ranljiv

- Njen obraz je bil **mehek** in prijazen.

STALNE ZVEZE

mehka voda

PRI GOSPODINJSTVU **Mehka voda** je voda, v kateri je raztopljenih manj mineralnih snovi, ki bi se kot bela obloga odlagale na površinah, kjer voda izhlapeva.

- Da ne uničimo naravne kislosti kože, je za umivanje zelo primerna **mehka voda** in nevtralno milo.

mehke platnice

Mehke platnice pri knjigi so platnice iz tanjšega kartona ali debelejšega papirja.

- Knjiga s trdimi platnicami je stala 25,50 €, knjiga z **mehkimi platnicami** pa 12,90 €.

FRAZEMI

imeti mehka kolena

Če **ima** kdo **mehka kolena**, pomeni, da ima občutek, da malo manjka, pa mu bodo popustila in bo padel.

- Kar padla je na posteljo. Čisto **mehka kolena je imela**.
- Pripravimo se za ples. **Kolena imam mehka**, znotraj pa sem vsa lahkotna.

mehkega srca

Mehkega srca je tak, ki je dober, usmiljen in je hitro ganjen.

- Čeprav je bil **mehkega srca**, se je ujezil.
- Bil je **mehkega srca**. Dobro je videl, kako jim je ta večer hudo.

melodija samostalnik

PRI GLASBENI UMETNOSTI **Melodija** je oblikovno in vsebinsko urejen niz tonov v različnih višinah, ki ima v skladbi ali v stavku določeno vlogo.

- avtor **melodije**
- **Melodijo** lahko pojemo ali igramo na glasbilo.
- Skladatelj zapiše **melodijo** pesmi z notami v notno črtovje.
- V **melodiji** se lahko toni ponavljajo ali gibajo postopoma navzgor ali navzdol, lahko pa se gibajo tudi z večjimi ali manjšimi skoki.

meniti glagol

1. Meniti pomeni imeti o čem svoje stališče ali prepričanje.

- Kaj **meniš**, zakaj je bolje vdihavati zrak skozi nos, in ne skozi usta?
- Kaj **meniš** o trditvi V življenju ne gre brez računalnika?
- »Mislim, da bo kmalu prišel,« **je menila** Mojca.

2. Meniti se pomeni govoriti.

- **Menili smo se** dolgo.
- **Menila sva se** o pomembnih rečeh.

FRAZEMI

ne meniti se za koga, kaj

Če **se** kdo **ne meni za** koga ali kaj, pomeni, da se za to ne zanima ali da ga to ne briga.

- Nihče **se ne meni za** njegove predloge.
- **Ne meni se za** hišo, ki razpada.
- **Ne menijo se za** njegovo trpljenje.

mera samostalnik

1. PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI Mera je vsaka od enot za merjenje.

- Mikrometer je dolžinska **mera**, ki je 1000-krat manjša od milimetra.
  - Vozli so stara pomorska in letalska **mera** za hitrost, ki ustreza navtični milji na uro.
  - Unča je bila do leta 2008 **mera** za zlato in srebro.
- 2. Mera** je dolžina, širina, višina ali debelina.
- Lahko naredi klobuk po **meri** naročnika.
  - Če želimo neki predmet spraviti v škatlo, najprej ocenimo, kolikšne morajo biti **mere** škatle.
- 3. Mera** je obseg ali stopnja česa.

- do neke **mere**
- Danes je naravna pokrajina le še na najbolj nedostopnih območjih, vsepovsod drugod jo je človek preoblikoval in v veliki **meri** tudi uničil.
- Okolje onesnažujemo tudi z ogrevanjem stanovanj in vode, zato je pomembno, da v čim večji **meri** uporabljamo sončno energijo.
- Napišite, v kolikšni **meri** upoštevate priporočila za zdrav način življenja.
- Zaradi turistov je obala v veliki **meri** pozidana.

meriti glagol

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Meriti** pomeni z različnimi pripomočki ugotavljati, kolikšno vrednost ima kaj v primerjavi z enoto (mero) za merjeno količino.

- **meriti** dolžino, obseg, ploščino, prostornino
- Z infrardečim termometrom lahko **merimo** temperaturo, ne da bi se termometer dotaknil telesa.
- Preden so ljudje izdelali ure, kakršne poznamo danes, so čas **merili** s peščenimi ali sončnimi urami.

merjenje samostalnik

Merjenje je ugotavljanje, kolikšno vrednost ima kaj v primerjavi z enoto (mero) za merjeno količino.

- **merjenje** časa, mase, prostornine, temperature
- enota za **merjenje** česa
- Meter je naprava za **merjenje** dolžine.
- V pesmi najprej odtrkaj ritem (četrtinke in osminke) ob **merjenju** dob, nato jo zapoj s solmizacijskimi zlogi.

merski pridevnik

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Merski** je ta, ki je v zvezi z mero, enoto za merjenje.

- Osnovna **merska** enota za dolžino je meter.
- Za merjenje uporabljamo različne **merske** pripomočke, ki merijo dolžino v standardiziranih enotah.

STALNE ZVEZE

mersko število

PRI MATEMATIKI **Mersko število** je število, ki ga zapišemo ob oznaki merske enote in izraža, kolikokrat je količina, ki jo merimo, večja ali manjša od merske enote.

- Izmerjeno dolžino, višino in širino zapišemo z **merskim številom** in mersko enoto, na primer 3 m.

mesec samostalnik

1. Mesec je čas tridesetih ali enaintridesetih dni.

- naslednji, prejšnji, ta **mesec**
  - poletni, zimski **meseci**
  - **mesec** januar, februar
  - **mesec** dni
  - imena **mesec**
  - Leto ima 12 **mesec**. **Mesec** ima 4 tedne ali 5 tednov.
  - Oče dela v mestu in se vrne domov enkrat na **mesec**.
  - Lina se je rodila pred enim **mesecem**.
- 2. Mesec** je zemlji najbližje nebesno telo, ki kroži okoli nje.
- Luna ali **mesec** je Zemljin edini naravni satelit.

meso samostalnik

Meso so zlasti mišice živali kot hrana.

- rdeče **meso**
- kos **mesa**
- **Meso** smo jedli samo ob največjih praznikih.
- Za rast in razvoj potrebujemo snovi, ki so v **mesu**, mleku in mlečnih izdelkih ter jajcih.
- Kremplji in zobje izdajajo, da je lovec, ki se hrani z **mesom** drugih živali.

mesten pridevnik

Mestni je ta, ki je v zvezi z mestom.

- **mestni** avtobus
- **mestni** park
- **mestno** središče
- Naselja delimo na **mestna** in podeželska.

- Prebivalci posameznega kraja se zaradi skupnih interesov povezujejo v krajevne skupnosti, **mestne** četrti in občine.

STALNE ZVEZE

mestna hiša

Mestna hiša je stavba, v kateri poteka vodenje, upravljanje mesta.

- V **mestni hiši** opravlja svoje delo župan mesta.

mestna lastovka

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Mestna lastovka** je lastovka, ki je po hrbtu črno modra, po trebuhu pa bela.

- V mestih živi **mestna lastovka**.

mesto samostalnik

1. Mesto je večje naselje, ki je pogosto tudi središče lokalne samouprave ter gospodarske in kulturne dejavnosti.

- glavno **mesto**
  - veliko **mesto**
  - Največja svetovna **mesta** imajo več milijonov prebivalcev
  - V **mestih** po svetu mnogi ljudje živijo v visokih stolpnih.
  - Luči so po **mestu** pogasili od sedme do devete zvečer.
  - V središču **mesta** je trg, kjer so park, občinska stavba, knjižnica, muzej, galerija, gledališče, kinodvorana in glasbena šola.
- 2. Mesto** je omejen in navadno za kaj določen ali predviden kraj ali prostor.
- pravo, ustrezno **mesto**
  - Odpadke odnesemo s seboj in jih odložimo na zato določena **mesta**.
  - Igrali so se in igrali, zvečer pa pospravili vsako stvar na svoje **mesto**.
  - Podpiše se v volilni imenik. Nato dobi volilni listič ali glasovnico. Z njim odide do posebnega **mesta** na volišču, kjer je popolnoma sam in kjer v miru izpolni glasovnico.
- 3. Mesto** je s kako vrednostjo določen kraj ali prostor.
- Segreta tla segrevajo zrak nad tlemi, ker toplota prehaja z **mesta** z višjo temperaturo na mesto z nižjo temperaturo.
  - S 100 delimo tako, da v deljencu in delitelju prekrijemo ničli na **mestih** enic in desetic.
  - Razporedi črke E, Ž, J na vse mogoče načine. Najprej izberi črko, ki bo na prvem **mestu**, nato tisto na drugem in na koncu tisto za tretjem **mestu**.

STALNE ZVEZE

delovno mesto

Delovno mesto je skupek predvidenih nalog, ki jih ob ustrezni izobrazbi in sposobnostih opravlja zaposlena oseba.

- Z nekaterimi poklici se lahko zaposlimo na različnih **delovnih mestih**.
- Mesto in predvsem njegova okolica sta tudi danes zaradi številnih **delovnih mest** privlačna za naselitev.

glavno mesto

Glavno mesto je mesto v državi, pokrajini ali regiji, ki je izbrano za njeno upravno in politično središče. V glavnem mestu je navadno sedež vlade, parlamenta in drugih pomembnih državnih ustanov.

- Na zemljevidu Slovenije poišči **glavno mesto** in meje s sosednjimi državami.
- Med počitnicami gremo v Rim, **glavno mesto** sosednje Italije.

FRAZEMI

Lepa beseda lepo mesto najde.

Lepa beseda lepo mesto najde pomeni, da s prijaznostjo veliko dosežemo.

- Bodimo prijazni. **Lepa beseda lepo mesto najde**.

meter

meter samostalnik

1. PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Meter** je osnovna enota za merjenje dolžine. Simbol za to enoto je **m**.

- Iz papirja izdelaj 1 **meter** dolg trak.
- En **meter** zapišemo krajše 1 m.
- Koliko **metrov** je dolg hodnik v stanovanju?

2. Meter je priprava za merjenje z označenimi centimetri, decimetri in metri.

- Z **metrom** izmeri dolžino in širino učilnice.

metrum

metrum samostalnik

PRI GLASBENI UMETNOSTI **Metrum** je menjavanje poudarjenih in nepoudarjenih dob, ki je urejeno s taktom.

- Skladbo izvajajte v tridobnem **metrumu** tako, da druga skupina počaka prvo za en takt oziroma tri dobe.
- Pozorno poslušaj **metrum** obeh delov in ugotovi, katera dva plesa lahko zaplešeš na to glasbo.

metulj

metulj samostalnik

Metulj je žuželka z dvema paroma velikih, navadno pisano obarvanih kril in s tipalnicama.

- nočni **metulj**

- pisan **metulj**

- **Metulj** na cvetu z rilčkom sesa nektar.
- Iz bube se razvije **metulj**.

mijavkanje

mijavkanje samostalnik

Mijavkanje je oglašanje z glasovi, značilnimi za mačko.

- Po ulici se je razleglo lajanje in **mijavkanje**.

mijavkati

mijavkati glagol

Mijavkati pomeni oglašati se z glasovi, značilnimi za mačko.

- mačka, maček **mijavka**
- glasno **mijavkati**
- Mačka se je ulegla v košarico in začela **mijavkati**.

mikroorganizem

mikroorganizem samostalnik

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Mikroorganizem** je zelo majhno živo bitje, ki ga lahko vidimo le pod mikroskopom.

- rast **mikroorganizmov**
- razmnoževanje **mikroorganizmov**
- Kvarjenje hrane povzročajo **mikroorganizmi**.

milijon

milijon samostalnik

1. Milijon je število, ki ga zapišemo kot 1.000.000.

- V Sloveniji živi približno dva **milijona** prebivalcev.

- Štejmo do **milijona** po sto tisoč.

2. Milijon je nedoločena zelo velika količina.

- imeti **milijon** izgovorov
- V revnejših državah vsako leto zaradi lakote umre na **milijone** ljudi.

mineral

mineral samostalnik

1. PRI DRUŽBI **Mineral** je naravna snov, ki je sestavni del kamnine in navadno ni živalskega ali rastlinskega izvora.

- Si že kdaj opazoval mavrico, slišal za polarni ali severni sij, občudoval **minerale** in fosile, obiskal katero od naravnih podzemnih jam?

2. PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Mineral** je taka snov, ki je sestavni del telesa in jo v majhnih količinah vnašamo s hrano.

- Zelenjava ima veliko vitaminov in **mineralov**.

mineralen

mineralen pridevnik

Mineralni je ta, ki je v zvezi z mineralom.

- Rastline za svojo rast in razvoj potrebujejo svetlobo in vodo z **mineralnimi** snovmi bolj kot druga živa bitja.

STALNE ZVEZE

mineralna voda

Mineralna voda je voda, ki vsebuje več raztopljenih mineralnih snovi.

- Zdravilna moč tople **mineralne vode** je bila osnova za gradnjo zdravilišč.

minuta samostalnik

1. Minuta je enota za merjenje časa. Ena minuta je šestdeset sekund.

- nekaj **minut**
- Koliko **minut** traja šolski odmor?
- Minutni kazalec na uri kaže **minute**.
- Do pošte hodi 17 **minut**.

2. Minuta je zelo kratek čas.

- Zjutraj vstani kakšno **minuto** prej in zaužij vsaj kakšno malenkost.
- Pridem čez **minuto**!
- Na vrsti je **minuta** za poštevanko.
- Niti za **minuto** te ne smem pustiti samega!

FRAZEMI

do minute točno

Do minute točno pomeni zelo točno.

- Vlaku je prišel **do minute točno**.

mir samostalnik

1. Mir je stanje brez prepira, spora, nasilja ali vojne.

- OZN skrbi za varnost in **mir** v svetu ter se zavzema za nenasilno reševanje sporov med državami.
  - V času **miru** so gradili ceste in druge javne objekte.
  - Otroci imajo pravico, da jih v šoli vzgajajo v duhu razumevanja, **miru**, strpnosti ter prijateljstva med vsemi narodi in skupinami.
- 2. Mir** je stanje brez hrupa in vznemirjenj.
- dati komu **mir**
  - skaliti **mir**
  - živeti v sreči in **miru**
  - Nekateri pri učenju potrebujejo popoln **mir** in tišino, drugi se naučijo več, če poslušajo glasbo ali se s kom učijo.
  - Zdaj lahko v **miru** napišem domačo nalogo.
  - Slaba vest ji ni dala **miru**.

STALNE ZVEZE

pri miru

Pri miru pomeni brez premikanja.

- Človek miruje, kadar čepi, sedi ali stoji **pri miru**.
- Zelo je živahen, ne zdrži **pri miru**.

FRAZEMI

imeti mir (pred kom)

Če **ima kdo mir (pred kom)**, pomeni, da je v stanju, ko ga kdo ne nadleguje ali vznemirja.

- Med počitnicami **je imel** hišnik **mir**.
- Kokoši **niso imele miru pred** lisico.

pustiti koga, kaj pri miru

Če kdo **pusti** koga ali kaj **pri miru**, pomeni, da ga ne moti, nadleguje in vznemirja ali da ne posega v kaj.

- Izgini in me **pusti pri miru**!
- Cvetico **so pustili pri miru**, saj so vedeli, da je ne najdeš kar tako.

Še pes ima rad pri jedi mir.

Še pes ima rad pri jedi mir pomeni, da drug drugega med jedjo ne smemo motiti ali nadlegovati.

- Fotograf je povedal, da ljudi ne fotografira, medtem ko jedo. **Še pes ima rad pri jedi mir**, kajne?

miriti glagol

Miriti pomeni skušati doseči, da kdo postane spet miren, se ne razburja ali ne razgraja več.

- **miriti** napeto situacijo
- »Otroci, otroci!« jih **je mirila** knjižničarka. »V knjižnici ne smete razgrajati!«
- »Potrpi, saj bo kmalu bolje,« ga **je miril**.
- **Mirijo** in tolažijo psa.

misel samostalnik

1. Misel je to, kar nastane pri umskem delovanju ali razmišljanju.

- Zapiši nekaj **misli** o svojem domačem kraju.
  - Katere **misli**, občutki se ti porajajo ob branju?
  - Za hip ga je prešnila nora **misel**.
  - Pri pogovoru ne segamo v besedo in ne prekinjamo, dokler sogovornik ne zaključi **misli**.
- 2. Misel** je umska dejavnost ali razmišljanje.
- Vsak je bil zatopljen v svoje **misli**.
  - V svojih **mislih** snuje resnično neverjetne izume.
  - Oče se je sicer delal, kot da mu razlaga rastline ob poti, v resnici pa je bil z **mislimi** čisto drugje.
  - Z **mislimi** je bila že pri večeru s prijatelji.

STALNE ZVEZE

dobra misel

Dobra misel je zdravilna rastlina z drobnimi rožnatimi cvetovi, ki jo navadno uporabljamo kot začimbo.

- **Dobri misli** pravimo tudi origano.
- **Dobra misel** je šestdeset centimetrov visoka trajnica.
- **Dobro misel** v grški in italijanski kuhinji pogosto uporabljajo.

v mislih

V mislih pomeni samo pri razmišljanju, ne da bi kaj udejanjili, zapisali ali ubesedili.

- Avša nepotrpežljiva, je užaljeno pristavil **v mislih**, ko je stekel mimo.
- Sličice pravilno razvrsti, nato **v mislih** tvori besedilo. Dva učenca naj ustno predstavita svoje besedilo.
- **V mislih** je mrzlično ponavljal besede.

imeti v mislih

Če **imamo** koga ali kaj **v mislih**, pomeni, da o njem (pogosto) razmišljamo.

- Pri vsakem posegu v naravo je treba **imeti v mislih** njegove posledice.
- Veš, katero skladbo **imamo v mislih**?
- Vsak dan **imam v mislih** svojo mamo, ki je zaradi bolezni umrla pred nekaj leti.
- Nenadoma se mi je posvetilo, koga **ima** prijateljica **v mislih**.

FRAZEMI

misli se vrtijo okoli česa

Če **se** komu **misli vrtijo okoli česa**, pomeni, da o tem razmišlja.

- **Misli so se mu vrtele okoli** denarja.
- Ko se znajdem v mučnem položaju, **se** mi **misli vrtijo** samo **okoli** vprašanja, kaj mi lahko spodleti.

priti na misel komu

Če komu kaj **pride na misel**, pomeni, da se tega spomni.

- V miselni vzorec napišemo vse, kar nam **pride na misel**.
- **Na misel mi je prišel** vic, ki mi ga je pred kratkim povedal Anže.
- Kaj takega mi niti **na misel ni prišlo!**

zbrati misli

Če kdo **zbere misli**, pomeni, da se na kaj osredotoči.

- Premolknil je, da **bi zbral misli**.
- Po manjšem zaostanku **je** hitro **zbrala misli** in se zasluženo veselila odličnega dosežka.

- Glasba mi pomaga **zbrati misli**.

miseln pridevnik

Miselni je ta, ki je v zvezi z razmišljanjem, mišljenjem ali mislijo.

- **miselni** proces
- **miselna** igra
- Reševanje ugank, branje in druge **miselne** dejavnosti krepijo delovanje možganov.
- V velikih možganih so čutilna (občutki za vid, vonj, tip, sluh), gibalna in **miselna** središča.

STALNE ZVEZE

miselni vzorec

Miselni vzorec je risba z oblaki in črtami, ki prikazuje pomembne podatke o določenem pojavu, pri čemer je naslov teme zapisan v oblaku na sredini.

- Vsebino opisa živali lahko povzamemo s preglednico ali z **miselnim vzorcem**.

miselni tok

Miselni tok je zaporedje med seboj povezanih misli.

- »Kako ti gre v šoli?« ga je nepričakovano vprašala. Simon ni sledil njenemu **miselnemu toku**.

miš samostalnik

1. Miš je majhen glodalec s sivo ali rjavo dlako, daljšim repom, okroglimi ušesi in koničastim gobcem z dolgimi brki.

- Maček je planil in v enem skoku ujel **miš**.
  - Bela štorclja se hrani z žuželkami, **mišmi**, krti, kuščarji, kačami, polži, včasih tudi z žabami.
- 2. Miš** ali **miška** je namišljen lik v podobi miši, ki nastopa v zgodbah, pesmih in ima človeške lastnosti.

- Gosposka **miš** je živela v veliki hiši v mestu.
  - **Miši** so se želele vpisati v mišjo glasbeno šolo.
- 3. Miš** je predmet ali igrača, ki predstavlja tega glodalca.
- V stranskem žepu je bil mobilni telefon, blok s samolepilnimi papirčki in peresnica ter majhna plastična **miš**.

STALNE ZVEZE

hišna miš

Hišna miš je majhna miš z večjimi ušesi in dolgim poraščenim repom, ki živi v človeških bivaliških ali v njihovi bližini.

- Mladiči **hišne miši** se skotijo goli.

poljska miš

Poljska miš je majhen glodalec z rjavim kožuhom po hrbtu in sivo dlako po trebuhu, ki živi na poljih in se hrani s travo, pšenico, koruzo.

- **Poljska miš** se večinoma hrani z zelenimi rastlinami.

- Žito, ki so ga posejali na polju nad domom **poljske miši**, je zrastle že tako visoko, da je bilo pravi neprehodni gozd.

mačka in miš

Mačka in miš je igra, pri kateri skušamo ujeti igralca, ki ga s sklenjeno verigo okrog njega varujejo ostali igralci.

- Res je imenitno, ko se igrajo slepe miši, **mačko in miš**.

- Igramo se **mačko in miš**.

slepe miši

Slepe miši je igra, pri kateri skušamo s prevezanimi očmi uloviti ostale igralce.

- Igrali smo se skrivalnice in **slepe miši**.

- Poznaš igro **slepe miši**? Katerega čutila ne smeš uporabljati pri tej igri?

zobna miš

Zobna miš ali **zobna miška** je domišljjsko bitje, ki v zameno za odpadli mlečni zob prinese darilo, denar.

- Ti verjameš v **zobne miši**?

FRAZEMI

igrati se s kom kot mačka z mišjo

Če **se** kdo **igra** s kom **kot mačka z mišjo**, pomeni, da z njim ravna tako, da se počuti nemočen ali neupoštevane.

- Nekdo se pretvarja in jo opazuje ter **se** z njo **igra kot mačka z mišjo**. Nekdo ji nagaja že ves teden.

moker kakor miš

Moker kakor miš pomeni povsem moker.

- Daleč je do prvih hiš, sem že **moker kakor miš**!

tiho kot miš

Tiho kot miš pomeni zelo tiho ali povsem tiho.

- »Samo da te ne sliši. Bodi **tiho kot miš**,« je dejala.

- Sedél je na okenski polici **tiho kot miš**.

miška samostalnik

1. Miška je majhna ali ljubka miš.

- Orel vidi mnogo bolje od človeka. Tudi visoko iz zraka vidi **miško** na tleh.

- Iz svoje luknje je pokukala **miška**.

2. Miška ali **miš** je namišljen lik v podobi miši, ki nastopa v zgodbah, pesmih in ima človeške lastnosti.

- Nekega dne so šle v gledališče muca in **miške**.

- Vedel je, da živi v bližini majhna **miška**, pa se je ni upal vprašati, če bi se hotela igrati z njim.

3. Miška je predmet, igrača ali sličica, ki predstavlja miš.

- Moj hišni ljubljencek je plišasta **miška**, ki jo imam zelo rada.

- Učiteljica hodi z žigom in blazinico od klopi do klopi in deli **miške** v zvezke.

- Na ovojnico nariše sivo **miško** z dolgimi brki in repkom.

4. Miška je manjša naprava ovalne oblike, navadno z dvema tipkama in kolescem, ki jo uporabljamo pri delu z računalnikom.

- Z **miško** klikni na povezavo.

- Za računalnik je plačal 332 €, za monitor 105 €, tipkovnica je stala 21 € in **miška** 11 €.

5. Miške so ocvrto pecivo okroglaste oblike, ki ga navadno jemo v pustnem času.

- V pustnem času bomo v hotelu cvrli **miške** in izdelovali pustne maske.

STALNE ZVEZE

zobna miška

Zobna miška ali **zobna miš** je namišljeno bitje, ki v zameno za odpadli mlečni zob prinese darilo, denar.

- Le kaj mu bo prinesla **zobna miška**?

miza samostalnik

Miza je kos pohištva z ravno ploščo in navadno štirimi nogami, za katerim jemo, pišemo.

- delovna **miza**

- igralna **miza**

- kuhinjska **miza**

- pisalna **miza**

- V hiši smo imeli krušno peč, veliko **mizo** z leseno klopjo in predalnik.

- Skrbno je pospravila po stanovanju in razpostavila knjige in zvezke po pisalni **mizi**, kot da je ravno sredi vnetega učenja.

- V Zairu imajo vsak dan na **mizi** kuhane banane, tako kot imamo pri nas krompir.

mlad pridevnik

1. Mlad je tak, ki je v prvem obdobju življenja.

- **mlad** bralec, poslušalec

- **mlajši** brat
- **mlajša** sestra
- **mlado** dekle
- Šolski otroški pevski zbor vabi k vpisu **mlade** pevce in pevke, stare od 6 do 11 let.
- Brat in sestra sta spala v dnevni sobi, jaz pa pri starših v spalnici, ker sem bila **najmlajša**.
- Iz iker se razvijejo **mlade** ribe.
- Kmečka lastovka dvakrat na leto v gnezdo znese po pet belih jajc, iz katerih se izvalijo **mlade** lastovke.

2. Mlad je tak, ki je v prvem obdobju rasti.

- **mladi** poganjki
- **mlado** drevo
- Srne obirajo **mlado** listje na gozdnem drevju.
- Za paradižnikovo solato potrebujemo paradižnike in malo **mlade** čebule.

3. Mlad je tak, ki obstaja šele malo časa.

- **mlad** par
- **mlada** družina
- **Mladi** mamici sem pomagala potiskati voziček čez cesto.
- **Najmlajše** glasbilo med pihali je saksofon.

mladič samostalnik

Mladič je mlada, še neodrasla žival.

- Na dimnikih, električnih in telefonskih drogovi sem opazil gnezda, v njih pa štorklje z **mladiči**.
- Pasji **mladiči** pri samici sesajo mleko.

mladost samostalnik

Mladost je čas v človeškem življenju od otroštva do zrelih let.

- Starši so v **mladosti** za merjenje temperature uporabljali le živosrebrne termometre.
- Prosi starejše ljudi, naj ti opišejo ljudski običaj, ki se ga spomni iz svoje **mladosti**.
- Povprašaj stare starše, ali še znajo zapeti pesmi, ki so jih prepevali v **mladosti**.
- V **mladosti** sem rad in veliko bral.

mleko samostalnik

1. Mleko je hranilna bela tekočina, ki jo sesajo mladiči pri sesalcih.

- Pasji mladiči pri samici sesajo **mleko**.
  - Mladič kenguruja več mesecev živi samo od **mleka**.
  - Nekje ob hiši ima mama muca tri majhne mucke, ki sesajo **mleko**.
- 2. Mleko** je belo, tekoče živilo, ki ga dajejo krave, koze, ovce.
- kravje **mleko**

- kozje **mleko**
  - ovčje **mleko**
  - Pred vrati je vsako jutro stala steklenica toplega kozjega **mleka**.
  - Lara je pristavila na štedilnik lonček z **mlekom**, da bi si pripravila kakav.
  - V trgovini sem kupil en liter **mleka**.
- 3. Mleko** je živilo v obliki belkaste tekočine, ki ga pridobivamo iz nekaterih oreškov, plodov.
- Poznamo tudi rastlinsko **mleko**, npr. kokosovo **mleko** (to je beli sok, ki je v sredici kokosovega oreha) ali sojino **mleko** (to je narejeno iz skuhanе, zmlete soje), riževo **mleko** in mandljevo **mleko**.
- 4. Mleko** je tekoča bela krema, navadno za nego, zaščito kože.
- Redno uporablja **mleko** za telo.
  - Na hrbet sem ji iztisnil gosto lužico **mleka** za sončenje in ji ga začel vtirati v kožo.

mnenje samostalnik

1. Mnenje je lastno stališče, prepričanje o kom ali o čem.

- drugačno **mnenje**
  - splošno **mnenje**
  - Svojo strpnost pokažemo tako, da sprejemamo **mnenje** drugih.
  - Katere so po tvojem **mnenju** prednosti življenja na podeželju?
  - Vsakdo lahko pove svoje **mnenje**.
- 2. Mnenje** je pozitivno ali negativno vrednotenje, ocena koga ali česa.
- Mnogi ljudje si o drugih ustvarijo slabo **mnenje**, še preden jih dobro spoznajo.
  - Ocena je besedilo, v katerem avtor pove svoje **mnenje** o kakem delu in ga utemelji.

množenec samostalnik

PRI MATEMATIKI **Množenec** je število, ki se pri množenju poveča tolikokrat, kolikor znaša množitelj.

- Kolikšen je **množenec**, če je množitelj 7, zmnožek pa 91?
- Koliko je zmnožek, če je množitelj največje dvomestno število, **množenec** pa najmanjše štirimestno število?

množenje samostalnik

PRI MATEMATIKI **Množenje** je računsko operacija, s katero prikažemo seštevanje enakih seštevancev.

- Če je pri **množenju** vsaj en od faktorjev 0, potem je zmnožek vedno enak 0.

- Kadar v številskem izrazu ni oklepaja, imata **množenje** in deljenje prednost pred seštevanjem in odštevanjem.
- Pri **množenju** lahko vrstni red faktorjev poljubno spreminjamo.

množica samostalnik

- 1. Množica** je velika skupina ljudi.
  - Pozdravljene, maškare! Hvala, ker se vas je zbrala tako velika **množica**.
- 2. PRI MATEMATIKI Množica** je skupina elementov s skupno lastnostjo.
  - Zelene lego kocke so elementi **množice** Z in **množice** L.
  - D je **množica** vseh sodih števil, ki so manjša od 20.
  - Krožnica je **množica** točk v ravnini, ki so enako oddaljene od izbrane točke – središča.
  - Primer zapisa **množice** sodih števil do 15: $S = \{2, 4, 6, 8, 10, 12, 14\}$.

STALNE ZVEZE

osnovna množica

PRI MATEMATIKI Osnovna množica je množica, ki jo sestavljajo vsi obravnavani elementi.

- Narisal je **osnovno množico** Z in znotraj nje označil podmnožico K.
- **Osnovna množica** so števila od 0 do 10. Dani sta podmnožici $A = \{0, 1, 4, 5, 7\}$ in $B = \{0, 4, 7, 9\}$.

prazna množica

PRI MATEMATIKI Prazna množica je množica, ki nima nobenega elementa.

- V množici K so geometrijski liki, v množici Z pa geometrijska telesa. Presek obeh množic je **prazna množica**.

FRAZEMI

zaradi množice dreves ne videti gozda ali **zaradi dreves ne videti gozda**

Če kdo **zaradi množice dreves ne vidi gozda**, pomeni, da zaradi prevelike osredotočenosti na posamezno stvar ne vidi celote.

- Težave vas včasih tako obremenijo, da **zaradi množice dreves ne vidite gozda**.

množina samostalnik

1. PRI MATEMATIKI Množina je določena večja količina.

- Izdelujejo prelepo belo platno v velikih **množinah** in ga poleg belega čistega sukanca često pošiljajo v druge dežele.

- Sklepaj z **množine** na enoto in izračunaj, koliko stane ena knjiga, če stanejo tri knjige 18 evrov.
- 2. PRI SLOVENŠČINI Množina** je slovnično število, ki zaznamuje tri ali več stvari.
  - Samostalnikom lahko določimo število: ednino, dvojino ali **množino**.

množitelj samostalnik

PRI MATEMATIKI Množitelj je število, s katerim se množi.

- Kolikšen je množenec, če je **množitelj** 7, zmnožek pa 91?

množiti glagol

PRI MATEMATIKI Množiti pomeni delati računsko operacijo, pri kateri se množenec poveča tolikokrat, kolikor znaša množitelj.

- **množiti** s tri
- Zna že **množiti** in deliti.

moč samostalnik

1. Moč je sposobnost, da opravljamo fizično ali umsko delo, prenašamo telesne ali duševne napore.

- psihična **moč**
- telesna **moč**
- ustvarjalna **moč**
- življenjska **moč**
- Pri vajah na krogih in konju z ročaji potrebujejo telovadci še posebej veliko **moči**.
- Janezu zdravnik svetuje, naj gre na deželo in si nabere novih **moči** za delo.

- Trudimo se po svojih najboljših **močeh**.
- Čutil sem, kako mi iz telesa odteka **moč**.
- Spremembe zahtevajo veliko **moči**.

2. Moč je zmožnost česa, da opravlja svojo funkcijo, izpolnjuje svojo vlogo, namen.

- **moč** čarovnije
- zdravilna **moč**
- Še pred nekaj desetletji so ljudje dobro poznali zdravilno **moč** zelišč in so si z njimi blažili zdravstvene težave.
- Gozdna tla imajo neverjetno **moč** čiščenja.
- Glasba ima veliko vlogo pri premagovanju nesoglasij, saj njena **moč** združuje in zblizuje ljudi različnih dežel in kultur.
- Vse je tako, kot se mi je sanjalo: urok je izgubil **moč**.

3. Moč je sposobnost ali zmožnost koga ali česa, da usmerja, vpliva, učinkuje na ljudi, družbeno ureditev, razmere ali svet okoli sebe nasploh.

- Plemstvo je imelo v srednjem veku največ **moči**, posebnih pravic in premoženja.

- Tisti, ki ustrahujejo, so prepričani, da si tako prestrašen, da si o dogodku ne boš upal povedati drugim. Ravno to jim daje **moč**.
  - Čarovnik je stal na drugi strani reke. Čez vodo ni smel, tam se je končala njegova **moč**.
- 4. Moč** je stopenjska značilnost česa glede na intenzivnost, kot jo zaznavamo ali izmerimo.
- **moč** bolečine
  - **moč** vetra
  - **Moč** vetra je odvisna od hitrosti, s katero piha.
  - Voda z veliko **močjo** dviga skale in kamenje, odnaša rodovitno prst, trga rečne bregove in ceste.
  - Luna je zaradi vedno večje gostote dreves izgubljala **moč**.

STALNE ZVEZE

srčna moč

Srčna moč je travniška rastlina z rumenimi cvetovi, nazobčanimi listi in zdravilno koreniko.

- **Srčna moč** raste razširjeno po travnikih in pašnikih, ob gozdnih robovih in na šotnih tleh po vsej Sloveniji.

FRAZEMI

na moč ali **na vso moč**

Na moč pomeni zelo.

- Pripoved je napisana **na moč** preprosto.
- Bilo je pozimi in burja je brila **na vso moč**.
- Nika se je začela **na vso moč** veseliti počitnic.

Noč ima svojo moč.

Noč ima svojo moč pomeni, da se ponoči vedemo manj razumno, premišljeno ali da se lahko zgodi kaj nenavadnega, nepričakovanega, kar se čez dan ne bi.

- **Noč ima svojo moč** in še dobro, da se v temi vsega prav dobro ne vidi.
- **Noč ima svojo moč** in bilo me je malo strah, da se mi ne bi kaj zgodilo.

V slogi je moč.

V slogi je moč pomeni, da sodelovanje prinaša uspeh.

- Prišli bova skupaj, da ti pomagava. Saj veš, **v slogi je moč**.
- Vsi smo bili vključeni v delo in veljalo je geslo: **v slogi je moč**.

V znanju je moč.

V znanju je moč pomeni, da imamo z znanjem, izobrazbo večje možnosti za uspeh, kakovostno in izpolnjeno življenje.

- Prizadevala si bom za odprtost in vseživljenjsko učenje. **V znanju je moč**.
- Danes je znanje še vedno največ vredno. **V znanju je moč**.

združiti moči

Če kdo **združi moči** s kom, pomeni, da začne kaj delati ali delovati skupaj s kom ali v skupno dobro.

- Pri uprizoritvi lahko **združite moči** z učenci preostalih četrth razredov.

moči glagol

Moči pomeni imeti sposobnost, moč ali možnost narediti kaj.

- ne **more** delati, hoditi
- Tega **ne morem** razumeti.
- Ptič **ni mogel** leteti.
- **Ne morem** več jesti.
- **Ni mogel** priti do nje.
- Tako umazan **ne more** domov.

model samostalnik

1. Model je to, kar v manjši obliki ali poenostavljeno predstavlja podobo, vsebino ali delovanje česa.

- Globus je pomanjššan **model** Zemlje.
  - S paličicami in plastelinom so izdelali **modele** geometrijskih teles.
  - Napravi načrt in sestavi **model** delovanja mišic na nadlahti.
- 2. Model** je pripomoček, s katerim med izdelavo dajemo izdelkom obliko.
- Vosek stopimo in vlijemo v glinene, lesene ali druge **modele**.
  - Piškote oblikujemo s kovinskimi **modeli**.
- 3. Model** je različica, tip izdelka ali naprave.
- nov **model** telefona
  - Na izbiro so imeli tri **modele** potapljaških mask, in sicer zelene, modre in rdeče.
  - Pri nakupovanju pralnega oz. pomivalnega stroja izbiramo varčnejše **modele**.
- 4. Model** je oseba, ki jo slikar, kipar ali fotograf upodablja.
- Portret smo risali po živem **modelu**.
  - V fotografskem studiu so iskali **modele** za slikanje.

moderen pridevnik

Moderen je tak, ki je v skladu z najnovejšimi pravili, tehniko ali splošnim okusom določenega časa.

- **moderna** obleka, pričeska

- Pred več sto leti, ko sta nastali stavbi zgoraj, so bile v arhitekturi **moderne** simetrične oblike.
- Rimljani so v svoji državi, kamor je spadalo tudi slovensko ozemlje, gradili za tiste čase zelo **moderna** naselja – mesta.
- Kraji, ki so ležali blizu železniške proge, so se začeli hitro razvijati in so postali **modernejši**, dobili so železniška postajališča, trgovine in tovarne.

STALNE ZVEZE

moderna doba

PRI DRUŽBI **Moderna doba** ali **sodobnost** je najkrajše obdobje človeške zgodovine, v katerem trenutno živimo.

- Zgodovino razdelimo na pet zgodovinskih obdobj: na prazgodovino, stari vek, srednji vek, novi vek in **moderno dobo** ali sodobnost.

mojster samostalnik

Mojster je oseba, ki zna kaj narediti zelo dobro, zlasti zaradi veliko vaje, izkušenj in talenta.

- kuharski **mojster**
- Prepisovalci knjig so bili veliki **mojstri**. Ne samo, da so knjige prepisovali z zelo lepo pisavo, knjige so tudi bogato okrasili.
- Petrarca ni bil samo **mojster** jezika, temveč tudi pesnik čustveno pristne, boleče in radostne ljubezenske poezije.
- V rolkanju je že pravi **mojster**.

STALNE ZVEZE

tonski mojster

Tonski mojster je oseba, ki pri snemanju zvoka skrbi, da je zvočni zapis čim boljši.

- **Tonski mojster** predvaja posneto glasbo in skrbi za različne šume (denimo grmenje).

FRAZEMI

Vaja dela mojstra.

Vaja dela mojstra pomeni, da je za dobro obvladanje česa treba veliko vaditi.

- Pri kuhanju prav gotovo velja pregovor »**vaja dela mojstra**«.

moka samostalnik

1. Moka je v prah zmleto zrnje žita, ki ga uporabljamo pri pripravi kruha, peciva ali testenin.

- domača **moka**
- koruzna, pšenična, ržena **moka**
- Babica je iz **moke**, mleka, kvasa in soli zamesila testo.
- V receptu je pisalo, da moramo uporabiti 900 g **moke**.

- Tip **moke**, ki je naveden na embalaži, nam pove, koliko mineralnih snovi vsebuje določena vrsta **moke**.

2. Moka je mleta snov iz posušenih plodov, ki jo uporabljamo pri pripravi jedi.

- čičerikina, kokosova **moka**
- Kroglice, napojene v čokoladi, povaljamo v kokosovi **moki**.
- Kupila je čičerikino **moko** in malo soli.
- V rožičevi **moki** je veliko kalcija.

STALNE ZVEZE

bela moka

Bela moka je moka, pri kateri pri mletju odstranijo ovojnice zrn.

- Mama vsipa **belo moko** v veliko modro skledo in vsa kuhinja diši po moki.
- S svojega jedilnika je črtala sladkarije, **belo moko** in hitro prehrano.

črna moka

Črna moka je moka, ki deloma vsebuje cela zrna, skupaj z ovojnicami.

- Spekel je štrudelj iz zdravju bolj prijazne **črne moke**.

polnozrnata moka

Polnozrnata moka ali **polnovredna moka** je moka, ki vsebuje cela zrna, skupaj z ovojnicami.

- Pred pripravo pice so opozorili, da **polnozrnata moka** v testu preprečuje nastanek značilne hrustljave skorje klasične pice.

polnovredna moka

Polnovredna moka ali **polnozrnata moka** je moka, ki vsebuje cela zrna, skupaj z ovojnicami.

- Če zmeljemo celo žito, dobimo **polnovredno moko**, ki je bogatejša s hranilnimi snovmi ter zato bolj zdrava.

FRAZEMI

Iz te moke ne bo kruha.

Iz te moke ne bo kruha pomeni, da vloženo delo ne bo imelo rezultatov ali da se prizadevanje ne bo uresničilo.

- Otroci so hoteli spat zunaj, a so jim rekli, da **iz te moke ne bo kruha**.

molčati glagol

1. Molčati pomeni biti tiho, ne odzivati se z besedami.

- Simon **je molčal**. Ta pogovor mu ni bil všeč že od vsega začetka.

- Nika **je molčala**. Bila je užaljena in šlo ji je na jok.
  - Neprijazno ga je pogledal in mu rekel: »Raje **molči!**«
  - Nona včasih ne zna **molčati**, a nonu to prija.
- 2. Molčati** pomeni ohranjati skrivnost ali ne razkrivati česa, kar vemo.
- Ozrl se je na vse strani, potem pa spregovoril: »Ali znate **molčati?**«
  - Obljubila sem **molčati** in **molčala bom!**
  - »Kdo je to naredil, povejte!« **Molčali smo.**
- 3. Molčati** pomeni ne opozarjati, ne odzivati se na napake, nepravilnosti in krivice.
- Vsako nasilje je nedopustno in o njem ne smemo **molčati**.
  - Ob metanju na milijone ton hrane v smeti **molčimo** in si zatiskamo oči pred svetovno lakoto.
  - Literatura ne sme **molčati**, ampak se mora odzivati na družbena dogajanja.
- 4. Molčati** pomeni biti v stanju brez hrupa ali povsem brez zvoka.
- Telefon **je molčal**.

FRAZEMI

Kdor molči, desetim odgovori.

Kdor molči, desetim odgovori opisuje položaj, ko je bolje ne reči nič.

- Kolegu, ki govori neumnosti, bi želel reči: »**Kdor molči, desetim odgovori.**«

molčati kot grob ali **molčati kot riba**

Molčati kot grob pomeni biti povsem tiho.

- Nekaj časa je sedel ob meni kot kup nesreče in **molčal kot grob**.

mol samostalnik

1. Mol je stanje, ko je kdo tiho, se ne odziva z besedami.

- »Kje so tvoji starši?« je po kratkem **molku** vprašal policist.
- Nad množico se je zgrnil **mol**.

2. Mol je stanje brez hrupa ali povsem brez zvoka.

- Pozimi narava počiva v belem **molku**.
- Med skalami je vladal **mol**.
- Stara hiša se je potopila v **mol**.

STALNE ZVEZE

volilni mol

Volilni mol je zakonsko določeno obdobje pred volitvami in med njimi, ko politične stranke ne smejo nagovarjati volivcev.

- Na dan **volilnega molka** je pisati o domačih političnih temah vsekakor precej tvegano dejanje.
- V Sloveniji se **volilni mol** začne 24 ur pred dnevom glasovanja in traja do zaprtja volišč.

FRAZEMI

zaviti se v mol

Če **se** kdo **zavije se v mol**, pomeni, da ne pove nič, ne poda nobenih informacij.

- Kadar koli smo hoteli izvrtati kaj več, so **se** ljudje **zavili v mol**.

• Po objavi poročila **se** je **zavil v mol** in dogodkov ni želel komentirati.

morati glagol

1. Morati pomeni, da je nujno ali potrebno, da kdo kaj dela ali naredi.

- Vsak dan **moramo** dovolj počivati.

2. Morati pomeni, da je nujno ali potrebno, da ima kdo ali kaj določeno lastnost.

- Učil ga je, da **mora** biti pošten.
- Odgovor **mora** biti pravilen.

morebiten pridevnik

Morebiten je tak, ki je mogoč, lahko resničen ali se lahko zgodi.

- **morebitne** težave
- Pilot spremlja strokovno literaturo ter opravlja teste s področja poznavanja letal in postopkov ob **morebitnih** nesrečah.
- Sadje in zelenjavo pred zaužitjem umijemo, da odstranimo **morebitna** škropiva.
- Oglaševalci se morajo pri oglaševanju držati določenih pravil in ne smejo zavajati **morebitnih** kupcev z neresničnimi informacijami.

morje samostalnik

1. Morje je slana voda, ki obdaja kopno.

- Ladja je odplula na **morje**.
- Prva živa bitja – enoceličarji – so nastala v **morju** pred nekaj milijardami let.

2. Morje je kraj ob morju, kamor se hodi na počitnice.

- Gremo na **morje**.

3. Morje je nedoločena zelo velika količina.

- Iz telovadnice se je zaslišalo **morje** glasov.
- Dobil je **morje** poljubov in objemov.

morski pridevnik

Morski je ta, ki je v zvezi z morjem, slano vodo, ki obdaja kopno.

- **morski** breg

- **morski** zaliv
- **morska** voda
- **morsko** dno
- Galeb si naredi gnezdo v skalovju na **morski** obali.
- Na **morskem** dnu živijo živali, ki se premikajo tako, da hodijo.

STALNE ZVEZE

morska bolezen

Morska bolezen je slabost ali neprijeten občutek v telesu, ki ga povzroča gibanje. Morsko bolezen običajno občutimo pri vožnji z vodnimi vozili.

- Zaradi velikanskih valov je dobil **morsko bolezen**.

morska krava

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Morska krava** je velik morski sesalec, ki se prehranjuje z rastlinami.

- **Morska krava** je ogrožena živalska vrsta.

morska trava

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Morska trava** je travi podobna rastlina, ki raste na **morskem** dnu ob obalah.

- Morje je nanese na obalo kupe **morske trave**.

morska vetrnica

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Morske vetrnice** so skupina ožigalkarjev s kroglastim trupom in več lovkami, ki živijo pritrjene na **morsko** dno.

- Na morju sem opazovala **morske vetrnice**.

morska zvezda

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Morska zvezda** je žival s petimi ploščatimi kraki, ki živi na **morskem** dnu.

- Podvodne skale so bile pokrite z **morskimi zvezdami**.

morski ježek

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Morski ježek** je majhna okrogla žival z bodicami, ki živi na **morskem** dnu.

- V morju je stopil na **morskega ježka** in bodica se mu je zadržala v kožo.

morski konjiček

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Morski konjiček** je majhna riba, ki ima podolgovato glavo, ki spominja na konjsko, in zavrt rep.

- **Morski konjički** plavajo pokončno.

morski lev

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Morski lev** je večji morski sesalec s podolgovatim telesom, podoben tujlnju.

- **Morski levi** se v velikih skupinah zbirajo na obalah otokov.

morski list

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Morski list** je ploščata morska riba, ki živi na **morskem** dnu.

- **Morski list** napol zarit v pesek moli ven le del glave z očmi.

morski pes

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Morski pes** je večja plenilska morska riba z ostrimi zobmi in izrazito hrbtno plavutjo.

- **Morskega psa** je prepoznal po značilni hrbtni plavuti.

morski prašiček

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Morski prašiček** je manjši sesalec s čokatim telesom, ki lahko prebiva v stanovanju ali hiši kot hišni ljubljencek.

- Doma imamo hrčka in **morskega prašička**.

morski sadež

Morski sadeži so morske živali (razen rib) kot hrana. Morski sadeži so raki, lignji in školjke.

- Naročili smo rižoto z **morskimi sadeži**.

most samostalnik

1. Most je večja priprava za prečkanje vodne površine, doline ali prometne poti.

- kamnit **most**
- viseči **most**
- Ustavijo se na **mostu** ter opazujejo race in rogoz.
- Gradove so utrdili z debelim obzidjem s strelnimi linami ter zavarovali z vodnim jarkom in dviznim **mostom**.
- Viadukti so **mostovi** čez doline, v katerih lahko teče reka ali pa ne.

2. ČUSTVENO OBARVANO Most je vez ali povezava.

- Čutila so kot **most** med okoljem ter notranjim doživljanjem in zaznavanjem.
- Počuti se kot begunka, ki ji je vojna podrla vse **mostove** z domačim svetom.

moški pridevnik

1. Moški je ta, ki je v zvezi z osebami moškega spola.

- **moški** spolni organi

- **moški** pevski zbor
  - **moško** ime
  - **moško** stranišče
  - Žensko telo se razlikuje od **moškega** telesa.
  - Za spočetje človeškega bitja je potrebna združitev **moške** in ženske spolne celice.
- 2. PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI** **Moški** je ta, ki ima samo prašnike.
- **moški** cvet
  - Pri leski je **moško** socvetje zelo opazno, žensko pa je zaradi majhnosti pogosto neopazeno.

STALNE ZVEZE

moški spol

PRI SLOVENŠČINI **Moški spol** je v slovnici lastnost besed, ki je določena na podlagi njihovih oblik. Moškega spola je v slovenščini na primer večji del samostalnikov, ki se končajo na soglasnik.

- Pri določanju spola samostalnikov si lahko pomagamo tako, da pred samostalnik postavimo besedo tisti za **moški spol** (npr. tisti brat), tista za ženski spol (npr. tista mama) in tisto za srednji spol (npr. tisto drevo).

moški samostalnik

Moški je odrasla oseba moškega spola.

- **Moški** so nosili klobuke.
- Kako imenujemo **moškega**, ki smuča?
- Koliko je **moških** in koliko je žensk?

moštvo samostalnik

Moštvo je skupina športnikov, ki nastopa na isti strani v športni igri.

- Po tekmi sta se hvalila, koliko golov sta dali njuni **moštvi**.
- Na nogometni tekmi je bilo na tribuni domačega **moštva** 2452 navijačev, na tribuni gostov pa 3759 navijačev.

motiv samostalnik

1. Motiv je to, kar povzroča kako dejanje ali ravnanje.

- Več **motivov** žene ljudi v gore.
- 2. PRI GLASBENI UMETNOSTI, PRI LIKOVNI UMETNOSTI, PRI SLOVENŠČINI** **Motiv** je osnovni element teme umetniškega dela.
- **motiv** morja
  - Na katerem slovenskem evrskem kovancu je **motiv** knežjega kamna?
  - Učitelj zapoje **motiv**, sestavljen iz zlogov MI, SO in LA.
  - Skladatelji v svojih delih skozi zgodovino uporabljajo in prirejajo **motive** iz ljudskih pesmi.

- Po **motivih** pravljice je nastala risanka.

motor samostalnik

1. PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Motor** je stroj, ki poganja vozila in naprave in za to potrebuje energijo.

- brnenje, ropot **motorja**
  - bencinski, dizelski **motor**
  - **Motorji** lahko premikajo vlake, avtomobile, zaradi njih dela pralni stroj.
  - Skočil je v avto, prižgal **motor** in brez luči zapeljal s parkirišča.
  - Voziček, sani, jadrnica, jadralno letalo in kolo nimajo **motorja**.
  - Da bo zrak manj onesnažen, nekateri priporočajo uporabo prevoznih sredstev, katerih **motorjev** ne poganjata bencin ali dizelsko gorivo, na primer avto z **motorjem**, ki ga poganja električna.
- 2. Motor** ali **motorno kolo** je cestno vozilo z dvema kolesoma, ki ga poganja motor.
- Najprej sva si kupila star **motor**, nato pa avto.

motoren pridevnik

Motorni je ta, ki je v zvezi z motorjem.

- **motorni** čoln
- **motorna** žaga
- **motorno** letalo, vozilo
- Inuiti živijo blizu severnega pola in potujejo z **motornimi** sanmi ali s pasjo vprego.
- Vozila na **motorni** pogon pri vožnji povzročajo hrup in izpuščajo pline.

STALNE ZVEZE

motorno kolo

Motorno kolo ali **motor** je osebno cestno vozilo z dvema kolesoma, ki ga poganja motor z notranjim zgorevanjem.

- **Motorno kolo**, osebni avtomobil, avtobus in velika ladja imajo različne motorje.

motorno olje

Motorno olje je olje za mazanje motorja pri avtomobilu ali motornem kolesu.

- V garaži je bil vonj po **motornem olju**.

mož samostalnik

1. Če je ženska poročena z moškim, je ta moški njen **mož**.

- Moj očka in moja mamica sta **mož** in žena.
- Poroka je obred na matičnem uradu, v katerem se **mož** in žena zavežeta k skupnemu življenju.

2. Mož je odrasla oseba moškega spola.

- Na zgornjem delu posode je upodobljen slavnostni sprevod konjenikov in vpreženih vozov ter dveh **mož**, ki vodita konja.

STALNE ZVEZE

črni mož

Črni mož je otroška igra, pri kateri eden od igralcev, ki je črni mož, lovi druge.

- Na dvorišču smo se igrali skrivalnice, **črnega moža**, zemljo krast, pika stoj in gnilo jajce.

divji mož

Divji mož je po ljudskem verovanju moškemu podobno kosmato bitje, ki prebiva v gozdu.

- Osliček je v gozdu srečal **divjega moža**.

dobri možje

Dobri možje so Miklavž, dedek Mráz in Božiček.

- Tako je mrzlo, da lahko oblečeš vse rokavice in kape in šale, ki so ti jih v decembru prinesli **dobri možje**.

povodni mož

Povodni mož je po ljudskem verovanju moškemu podobno bitje, ki prebiva v vodi.

- **Povodnega moža** sta v svojih pesmih upodobila tudi pesnik France Prešeren in sodobni pesnik in pisatelj Andrej Rozman - Roza.
- Predalpske pokrajine so bogate z vodo, prav zato so tu pripovedovali ljudske pripovedke o **povodnih možeh**.
- V globoki vodi je **povodni mož**, zelen, z barvitimi biseri med košatimi lasmi.

sneženi mož

Sneženi mož je iz snega narejena figura v obliki človeka.

- Na božični dan so otroci delali **sneženega moža**.

FRAZEMI

biti mož beseda

Če **je** kdo **mož beseda**, pomeni, da vedno naredi, kar obljubi.

- Moj prijatelj **je mož beseda**; zaupam mu, ker izpolni vsako obljubo.

možgani samostalnik

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Možgani** so glavni del osrednjega živčevja, ki leži v lobanji in po živcih dobiva podatke od čutil ter nadzira delovanje vseh organov.

- **možgani** opice

- človeški **možgani**

- polovica **možganov**

• Zvočni tresljaji pridejo do bobniča, od tam do notranjega ušesa, kjer se pretvorijo v živčne dražljaje, ti pa po živcih potujejo do **možganov**, zato slišimo.

- Sporočila potujejo iz očesa po vidnem živcu v **možgane**.

STALNE ZVEZE

pretres možganov

Pretres možganov ječasna prizadetost možganov zaradi udarca ali padca.

- Po padcu je imel **pretres možganov**.

FRAZEMI

napenjati možgane ali napeti možgane

Če kdo **napenja možgane** ali **napne možgane**, pomeni, da intenzivno razmišlja ali da začne intenzivno razmišljati.

- Udeleženci tekmovanja **so napenjali možgane**.
- Mlajšim otrokom lahko pomagata, starejšim pa dovolite, da malce **napnejo možgane**.

možganski pridevnik

Možganski je ta, ki je v zvezi z možgani.

- Različna **možganska** središča obdelajo sporočila.
- Droge povzročajo odmiranje **možganskih** celic, poškodbe drugih organov in zasvojenost.

mraz samostalnik

1. Mraz je stanje ozračja in tal pod njim, kadar so temperature nizke, navadno pod lediščem.

- Bivališča po svetu so različna, povsod pa varujejo ljudi pred soncem in dežjem, **mrazom** in vročino.
- V davnih časih, ki jim pravimo prazgodovina, je bilo na Zemlji zelo **mraz**.

- Na **mrazu** se ptice naščeperijo.

- Pozimi rastline zaradi **mraza** ne rastejo.

2. Mraz je neprijetno počutje ob nizki temperaturi, ki se lahko kaže s tresenjem, drgetanjem.

- Drgetajoč od **mraza** se je splazil do šotorja, ki ga je delil s prijatelji.

- »Joj, prejoj, kako mi je **mraz**,« je tožila in šklepetala z zobmi.

- Ko so hodili v vrsti, jih je **mraz** grizel v ušesa.

3. Mraz je neprijeten občutek, tresenje, drgetanje, ko nas je strah, smo močno vznemirjeni ali bolni.

- Po hrbtu ga je stresel **mraz** od strahu.

- Od groze me je obilil **mraz**.

- **Mraz** mi je šel od lic do nog in spet nazaj.

- Izmenično ga je tresel **mraz** in kuhala ga je vročina.

STALNE ZVEZE

dedek Mraz

Dedek Mraz je bitje, podobno dobrodušnemu moškemu z dolgo brado in kučmo, ki ob novem letu prinaša darila.

- **Dedek Mraz**, ki je zavil v njihovo ulico, je imel na saneh vse polno daril.
- Jure je pozabil oddati pismo za **dedka Mraza**.

mreža samostalnik

1. Mreža je izdelek iz prekrizanih spletenih niti, vrvi ali žice, med katerimi so luknjice.

- Ribič je vrgel **mrežo** v vodo.
- Izdelke preložite iz pekača na **mrežo** in pustite, da se ohladijo.

2. Mreža je to, kar je temu izdelku po obliki podobno.

- **Mrežo** z že vrisanimi liki preriši v zvezek.
- Na zemljevidu je **mreža** tankih črt, ki delijo zemljevid na kvadrate.

- Nekateri pajki pletejo **mreže**.

3. PRI MATEMATIKI Mreža so v ravnino razgrnjene mejne ploskve telesa.

- **mreža** geometrijskega telesa, kocke, kvadra
- Iz katerih **mrež** lahko sestaviš kvader ali kocko?

STALNE ZVEZE

pojmovna mreža

Pojmovna mreža je risba, ki prikazuje pomembne pojme določene teme, ki so med seboj povezani s puščicami, ki kažejo smer branja.

- Katere lastnosti železa so navedene v besedilu? Izpiši jih v obliki **pojmovne mreže**.

mrk samostalnik

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI Mrk je pojav, ko nebesno telo, na primer Luna, za nekaj časa deloma ali popolnoma zakrije drugo nebesno telo, na primer Sonce.

- Pri Sončnem **mrku** Luna prekrije Sonce in na Zemljo pade Lunina senca. Sončni **mrk** je viden samo na določenem področju na Zemlji.
- Pri Luninem **mrku** se Luna premakne v senco Zemlje in je ne vidimo več, ker ni osvetljena.

mrmranje samostalnik

Mrmranje je tiho in nerazločno govorjenje.

- Ujel je nerazločno **mrmranje** in napeto prisluhnil.

mrmrati glagol

1. Mrmrati pomeni tiho in nerazločno govoriti.

- **Mrmrala je** nerazumljive besede.
- "Kakšen dan ...« **je mrmrala**, ko je hodila domov.

2. Mrmrati pomeni peti takó, da namesto besedila pojemo glas m.

- Odpravil se je na pot in zraven **mrmral** pesmico.

mrož samostalnik

Mrož je velik morski sesalec z valjastim telesom, dolgima okloma in brki, ki živi v severnih polarnih morjih.

- **Mroži** se hranijo na morskem dnu, kamor zaide le malo svetlobe.

mrtev pridevnik

1. Mrtev je tak, pri katerem osnovni življenjski procesi, kot sta dihanje in rast, ne potekajo več.

- **mrtva** žival
- Babica si najbolj želi, da bi dobila nazaj dedija. Ampak je **mrtev**.
- Deževniki jedo prst in le **mrtve**, gnijoče dele rastlin.

- Usnje je koža **mrtvih** živali.

- Na slikanju so ugotovili, da sta moja sprednja zoba **mrtva**, zato so mi ju izpulili.

2. Mrtev je tak, ki je brez živih bitij.

- Nekatero naše vode so že **mrtve**, v njih ni več življenja.
- Hiše so bile **mrtve** in obale prazne.
- Le na videz so skalna pobočja **mrtva** in negibna.

STALNE ZVEZE

mrtva kopriva

Mrtva kopriva je kopriva s škrlatnimi, belimi cvetovi, ki na dotik ne peče.

- Najprej sem pokukala v cvet **mrtve koprive**, ali ni v njem že mravlja, čmrlj ali čebela.
- **Mrtve koprive** nimajo žgalnih laskov, temveč dlakaste, pravim koprivam podobne liste.

mrtvi voz

Mrtvi voz ali mornarski voz je voz, ki se ne zateguje in se z lahkoto razveže.

- **Mrtvi voz** se lahko sam razveže, zato je izdelava dodatnega varovalnega vozla obvezna.

mrzel pridevnik

1. Mrzel je tak, ki ima nizko temperaturo.

- Pes je divje pomahal z repom in se z **mrzlim** smrčkom dotaknil njene roke.

- Zima je pri nas najbolj **mrzel** letni čas.
- Prišli so **mrzli** in zasneženi dnevi.
- Če je zrak zelo **mrzel**, iz vodnih hlapov ne nastanejo kapljice, ampak snežinke.

2. Mrzel je izrazito negativen, neprijeten ali neugoden.

- **Mrzla** slutnja jih zajema.
- **Mrzla** groza jih je prešinila, nekdo je zastokal.
- Od nekod iz hiše so se zaslišali koraki, v dnevni sobi pa je bila sama **mrzla** tišina.

3. Mrzel je tak, ki kaže na nenaklonjenost, odpor ali odsotnost čustev.

- »Le kam se ti tako mudi?!« je vprašala z **mrzlim** glasom.
- Njegove oči so bile enako **mrzle** kot zmeraj.

STALNE ZVEZE

mrzla sestrična

Mrzla sestrična je hči materinega ali očetovega bratranca ali sestrične.

- Z njeno hčerjo je Metka v lepih odnosih, saj je med drugim tudi njena **mrzla sestrična**.

mrzli bratranec

Mrzli bratranec je sin materinega ali očetovega bratranca ali sestrične.

- Moja mami ima v Nemčiji **mrzlega bratranca**, teto in strica.

muditi glagol

1. Muditi se pomeni imeti na razpolago malo časa, da kam pridemo ali kaj opravimo pravočasno.

- **Mudi se** mi v šolo.
- Kam **se** ti **mudi**? **Mudi se** mi domov.

2. Muditi se pomeni biti nekaj časa ali dlje časa na določenem mestu.

- Kje **se** zdaj **mudi**? Skrbi me.
- V gozdu **se je mudil**.

muzej samostalnik

Muzej je ustanova ali prostor za zbiranje, hranjenje in razstavljanje kulturno in zgodovinsko pomembnih predmetov.

- obiskati **muzej**
- mestni, pokrajinski **muzej**
- **muzej** solinarstva
- Kakšna je bila šola nekoč, si ogledamo v šolskem **muzeju**.
- V **muzeju** imajo čudovite zbirke slik, mask, starega pohištva in oklepov.
- Zgodovinske vire strokovno zbirajo, ohranjajo in preučujejo **muzeji**, arhivi, knjižnice in druge ustanove.

muzejski pridevnik

Muzejski je ta, ki je v zvezi z muzejem.

- V muzejih si ogledamo različne **muzejske** predmete.
- **Muzejsko** zbirko si ogledamo v zaprtih prostorih ali na prostem.

muzikal samostalnik

PRI GLASBENI UMETNOSTI **Muzikal** je odrsko glasbeno delo z lahkotno vsebino, z govorjenimi deli, plesom in pevsкими točkami, ki temeljijo na popularni ali džezovski glasbi.

- gledati, ogledati si **muzikal**
- skladatelj **muzikalov**
- Vsebina **muzikalov** je povzeta po znanih knjižnih delih, vendar poenostavljena.
- Domovina **muzikala** je Amerika.

način samostalnik

Način je to, kako kaj naredimo, izvedemo, opravimo, ali kako kaj poteka ali obstaja.

- **način** gibanja, prehranjevanja
- **način** kmetovanja
- **način** oblačenja
- **način** učenja
- **način** življenja
- Veselje, jezo, žalost ali strah pokažemo na različne **načine**.
- Vsak material ima posebne značilnosti in omogoča poseben **način** obdelave površine kipa.
- Morske živali se gibljejo na različne **načine**. Tiste, ki morajo hitro plavati, imajo podolgovato in zaobljeno telo.

STALNE ZVEZE

taktovski način

PRI GLASBENI UMETNOSTI **Taktovski način** je zgradba takta glede na to, katera notna vrednost predstavlja dobo in koliko jih je v taktu.

- Ritem narekuje izbrani **taktovski način** in s tem poudarjene in nepoudarjene dobe.
- Skladba je lahko napisana v dvodobnem, tridobnem, štiridobnem **taktovskem načinu**, lahko pa so **taktovski načini** tudi sestavljeni.

načrt samostalnik

1. Načrt je to, s čimer vnaprej določimo, kako bo kaj narejeno ali kako bo kaj potekalo.

- Po **načrtu** izdelaj vetrnico.
- Sproti načrtuj učenje in ne odstopaj od svojega delovnega **načrta**.

2. Načrt je risba, ki prikazuje razporeditev prostorov, stavb ali predmetov na določeni površini.

- Pred gradnjo hiše nam narišejo **načrt** hiše in **načrt** razporeditve prostorov v hiši.
- **Načrti** nastanejo zato, da si stvari lažje predstavljamo.

STALNE ZVEZE

imeti kaj v načrtu

Če **ima** kdo **kaj v načrtu**, pomeni, da namerava kaj delati ali narediti.

- Ko **imaš v načrtu** razburljiv izlet, ti najbrž ni vseeno, če te zjutraj namesto sonca prebudi hud naliv.
- Ristanc, ki ga **imajo v načrtu**, vsebuje okoli 20.000 polj.

načrtati glagol

PRI MATEMATIKI **Načrtati** pomeni narediti ali oblikovati kaj s črtami.

- **Načrtaj** kvadrat s stranico, dolgo 4 cm.

načrten pridevnik

Načrten je tak, ki je zamišljen vnaprej in poteka po načrtu.

- **načrtno** izsekavanje
- Veliko ostankov preteklosti strokovnjaki najdejo z **načrtnim** raziskovanjem.
- Predsodek se pojavi zaradi nepoznavanja navad ljudi ali skupin, lahko pa tudi zaradi **načrtnega** spodbujanja sovraštva.

načrtovanje samostalnik

1. PRI MATEMATIKI **Načrtovanje** je delanje ali oblikovanje s črtami s pomočjo geometrijskega orodja.

- Kako se lotiš **načrtovanja** premice?
- 2. Načrtovanje** je razmišljanje o čem vnaprej, navadno z izdelavo načrta, kako bo to narejeno, kako bo potekalo.
- Kateri trije koraki so pri **načrtovanju** makete zelo pomembni?
- Za **načrtovanje** dejavnosti je primerno, da si v koledar sproti beležiš pomembne obveznosti.

načrtovati glagol

1. PRI MATEMATIKI **Načrtovati** pomeni delati ali oblikovati kaj s črtami s pomočjo geometrijskega orodja.

- Daljice vedno **načrtujemo** z ravnilom.
- 2. Načrtovati** pomeni razmišljati o čem vnaprej, navadno z izdelavo načrta, kako bo to narejeno, kako bo potekalo.

- **načrtovati** poskus, raziskavo
- **Načrtuj** svojo napravo, ki bo vsebovala gonilo.
- Po pouku obiskuje različne dejavnosti, zato je pomembno, da svoj čas dobro **načrtuje**.
- **Načrtuj** svoj urnik domačega dela.
- Zaradi dnevnih selitev mora mesto dobro organizirati in **načrtovati** javni prevoz.

nadpomenka samostalnik

PRI SLOVENŠČINI **Nadpomenka** je beseda s širšim pomenom, ki zajema pomene več podobnih besed z ožjim pomenom.

- Besedam človek, žival in rastlina poišči **nadpomenko**.

nafta samostalnik

Nafta je mastna tekočina, ki jo uporabljamo zlasti za pridobivanje bencina, asfalta ali plastike. Nafta zelo dolgo postopoma nastaja iz stisnjenih plasti odmrlih živali in rastlin globoko pod zemljo.

- Po cevovodih potujejo voda, **nafta** in plin.
- Vzrok za onesnaženost zemlje, vode ali zraka so pogosto tudi različne nesreče, na primer razlitje **nafte** v morju.
- Ljudje smo postali odvisni od energije in elektrike, ki ju pridobivamo z vodo, **nafto**, premogom ali uranovo rudo.

naften pridevnik

Naftni je ta, ki je v zvezi z nafto.

- Pod **naftnimi** madeži živali in rastline ne morejo živeti, ker nimajo dovolj kisika.

nag pridevnik

Nag ali **gol** je tak, ki je brez obleke.

- Kopalci so bili **nagi**.

nagrada samostalnik

Nagrada je darilo, nadomestilo, ki ga kdo dobi za zmago, uspeh ali dobro opravljeno delo.

- bogata **nagrada**
- denarna **nagrada**
- glavna **nagrada**
- Če greš z mano, ti bom za **nagrado** nabrala najslajših gozdnih jagod, kar si jih kdaj jedla.
- Med pravilno izpolnjenimi kuponi bomo izžrebali deset nagrajencev, ki bodo **nagrade** prejeli po pošti.
- Pogosto ga vabijo na koncerte doma in v tujini. Prejema najvišja priznanja in **nagrade**.
- Kadar se človek za kaj posebej potruji, je pravilno rešena naloga **nagrada** sama po sebi.

nahod samostalnik

Nahod je vnetje nosne sluznice, pri katerem se obilno izloča sluz.

- dobiti, imeti **nahod**
- Bezgov čaj pomaga pri hudem **nahodu**.

STALNE ZVEZE

seneni nahod

Seneni nahod je bolezen, ki se pojavi ob stiku s cvetnim prahom, za katero so značilni ponavljajoče se kihanje, močan izcedek iz nosu in pordele oči.

- Znaki **senenega nahoda** izginejo ob koncu obdobja cvetenja in se spet pojavijo naslednje leto ob približno enakem času.

nahrbtnik samostalnik

Nahrbtnik je priprava z naramnicami za prenašanje bremen na hrbtu, podobna vreči.

- V **nahrbtnik** je zložil malico, pijačo in rezervna oblačila.
- Za hojo po hribih obujejo planinske čevlje, se ustrezno oblečejo, na rame si optajo **nahrbtnike** in s seboj vzamejo pohodne palice.

nahruliti glagol

Nahruliti pomeni koga močno in glasno ozmerjati.

- »Držite jezik za zobmi!« ga **je nahrulila**.
- »Še nisi šla?« jo **je nahrulil**.

naliv samostalnik

Naliv je močan in navadno kratkotrajen dež.

- Ob močnih **nalivih** obstaja nevarnost poplav.
- Poleti so pogoste nevihte s točo in močnejši **nalivi**.

nalivanje samostalnik

Nalivanje je spravljanje česa tekočega z višje točke v kaj.

- Med **nalivanjem** vode v kozarce je prepeval.

nalivati glagol

1. Nalivati pomeni z višje točke spravljanje kaj tekočega v kaj.

- **nalivati** pijačo v kozarce
- Deček in deklica **sta nalivala** vodo v merilne posode.

2. ČUSTVENO OBARVANO Nalivati se pomeni veliko ali preveč piti.

- Prenehajte **se tako nalivati!**

namembnost samostalnik

Namembnost je lastnost ali značilnost česa, da je za točno določen namen.

- Ključne besede v opisu predmeta so lahko poimenovanje predmeta, njegovi sestavni deli, mere, barva, snov in uporaba oz. **namembnost**.
- Spremenili so se velikost in **namembnost** naselij, oblike hiš, smeri poti in cest.

namen samostalnik

1. Namen je to, kar se kdo odloči narediti, ali to, kar želi kdo doseči.

- dobrodelni **namen**
- Ljudje se pogovarjamo z različnimi **namen** (npr. da bi koga spoznali, da bi koga o čem prepričali, da bi koga za kaj prosili).
- Različne naprave uporabljamo v različne **namene**.

• Ljudje sekajo gozdove z **namenom**, da pridobivajo les.

2. Namen je to, zaradi česar kaj obstaja ali ima določeno lastnost.

- **namen** čelade
- **namen** uporabe
- **Namen** recikliranja je zmanjševanje porabe naravnih virov.
- **Namen** programa je bil odpraviti revščino v svetu.
- Glavni **namen** barvitosti cvetov, prijetnih vonjav in raznolikih oblik je privabljanje opravevalcev.

nameniti glagol

1. Nameniti pomeni določiti, da kdo kaj dobi ali da kaj uporabimo za kaj.

- Denar od vstopnic **namenijo** za gradnjo bolnišnic, šol, kulturnih ustanov.
- Sošolcem **je namenila** pozdrave.
- **Namenil** mu **je** grd pogled.
- Ljudje svoj prosti čas **namenimo** dejavnostim, ki jih izberemo po lastnih željah in potrebah.
- Otroci **namenijo** največ časa šoli, šolskim in občolskim obveznostim.
- Posebno pozornost **smo namenili** poštevanki.
- 2. Nameniti se** pomeni oditi, navadno z določenim namenom.
- **Namenil se je** v gozd.
- **Namenila sta se** proti stezi.
- 3. Nameniti se** pomeni odločiti se.
- Popotnika **se nista namenila** obiskat avstralske divjine.

namig samostalnik

Namig je opozorilo ali napotek, kako se česa lotiti ali kaj razumeti, ki ga namenoma izrazimo prikrito.

• Kako bi lahko še drugače zapisal s potenco 43 · 45? **Namig**: zapiši vsako potenco v obliki množenja enakih faktorjev.

• "Mogoče bom pa res tako naredila," je rekla, "hvala za **namig**."

namigniti glagol

1. Namigniti pomeni namenoma prikrito dati opozorilo ali napotek, kako se česa lotiti ali kaj razumeti.

• Dele sestavljanke je skrila po sobi, otroku pa **je namignila**, kje bi lahko bili.

2. Namigniti pomeni izraziti napotek ali naročilo z gibom.

• s pogledom **namigniti**

• **Namignil** mu **je**, naj gre za njim.

namigovati glagol

1. Namigovati pomeni namenoma prikrito dajati opozorila ali napotke, kako se česa lotiti ali kaj razumeti.

• Ali veste, na kaj **namigujemo**?

• »Dozdeva se mi, da si si vse skupaj izmislila.« »Na kaj pa **namiguješ**?« se je razjezila.

2. Namigovati pomeni izražati napotke ali naročila z gibom.

• Otroku **je** ves čas **namigoval**, naj odide.

napad samostalnik

1. Napad je oborožena vojaška dejavnost ali nasilno dejanje, s katerim se hoče kaj pridobiti ali komu škodovati.

• Na območjih, ki so bila zavarovana pred **napadi** sovražnikov, so zgradili gradove.

• V preteklosti je bila za nastanek naselja pomembna bližina obdelovalnega zemljišča, vode in možnost obrambe pred **napadi** sovražnika.

• Država mora zaščititi posameznika in njegove zakonsko priznane človekove pravice pred zlorabami in **napadi** tretjih oseb.

2. Napad je nenadna in močna pojavitev bolezenskih znakov ali čustvenega stanja.

• **napad** glavobola, kašlja

• histerični **napad**

• Boleli so ga podplati in pod navalom vročine je preživljal **napad** slabosti.

• Mamo je zgrabil **napad** veselja.

3. Napad je del športne igre, ko želi nasprotnik izboljšati rezultat.

• Nogometnega igrišča se nikoli ne naveličam. Treniral bi **napad** in proste strele.

napadati glagol

1. Napadati pomeni opravljati oboroženo vojaško akcijo ali nasilno dejanje, s katerim se hoče kaj pridobiti ali komu škodovati.

• **napadati** mesto

• Znova so začeli **napadati** grad.

• Rjavi medved se hrani z rastlinami in mesom drugih živali. Lahko **napada** tudi živino.

• Nasprotnika **so napadali** iz strelskih jarkov.

• Nariši šahovnico, kot je na sliki, in nariši še 7 dam tako, da se med seboj **ne bodo napadale**.

2. Napadati pomeni pojavljati se.

• Ves dan ga **napada** kašelj.

3. Napadati pomeni izvajati akcijo v športni igri, s katero želi moštvo izboljšati rezultat.

• Drugo moštvo **je** ves čas **napadalo**.

napaka samostalnik

1. Napaka je to, kar ni v skladu z določenim pravilom, pričakovanjem ali z resničnostjo.

• delati **napake**

• popraviti **napako**

• govorna **napaka**

• jezikovna, pravopisna **napaka**

• Povedi prepisi tako, da bodo brez **napak**.

• Lina je pisno odštevala, a je naredila nekaj **napak**.

• Poslušalcem radia se opravičujemo zaradi **napak** pri prenosu oddaje.

2. Napaka je lastnost ali značilnost, ki ni v skladu s pričakovanim, običajnim delovanjem telesa.

• telesna **napaka**

• Za otroke je zelo pomembno, da jih zdravnik, ki se imenuje pediater, spremlja v času razvoja. Tako lahko pri posameznikih odpravimo marsikatero **napako** (slaba drža, slabši vid ...) ali bolezen.

3. Napaka je slabo, neželjeno, navadno večkrat ponavljajoče se dejanje kake osebe.

• Odpadkov ne smemo odlagati v naravi. Bodi vzgled mlajšim in starejšim generacijam in jih opozarjaj na **napake**.

FRAZEMI

učiti se na napakah

Če **se** kdo **uči na napakah**, pomeni, da z napako, ki jo stori, pridobi tudi koristna spoznanja in izkušnje.

• Če naredite napako, vas nihče ne sme kaznovati.

Na napakah se učimo.

napasti glagol

1. Napasti pomeni izvesti oboroženo vojaško akcijo ali nasilno dejanje, s katerim se hoče kaj pridobiti ali komu škodovati.

- Slovenijo **so** v okviru Kraljevine Jugoslavije leta 1941 **napadli** nemški, italijanski in madžarski okupatorji.
- Ko je odhajal domov, se je s strahom oziral okoli sebe in čakal, kdaj ga **bo** sošolec **napadel**.
- Skupine pavijanov si ne upa **napasti** niti leopard.

2. Napasti pomeni nenadno se pojaviti.

- Sošolca **je napadla** slabost.

3. Napasti pomeni izvesti akcijo v športni igri, s katero želi moštvo izboljšati rezultat.

- Ko so imeli žogo, **so napadli**.

napotek samostalnik

Napotek je to, kar svetuje, kako naj kdo v določenih okoliščinah ravna ali dela.

- **napotki** in nasveti
- Upoštevajte **napotke** za varovanje okolja.
- Poznati moramo osnovne prometne **napotke** in prometna pravila.

napotiti glagol

1. Napotiti pomeni pokazati komu pot ali smer.

- Vprašali so za pot, **napotili so** jih proti severu.

2. Napotiti pomeni dati komu navodilo, kam naj gre.

- Včasih te mora zdravnik **napotiti** k specialistu ali celo v bolnišnico.

3. Napotiti se pomeni oditi ali odpraviti se.

- Nekega pomladnega dne **se je napotil** proti Idriji.

napoved samostalnik

Napoved je mnenje, kaj se bo s čim zgodilo, ki temelji na znanju in izkušnjah o tej stvari.

- Svojo **napoved** preveri s poskusom. Ali se je napoved ujemala z rezultati poskusa?
- O čem bomo govorili v tej učni enoti? Po čem tako sklepaš? Svojo **napoved** primerjaj z napovedmi sošolcev.

STALNE ZVEZE

vremenska napoved

Vremenska napoved je napoved, kakšno bo vreme, ki temelji na opazovanju trenutnega vremena na čim več točkah in poteku vremena v preteklih desetletjih.

- Meteorologi vreme opazujejo in merijo količino padavin, temperaturo zraka, hitrost in smer vetra, zračni tlak. Na podlagi teh meritev lahko naredijo **vremensko napoved**.

- Zvečer sem poslušala **vremensko napoved**, ki je napovedala sončno vreme tudi za naslednje dni.

napovedati glagol

1. Napovedati pomeni podati mnenje, kaj se bo s čim zgodilo, ki temelji na znanju in izkušnjah o tej stvari.

- Pred poskusom **napovej**, kateri predmeti bodo plavalni in kateri potonili.
- V zaključku lahko povemo tudi, kaj smo sklenili, in **napovemo**, kaj se bo v zvezi s tem dogodkom še naprej dogajalo.
- Dežja in lepega vremena ne moremo vedno natančno **napovedati**.

2. Napovedati pomeni povedati, da kaj prihaja, da bo kmalu tu.

- V uvodu pisec **napove**, o čem bo pripovedoval, ter napiše, komu, kje in kdaj se je to zgodilo.
- Škoda, da je mami svoj prihod **napovedala** šele za prihodnjo nedeljo.

napovedovati glagol

1. Napovedovati pomeni izražati ali kazati, da kaj prihaja, da bo kmalu tu.

- Katja v uvodu **napoveduje**, o čem bo pripovedovala.

- Plakat **napoveduje** koncert.

- Burja je hladen in suh ter sunkovit veter, ki običajno **napoveduje** lepo vreme.

2. Napovedovati pomeni podajati mnenje, kaj se bo s čim zgodilo, ki temelji na znanju in izkušnjah o tej stvari.

- Nekateri **napovedujejo**, da naj bi bilo do leta 2030 število prebivalcev petkrat večje.
- Na Obali **napovedujejo** dobro turistično sezono.

narava samostalnik

1. Narava je od človeka prvotno neodvisno okolje in vse v njem, kot na primer zemlja, zrak, voda in živa bitja.

- S tem ko pravilno ravnamo z odpadki, varčujemo z vodo in elektriko, ne plašimo živali, ne lomimo vej in ne trgamo cvetja, skrbimo za **naravo**.

- Zaloge pitne vode v **naravi** so omejene, zato moramo z njo ravnati varčno.

2. Narava je del okolja, ki ga človek ni veliko spremenil.

- Rada se sprehajam po **naravi**.

3. Narava je skupek človekovih ali živalskih lastnosti.

- Dedek je po **naravi** zgovoren.
- Naš pes je po **naravi** prijazen.

šola v naravi

Šola v naravi je del izobraževanja, ki poteka več dni zunaj šolskih prostorov, na primer v hribih ali na morju.

- poletna, zimska **šola v naravi**
- Med **šolo v naravi** bomo imeli več pohodov, en nočni pohod in vozili se bomo s kanuji.

naraven pridevnik

1. Naravni je ta, ki obstaja ali se zgodi v naravi in ni nastal s pomočjo človeka.

- **naravni** spomenik
- **naravna** velikost
- **naravno** ravnovesje
- **Naravni** pojavi so relief, kamnine, prst, voda, podnebje, živalstvo in rastlinstvo.
- Luna je Zemljin **naravni** satelit.
- Ker človek vse bolj posega v **naravno** okolje in s tem zmanjšuje življenjski prostor živali, nastajajo v **naravnem** okolju velike spremembe.
- Z recikliranjem zmanjšamo porabo **naravnih** virov, količino odpadkov in porabo energije.
- Življenjsko okolje je prostor, v katerem živijo živa bitja. Poznamo **naravna** in umetna življenjska okolja.

2. Naraven je tak, kot je sam po sebi, brez dodatkov in ne da bi ga človek spremenil.

- **naraven** okus
- **naravno** čistilo
- Piti moramo veliko vode, zeliščnega čaja, kompota in **naravnih** sokov.

naravna dediščina

PRI DRUŽBI **Naravna dediščina** je skupek znamenitosti naravnega okolja ali posebnih pojavov, kot na primer gore, jezera, jame, reke, rastline ali živali.

- Škocjanske jame so vpisane v Unescov seznam svetovne **naravne dediščine**.

naravni material

Naravni material je material, ki ga dobimo v naravi, ni narejen umetno.

- Najstarejša glasbila so bila izdelana iz **naravnih materialov** (les, kamen, kosti).

naravni vir

PRI DRUŽBI **Naravni vir** je dobrina, ki jo dobimo iz narave.

- Ljudje so v preteklosti uporabljali **naravne vire**, ki so jih našli v svoji bližini.

- Gospodarske dejavnosti nam zagotavljajo **naravne vire**, kot so pšenica, les, ribe in železova ruda.

naravno število

PRI MATEMATIKI **Naravna števila** so števila, s katerimi štejemo.

- Vseh **naravnih števil** je neskončno.

narečen pridevnik

Narečni je ta, ki je v zvezi z narečjem, obliko določenega jezika, ki jo govorimo na določenem območju in se delno razlikuje od knjižnega jezika.

- Ker živim na Gorenjskem, včasih v pogovoru uporabljam **narečne** besede.

narečje samostalnik

PRI SLOVENŠČINI **Narečje** je oblika določenega jezika, ki jo govorimo na določenem območju in se delno razlikuje od knjižnega jezika.

- Na Gorenjskem govorijo gorenjsko **narečje**, na Primorskem primorsko.
- V Režiji, dolini v sosednji Italiji, ljudje govorijo rezijansko **narečje**.

narisati glagol

Narisati pomeni upodobiti kaj s črtami ali narediti risbo s svinčnikom ali drugim pisalom.

- **Narisal je** konja.

naročati glagol

1. Naročati pomeni govoriti komu ali prositi koga, naj kaj naredi, opravi ali izdelata.

- Mama mi **naroča**, da ne smem biti ves čas v vodi.
- »Naj si otroci umijejo glave,« so jim **naročale** učiteljice.

2. Naročati pomeni govoriti natararju, katero hrano ali pijačo naj prinese.

- Vse življenje bi si rad v restavracijah **naročal** pice in lazanjo.

3. Naročati pomeni izražati odločitev za nakup izdelka, zlasti časopisa, revije, knjige, ali za storitev.

- Na naročilnico napišemo, kaj **naročamo** (včasih le označimo našete izdelke, včasih pa napišemo ime izdelka).

naročilo samostalnik

1. Naročilo je dejanje, pri katerem komu rečemo ali koga poprosimo, naj kaj naredi, opravi ali izdelata.

- Mizar v svoji delavnici večino stvari izdelata ročno in po navadi po **naročilu**.

2. Naročilo je dejanje, pri katerem natarkarju povemo, katero hrano ali pijačo naj prinese.

- Natarkar je prejel **naročilo** za kozarec navadne vode, pomarančni sok, jagodni sok in vodo z okusom.

3. Naročilo je dejanje, pri katerem izrazimo odločitev za nakup izdelka, navadno časopisa, revije, knjige, ali za storitev.

- Za **naročilo** knjige nam pišite na elektronski naslov.

STALNE ZVEZE

jed po naročilu

Jed po naročilu je jed, ki je v meniju, ni pa del vnaprej pripravljene dnevne ponudbe, in jo pripravijo posebej.

- Katera od **jedi po naročilu** je najcenejša?
- Preprost menu vas lahko stane le deset evrov, medtem ko imajo **jedi po naročilu** višje cene.

naročiti glagol

1. Naročiti pomeni reči komu ali poprositi koga, naj kaj naredi, opravi ali izdelata.

- **Naročil** mu **je**, naj ostane v postelji in jemlje zdravila.

- Učiteljica **je naročila** učencem, naj med odmorom prezračijo učilnico.

- Klara je imela 13 enakih nogavic. Mama ji **je naročila**, naj jih zloži po parih.

2. Naročiti pomeni povedati natarkarju, katero hrano ali pijačo naj prinese.

- V planšariji **smo naročili** žgance in kisl mleko.
- Običajno je del jedilnega lista tudi seznam pijač, ki jih lahko **naročimo**.

3. Naročiti pomeni izraziti odločitev za nakup izdelka, zlasti časopisa, revije, knjige, ali za storitev.

- **naročiti** izdelek

- Mami, **naroči**, prosim, to knjigo z vajami.

- **Naročil je** prte za mize.

- Odpadke lahko sami odpeljemo na odlagališče ali pa **naročimo** odvoz večjih kosovnih odpadkov.

4. Naročiti se pomeni dogovoriti se za obisk v kaki ustanovi, zlasti pri zdravniku.

- **Naročite se** za sistematski pregled, kjer naj vas stehatijo in zmerijo.

naročje samostalnik

Naročje je prostor med eno ali obema upognjenima rokama in prednjim delom telesa.

- vzeti koga v **naročje**

- babičino, mamino **naročje**

- polno **naročje** knjig

- Ob rojstvu je dojenček najprej zajokal, nato pa mu je zdravnik prerezal popkovo in ga dal mami v **naročje**.

- Prtiček iz blaga tik pred hranjenjem razgrnemo prek **naročja**.

narod samostalnik

Narod je večja skupnost ljudi, ki jih povezuje skupna zgodovina, jezik in kultura.

- Imena pripadnikov **narodov** pišemo z veliko začetnico.

- Zamejski Slovenci so tisti del slovenskega **naroda**, ki živi zunaj države Slovenije.

naselje samostalnik

Naselje je del zemeljske površine, ki je naseljen.

- kmečko, mestno, podeželsko, vaško **naselje**

- Mesto je gosto naseljeno in pozidano **naselje**.

- Kmečka lastovka živi na poljih, ob gozdovih in v **naseljih**.

- Prva pravila za vožnjo z avtomobilom so določala, da smejo v **naselju** voziti s hitrostjo 3 kilometre na uro, zunaj **naselja** pa 6 kilometrov na uro.

STALNE ZVEZE

spalno naselje

Spalno naselje je obmestno naselje s prebivalci, ki hodijo v službo, šolo na drugem koncu mesta.

- Prebivalci mest se danes odločajo za bivanje v **spalnih naseljih** v obmestju.

nasilen pridevnik

Nasilen je tak, ki grobo, neprimerno ravna z osebo, živaljo ali stvarjo, s čimer jo lahko prizadene ali poškoduje.

- Mladostniki z **nasilnim** vedenjem pogostokrat prikrivajo svoj strah in zaskrbljenost.

- Če je bil kdo do tebe **nasilen**, moraš obvestiti odrasle, ki ti lahko pomagajo.

STALNE ZVEZE

nasilna smrt

Nasilna smrt je smrt zaradi uboja.

- Zадnjega plemiškega potomca je doletela **nasilna smrt**.

nasilje samostalnik

Nasilje je grobo, neprimerno ravnanje z osebo, živaljo ali stvarjo, ki jo lahko prizadene ali poškoduje.

- žrtev **nasilja**

- **nasilje** v družini

- **nasilje** med vrstniki, sošolci

- psihično, telesno **nasilje**
- Če drugi zaradi našega neprimerne vedenja trpijo, je to **nasilje**.
- **Nasilje** je vsako norčevanje, žaljenje, zmerjanje, pretepanje, brcanje, pljuvanje, jemanje stvari in podobno.
- Pomembno je, da o **nasilju** ne molčimo.

naslov samostalnik

1. Naslov je kraj bivanja.

- Moj **naslov** je Novakova ulica 5, Koper.
- 2. Naslov** je ime ali poimenovanje besedila ali dela.
- **naslov** časopisa, filma, oddaje, revije
  - **naslov** poglavja
  - Knjiga ima **naslov** Poezije.

nasloviti glagol

1. Nasloviti pomeni napisati na pismo, pošiljko naslov prejemnika pošte.

- Pismo **je naslovil** na očeta.
- 2. Nasloviti** pomeni usmeriti kaj h komu.
- Vsa vprašanja **so naslovili** na učiteljico.
- 3. Nasloviti** pomeni dati naslov besedilu ali delu.
- **Bi** lahko besedilo **naslovili** tudi takole: Kaj dela vzgojitelj?

naslovnik samostalnik

1. Naslovnik je oseba, ki prejme pošto.

- **Naslovnik** je pošiljko prejel.
- 2. PRI SLOVENŠČINI Naslovnik** je oseba, ki ji je besedilo namenjeno.
- Pazljivi moramo biti, da je naše besedilo razumljivo in da vsebuje vse podatke, ki so za **naslovnika** nujni.

našteti glagol

1. Našteti pomeni s štetjem ugotoviti določeno število česa.

- Koliko obiskovalcev iz tujine **so našteli** decembra?
  - Miha je štel okna na stolpnica. Na največji jih **je naštel** 112.
- 2. Našteti** pomeni povedati ali zapisati zaporedje več istovrstnih ali podobnih stvari.
- Po vrsti **naštej** imena mesecev v letu in dni v tednu.
  - **Naštej** naravne pojave.
  - **Naštej** tri geometrijske like.

FRAZEMI

našteti koga, kaj na prste ene roke ali **prešteti koga, kaj na prste ene roke**

Če kdo koga ali kaj **našteje na prste ene roke**, pomeni, da je tega zelo malo.

- Avto je videti kot nov, popravila **bi** lahko **naštel na prste ene roke**.

naštevati glagol

Naštevati pomeni govoriti ali pisati zaporedje več istovrstnih, podobnih stvari.

- **naštevati** značilnosti koga
- Opis delovnega dne osebe je besedilo, v katerem **naštevamo** in opisujemo dejavnosti, ki se dogajajo v enem dnevu.
- Kadar v povedi **naštevamo** besede, uporabimo vejico.
- Pri opisu poklica **naštevamo** pripomočke, ki se uporabljajo v danem poklicu.

navada samostalnik

Navada je isti ali enak način vedênja ali delovanja, ki se ponavlja.

- bralne **navade**
- delovne **navade**
- slaba **navada**
- K boljšemu učnemu uspehu pomagajo dobre učne **navade**.
- Z novim letom je povezanih veliko **navad**. Ljudje si voščimo, pošiljamo novoletne voščilnice in se obdarujemo.
- Med dediščino prištevamo še zgodbe, pripovedke, šege in **navade**, knjige, celo imena in priimke.

STALNE ZVEZE

biti v navadi

Če **je** kaj **v navadi**, pomeni, da je pogosto ali običajno.

- Vsakodnevno umivanje **ni bilo v navadi**.
- Pri mačkah **je v navadi**, da si skrbno čistijo kožuh.
- **V navadi je bilo**, da dva boljša učenca hodita od hiše do hiše, pojeta kolednico in prosita darov.

iz navade

Iz navade pomeni, da kaj naredimo, ker smo tako navajeni.

- Že kar **iz navade** se mu je pridružila pri vsaki neumnosti.

po navadi

Po navadi pomeni, da je kako dogajanje ali stanje vedno enako in ustaljeno.

- Odrasli so imeli **po navadi** dve vrsti oblek, delovno in praznično.
- Za čistočo oblačil **po navadi** skrbijo starši; oblačila operejo, zlikajo, in tudi zašijejo, če je potrebno.
- Ustnice si **po navadi** naliči z rdečilom.

navaden pridevnik

1. Navaden je tak, ki se pojavlja pogosto in se ne razlikuje od stvari svoje vrste.

- Je čisto **navaden** fant.
- V naravi najdemo veliko reči, s katerimi lahko ustvarjamo. Vzemimo na primer **navaden** list. Jeseni jih lahko otroci sušijo.

2. Navaden je tak, ki ima v primerjavi s stvarmi svoje vrste samo osnovne lastnosti ali značilnosti.

- **navadni** jogurt
  - **navaden** papir, svinčnik
  - kralj in **navadni** ljudje
  - poslati po **navadni** pošti
  - Ob solati pije samo **navadno** vodo.
  - Teh odpadkov ne smemo odlagati v **navadne** zabojnike.
  - Ob praznikih imamo polno prostega časa in več boljše hrane kot ob **navadnih** dneh.
- 3. ČUSTVENO OBARVANO** **Navaden** rečemo, ko želimo poudariti to, kar za koga ali kaj trdimo.

- **Navaden** hinavec si!
- To je **navadna** goljufija!

STALNE ZVEZE

navadna bukev

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Navadna bukev** je veliko gozdno listnato drevo z gladkim deblom.

- Plodovi **navadne bukve** so žiri; z njimi se prehranjujejo tudi ptice.

navadna kalužnica

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Navadna kalužnica** je rastlina z zlato rumenimi cvetovi, ki raste ob vodi.

- **Navadna kalužnica** cveti od marca do junija.

navadna leska

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Navadna leska** je grm z nazobčanimi listi in visečimi rumenkastimi mačicami.

- **Navadna leska** je grm, ki konec poletja in na začetku jeseni obrodi plodove – lešnike. **Navadno lesko** najpogosteje najdemo ob gozdnem robu.

navadna hobotnica

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Navadna hobotnica** je žival z osmimi lovkami, ki živi na morskem dnu.

- **Navadna hobotnica** ugrizne in zastrupi svoj plen.

navadni delfin

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Navadni delfin** je morski sesalec z velikim kljunastim gobcem in rumenkasto sivimi lisami na bokih.

- Zaradi prevelikega onesnaženja ter prekomernega ribolova je **navadni delfin** že povsem izginil.

navadni deževnik

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Navadni deževnik** je črvu podobna žival s telesom iz členov, ki živi v zemlji in ob dežju prileze na dan.

- Nekateri živali imajo več src – **navadni deževnik** jih ima deset.

navadni gad

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Navadni gad** je strupena kača z lisami, ki spominjajo na verigo, po hrbtu.

- Strupena sta tudi **navadni** in laški **gad**.

navadni gož

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Navadni gož** je večja nestrupena kača rjave ali sive barve z majhnimi belimi lisami.

- **Navadni gož** se pred vročino in mrazom umakne v odprtino v zemlji.

navadni križevc

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Navadni križevc** je pajek, ki ima na zadku več belih lis v obliki križa.

- Vsi pajki so strupeni. Niso pa strupeni za človeka, ker imajo premajhne ščipalke, da bi z njimi predrl človeško kožo, ali pa njihov strup za človeka ni nevaren. To velja tudi za **navadnega križevca**.

navadni močerad

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Navadni močerad** je dvoživka črne barve z rumenimi lisami, s podolgovatim trupom in dolgim repom.

- **Navadni močerad** ima strupne žleze in je strupen.
- **Navadni močerad** si bivališče poišče pod listjem in v vlažnem mahu.

navaditi glagol

1. Navaditi pomeni z vajo, s spodbujanjem in opozarjanjem narediti, da kdo pridobi kako spretnost, znanje ali dobro lastnost.

- Psa **so navadili** čistoče.
- Sina **je navadil** na red.
- Otroka **je navadila** kuhanja.

• V šoli se **je navadil** pisati in brati.

2. Navaditi se pomeni s postopnim izpostavljanjem, sprejemanjem česa prilagoditi se čemu, zlasti novemu stanju ali okolju.

- **Navadila se je** na mraz.
- Pes **se je navadil** na novo okolje.

navajati glagol

1. Navajati pomeni z vajo, s spodbujanjem in opozarjanjem delati, da kdo pridobi kako spretnost, znanje ali dobro lastnost.

- V šoli se **navajamo** uporabljati pravilne izraze.
- Otroka **je navajal** gospodinjskih del.

2. Navajati pomeni s postopnim izpostavljanjem, sprejemanjem česa delati, da se kdo ali kaj prilagodi čemu, zlasti novemu stanju ali okolju.

- Psa **so** dolgo časa **navajali** na novo okolje.

navdušiti glagol

1. Navdušiti pomeni povzročiti pri kom veliko veselje ali pripravljenost za kako delo ali dejavnost.

- **navdušiti** koga za matematiko
- Kaja se **je navdušila** za zbiranje znamk.

2. Navdušiti pomeni vzbuditi zelo pozitiven čustveni odnos do česa.

- Predstava nas **je navdušila**.
- Najbolj jo **je navdušilo** petje eskimskih ribičev.

navodilo samostalnik

Navodilo je to, kar pojasnjuje ali določa, kako naj kaj delamo ali s čim ravnamo.

- **navodila** za izdelavo česa
- Preberi **navodila** in reši nalogo.
- Bine je po **navodilih** potoval po mreži in risal pot.
- Pri delu z napravami in s stroji moraš upoštevati **navodila** za uporabo.

navpičen pridevnik

PRI MATEMATIKI **Navpičen** je tak, ki poteka naravnost navzgor ali navzdol glede na vodoravno površino.

- **navpičen** položaj
- **navpična** črta
- **navpična** lega
- Nadmorska višina je **navpična** oddaljenost od morske gladine do neke točke na Zemljinem površju.

nebo samostalnik

Nebo je to, kar vidimo v višino neomejeno nad obzorjem.

- ozirati se, ozreti se, pogledati v **nebo**
- modro **nebo**
- visoko na **nebu**
- Zjutraj je bilo jasno **nebo**.
- Oblaki so prekrili **nebo**.
- Poznamo štiri glavne strani **neba** – vzhod, zahod, sever in jug.

FRAZEMI

do neba

Do neba pomeni zelo visoko.

- Jambor sega **do neba**.

nečak samostalnik

Nečak je bratov ali sestrin sin.

- **Nečaka** je peljala na morje.

nečakinja samostalnik

Nečakinja je bratova ali sestrina hči.

- Teta je svoji **nečakinji** poslala čestitko, ker je osvojila bralno značko.

neenačba samostalnik

PRI MATEMATIKI **Neenačba** je zapis, sestavljen iz dveh matematičnih izrazov z neznanko, ki sta povezana z neenačajem.

- rešiti **neenačbo**
- Največ koliko lahko stanejo bonboni, da bo imel dovolj denarja za vse? Zapiši v obliki **neenačbe** in reši.
- Katera je največja rešitev **neenačbe** $31 - x \geq 25$?

nega samostalnik

1. Nega so pravila ali postopki za zadovoljevanje telesnih potreb otroka ali bolnika.

- Če se otrok rodi predčasno, mu zagotavljamo posebno zdravniško **nego**.
- Kadar zbolimo, potrebujemo posebno **nego**.
- 2. Nega** so opravila ali postopki za čistočo ali lepši videz telesa ali telesnega dela.
- Dlaka zahteva redno **nego** – česanje, striženje, kopanje.
- Za **nego** telesa potrebujemo vodo, milo in brisačo, za **nego** las in lasišča pa glavnik in šampon.

negovati glagol

1. Negovati pomeni izvajati opravila, postopke za zadovoljevanje telesnih potreb otroka ali bolnika.

- Medicinska sestra je mami pokazala, kako se dojenček **neguje**, previja in doji.
- 2. Negovati** pomeni izvajati opravila, postopke za čistočo ali lepši videz telesa ali telesnega dela.
  - **negovati** lase, nohte
  - Svoje zobe zelo skrbno **neguje** in redno obiskuje zobozdravnika.
- 3. Negovati** pomeni ukvarjati se s čim z namenom, da bi to razvijali ali krepili.
  - **negovati** rastlino
  - Naravno in kulturno dediščino moramo **negovati** in ohranjati tudi za prihodnje rodove.
  - Učiteljica pri svojih učencih skrbno **neguje** likovno ustvarjalnost in domišljijo.
  - Izseljenci s Slovenijo **negujejo** stike: prihajajo na počitnice in obiskujejo sorodnike.

nenavaden pridevnik

Nenavaden je tak, ki se zelo razlikuje od navadnega ali običajnega.

- **nenavaden** klobuk
- **nenavadno** bitje
- Oblačila, ki so jih nosili nekoč, se nam danes zdijo **nenavadna**.
  - Pred več kot dvesto petdesetimi leti, ko so ljudje preganjali temo še s svečami, je živel prav **nenavaden** fantek.
  - Prvotni organizmi so bili zelo **nenavadnih** oblik in brez ogrodja.

nepoudarjen pridevnik

PRI GLASBENI UMETNOSTI, PRI SLOVENŠČINI **Nepoudarjen** je tak, ki ni izgovorjen, zaigran ali zapet z večjo močjo.

- **nepoudarjen** zlog
- Ritem je urejeno izmenjavanje dolgih in kratkih tonov, ki so poudarjeni in **nepoudarjeni**.
- Takt je prostor med dvema taktnicama, ki vsebuje določeno število poudarjenih in **nepoudarjenih** dob.

neprijazen pridevnik

- 1. Neprijazen** je tak, ki mu manjka prijaznosti.
  - **neprijazen** pogled
  - **neprijazne** besede
  - **Neprijazna** prodajalka ga je oštela.
- 2. ČUSTVENO OBARVANO Neprijazen** je neprijeten ali pust.
  - **neprijazen** dan
  - **neprijazen** svet
  - Ta kraj se mu je zdel zelo **neprijazen**.
  - Bila je res **neprijazna** noč.

neprijeten pridevnik

1. Neprijeten je tak, ki ni prijeten.

- **neprijeten** okus
  - Pokvarjeno hrano prepoznamo po **neprijetnem** vonju ali po spremenjeni barvi.
- 2. Neprijeten** je tak, ki povzroča zadrego ali napetost.
- **neprijeten** dogodek, prizor
  - **neprijetna** izkušnja
  - Pogovor je bil zelo **neprijeten**.
  - Otroci se včasih znajdejo v **neprijetnih** situacijah.
  - Onesnaževanje ima dolgotrajne in **neprijetne** posledice.
- 3. Neprijeten** je tak, ki se do drugih vede neprijazno, vidi zlasti njihove negativne lastnosti.
- Tale sosed je nadvse **neprijeten** človek.

neskončen pridevnik

1. Neskončen je tak, ki nima zaznavnega ali predstavljivega konca ali meje.

- **neskončno** morje
  - Vesolje je **neskončno**.
- 2. Neskončen** je tak, ki se zdi brez konca, ker se pojavlja v zelo veliki meri.
- **neskončne** ure
  - Igra je obetala **neskončno** zabavo.
  - Za razumevanje in sprejemanje glasbe so pomembna glasbena znanja, ki odpirajo **neskončne** možnosti glasbenega izražanja.

neskončnost samostalnik

- 1. Neskončnost** je lastnost česa, da nima zaznavnega ali predstavljivega konca ali meje.
  - Kako majhen je naš planet in ljudje na njem v primerjavi z **neskončnostjo** vesolja.
- 2. PRI MATEMATIKI Neskončnost** je prostor, ki nima meje.
  - Točka K je izhodišče poltraka k. Poltrak poteka od točke K in se nadaljuje v **neskončnost**.

nesreča samostalnik

- 1. Nesreča** je stanje, ki povzroča veliko žalost.
  - pahniti koga v **nesrečo**
  - Le zakaj jokaš? Kakšna **nesreča** te je doletela?
- 2. Nesreča** je dogodek, pri katerem je človek poškodovan ali mrtev, ali dogodek, ki človeka zelo prizadene.
  - avtomobilska, prometna **nesreča**
  - **nesreča** v gorah
  - biti udeležen v **nesreči**
  - Se ti je že kdaj pri igri pripetila **nesreča**?

- Gasilci gasijo požare ter pomagajo občanom ob naravnih **nesrečah** in **nesrečah** v prometu.
- Ne hiti preveč po stopnicah, da ne bo **nesreče**.

STALNE ZVEZE

po nesreči

Po nesreči pomeni takó, da se kaj zgodi kljub temu, da kdo tega ni načrtoval, navadno zaradi nepazljivosti.

- **Po nesreči** je razbil krožnik.

FRAZEMI

imeti srečo v nesreči

Če **ima** kdo **srečo v nesreči**, pomeni, da pri nesreči, nezgodi ni tako težko prizadet, kot bi lahko bil.

- **Imel je srečo v nesreči**, saj jo je pri prometni nesreči odnesel brez hujših posledic.

kot kup nesreče

Kot kup nesreče pomeni obupano ali žalostno.

- držati se **kot kup nesreče**
- Ves dan je **kot kup nesreče** ždel v svoji sobi.

Nesreča nikoli ne počiva.

Nesreča nikoli ne počiva pomeni, da se vedno lahko pripeti kaj slabega.

- **Nesreča nikoli ne počiva**, zato moramo po najboljših močeh postoriti vse, da jo preprečimo.
- **Nesreča nikoli ne počiva** in tudi na dopustu se nam lahko zgodi kaj nepričakovanega.

nestrpen pridevnik

1. Nestrpen je tak, ki čuti vznemirjenje, ko kaj pričakuje.

- Moramo se vrniti domov, starši so gotovo že **nestrpni**.

2. Nestrpen je tak, ki ne sprejema drugačnega videza, načina življenja ali drugačnega mnenja o določeni stvari.

- Do tistih, ki mislijo drugače kot on, je zelo **nestrpen**.

nestrpnost samostalnik

1. Nestrpnost je lastnost osebe, da čuti vznemirjenje, ko kaj pričakuje.

- Razganjalo jo je od **nestrpnosti**, čim prej je hotela na pot.

2. Nestrpnost je lastnost osebe, da ne dopušča drugačnega videza, načina življenja ali drugačnega mnenja o določeni stvari.

- narodnostna, rasna **nestrpnost**

- Zaradi verske **nestrpnosti** je pogosto prihajalo do vojn.

neuraden pridevnik

Neuraden je tak, ki je sproščen in kaže, da je med udeleženci v pogovoru osebni odnos.

- **neuradna** čestitka
- **neuradno** opravičilo, pismo, voščilo
- Pisna **neuradna** prošnja je prošnja, ki jo pišemo sorodnikom, prijateljem, sošolcem, znancem.
- V uradnem pogovoru se predstavimo drugače – povemo tudi priimek in ne le imena, kot pri **neuradnem** pogovoru.
- Če imamo **neuradni** osebni pogovor, lahko govorimo tudi neknjižno.

nevaren pridevnik

1. Nevaren je tak, ki lahko povzroči nesrečo, škodo ali kaj slabega.

- **nevarna** snov
- **nevaren** za okolje
- okolju **nevaren**
- smrtno **nevaren**
- Z **nevarnimi** odpadki, kot so olja, baterije, barve, škropiva in zdravila, je treba ravnati previdno.

2. Nevaren je tak, ki ima lahko za koga hude posledice.

- Klop prenaša za živali in ljudi **nevarne** bolezni.
- Megla je **nevarna** za promet, saj povzroča slabo vidljivost.
- Zakaj je selitev **nevarna** za žabe?

nevarnost samostalnik

Nevarnost je možnost nesreče, škode ali česa slabega ali stanje, ki je nastalo zaradi uresničitve take možnosti.

- **nevarnost** snežnih plazov
- **nevarnost** za ljudi
- biti v **nevarnosti**
- Jež se ob **nevarnosti** zvije v kroglo in naježi bodice.
- Znaki za **nevarnost** nas opozarjajo na **nevarnost** in so trikotne oblike.
- Otroci smo na poti v šolo in domov dnevno izpostavljeni številnim **nevarnostim**.

nevretenčar samostalnik

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Nevretenčarji** so skupina živali, ki nimajo hrbtenice. Nevretenčarji so na primer žuželke, pajkovci, raki, školjke, polži in kolobarniki.

- Kraljestvo živali razdelimo v dve veliki skupini: **nevretenčarji** in vretenčarji.

- Vodne bolhe so majhni **nevretenčarji**, ki jih lahko opazujemo tudi z mikroskopom.
- Orjaški ligenj je eden največjih **nevretenčarjev**.

nihanje samostalnik

1. Nihanje je premikanje na način, kot se premika gugalnica.

- Vsaka gugalnica potrebuje za začetek **nihanja** sunek oziroma neko silo.
- Gugalnico različno obteži in opazuj čas **nihanja**.
- Nekateri šolske torbe imajo trak za zapenjanje okoli pasu, kar lahko pomaga pri hitrejši hoji ali teku, saj se tako zmanjša **nihanje** oziroma udarjanje torbe ob telo.

2. Nihanje je spreminjanje ali menjavanje od ene skrajne vrednosti do druge.

- Za Tibet so značilna zelo izrazita dnevna temperaturna **nihanja**.

nihati glagol

1. Nihati pomeni premikati se takó, kot se premika gugalnica.

- Nihalo na uri in gugalnica na igrišču **nihata**.
- Nekateri hodijo po mestu s slušalkami v ušesih, brundajo in žvižgajo melodije ali pa **nihajo** z glavo po ritmu glasbe, ki jo poslušajo.
- **2. Nihati** pomeni spreminjati se ali menjavati se od ene skrajne vrednosti do druge.
- V starejših hišah temperatura močno **niha**, med kuhanjem se precej dvigne, takoj zatem pa hitro pade.

nit samostalnik

Nit je dolg, tanek skupek vlaken, s sukanjem navit okoli svoje osi, navadno namenjen za šivanje ali pletenje.

- bombažna, svilena **nit**
- Predica je naredila **nit** iz preje s pomočjo kolovrata.
- Marioneta lutka, ki jo premikamo z **nitmi**.

nizek pridevnik

1. Nizek je tak, ki v navpični smeri navzgor meri malo, ki ima majhno višino.

- Desno od vrat sta ob steno postavljeni dve **nizki** omari.
- **Nižji** del gorskega sveta je poraščen, najvišji deli gora so brez rastlin.

2. Nizek je tak, ki ne dosega visoke stopnje ali mere.

- **nizka** ocena
- Ob **nizki** temperaturi močerad otpne in si poišče varen prostor, pokrit z listjem, kjer dočaka pomlad.

- Ko se zaradi temperaturnih razlik zrak giba, se topel zrak dviguje in na tem mestu se ustvari **nizek** zračni tlak.

3. Nizek je tak, ki ga oddaja kaj, kar je daljše, debelejše in ne niha hitro.

- **nizek** glas, ton
- Daljša ploščica oddaja **nižji** zvok.

nižina samostalnik

PRI DRUŽBI **Nižina** je obsežnejše območje na nizki nadmorski višini.

- Srna je razširjena po vsej Evropi, razen na skrajnem severu in v **nižinah** Sredozemlja.
- Štorklja gnezdi predvsem v **nižinah**, v bližini naselij.
- Po **nižinah** v notranjosti Slovenije bo dolgo trajna megla.

njiva samostalnik

Njiva je zemljišče, na katerem gojimo kulturne rastline.

- obdelovati, orati **njivo**
- krompirjeva **njiva**
- **njiva** s pšenico
- Na **njivah** pridelujejo pšenico, koruzo, oljno ogrščico, sončnice, deteljo in buče.

nos samostalnik

Nos je del obraza z dvema odprtinama, s katerim dihamo in vohamo.

- obrisati si **nos**
- zamašen **nos**
- Pri dihanju skozi **nos** se zrak ogreje, preden pride v pljuča.
- Po brisanju **nosu** si moramo umiti roke.

FRAZEMI

imeti dober nos

Če **ima** kdo **dober nos**, pomeni, da dobro zaznava z vohom.

- Lisice **imajo dober nos**.

imeti dober nos za kaj

Če **ima** kdo **dober nos za kaj**, pomeni, da ima dobre sposobnosti glede česa ali dobro predvideva določene stvari.

- Trener **je imel dober nos** za odkrivanje mladih talentov.
- Policistka **je imela dober nos** za odkrivanje tihotapcev.

iti v nos *komu*

Če **gre** komu kaj **v nos**, pomeni, da mu to povzroča, da se počuti užaljenega, prizadetega, navadno ne povsem upravičeno.

- Hiša, ki je zgrajena blizu meje, **gre v nos** sosedom.
- **V nos jim gre** njihov uspeh.

na vrat na nos

Na vrat na nos pomeni hitro in brez razmisleka.

- **Na vrat na nos** sta prihitela v predsobo.

obrisati se pod nosom *za kaj*

Če **se** kdo **obriše pod nosom**, pomeni, da ne dobi česa kljub drugačnim obetom.

- Za velike denarje **so se obrisali pod nosom**.

ostati z dolgim nosom

Če kdo **ostane z dolgim nosom**, pomeni, da doživi navadno nepričakovano razočaranje.

- **Ostala je z dolgim nosom** in brez večerje.

potegniti *koga za nos*

Če kdo koga **potegne za nos**, pomeni, da mu v šali povzroči manjšo neprijetnost, navadno s prevaro.

- Vsi trije so se smejali, ker ju **je** mama tako dobro **potegnila za nos**.

udariti *komu v nos*

Če kaj **udari v nos** komu, pomeni, da s svojim izrazitim vonjem povzroči, da kdo ta vonj začuti.

- **V nos mu je udaril** vonj po španskem bezgu. Odtrgal je tri vejice.

nota samostalnik

PRI GLASBENI UMETNOSTI **Nota** je znak, s katerim na notnem črtovju zapišemo višino in trajanje tona, ali ton, ki ga tak znak označuje.

- brati **note**
- Igrali so po **notah**.
- Še enkrat je zaigral isto **noto**.

noten pridevnik

Notni je ta, ki je v zvezi z notami, znaki, s katerimi na notnem črtovju zapišemo višino in trajanje tona.

- **notni** zvezek
- Pri petju upoštevajte oznake za dinamiko nad **notnim** zapisom.
- Na črto nariši samo **notne** glavice.
- V določenem taktu je ustrezno število **notnih** vrednosti.

STALNE ZVEZE

notna abeceda

PRI GLASBENI UMETNOSTI **Notna abeceda** ali **tonska abeceda** je zaporedje črk, s katerimi so poimenovani toni v tonski lestvici.

- Lestvico zapoj tudi z **notno abecedo**.

notno črtovje

PRI GLASBENI UMETNOSTI **Notno črtovje** ali **črtovje** je pet vzporednih črt za pisanje not.

- Skladatelj zapiše melodijo pesmi z notami v **notno črtovje**.
- Najprej je narisal **notno črtovje** in na začetku violinski ključ.

nov pridevnik

1. Nov je tak, ki je nastal, se pojavil ali bil odkrit pred kratkim.

- **nov** sošolec
  - **nova** hiša
  - Iz nekaterih odpadkov lahko naredimo **nove** predmete.
  - **Novi** materiali in **nove** tehnike nam omogočajo gradnjo visokih stavb.
  - Odkritje **novega** planeta bo znanstvenikom pomagalo razumeti nastanek planetov.
- 2. Nov** je tak, ki še ni bil ali je v uporabi le kratek čas.

- **novi** čevlji
- Za rojstni dan sem dobil **ново** kolo.

3. Nov je tak, ki sledi prejšnjemu.

- **nov** odstavek
- Jutri je **nov** dan.

STALNE ZVEZE

novi vek

PRI DRUŽBI **Novi vek** je obdobje od konca 15. stoletja do danes.

- Zgodovino delimo na pet zgodovinskih obdobj: na prazgodovino, stari vek, srednji vek, **novi vek** in sodobnost.

ново leto

Novo leto je praznik ob začetku novega leta.

- Babici in dedku je poslala voščilnico za **ново leto**.

novica samostalnik

Novica je sporočilo o čem novem ali še neznanem.

- brati, poslušati **novico**
- dobra, slaba **novica**
- Časopisne **novice** so po navadi razvrščene v rubrike.

novost samostalnik

Novost je to, kar se v določenem okolju pojavi prvič.

- predstaviti **novosti**
- Pri kolesu iz leta 1885 prvič opazimo dve pomembni **novosti** — verižni pogon in zračnice.
- Med pravopisnimi **novostmi** boš usvojil rabo oklepaja.
- Neprestano moram izpopolnjevati svoje znanje in spremljati **novosti**.

nož samostalnik

Nož je priprava za rezanje, ki jo sestavljata rezilo in ročaj.

- kirurški **nož**
- kuhinjski **nož**
- oster, top **nož**
- Po bontonu **noža** ne oblizujemo, hrane pa ne nalagamo na **nož** in nosimo v usta.
- Stiropor lahko režeš z **nožem** za karton.

STALNE ZVEZE

olfa nož

Olfa nož je priprava z lomljivim rezilom za rezanje trših materialov.

- Embalažo z **olfa nožem** razrežemo na štiri dele.

švicarski nož

Švicarski nož je žepna priprava, ki združuje več rezil, škarje, odpirac za steklenice in konzerve.

- Večnamenski **švicarski nož** so izdelali leta 1891 in namenjen je bil švicarskim vojakom.

FRAZEMI

iti na nož

1. Če **gre** kaj **na nož**, pomeni, da poteka takó, da postane situacija zelo napeta.

- Zaklenil se je v kopalnico, res **je šlo na nož**.

2. Če **gre** kdo **na nož**, pomeni, da je nepopustljiv, oster ali napadalen.

- Prijatelju ni bilo všeč, kar sem rekel, in **šel je na nož**.

obala samostalnik

Obala je pas ozemlja ob morju ali jezeru.

- afriška, sredozemska **obala**
- peščena **obala**
- Slovenska **obala** je dolga približno 46 kilometrov.
- Galeb si gnezdo naredi v skalovju na morski **obali**.

- Ponekod so ob **obalah** strme stene, ki jih imenujemo klifi.

občutek samostalnik

1. Občutek je stanje, ki neposredno sledi zaznavi česa v zunanjem svetu ali pri sebi.

- **občutek** bolečine, toplote
- **občutek** lakote in žeje
- Ko se odrineš od odskočne deske, se ti zdi, da si brez teže. Ta **občutek** traja, dokler spet ne padeš na trda tla.

2. Občutek je doživljanje česa na določen način.

- **občutek** sprejetosti, pripadnosti
- **občutki** in misli
- Družino povezujejo ljubezen, medsebojna skrb drug za drugega in **občutek** varnosti.
- Ko boš pomagal sošolcu, boš dobil dober **občutek**.
- Ima **občutek**, da mu lahko uspe kjerkoli.

občutiti glagol

1. Občutiti pomeni zaznati kaj v zunanjem svetu ali pri sebi.

- **občutiti** utrip srca
- **Občutili so** toploto v sobi.
- Kako **občutiš** zvok posameznih glasbil?
- Predmete tipamo, zaznavamo in **občutimo** s kožo, ki je čutilo za tip.

2. Občutiti pomeni imeti čustva ali občutke.

- **občutiti** srečo, žalost
- **občutiti** željo po čem
- Če se ne čutimo varne ali ljubljene, lahko **občutimo** strah, s tem pa je ogroženo naše zdravje.

občutje samostalnik

Občutje je ugodno ali neugodno stanje, ki ga povzroča čustveno doživljanje česa.

- Otroci so izrazili svoja **občutja** ob poslušanju glasbe.

obdobje samostalnik

Obdobje je čas z določenimi značilnostmi glede na to, kaj se v njem dogaja.

- starostno, življenjsko **obdobje**
- zgodovinsko **obdobje**
- **obdobje** pubertete
- Človek se v življenju razvija skozi različna **obdobja**. V različnih **obdobjih** se nam zgodijo različni dogodki in pridobimo nova znanja.
- V sušnem **obdobju** voda počasi odteka skozi požiralnike v podzemlje in jezero spet postane polje.

običaj samostalnik

Običaj je to, kar se med ljudmi ohranja takó, da se vedno ponavlja ob določeni dejavnosti ali dogajanju, navadno v določenem delu leta.

- ljudski **običaj**
- šege in **običaji**
- V posameznih delih Slovenije so se ohranili različni **običaji** in praznovanja.
- Jurjevanje je **običaj**, s katerim so nekoč v belokranjskih vaseh praznovali prihod pomladi.

običajen pridevnik

Običajen je tak, ki se na istem mestu, v enaki obliki ali na enak način pojavlja pogosto ali značilno.

- V **običajnem** letu ima februar 28 dni, v prestopnem pa 29.
- Ljudje se lahko gibamo na različne načine, najbolj **običajna** je hoja.
- Na Primorskem v zimskem času sneg in led nista **običajna**.

obisk samostalnik

1. Obisk je dejanje, ko gremo h komu, da bi se z njim družili.

- iti na **obisk** k sorodnikom
  - **obisk** sošolke, sošolca
  - V nedeljo sta prišli na **obisk** moji sestrični.
- 2. Obisk** je dejanje, ko gremo kam z določenim razlogom.
- **obisk** gora, mesta
  - **obisk** knjižnice, razstave
  - Za **obisk** gledališke predstave oblečemo primerna oblačila.
  - Po **obisku** Maroka sta nadaljevala svojo pot ob obali Afrike.

obiskati glagol

1. Obiskati pomeni priti ali iti h komu zato, da bi se z njim družili.

- **obiskati** prijatelja, prijateljico, sorodnico, sorodnika
  - Med prazniki **smo obiskali** sorodnike.
- 2. Obiskati** pomeni priti ali iti kam z določenim razlogom.
- **obiskati** muzej, šolo, zdravnika
  - **obiskati** prestolnico, državo
  - **obiskati** spletno stran
  - Z razredom vsaj enkrat letno **obiščejo** glasbeno predstavo ali glasbeni koncert.
  - Škocjanske jame mesečno povprečno **obišče** okoli 7.530 ljudi.

obiskovati glagol

1. Obiskovati pomeni prihajati h komu zato, da bi se z njim družili.

- **obiskovati** prijatelje, sorodnike
  - Med poletnimi počitnicami **sem** pogosto **obiskoval** babico in dedka na Dolenjskem.
- 2. Obiskovati** pomeni prihajati kam z določenim razlogom.
- **obiskovati** krožek, pouk, šolo
  - **obiskovati** prireditve, koncerte
  - Matic **obiskuje** dvojezično šolo.
  - Svoje zobe zelo skrbno neguje in redno **obiskuje** zobozdravnika.

objem samostalnik

1. Objem je dejanje, ko damo roke okrog koga v znamenje prijateljstva, naklonjenosti ali podpore.

- mamin, očetov **objem**
  - prijateljski **objem**
  - Očka in mamica sta hčerki planila v **objem**.
  - Ustrašil se je in stekel v očkov **objem**.
- 2. ČUSTVENO OBARVANO** **Objem** je stanje, ko kdo ali kaj začne obkrožati koga ali kaj.
- **objem** gora
  - **objem** narave
  - Sprehajala se je v **objemu** zelenih borovcev.
  - Večerni mrak je zajel v svoj nežni **objem** vso neskončno gladino morja.

objemati glagol

1. Objemati pomeni dajati, imeti roke okrog koga v znamenje prijateljstva, naklonjenosti ali podpore.

- zaljubljenca se **objemata**
  - Na fotografiji mamica in očka pred hišo **objemata** Nejca.
  - Dolgo **sta se objemala**.
- 2. Objemati** pomeni dajati, imeti roke okrog česa.
- **objemati** drevo
  - Sedel je na tleh, z rokami **objemal** kolena ter se gugal naprej in nazaj.
- 3. ČUSTVENO OBARVANO** **Objemati** pomeni nahajati se okrog česa.
- Kamniško-Savinjske Alpe **objemajo** znamenito zeleno dolino.
  - Opazovala sem, kako ogenj **objema** drva v kaminu.

objeti glagol

1. Objeti pomeni dati roke okrog koga v znamenje prijateljstva, naklonjenosti ali podpore.

- **objeti** prijatelja, prijateljico

- **objeti** ženo
- Oče se je sklonil k sinu in ga srečno **objel**.
- Babica **je objela** vnukinjo okoli ramen.

2. Objeti pomeni dati roke okrog česa.

- **objeti** deblo
- Otroci so ob dnevu Zemlje pripravili kulturni program, nato pa simbolično **objeli** svoje novo drevo v šolskem parku.
- Pri vaji z obema rokama **objamemo** desno koleno in ga pritisnemo čim bolj k trebuhu.

3. ČUSTVENO OBARVANO **Objeti** pomeni začeti nahajati se okrog česa.

- V veliki kmečki peči je zaplapolal ogenj in **objel** velika bukova polena.

4. ČUSTVENO OBARVANO **Objeti** pomeni s svojo prisotnostjo močno zaznamovati.

- Po smrti cesarja **je** deželo **objela** velika žalost.

obkrožiti glagol

1. Obkrožiti pomeni označiti kaj s sklenjeno črto.

- **obkrožiti** besedo, odgovor, številko
- **Obkroži** črko pred ustreznimi odgovori.
- Z rdečo **obkroži** skupne večkratnike števil 4 in 8.
- **Obkroži** razlike med slikama.

2. Obkrožiti pomeni priti okrog česa.

- **obkrožiti** jezero
- **obkrožiti** planet, Luno
- Jezero **sva obkrožila** peš.
- V enem letu Zemlja enkrat **obkroži** Sonce.
- Jurij Gagarin **je** leta 1961 v vesoljski ladji **obkrožil** Zemljo.

3. Obkrožiti pomeni postaviti se okrog koga.

- Pevca **so** nenadoma **obkrožile** oboževalke in oboževalci.

oblaček samostalnik

1. Oblaček je majhen oblak.

- Na nebu sem videl **oblaček**.
- Bil je čudovit sončen dan brez **oblačka** na nebu.

2. Oblaček je lik ovalne oblike, navadno v stripu, s koničastim delom, ki je usmerjen k ustom ali glavi tistega, ki govori.

- V **oblačkih** so zapisane misli otrok o naravi.

oblačilo samostalnik

Oblačilo je izdelek iz blaga, usnja ali drugega materiala, ki pokriva telo.

- šivati **oblačila**
- športno **oblačilo**
- zimsko **oblačilo**
- V garderobi moramo pospraviti **oblačila** in obutev.

- Pred klopi se zaščitimo tako, da nosimo svetla **oblačila**, dolge hlače in majico z dolgimi rokavi.

oblačiti glagol

1. Oblačiti pomeni delati, da kdo dobi na telo oblačilo.

- Medicinska sestra je začela **oblačiti** Matica.

2. Oblačiti se pomeni nositi ali imeti oblačilo.

- Ljudje po svetu **se** različno prehranjujemo in različno **oblačimo**.

oblak samostalnik

1. Oblak so zgoščeni vodni hlapi, ki se nahajajo visoko nad zemljo.

- bel, siv **oblak**
- nevihtni **oblak**
- Čez nekaj časa so **oblaki** prekrili nebo.
- Veter premika **oblake**.
- V **oblakih** zbrana voda pada na tla v obliki dežja, snega ali toče.

2. Oblak je velika količina česa v ozračju.

- **oblak** dima
- Ko je odložila kovček na mizo, je dvignila **oblak** prahu.

3. Oblak je velika skupina živali v zraku ali v vodi.

- **oblak** mušic
- Okoli glave so ji letali **oblaki** vrabcev in golobov.

4. PRI RAČUNALNIŠTVU **Oblak** je računalniško okolje, ki omogoča shranjevanje in obdelavo podatkov na daljavo s pomočjo interneta.

- Datoteke sem shranila v **oblak**.

FRAZEMI

biti z glavo v oblakih

Če **je** kdo **z glavo v oblakih**, pomeni, da je zasanjan, da ne živi v resničnem svetu.

- Igralci **so bili** na tekmi **z glavo v oblakih**.

obljubljati komu gradove v oblakih

Če kdo **obljublja** komu **gradove v oblakih**, pomeni, da mu neutemeljeno obljublja srečo ali bogastvo.

- **Obljubljal** ji **je gradove v oblakih**.

zidati gradove v oblakih ali **graditi gradove v oblakih**

Če si kdo **zida gradove v oblakih**, pomeni, da sanjari o nemogočem, nedosegljivem.

- Kar naprej si **zida gradove v oblakih**.

obleči glagol

Obleči pomeni narediti, da kdo dobi na telo oblačilo.

- toplo se **obleči**
- Da sem bolje viden, se **oblečem** v svetla oblačila.
- **Obleče** majico in hlače.
- **Obleci** se!

obleka samostalnik

1. Obleka je izdelek, ki pokriva telo.

- Na tržnici prodajajo vse, od hrane do **oblek**.
- Moj ati že šiva **obleko** za pusta.
- Imam nepremočljivo kolesarsko **obleko**.

2. Obleka je oblačilo, ki prekriva zgornji in spodnji del telesa.

- dolga, kratka **obleka**
  - Oblekla je belo **obleko** brez rokavov s črnimi pikami.
  - V Mariboru so pripravili revijo večernih **oblek**.
- 3. Obleka** je oblačilo, ki je sestavljeno iz hlač in suknjiča.
- V trgovini je dolgo pomerjal moške **obleke**.
  - Broška je tudi na moški **obleki** videti odlično.

FRAZEMI

Obleka naredi človeka.

Obleka naredi človeka pomeni, da imajo ljudje o osebi, ki je lepo oblečena, boljše mnenje.

- Oblikovalka je prepričana, da drži pregovor, da **obleka naredi človeka**.

oblaka samostalnik

1. Oblaka je podoba, ki jo ima stvar v prostoru.

- **oblaka** geometrijskega lika, telesa
- Bazen ima **oblako** kvadra.
- Za alpske pokrajine so značilni ostri vrhovi gora, strma pobočja in doline v **oblaki** črke U.

2. Oblaka je vsak od načinov obstoja ali izraza kakega pojava.

- Enostarševska družina je ena od **oblik** družine.
- Poznamo različne **oblake** nasilja, ki jih delimo na telesno in psihično nasilje.
- Toplota je **oblaka** energije, ki se prenaša s toplejšega na hladnejše telo.

3. Oblaka je način, kako je določena stvar posredovana.

- **oblaka** pesmi
- Četrtno zapišite v **oblaki** ulomka.
- Značilnosti slovenskega jezika so napisane v **oblaki** vprašanj in odgovorov, kar ti bo olajšalo učenje.

4. PRI SLOVENŠČINI Oblika je eden od možnih izrazov besede, na primer glede na sklon, število, spol, spregatev.

- **oblaka** glagola, pridevnika, samostalnika
- Vstavi ustrezno **oblako** pridevnika.
- Pridevnik, ki stoji ob samostalniku srednjega spola, mora biti v **oblaki** za srednji spol.

obljuba samostalnik

Obljuba je zagotovilo komu, da bo kaj dobil ali da se bo kaj zgodilo.

- držati, izpolniti **obljubo**
- Lepo je, če držiš **obljubo**.
- Sosed je hitro pozabil na svojo **obljubo**.
- Spomnila se je na njeno **obljubo**, da se ji bo zjutraj oglasila.

FRAZEMI

prazne obljube

Prazne obljube so obljube, ki se jih ne da uresničiti.

- Vedela sem, da očeta **prazne obljube** ne bodo potolažile.

Obljuba dela dolg.

Obljuba dela dolg pomeni, da moramo tisto, kar obljubimo, tudi izpolniti.

- Fanta, **obljuba dela dolg!** Obljubila sta, da bosta pomagala!

obljubiti glagol

Obljubiti pomeni zagotoviti komu, da bo kaj dobil ali da se bo kaj zgodilo.

- **Obljubila** mi je, da mi bo pomagala.
- **Obljubil** si je, da bo poleti osvojil Triglav.
- Starša **sta** mi **obljubila** uhane.

obljubljati glagol

1. Obljubljati pomeni zagotavljati komu, da bo kaj dobil ali da se bo kaj zgodilo.

- Mama in oče **sta** mi že dolgo **obljubljala** sladko presenečenje.

- **Obljubljam** ti, da se bo tvoj trud izplačal.

2. Obljubljati pomeni imeti lastnosti, ki kažejo, da se bo zgodilo kaj pozitivnega.

- Srečke **obljublajo** bogate denarne dobitke.

FRAZEMI

obljubljati komu gradove v oblakih

Če kdo **obljublja** komu **gradove v oblakih**, pomeni, da mu neutemeljeno obljublja srečo ali bogastvo.

- **Obljubljal ji je gradove v oblakih.**

obmorski pridevnik

Obmorski je ta, ki je ob morju.

- **obmorski** kraj
- **obmorska** cesta
- **obmorsko** mesto
- V **obmorskih** krajih se je razvil **obmorski** turizem.

obnavljanje samostalnik

1. Obnavljanje je postopek ali proces, pri katerem kaj, kar je staro, poškodovano, postane táko kot novo z nadomeščanjem česa starega, poškodovanega.

- **Obnavljanje** hiše je trajalo dve leti.

2. Obnavljanje je nastajanje ali rast česa na novo.

- **obnavljanje** celic
- V hrani so snovi, ki jih organizem potrebuje za izgradnjo in **obnavljanje** telesa ter kot vir energije.

3. Obnavljanje je ponavljanje bistva česa po spominu ali pripovedovanje, o čem kaj govori, s svojimi besedami.

- **Obnavljanje** je zelo pomembno za uspešno učenje iz učbenikov in različnih besedil.

obnavljati glagol

1. Obnavljati pomeni delati, da kaj, kar je staro in poškodovano, postane táko kot novo z nadomeščanjem česa starega, poškodovanega.

- Stavbe, ki so del naše kulturne dediščine, moramo vzdrževati in **obnavljati**.
- Ker štorke gnezdo vsako leto **obnavljajo**, so lahko zelo velika in težka.

2. Obnavljati se pomeni na novo nastati ali zrasti.

- Koža **se** ves čas **obnavlja**, odmrlí del pa se odluči.

3. Obnavljati pomeni ponavljanje bistva česa po spominu ali s svojimi besedami pripovedovati, o čem kaj govori.

- **obnavljati** besedilo
- Obrni se k sošolcu in ga prosi, naj prisluhne tvoji obnovi. Nato naj sošolec **obnavlja**, ti pa poslušaj.

obnova samostalnik

1. Obnova je postopek ali proces, pri katerem kaj, kar je staro, poškodovano, postane táko kot novo z nadomeščanjem česa starega, poškodovanega.

- V Ljubljani poteka **obnova** starih hiš.
- Žrtvam potresa smo državljaní namenili denarni prispevek kot pomoč pri **obnovi** domov.

2. PRI SLOVENŠČINI **Obnova** je pripovedovanje ali pisanje besedila po prebranem ali slišnem besedilu.

- **obnova** besedila
- V šoli smo pisali **obnovo**.
- Na koncu poglavja je kratka **obnova** učne snovi.

obnoviti glagol

1. Obnoviti pomeni narediti, da kaj, kar je staro in poškodovano, postane táko kot novo z nadomeščanjem česa starega, poškodovanega.

- **Obnovili so** hišo, v kateri je živel Prešeren pred smrtjo in v kateri je umrl.

2. Obnoviti pomeni narediti, da se kaj spet pojavi.

- **Obnovili smo** zaloge s slaščicami.

3. Obnoviti pomeni ponoviti bistvo česa po spominu ali s svojimi besedami povedati, o čem kaj govori.

- V tej igri **boste obnovili** svoje znanje.
- Če smo besedilo razumeli, ga običajno znamo **obnoviti**.
- Poslušaj zgodbo iz kraja Ribnica na Dolenjskem in **obnovi** njeno vsebino v knjižni slovenščini.

obnovljiv pridevnik

Obnovljiv je tak, ki ga je mogoče obnoviti.

- **obnovljiv** material
- Les je **obnovljiva** surovina.

STALNE ZVEZE

obnovljivi vir energije

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Obnovljivi vir energije** je vir energije, ki se zajema iz narave in je načeloma ne zmanjka, na primer sončna energija, vetrna energija ali vodna energija.

- Veter je **obnovljivi vir energije**.
- **Obnovljivi viri energije** okolje onesnažujejo v manjši meri in ga manj spreminjajo.

oboa samostalnik

PRI GLASBENI UMETNOSTI **Oboa** je pihalo z dvojnimi jezičkom in jasnim, prodornim tonom.

- Na srednji glasbeni šoli sem se učil **oboo**, hkrati pa sem pel v tamkajšnjem pevskem zboru.

oboist samostalnik

PRI GLASBENI UMETNOSTI **Oboist** je oseba, ki igra na oboo.

- **Oboist** je s svojo igro dokazal, da spada med vrhunske domače mlade glasbenike.

oboistka samostalnik

PRI GLASBENI UMETNOSTI **Oboistka** je ženska, ki igra na oboo.

- Občinstvu se je predstavila mlada **oboistka**.

obramba samostalnik

Obramba je zagotavljanje zaščite komu ali čemu, da ne bi bil prizadet, uničen ali zavzet ob napadu.

- V preteklosti je bila za nastanek naselja pomembna bližina obdelovalnega zemljišča, vode in možnost **obrambe** pred napadi sovražnika.
- Zaradi lažje **obrambe** pred napadalci in nadzora nad okolico so gradove pogosto postavljali na vzpetine.
- Mamuti so najbolj prepoznavni po velikih oklih, ki so služili za **obrambo** in pridobivanje hrane.

obraz samostalnik

1. Obraz je prednja stran glave z nosom in očmi.

- okrogel, ovalen **obraz**
- spačen **obraz**
- Kaj povemo s kretnjami in držo telesa in kaj z izrazom na **obrazu**?

2. Obraz je ta stran glave, ki kaže razpoloženje ali stanje.

- jezen, žalosten **obraz**
- Na vrhu naj bo narisano sonce in ob njem vesel **obraz** dečka.

FRAZEMI

obraz se razjasni *komu*

Če **se** komu **razjasni obraz**, pomeni, da z izrazom na obrazu pokaže, da je spet vesel, da ga ni več strah.

- Ko so našli njegovega psička, **se** mu **je razjasnil obraz**.

obraz zažari *komu*

Če komu **zažari obraz**, pomeni, da z izrazom na obrazu pokaže, da je srečen ali vesel.

- Predstavljal sem si, kako me bo vesela, kako ji **bo** ob pogledu name **zažarel obraz**.

obraz se zmračí *komu*

Če **se** komu **zmračí obraz**, pomeni, da z izrazom na obrazu pokaže, da je jezen ali nejevoljen.

- Ko je sosed izvedel slabo novico, **se** mu **je zmračil obraz**.

udariti *komu v obraz*

Če komu kaj **udari v obraz**, pomeni, da se zelo očitno pokaže na obrazu.

- **V obraz** mu **je udarila** jezna rdečica.

obrazec samostalnik

Obrazec je list z okvirnim besedilom in praznimi mesti, ki jih izpolnimo z ustreznimi podatki.

- izpolniti **obrazec**
- izpolnjevanje **obrazca**
- Po navadi ima naročilnica obliko **obrazca**, ki ga izpolnimo tako, da na ustrezna mesta napišemo zahtevane podatke.
- Naštej nekaj osebnih podatkov, ki jih navadno vpišemo v **obrazce**.

obrazek samostalnik

Obrazek je majhen obraz.

- Na sliki vidimo otroške **obrazke** z odprtimi usti, ki prepevajo.

obrazen pridevnik

Obrazni je ta, ki je v zvezi z obrazom.

- **obrazne** kosti, mišice
- Z **obrazno** mimiko pokažemo čustva.

obr samostalnik

Obr je vsak od obeh lokov iz dlak nad očesom.

- Dvignila je **obrvi**.
- Veka s trepalnicami in **obr** varujeta oko.

obseg samostalnik

1. Obseg je velikost predmeta ali telesa po zunanji strani, po njegovem obodu.

- **obseg** lika
- Novorojenčkom že ob rojstvu izmerijo dolžino, **obseg** glave in maso.
- **Obseg** je razdalja, ki bi jo prehodil, če bi iz točke A hodil po črtah okoli in okoli nazaj do točke A. Tudi pri drugih likih iz ravnih črt lahko izračunamo **obseg**, če poznamo dolžine stranic.

2. Obseg je velikost ali razsežnost česa.

- **Obseg** gozdov je precej velik.

obsegati glagol

Obsegati pomeni, da ima kaka celota kaj za del svoje vsebine.

- Obsredozijske pokrajine Slovenije so edina slovenska pokrajina, ki **obsega** tudi morje.
- Poletje **obsega** mesece junij, julij in avgust.
- Rimska država **je obsegala** večji del Evrope in severno Afriko.

obstajati glagol

Obstajati pomeni, da bitje, stvar ali pojav je.

- Ob močnih nalivih **obstaja** nevarnost poplav.

- **Obstaja** veliko različnih vrst pajkov.
- Vemo, da škrti res **obstajajo**.
- Za pravilno ravnanje v prometu **obstajajo** prometna pravila.

obstati glagol

1. Obstati pomeni ostati kje ali ne premakniti se od kod.

- Ladje, imenovane jadrnice, so plule z jadri, ki so izkoriščala moč vetra. Če je bilo vetra premalo, **so** ladje **obstale**.
- Kateri predmeti **bi** lahko **obstali** na tesnilu, lahko preveriš z magnetom.

2. Obstati pomeni dalj časa se ne premakniti s trenutnega mesta, navadno zaradi presenečenja, utrujenosti ali strahu.

- Odprl je vrata v dvorano in **obstal**.
- Potopil sem se do skale in tam ves presenečen **obstal**.

obstal.

- Prestrašen **je obstal**.

3. Obstati pomeni ne prenehati obstajati.

- Prerokba pravi, da **bo** mesto **obstalo** za zmerom.

obutev samostalnik

Obutev so izdelki iz usnja ali umetnega materiala za zaščito nog in udobje pri hoji.

- poletna, zimska **obutev**
- obleka in **obutev**
- Kadar se ukvarja s športom obuje športno **obutev**.

obuti glagol

Obuti pomeni narediti, da kdo dobi na noge obuvalo.

- Za varno hojo po hribih **obujejo** planinske čevlje.
- **Obul je** škornje in se odpravil v gozd.

obuvati glagol

1. Obuvati pomeni delati, da ima kdo na nogah obuvalo.

- Sedi na stopnicah in si **obuva** čevlje.
- Otroku **je obul** čevlje.

2. Obuvati se pomeni nositi ali imeti obutev.

- Veliko informacij o tem, kako **so se** oblačili in **obuvali** naši predniki, lahko dobiš v Slovenskem etnografskem muzeju.

obzorje samostalnik

1. Obzorje je najbolj oddaljen del zemeljskega površja ali morske gladine, ki je videti kot črta, kjer se površje ali gladina stikata z nebom.

- Poleti se zjutraj rada grejem na soncu, ko je še zelo nizko nad **obzorjem**.

- Čim višje je sonce na **obzorju**, tem krajše so sence.

- Daleč na **obzorju** vidim gore.

- »Kopno na **obzorju**,« je vzkliknil mornar.

2. Obzorje je obseg znanja, ki ga kdo ima.

- Preberi kratke zanimivosti, ki širijo **obzorja**, a jih ni treba znati.

ocean samostalnik

Ocean je veliko morje, ki obdaja več celin.

- **ocean** in morje
- Med površinske vode štejemo potoke, jezera, reke, morja in **ocean**.
- Nevarnost za onesnaženje **oceanov** in morij pomeni izlitje nafte iz tankerjev.

očala samostalnik

Očala so pripomoček iz leč, stekel za boljši vid ali zaščito oči pred svetlobo in okvira, ki se zatakne za ušesa in nos.

- **očala** za branje
- **očala** za na blizu, daleč
- Nosim **očala** z modrim okvirjem.
- Na glavi ima črno volneno kapo in temna **očala**.
- Ko opazujemo Sonce in Sončev mrk, moramo nositi posebna zaščitna **očala**.

STALNE ZVEZE

sončna očala

Sončna očala so očala s temnejšimi stekli, ki varujejo oči pred sončno svetlobo.

- Na plaži sem nosila **sončna očala**.

oče samostalnik

1. Če ima moški otroka, je ta moški otrokov **oče**.

- dober **oče**
  - materin **oče**
  - **Oče** ga je usmeril v igranje klavirja in skladanje.
- 2. Oče** je oseba, ki daje pobudo ali idejo za kaj.
- Je idejni **oče** festivala.

očim samostalnik

Če ima mama novega moža ali partnerja, je ta mož ali partner njenim otrokom iz prejšnje zveze **očim**.

- Otrok ima **očima**.

odcep samostalnik

Odcep je kraj, kjer se cesta, proga odcepi, ali cesta, proga, ki se odcepi.

- cestni **odcep**
- Zavili so na **odcep**, ki je vodil proti Pokljuki.
- Hiša stoji blizu **odcepa**.

odcepiti glagol

Odcepiti pomeni ločiti kaj od česa glavnega ali pomembnejšega.

- Dedek je vzel sekiro in **odcepil** vrh polena.
- Zaradi protesta proti Rimskokatoliški cerkvi **so** se protestanti **odcepili**.
- Od tega hodnika **sta** se **odcepila** še dva hodnika.

oddaja samostalnik

1. Oddaja je dejanje, ko kdo kaj izroči ali pošlje drugemu.

- Rok za **oddajo** risbe je konec meseca.
- 2. Oddaja** je vsebinsko zaključena enota radijskega ali televizijskega programa.
- informativna, poljudnoznanstvena **oddaja**
- radijska, televizijska **oddaja**
- Katere **oddaje** najraje gledaš?
- Vsak teden si ogledam zanimivo **oddajo** o živalih.
- Včeraj smo poslušali poučno **oddajo** po radiu.

oddajati glagol

1. Oddajati pomeni komu kaj izročati ali pošiljati.

- Ključ **oddajamo** na recepciji.
- 2. Oddajati** pomeni za plačilo dajati komu kaj v uporabo.
- **oddajati** sobo, stanovanje
- V tej občini veliko ljudi **oddaja** apartmaje in sobe.
- 3. Oddajati** pomeni pošiljati ali izločati v okolico.
- **oddajati** energijo
- Sonce **oddaja** svetlobo.
- Zelene rastline **oddajajo** kisik, ki ga za dihanje potrebujejo vsa živa bitja.
- 4. Oddajati** pomeni posredovati televizijski ali radijski program.
- Televizija Koper – Capodistria **oddaja** tako v italijanskem kot slovenskem jeziku.

oddati glagol

1. Oddati pomeni komu kaj izročiti ali poslati.

- **oddati** pismo, prošnjo
- Učitelju **smo oddali** domačo nalogo.
- V garderobi **smo** garderoberki **oddali** bunde in plašče.
- Novoletno čestitko **je oddala** na pošti.
- Metka **je** v laboratoriju **oddala** urin.
- 2. Oddati** pomeni za plačilo dati komu kaj v uporabo.
- **oddati** hišo, stanovanje
- V centru Celja **oddamo** sončno sobo dijakinji ali dijaku.

- V najem **je oddala** trosobno stanovanje v Rogatcu.

3. Oddati pomeni poslati ali izločiti v okolico.

- **oddati** energijo
- Znanstvenice in znanstveniki so odkrili, da **je** Sonce med letoma 2007 in 2009 **oddalo** nenavadno malo energije.
- Bolj kot je vlažno vreme, manj toplote **odda** telo z znojenjem.

odeja samostalnik

1. Odeja je tekstilni izdelek, s katerim sebe ali koga, kaj drugega pokrivamo zlasti zaradi zaščite pred mrazom.

- topla **odeja**
- prevleka za **odejo**
- Popij skodelico čaja in se v postelji dobro pokrij z **odejo**.
- Pri gašenju s požarno **odejo** preprečimo dostop zraka in s tem gorenje.
- 2. Odeja** je plast česa, ki kaj pokriva.
- ledena **odeja**
- Pozimi prekrije naravo snežna **odeja**, zato si živali težje poiščejo hrano.

oder samostalnik

1. Oder je dvignjen prostor za učitelja v razredu.

- Učitelj je imel svojo mizo na dvignjenem **odru** — katedru.
- 2. Oder** je dvignjen prostor za nastope v gledališču ali koncertni dvorani, ki je odprt proti gledalcem.
- Na **oder** je prišel lutkar z veliko lutko.

odgnati glagol

1. Odgnati pomeni narediti, da žival ali človek od kod odide, navadno z močno spodbudo ali prisilo.

- Koze **je odgnal** domov.
- Živali **je odgnal** na sejem.
- Mačeha me **je odgnala** od doma.
- 2. Odgnati** pomeni narediti, da kaj neprijetnega ali neugodnega izgine.
- Raje **sem odgnala** slabe misli.
- Na pepelnično sredo pusta zažgejo, s čimer naj bi človek premagal zlo, dokončno **odgnal** zimo in se pripravil na rojstvo novega življenja.
- 3. Odgnati** pomeni začeti rasti ali razvijati se v višino.
- Vsako pomlad v korito nekaj posadim. Dobro zalivam in nestrpnost pričakujem, kdaj **bo odgnalo**.
- Komaj se je želod dotaknil tal, že **je odgnal**.
- 4. Odgnati se** pomeni pokrčiti noge in tako dobiti zalet za skok ali podoben hiter premik.
- Ko je zavpil »zdaj«, **se je odgnal** z vso močjo.

- Elegantno **se je odgnal**, potem pa v zraku zakrilil kot ptič.

FRAZEMI

Jabolko na dan odžene zdravnika stran. ali **Eno jabolko na dan drži zdravnika vstran.**

Jabolko na dan odžene zdravnika stran

pomeni, da je jesti jabolka dobro za zdravje, ker vsebujejo veliko vlaknin in vitaminov.

- Kaj pomeni pregovor: **Jabolko na dan odžene zdravnika stran?**

- »**Eno jabolko na dan drži zdravnika vstran**«, pravi stara modrost. Jabolko krepi zobe in dlesni, hkrati razkuži ustno votlino.

odgovoren pridevnik

1. Odgovoren je tak, ki je zadolžen za kako opravilo ali nalogo in mora prevzeti krivdo, če gre kaj narobe.

- Vsak član skupine je **odgovoren** za nalogo, ki jo sprejme.

- Starši so **odgovorni** za razvoj in vzgojo otrok.

- Ministri so za svoje delo **odgovorni** parlamentu.

2. Odgovoren je tak, ki je zanesljiv in vreden zaupanja.

- **odgovoren** deček

- **odgovorna** deklica

- Društvo za zaščito živali je pse oddalo

odgovornim ljudem, ki bodo lepo skrbeli zanje.

3. Odgovoren je tak, ki je pomemben in ki zahteva določeno spretnost in skrbnost.

- Skrb za domačo žival je zelo **odgovorno** opravilo.

odgovornost samostalnik

1. Odgovornost je dolžnost osebe, ki je zadolžena za kako opravilo ali nalogo, da prevzame krivdo, če gre kaj narobe.

- Biti starš je veliko veselje, pa tudi **odgovornost**.

- Vsi otroci imajo poleg pravic tudi dolžnosti in

odgovornosti.

- Prav je, da se tako posamezniki kot družba zavedamo svoje **odgovornosti** do ohranjanja narave oziroma okolja, v katerem živimo.

2. Odgovornost je lastnost osebe, da je prizadevna, zanesljiva in vredna zaupanja.

- Ko je spremila bratca v šolo, je pokazala veliko **odgovornost**.

odhodek samostalnik

PRI GOSPODINJSTVU **Odhodki** so denar, ki ga kdo porabi za določen namen, navadno za nakupe ali stroške.

- Nekateri **odhodki** v gospodinjstvu so nujni (na primer nakupi hrane, oblačil), nekateri pa so manj nujni (na primer izleti, zabave).

- Dobro je, če si vodimo mesečni družinski proračun, da naši **odhodki** ne presežejo prihodkov.

odkimati glagol

Odkimati pomeni z gibom glave na levo in desno izraziti, da kaj zanikamo ali da se ne strinjamo.

- **Odkimal je** in rekel, da nikogar ne spusti naprej.

- "Je očka doma?" je vprašala. Mama **je odkimala**.

odkriti glagol

1. Odkriti pomeni odstraniti kaj, kar kaj pokriva.

- **Odkril je** skledo in videl, kaj je notri.

- Burja **je odkrila** del strehe osnovne šole.

2. Odkriti pomeni odmakniti odejo s koga.

- »Ne boš več spala!« reče in me **odkrije**.

- Napol se **odkrijem**.

3. Odkriti se pomeni dati pokrivalo z glave, navadno ob pozdravu.

- Dedek je pokimal in **se odkril**.

- Ko jo sreča, **se odkrije** in jo pozdravi.

4. Odkriti pomeni obrniti igralno karto okoli, da vidimo, kaj je na spodnji strani.

- Igralec ali igralka, ki je na vrsti, sme **odkriti** dve kartici drugo za drugo.

- Vsak igralec lahko obrne dve kartici. Če **odkrije** obe polovici iste slike, ju lahko pobere in odpre nov par. Če pa **odkrije** različni polovici, nadaljuje igro drug igralec.

5. Odkriti pomeni najti kaj, kar je bilo prej neznano ali skrito.

- V zahodni Sloveniji (Divje babe) **so odkrili** verjetno najstarejše glasbilo na svetu – piščal, ki je narejena iz kosti jamskega medveda.

- Doslej **so odkrili** že skoraj tisoč vrst netopirjev.

- V nevarnosti se mladiči poljskega zajca pritajijo.

Nimajo vonja, zato jih plenilci težko **odkrijejo**.

6. Odkriti pomeni ugotoviti kaj, kar je bilo prej neznano ali skrito, ali ugotoviti, kako kaj deluje ali se uporablja.

- znanstveniki **odkrijejo** kaj

- Ni bilo možno **odkriti**, kdo je ukradel mojo igračo.

- Pri zaporedjih vedno velja neko pravilo, ki ga moramo **odkriti**, če želimo zaporedje nadaljevati.

- Sliki se razlikujeta v petih podrobnostih. Ko jih **odkriješ**, jih na spodnji sliki obkroži.

- Človek **je odkril** uporabo ognja pred več kot pol milijona let.

- Vsak ima svoje sposobnosti. Le **odkriti** jih moramo in na njih graditi svojo prihodnost.

7. Odkriti pomeni pokazati komu kaj, kar mu je bilo prej neznano ali skrito.

- Deklici **so** vile **odkrile** prava zelišča za vse bolezni.

odlagališče samostalnik

Odlagališče je prostor, ki je namenjen odlaganju stvari, navadno odpadkov.

- **odlagališče** odpadkov
- Pomembno je, da odpadke odlagamo na urejena **odlagališča** in jih ločujemo.
- Odpadke v naših krajih pobirajo komunalne službe in odpeljejo na urejena **odlagališča** odpadkov.

STALNE ZVEZE

črno odlagališče

Črno odlagališče ali **divje odlagališče** je prostor, ki ni namenjen odlaganju odpadkov, a jih nekateri tja kljub temu odlagajo.

- Kljub urejenim odlagališčem odpadkov najdemo na robovih gozdov, ob potokih in rekah še številne smeti; to so **črna odlagališča**.

divje odlagališče

Divje odlagališče ali **črno odlagališče** je prostor, ki ni namenjen odlaganju odpadkov, a jih nekateri tja kljub temu odlagajo.

- **Divja odlagališča** odpadkov naravo onesnažujejo, povzročajo moteč smrad ter privabljajo živali, ki prenašajo bolezni.

odlaganje samostalnik

Odlaganje je postopek ali proces, pri katerem se kaj pusti kje in se tako nabere v določeno količino.

- **odlaganje** jajc
- Tla onesnažujemo z neustreznim **odlaganjem** odpadkov in nevarnih snovi v naravo.
- Voda, ki pronica skozi neštete razpoke, ustvarja kraške jame in z **odlaganjem** apnenca tudi kapnike.

odlagati glagol

1. Odlagati pomeni dati, spustiti kaj iz rok, da ostane kje.

- Pribora, ki si ga že uporabil, nikoli ne **odlagaj** na mizo.

2. Odlagati pomeni kje puščati kaj, kar se nabere v določeno količino.

- **odlagati** jajca
- Odpadke **odlagajte** v za to namenjene zabojnike.

• Tople noči in prvi spomladanski dež zvabijo žabe, da se iz zimskih bivališč v gozdovih selijo v ribnike in tam **odlagajo** svoje mreste.

- Pri človeku so pogoste tudi naglavne uši, ki jajčeca **odlagajo** na lase.

odleteti glagol

1. Odleteti pomeni z letenjem se oddaljiti.

- čebela **odleti**
- Spoznali smo taščico, siničko, ščinkavca, vrabca, kosa in druge ptice, ki ne **odletijo** v tople kraje.

- Raketa **odleti** v vesolje.

- Z letalom **smo odleteli** iz Švice.

2. Odleteti pomeni zaradi močnega sunka ali udarca prenehati biti na določenem mestu.

- Gumb **je odletel** z mojega suknjiča.
- Vozu **so** ob trku **odletela** kolesa.
- **Odletel sem** z gugalnice.

odlomek samostalnik

Odlomek je kratek del besedila ali skladbe.

- Preberi **odlomek** iz knjige.
- **Odlomek** skladbe spremljaj z orffovimi glasbili.

odložiti glagol

1. Odložiti pomeni dati, spustiti kaj iz rok, da ostane kje.

- Domen **je odložil** žogo.
- Pred vrati **sva odložili** dežnike in vstopili.
- Skodelico splaknem pod vročim curkom vode in jo **odložim** na odcejalnik.

2. Odložiti pomeni kje pustiti kaj, kar se nabere v določeno količino.

- **odložiti** jajce
- **odložiti** jajčeca
- **odložiti** mrest
- **odložiti** odpadke
- Kukavica si ne zgradi gnezda, temveč **odloži** po eno svoje jajce v gnezda drugih ptic.
- Žabe spomladi po parjenju v vodnem okolju **odložijo** mrest.

- Stric **je odložil** odpadke pred prebiralnico odpadkov.

- Zelo pomembno je, da embalažo **odložiš** na pravo mesto.

3. Odložiti pomeni pripeljati koga na določeno mesto in ga tam pustiti.

- Z veseljem te peljeva. Najprej **odložim** tebe in potem še Miha.

4. Odložiti pomeni prinesiti kaj na določeno mesto in ga tam pustiti.

- Reke valijo s seboj veliko proda in peska iz višjih predelov v nižje in ga tam **odložijo**.
- Kokosov oreh več mesecev plava v morju. Ko ga morje **odloži** na obalo, vzkljuje kokosova palma.

odnos samostalnik

Odnos je to, kar obstaja med stvarmi ali ljudmi, ki imajo kaj skupnega.

- spoštljiv **odnos**
- **odnos** do okolja
- **odnosi** med ljudmi
- Otroci, ki hranijo ptice, pridejo že zgodaj v stik z živalmi in se učijo pravilnega **odnosa** do narave.
- V družini se naučimo osnovnih pravil vedenja in pridobimo prve izkušnje v medsebojnih **odnosih**.
- Krožnica je z vsako črto v prav posebnem **odnosu**.

odpadek samostalnik

Odpadek je to, kar v gospodinjstvu ali pri predelavi česa zavržemo kot neuporabno.

- kup **odpadkov**
- zabojnik za **odpadke**
- Ekološki otoki so prostori, kjer stojijo različni zabojniki za ločeno zbiranje **odpadkov**.
- Del odpadkov, ki ni primeren za predelavo in ponovno uporabo, odložimo na odlagališče **odpadkov**.
- Računalnike, baterije, televizorje in ostale nevarne **odpadke** odpeljemo v zbirni center.

odpluti glagol

Odpluti pomeni oditi s plovilom od kopnega.

- Ko **je** ladja Argo **odplula**, je bilo na njej petdeset junakov, ki so bili vsi pripravljeni na kakršno koli pustolovščino.
- V pristanišču je Maj na sončno soboto zjutraj naštel 268 čolnov. Popoldne jih je bilo le še 137. Koliko čolnov **je odplulo** na morje?

odrasti glagol

Odrasti pomeni postati telesno razvit in zrel.

- Ko **odrastem**, bom pilot.
- Otrok **odraste** in si po navadi ustvari družino.
- Navadna sipa in hobotnica sta dolgi okrog pol metra, ko **odrasteta**.

odsev samostalnik

1. Odsev je pojav, ko je podoba koga ali česa zaradi odboja svetlobe vidna na površini kakega predmeta, zlasti ogledala.

- V ogledalu je premeril svoj **odsev**.

- Skozi obarvane šipe se je na zidove razlival srhljiv rdeč **odsev**.

2. Odsev je to, da se kak pojav na določen način kaže, odraža v drugem pojavu.

- Ker so pravila pri mizi pa tudi vse navade **odsev** časa, se spreminjajo z njim.
- Po njegovem mnenju sta oba pojava **odsev** istega dejstva.

odsevati glagol

1. Odsevati pomeni biti viden na površini kakega predmeta, zlasti ogledala, zaradi odboja svetlobe.

- Zagledal je staromodna okrogla očala, v katerih **je odseval** plamen sveče.
- Sonce **je odsevalo** od strun zlatih glasbil.
- 2. Odsevati** pomeni na določen način kazati, odražati se v drugem pojavu.
- Počasi so sprejeli novo vero, stari bogovi pa **odsevajo** v ljudskih bajkah in šegah.
- Dokumenti, ki jih Evropski parlament potrebuje pri delu, so pripravljeni v vseh uradnih jezikih EU. To **odseva** kulturno raznolikost EU.

odsoten pridevnik

1. Odsoten je tak, ki je v določenem času kje drugje.

- V ponedeljek je bilo **odsotnih** 7 deklet.
- Za psa skrbim samo občasno, kadar je njun lastnik **odsoten**.
- 2. Odsoten** je tak, ki v mislih ne spremlja zares dogajanja okoli sebe.
- Deček je opazil, da je njegov prijatelj z mislimi pogosto **odsoten**.
- Fantu se je na obraz prikradel **odsoten** smehljaj.

odstavek samostalnik

PRI SLOVENŠČINI **Odstavek** je vsebinsko zaključen krajši del besedila, ki se začneja z novo vrstico.

- Koliko **odstavkov** ima to besedilo?
- Koliko **odstavkov** je v jedru?
- Povedi združujemo v **odstavke, odstavke** v besedilo.

odšteti glagol

1. PRI MATEMATIKI **Odšteti** pomeni narediti računsko operacijo, pri kateri se eno število zmanjša za drugo.

- Od dvajset **je odštel** sedem.
- 2. Odšteti** pomeni plačati določeno vsoto denarja.
- Za bombone **je odštela** tri evre.

odštevanje samostalnik

PRI MATEMATIKI **Odštevanje** je računsko operacija, pri kateri se eno število zmanjša za drugo.

- Pri **odštevanju** lahko naredimo tudi preizkus s seštevanjem.

odštevati glagol

PRI MATEMATIKI **Odštevati** pomeni delati računsko operacijo, pri kateri se eno število zmanjša za drugo.

- **odštevati** od sto
- Učili smo se seštevati in **odštevati**.

odtenek samostalnik

Odtenek je vsaka od različnih barv iste barvne osnove.

- zeleni **odtenki**
- **odtenki** rjave
- Vsako barvo lahko svetlimo ali temnimo in dobimo različne svetlostne **odtenke**.
- Slikar je na paleti mešal različne barve in naredil veliko barvnih **odtenkov**.

odtis samostalnik

Odtis je sled, ki jo pustimo, če s čim pritismo na površino.

- Naredi svoj prstni **odtis** in **odtis** še treh drugih ljudi.
- **Odtisi**, narejeni s stiskalnico, so navadno bolj jasni, ker je pritisk večji, kot ga zmoremo mi z rokami.
- **Odtisi** stopinj dinosavrov so znanstvenikom pomagali razkriti vrsto in težo živali, hitrost ter način premikanja.

odtisniti glagol

Odtisniti pomeni s čim narediti sled na površini predmeta.

- Nejc je v svoji sobi našel še nekaj predmetov in se odločil, da bo naredil odtise. Pobarval jih **je** in **odtisnil** na papir.
- Matrico lahko **odtisnemo** večkrat.
- Z valjčkom namažemo matrico s tiskarsko barvo in **odtisnemo**.
- Pečatnike **so odtisnili** v glinasto podlago. Tako so označevali posode in druge predmete.

odveč prislov

1. Odveč pomeni nepotrebno.

- Bilo je tako toplo, da je bil otrokom pulover skoraj **odveč**.

- Pomagaj si z naslednjimi rešitvami: motorno zračno vozilo, stroj, vodno plovilo, oklepno vozilo, večji avtomobil. Ena rešitev je **odveč**.

- Skrb za zdravje ni **odveč**.

2. Odveč pomeni neprijetno ali zoprno.

- Vse delo mu je **odveč**.
- Če vam ni **odveč**, bi vas prosil, da mi pomagate.

odvisen pridevnik

1. Odvisen je tak, ki ni samostojen, za katerega potrebe skrbi kdo drug, ali tak, ki potrebuje pomoč koga drugega.

- Mladiči so **odvisni** od svoje matere.
- Po rojstvu je novorojenec **odvisen** od matere.
- Evropska unija je bila ustanovljena po drugi svetovni vojni. Najprej se je začelo kot gospodarsko sodelovanje: države, ki med seboj trgujejo, postanejo gospodarsko **odvisne** druga od druge in se zato bolj izogibajo sporom.

2. Odvisen je tak, ki mora upoštevati voljo in zahteve drugega.

- V preteklosti je bila žena **odvisna** od svojega moža.

- Mlajši smo pri odločitvah **odvisni** od odraslih.

3. Odvisen je tak, katerega obstoj, uresničitev ali značilnosti omogoča kaj drugega.

- Življenje rastlin, živali in ljudi je **odvisno** od različnih življenjskih razmer v različnih okoljih.
- Živa bitja smo med sabo **odvisna**.
- Kako dolgo bomo obiskovali šolo, je **odvisno** od poklica, ki smo si ga izbrali.
- Barva naše kože je **odvisna** od tega, katero barvo kože so imeli naši predniki.

4. Odvisen je tak, ki je zasvojen z alkoholom, mamili ali dejavnostjo, povezano z elektronskimi napravami.

- biti **odvisen** od računalniških igrice
- Ljudje smo lahko **odvisni** od snovi ali dejanj, ki jih preveč pogosto počenjamo in zato škodijo našemu zdravju ter počutju.

odžejati glagol

1. Odžejati pomeni zadovoljiti potrebo po tekočini.

- Voda zares **odžaja**.

2. Odžejati se pomeni spiti toliko tekočine, da nismo več žejni.

- Poleti **se** otroci radi **odžejajo** z ledenimi paličicami.
- Lubenica vsebuje zelo veliko vode, zato **se** z njo v poletni vročini lahko **odžejamo** in osvežimo.

ogenj samostalnik

1. Ogenj je naravni pojav v obliki plamena, ki nastane, ko kaj gori.

- **ogenj** ugasne
  - taborni **ogenj**
  - Ne plašimo živali, ne lomimo vej, ne kurimo **ognja** v naravi in ne trgamo cvetja.
  - **Ogenj** je eno izmed pomembnejših odkritij v zgodovini.
  - **Ogenj** brez kisika v zraku ne gori.
- 2. Ogenj** je vir toplote za kuhanje, pripravljanje hrane.
- zmanjšati **ogenj**
  - Na **ogenj** je pristavil kozico z mlekom.
- 3. Ogenj** je močno vojaško obstreljevanje določenega cilja.
- Sovražnik je odgovoril z **ognjem**.
  - »**Ogenj!**« je ukazal general.
- 4. ČUSTVENO OBARVANO** **Ogenj** je velika čustvena vznemirjenost.
- Oče je govoril ves v **ognju**.

STALNE ZVEZE

med dvema ognjema

Med dvema ognjema je otroška skupinska igra, pri kateri izpade igralec, ki ga drugi zadene z žogo.

- Pri telovadbi smo se igrali **med dvema ognjema**.

na odprtem ognju

Na odprtem ognju pomeni neposredno nad plameni.

- V gradu so v kuhinji **na odprtem ognju** kuhali in tam tudi obedovali.

FRAZEMI

dati roko v ogenj za koga

Če kdo **da roko v ogenj** za koga, pomeni, da je prepričan, da je pošten ali sposoben.

- Vem, da je pošten. Zanj **bi dal roko v ogenj**.

ogenj v strehi

Ogenj v strehi je hud prepir.

- Če nas sosed odkrije, bo **ogenj v strehi!**

oglas samostalnik

Oglas je sporočilo, s katerim trgovci ponujajo in predstavljajo svoje izdelke za prodajo.

- Oče je preko **oglasov** kupoval avtomobil.
- Velik vpliv na naše potrošniške navade imajo veliki plakati ob cestah in televizijski **oglas**.

- Zavajajoči **oglas** nam ne sporočajo resničnih informacij o izdelku ali storitvi.

STALNE ZVEZE

mali oglasi

Mali oglasi so krajši oglasi, s katerimi kot posamezniki kaj kupujemo ali prodajamo.

- Mama je v **malih ogasih** našla avto, ki ga prodajajo za 6790 €.

oglje samostalnik

1. Oglje je črna snov, ki nastane iz lesa, ki ni popolnoma zgorel, in jo uporabljamo kot gorivo.

- žareče **oglje**
  - **Oglje** so žgali iz bukovih polen.
  - V rudarstvu in železarstvu so dobili zaposlitev številni rudarji, talilci, kovači, pa tudi oglarji, saj so plavže – peči, kjer so talili železovo rudo – kurili z **ogljem**.
  - Ko so začeli kuriti s premogom, so **oglje** rabili le še kovači in gospodinje za likalnike.
- 2. PRI LIKOVNI UMETNOSTI** **Oglje** je taka snov, ki jo uporabljamo za risanje.
- Za risanje uporabimo različne risarske materiale, na primer **oglje**, kredo, svinčnik, voščenko ali barvni svinčnik.

FRAZEMI

črn kot oglje

Črn kot oglje je tak, ki je zelo temne barve.

- Oči je imel **črne kot oglje**.

ograja samostalnik

Ograja je priprava iz stebrov in prečk, ki se postavi okrog zemljišča za preprečevanje prehoda ali ob robu stopnic, balkona za zaščito pred padcem.

- betonska, lesena **ograja**
- vrtna **ograja**
- zaščitna **ograja**
- Si opazil, da so v bližini našega čebelnjaka postavili **ograjo** iz lesa?
- Železna **ograja** na zraku in vlagi začne rjaveti.

ogroziti glagol

Ogroziti pomeni spraviti v nevaren ali neugoden položaj.

- Preveliko nabiranje in uničevanje gliv lahko **ogrozi** drevesa.
- Zaradi pretiranega lova **smo ogrozili** preživetje marsikatere živalske vrste na Zemlji.
- Mogočno oblast Habsburžanov **so** za krajši čas **ogrozili** grofje Celjski.

ohlajanje samostalnik

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Ohlajanje** je zniževanje temperature snovi ali telesa.

- Tekoča snov z **ohlajanjem** postane trdna.
- Zrak se pri segrevanju razteza in pri **ohlajanju** krči.
- Na segrevanje ali **ohlajanje** vode v poletnih dneh poleg sonca vpliva tudi veter.

ohlajati glagol

1. PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI Ohlajati pomeni zniževati temperaturo snovi ali telesa.

- Sloni se škropijo z vodo in pahljajo z uhlji, ker s tem **ohlajajo** telo.

2. PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI Ohlajati se pomeni izgubljati toploto, kar se kaže v padcu temperature.

- Ko se zrak dviguje, **se ohlaja**. Vodni hlapi takrat kondenzirajo v kapljice in nastane oblak.
- Vode **se** segrevajo in **ohlajajo** počasneje kot kopno.

oklepaj samostalnik

PRI MATEMATIKI, PRI SLOVENŠČINI **Oklepaj** je znak, ki z dveh strani oklepa besedo, številko ali stavek.

- Računi v **oklepajih** imajo prednost pred vsemi ostalimi.
- Množico opišemo tako, da v zavitem **oklepaju** naštejemo njene elemente. Zaviti **oklepaj** zapišemo na začetku in na koncu.
- V **oklepaj** zapišemo dodatna pojasnila, primere, sopomenske izraze.
- Odgovori na vprašanja, izberi ustrezno besedo v **oklepaju** ali ponujeni odgovor.

oklepati glagol

1. Oklepati pomeni močno držati, stiskati kako stvar ali človeka.

- V naročju **je oklepal** rdečo žogo.
- Les ga **je** z vseh strani **oklepal** kot primež.
- 2. Oklepati se** pomeni močno se držati kake stvari ali človeka.
- Trmasto **se je oklepal** stola.
- S prsti **se je oklepala** varnostnega pasu.
- Trdno **se je oklepal** dedijeve roke.

okno samostalnik

Okno je odprtina v steni stavbe ali vozila z okvirom s steklom, ki je narejena zaradi svetlobe in zračenja.

- odpreti, zapreti **okno**
- majhno, veliko **okno**
- čiščenje **oken**

- Skozi **okno** svoje sobe vidi Triglav, najvišjo slovensko goro.
- Levo in desno od vrat sta po dve rjavi **okni**.
- Stopil je k **oknu**.

oko samostalnik

1. Oko je organ, ki sprejema svetlobne dražljaje in je čutilo za vid.

- človeško **oko**
- desno, levo **oko**
- **oko** žuželk
- barva **oči**
- Zaprl je **oči**.
- Kadar vam v **oko** pade tujek, se **oko** zasolzi, da solze odplaknejo tujek.
- Od predmeta odbita svetloba pride skozi zenico v **oko**, vzburjenje pa po vidnem živcu v možgane.
- **Očesi** sta kot kroglici, na kateri so pritrjene mišice, ki omogočajo obračanje v različne smeri.
- **Oči** se mi solzijo.

2. ČUSTVENO OBARVANO Oči so pogled.

- prijazne **oči**
- strah v **očeh**
- Deček ga je pogledal s prestrašenimi **očmi**.
- Izginil jim je izpred **oči**.
- Ne da bi ju spustila izpred **oči**, je iz nahrbtnika potegnila jabolko.
- Vso pot ni mogel odtegniti **oči** od igrache.
- 3. Oko** je to, kar je temu organu podobno.
- Ta krompir ima veliko **očes**.

STALNE ZVEZE

jajce na oko

Jajce na oko je ocvrto jajce s tekočim rumenjacom.

- Za večerjo smo jedli **jajca na oko**.

kurje oko

Kurje oko je kožna odebelina, navadno na podplatu.

- Na nožnem palcu imam **kurje oko**.

FRAZEMI

bliskati z očmi ali streljati z očmi

Če kdo **bliska z očmi**, pomeni, da je zno pogleduje.

- Od jeze **je** kar **bliskal z očmi**.

bosti v oči

Če kaj **bode v oči**, pomeni, da je zelo opazno, ima izrazit in pogosto neprijeten vidni učinek.

- Živo rumena barva majice **je bodla v oči**.

imeti odprte oči

Če **ima** kdo **odprte oči**, pomeni, da dobro opaža, spoznava stvari ali pojave okrog sebe.

- Bodite previdne. **Imejte odprte oči**.

imeti koga na očeh

Če **ima** kdo koga **na očeh**, pomeni, da ga opazuje ali nadzoruje.

- Majhnega otroka je treba **imeti na očeh** ves čas.

kamor seže oko ali kamor sežejo oči

Kamor seže oko komu pomeni vsenaokrog.

- **Kamor ti seže ti oko**, pada mehko perje.

na lastne oči ali s svojimi lastnimi očmi

Na lastne oči pomeni takó, da kaj storim sam, osebno.

- Bratec se je lahko **na lastne oči** prepričal, kako deluje stroj.
- Videl sem ga **na lastne oči**!

na oko

Na oko pomeni takó, da velikost ocenimo po videzu, okvirno.

- Gozd ima, takole **na oko**, premer pet kilometrov.
- **Na oko** sem pomeril globino omare, globoka je približno pol metra.

ne zatisniti očesa ali ne zatisniti oči

Če kdo **ne zatisne očesa**, pomeni, da ne more zaspati.

- V nedeljo ponoči ni in **ni zatisnil očesa**.

Oko za oko, zob za zob.

Oko za oko, zob za zob pomeni, da če je bila komu storjena krivica, naj se zanjo maščuje.

- Skoraj vsak spor se da zgladiti, če je le eden od vpletenih pripravljen odpustiti. Kako lahko je vračati udarce – **oko za oko, zob za zob**! Toda poskusite preusmeriti tok svojih misli, potem ko ste se že predali obtoževanju in zameri.

kaj pade v oči komu

Če komu kaj **pade v oči**, pomeni, da to opazi.

- Zelo živahen je. Takoj mi **je padel v oči**.

pasti oči na čem

Če kdo **pase oči** na čem, pomeni, da uživa v opazovanju česa lepega.

- S prijateljem **sta pasla oči** na slaščicah v izložbi.

paša za oči

Paša za oči je to, kar je zelo lepo.

- Jed, ki je prava **paša za oči**, nam še bolj tekne, če jo zaužijemo v prijetnem okolju.

pogovoriti se iz oči v oči

Če se dve osebi **pogovorita iz oči v oči**, pomeni, da se pogovorita na samem.

- Morava se **pogovoriti iz oči v oči**.

s prostim očesom ali z golim očesom

S prostim očesom pomeni brez pripomočkov za povečanje ali izostritev slike.

- Z mikroskopom opazujemo tisto, česar **s prostim očesom** ne moremo videti.

oči lezejo skupaj komu

Če **oči lezejo skupaj** komu, pomeni, da postaja zelo zaspan.

- »Lahko noč,« je zamomljala. **Oči so ji lezle skupaj**.

oči se uprejo v koga

Če **se** v koga **uprejo oči**, pomeni, da ga kdo začne gledati.

- Vse **oči so se uprle** vanj.

upreti oči v koga

Če kdo **upre oči** v koga, pomeni, da ga začne gledati.

- Vsi **so uprli oči** vanj.

verjeti svojim očem ali verjeti lastnim očem

Če kdo ne more **verjeti svojim očem**, pomeni, da ne more verjeti, da je res.

- Naslednje jutro **ni mogla verjeti svojim očem**, ko je videla svojo izgubljeno jopico viseti na obešalniku.
- Sklonila se je in komaj **verjela svojim očem**: v travi je ležala zlata urica.

Vsake oči imajo svojega malarja.

Vsake oči imajo svojega malarja pomeni, da ima vsak drugačen okus.

- Vsem ljudem se ne zdijo lepe ali prikupne iste osebe. **Vsake oči imajo svojega malarja**.

okolica samostalnik

1. Okolica je širši prostor ali narava okoli kake stavbe, naselja.

- raziskovati **okolico**
- **okolica** doma, hiše
- V Sloveniji so najbolj onesnažena tla v Mežiški dolini, Celjski kotlini, Idriji in **okolici** Jesenic.
- V bližnji **okolici** domačega kraja poiščite imena krajev, voda in gora.

- Katera je najstarejša hiša v **okolici** šole?
- Katere kulturne ustanove lahko obiščješ v domačem kraju in njegovi **okolici**?

2. Okolica je to, kar je v bližini česa.

- **okolica** rane
  - Radiator oddaja toploto in segreva **okolico**.
  - Svetloba iz **okolice** pride v oko skozi zenico.
- 3. Okolica** so navadno znani, domači ljudje, ki živijo v bližini koga.
- odnosi z **okolico**
  - Svojo **okolico** stalno nadleguje z vprašanji.
  - Če svoji **okolici** ne moreš zaupati, lahko pokličeš na brezplačno anonimno telefonsko številko in se pogovoriš s človekom, ki veliko ve o nasilju.

okolje samostalnik

Okolje je celota bitij, stvari in pojavov v naravi, ki koga obdajajo, ali prostor, ki koga ali kaj obdaja.

- ohranjati **okolje**
- skrbeti za **okolje**
- jezik **okolja**
- Človek vse bolj posega v naravno **okolje** in s tem zmanjšuje življenjski prostor živali.
- Kolo ne potrebuje goriva, zato ne onesnažuje **okolja**.
- Travnik je življenjsko **okolje** živali in rastlin.
- Nevarne snovi najdemo tudi v domačem **okolju**, npr. v kuhinji ali kopalnici.
- Pomembna je povezanost z ljudmi iz **okolja**, v katerem živimo.

okončina samostalnik

Okončina je del telesa, ki ga uporabljamo za premikanje ali prijemanje.

- Pri človeku je spodnja **okončina** noga, zgornja **okončina** pa roka.
- Med plavanjem se plavalec z **okončinami** odziva od vode.
- Gepard hodi in teče s sprednjimi in zadnjimi **okončinami**.

okupator samostalnik

PRI DRUŽBI **Okupator** je država ali njeni pripadniki, zlasti vojska, ki protipravno zasedejo ozemlje druge države.

- Med svetovno vojno je **okupator** pobil na tisoče naših ljudi, na tisoče jih je stradalo ali umrlo po ječah in taboriščih.
- Del prebivalcev se je organiziral in se **okupatorju** uprl.

okupirati glagol

PRI DRUŽBI **Okupirati** pomeni protipravno zasesti ozemlje druge države, navadno z vojsko.

- Kraljevino Jugoslavijo **so** leta 1941 **okupirali** nemški, italijanski in madžarski okupatorji.

okus samostalnik

1. Okus je čut za zaznavanje značilnosti jedi, pijače s pomočjo jezika ali značilnost jedi, pijače, ki se zaznava s pomočjo jezika.

- grenek, kisel, sladek, slan **okus**
  - **okus** jagode, limone
  - sladoled z **okusom** čokolade, vanilje
  - Ima zelo izostren **okus**.
  - Z jezikom, ki je naše čutilo za **okus**, okušamo.
  - Voh in **okus** sta tesno povezana čuta.
- 2. Okus** je občutek, ki ga povzroča jed, pijača v ustih, ali občutek, da je jed, pijača dobra ali slaba.
- božanski, imeniten **okus**
  - neprijeten, odvraten, ogaben, zoprni **okus**
  - Ljudje imamo različne prehranjevalne navade in **okuse**.
  - Že praljudje so ugotovili, da ima hrana boljši **okus**, če je segreta nad ognjem.
  - Za moj **okus** je malo preslano.
  - Živali, ki imajo opozorilno barvo, opozarjajo, da so nevarne, strupene ali slabega **okusa**, zato se jih druge živali izogibajo.
- 3. Okus** je občutek, da je kaj lepo, primerno ali skladno.
- prefinjen **okus**
  - Glasbenih zvrsti je zelo veliko tako da vsak lahko najde glasbo po svojem **okus**u.
  - Oblačila izpolnjujejo različne naloge in zadovoljujejo različne **okuse** ljudi.

olje samostalnik

Olje je mastna tekočina, ki se v vodi ne topi, na njej plava in ki se pridobiva iz rastlin, živalskih maščob ali nafte.

- bučno, olivno **olje**
- jedilno **olje**
- Na **olju** na hitro prepražimo zдроб.
- Iz semen sončnic izdelajo sončnično **olje**.
- Izlitje **olja** povzroči hudo onesnaženje morja in obale.

kurilno olje

Kurilno olje je tekoče gorivo za kurjavo, ki se pridobiva iz nafte.

- Za segrevanje vode uporabljamo različna goriva, les, **kurilno olje** in zemeljski plin.

motorno olje

Motorno olje je olje za mazanje motorja, ki ga natočimo v vozilo.

- Iz osebnega avta, s katerim je voznik zapeljal s ceste, je izteklo **motorno olje**.

omagati glagol

Omagati pomeni izgubiti voljo ali energijo za nadaljevanje česa.

- Tako sta se najedla slaščic, da **sta** čisto

omagala.

- Vreščal je in vreščal, dokler občinstvo **ni omagalo**.

omrežje samostalnik

1. Omrežje je skupek povezav, navadno v obliki poti, kanalov ali napeljav na določenem območju.

- cestno, rečno, železniško **omrežje**
- električno **omrežje**
- kanalizacijsko, vodovodno **omrežje**
- Razvito prometno **omrežje** je pogoj za razvoj pokrajine in ostalih dejavnosti.

2. Omrežje je to, kar je temu skupku povezav po obliki podobno.

- Krvne žile sestavljajo **omrežje** cevk, po katerih se pretaka kri.

družbeno omrežje

PRI RAČUNALNIŠTVU **Družbeno omrežje** je spletna storitev, kjer se uporabniki povezujejo z drugimi uporabniki in si delijo različne informacije.

- Uporabniki interneta preživijo veliko časa na **družbenih omrežjih**.

onesnaževanje samostalnik

Onesnaževanje je proces, pri katerem kaj postane umazano zaradi odpadkov ali zdravju škodljivih snovi.

- **onesnaževanje** okolja
- **onesnaževanje** rek, voda
- Narava in njeni prebivalci čutimo zaradi **onesnaževanja** hude posledice.

onesnaževati glagol

Onesnaževati pomeni delati, da kaj postane umazano zaradi odpadkov ali zdravju škodljivih snovi.

- **onesnaževati** okolje
- Avtomobilski izpušni plini **onesnažujejo** zrak.
- Sodobni človek pogosto s svojimi posegi uničuje okolje, **onesnažuje** pitne vode, omejuje prostor živali ter uničuje rastlinske in živalske vrste.

onesnažiti glagol

Onesnažiti pomeni narediti, da kaj postane umazano zaradi odpadkov ali zdravju škodljivih snovi.

- **onesnažiti** okolje
- **onesnažiti** reko, zrak
- Divja odlagališča lahko **onesnažijo** tudi podtalnico, ker dež iz njih izpira nevarne snovi, ki pronicajo v zemljo.

operacija samostalnik

1. PRI MATEMATIKI **Operacija** je postopek, s katerim z upoštevanjem določenih pravil izračunamo rezultat.

- Množenje je obratna računsko **operacija** od deljenja.
- Kadar v številskem izrazu nastopa več računskih **operacij** (seštevanje, odštevanje, množenje, deljenje), takemu številskemu izrazu rečemo sestavljeni številski izraz.

2. PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Operacija** je poseg, s katerim zdravniki odstranijo ali pozdravijo telesni organ.

- Med jesenskimi počitnicami sem bil v bolnici, ker sem moral na **operacijo**.
- Očka je zdravnik. V službo odide zgodaj, saj ima delovni sestanek s sodelavci, kjer se dogovorijo o razporedu **operacij**.
- Zaradi **operacije** ali nesreče lahko potrebujemo kri druge osebe.

operirati glagol

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Operirati** pomeni s posegom odstraniti ali pozdraviti organ v telesu.

- Če bom kirurg, bom delal v bolnišnici. V operacijski dvorani **bom operiral** ljudi.
- Meni **bodo operirali** čepke v nosu, rečejo jim polipi. Nič me ni strah, ker bom spal in ne bom ničesar čutil.

opis samostalnik

Opis je predstavitev lastnosti predmeta, dogodka, pojava ali osebe, zlasti z besedami.

- **opis** kraja, predmeta

- **opis** poklica
- **opis** rastline, živali
- vsebina **opisa**
- Pri **opisu** osebe naštevamo na primer oblačila, ki jih oseba nosi, in vidne značilnosti njenega obraza ter postave.
- **Opis** igre je krajše besedilo, v katerem natančno predstavimo kako igro.
- Ob preglednici ustno obnovi **opis** velike koprive.

opisati glagol

Opisati pomeni predstaviti lastnosti predmeta, dogodka, pojava ali osebe, zlasti z besedami.

- **Opiši** poklic staršev, znancev, sorodnikov.
- Žival, ki jo opaziš, **opiši**, poišči podatke o njenem načinu prehranjevanja, ugotovi, v katero skupino živali sodi, ob opis pa prilepi tudi kakšno sliko.
- Kadar opisujemo osebo, **opišemo** njeno zunanost.
- **Opiši**, kako pravilno prečkaš cesto.
- Znanstveniki **so** do sedaj **opisali** okrog 1,5 milijona vrst in še vedno odkrivajo nove.
- Presečišče premic p in r je točka U. Z matematičnimi simboli **opiši** medsebojno lego premic in točk.

opisovanje samostalnik

Opisovanje je predstavljanje lastnosti predmeta, dogodka, pojava ali osebe, zlasti z besedami.

- Radovednost glede tega, kaj se skriva v notranjosti telesa, je vodila raziskovalce v natančno **opisovanje** zgradbe in delovanja telesa.
- Pri **opisovanju** si pomagaj s priročniki o rastlinah in z leksikoni.

opisovati glagol

Opisovati pomeni predstavljati lastnosti predmeta, dogodka, pojava ali osebe, zlasti z besedami.

- **opisovati** dogodek
- **opisovati** rastlino, žival
- Vreme **opisujemo** s pojavi. To so dež, sneg, toča, žled in drugi.
- S čutili zaznavamo in **opisujemo** sebe in svet, ki nas obdaja. Pri tem uporabljamo oči, nos, jezik, kožo in ušesa.
- Rastlino **opisujemo** tako, da povemo oz. napišemo, iz katerih delov je, kdaj cveti, kje raste, za kaj jo uporabljamo in v katero družino spada.

opleti glagol

1. Opleti pomeni odstraniti plevel okoli gojenih rastlin s puljenjem.

- Otroci **bodo opleli** gredico.

2. ČUSTVENO OBARVANO Opleti pomeni izgubiti naklonjenost koga ali izgubiti sposobnost dobro opravljati kaj.

- Če bo sosed videl, da si poškodoval njegov avto, **si oplel**.
- Kot pevec **je oplel**.

opraševalec samostalnik

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Opraševalec** je žival, ki prenaša cvetni prah s cveta na cvet.

- Rastline z barvitostjo, s prijetnimi vonji in z raznolikimi oblikami cvetov privabljajo

opraševalce.

- Čmrliji in čebele so pomembni **opraševalci** cvetov.

opraševanje samostalnik

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Opraševanje** je prenašanje cvetnega prahu s cveta na cvet.

- **opraševanje** rastlin
- **Opraševanje** je pomembno za razmnoževanje rastlin.
- V času **opraševanja** rastlin je v zraku zelo veliko zrnčev cvetnega prahu različnih rastlin, ki pri nekaterih ljudeh povzročijo alergije.

opraševati glagol

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Opraševati** pomeni prenašati cvetni prah s cveta na cvet.

- Nekatero vrsto rastlin **oprašujejo** žuželke, druge vrste rastlin pa **oprašuje** veter.
- Čebele so zelo pomembne žuželke, saj **oprašujejo** rastline.
- Živali, ki **oprašujejo** rastline, imenujemo opraševalci.

oprašiti glagol

1. Oprašiti pomeni posuti s prahom ali podobno snovjo, zlasti moko.

- **Oprašite** si roke z moko in posujte z njo delovno površino.
- Meso **oprašite** z moko, potegnite skozi jajce in povaljajte v parmezanu.

2. PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI Oprašiti pomeni prenesti cvetni prah s cveta na cvet.

- V nekaterih sadovnjakih so čebelnjaki, da čebele **oprašijo** cvetove. Če cvetovi ne bi bili oprašeni, sadje ne bi zraslo.
- Čebele **oprašijo** večino sadnega drevja in zelenjave.
- Pri iskanju nektarja čebele nehote **oprašijo** tudi rastlino.

opravičilo samostalnik

1. Opravičilo je dejanje ali sporočilo, s katerim izrazimo svoje obžalovanje, kadar smo storili kaj slabega, neprimernega, kar je koga prizadelo.

- Z besedo oprosti ali oprostite izrečem **opravičilo**.
- **Opravičilo** izrekamo, kadar česa ne moremo narediti ali naredimo kaj narobe.
- Kadar se prijateljem, sošolcem, sorodnikom, znancem ne moremo opravičiti ustno, napišemo neuradno **opravičilo**.

2. Opravičilo je sporočilo, ki utemeljuje razloge, zakaj nas kje ne bo ali ni bilo.

- Mama mi je napisala **opravičilo**, ker sem zaradi boleznih manjkal pri pouku.

opravičiti glagol

1. Opravičiti pomeni povedati, da nas kje ne bo ali ni bilo, in utemeljiti razloge za to.

- V šoli **so** nam **opravičili** izostanek od pouka.
- Zdravnik mi je svetoval teden dni počitka. Prosim, da me **opravičiš** tudi učitelju.

2. Opravičiti se pomeni reči komu, da nam je za kaj žal.

- Hitel sem po hodniku in se zaletel v hišnika. Vljudno sem ga pozdravil in **se** mu **opravičil**.
- »Oprostite, gospod. Res se ne bo več ponovilo,« **sem se** skrušeno **opravičila**.

- Priznali **so** svoje dejanje in **se opravičili**.
- Po navadi **se opravičimo** z besedo oprosti.

oprekelj samostalnik

PRI GLASBENI UMETNOSTI **Oprekelj** je manjše glasbilo s strunami, po katerih se igra s tolkalcema.

- **Oprekelj**, predhodnik madžarskih cimbal, je bil v 18. in 19. stoletju zelo razširjeno glasbilo po vsem Slovenskem.
- **Oprekelj** je ljudsko glasbilo iz alpskih dežel. Sestavljeno je iz lesenega oboda, prek katerega so napete strune. Po njih udarjamo z dvema lesenima kladvicama.

oprostiti glagol

1. Oprostiti pomeni pripraviti se, da nismo več jezni na koga, ki je neprimerno ravnal ali se je neprimerno vedel.

- Mu **bo** lahko **oprostila**?
- Držala sva se prav grdo in v resnici si **nisva oprostila** čisto takoj.

2. Oprosti, oprostita, oprostite rečemo, ko izražamo opravičilo.

- **Oprosti**, nisem te opazil.
- **Oprostite**, ker prepozno vračam knjigo.
- **Oprosti**, ker sem pozen.

3. Oprosti, oprostita, oprostite rečemo, ko izražamo vljudnost pri nagovoru.

- **Oprostite**, ali lahko prisedem?
- **Oprostite**, so tole vaši ključki?
- **Oprostite**, koliko je ura?

4. Oprosti, oprostita, oprostite rečemo, ko izražamo začudenje.

- **Oprosti**, tega pa res ne razumem!

oranžen pridevnik

Oranžen je tak, ki je take ali podobne barve kot korenje ali pomaranča.

- **oranžni** lasje
- **oranžna** barva
- **oranžna** luč, lučka
- **oranžna** majica
- Rastlina ima rumene ali **oranžne** cvetove.
- Reprezentanca vedno nastopa v prepoznavnih **oranžnih** dresih.
- Bele kamnite hiše žarijo v **oranžni** svetlobi sonca.

oreh samostalnik

Oreh je listnato drevo z močnimi vejami ali njegov plod z užitnim jedrcem.

- **oreh** raste
- mleti **orehi**
- tretji **orehe**
- Veverica si jeseni pripravi zalogo hrane za zimo. V skrivališča znosi **orehe**, lešnike in druge plodove.
- Limone in pomaranče stiskamo, **orehe** in lešnike pa tremo.
- **Orehe** nasekljamo in jih dodamo mešanici sadja.

STALNE ZVEZE

kokosov oreh

Kokosov oreh je plod kokosove palme.

- Kokosovo mleko je beli sok, ki je v sredici **kokosovega oreha**.

FRAZEMI

biti trd oreh

Če **je** kaj **trd oreh**, pomeni, da za koga predstavlja velik problem ali miselni napor.

- Verjetno bo moral sodelovati cel razred, sicer **bo** naloga kar **trd oreh**.

streti oreh ali **treti oreh**

Če kdo **stre oreh**, pomeni, da reši navadno težko, zahtevno nalogo.

- Pri teh nalogah moraš **streti** marsikateri matematični **oreh**.

orel samostalnik

Orel je večja ptica ujeta z dolgim repom, širokim razponom kril in močnim kljunom.

- **Orel** vidi mnogo bolje od človeka.
- Ptice ujede (jastrebi, sokoli, **orli**) in sove imajo močan in ostro zakrivljen kljun. Njihove noge so močne, kremplji ostri.
- Občudoval sem njegove dolge peruti, dolge in ostre kremplje ter kljun. Vse to potrebuje **orel**, da lahko v naravi poišče, ujame in razkosa plen.

STALNE ZVEZE

orel kačar

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Orel kačar** je ujeta, ki se prehranjuje zlasti s kačami.

- **Orel kačar** je glede na vrsto hrane mesojeda ptica. Čez krila meri skoraj 2 metra.
- Kače so večinski del prehrane **orla kačarja**, ki v manjšem številu živi tudi pri nas.

planinski orel

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Planinski orel** je velik orel, ki gnezdi in prebiva v gorah.

- **Planinski orel** je velika ujeta. Lovi manjše ptice in glodavce.
- Najbolj značilne živali našega gorskega sveta so **planinski orel**, alpski kozorog, svizec in gams.

organ samostalnik

1. PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Organ** je del telesa, ki ima določeno vlogo.

- Prsni koš varuje **organe** v prsni votlini.
- 2. Organ** je oseba ali skupina oseb, ki opravlja naloge, ki jih določa zakon, predpis ali dogovor.
- Kateri **organ** oblasti v Sloveniji sprejema zakone?
- Odločitve sprejemajo **organi** Evropske unije, v katerih ima vsaka država članica svoje predstavnike.

organizem samostalnik

Organizem je živo bitje, ki je sestavljeno iz celic.

- **organizem** raste, se razvija
- človeški, rastlinski, živalski **organizem**
- enocelični **organizem**
- morski **organizem**
- zdrav **organizem**
- Iz celic so zgrajeni vsi **organizmi**.
- **Organizem** pretvori energijo, ki je v hrani, v obliko, ki jo najlažje uporabi.
- **Organizmi** brez vode ne preživijo dolgo.

organski pridevnik

1. Organski je ta, ki je sestavljen iz organov.

- Telo sestavljajo **organski** sistemi, kot so na primer dihala in prebavila. **Organske** sisteme pa sestavljajo organi, kot so na primer pljuča in želodec.

2. Organski je ta, ki je nastal v naravi.

- **Organske** odpadke kompostiramo in uporabimo kot gnojilo.
- Bakterije, glive in drugi organizmi razgradijo **organske** snovi v kompostniku.
- **Organske** snovi so sladkor, maščobe in beljakovine.

orientacija samostalnik

Orientacija je ugotavljanje svoje lege ali položaja glede na določene točke ali znamenja.

- Pri **orientaciji** si lahko pomagam z zemljevidom in s kompasom.

orientirati glagol

1. Orientirati pomeni narediti, da se kaj obrne v določeno smer.

- Zemljevid **smo orientirali** na sever.
- 2. Orientirati se** pomeni določiti svojo lego ali položaj glede na določene točke ali znamenja.
- Najnatančneje **se orientiramo** s pomočjo kompasa in zemljevida.
- S pomočjo navigacijske naprave **se** lahko **orientiramo** tudi ponoči.
- V naravi **se** največkrat **orientiramo** s pomočjo sonca.

orkester samostalnik

PRI GLASBENI UMETNOSTI **Orkester** je večja skupina glasbenikov, navadno z dirigentom, ki z glasbili, nekaterimi večkratno zasedenimi, izvajajo glasbena dela.

- pihalni **orkester**
- V **orkestru** igra na violino.

STALNE ZVEZE

simfonični orkester

PRI GLASBENI UMETNOSTI **Simfonični orkester** je orkester, ki je sestavljen zlasti iz skupin godal, pihal, trobil in tolkal.

- Edino brenkalo, ki se pojavlja v klasični zasedbi **simfoničnega orkestra**, je harfa.

orkestrski pridevnik

Orkestrski je ta, ki je v zvezi z orkestrom.

- **orkestrska** spremljava
- Je vodilni sodobni slovenski skladatelj, ki ustvarja **orkestrsko** glasbo.

orodje samostalnik

1. Orodje je predmet, ki ga uporabljamo za opravljanje kakega dela.

- delovno, kmečko **orodje**
- Stric mu je pokazal **orodje** in stroje, ki jih uporabljajo pri delu na kmetiji.
- V notranjosti čebelnjaka so čebelji panji in **orodje**, ki ga potrebuje čebelar za svoje delo.
- Škripec je preprosto **orodje**, s pomočjo katerega dvigujemo bremena.

2. PRI ŠPORTU Orodje je pripomoček, ki ga uporabljamo pri posameznih vrstah športa.

- športno, telovadno **orodje**
- Metalec poskuša svoje atletsko **orodje** (disk, kopje, kladivo ali kroglo) vreči čim dlje.

OS samostalnik

1. Os je palica, na kateri je nataknjeno kolo.

- Kolesa vozil se vrtijo na **oseh**.
- 2. Os** je namišljena črta, ki gre skozi sredino predmeta, ki se vrti.
- Zemlja se vrti okoli svoje **osi**.
- **Os** teče skozi severni in južni pol Zemlje in je rahlo nagnjena.
- V času 24 ur Zemlja naredi en krog okoli svoje **osi**.

3. Os je namišljena črta, ki jo določa položaj predmetov.

- Da preverimo, ali je risba ali slika simetrična, lahko narišemo **os** in pogledamo, kako je sestavljena.
- Ponoči lahko določimo strani neba s pomočjo zvezde Severnice. Pri njenem iskanju si pomagamo z zadnjo **osjo** Velikega voza.

oseba samostalnik

1. Oseba je človeški posameznik katerega koli spola.

- opisovati, predstavljati **osebo**
- ime **osebe**
- Opis **osebe** je besedilo, v katerem predstavimo zunanost **osebe**.
- Dokler ne znaš dobro voziti kolesa, smeš kolesariti v cestnem prometu samo, če te spremlja odrasla **oseba**.
- Ali si uganil, katera **oseba** na sliki je Polonina učiteljica?

2. PRI SLOVENŠČINI Oseba je človeški posameznik kot literarna, dramska upodobitev.

- Kdo je glavna **oseba** in kdo so stranske **osebe**?

osebni pridevnik

1. Osebni je ta, ki je v zvezi z osebo.

- Med **osebne** podatke spadajo tudi ime in priimek osebe, starost in datum rojstva.

2. Osebni je ta, ki ga ima samo ta oseba, nihče drug.

- Z voščilnico voščimo ob **osebnem** prazniku (rojstnem dnevu, godu) ali drugih praznikih (ob novem letu, božiču).

3. Osebni je ta, ki je med dvema osebama brez koga drugega vmes.

- Če se s kom srečamo, z njim opravimo **osebni** pogovor, če pa ga pokličemo po telefonu, je tak pogovor telefonski pogovor.

4. Osebni je ta, ki je v zvezi z skrbjo osebe zase.

- Po telesni dejavnosti moramo poskrbeti za **osebno** higieno.

osmina samostalnik

PRI MATEMATIKI Osmina je vsak od delov celote, ki je razdeljena na osem enakih delov.

- Mojca je piškote razdelila na 8 enakih delov (**osmine**).

• Polovico vprašanih je šlo na počitnice na morje, četrtnina ljudi je dopust preživela v hribih, **osmina** ljudi je ostala doma, **osmina** pa jih je šla na potovanje v evropske prestolnice.

osminka samostalnik

PRI GLASBENI UMETNOSTI Osminka je nota z vrednostjo ene osmine celinke.

- Preštej, koliko **osmink** ima vrat in zastavico ter koliko osmink je povezanih s črto.
- Pesem je zapisana v triosminskem taktu, torej je njena doba **osminka**.

osnova samostalnik

1. Osnova je to, kar predstavlja za kaj izhodišče, začetno točko in hkrati utemeljitev.

- **Osnova** za delitev na pokrajine je največkrat oblikovanost površja.
- Spoštovanje starejših je **osnova** lepega vedenja.
- Sodniki na **osnovi** zakonov tehtajo in presodijo, katera stran ima prav.
- V preteklosti so zemljevide risali ročno na **osnovi** opazovanja ali po spominu.

2. Osnove so temeljno, bistveno znanje o čem.

- Da lahko ustrezno ravnamo pri poškodbah in nesrečah, je dobro poznati **osnove** prve pomoči.
- Otroci, ki spoznavajo **osnove** matematike, morajo imeti veliko priložnosti za ugotavljanje in razumevanje odnosov med stvarmi
- Pojasnite jim **osnove** poročanja (pet osnovnih vprašanj: kdo, kaj, kje, kdaj, zakaj).

3. PRI SLOVENŠČINI **Osnova** pri pregibanju besede je tisti njen del, ki pri spreminjanju končnic ostaja isti.

- Naslednjim samostalnikom iz izhodiščnega besedila določi **osnovo** in končnico.
- Kateri del samostalnikov je **osnova** in kateri končnica?

4. PRI MATEMATIKI **Osnova** potence je število, ki se množi s samim sabo.

- Vrednost potence se spreminja glede na **osnovo** in stopnjo.
- **Osnova** potence je 6, stopnja pa 4. Izračunaj vrednost te potence.
- **Osnova** potence nam pove, kateri faktor se ponavlja.

STALNE ZVEZE

jušna osnova

Jušna osnova je koncentriran izvleček zlasti iz mesa, zelenjave, ki ga uporabljamo za pripravo juh ali jedi, ki jih zalijemo.

- Prilijemo **jušno osnovo** in med mešanjem zavremo.

osnoven pridevnik

1. Osnoven je tak, ki predstavlja za kaj izhodišče, je pri čem temeljen ali bistven.

- **osnovni** podatki
- **osnovne** dejavnosti
- **osnovne** potrebe
- Fotografije in ilustracije dopolnjujejo in pojasnjujejo **osnovno** besedilo.
- **Osnovna** enota živčevja je živčna celica.
- Poglejmo si, v katerih živilih se nahajajo posamezne hranilne snovi in kakšen je njihov **osnovni** pomen za naše telo.
- **Osnovna** skupnost učencev na šoli je oddelčna skupnost ali razred.

2. Osnoven je tak, ki pri čem predstavlja temeljno ali bistveno znanje.

- V družini se naučimo **osnovnih** pravil vedenja in pridobimo prve izkušnje v medsebojnih odnosih.
- Povem vam, da bi lepše zaigral kot tale, ki ne obvlada niti **osnovnih** akordov.
- Zavzemal se je za boljšo izobrazbo rojakov in si prizadeval za **osnovni** pouk katekizma, branja, pisanja in petja za vse otroke.

STALNE ZVEZE

osnovna enota

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI, PRI MATEMATIKI **Osnovna enota** je predpisana, dogovorjena enota za merjenje fizikalnih ali matematičnih količin, iz katere lahko izpeljemo druge enote.

- **Osnovna enota** za temperaturo je kelvin (K).
- **Osnovna enota** za ploščino je kvadratni meter.
- Iz katerih **osnovnih enot** je sestavljena enota za električno napetost?

osnovna množica

PRI MATEMATIKI **Osnovna množica** je množica, ki jo sestavljajo vsi obravnavani elementi.

- Narisal je **osnovno množico** Z in znotraj nje označil podmnožico K.
- **Osnovna množica** so števila od 0 do 10. Dani sta podmnožici $A = \{0, 1, 4, 5, 7\}$ in $B = \{0, 4, 7, 9\}$.

osnovna šola

Osnovna šola je devetletna prva stopnja v sistemu izobraževanja, ki je obvezna za vse in daje izhodiščno ali temeljno izobrazbo.

- Po zakonu je obiskovanje **osnovne šole** obvezno.
- Vsaka **osnovna šola** ima izdelan načrt varnih šolskih poti, s katerim ob začetku šolskega leta seznanijo nas in naše starše.

osojen pridevnik

PRI DRUŽBI **Osojen** je tak, ki je obrnjen stran od sonca.

- **osojna** lega
- Severna oziroma **osojna** pobočja so pogosto neporasla, tu najdemo skalnate stene in melišča.
- Zakaj na **osojni** strani gore sneg še ni skopnel?

ostanek samostalnik

1. Ostanek je del celote, ki ga nismo porabili ali razdelili.

- Pojedla je **ostanke** lubenice.
- V zadnjem času veliko uporabljamo lesno biomaso, to so **ostanki** lesa, oblikovani v brikete oziroma pelete.
- Jutri prinesi v šolo **ostanke** blaga, sukanec, šivanko in nekaj gumbov! Sešili bomo medvedka.

2. PRI MATEMATIKI **Ostanek** je število, ki po deljenju ostane od deljenca.

- Če število 18 delimo s 3, se deljenje izide brez **ostanka**.

- Pisno deljenje z **ostankom**: $235 : 4 = 58$, **ostanek** 3, ker je $58 \cdot 4 + 3 = 232 + 3 = 235$.
- Preizkus naredimo tako, da sestavimo račun: količnik $\cdot$ delitelj + **ostanek** = deljenec.

3. Ostanek je ohranjen del celote, ki ne obstaja več.

- S čiščenjem odstranimo **ostanke** hrane in bakterije, ki povzročajo zobno gnilobo.

- Preteklost raziskujemo s pomočjo **ostankov** iz preteklosti. **Ostanke** iz preteklosti hranimo v knjižnicah, muzejih, arhivu in na terenu.
- O velikosti in obliki dinozavrov ter o načinu njihovega prehranjevanja znanstvenikom veliko povedo **ostanki** zob in kosti.
- Nafta, premog in zemeljski plin so nastali iz **ostankov** rastlin in živali, zato jih imenujemo fosilna goriva.
- V tem delu Slovenije lahko vidiš **ostanke** starih obrti in običajev (plavajoče mline, splavarjenje, lončarstvo, kurentovanje).

oster pridevnik

1. Oster je tak, ki dobro reže, seka ali prebada.

- **oster** nož
- **oster** trn
- **ostro** rezilo
- Beli medved ima ostre kremplje, podobne mačjim, ter močne in **ostre** zobe.
- Povožil je **oster** predmet in zračnica njegovega kolesa je bila v trenutku prazna.
- Mačji kremplji so zelo **ostri**.

2. Oster je tak, ki je ozke in koničaste oblike.

- Za Alpske pokrajine so značilni **ostri** vrhovi gora.

3. Oster je tak, ki zelo dobro sprejema dražljaje.

- **oster** vid
- **ostro** uho
- Za dobro besedilo potrebuješ tudi **ostro** oko za iskanje napak.

- Bil je **oster** opazovalec.

4. Oster je strog.

- Ošvrknil ga je z **ostrim** pogledom.
- Satira je delo, ki na **oster**, zbadljiv način prikazuje resnično življenje.

5. ČUSTVENO OBARVANO Oster je močan ali izrazit.

- **oster** mraz
- **oster** ovinek
- **ostra** zima
- S kihanjem očistimo dihalne poti prahu, **ostrih** vonjev in tujkov.
- Med pokrajinami ni **ostrih** meja.

otok samostalnik

Otok je kopno, obdano z vodo.

- Na Bledu smo si ogledali grad, sprehodili smo se ob jezeru in se s pletnjo odpeljali na **otok**.
- S starši sem preživljal počitnice na **otoku** Hvaru.
- **Otok** so v preteklosti spojili s kopnim tako, da so zasuli vmesno plitvo pogorje.

STALNE ZVEZE

ekološki otok

PRI DRUŽBI **Ekološki otok** je prostor, kjer stojijo smetnjaki za ločeno zbiranje odpadkov, ki jih lahko recikliramo.

- V urejenih naseljih imajo **ekološke otoke**, kjer ločeno zbirajo papir, steklo, plastiko in organske odpadke.

otrok samostalnik

1. Otrok je deček ali deklica v prvih letih življenja, preden odraste.

- **Otroci** se igrajo na šolskem dvorišču.

2. Otrok je hči ali sin.

- Starši so s svojimi **otroki** brali knjige in otroške revije.

STALNE ZVEZE

čudežni otrok

Čudežni otrok je otrok, ki že zelo zgodaj pokaže nadpovprečno nadarjenost.

- Ni še bil star šest let, ko je napisal svojo prvo klavirsko skladbo. Glas o tem **čudežnem otroku** se je hitro razširil po njegovem rodnem Salzburgu.

otrok s posebnimi potrebami

Otok s posebnimi potrebami je otrok, ki je zaradi svojega trajnega zdravstvenega ali duševnega stanja upravičen do določenih prilagoditev, olajšav, da lahko v družbi sodeluje enakopravno z drugimi.

- **Otroci s posebnimi potrebami** imajo pravico do posebne oskrbe.

• Podatki kažejo, da so **otroci s posebnimi potrebami** pri napredovanju v višji razred podobno uspešni kot njihovi sošolci.

otrokov pridevnik

Otrokov je ta, ki je v zvezi z otrokom ali pripada otroku, je od otroka.

- Otrokom, žrtvam nasilja, pomagajo tudi zdravniki, policisti in varuh **otrokovih** pravic.
- Starši so dolžni zagotoviti razmere, v katerih je omogočeno **otrokovo** preživetje in razvoj.

otročki pridevnik

Otroški je ta, ki je v zvezi z otroki.

- **otročki** jok, smeh
- **otročki** program
- **otročka** knjiga, oddaja, pesmica, predstava, slikanica
- **otročko** igrišče

- Kadar je deževalo, zlasti pa pozimi, so bile **otroške** igre bolj umirjene.
- Sedemletna deklica v **otroški** sobi sedi na postelji.
- Že kot dekle sem navdušeno pela v **otroškem** in nato mladinskem pevskem zboru.

STALNE ZVEZE

otroški parlament

Otroški parlament je srečanje osnovnošolcev, na katerem se pogovarjajo o pomembnih družbenih temah.

- **Otroški parlament** je nastal na pobudo učencev, da bi lahko javno spregovorili o razmerah v družbi, predstavili svoja mnenja in ideje.
- Kdo v vašem razredu je že sodeloval v **otroškem parlamentu**?

ovca samostalnik

Ovca je domača žival z zelo gosto volnato dlako.

- čreda **ovc**, čreda **ovac**
- striženje **ovc**, striženje **ovac**
- **ovce** in koze
- **Ovca** bleja.
- **Ovce** so ene prvih udomačenih živali.

ovčereja samostalnik

PRI DRUŽBI **Ovčereja** je dejavnost, ki se ukvarja z rejo **OVC**.

- **ovčereja** in govedoreja
- V Sloveniji se je spet začela uveljavljati **ovčereja**.

ovčji pridevnik

Ovčji je ta, ki je v zvezi z ovcami.

- Mlečne izdelke pridobivamo iz kozjega, kravjega ali **ovčjega** mleka.
- **Ovčjim** kalcem rečemo tudi **ovčji** bobki.
- Počitnice je preživel in pri **ovčjih** pastirjih v hribih.

oven samostalnik

Oven je ovčji samec.

- **ovni** in kozli
- Po dvorišču se je sprehajal velik **oven**.

ozek pridevnik

1. Ozek je tak, ki med najbližjima koncema glede na dolžino meri malo, ima majhno širino.

- **ozek** kljun, vrat
- **ozka** dolina, stezica, ulica
- **ozek** in širok
- Nos je majhen in **ozek**, posut s pegami.

- Na obeh straneh ulic stojijo visoke **ozke** hiše, ki se dotikajo druga druge.

- Listi so **ozki** in podolgovati.

2. Ozek je tak, ki zajema le del pojava, ki ne zajema pojava v celoti.

- **ožje** sorodstvo
- Besede krilo, hlače, plašč, jopica so besede z **ožjim** pomenom ali podpomenke.
- Majhno družino, ki jo sestavljajo starši in otroci, imenujemo **ožja** družina. Družini, v kateri skupaj s starši in otroki živijo tudi stari starši ali kdo drug od sorodnikov, pravimo razširjena družina.
- **Najožja** skupina organizmov je vrsta. Vrsto sestavljajo organizmi, ki so si podobni po zgradbi in vedenju ter se lahko med seboj plodijo in imajo plodne potomce.

ozirati se glagol

1. Ozirati se pomeni usmerjati kam pogled takó, da obrnemo glavo v drugo smer, kot je obrnjeno telo.

- Med potjo **se je** strahoma **oziral** v nebo. Bal se je, da ga bo ujela nevihta.
- Začudeno **se je oziral**, a vile ni bilo nikjer več.
- Stegoval je vrat in **se oziral** za njo.

2. Ozirati se pomeni gledati po prostoru.

- **ozirati se** naokrog
- Naj **se je** še tako **ozirala**, nikjer ni videla nikogar.

- **Oziral se je** po sobi.

- **Ozirala sta se** proti hribom.

3. Ozirati se na kaj pomeni upoštevati to pri svojem ravnanju ali odločitvah.

- Nikar **se** ne **ozirajte** na manjše nepobarvane lise.

- Na takšne malenkosti **se** ne **ozira**.

4. Ozirati se pomeni iskati s pogledom po prostoru.

- Zaman **se je oziral** za prijatelji.

označba samostalnik

Označba ali **oznaka** je to, kar kaj označuje.

- V prometu vedno upoštevamo prometne znake in talne **označbe**.

- S kompasom se obračamo tako dolgo, da se pokrijeta magnetni del igle in **označba** severa na vetrovnici.

označiti glagol

Označiti pomeni narediti ob čem, na čem znak, ki kaže, da je to zaradi določene lastnosti izbrano, da bi bilo vidno ali prepoznavno.

- **označiti** črko, oglišča, stranice, točko

- Znotraj množice **označi** podmnožico, ki bo vsebovala vsa števila, ki so večkratniki števila šest.
- S flomastrom **označi**, do kod sega voda v posameznem valju.

oznaka samostalnik

Oznaka ali **označba** je to, kar kaj označuje.

- Oglej si plastenke s čistili in poišči, če so na njih **oznake** za nevarne snovi.
- Pri petju upoštevajte **oznake** za dinamiko nad notnim zapisom.

ozračje samostalnik

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Ozračje** ali **atmosfera** je plast zraka, ki obdaja Zemljo.

- Rastline v **ozračje** izločajo kisik.
- Podnebje se spreminja zaradi sprememb v našem **ozračju**.
- Kakšno je bilo **ozračje** pred razvojem rastlin?
- Vodni hlapi se dvigajo v **ozračje**, se ohlajajo in zgostijo.

ozreti se glagol

1. Ozreti se pomeni usmeriti kam pogled takó, da obrnemo glavo v drugo smer, kot je obrnjeno telo.

- **ozreti se** nazaj
- **ozreti se** proti nebu
- Na sredini prehoda **se** še enkrat **ozre** na desno stran in nato varno prečka cesto.
- **Ozrl se je**, da bi videl, kdo ga tako prijazno ogovarja.

2. Ozreti se pomeni pogledati po prostoru.

- **ozreti se** okoli sebe
- **Ozri se** po sobi ali učilnici in poišči nekaj primerov.
- Ko **se ozreš** skozi okno in vidiš jasno nebo brez oblakov, pričakuješ lepo vreme.

- **Ozri se** v ogledalo!

3. Ozreti se pomeni začeti iskati ali poiskati.

- **Ozrl se je** po robcu, da bi si obrisal nos.

ožariti glagol

1. Ožariti pomeni obdati z močno svetlobo.

- Sonce **je ožarilo** vrhove gora.

2. ČUSTVENO OBARVANO **Ožariti** pomeni narediti kaj bolj veselo ali lepše.

- Nasmeh ji **je ožaril** obraz.

ožemanje samostalnik

Ožemanje je odstranjevanje tekočine iz česa s stiskanjem.

- Če ima oblačilo oznako s kratko in neprekinjeno spodnjo črto, pomeni, da je dovoljeno strojno **ožemanje**.

ožemati glagol

Ožemati pomeni s stiskanjem odstranjevati tekočino iz česa.

- Nad škafo **je ožemal** krpo.
- Oznaka z neprekinjeno spodnjo črto pomeni, da moramo oblačilo **ožemati** previdno.

ožeti glagol

Ožeti pomeni s stiskanjem odstraniti tekočino iz česa.

- V lesen škafo je nalila vodo, namočila perilo, ga namilila, podrgnila na perilniku in ga **ožela**.
- **Ožmi** limono in zlij sok v manjšo skledico.

pajek samostalnik

1. Pajek je majhna žival s štirimi pari dolgih, tankih nog s strupnimi žlezami in bradavicami, ki izločajo lepljivo snov za pajčevino.

- **pajek** plete mrežo
  - **Pajki** se prehranjujejo z žuželkami.
  - **Pajki** imajo več parov oči.
  - Telo **pajkov** je zgrajeno iz glavoprsja, zadka in štirih parov nog.
  - Ko se plen ujame v pajkovo mrežo, ga **pajek** ovije s pajčevino in ubode s ščipalkami.
- 2. Pajek** je vozilo z žerjavom za odvažanje nepravilno parkiranih avtomobilov.
- Zakaj nam je **pajek** odpeljal avto?

pajkovec samostalnik

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Pajkovci** so skupina manjših živali, ki imajo štiri pare nog in členjeno telo, ki ga sestavljata glavoprsje in zadek. Pajkovci so na primer pajki in škorpijoni.

- Vzemite v roke enciklopedijo o živalih in ugotovite, katere živali uvrščamo v skupino **pajkovcev**.
- **Pajkovci** so velika skupina členonožcev. Mednje uvrščamo škorpijone, suhe južine, prave pajke in pršice.
- Telo **pajkovcev** sestavljajo glavoprsje, zadek in štirje pari nog. Dihajo s posebnimi cevki, ki se imenujejo vzdušnice.

palica samostalnik

1. Palica je dolg, tanjši, navadno valjast lesen predmet.

- lesena **palica**
- metrska **palica**
- konec **palice**

- Lutka je pritrjena na **palico**.
- Če julija na dvorišče pred hišo zapičiš **palico** in ves dan opazuješ njeno senco, lahko ugotoviš, da je različno dolga.

2. Palica je temu predmetu podoben predmet.

- čarobna **palica**
- ribiška **palica**
- smučarske **palice**
- Dirigent in dirigentka s kretnjami vodita orkester ali skupino glasbenikov. V rokah pogosto držita dirigentsko **palico**.
- Na rame si optajo nahrbtnike in s seboj vzamejo pohodne **palice**.
- Na triangel udarjamo s kovinsko **palico**.

STALNE ZVEZE

štafetna palica

PRI ŠPORTU **Štafetna palica** je palica, ki jo udeleženci štafetnega tekmovanja, pri katerem se tekmovalci posameznih ekip po določeni razdalji in po določenih pravilih menjavajo, izročajo drug drugemu.

- **Štafetno palico** preda Primožu, ki mora preteči samo še 380 m.

FRAZEMI

spraviti koga na beraško palico

Če kdo ali kaj **spravi koga na beraško palico**, pomeni, da povzroči, da obuboža.

- Preveč denarja zapraviš. **Spravil nas boš na beraško palico**.

pamet samostalnik

Pamet je sposobnost razmišljanja, dojetanja, izrekanja mnenja in ohranjanja podatkov v spominu.

- ceniti **pamet**
- uporabiti **pamet**
- zdrava **pamet**
- Otrok še nima dovolj **pameti** za velike odločitve.
- Ima več sreče kot **pameti**.

STALNE ZVEZE

na pamet

1. Na pamet pomeni takó, da kaj ponavljamo toliko časa, da si zapomnimo in si ne pomagamo več z vnaprej napisanim besedilom ali notnim zapisom.

- govoriti **na pamet**
- Vse skladbe je zaigral **na pamet**.
- Pesem znam **na pamet**.
- Opera pevka mora znati besedila mnogih pesmi **na pamet**.

2. Na pamet pomeni takó, da si ne pomagamo s pripomočkom ali z zapisovanjem računskih operacij.

- izračunati, računati **na pamet**
- Učiteljica pravi, da moramo vaditi računanje **na pamet**.

3. Na pamet pomeni takó, da si besedilo zapomnimo dobesedno.

- znati naslov, telefonsko številko **na pamet**
- Ali se učno snov pri šolskih predmetih naučiš **na pamet** ali jo le obновиš?

FRAZEMI

biti kratke pameti

Če **je** kdo **kratke pameti**, pomeni, da ni najbolj pameten ali da je pozabljiv.

- Eden od njenih prijateljev **je bil kratke pameti** in je verjel vse, kar je slišal.
- Spet je vse pozabila. **Je** pač bolj **kratke pameti**.

biti ob pamet

Če **je** kdo **ob pamet**, pomeni, da je zmešan ali da je znorel.

- Kaj si storil? **Si** čisto **ob pamet**?

biti počasne pameti

Če **je** kdo **počasne pameti**, pomeni, da ni sposoben najbolje, hitro dojemati ali razmišljati.

- Morda **je** res **počasne pameti**, a je dobrega srca.

naučiti koga pameti

Če kdo koga **nauči pameti**, pomeni, da ga navadi pametno misliti ali ravnati.

- Misлил je, da bi ga morali starši **naučiti pameti**.

(niti) na kraj pameti ne priti komu ali (niti) na kraj pameti ne pasti komu

Če kaj **ne pride** komu **(niti) na kraj pameti**, pomeni, da tega nikakor ne bi storil ali da na to sploh ne bi pomislil.

• Nikoli mu **ni padlo na kraj pameti**, da obstanejo stvari na tleh zato, ker jih privlači zemeljska težnost.

- **Na kraj pameti** mi **ne pride**, da bi kaj takega storil.
- **Na kraj pameti** mi **ni padlo** da bi šel res tja!

Pamet je boljša kot žamet.

Pamet je boljša kot žamet pomeni, da je bolje biti pameten kot bogat.

- Po dolgem sprehodu pojdi za knjigo, kajti šolsko leto se začinja. **Pamet je boljša kot žamet**, veš!

pamet sreča *koga*

Če koga **sreča pamet**, pomeni, da je začel premišljeno ravnati.

- Končno ga **je srečala pamet**.
- Star si dvanajst let. Kdaj te **bo srečala pamet**?

pasti komu na pamet ali **priiti komu na pamet**

Če komu kaj **pade na pamet**, pomeni, da se česa spomni ali da na kaj pomisli.

- Če ti še kaj **pade na pamet** v zvezi z novoletnim praznovanjem, kar povej.
- »Le kaj ti **pade na pamet!**« se je razjezil.
- Nobena druga možnost mi ne **pade na pamet**.

po pameti

Po pameti ali **s pametjo** pomeni premišljeno.

- S to snovjo ravnaj **po pameti**.

priiti k pameti

Če kdo **pride k pameti**, pomeni, da začne premišljeno ravnati.

- Ali **boš** kdaj **prišel k pameti** in ne boš nasedal vsaki reklami?
- Z leti **bo že prišla k pameti**, saj je še otrok.

soliti pamet komu

Če kdo komu **solit pamet**, pomeni, da mu vsiljuje svoje mnenje, védenje ali znanje.

- Nekaj mi **soliti pamet**, saj znam!

spravljati koga ob pamet

Če kdo koga **spravlja ob pamet**, pomeni, da ga razburja.

- S svojimi vprašanji ga **spravljata ob pamet**.

Vzemi pamet v roke! ali **Pamet v roke!**

Vzemi pamet v roke rečemo, ko želimo izraziti opozorilo ali opomin.

- Ne pozabi, kaj sem te učil. **Pamet v roke!**

panj samostalnik

Panj je bivališče za čebele, podobno zaboju, navadno kot del čebelnjaka.

- V notranjosti čebelnjaka so čebelji **panji** in orodje, ki ga potrebuje čebelar za svoje delo.
- Med nastane iz sladkih sokov, ki jih čebele naberejo v naravi in odložijo v celice satja v **panju**.
- Ko se začno razvijati mlade matice, stara matica zapusti **panj**.

papir samostalnik

Papir je tanek izdelek iz rastlinskih vlaken za pisanje, tiskanje in zavijanje.

- zbirati odpadni, star **papir**
- oblikovati kaj iz **papirja**
- časopisni **papir**
- Najprej okrasek narišem na **papir**, potem ga izrežem in nazadnje ga privežem na vrvico.
- Bankovci so izdelani iz posebnega **papirja**.
- Pripravi si list **papirja**.

STALNE ZVEZE

brusni papir

Brusni papir je papir za brušenje, na katerega so nalepljeni delci peska.

- Z **brusnim papirjem** sem zbrusila deščico.

indigo papir

Indigo papir je papir za kopiranje, ki je prevlečen z modro barvo.

- Še sami poskusimo narediti kak poseben primer odtisa: uporabite lahko **indigo papir**.

krep papir

Krep papir je mehek papir z nagubano površino.

- Usta oblikuj iz **krep papirja**.

pavs papir

Pavs papir je močan, zelo prosojen papir za risanje načrtov.

- **Pavs papir** z elastiko ali lepilom namesti na drugi konec škatlice.

vrednostni papir

Vrednostni papir je listina, s katero lahko uveljavljamo pravice do kake lastnine.

- Svoje premoženje zaupamo v upravljanje podjetju, ki v našem imenu z našim denarjem kupuje **vrednostne papirje**.

toaletni papir

Toaletni papir je vpojen papir za uporabo na stranišču.

- Tetrapake predelujejo v papirnate robčke in **toaletni papir**.

par samostalnik

1. Par je skupina dveh oseb.

- razdeliti se v **pare** ali trojice
- plesni **par**
- poročen **par**
- Mama in oče sta **par**.

- V **parih** berite besedilo.
- Nekatero družino ali **pari** se odločijo za rejništvo.

2. Par je ena od teh oseb.

- Izberi si **par**.

3. Par je skupina dveh enot, ki tvorita celoto.

- **par** copat, čevljev, nogavic, rokavic
- **par** kril, oči, okončin
- Katera glasova sta različna v **paru** besed?
- Pikapolonica ima glavo, oprsje in zadek ter tri **pare** nog.
- Lahko izdelate kartice za igro spomina, kjer je treba poiskati **par**.

4. Par je ena od teh enot.

- najti **par**
- Ta nogavica nima **para**.
- Vse rožice na travniku so po dve, le ena je brez **para**.

FRAZEMI

ni para komu, čemu

Če komu ali čemu **ni para**, pomeni, da je najboljši.

- Vedel je, da so spretni in vzdržljivi delavci, kakršnim **ni para**.

para samostalnik

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Para** je v plinasto stanje spremenjena voda, ki izpareva pri vrelišču.

- likalnik na **paro**
- Prve lokomotive je poganjala **para**.
- V vodni **pari** so delci med seboj oddaljeni in se prosto gibljejo po prostoru.
- Z ohlajanjem se vodna **para** spremeni v kapljevino, pri nadaljnjem ohlajanju pa lahko tudi v led.

park samostalnik

1. Park je negovana površina z drevjem, rastlinjem za počitek, sprehode, navadno v mestih.

- mestni **park**
- Nekateri **parki** imajo igrala, namenjena igri otrok.
- Narcise rastejo na travnikih, v **parkih** ali vrtovih.
- Zelene rastline v **parku** pripomorejo k čistejšemu zraku.

2. Park je površina, ki je prirejena za določen namen.

- zabaviščni **park**
- V bližini šole je športni **park**.

STALNE ZVEZE

krajinski park

Krajinski park je območje, ki je zavarovano zaradi naravne in kulturne dediščine.

- Danes je tu **krajinski park**, v katerem se ohranja kulturna dediščina solinarskih navad iz preteklosti.

narodni park

Narodni park je večje prvobitno pokrajinsko območje posebne naravne lepote z znamenitostmi, ki imajo izjemen narodni, kulturni pomen.

- Edini **narodni park** v Sloveniji je Triglavski narodni park.

parlament samostalnik

PRI DRUŽBI **Parlament** je ustanova, v kateri na volitvah izvoljeni poslanci odločajo o stvareh, pomembnih za vse državljanke, in o njih sprejemajo zakone.

- Sodstvo je neodvisno od vlade in **parlamenta**.
- Slovenski poslanci lahko uporabljajo slovenščino tudi v evropskem **parlamentu**.

STALNE ZVEZE

otroški parlament

Otroški parlament je srečanje osnovnošolcev, na katerem se pogovarjajo o pomembnih družbenih temah.

- **Otroški parlament** je nastal na pobudo učencev, da bi lahko javno spregovorili o razmerah v družbi ter predstavili svoja mnenja in ideje.
- Kdo v vašem razredu je že sodeloval v **otroškem parlamentu**?

partitura samostalnik

PRI GLASBENI UMETNOSTI **Partitura** je notni zapis posameznih glasov večglasne skladbe, ki so v zapisu razvrščeni navpično, drug pod drugim.

- Preveri, kako si glasbila sledijo v **partituri**.

pas samostalnik

1. Pas je podolgovat kos blaga ali usnja, ki ga nosimo zapetega okrog telesa.

- **pas** za hlače
- Iz usnja izdelujemo čevlje, torbe, **pasove** in pohištvo.

2. Pas je del trupa tik pod prsnim košem ali del oblačila, ki pokriva ta del trupa.

- Jopa ji sega čez **pas**.
- Okrog **pasu** je zavrtela obroč.
- 3. Pas** je priprava, navadno za varovanje, zaščito, ki jo nameščamo okrog trupa.
- Hodita po zahtevnejših poteh, zato imata s seboj vedno čeladi in plezalna **pasova**.

4. Pas je to, kar se pojavlja v ozki, podolgovati obliki.

- Posoda je okrašena s tremi vodoravnimi **pasovi**.

5. Pas je dolgo in podolgovato območje.

- **pas** gorskega travja, iglastega gozda
- Koridor je ozek **pas** na kopnem, v vodi ali zraku, po katerem potekajo prometne zveze.
- Podolje je **pas** nižjega sveta med gozdnatimi hribovji.

• V gorah so se zaradi nizkih temperatur in strmih pobočij ter malo prsti izoblikovali rastlinski višinski **pasovi**.

6. Pas je del ceste, po katerem poteka promet v eno smer.

- Vozil je po prehitevalnem **pasu**.
- Po levem voznem **pasu** je prehiteval kolono vozil.

STALNE ZVEZE

varnostni pas

Varnostni pas je pas za pripenjanje potnikov na sedeže med vožnjo ali letenjem.

- **Varnostni pas** v avtu nas varuje v primeru nesreče.

pasji pridevnik

1. Pasji je ta, ki je v zvezi s psi.

- **pasji** iztrebek
- **pasji** lajež
- **pasji** briketi
- **pasja** šola
- **Pasji** mladiči pri samici sesajo mleko.
- Pred hišo imamo **pasjo** uto, kjer prebiva naša psica.
- Inuiti potujejo z motornimi sanmi ali s **pasjo** vprego.

2. ČUSTVENO OBARVANO Pasji je tak, ki je hudoben.

- Ti ljudje so čisto **pasji**!

3. ČUSTVENO OBARVANO Pasji je tak, ki povzroča velike težave ali je zelo neprijeten.

- Kakšen **pasji** dan!

4. ČUSTVENO OBARVANO Pasji je tak, ki se pojavlja v zelo visoki stopnji ali v močni obliki.

- **pasji** mraz
- Danes je pa **pasja** vročina. Najbolje, da se skrijem v senco.

pastir samostalnik

Pastir je oseba, ki pase živino.

- kravji, ovčji, svinjski **pastir**
- Če je **pastir** potreboval nekaj vreč moke, je dal kmetu v zameno svojo kožo.

- Od pomladi so pozne jeseni so **pastirji** pasli živino na pašnikih.

STALNE ZVEZE

električni pastir

Električni pastir je žična ograja okoli pašnika, v kateri je električni tok.

- Pašnik je bil obdan z **električnim pastirjem**.

kačji pastir

Kačji pastir je velika žuželka z dvema paroma dolgih ozkih kril in vitkim zadkom.

- Vodna okolja privlačijo žabe, **kačje pastirje** in ptice.

pavka samostalnik

PRI GLASBENI UMETNOSTI **Pavke** so tolkalo v obliki kotla, ki ima čez odprtino napeto kožo.

- V orkestru igra **pavke**.

pavza samostalnik

1. Pavza je čas med delovnim časom ali med koncem ene učne ure in začetkom druge, ki je namenjen sprostitvi ali malici.

- Med **pavzo** so se učenci pogovarjali pred učilnico.

- **Pavzo** je izkoristil za malico.

2. PRI GLASBENI UMETNOSTI Pavza je enota za trajanje tišine med tonoma ali znak za tako enoto.

- celinska, četrtninska, osminska **pavza**
- **Pavzo** zapišemo z znaki, ki nam povedo, kdaj prenehamo igrati ali peti in koliko časa naj ta tišina traja.
- Za vsako notno vrednost poznamo tudi **pavzo**.
- Polovinska **pavza** leži na črti.

peč samostalnik

1. Peč je naprava za ogrevanje, navadno z drvimi, oljem ali drugim gorivom.

- usesti se k **peči**
- zakuriti v **peči**
- Otroci smo zlezli na toplo krušno **peč**, odrasli pa so se pogovarjali za mizo.
- Ko drva v **peči** zgorijo, naložimo nova.
- Ohlajena voda gre nazaj v **peč**, kjer se ponovno segreje.

- Hlebčke je dala v **peč**.

2. Peč je naprava za pridobivanje ali izdelovanje česa pri visoki temperaturi.

- V lončarski **peči** lončar žge svoje izdelke.
- Izdelke iz gline moramo še žgati v **peči** za keramiko.

- Plavž je velika, pokončna **peč** za taljenje rude.

pepel samostalnik

Pepel je siva, prahu podobna snov, ki ostane pri gorenju.

- **Pepel** nastane, če so v gorljivi snovi, še snovi, ki ne zgorijo.
- Iz peči je pobral **pepel**.

perilo samostalnik

Perilo so oblačila in predmeti za gospodinjstvo, kot na primer brisače, krpe, ki so narejeni iz pralnega blaga.

- bombažno **perilo**
- čisto, umazano **perilo**
- spodnje **perilo**
- mehčalec, prašek za **perilo**
- Moja mama je prala **perilo** na roke.
- V lesen škaaf je nalila vodo, namočila **perilo**, ga namilila, podrgnila na perilniku in ga ožela.
- Ko je bilo **perilo** suho, ga je pobrala in zlikala z likalnikom.

pero samostalnik

1. Pero je tvorba iz tulca z izrastki, ki v velikem številu pokriva telo ptic.

- ptičja **peresa**
- repna **peresa**
- Zgornja stran kril galeba je svetlo siva, na konicah kril so **peresa** temnejša.
- Zrak, ujet med **peresa**, upočasni prehajanje toplote od telesa živali v okolico.
- Za pisanje so uporabljali zašiljeno gosje **pero**, ki so ga pomakali v črnilo.

2. Pero je majhna kovinska priprava s koničastim koncem za pisanje in risanje.

- **Pero** sem skrbno pomočil v tinto in začel pisati z okorno roko.
- S **peresom** v roki premišljuje, kako naj si izmisli svojo pesmico.

STALNE ZVEZE

nalivno pero

Nalivno pero je pisalo, ki se polni s črnilom.

- Naučili smo se pisati z **nalivnim peresom**.

pes samostalnik

Pes je domača žival zelo raznolikih pasem, ki prebiva v stanovanju, hiši, zlasti za družbo, ali na prostem, zlasti za čuvanje.

- **pes** laja, zalaja
- peljati **psa** na sprehod

- lastnik **psa**

- prijazen **pes**

• Vanja je na kmečkem dvorišču videla muco, dva **psa**, šest kokoši, dve raci in traktor.

- Reševalci s **psi** vodniki rešujejo ljudi izpod plazu.
- **Pes** je bil prva žival, ki so jo ljudje udomačili – že pred približno 12 tisoč leti.

STALNE ZVEZE

morski pes

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Morski pes** je večja plenilska morska riba z ostrimi zobmi in izrazito hrbtno plavutjo.

- **Morskega psa** je prepoznal po značilni hrbtni plavuti.

FRAZEMI

biti lačen kot pes

Če **je** kdo **lačen kot pes**, pomeni, da je zelo lačen.

- Ko smo se vrnili s sprehoda, sem bil **lačen kot pes**.

lagati, kot pes teče

Če kdo **laže, kot pes teče**, pomeni, da zelo laže ali pogosto laže.

- Ni res! **Lažeš, kot pes teče!**

Še pes ima rad pri jedi mir.

Še pes ima rad pri jedi mir pomeni, da se med jedjo ne smemo motiti ali nadlegovati.

- Fotograf je povedal, da ljudi ne fotografira, medtem ko jedo. **Še pes ima rad pri jedi mir**, kajne?

vedeti, kam pes taco moli

Če kdo **ve, kam pes taco moli**, pomeni, da ve, kaj je dejanski, čeprav prikrit namen govorjenja ali ravnanja kake osebe.

- Postalo mu je nerodno. **Vedel je, kam pes taco moli.**

zebsti kot psa

Če koga **zebe kot psa**, pomeni, da ga zelo zebe.

- Mama me je čakala pred vrati in **zeblo** jo **je kot psa**.

pesem samostalnik

1. Pesem je krajše besedilo z manjšim številom besed v vrstici, ki se navadno rima.

- kitica **pesmi**
- Napišite **pesem** ali zgodbo.

• Prvič mi je uspelo ustvariti svojo melodijo na besedilo **pesmi** o žabah.

2. Pesem je skladba z besedilom, ki se poje.

- izvajati **pesem**
- poslušati **pesem**
- petje **pesmi**
- Zapojte slovensko ljudsko **pesem** Lisička je prav zvita zver.

3. ČUSTVENO OBARVANO Pesem so glasovi, s katerimi se oglašata kaka ptica ali žuželka.

- Poslušali smo **pesem** ptic.

FRAZEMI

(vedno) ista pesem

(Vedno) ista pesem je vztrajno, nenehno isto dogajanje, navadno neprijetno.

- Vedno se ponavlja **ista pesem**. Mladi ljudje trpijo zaradi stremušstva svojega trenerja.

pesmica samostalnik

1. Pesmica je krajša ali otroška pesem, besedilo, ki se navadno rima.

- brati **pesmice**
- **pesmice** in pravljice
- Rad piše **pesmice**.

2. Pesmica je krajša ali otroška pesem, skladba z besedilom, ki se poje.

- ljudska **pesmica**
- Zapojmo **pesmico** Kuža Pazi.

pesnica samostalnik

Pesnica je ženska, ki piše pesmi, krajša besedila z manjšim številom besed v vrstici, ki se navadno rimajo.

- **Pesnica** je napisala besedilo za pesem.
- S čim **pesnica** primerja svoje misli?

pesnik samostalnik

Pesnik je oseba, ki piše pesmi, krajša besedila z manjšim številom besed v vrstici, ki se navadno rimajo.

- V šoli smo deklamirali pesmi znanega **pesnika**.
- Slovenski kulturni praznik je državni praznik, ki ga praznujemo v spomin na **pesnika** Franceta Prešerna.

pesniški pridevnik

Pesniški je ta, ki je v zvezi s pesniki ali pesništvom.

- **pesniški** jezik
- Čigava je **pesniška** zbirka Nebotičniki, sedite?

• Tule je nekaj naštevank in pesmi, v katerih pesniki s pridom uporabljajo **pesniško** sredstvo naštevanje.

pest samostalnik

1. Pest je roka s tako skrčenimi prsti, da se dotikajo upognjene dlani.

- narediti **pest**
- prijeto kaj v **pest**
- stiskati kaj v **pesti**
- Beseda lahko močneje udari kot **pest**.
- Pri določanju števila dni si pomagamo s členki na rokah. Obe **pesti** damo skupaj in štejemo mesece po vrsti.

2. Pest je količina česa, ki se lahko naenkrat drži s skrčenimi prsti in upognjeno dlanjo.

- **pest** kovancev
- Nabrala je tri **pesti** jagod.

3. ČUSTVENO OBARVANO Pest je telesna moč, navadno v povezavi z nasiljem.

- Prijatelj je tisti, ki nikoli na tebi ne preizkuša **pesti**.

FRAZEMI

dobiti koga v pest

Če kdo **dobi** koga **v pest**, pomeni, da ga ujame in kaznuje.

- So policisti že **dobili v pest** tatu?

držati pesti

Če kdo **drži pesti**, pomeni, da želi, da bi se kaj uresničilo ali posrečilo.

- **Držim pesti**, da se vse srečno konča!

na lastno pest ali **na svojo pest**

Na lastno pest pomeni brez upoštevanja soglasja, vednosti ali mnenja drugih.

- Ne dovolim vam, da ukrepate **na lastno pest**.

pesti srbijo koga

Če koga **srbijo pesti**, pomeni, da hoče koga udariti.

- Pazite se, ker me že močno **srbijo pesti**!

smejati se v pest

Če **se** kdo **smeje v pest**, pomeni, da se (skrivaj) posmehuje.

- Obrnil se je k tabli, sošolci pa **so se smejali v pest**.

pester pridevnik

Pester je tak, ki sestavljen iz različnih prvin in zato navadno deluje zanimivo in privlačno.

- **pestre** barve
- **Pestra** in uravnotežena prehrana telesu zagotovi snovi, ki so nujne za njegovo rast, razvoj in delovanje.
- Zakaj so negojeni travniki po vrstni sestavi rastlin **pestrejši** od gojenih?
- **Pester** naravni in zgodovinski razvoj je na Slovenskem zapustil bogato naravno in kulturno dediščino, na primer naravne lepote, cestne povezave, gradove, srednjeveška mestna jedra, cerkve, samostane itd.
- Svet živali je številčen in **pester**.

pestrost samostalnik

Pestrost je lastnost česa, da je sestavljeno iz različnih prvin in zato navadno deluje zanimivo in privlačno.

- Zaradi intenzivnega gojenja le ene rastlinske vrste – monokulture – se krajevno povsem spremeni **pestrost** rastlinskih vrst.
- Če ne bomo sprejeli in izvajali učinkovitih ukrepov proti nadaljnjemu zmanjševanju življenjske **pestrosti**, naj bi do leta 2050 izumrla kar četrtnina svetovnega rastlinstva.
- Da bi ohranili **pestrost** rastlinskega in živalskega sveta, države skušajo pokrajine zavarovati.

petelin samostalnik

1. Petelin je samec kokoši.

- **petelin** kikirika, zakikirika
- **Petelin** je zapel kikiriki.
- **Petelin** maže perje z mastnim izločkom trtične žleze.

2. Petelin je vzvod mehanizma, ki sproži ročno strelno orožje.

- napeti **petelina**
- Ko je pritisnil na **petelina**, je medveda kar zasukalo.

STALNE ZVEZE

divji petelin

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Divji petelin** je velika gozdna ptica temne, po prsih zelenkasto modre barve.

- V sobi ima na plakatu narisane **divjega petelina**.
- Za trakom sta vihrali dve peresi **divjega petelina**.

petelinček samostalnik

Petelinček je majhen ali ljubek petelin.

- mlad **petelinček**
- **Petelinček** je zakikirikal.
- Na tleh je zagledala dva **petelinčka**.

pevec samostalnik

Pevec je oseba, ki se ukvarja s petjem.

- operni **pevec**
- Ljudske pesmi pojejo ljudski **pevci**.
- Pevski zbor bo imel nastop, zato **pevci** vsak dan vadijo.

pevka samostalnik

Pevka je ženska, ki se ukvarja s petjem.

- operna **pevka**
- Ko sta **pevka** in pianist končala, se je v koncertni dvorani zaslišal dolg aplavz.

pianist samostalnik

PRI GLASBENI UMETNOSTI **Pianist** je oseba, ki igra na klavir.

- dober, odličen **pianist**
- mladi **pianisti**
- Nastopil bo znani **pianist**.

pianistka samostalnik

PRI GLASBENI UMETNOSTI **Pianistka** je ženska, ki igra na klavir.

- dobra, odlična **pianistka**
- koncert slavne **pianistke**
- Dubravka Tomšič Srebotnjak je **pianistka** svetovnih odrov.

pihalo samostalnik

PRI GLASBENI UMETNOSTI **Pihala** so glasbila v obliki cevi, na katera igramo takó, da vanje pihamo.

- **Pihala** so na primer flavta, oboa, klarinet, saksofon in fagot.
- Orkester, v katerem igrajo le trobila, **pihala** in tolkala, se imenuje pihalni orkester.
- Najmlajše glasbilo med **pihali** je saksofon.

pika samostalnik

1. Pika je majhno okroglo mesto, točka, ki ima drugačno barvo ali videz kot ostala površina.

- rdeča **pika**
- **pika** na dominah, kocki
- Na obrazu so se mu naredile **pika**.
- Pravilno poveži **pika**, označene s številkami od 1 do 70. Kaj se bo pokazalo?

2. PRI SLOVENŠČINI **Pika** je ločilo, ki označuje konec povedi.

- narediti **piko**
- **Pika**, vprašaj in klicaj so končna ločila.

pipa samostalnik

1. Pipa je priprava za kajenje s cevjo in ustnikom.

- kaditi **pipo**
- Včasih pozimi prižge **pipo**.
- Dedek je vzel **pipo** iz ust.

2. Pipa je priprava, s katero odpiramo in zapiramo pretok vode.

- odpreti **pipo**
- curek iz **pipe**
- voda iz **pipe**
- Kadar vode ne potrebujemo, **pipo** zapremo.
- Pazimo, da iz **pipe** voda ne kaplja.
- Razišči, kje v šolski zgradbi so nameščene cevi, ventili in vodovodne **pipe**.

piramida samostalnik

1. PRI MATEMATIKI **Piramida** je geometrijsko telo, pri katerem je osnovna ploskev večkotnik, stranske ploskve pa trikotniki, katerih robovi se na vrhu stikajo.

- Premisli, katere like lahko odtisnemo: a) s ploskvijo kocke b) s ploskvijo kvadra c) s ploskvijo valja č) s ploskvijo **piramide**.

• Tristrana **piramida** v spomin Janezu Vajkardu Valvazorju stoji na Izlakah.

2. Piramida je vsaka od stavb take oblike, v Egiptu z grobnico faraona v središču.

- Egipčani so v puščavah gradili velike kamnite **piramide**, v katerih so bile grobnice faraonov.
- Zunanji bloki **piramide** in bloki okoli pogrebnihih celic so bili natančno klesani, vmesni pa so bili bolj grobe izdelave.

STALNE ZVEZE

prehranska piramida

Prehranska piramida je slika, ki v obliki piramide prikazuje, katere vrste hrane je za zdravje dobro uživati v večjih, katere pa v manjših količinah.

- S pomočjo **prehranske piramide** zase sestavi celodnevni jedilnik in ga napiši v zvezek.
- Z upoštevanjem vodil **prehranske piramide** zmanjšujemo tveganje za kronične bolezni in krepimo zdravje.

pirh samostalnik

Pirh je pobarvano ali poslikano jajce, pripravljeno za veliko noč.

- Kristjani barvajo **pirhe** v spomin na začetek novega življenja Jezusa Kristusa.
- Za veliko noč smo izdelali **pirhe**.

pisatelj samostalnik

Pisatelj je oseba, ki piše literarna dela, na primer zgodbe ali romane.

- Kateri pesnik ali **pisatelj** je v berilu zastopan z največ deli?
- **Pisatelj** slika čudovite podobe narave ob reki Muri.

pisateljica samostalnik

Pisateljica je ženska, ki piše literarna dela, na primer zgodbe ali romane.

- Kako je bilo včasih, ko je **pisateljica** hodila v osnovno šolo, opisuje čudovito napisana zgodbica.

pisava samostalnik

1. Pisava je sistem znakov, s pomočjo katerih se pisno sporazumevamo.

- Slovenska **pisava** ima 25 črk, ki so urejene po abecedi.
- Sčasoma so ljudje razvili **pisavo** in začeli dogodke zapisovati.

2. Pisava je značilen način, kako posameznik zapisuje take znake.

- Na mizi je opazil listek z mamino **pisavo**.
- Ko pišemo s svinčnikom, peresom in črnilom ali tušem, flomastrom ali kemičnim svinčnikom, ima vsak od nas različno **pisavo**.

STALNE ZVEZE

Braillova pisava

Braillova pisava je pisava, ki je namenjena slepim in slabovidnim osebam. Sestavljena je iz izbočenih pik in se bere s tipom.

- Tipke na nekaterih računalnikih imajo znake za **Braillovo pisavo**.

pismo samostalnik

Pismo je ovojnica z listom papirja za sporočila po pošti ali sporočilo v taki obliki.

- dobiti, napisati, poslati **pismo**
- **Pismo** je lahko uradno ali neuradno.
- **Pismo** smo oddali v nabiralnik.

plačati glagol

Plačati pomeni dati denar za to, kar kupimo, ali za kako storitev.

- **plačati** račun
- **plačati** z bankovci, s kovanci
- Vožnjo z vlakom je treba **plačati**.

- Oče **je** za nov avto **plačal** 8990 €.

FRAZEMI

drago plačati *za kaj*

Če kdo za kaj **drago plača**, pomeni, da bo imelo to zanj hude posledice.

- Za svojo predrznost **boš drago plačal**.

plačati kaj z glavo ali **plačati kaj z življenjem**

Če kdo **plača kaj z glavo**, pomeni, da umre zaradi česa, navadno napake ali nepremišljenega dejanja.

- Svojo neprevidnost **je plačal z glavo**.

plačevati glagol

Plačevati pomeni dajati denar za to, kar kupimo, ali za kako storitev.

- **plačevati** položnice
- Denar, s katerim **plačujemo** v Sloveniji, se imenuje evro.
- Kadar **plačujemo** s kovanci ali z bankovci, **plačujemo** z gotovino.

plačilo samostalnik

1. Plačilo je to, kar kdo dobi za opravljeno delo.

- Za delo, ki ga opravljamo v prostem času, po navadi ne dobimo **plačila**.
- Déklino **plačilo** je bilo pogosto zelo skromno.
- 2. Plačilo** je dajanje denarja za to, kar kupimo, ali za kako storitev.
- Danes vse več ljudi za **plačilo** uporablja bančne kartice ali plačuje prek spleta.

plakat samostalnik

1. Plakat je večji list papirja z obvestilom ali vabilom, ki je pritrjen na javnem prostoru.

- Oglej si **plakate**, ki vabijo na različne glasbene dejavnosti.
- Vsako leto, ko se septembra vrnemo v šolo, voznike na nas opozarjajo tudi **plakati**.
- 2. Plakat** je večji list papirja s krajšim besedilom in slikami, ki ga učenec napiše v obravnavanju kakega vprašanja.
- Razmisli in pripravi **plakat**, kako ti in tvoja družina skrbite za okolje.
- Izdelajva **plakat** o ekologiji.

planet samostalnik

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Planet** je nebesno telo, ki kroži okoli Sonca in ne seva lastne svetlobe.

- Naš **planet** Zemlja je precej onesnažen.

- Satelit je nebesno telo, ki kroži okrog nekega **planeta**.

- Ko greš zjutraj v šolo, se vrstniki na drugi strani **planeta** odpravljajo spat.

planiti glagol

1. Planiti pomeni nenadoma, zelo hitro priti ali oditi, se komu približati ali vstati.

- **planiti** iz postelje
- **planiti** k oknu
- Med sporom se razburimo, srce nam začne hitreje biti, kri nam **plane** v glavo, govorimo razburjeno in s povišanim glasom.

- **Planili so** pokonci.

- **Planil je** iz hiše.

2. ČUSTVENO OBARVANO Planiti na koga ali kaj pomeni napasti.

- Lev **je planil** na plen.

3. ČUSTVENO OBARVANO Planiti pomeni začeti hlastno jemati.

- Otroci **so planili** po slaščicah.

- **Planil je** na piškote.

4. ČUSTVENO OBARVANO Planiti pomeni hitro, razburjeno reči.

- "Kako?" **je planila**.

FRAZEMI

planiti v jok

Če kdo **plane v jok**, pomeni, da nenadoma glasno zajoče.

- Ob pogledu na razdejanje **je planila** v jok.

planiti v smeh

Če kdo **plane v smeh**, pomeni, da se nenadoma glasno zasmee.

- Ko sem povedal šalo, **so** vsi **planili** v smeh.

plastičen pridevnik

Plastičen je tak, ki je iz plastike.

- **plastičen** kozarec, pokrov, zamašek
- **plastična** cev, posoda
- **plastična** embalaža, folija
- Najnevarnejši odpadki so **plastične** vrečke, saj jih živali zamenjajo za meduzo in pojedo.

plastika samostalnik

Plastika je umetna snov, ki jo pridobivamo iz nafte, jo lahko oblikujemo in jo uporabljamo za embalažo, ogrodje in sestavne dele različnih naprav.

- Šestila so po navadi kovinska, lahko pa so posamezni deli iz **plastike**.

- Odpadke ločujemo: imamo poseben zabojnik za papir, embalažo (**plastiko** in pločevinke), steklo.
- Snovi, ki ne prevajajo električnega toka, se imenujejo električni izolatorji. Take snovi so les, steklo, **plastika**, papir in keramika.

plašč samostalnik

1. Plašč je vrhnje oblačilo, ki sega navadno do kolen in se spredaj zapenja.

- obleči, sleči **plašč**
  - dežni **plašč**
  - zimski **plašč**
  - V garderobi smo garderoberki oddali bunde in **plašče**.
  - Ženske so nosile dolgo obleko z gubami, zunaj pa **plašč**.
  - Šivilja na vsak **plašč** prišije osem gumbov.
- 2. Plašč** je obroč iz gume za na kolo vozila.
- Različna kolesa imajo različne zračnice, **plašče** na kolesih in prestave.
- 3. Plašč** je zunanji, varovalni del kakega predmeta ali naprave.
- Električne žice imajo prevodno jedro iz kovine, ki je obdano s **plaščem** iz plastike ali gume.

STALNE ZVEZE

kopalni plašč

Kopalni plašč je daljše oblačilo iz frotirja, ki ga uporabljamo zlasti po kopanju.

- Večino tekstilnih izdelkov za osebno higieno uporabljamo v kopalnici. To so brisače, **kopalni plašči**, umivalne krpe in talne brisače.
- Po prhanju v kopalnici **kopalnega plašča** ne potrebuje.

plavalec samostalnik

Plavalec je oseba, ki plava, ali športnik, ki se ukvarja s plavanjem.

- dober **plavalec**
- Je hiter **plavalec**.
- Med plavanjem se **plavalec** z okončinami odriva od vode.
- **Plavalec** za tekmovanje redno trenira.

plavalka samostalnik

Plavalka je ženska ali deklica, ki plava, ali športnica, ki se ukvarja s plavanjem.

- Trenira plavanje in je uspešna **plavalka**.
- Je odlična **plavalka** in je več pod vodo kot nad njo.

plavati glagol

1. Plavati pomeni premikati se po vodi s premikanjem nog, rok in telesa.

- labodi, ribe **plavajo**
- znati **plavati**
- **plavati** v morju
- Žabi **plavata** v ribniku.
- Naučil sem se **plavati**.

2. Plavati pomeni premikati se po vodi ali zraku.

- Ladja **plava** po morju.
- Oblaki **plavajo** na nebu.

3. Plavati pomeni biti, ohranjati se na vodni površini.

- **plavati** ali potoniti
- Olje **plava** na vodi.

plazilec samostalnik

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Plazilci** so skupina živali s hrbtenico in luskasto kožo, ki se plazijo po trebuhu in navadno ležejo jajca. Plazilci so na primer kače, kuščarji, krokodili in želve.

- Nekateri **plazilci** nimajo nog.
- Različne vrste **plazilcev** najdemo v vodnih in kopenskih okoljih. Imajo suho kožo, ki je pokrita z luskami.
- Kače so **plazilci**, za katere je značilna nestalna telesna temperatura.

ples samostalnik

1. Ples je gibanje v ritmu ob glasbi.

- Ob glasbi se razveselimo s petjem, **plesom** in igro na glasbila

2. Ples je zaporedje gibov in premikov ob določeni glasbi.

- Slovenski ljudski **pleši** se po večini plešejo v paru, nekateri pa tudi v skupini.

3. Ples je družabna prireditvev, na kateri plešemo.

- Moja prababica in pradedek sta se spoznala na **plesu**.

plesalec samostalnik

Plesalec je oseba, ki pleše ali se poklicno ukvarja s plesanjem.

- baletni **plesalec**
- **Plesalci** so oblečeni v narodne noše.
- V operi nastopajo pevci, zbor, **plesalci** in orkester.
- **Plesalca** sta se zavrtela po plesišču.

plesalka samostalnik

Plesalka je ženska ali deklica, ki pleše ali se poklicno ukvarja s plesanjem.

- Ljudske plesse plešejo plesalci in **plesalke**, oblečeni v ljudske noše.
- Plesalci in **plesalke** sklenejo zaprt krog.

plesati glagol

1. Plesati pomeni gibati se v ritmu ob glasbi.

- **plesati** polko, valček
  - Radi pojejo in **plešejo**, igrajo na bobne in druga glasbila.
  - Ljudske plesse **plešejo** plesalci in plesalke, oblečeni v ljudske noše.
  - **Plešemo** lahko za zabavo ali poklicno.
- 2. ČUSTVENO OBARVANO Plesati** pomeni lahkotno se premikati sem in tja.
- Pred nosom **so ji plesale** mušice.
  - Odsevi **so plesali** po stropu.

plesen samostalnik

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Plesen** je gliva belkaste, sivkaste ali zelenkaste barve, ki zraste na snoveh, ki razpadajo ali se razkrajajo.

- **plesen** na kruhu
- Nekatero glivo ogrožajo naše zdravje. Mednje sodijo neužitne gobe in nekatere **plesni**, ki se razvijajo na vlažnih stenah v stanovanju in celo na našem telesu.

plesniv pridevnik

Plesniv je tak, ki je ob razpadanju ali razkrajanju prekrit s plesnijo.

- **Plesnivega** kruha ne jemo.

plesti glagol

1. Plesti pomeni izdelovati tekstilne izdelke s pletilkami ali pletilnim strojem.

- Babica **je** svojim vnukom **pletla** kape.
  - Iz niti **so** ženske **pletle** in kvačkale.
- 2. Plesti** pomeni izdelovati kaj s postavljanjem vsaj dveh podolgovatih upogljivih stvari drugo čez drugo.
- **plesti** košare
  - Na travniku **smo pletli** vence.
  - Deklice **pletejo** zapestnice in ogrlice, iz cunj pa si izdelajo punčke.
- 3. ČUSTVENO OBARVANO Plesti se** pomeni, da je kaj kje prisotno in se navadno hitro spreminja.
- Ni vedel, kaj **se plete** po sinovi glavi.

pletenje samostalnik

1. Pletenje je izdelovanje česa s pletenjem.

- Pri **pletanju** uporabljamo pletilki ali kvačko.
- 2. Pletenje** je to, kar pletemo ali je spleteno.

- Babica je odložila **pletenje** na mizo.

pleti glagol

Pleti pomeni odstranjevati plevel okoli gojenih rastlin s puljenjem.

- **pleti** krompir
- **pleti** in okopavati
- Pomladi so okopavali zemljo, **pleli**, sejali, poleti želi, kosili, jeseni pasli živino in orali, pozimi pa krčili zemljišča in popravljali plotove.

plevel samostalnik

Plevel so rastline, ki rastejo okoli gojenih rastlin in jim odvzemajo prostor, svetlobo ter pomembne snovi iz zemlje.

- puliti **plevel**
- Ko tla orjemo, jih rahljamo, zatiramo **plevel** in jih pripravljamo za setev.
- **Pleveli** zmanjšujejo količino pridelka.

FRAZEMI

ločiti zrnje od plevela

Če kdo **loči zrnje od plevela**, pomeni, da vzame, kar je dobro, izmed celote, kjer je tudi veliko slabega.

- Nagrada za najboljšo slikanico je zelo koristna, da se med slikanicami **loči zrnje od plevela**.

plin samostalnik

Plin je snov brez oblike, ki ni ne trdna ne tekoča, kot na primer kisik.

- segrevati **plin**
- izpušni **plini**
- **plini**, kapljevine in trdne snovi
- Zrak je sestavljen iz **plinov**.
- Dihalna **plina** sta kisik in ogljikov dioksid.
- Pri tlenju cigarete nastajajo **plini**, ki škodujejo zdravju.

STALNE ZVEZE

toplogredni plin

PRI DRUŽBI **Toplogredni plin** je plin, ki zadržuje toploto v zemeljskem ozračju.

- Krave z iztrebki v ozračje spuščajo velike količine metana. Metan je **toplogredni plin**, ker povzroča segrevanje ozračja.

zemeljski plin

PRI DRUŽBI **Zemeljski plin** je naravni plin v nahajališčih nafte in premoga.

- Poznamo različna goriva: les, bencin, kerozin, premog, kurilno olje, parafin, **zemeljski plin** in drugo.

žlahtni plin

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Žlahtni plin** je plin, ki se navadno ne spaja z drugimi snovmi.

- V zraku so poleg kisika še dušik, ogljikov dioksid, **žlahtni plini** in voda.

FRAZEMI

pohoditi plin ali pritisniti na plin

Če kdo **pohodi plin**, pomeni, da začne voziti zelo hitro.

- **Pohodil je plin** in avto je oddrvel po cesti.

plinast pridevnik

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Plinast** je tak, ki je iz plina.

- **plinast** oblak
- Sredstvo za osvežitev prostora je **plinasto** in brezbarvno.

STALNE ZVEZE

plinasto stanje

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Plinasto stanje** je stanje snovi, ki je v obliki plina.

- Vodnih hlapov, ki jih izdihnemo, ne vidimo. So voda v **plinastem stanju**.

pljuča samostalnik

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Pljuča** so parni organ v prsiah, s katerim ljudje in nekatere druge živali dihaajo.

- dihati s **pljuči**
- V **pljučih** kisik vstopi v kri in nato po krvnih žilah potuje do vseh celic našega telesa.
- Značilnost sesalcev je, da dihaajo s **pljuči**.
- Prsni koš štiti srce in **pljuča**.

pljučen pridevnik

Pljučni je ta, ki je v zvezi s pljuči.

- Kisik in ogljikov dioksid se v pljučih izmenjujeta skozi stene pljučnih mešičkov. To je **pljučno** dihanje.

STALNE ZVEZE

pljučni krvni obtok

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Pljučni krvni obtok** je del krvnega obtoka, pri katerem teče kri skozi pljuča.

- **Pljučni krvni obtok** je žilni krog od srca do pljuč in nazaj.

pljučni mehurček

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Pljučni mehurček** je najmanjša votlina v pljučih.

- Sapnici se razvejata v vedno tanjše sapnice, ki se končajo s **pljučnimi mehurčki**, kjer se izmenjata plina kisik in ogljikov dioksid.

pljučno krilo

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Pljučno krilo** je vsak od dveh delov pljuč.

- Zrak potuje po sapnicah v levo in desno **pljučno krilo**.

plod samostalnik

1. PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Plod** je del rastline, ki vsebuje seme in je navadno užiten.

- nabirati, pobirati **plodove**
- zreli **plodovi**
- **plod** hrasta, bukve
- Iz cveta nastane **plod**.
- **Plodovi** na sadnem drevju so dozoreli.
- Pokazal mi je **plod** hrasta in mi povedal, da se imenuje želod.

2. PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Plod** je organizem, ki se razvija in raste v maternici.

- **Plod** se pri človeku razvija v maternici 9 mesecev.

ploskev samostalnik

1. PRI MATEMATIKI **Ploskev** je zunanja stran predmeta ali geometrijskega telesa.

- kriva, ravna **ploskev**
- nasprotni **ploskvi** kvadra
- Sosednji **ploskvi** se stikata v robu.
- Za posamezna telesa napiši število **ploskev**, robov in oglišč.
- Vrzite kocko in pogledjte, katera barva je na zgornji **ploskvi**.

• S sončno uro lahko določimo čas dneva tako, da določimo smer sence, ki jo na **ploskev** sončne ure ob določenem času meče palica.

- Geometrijski liki so ravne **ploskve**.

2. **Ploskev** je del površine predmeta, ki ga navadno uporabljamo za določen namen.

- Najprej je portret narisal z ogljem, potem pa je posamezne **ploskve** še pobarval s svetlimi barvnimi odtenki.
- Zemljevid prikazuje Zemljino površje na ravnih **ploskvi**.

STALNE ZVEZE

mejna ploskev

PRI MATEMATIKI **Mejna ploskev** je ploskev, ki omejuje geometrijsko telo.

- Na robu se stikata dve **mejni ploskvi**.

plovba samostalnik

Plovba je premikanje plovila po vodi.

- dolga **plovba**
- varna **plovba**
- Jadralci potrebujejo veter v jadra za uspešno **plovbo**.

ploven pridevnik

Plovni je ta, ki je v zvezi s plovbo.

- Reka Sava je že pred prihodom Rimljanov pomenila glavno **plovno** pot iz Panonske nižine v Italijo.
- Doma poiščite material, iz katerega lahko sestavite **plovne** ladje.

plovnost samostalnik

Plovnost je sposobnost za plovbo.

- Ko so poglobili strugo, so podaljšali **plovnost** reke.

pluti glagol

1. Pluti pomeni s plovilom premikati se po vodi, navadno v eni smeri.

- ladja **pluje**
- Po morju **so plule** različne ladje s težkimi tovorom.

- Ladja **je** varno **plula** mimo ostrih čeri.
- **Plul je** nekje daleč na severnem morju.

2. Pluti pomeni premikati se po nebu, navadno v eni smeri.

- Luna **je plula** čez nebo.
- Raketne ladje lahko **plujejo** skozi medzvezdni prostor.
- Gledala je, kako mimo nje **plujejo** oblaki.

pobegniti glagol

1. Pobegniti pomeni z begom zapustiti kraj, kjer je nevarno ali kjer komu ni prijetno, ugodno.

- **pobegniti** na varno
- **pobegniti** od doma
- prestrašiti se in **pobegniti**
- Medved **je pobegnil**.
- Zajce je peljal na pašo, pa **so mu pobegnili**.

2. ČUSTVENO OBARVANO Pobegniti pomeni umakniti se pred čim kljub drugačnim pričakovanjem okolice.

- Spet **je pobegnil** pred odgovornostjo!

počitnice samostalnik

1. Počitnice so čas, ko ni pouka, navadno med dvema šolskima letoma ali polletjema.

- jesenske, novoletne, poletne, prvomajske, zimske **počitnice**

- lanske, letošnje **počitnice**

- Kako preživljaš **počitnice**?

- Med **počitnicami** smo tudi plavali.

2. Počitnice so dopust ali oddih.

- podaljšati **počitnice**
- iti, oditi na **počitnice**
- družinske **počitnice**
- Tri tedne smo bili na **počitnicah**.

podatek samostalnik

Podatek je dejstvo o določeni stvari ali o določenem pojavu, s katerim lahko o tej stvari ali tem pojavu kaj izvemo.

- Na spletnih straneh poiščite več **podatkov** o življenju pingvinov.

- Zberimo **podatke**, kje so sošolci preživeli počitnice, in jih prikažimo na različne načine.

- Poiščite dodatne **podatke** o zvoku v enciklopedijah ali na spletnih straneh.

- Med osebne **podatke** spadajo ime in priimek osebe, starost oz. datum rojstva, kraj rojstva, domači naslov ...

podhladiti glagol

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Podhladiti** pomeni ohladiti na temperaturo, ki je nižja od normalne ali pričakovane.

- Koža uravnava temperaturo telesa in s potenjem oziroma drgetanjem preprečuje, da **bi** se pregrelo ali **podhladilo**.

podhod samostalnik

Podhod je prostor pod cesto ali železniško progo za prehod pešcev.

- Pod cesto so zgradili **podhod** za pešce.

podnebje samostalnik

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Podnebje** je značilno vreme, zlasti glede temperature, osončenosti in padavin, določenega območja v daljšem časovnem obdobju.

- hladno, toplo **podnebje**

- milo **podnebje**

- sušno, vlažno **podnebje**

- ugodno **podnebje**

- vpliv morja na **podnebje**

- Tudi zaradi izginjanja gozdov se spreminja **podnebje** na Zemlji.
- Pridelki na Primorskem zaradi toplejšega **podnebja** dozoriijo prej kot drugod po Sloveniji.
- Rastlinstvo je prilagojeno **podnebj**u in prsti.

podoba samostalnik

- 1. Podoba** je to, kar je predstavljeno kot risba, slika, ali to, kar je predstavljeno v knjigi.
  - V kovance so bile vtisnjene **podobe** živali, božanstev, vladarjev ali bogatašev.
  - Legenda je pomanjšana **podoba** Zemljinega površja, prikazana na ravni ploskvi.
  - Pisatelj ustvarja čudovite **podobe** narave ob reki Muri.
- 2. Podoba** so lastnosti zunanega sveta, ki jih navadno lahko vidimo.
  - **podoba** mesta
  - Ob pogledu v ogledalo vidiš le svojo zunanjo **podobo**, izveš pa le malo o notranji zgradbi telesa.
  - Najbolj so svojo **podobo** spremenila podeželska naselja v bližini mest.
  - Na našo samopodobo močno vplivajo **podobe** znanih ljudi, ki jih posredujejo revije, televizija in svetovni splet.
- 3. Podoba** je na določen način pridobljena, sestavljena predstava o kom ali čem.
  - Zgodovinarjem pomagajo čim bolj resnično **podobo** preteklosti sestaviti še drugi strokovnjaki, ki preučujejo izkopanine, pisave, napise, vojaško zgodovino in denar.
  - V čem se tvoja samopodoba razlikuje od **podobe**, ki jo imajo drugi o tebi?
- 4. Podoba** so lastnosti ali značilnosti česa.
  - Spoznanje, da onkraj Atlantskega oceana leži ogromna »nova« celina z obiljem dobrin, in obplutje Zemlje sta spodbudila začetek evropskih osvajanj. Ta so zelo spremenila gospodarsko in politično **podobo** sveta.

podoben pridevnik

- 1. Podoben** je tak, ki se po kaki lastnosti ujema s čim.
  - **podoben** okus
  - na **podoben** način
  - V čem so si predmeti **podobni** in v čem se razlikujejo?
  - Glasbila, ki so si **podobna** po načinu igranja, spadajo v isto skupino glasbil.
  - Zlati hrček spada v družino miši. Njegovo telo je **podobno** mišjemu.
- 2. Podoben** je tak, ki se po bistvenih lastnostih ujema s kom.

- Nekateri so staršem po videzu zelo **podobni**, drugi manj.
- Ljudje smo si **podobni** in hkrati zelo različni.

podpomenka samostalnik

PRI SLOVENŠČINI **Podpomenka** je beseda z ožjim pomenom, ki jo poleg drugih podobnih besed zajema beseda s širšim pomenom.

- V 1. odstavku besedila poišči **podpomenke** besedi živali.
- **Podpomenke** uporabljamo, kadar želimo natančno poimenovati posamezne predstavnike skupine.

podrast samostalnik

Podrast je rastlinje, ki raste pod grmovjem ali drevjem.

- V gozdu smo opazovali iglavce, listavce in **podrast**.
- Srna prebiva v gozdovih z gosto **podrastjo**.

podtalnica samostalnik

PRI DRUŽBI **Podtalnica** je voda, ki se nabira pod zemeljskim površjem.

- onesnaževanje **podtalnice**
- V javnem vodovodu je voda iz zbiralnikov ali iz **podtalnice**.
- Voda v gospodinjstvih je običajno zajeta v zbiralnikih, ali pa je prečrpana iz **podtalnice**.
- Kmetijstvo s škropivi in umetnimi gnojili onesnažuje **podtalnico**, ki je pomemben vir pitne vode.

poglavje samostalnik

1. Poglavje je posebej označen in vsebinsko zaključen del besedila.

- prvo, zadnje **poglavje**
  - besedilo **poglavja**
  - naslov **poglavja**
  - Tvoj učbenik za družbo ima 5 **poglavij**.
  - V prejšnjem **poglavju** si se naučil, da voda lahko teče po ceveh tudi navzgor.
- 2. Poglavje** je vsebinsko zaključen del šolske snovi.
- Pravimo, da so soda števila parna, liha pa neparna. To je najlažje **poglavje** pri matematiki.

pognati glagol

1. Pognati pomeni narediti ali povzročiti, da kaj začne delovati.

- **pognati** napravo, stroj
- Elektronska naprava lahko s pomočjo električnega sunka srce ponovno **požene** in s tem reši življenje.

2. Pognati pomeni narediti ali povzročiti, da se kaj začne hitreje premikati.

- **Pognal je** konja v dir.
- **Pognal je** kolo.

3. Pognati pomeni narediti ali povzročiti, da kdo zapusti določen kraj.

- To je prijatelj, s katerim **si** me **pognal** od doma.
- Mačeha me je odgnala od doma in me **pognala** v daljni svet.

4. Pognati pomeni narediti poganjke ali zrasti.

- Iz korenin spomladi **poženejo** stebela, na katerih zrastejo cvetovi.
- Iz teh brstov **bodo** spomladi **pognali** novi listi.
- Krompir je že **pognal**.
- Dojenčku **so pognali** zobje.

5. Pognati se pomeni začeti se hitro premikati.

- **pognati se** v tek
- Srna **se je pognala** v beg.
- Žival **se je pognala** v skok.

6. Pognati se pomeni s silo, sunkom se premakniti z enega mesta na drugo.

- Morski pes se premika v vodi s pomočjo repne plavuti. Čim hitreje zamahne z repom, tem hitreje **se požene** naprej.
- Zaljubljenca **se** z roko v roki **poženeta** na dno vzvalovanega jezera.

FRAZEMI

pognati komu kri po žilah

Če kdo ali kaj komu **požene kri po žilah**, pomeni, da ga zelo poživi ali razburi.

- Nova igrača nam **je pognala kri po žilah**.

pognati komu strah v kosti

Če kdo komu **požene strah v kosti**, pomeni, da ga zelo prestraši.

- Pes je začel tako grdo renčati, da bi še najpogumnejšim **pognal strah v kosti**.

pogon samostalnik

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Pogon** je to, kar omogoča delovanje ali premikanje kake naprave.

- avtomobil na električni **pogon**
- Vozila na motorni **pogon** pri vožnji povzročajo hrup in izpuščajo pline.
- Pri kolovratu se vreteno vrti na nožni **pogon**.
- Kolo ima zunanji **pogon**. Gibanje se prenaša preko verižnega gonila.
- Tekoča goriva običajno uporabljamo za **pogon** motorjev prevoznih sredstev, trdna goriva pa za ogrevanje bivalnih prostorov.

pogost pridevnik

Pogost je tak, ki se večkrat ali redno ponavlja.

- **pogosta** vprašanja
- Katere so **najpogostejše** napake učencev?
- **Najpogostejša** uporaba šipkovih jagod je za pripravo čajev in marmelad.

pogosto prislov

Pogosto pomeni večkrat ali redno.

- **Pogosto** prihaja k nam na obisk.
- **Pogosto** ga srečam.

pogovor samostalnik

Pogovor je izmenjava mnenj ali misli z besedami.

- osebni, telefonski **pogovor**
- posnetek **pogovora**
- Poslušaj **pogovor** med Majem in njegovo učiteljico.
- Ali je bila Melita vljudna in je upoštevala pravila uradnega **pogovora**?

pogovoriti se glagol

Pogovoriti se pomeni povedati drug drugemu mnenja ali misli.

- Če imamo različna mnenja in želje, je prav, da **se** o tem **pogovorimo**.

pohajkovati glagol

Pohajkovati pomeni hoditi brez cilja.

- Ves dan **je pohajkovala** po gozdu.

pohiteti glagol

1. Pohiteti pomeni hitro iti ali oditi.

- **Pohitela je** domov.
- 2. Pohiteti** pomeni hitro narediti kaj.
- **Pohiti** z obuvanjem, mudi se!

pojasniti glagol

Pojasniti pomeni povedati in utemeljiti, naštetih razloge, zakaj je kaj takó, kot je.

- **pojasniti** mnenje, odgovor, odločitev, rešitev
- **Pojasni**, zakaj vsako jutro poslušamo o prometni gneči na cestah v Ljubljano, popoldne pa o gneči na cestah iz Ljubljane.
- S pomočjo koledarja **boste** otroku laže **pojasnili**, koliko dni je še ostalo do določenega datuma.

pojav samostalnik

Pojav je to, kar se zgodi ali kar obstaja.

- naravni in družbeni **pojavi**

- Zmrzovanje vode je **pojav**, ko voda iz kapljevine preide v trdno stanje (led).
- Veter je eden izmed vremenskih **pojavov**, kot so oblaki, dež, sneg, megla itd.
- Za pokrajine so značilni kraški **pojavi**: kraška polja, ponikalnice, jame, kapniki itd.

pojavit se glagol

1. Pojaviti se pomeni začeti obstajati ob določenem času in v določenem prostoru.

- Leta 1886 **se je** na nemških cestah **pojavi** prvi avto z bencinskim motorjem.
- Preden **sta se pojavila** beton in plastika, so za gradnjo uporabljali le naravne materiale: les, kamen, ilovico, slamo, trsje.
- Prva enocelična živa bitja **so se pojavila** v morju pred nekaj milijardami let.
- Predsodek **se pojavi** zaradi nepoznavanja navad ljudi ali skupin, lahko pa tudi zaradi načrtnega spodbujanja sovraštva.

2. Pojaviti se pomeni postati viden, zaznaven ali nastopiti kje ali pri kom.

- Opiši najpogostejše bolezenske znake, ki **se pojavijo**, če zaužiješ pokvarjeno hrano.
- Podhladitev **se pojavi**, kadar je oddane toplote več od tiste, ki jo telo lahko ustvari.
- Veter prenaša oblake nad kopno in ko so oblaki nasičeni, **se** navadno **pojavi** padavine v obliki dežja, snega ali toče.
- Pojasnite, da **se** statična električna **pojavi**, če se dva predmeta drgneta drug ob drugega.

3. Pojaviti se pomeni prikazati se pri kom ali od kod.

- Nikoli ne vemo, kje **se bodo** delfini **pojavi**. Včasih jih najdemo že po nekaj minutah, včasih pa lahko zaman plujemo cel dan.
- Kepanje preneha le tedaj, ko **se** pred šolo **pojavi** kak učitelj ali učiteljica.

- Na čelu **so se** mu **pojavi**le znojne kaplje.

4. Pojaviti se pomeni vsaj enkrat nastopiti v določenem nizu ali zapisu.

- Kolikokrat **se** pri zapisu vseh števil od 1 do 100 **pojavi** številka 3?
- V številskem izrazu **se pojavijo** različne enote – ure in minute, med seboj pa smemo seštevati samo enake enote.
- Vzemi poljubno knjigo in izberi en odstavek. Preštej, kolikokrat **se** v njem **pojavi** posamezna črka.
- Ugotovili smo že, da so osebni zaimki pogosti v naših besedilih. Včasih **se pojavita** tudi po dva znotraj ene povedi.

poklic samostalnik

Poklic je delo, za katero se moramo izobraževati, usposabljanje, ali usposobljenost za tako delo.

- izbrati **poklic**
- izučiti se za **poklic**
- Po **poklicu** je novinarka.
- **Poklic** glasbenika zahteva veliko vaje.
- Prostovoljni gasilci delujejo v prostovoljnih gasilskih društvih in so zaposleni v različnih **poklicih**.

pokrajina samostalnik

Pokrajina je manjše ali večje ozemlje, ki predstavlja zaključeno celoto z določenimi značilnostmi.

- **pokrajina** leži kje
- alpske, dinarskokraške, obpanonske, obsredozemske, predalpske **pokrajine**
- Ljudje smo se bivanju v domači **pokrajini** prilagodili.
- Splošni zemljevidi prikazujejo splošne značilnosti **pokrajine**, vodovje, mesta, promet, površje.
- Naravno **pokrajino** sestavljajo le naravni pojavi, na primer kamnine, prst, vode.
- **Pokrajine** v Sloveniji so zelo raznolike: nekatere so gorate, druge gričevnate, tretje ravninske.

pol samostalnik

1. PRI DRUŽBI Pol je vsaka od dveh točk na nasprotnih straneh zemeljske krogle, skozi kateri gre os, okoli katere se Zemlja vrti.

- severni in južni **pol**
- Inuiti živijo blizu severnega **pola**, ki je večji del leta pokrit z ledom in s snegom.
- Območje okoli severnega **pola** se imenuje Arktika, območje okoli južnega **pola** pa Antarktika, ki je zaledenela celina.

2. PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI Pol je vsak od nasprotnih koncev magneta.

- Magnet ima dva **pola**, južnega in severnega, ki se med seboj privlačita. Tudi Zemlja ima dva različna **pola** in deluje kot velik magnet.
- Magnetna igla je majhen magnet, ki se vedno postavi v smer sever–jug, ker njen severni in južni **pol** privlačita južni in severni magnetni **pol** Zemlje.

polaren pridevnik

PRI DRUŽBI Polarni je ta, ki je v zvezi z območjem, ki leži ob severnem ali ob južnem zemeljskem polu.

- Največ sladke vode je shranjene v **polarnem** ledu.

- Lastnost snega, da je slab toplotni prevodnik, izkoriščajo tudi prebivalci **polarnih** območij ter si za bivanje in zaščito gradijo igluje.

STALNE ZVEZE

polarna lisica

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Polarna lisica** je lisica, ki ima poleti sivkast, pozimi pa bel kožuh in živi na območjih okoli severnega tečaja.

- **Polarno lisico** pred izgubo toplote ščiti njen debel kožuh.

polarni medved

Polarni medved ali **beli medved** ali **severni medved** je zelo velik medved z gostim belim kožuhom, ki ima med prsti plavalno kožico in živi okrog Severnega ledenega morja.

- Na Arktiki živijo **polarni medvedi**, na Antarktiki pa pingvini.
- Če se bo zaradi podnebnih sprememb led Arktike stalil, **polarni medvedi** ne bodo več imeli svojega življenjskega prostora.

poleči glagol

1. Poleči pomeni drug za drugim namestiti se v vodoraven položaj.

- **Polegli so** in zaspali.

2. Poleči pomeni priti iz normalnega v poševen ali vodoraven položaj.

- Visoka trava se rada **poleže**.

3. Poleči se pomeni postati manj izrazit ali povsem izginiti.

- Vihar **se je** kmalu **polegel**.

- Ploskanje **se je poleglo**.

4. Poleči se pomeni priti iz gibanja po zraku na površino ali iz gibanja po vodi na dno.

- Prah **se je polegel**.

- Ko **se** bleščice **poležejo**, vodo pomešajte z žlico in ustvarite snežni vihar.

poleten pridevnik

Poletni je ta, ki je v zvezi s poletjem.

- **poletni** dan
- **poletna** obutev
- **poletne** počitnice
- **poletna** oblačila
- V **poletnih** mesecih, ko je vročina na vrhuncu, suša povzroči veliko škode.
- Lubenica vsebuje zelo veliko vode, zato se z njo v **poletni** vročini lahko odžejamo.

STALNE ZVEZE

poletni čas

Poletni čas je za eno uro naprej premaknjen čas od konca marca do konca oktobra.

- Konec marca premaknemo uro na **poletni čas**, za eno uro naprej.

poletje samostalnik

Poletje je letni čas med pomladjo in jesenjo, ko dan doseže največjo dolžino in se počasi krajša, je zelo toplo ali vroče in dozori žito.

- **Poletje** je najbolj topel letni čas. Dnevi so dolgi, noči pa kratke.
- Koledarsko **poletje** se začne 21. junija.
- Večji del Slovenije ima topla **poletja** in hladne zime.

polh samostalnik

Polh je gozdni glodalec s sivim, po trebuhu belim kožuhom in košatim repom.

- **Polh** zaradi pomanjkanja hrane in nizkih temperatur zimo prespi.

FRAZEMI

spati kot polh

Če kdo **spi kot polh**, pomeni, da trdno spi.

- Ko je čez nekaj časa mama spet pogledala k njemu, **je spal kot polh**.

polica samostalnik

1. Polica je vodoravna deska za odlaganje, shranjevanje predmetov na steni ali v omari.

- pospraviti kaj na **polico**
- **police** s čokolado
- knjižna **polica**
- Daj mi knjigo z zgornje **police**.
- S **police** je vzela revijo.

2. Polica je tej deski podoben predmet.

- okenska **polica**
- V trgovini so bili na **polici** hladilnika jogurti zokusom jagode.

3. Polica je vodoravni del med strmimi ploskvami pobočja v gorah.

- skalnata **polica**
- Koze so spretno skakale z ene **police** na drugo.

polje samostalnik

1. Polje je večje območje obdelane zemlje, na katerem gojimo rastline.

- Na **polju** zori žito.
- V Sloveniji je na **poljih** največ koruze, pšenice in ječmena.

2. Polje je del omejene površine.

- Koliko cm² meri ploščina vseh belih **polj**?

- Za nagrado greš na igralni plošči za dve **polji** naprej.
- Pri šahu dama napada **polja**, ki so v isti vrstici, istem stolpcu ali v isti diagonali.
- Žoga je zadela prečko in se odbila nazaj v **polje**.

STALNE ZVEZE

kraško polje

PRI DRUŽBI **Kraško polje** je večja vdolbina, obdana s hribi, z ravnim dnom, po kateri teče reka ponikalnica.

- Jeseni se **kraško polje** napolni z vodo, poleti pa voda počasi odteka skozi požiralnike.

polobla samostalnik

PRI DRUŽBI **Polobla** je vsaka od polovic zemeljske oble.

- Pingvini so ptice, ki ne letijo in živijo le na južni **polobli**.
- Os Zemlje je nagnjena in zato je na poti okoli Sonca enkrat proti njemu nagnjena severna **polobla** Zemlje, enkrat pa južna **polobla**.
- Ko je severna **polobla** nagnjena stran od Sonca, je tam zima.

polovica samostalnik

1. Polovica je del celote, ki je razdeljena na dva (približno) enaka dela.

- **polovica** jabolka, hruške
- druga **polovica** junija
- **polovica** učencev
- Izvoli **polovico** žemlje.
- Pojedel je **polovico** sladoleda.
- Iztisnil sem sok **polovice** limone.
- Vrvico preloži na **polovico**.

2. Polovica je mesto, kjer se celota deli na dva (približno) enaka dela.

- Knjigo sem prebral do **polovice**.
- Kruh je prerezal čez **polovico**.

3. Polovica je približno polovična mera, količina ali stopnja.

- **Polovico** Slovenije pokrivajo gozdovi.
- V prsti na kmetijskih površinah je približno

polovico vode in zraka.

- Gotovo v revijah prezrete **polovico** reklam za hrano.
- Pojedel je **polovico** več kot ti.

polovinka samostalnik

PRI GLASBENI UMETNOSTI **Polovinka** je nota z vrednostjo pol celine.

• Ljudska pesem je zapisana v dvodobnem taktovskem načinu. Doba je **polovinka**.

- Celinika v osminkem taktu traja osem dob, **polovinka** štiri dobe, četrtnika dve dobi, osminka eno dobo in šestnajstinka pol dobe.

položaj samostalnik

1. Položaj je način, kako je kaj postavljeno, nameščeno.

- **položaj** malega in velikega kazalca
- **položaj** telesa
- navpičen, vodoraven **položaj**
- Stehtaš se v stoječem **položaju**, nato še v počepu.

2. Položaj je mesto, kjer je kaj postavljeno glede na druge stvari v prostoru.

- Kadar želimo ugotoviti **položaj** bitij ali predmetov, odgovorimo na vprašanje, kje je.
- Navigacijska naprava s pomočjo signalov iz satelitov določi naš **položaj** in nas vodi do cilja.
- Podnevi si pri orientiranju pomagamo s **položajem** Sonca in smerjo sence, ponoči z zvezdami.

3. Položaj so možnosti, ki jih ima kdo za življenje ali delovanje.

- **Položaj** moškega in ženske v družbi zahodnih držav je enakopraven.
- Organizacija se ukvarja s problemi otrok, njihovo zaščito in **položajem**.
- Razlikujemo se tudi glede na gmotni **položaj**, torej glede na to, koliko imamo denarja in katere dobrine si lahko z njim kupimo.

poltrak samostalnik

PRI MATEMATIKI **Poltrak** je ravna črta, ki je na eni strani omejena, na drugi pa neomejena.

- izhodišče **poltraka**
- **Poltrak** narišemo tako, da najprej narišemo ravno črto. Na eni strani narišemo krajišče in ga označimo.
- **Poltrak** označimo z malo pisano ali tiskano črko.
- Narišimo **poltrak** d, ki ima izhodišče v točki A in gre skozi točko D.

polž samostalnik

1. Polž je žival z mehkim telesom in s tipalnicami na glavi, ki ima navadno hišico.

- **polž** leze
- kopenski, morski **polž**
- vrtni **polž**
- **Polž** se odriva od podlage z mišičasto nogo.

- Školjke in **polži** se med seboj razlikujejo tudi po tem, da imajo školjke dvodelno lupino, polži pa enodelno.
  - Žabe se prehranjujejo tudi s **polži**.
- 2. PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI Polž** je del notranjega ušesa s slušnimi čutnimi celicami.
- Tresljaji se prenesejo na tri slušne koščice, od tam pa na tekočino v ušesnem **polžu**.

STALNE ZVEZE

polž lazar

Polž lazar je večji polž brez hišice, navadno temnejše barve.

- V gozdu smo videli **polža lazarja**.

pomanjkanje samostalnik

Pomanjkanje je stanje, ko česa ni zadosti.

- živeti v **pomanjkanju**
- **pomanjkanje** vode
- Ptice selivke odletijo v toplejše kraje zaradi nizkih temperatur in **pomanjkanja** hrane.
- V mnogih državah zaradi **pomanjkanja** denarja nimajo dovolj šol in učiteljev.

pomen samostalnik

1. PRI SLOVENŠČINI Pomen je to, kar beseda pomeni.

- razložiti **pomen**
- Različne **pomene** besede klop uporabi v povedih.
- Zamenjava črke lahko besedi spremeni **pomen**, npr. šala – šola, novo – noro, nama – mama.
- **Pomen** znakov izvemo iz legende, ki jo ima vsak zemljevid.

2. Pomen je vloga ali vpliv, ki ga ima kdo ali kaj.

- Mesta se med seboj zelo razlikujejo po velikosti, izgledu, starosti, gospodarskem **pomenu**.
- Ker ima kulturna dediščina velik **pomen**, jo moramo varovati.
- Deževniki se prehranjujejo s prstjo in rastlinskimi ostanki in imajo velik **pomen** za kroženje snovi v naravi.

pometi glagol

1. Pometi pomeni narahlo podrgniti del telesa.

- **Pomel** si **je** oči in zaspano sedel k mizi.
- »Tako!« je rekel in si **pomel** dlani.
- **Pomel** si **je** roke in prevzel vajeti.

2. Pometi pomeni narahlo stisniti in podrgniti s prsti.

- Vsak del rastline stisni in **pomani** med prstki, potem pa poduhaj.

pomiriti glagol

1. Pomiriti pomeni doseči, da kdo postane spet miren, se ne razburja ali ne razgraja več.

- Skušal je **pomiriti** nasilneža.
- »Nič ne skrbi,« **sem** ga **pomirila**.

2. Pomiriti se pomeni postati miren.

- **Pomirite se**, saj ni vse tako slabo, kot je videti.

3. Pomiriti se pomeni sprijazniti se.

- Nikakor **se** ni mogel **pomiriti** s tem, da je njegov prijatelj naredil tako veliko napako.

pomlad samostalnik

Pomlad je letni čas med zimo in poletjem, ko se dan daljša, rastline ozelenijo in postaja topleje.

- prihod **pomladi**
- lanska, letošnja, naslednja **pomlad**
- Marca se prične **pomlad**. Dan se hitro daljša, noč se krajša.
- Zacveteli so prvi znanilci **pomladi** in čebele že letajo s cveta na cvet.
- Ob nizki temperaturi močerad otpne in si poišče varen prostor, prekrit z listjem, kjer dočaka **pomlad**.

pomladen pridevnik

Pomladni je ta, ki je v zvezi s pomladjo.

- **pomladni** dan
- **pomladni** dež
- **pomladno** jutro
- V **pomladnem** vetru so plavala nad travniki regratova padalca.
- **Pomladno** sonce je stopilo sneg.

pomoč samostalnik

1. Pomoč je to, kar kdo naredi za koga, ki bi sam to naredil težje ali sploh ne bi mogel.

- prihiteti, priskočiti na **pomoč**
- prositi koga za **pomoč**
- zdravniška **pomoč**
- Klicala je na **pomoč**.
- Dogovorila sta se, da bosta naredila iglu. Na **pomoč** sta poklicala starejšega brata.
- Če smo ogroženi, poiščemo **pomoč** odrasle osebe.

2. Pomoč je to, kar se komu da, da lažje in hitreje pride iz neugodnega položaja.

- denarna **pomoč**
- Prebivalcem mesta, ki ga je prizadel potres, so poslali **pomoč**.

STALNE ZVEZE

biti *komu* v pomoč

Če je kaj komu **v pomoč**, pomeni, da mu pomaga.

- **V pomoč so** ti ob strani zapisane besede.

prva pomoč

Prva pomoč so najnujnejši postopki za ohranjanje življenja pred nadaljnjim zdravljenjem pri poškodovanih ali nenadoma obolelih osebah.

- Ponesrečenci so takoj dobili **prvo pomoč**.

s pomočjo česa

S pomočjo česa pomeni takó, da si s tem pomagamo.

- Prejo so predli **s pomočjo** kolovrata.
- **S pomočjo** šablone nariši črte in krožce.

ponavljati

1. Ponavljati pomeni delati kaj še enkrat po čem drugem, kar je iste vrste.

• Dobrih navad se lahko naučimo tako, da jih redno **ponavljamo**.

• Kadar večkrat **ponavljamo** podobne gibe in dejanja, o njih ne razmišljamo več.

2. Ponavljati pomeni govoriti, pripovedovati kaj še enkrat po čem drugem, kar je iste vrste.

• Kadar izrekamo ali pišemo katero koli vrsto besedila, moramo paziti na to, da v povedih ne **ponavljamo** istih besed.

• Zmeraj **ponavljaj**, da naju bo peljal v slaščičarno.

• Saj to je čudovito, **je ponavljaj**.

3. Ponavljati pomeni v mislih obnavljati ali govoriti učno snov, da bi se je prej naučili, jo bolje obvladali.

• **ponavljati** šolsko snov

• Poštevanko moramo **ponavljati**.

• Vsebinsko si lažje zapomni, če glasno bere in glasno **ponavljaj**.

4. Ponavljati pomeni zaradi nezadostnega uspeha obiskovati še enkrat isti razred.

• **ponavljati** razred

• Ker je imel same enice, **je ponavljaj**.

5. Ponavljati se pomeni nastopati ali dogajati se še enkrat po čem drugem, kar je iste vrste.

• Refren je del pesmi, ki **se ponavljaj**.

• Ljudski običaj je določena človekova dejavnost, dogajanje, ki **se** v ustaljeni obliki **ponavljaj** iz roda v rod.

• V vzorcu **se ponavljajo** štirje liki.

ponikalnica

PRI DRUŽBI **Ponikalnica** je reka, ki teče po kraškem površju in ponikne v kraško podzemlje.

- izviri **ponikalnice**
- Ta reka je **ponikalnica**.

ponižati

1. Ponižati pomeni narediti kaj nižje.

• Kup je bil previsok, zato ga **je ponižal**.

2. Ponižati pomeni zmanjšati komu čast ali ugled s svojim dejanjem ali govorjenjem.

• **Ponižal** ga **je** pred sošolci.

ponižen

Ponižen je tak, ki upošteva zlasti voljo ali zahteve drugih in ne poudarja svoje vrednosti.

• **ponižen** in skromen

• Bil je tih in **ponižen** deček.

ponoviti

1. Ponoviti pomeni narediti kaj še enkrat po čem drugem, kar je iste vrste.

• Vedno **ponavljaj** za drugimi.

• Vajo je treba večkrat **ponoviti**.

2. Ponoviti pomeni reči, povedati kaj še enkrat po čem drugem, kar je iste vrste.

• **ponoviti** vprašanje

• »Ja, ja!« **je ponovil**.

3. Ponoviti pomeni v mislih obnoviti ali govoriti učno snov zato, da bi se je prej naučili, jo bolje obvladali.

• **ponoviti** deljenje, poštevanko, seštevanje in odštevanje

• **ponoviti** šolsko snov

• Če jutri pišeš test iz družbe, najprej **ponovi** družbo.

• Vsak dan **ponovi** snov za posamezni predmet, ki ga imaš naslednji dan na urniku.

4. Ponoviti se pomeni nastopiti ali zgoditi se še enkrat po čem drugem, kar je iste vrste.

• Angina **se je ponovila**.

popoldne

Popoldne pomeni v času od poldneva do večera.

• **Popoldne** bomo šli na igrišče.

popraviti

1. Popraviti pomeni narediti, da kaj ni več pokvarjeno ali poškodovano.

• **popraviti** avtomobil

• Zobozdravnica je ugotovila, da nima v zobeh še nobene luknjice, zato ji ne bo treba **popraviti** nobenega zoba.

• Čevljar **je popravil** pet parov čevljev.

2. Popraviti pomeni narediti, da besedilo nima več napak.

• **popraviti** besedilo

- **popraviti** nalogo
- **popraviti** napake
- **Popravila je** nepravilne odgovore.
- Račune prepisi v zvezek in jih **popravi**.

3. Popraviti pomeni izboljšati.

- Včeraj je bila nesramna, danes pa hoče s prijaznostjo **popraviti** vtis.
- Učim se, da **bi popravil** oceno pri matematiki.

4. Popraviti pomeni narediti, da kaj slabega izgine.

- **popraviti** krivico
- Naredil je neumnost, zdaj pa hoče napako **popraviti**.

5. Popraviti pomeni narediti, da kaj pride v pravi položaj ali da dobi pravilno obliko.

- **popraviti** si očala
- Notam **je popravil** obliko notnih glavic.
- Popraskal se je po glavi in si **popravil** lase.

popravljati glagol

1. Popravljati pomeni delati, da kaj ni več pokvarjeno ali poškodovano.

- **popravljati** cesto
- V vasi živi nekaj obrtnikov, ki izdelujejo pohištvo, šivajo oblačila in **popravljajo** avtomobile.
- Kmetje **so** jeseni pasli živino in orali, pozimi pa krčili zemljišča in **popravljali** plotove.
- Zobozdravnik **popravlja** zob.

2. Popravljati pomeni delati, da besedilo nima več napak.

- Besedilo napišemo na list papirja, kajti gotovo ga **bomo** spreminjali, dopolnjevali in **popravljali**.
- Prijavnico je treba izpolniti čitljivo in v njej ne smemo ničesar **popravljati**.
- Učiteljica **je popravljala** matematične kontrolne naloge.

3. Popravljati pomeni delati, da kaj pride v pravi položaj ali da dobi pravilno obliko.

- Medtem ko je govoril, si **je popravljajl** očala.
- **Popravljajl** si **je** zmečkano obleko.
- Slikar **je popravljajl** vzorce na steni.

porabnik samostalnik

1. PRI DRUŽBI **Porabnik** ali **potrošnik** je živo bitje ali stvar, ki kaj porablja.

- Največji **porabniki** vode so industrija, gospodinjstva in kmetijstvo.
- Organizmi, ki se hranijo z drugimi organizmi, so potrošniki ali **porabniki**.

2. PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Porabnik** je naprava, ki za svoje delovanje potrebuje električno energijo.

- Električni krog je sklenjen, ko je vir z žicami ali kabli povezan z žarnico oziroma **porabnikom**.
- Vsak **porabnik** in vsak izvir ima po dva priključka.
- Električna teče po žicah in kabljih od elektrarn do **porabnikov** in nazaj.

portret samostalnik

PRI LIKOVNI UMETNOSTI **Portret** je umetniška upodobitev ene osebe ali več oseb.

- Če upodobimo točno določeno osebo, ki je prepoznavna na kipu, rečemo, da smo naredili **portret**.

posamezen pridevnik

Posamezen je tak, ki ga obravnavamo ločeno od skupnosti ali celote.

- **posamezen** glas, ton
- **posamezna** črka
- V **posameznih** delih Slovenije so se ohranili različni običaji in praznovanja.
- Katere vrste odpadkov odlagamo v **posamezne** zabojnike, nam povesta barva pokrova ali napis na zabojniku.
- Takt je sestavljen iz **posameznih** delov, ki se imenujejo dobe.

posameznica samostalnik

Posameznica je ženska, ko jo obravnavamo ločeno od skupnosti ali celote.

- Igralke ekipe so uigrane, prav tako pa imajo v svojih vrstah nekaj zelo dobrih **posameznic**.

posameznik samostalnik

Posameznik je oseba, ko jo obravnavamo ločeno od skupnosti ali celote.

- Prav je, da se tako **posamezniki** kot družba zavedamo svoje odgovornosti do ohranjanja narave oziroma okolja, v katerem živimo.
- Vsak učenec v razredu je kot **posameznik** nekaj posebnega.

poselitev samostalnik

Poselitev je naseljevanje na kak kraj ali stanje naseljenosti kraja.

- Na Ljubljanskem barju so si naselja zgradili koliščarji, pozneje je sledila **poselitev** Ilirov in Keltov.
- Za mestna naselja je značilna velika gostota **poselitve**.
- Jedro **poselitve** dinarskokraških pokrajin so kraška polja in doline, kjer je več uravnane površja in prsti.

poskus samostalnik

1. Poskus je postopek, s katerim ugotovimo, kako kaj deluje.

- delati, izvajati, izvesti, narediti **poskus**
  - dokazati kaj s **poskusom**
  - Izmeri temperaturo vode v treh lončkih na začetku **poskusa** in na koncu.
  - Pred **poskusom** napovej, kateri predmeti bodo plavali in kateri potonili.
- 2. Poskus** je prizadevanje, da se kaj uresniči.
- uspešen, neuspešen **poskus**
  - Koliko cm je učenec skočil v prvem **poskusu**?
  - Nekaj manjših **poskusov** v izdelavi godal sega v čas pred 12. stoletjem.
  - Prvi **poskusi** opernega ustvarjanja pri Slovencih segajo v 18. stoletje, vendar dela niso ohranjena.

poskusiti glagol

1. Poskusiti pomeni prizadevati si, da se kaj uresniči, ali prizadevati si ugotoviti, ali se kaj lahko uresniči.

- **poskusiti** prepričati koga
  - **Poskusi** še z malo težjo nalogo.
  - **Poskusi** narisati tloris svoje sobe ali svojega stanovanja.
  - Poslušaj posnetke različnih tolkal in **poskusi** ugotoviti, katero glasbilo slišiš.
  - Poglej skozi okno učilnice in **poskusi** s pomočjo položaja Sonca določiti vzhod in zahod.
- 2. Poskusiti** pomeni narediti kaj za ugotavljanje, kakšne lastnosti ima kaj.
- Z žličko naj **poskusi** mleko in sadni sok.

FRAZEMI

poskusiti srečo

Če kdo **poskusi srečo**, pomeni, da tvega in naredi kaj z upanjem na uspeh.

- Deček se je sklenil odpeljati po morju v daljne dežele, da **bi** tam **poskusil** svojo **srečo**.

posledica samostalnik

Posledica je to, kar sledi kakemu dejanju, stanju in iz njega izhaja, je z njim neposredno povezano.

- **posledice** onesnaževanja
- vzrok in **posledica**
- Naštet vsaj tri **posledice** pitja onesnažene vode.
- **Posledica** nagnjenosti zemeljske osi in kroženja Zemlje okoli Sonca so letni časi.
- Kadar narediš kakšno nespametno stvar, **posledice** nosiš sam.

posnetek samostalnik

Posnetek je slika, film ali zvok, ki je narejen s fotoaparatom, kamero ali napravo za snemanje zvoka.

- gledati **posnetek**
- poslušati **posnetek**
- glasbeni, zvočni **posnetek**
- letalski **posnetek**
- **posnetek** iz zraka
- Prisluhni **posnetkom** in prepoznaj glasbila.
- Zemljevide izdelujejo kartografi s pomočjo letalske fotografije, satelitskega **posnetka** in računalnika.
- Na sliki je rentgenski **posnetek** zloma stegenice.

posneti glagol

1. Posneti pomeni (delno) odstraniti.

- Kadar metulja primemo, **posnamemo** luske, ki varujejo krila.

- Splezal **je** čez zid in si **posnel** kožo z dlani.

2. Posneti pomeni s fotoaparatom, kamero ali napravo za snemanje zvoka prenesti sliko ali zvok v pripravo, ki omogoča poznejše predvajanje ali prikaz posnetka.

- **posneti** fotografijo, video
- **posneti** na kamero
- S kamero in mikrofonom **posnamemo** sliko in zvok.

posoda samostalnik

1. Posoda je votel predmet za prenašanje ali hranjenje česa.

- lončena, plastična, steklena **posoda**
  - zaprta **posoda**
  - **posoda** z barvo
  - V kateri **posodi** je več tekočine?
  - Pomolzeno mleko zbirajo v velikih **posodah** in ga hladijo, da se ne pokvari.
  - Snovi shranjujemo v različnih **posodah**.
- 2. Posoda** je več takih predmetov kot celota, zlasti v kuhinji.
- Po kosilu pomijemo **posodo**.
  - Kuhinjska **posoda** ima plastične ali lesene ročaje.

posojilo samostalnik

Posojilo je znesek, ki se komu da, če izpolnjuje določene pogoje, po določenem času pa ga mora vrniti.

- Mama je prihranila 45 000 €, oče pa 32 000 €. Koliko **posojila** morata vzeti, če stanovanje stane 100 000 €?

pospraviti glagol

1. Pospraviti pomeni dati kaj na določeno ali pravo mesto.

- **pospraviti** igrače v škatlo
- **pospraviti** zvezke v nahrbtnik
- **pospraviti** kaj v predal
- K pouku prihajamo točno, v garderobi

pospravimo oblačila in obutev.

- Knjige **je pospravil** na polico.

2. Pospraviti pomeni narediti, da je kaj urejeno ali počiščeno.

- **pospraviti** mizo, sobo, stanovanje
- Po končanem delu za seboj **pospravimo**.
- Odločil se je, da **bo pospravil** omare v kuhinji.
- Lažje se učim, če prej **pospravim** in pometem.

3. Pospraviti pomeni spraviti pridelek s polja.

- Jeseni **pospravimo** večino pridelkov.

4. ČUSTVENO OBARVANO Pospraviti pomeni pojesti.

- Še nikoli **nisem** tako hitro **pospravil** zajtrka.
- **Pospravili smo** ostanke malice.

pospravljati glagol

1. Pospravljati pomeni dajati kaj na določeno ali pravo mesto.

- **pospravljati** igrače v škatlo
- **pospravljati** zvezke v nahrbtnik
- Sanja **je pospravljala** knjige na knjižne police.
- Za sabo **pospravljam** in ločujem odpadke.
- Svojo palico sem pustil ležati na pomolu in začel

pospravljati svoje ribiške pripomočke.

2. Pospravljati pomeni delati, da je kaj urejeno ali počiščeno.

- **pospravljati** mizo, sobo, stanovanje
- Medtem ko **pospravljam**, poslušam glasbo.
- Doma kuhamo kosilo, **pospravljamo**, opravljamo dela na vrtu, delamo domače naloge.

3. Pospravljati pomeni spravljati pridelek s polja.

- Jeseni na vrtu in polju **pospravljamo** pridelke.

postaja samostalnik

1. Postaja je kraj, kjer se za vstopanje in izstopanje potnikov ustavljajo javna prevozna sredstva.

- odpeljati s **postaje**
- avtobusna **postaja**
- Na **postaji** je sedem šolarjev čakalo šolski avtobus.
- Sprehodila sta se po železniški **postaji**. Videla sta veliko vlakov.

2. Postaja je kraj, kjer se kdo za krajši čas ustavi ali zadrži.

- Pri uri športa so imeli učenci delo na različnih **postajah**. Na prvi **postaji** so morali 15-krat preskočiti gred, na drugi 25-krat skočiti čez kolebnico.

3. Postaja je enota organizacije, ki opravlja določeno dejavnost te organizacije.

- reševalna **postaja**
- Vremenska **postaja** Kredarica je najvišje ležeča meteorološka **postaja** v Sloveniji.

4. Postaja je celota naprav, ki omogočajo kako dejavnost.

- televizijska **postaja**
- Na treh radijskih **postajah** so zavrteli 90 skladb.

STALNE ZVEZE

policijska postaja

Policijska postaja je lokalna enota policije, organa, ki skrbi za javni red in mir v državi.

- Javne ustanove, kot so šole, sodišča, **policijske postaje**, imajo ves čas izobešeni dve zastavi.

vesoljska postaja

Vesoljska postaja je naprava v vesolju za pristajanje in oskrbovanje vesoljskih ladij.

- Nekaj izumov moderne dobe: televizija, osebni računalnik, mobilni telefon, internet, **vesoljska postaja** ...

postelja samostalnik

Postelja je kos pohištva za ležanje in spanje.

- ležati na **postelji**
- zlesti na **posteljo**
- spati v **postelji**
- Pokukal je pod **posteljo**.
- Najedel se je in legel v **posteljo**.
- Izpod **postelje** je privlekel avtomobilček.

postovka samostalnik

Postovka je manjša ptica ujeta rjavkaste barve s temnejšimi lisami po hrbtu, oprsju in trebuhu.

- **Postovka** se prehranjuje pretežno s poljskimi glodalci.

pošast samostalnik

Pošast je namišljeno bitje, ki predstavlja grozljivost in vzbuja strah.

- jezerska **pošast**
- duhovi in **pošasti**
- Zgodba se začne okoli leta 1866, ko se pojavijo govornice o morski **pošasti**.
- V hiši ni nikakršnih **pošasti**!
- Pod posteljo je **pošast**!

poševen pridevnik

Poševen je tak, ki ni ne vodoraven ne navpičen.

- **poševna** premica
- S pomočjo geotrikotnika v zvezek nariši po tri vzporednice v vodoravni, navpični in **poševni** legi.
- Če smo pozorni na smer, razlikujemo vodoravne, navpične in **poševne** linije.

STALNE ZVEZE

poševna projekcija

PRI MATEMATIKI **Poševna projekcija** je način risanja geometrijskih teles, ki sicer zavzemajo tri ravnine, na eno samo ravnino, na primer v zvezek ali na tablo.

- Robove, ki potekajo nazaj, rišemo poševno v približno polovični velikosti, kot so v resnici. Nevidne robove rišemo črtkano. Tako narisana slika je **poševna projekcija** kvadra.

pošten pridevnik

1. Pošten je tak, ki ravna ali je v skladu z določenimi, zlasti moralnimi pravili in načeli.

- **pošten** človek
- **pošten** vladar
- **pošteno** priznanje
- Slovenci smo v očeh državljanov EU delavni, izobraženi in **pošteni**.
- Na kaj moraš biti pozoren, da bo poskus **pošten**?
- Če so vaši otroci navajeni vsak dan gledati televizijo, ni **pošteno**, da bi jim to kar prepovedali.

2. Pošten je tak, ki obvladuje svoje slabe strani in želi biti dober.

  - Odrasel je v **poštenega** in izobraženega človeka.
  - Trudim se biti **pošten**.

3. Pošten je tak, ki se ne okorišča s tem, da oškoduje druge.

    - **pošten** trgovec
    - Ker si tako **pošten**, ti dam še ti dve sekiri.

4. Pošten je tak, ki kaže ali izraža resnične misli in čustva.

      - Njeni nameni so **pošteni**.

5. ČUSTVENO OBARVANO Pošten je precej velik ali močan.

        - dobiti **pošteno** klofuto
        - Ko bi le imela še **pošten** kos krvavice, bi si jo prav lahko spekla za večerjo.
        - Izkopal je **pošteno** luknjo.

poštevanka samostalnik

PRI MATEMATIKI **Poštevanka** je sistem zmnožkov po dveh številih od ena do deset.

- vaditi **poštevanko**
- **poštevanka** števila 8
- **Poštevanke** se še nismo učili.

pot samostalnik

1. Pot je del ozemlja ali prostora, navadno v obliki ožjega pasu, po katerem poteka premikanje, vožnja ali hoja.

- kolesarska **pot**
- planinska **pot**
- prometna **pot**
- šolska **pot**
- trgovska **pot**
- Razbesnela se je nevihta. Na cestah in **poteh** so nastale luže.
- Hodita po zahtevnejših **poteh**, zato imata s seboj vedno čeladi in plezalna pasova.
- Skozi gozd do vrha hriba vodi ozka **pot**.
- Reka Sava je že pred prihodom Rimljanov pomenila glavno plovno **pot** iz Panonske nižine v Italijo.
- Reke so na svoji **poti** izdolble doline.
- Kakšna je **pot** vode skozi rastlino?

2. Pot je potovanje, premikanje iz enega kraja v drugega.

  - iti na **pot**
  - službena **pot**
  - Iz rodnega mesta je v očetovem spremstvu odšel na **pot** po vsej Evropi.
  - Na **poti** v šolo smo previdni.
  - Prebavljena hrana svojo **pot** nadaljuje v tanko črevo, kjer hranilne snovi preidejo v kri.

3. Pot je usmerjeno, načrtno delovanje ali način delovanja, ki vodi k določenemu cilju.

    - **pot** do uspeha
    - glasbena **pot**
    - Glasbena **pot** se prične že v otroštvu.
    - V 19. stoletju so pesniki začutili potrebo po utiranju novih umetniških **poti**.
    - Dobra razporeditev časa je samo del **poti** do znanja.
    - Strpnost, sodelovanje in enotnost so prava **pot** do sožitja v družbi.

4. PRI MATEMATIKI, PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI Pot je razdalja od ene točke do druge, ki jo opravi gibajoče se telo.

      - Zemlja kroži okrog Sonca. Za **pot** potrebuje eno leto.
      - Avto porabi za 100 prevoženih kilometrov 6 litrov bencina. Koliko ga bomo porabili na 400 km dolgi **poti**?

- Če sediš na vrtiljaku in se vrtiš, je tvoja **pot** v obliki krožnice.

STALNE ZVEZE

dihalna pot

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Dihalna pot** so cevasti deli dihal, po katerih potuje zrak v pljuča in iz njih.

- **Dihalna pot** poteka pri človeku od ustne in nosne votline do pljučnih mešičkov in nazaj.
- S kihanjem očistimo **dihalne poti** prahu, ostrih vonjev, dišav in drugih tujkov.

Srečno pot!

Srečno pot rečemo, ko koga, ki odhaja, pozdravimo, mu želimo varno in prijetno potovanje.

- »**Srečno pot**,« sta enoglasno zaželela popotnikoma.
- »Dobro, zdaj bova morali iti!« »Dobro, pojdita in **srečno pot!**«

za na pot

Za na pot je tak, ki je pakiran takó, da ga lahko enostavno prenašamo in uživamo med premikanjem.

- hrana, pijača **za na pot**
- Eden najbolj prodajanih artiklov na bencinskem servisu je kava **za na pot**.

FRAZEMI

Pot pod noge!

Pot pod noge rečemo, ko želimo koga pozvati k premiku ali začetku hoje.

- »**Pot pod noge!**« je vzkliknil. »Pohitite!«
- Ko bo sonce dovolj toplo, le **pot pod noge** in na potep v naravo!

spraviti koga s poti

Če kdo **spravi** koga **s poti**, pomeni, da naredi, da ne predstavlja več ovire, grožnje, tveganja ali ne onemogoča česa, kar želi doseči.

- Mačeha je sklenila, da **spravi** pastorko **s poti**.
- Moral sem ga **spraviti s poti**, zato sem se ga trudil prepričati, da izgine.

vzeti pot pod noge

Če kdo **vzame pot pod noge**, pomeni, da začne hoditi, da odide ali začne potovanje.

- Če **vzamemo pot pod noge**, bomo čez eno uro že v koči.
- Ker mu ni bilo do tega, da bi imel še kakršenkoli opravek z njim, **je** urno **vzel pot pod noge**.

življenjska pot

Življenjska pot je življenje.

- Njegova **življenjska pot** se je končala mnogo prezgodaj.
- Adrenalin je moj stalni sopotnik – na **življenjski poti** se mu ne želim ogniti.

potok samostalnik

Potok je voda, ki teče po manjši strugi.

- **potok** teče
- bister **potok**
- izvir **potoka**
- Škof s perilom je naložila na lesen voziček in perilo odpeljala k **potoku**.
- **Potokov**, rek, jezer in morja ne smemo onesnaževati z odpadki in s strupenimi snovmi.

FRAZEMI

teči v potokih

Če kaj **teče v potokih**, pomeni, da je tega v veliki količini.

- Pot mu **je tekkel v potokih**.

potomec samostalnik

1. Potomec je oseba v odnosu do svojih prednikov, zlasti staršev.

- Območje zaščitimo pred posegi ljudi (npr. pred gradnjo hiš, sekanjem gozdov) in ga tako ohranimo za naše **potomce**.

• S staršev na **potomce** se prenaša dedna snov ali dednina, ki določa značilnosti, obliko telesa in sposobnosti.

- Poleg **potomcev** Slovencev se v Argentini slovenščine učijo popolni tujci.

2. PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI Potomec je živo bitje, ki izvira iz določenega prednika.

- Vrsto sestavljajo organizmi, ki so si podobni po zgradbi in vedenju ter se lahko med seboj plodijo in imajo plodne **potomce**.
- Živali imajo **potomce**, ki navadno izhajajo iz dveh staršev.
- Živali se rodijo, rastejo, imajo **potomce**, se postarajo in umrejo.

potomka samostalnik

1. Potomka je ženska v odnosu do svojih prednikov, zlasti staršev.

- Ker sem hči edinka, sem edina **potomka** svojih staršev.

2. PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI Potomka je živo bitje, ki izvira iz določenega prednika.

- Afriška divja mačka ni **potomka** domače mačke.

potopis samostalnik

Potopis je opis potovanja, v katerem so opisana tudi doživetja pisca.

- Ko se je svetovni popotnik vrnil domov, smo nestrpno čakali na njegov **potopis**.

potovanje samostalnik

1. Potovanje je premikanje iz kraja v kraj, zlasti s prevoznim sredstvom.

- **potovanje** z avtobusom, letalom, vlakom
- **Potovanje** v kočiji s konjsko vprego je trajalo dneve in dneve.

2. Potovanje je premikanje česa po določeni navadno ustaljeni poti.

- Hrana se med **potovanjem** po prebavilih razgradi v delce take velikosti, da lahko s krvjo potujejo do celic.
- Kako so si naši predniki razlagali »**potovanje**« Sonca po nebu?
- Venera za **potovanje** okoli Sonca porabi 225 zemeljskih dni, Mars pa 687 dni.

potovati glagol

1. Potovati pomeni premikati se iz kraja v kraj, zlasti s prevoznim sredstvom.

- **potovati** z vlakom
- **Potujemo** po vodi, kopnem ali zraku.
- Nekoč **so** ljudje **potovali** peš.

2. Potovati pomeni premikati se po določeni navadno ustaljeni poti.

- hrana **potuje** v želodec
  - **potovati** s prstom po zemljevidu
  - Zemlja **potuje** okrog Sonca.
  - Med izštevanjem **potuj** od pike do pike.
  - Po cevovodih **potujejo** voda, nafta in plin.
- 3. Potovati** pomeni prehajati ali prenašati se.
- Zvočni valovi lahko **potujejo** le po snoveh, ne pa po praznem prostoru.
  - Svetloba **potuje** hitreje kot zvok.
  - Sporočila **potujejo** iz očesa po vidnem živcu v možgane.

potreba samostalnik

1. Potreba je to, da kaj rabimo, potrebujemo.

- **potreba** po hrani
- zadovoljevanje **potreb**
- **potrebe** in želje
- Vsi ljudje imajo kljub drugačnosti pravice, ki zadovoljujejo njihove osnovne **potrebe**.
- Tvoja druženja s sošolci in prijatelji dokazujejo, da imamo ljudje tudi socialne **potrebe**.

- Oblečila morajo biti čista, strgani deli pa zašiti. Zamenjamo jih po **potrebi**, torej če so umazana, prepotena ali mokra.

2. Potreba je to, kar je treba narediti, ali mislimo, da je treba, je smiselno narediti.

- Nobene **potrebe** ni bilo, da si motil pouk.
- Nehajta! Spet se brez **potrebe** prepirata o nečem, kar sploh nima nobenega smisla.
- Oblečila morajo biti čista, strgani deli pa zašiti. Zamenjamo jih po **potrebi**, torej če so umazana, prepotena ali mokra.

STALNE ZVEZE

otrok s posebnimi potrebami

Otrok s posebnimi potrebami je otrok, ki je zaradi svojega trajnega zdravstvenega ali duševnega stanja upravičen do določenih prilagoditev, olajšav, da lahko v družbi sodeluje enakopravno z drugimi.

- **Otroci s posebnimi potrebami** imajo pravico do posebne oskrbe.
- Podatki kažejo, da so **otroci s posebnimi potrebami** pri napredovanju v višji razred podobno uspešni kot njihovi sošolci.

potrošnica samostalnik

Potrošnica je ženska, ki kupuje in porablja materialne dobrine.

- Uslužbenci so naši **potrošniki** ponudili popust.

potrošnik samostalnik

1. Potrošnik ali **porabnik** je bitje ali stvar, ki kaj porablja.

- Gosenica se prehranjuje z zeljnimi listi, iz katerih pridobi hranilne snovi in energijo. Je **potrošnik**.
- Rastline so proizvajalci hrane in vir energije za **potrošnike**.

• Energija se prenaša od proizvajalcev do **potrošnikov** in razkrojevalcev.

2. Potrošnik je oseba, ki kupuje in porablja materialne dobrine.

- pravice **potrošnikov**
- Kot ozaveščen **potrošnik** moraš pred nakupom tehtno razmisliti, ali izdelek resnično potrebuješ.
- Po nekaterih podatkih naj bi **potrošnik** v Sloveniji na leto porabil okoli 140 plastičnih vrečk.

potrošništvo samostalnik

Potrošništvo je kupovanje in porabljanje materialnih dobrin v preveliki meri.

- Kako **potrošništvo** vpliva na okolje?

- Usmerjenost v pretirano kopičenje materialnih dobrin, v **potrošništvo**, ne bi smela biti vodilo našega življenja.
- Posledice **potrošništva** so lahko hlastanje po trenutni zadovoljitvi, pomanjkanje vztrajnosti in težje sklepanje trdnih prijateljskih vezi.

poudarek samostalnik

- 1. PRI SLOVENŠČINI Poudarek** je izstopanje dela besede po moči izgovora.
  - Besedilo najprej preberi, nato pa ga ritmično izgovarjaj in pri tem upoštevaj besedne **poudarke**.
- 2. PRI GLASBENI UMETNOSTI Poudarek** je izstopanje tona, zlasti po jakosti ali dolžini, ali znak za tak ton.
  - Taktovski način določajo **poudarki**.
  - Pesem opremi z melodijo, vendar pazi na ujemanje poudarkov v besedilu s **poudarki** v glasbi.

poudariti glagol

- 1. PRI SLOVENŠČINI Poudariti** pomeni izgovoriti del besede takó, da izstopa po moči izgovora.
  - **Poudari** različne zloge v svojem imenu.
- 2. Poudariti** pomeni prikazati kaj kot pomembnejše ali takó, da izstopa.
  - **poudariti** naslov
  - Dele, ki so pomembnejši ali si jih je težje zapomniti, **poudarimo** tako, da jih obkrožimo, podčrtamo ali pobarvamo.
  - Samo velike tiskane črke uporabljamo izjemoma, npr. kadar želimo kaj **poudariti**.
  - **Poudaril je**, da otroci potrebujejo čas za igro.

pouk samostalnik

Pouk je podajanje učne snovi v šoli.

- **pouk** se konča, začne
- dolgočasen, zanimiv **pouk**
- dodatni, dopolnilni **pouk**
- K **pouku** prihajamo točno.
- Otroci so pri **pouku** izdelali prometne znake.
- Po **pouku** ostanem v podaljšanem bivanju.

poustvarjati glagol

PRI GLASBENI UMETNOSTI Poustvarjati pomeni izvajati glasbeno delo.

- Glasbenik je oseba, ki ustvarja ali **poustvarja** glasbo.
- Pevec je oseba, ki glasbo **poustvarja** z glasom.

povabiti glagol

Povabiti pomeni izraziti komu željo, naj kam pride ali kaj naredi.

- **povabiti** na ples
- **povabiti** na praznovanje
- Prijatelje **sem povabil** na torto.
- Stric **je povabil** sorodnike na trgatav.

povabljenec samostalnik

Povabljenec je oseba, ki je kam povabljen.

- Na zabavi se je kar trlo **povabljenec**.
- Družinske praznike praznujemo zelo različno: nekateri praznujejo slavnostno, s posamezniki, z velikim številom **povabljenec**, drugi bolj umirjeno.

povabljenka samostalnik

Povabljenka je ženska, ki je kam povabljen.

- Mati bo gostila čajanko za **povabljenke**.

poved samostalnik

PRI SLOVENŠČINI Poved je zaključena enota jezikovnega sporočila iz smiselno povezanih besed.

- dopolniti, napisati, prebrati **poved**
- nikalna, pripovedna, vprašalna, vzklična **poved**
- Kdaj na koncu **povedi** napišemo piko?
- **Povedi** zapiši v zvezek.

površina samostalnik

1. Površina je zunanji ali vrhnji del česa.

- **površina** jezera
  - zemeljska, Zemljina **površina**
  - Mrest v sluzastih gručah plava na vodni **površini** ali potone na dno.
  - Sonce osvetljuje **površino** Zemlje le z ene strani.
- 2. Površina** je del vrhnje plasti zemlje, ki ga uporabljamo v določen namen.
- kmetijske **površine**
  - Kmetje obdelujejo različne obdelovalne **površine**, kot so sadovnjak, polje, pašnik ali gozd.
  - Suša povzroči veliko škodo, predvsem na pridelkih oziroma pridelovalnih **površinah**.
- 3. Površina** je razsežnost česa glede na dolžino in širino.
- Kmetje običajno merijo **površino** svojih njiv v arih, površino svojih gozdov pa v hektarih.
  - Države so urejene po **površini**, izraženi v kvadratnih kilometrih.

površinski pridevnik

Površinski je tisti, ki je v zvezi s površino.

- **Površinske** vode so le na dnu kraških polj, drugod jih skorajda ni.
- **Površinski** kraški pojavi so kraška polja, uvale, vrtače, ponikalnice in številne drobne kraške oblike.

- Za dinarskokraške pokrajine in nekatere druge dele Slovenije so značilni **površinski** in podzemni kraški pojavi.

površje samostalnik

Površje je zunanji, vrhnji, vidni del česa, zlasti zemlje ali vode.

- kraj, kjer prihaja voda na **površje**
- oblika **površja**
- zemeljsko, Zemljino **površje**
- Priplaval je na **površje**.
- Nekaj metrov pod **površjem** je bila voda zelo hladna.
- Za Predalpske pokrajine je značilno zelo razgibano **površje**.

povsem prislov

Povsem pomeni popolnoma ali čisto.

- biti **povsem** prepričan
- **povsem** nepričakovano
- Stvari, ki se nam danes zdijo **povsem** vsakdanje, so bile v času naših prababic in pradedkov veliko odkritje.
- Skladna lika lahko položim enega na drugega tako, da se **povsem** prekrivata.

pozavna samostalnik

PRI GLASBENI UMETNOSTI **Pozavna** je trobilo iz dolge zavite cevi s pomičnim mehanizmom, s katerim spreminjamo višino tona.

- Osem let sem obiskoval glasbeno šolo, kjer sem se naučil igrati **pozavno**.

pozavnist samostalnik

Pozavnist je oseba, ki igra na pozavno.

- Poslušali smo božično-novoletni koncert obetavnega mladega **pozavnista**.

pozavnistka samostalnik

Pozavnistka je ženska, ki igra na pozavno.

- Skupino sestavljajo kitarist, kontrabasist in **pozavnistka**.

pozdrav samostalnik

1. Pozdrav je beseda ali več besed, s katerimi izrazimo naklonjenost ali spoštovanje, zlasti ob srečanju s kom.

- Prejmita lepe **pozdrave** in poljubčke, vajini vnuki.
  - Kateri **pozdrav** je uradni in kateri neuradni?
- 2. Pozdrav** je izražanje svoje naklonjenosti ali spoštovanja, zlasti ob srečanju s kom.

- Prijateljem v **pozdrav** lahko tudi pomaham ali jih pozdravim z živio, zdravo ...

STALNE ZVEZE

Lep pozdrav!

Lep pozdrav napišemo na koncu sporočila, ko se od koga poslovimo.

- Hvala za sodelovanje in **lep pozdrav!**
- Se vidimo v šoli! **Lep pozdrav.**

pozdraviti glagol

1. Pozdraviti pomeni z besedami ali kretnjo izraziti svojo naklonjenost, spoštovanje, zlasti ob srečanju s kom.

- prijazno **pozdraviti**
  - Ob prihodu **pozdravim** s pozdravi dober dan, dobro jutro, dober večer.
  - Prijateljem v pozdrav lahko tudi pomaham ali jih **pozdravim** z živio, zdravo.
  - Vljudno **sem** ga **pozdravil** in se mu opravičil.
- 2. Pozdraviti** pomeni sporočiti, da kdo koga pozdravlja.
- Rekel mi je, naj te lepo **pozdravim**.

pozen pridevnik

1. Pozen je tak, ki ima do določenega časa premalo časa, da bi kam prišel ali kaj naredil.

- Spet sva **pozna**.
  - Oprostite, ker sem **pozen**.
  - Zaspala sem, zato sem **pozna**.
- 2. Pozen** je tak, ki se pojavi šele ob koncu predvidenega časa ali po njem.

- **pozen** prihod vlaka
  - Danes imamo **pozno** kosilo.
  - Zaradi **poznega** prihoda smo večerjali sami.
- 3. Pozen** je tak, ki je od začetka trajanja česa zelo oddaljen.
- **pozni** srednji vek
  - **pozno** popoldne
  - Bil je že **pozen** večer.
  - Od pomladi so **pozne** jeseni so pastirji pasli živino na pašnikih.
  - Pri pouku je bil od 8.30 do **poznega** popoldneva.
  - Bila je že **pozna** ura.
- 4. Pozen** je tak, ki se pojavi ali nastane v obdobju, ki čez nekaj časa sledi trenutnemu obdobju.
- Nezdrave prehranjevalne navade vplivajo na zmanjšano odpornost organizma in so dejavnik tveganja za nastanek nekaterih bolezni v **poznejšem** obdobju.
  - Tudi **poznejši** rodovi bodo vedeli, kakšen junak je bil.

- Ste v zabaviščnem parku kdaj z mehanskimi rokami vlekli iz zaboja plišaste živalce? Prav te igre so dale povod za nastanek **poznejših** videoigric.

pozno prislov

1. Pozno pomeni šele ob koncu predvidenega časa ali po njem.

- Danes je **pozno** vstal.
- Zjutraj sem **pozno** prišel v šolo.
- Zima je prišla **pozno**.

2. Pozno pomeni zelo oddaljeno od začetka trajanja česa.

- Plodove nabiramo **pozno** jeseni.
- Rajali so **pozno** v noč.

3. Pozno pomeni v obdobju, ki čez nekaj časa sledi trenutnemu obdobju.

- **Pozneje** so se živa bitja prilagodila življenju na kopnem.
- Učnih navad se najprej učimo od svojih staršev in sorodnikov, **pozneje** pa v vrtcu in šoli.
- **Pozneje** so predmeti, kot so ptičja peresa, školjke, sol, živalski zobje, ječmenova zrna in tako naprej, pomenili denar.

požreti glagol

1. Požreti pomeni spraviti iz ust v požiralnik, želodec.

- **Požrl je** slino.
- Morala je **požreti** tableto.

2. ČUSTVENO OBARVANO Požreti pomeni pojesti.

- Lisica je hotela **požreti** kokoš.
- Volk **je požrl** Rdečo kapico.

3. ČUSTVENO OBARVANO Požreti pomeni z grizenjem uničiti.

- Polži **so jim požrli** dvajset glav solate.
- 4. ČUSTVENO OBARVANO Požreti** pomeni zadržati čustva in se na kaj ne odzvati.

- **požreti** zbadljivko, žalitev
- **Požrla je** jezo.
- Naravnost norčujejo se iz nas, mi pa naj bi to mirno **požrli!**

5. ČUSTVENO OBARVANO Požreti pomeni porabiti velike količine česa.

- Ta avto **požre** veliko bencina.

6. ČUSTVENO OBARVANO Požreti pomeni vzeti ali zahtevati veliko, preveč česa.

- Šolske naloge **so mi požrle** ves prosti čas.

7. ČUSTVENO OBARVANO Požreti se pomeni postati vznemirjen, občutiti neugodje, ko začutimo, da je pri nas kaj slabše kot pri drugih.

- **Požrl bi se**, če bi prijatelji opazili njegove solze.
- Sošolci **bi se požrli** od zavisti.

8. ČUSTVENO OBARVANO Požreti pomeni vzeti figuro pri družabni igri.

- **Požrl sem** ti kmeta.

FRAZEMI

kot bi koga zemlja požrla

Kot bi koga zemlja požrla pomeni takó, da kdo nenadoma izgine in ga ni mogoče najti.

- Izginil si, **kot bi te zemlja požrla!**

noč požre koga

Če koga **požre noč**, pomeni, da izgine v noči.

- »Poklicati bi jih morali ...,« je slišala, tik preden ju **je požrla noč**.

požreti besedo

Če kdo **požre besedo**, pomeni, da ne izpolni svoje obljube.

- Obljubila si, da bomo šli na izlet, a **si spet požrla besedo!**

požreti živce komu

Če kdo komu **požre živce**, pomeni, da ga s svojim dalj časa trajajočim neprijetnim ravnanjem zelo razburi, razjezi.

- S prepevanjem vedno iste pesmi **je** bratu **požrla živce**.

pragozd samostalnik

PRI DRUŽBI Pragozd je gozd, na katerega človek ne vpliva in je ohranjen v naravnem stanju.

- raziskovati **pragozd**
- Tapir živi v **pragozdovih** Južne Amerike in Azije.
- Predvsem v tropskih **pragozdovih** še vedno odkrivajo nove živalske vrste.

prah samostalnik

1. Prah so zelo drobni suhi delci snovi v zraku in na predmetih.

- brisati, pobrisati **prah**
- sesati **prah**
- Naloga žive meje je, da ločuje park od ostalih zemljišč ter da ga zaščiti pred hrupom in **prahom**.
- Ostanki mrtvih teles pršic so sestavni del hišnega **prahu**.

- S kihanjem očistimo dihalne poti **prahu**.

2. Prah je to, kar je tem delcem podobno.

- cestni **prah**
- čokolada, kakav, sladkor v **prahu**
- oblak **prahu**
- Mavec, ki je bel **prah**, mešamo z vodo.

- Zemlja je planet, ki je pred več milijardami let nastal iz oblaka plinov in **prahu**, ki se je vrtilčil okoli zvezde – Sonca.

STALNE ZVEZE

cvetni prah

Cvetni prah je prahu podobna snov, ki nastaja v prašnikih cvetov in je namenjena spolnemu razmnoževanju rastlin.

- Veter raznaša semena rastlin in **cvetni prah**.
- Čebele so zelo pomembne žuželke, saj oprahujejo rastline, nabirajo medicino in **cvetni prah**.

FRAZEMI

sesuti se v prah

Če **se** kaj **sesuje v prah**, pomeni, da kljub nasprotnim pričakovanjem ne uspe.

- Njeni načrti **so se sesuli v prah**.

zdrobiti koga v sončni prah ali zmleti koga v sončni prah

Če kdo **zdrobi v sončni prah** koga, pomeni, da ga uniči ali povsem onemogoči.

- »**Zdrobila te bom v sončni prah**,« je zagrozila čarovnica.

pravica samostalnik

PRI DRUŽBI **Pravica** je to, kar nam omogoča, da nam kaj pripada in da imamo možnost kaj narediti.

- imeti **pravice**
- **pravica** do izobraževanja
- Vsi ljudje imamo enake **pravice**.
- Vsi imamo dolžnost spoštovati **pravice** drugih ljudi.
- Vsi otroci imamo **pravico** do izobraževanja, torej pravico do obiskovanja šole.

STALNE ZVEZE

človekova pravica

PRI DRUŽBI **Človekove pravice** so dogovori ali predpisi, ki opisujejo obvezna pravila obnašanja do sočloveka in veljajo za vse.

- Ko ljudje uporabijo nasilje, kršijo **človekove pravice**.

volilna pravica

PRI DRUŽBI **Volilna pravica** je pravica, ki omogoča, da lahko odrasla oseba sodeluje na volitvah in tam izbere svojega predstavnika.

- Volivec mora na volišču z osebnim dokumentom dokazati, da ima **volilno pravico**.

pravilo samostalnik

1. Pravilo je to, kar določa, kakšno mora biti kako ravnanje, vedenje ali mišljenje.

- **pravilo** ločenega zbiranja odpadkov
- **pravila** šolskega reda
- družbena, razredna, šolska **pravila**
- V gledališču upoštevam **pravila** vljudnega obnašanja.
- Pri igri, v šoli in tudi povsod drugod veljajo **pravila**, ki jih moramo upoštevati.

2. Pravilo je to, kar določa, kakšno mora biti kaj ali kako mora kaj potekati.

- **pravila** veljajo
- **pravila** igre, košarke
- cestna **pravila**
- Vsaka igra ima **pravila**.
- V prometu upoštevamo prometna **pravila**, prometne znake in semaforje.
- Po kakšnem **pravilu** so zapisana števila v trikotniku?

pravljica samostalnik

Pravljica je zgodba, v kateri se dogajajo čudežne, nadnaravne stvari in v kateri navadno zmaga dobro.

- brati, poslušati, povedati, pripovedovati **pravljico**
- ljudska **pravljica**
- Otroka sta poslušala **pravljico** za lahko noč.

pravokoten pridevnik

1. Pravokoten je tak, ki ima obliko pravokotnika.

- Čebeljak je lesena zgradba **pravokotne** oblike.

2. PRI MATEMATIKI **Pravokoten** je tak, ki je postavljen takó, da skupaj s čim oblikuje pravi kot.

- **pravokotni** daljici, premici
- Premica m je **pravokotna** na premico k.
- V pravokotniku je stranica b **pravokotna** na stranico a.
- V učilnici poišči predmete z vzporednimi in **pravokotnimi** robovi.
- Morska gladina je vodoravna, jambor pa je nanjo **pravokoten**.

STALNE ZVEZE

pravokotni trikotnik

PRI MATEMATIKI **Pravokotni trikotnik** je trikotnik, ki ima en pravi kot.

- Izreži tri **pravokotne trikotnike**.

pravokotnik samostalnik

1. PRI MATEMATIKI **Pravokotnik** je geometrijski lik s štirimi stranicami in štirimi pravimi koti, pri katerem sta nasprotni stranici enako dolgi.

- narisati **pravokotnik**
- V zvezek smo risali **pravokotnike**.

2. Pravokotnik je to, kar je temu liku po obliki podobno.

- V **pravokotnik** zarežite dovolj veliko luknjo, da ga boste lahko nataknili na kljuko otroške sobe.

pravopis samostalnik

1. PRI SLOVENŠČINI **Pravopis** je skupek pravil knjižnega jezika zlasti o pisavi, rabi črk in ločil ter o pisanju skupaj in narazen.

- Spoznali boste lastnosti slovenskega knjižnega jezika, bogatili svoj besedni zaklad ter utrjevali in nadgrajevali svoje znanje **pravopisa**.

2. PRI SLOVENŠČINI **Pravopis** je (elektronska) knjiga s takimi pravili in navadno tudi s slovarjem.

- Rešitve preveri v **pravopisu** in nato besede prepisi v zvezek.
- Če imamo pri tvorjenju besedil težave, ker besed ne znamo pravilno napisati, nam pri tem lahko pomaga **pravopis**.
- **Pravopis** lahko uporabljamo v knjižni ali elektronski obliki.

pravopisen pridevnik

PRI SLOVENŠČINI **Pravopisni** je ta, ki je v zvezi s pravopisom, skupkom pravil knjižnega jezika zlasti o pisavi, o rabi črk in ločil ter o pisanju skupaj in narazen.

- **pravopisni** priročnik
- **pravopisne** napake
- **pravopisna** pravila
- Slovenski pravopis ponuja odgovore na posamezne **pravopisne** zadrege.

prazen pridevnik

1. Prazen je tak, v katerem, na katerem ni ničesar.

- **prazen** akvarij, kozarec
- **prazen** prostor
- **prazna** embalaža, plastenka, posoda
- Zračnica na kolesu je bila takoj **prazna**.
- Črke vpišite v **prazna** polja.
- Usedel se je na **prazen** sedež.

2. Prazen je tak, ki je brez učinka ali ki ni nič vreden.

- **prazne** marnje
- Sledil mu je v **praznem** upanju, da bosta našla pravo pot.

- Brez živali bi bilo naše življenje pusto in **prazno**.
- 3. Prazen** je tak, ki ne more več oddajati električne energije.

- **prazna** baterija
- Akumulator je **prazen**.

STALNE ZVEZE

prazna luna

Prazna luna je Luna, ko je zatemnjena vsa njena površina.

- **prazna luna** in polna luna
- Lunine mene si sledijo takole: **prazna luna** ali mlaj, prvi krajec, polna luna ali ščip in zadnji krajec.

prazna množica

PRI MATEMATIKI **Prazna množica** je množica, ki nima nobenega elementa.

- Ugotovili smo, da so vsa imena ženska. To pomeni, da je množica M **prazna množica**.

FRAZEMI

imeti prazen žep

Če **ima** kdo **prazen žep**, pomeni, da nima denarja.

- Vedno **je imel prazen žep**.

imeti prazno glavo

Če **ima** kdo **prazno glavo**, pomeni, da ima malo ali nič znanja ali da se ne more ničesar spomniti.

- Ko sem bil pred tablo vprašan, **sem imel** čisto **prazno glavo**.

mlatiti prazno slamo

Če kdo **mlati prazno slamo**, pomeni, da veliko govori, a nič ne pove.

- Vse to že vemo. **Ne mlati prazne slame!**

ostati praznih rok

Če kdo **ostane praznih rok**, pomeni, da ni dobil pričakovanega ali da se njegova pričakovanja niso uresničila.

- Če bo glasna, **bo** lisica splašila zajca in **ostala praznih rok**.

prazne obljube

Prazne obljube so obljube, ki se jih ne da uresničiti.

- Vedela sem, da očeta **prazne obljube** ne bodo potolažile.

za prazen nič

Za prazen nič pomeni brez pravega vzroka.

- Vedno se prepirata **za prazen nič**.

prazgodovina samostalnik

PRI DRUŽBI **Prazgodovina** je prvo in najdaljše obdobje v razvoju človeštva pred pojavom prvih civilizacij. Prazgodovina se deli na kameno dobo in dobo kovin.

- Območje je bilo poseljeno že v **prazgodovini**, ko so na Ljubljanskem barju živeli koliščarji.
- Zgodovino razdelimo na pet zgodovinskih obdobj: na **prazgodovino**, stari vek, srednji vek, novi vek in moderno dobo ali sodobnost.
- Življenje ljudi v **prazgodovini** je bilo odvisno od narave.
- S prihodom Rimljanov se je pri nas končala doba **prazgodovine**.

praznik samostalnik

Praznik je dan, ko ne delamo in ne gremo k pouku, ki je posvečen kakemu pomembnemu dogodku ali spominu nanj.

- 8. februarja praznujemo slovenski kulturni **praznik**.
- Dan samostojnosti in enotnosti, ki ga praznujemo 26. decembra, je slovenski državni **praznik**.
- Kmalu bodo božični in novoletni **prazniki**.

STALNE ZVEZE

kulturni praznik

PRI DRUŽBI **Kulturni praznik** je državni praznik, ki ga praznujemo v spomin na pesnika Franceta Prešerna.

- 8. februarja praznujemo slovenski **kulturni praznik**.

praznovati glagol

Praznovati pomeni proslavljati kak pomemben dogodek ali spomin nanj.

- Kako ti **praznuješ** svoj rojstni dan?
- 8. februarja **praznujemo** kulturni praznik.
- 25. junija **praznuje** država dan državnosti.

prebivalec samostalnik

Prebivalec je oseba, ki prebiva na določenem ozemlju ali območju.

- **prebivalec** države, mesta, vasi
- imena **prebivalcev** kraja
- število **prebivalcev**
- Koliko **prebivalcev** živi v tem kraju?
- Večina **prebivalcev** Slovenije je Slovencev.
- **Prebivalci** posameznega kraja se zaradi skupnih interesov povezujejo v krajevne skupnosti.

prebivalka samostalnik

Prebivalka je ženska, ki prebiva na določenem ozemlju ali območju.

- Imena **prebivalk** držav pišemo z veliko začetnico.
- **Prebivalke** Rusije so Rusinje.

prebivalstvo samostalnik

Prebivalstvo je skupnost ljudi, ki prebiva na določenem ozemlju ali območju.

- mestno **prebivalstvo**
- Večji del **prebivalstva** se ukvarja s kmetijstvom.
- Čeprav so tu polja rodovitna, za številno **prebivalstvo** ni bilo vedno dovolj kruha.
- Pogosto so nalezljive bolezni, kot je kuga, razredčile **prebivalstvo**.

prebivanje samostalnik

Prebivanje je to, da imamo kje bivališče za daljši čas.

- S potnim listom državljani Republike Slovenije med **prebivanjem** v tujini dokazujemo svoje državljanstvo.
- Spoznali smo način življenja kmečkega človeka v času **prebivanja** v 400 let starih kmečkih hišah.

prebivati glagol

Prebivati pomeni imeti kje bivališče za daljši čas.

- Koliščarji **so prebivali** v lesenih hišah, ki so bile postavljene na lesene kole, zabite v jezerska tla.
- Galeb **prebiva** ob morski obali.
- Pred hišo imamo pasjo uto, kjer **prebiva** naša psica.

pred predlog

1. S TOŽILNIKOM **Pred** izraža, da se kdo ali kaj navadno ciljno premika takó, da pride na nam bližnjo stran koga ali česa drugega in ga vsaj delno zakrije.

- Sedla sta **pred** televizor in gledala risanke.
  - Utrujen in lačen se je ulegel **pred** vrata lope.
  - Skočil je pokonci in se postavil **pred** berača.
  - Pod večer so vsi štirje prišli **pred** zapuščen grad.
- 2. Z ORODNIKOM** **Pred** izraža, da je kdo ali kaj kje takó, da je na nam bližnji strani koga ali česa drugega in ga vsaj delno zakriva.
- Stoji **pred** novoletno jelko in kot začarana strmi vanjo.

- Sem blizu rumene stavbe, **pred** katero je velik kostanj.
- **Pred** kmetom se je pokazal mogočen bel bik.
- Zakaj dolgo trajno sedenje **pred** televizorjem in računalnikom ni zdravo?

- Govorni nastop je govorjenje **pred** javnostjo.
- 3.** Z ORODNIKOM **Pred** izraža, da je v zaporedju ali podobnem urejenem nizu od leve proti desni kaj prej, kaj drugega pa sledi tik za njim.
- Kadar je **pred** noto narisan višaj, to pomeni, da je nota zvišana za pol tona.
  - **Pred** vejico so evri, za vejico pa centi.
  - Če števniki, ki ga zapišemo s številko, stoji **pred** besedo leto, za njim stoji pika (npr. 2009. leta).
  - Mestnik in orodnik sta t. i. predložna sklona. To pomeni, da ima samostalnik v tem sklonu vedno **pred** sabo predlog.
  - **Pred** katerimi besedami pišemo z, pred katerimi pa s?
- 4.** Z ORODNIKOM **Pred** izraža, da kaj v času je, poteka ali se zgodi na časovnem izhodišču bližnji točki glede na drugo točko, ki tej sledi.
- Vrnite se še **pred** nočjo!
  - **Pred** pričetkom dela ustrezno zaščitite prostor, kjer boste ustvarjali.
  - Odpadno vodo je treba **pred** izpustom očistiti.
  - **Pred** poskusom napovej, kateri predmeti bodo plavali in kateri potonili.
  - **Pred** nastankom naselij so se naši predniki pogosto selili.
  - **Pred** vpisom v prvi razred glasbene šole morajo učenci opraviti sprejemni izpit.
  - V gledališče pridemo vsaj petnajst minut **pred** začetkom predstave.
- 5.** Z ORODNIKOM **Pred** izraža, v kakšni oddaljenosti od sedanjosti je kaj bilo, potekalo ali se zgodilo.
- **pred** davnimi časi
  - Lina se je rodila **pred** enim mesecem.
  - Prve avtomobile so izdelali **pred** več kot 100 leti.
  - Sir Isaac Newton je pojasnil težnost **pred** približno 300 leti.
  - Prve bakterije so na Zemlji živele že **pred** več milijardami let.
  - Ladja je **pred** kratkim priplula z otoka.
- 6.** Z ORODNIKOM **Pred** izraža, da se kdo z določenim dejanjem ali s svojimi lastnostmi skuša izogniti čemu neprijetnemu, neugodnemu ali nevarnemu.
- Z rednim umivanjem rok se zaščitimo **pred** boleznimi, ki se prenašajo s stikom.
  - **Pred** vročino se umaknejo v podzemlje ali pa se hladijo v senci.
  - V kožo si vtrejo rastlinske sokove, ki jih ščitijo **pred** mrčesom.
  - Kadar smo na soncu, se moramo zaščititi **pred** sončnimi žarki, da nas ne opečejo.
  - Zaradi lažje obrambe **pred** napadalci in nadzora nad okolico so gradove pogosto postavljali na vzpetine.

7. Z ORODNIKOM **Pred** izraža, da je pri dejanju kdo drug tisti, ki prispeva k določenemu občutju, ravnanju ali nanj vpliva.

- imeti mir **pred** kom
- Ne postavljaljaj se **pred** sošolci z najnovejšim telefonom ali znamko oblačil.

predlagati glagol

Predlagati pomeni povedati ali predstaviti komu kaj z namenom, da se za to odloči.

- **predlagati** igro
- **predlagati** izboljšavo, rešitev
- **Predlagaj**, da boste imeli v učilnici posebno škatlo, v katero boste odlagali papir za recikliranje.
- Doma **predlagaj**, da klasične žarnice zamenjate z varčnimi.
- »Pojdimo na sprehod!« **sta predlagala** otroka.

predlog samostalnik

1. Predlog je to, kar komu povemo ali predstavimo z namenom, da se za to odloči.

- predstaviti komu svoj **predlog**
  - dober, slab **predlog**
  - Če lahko pri delu v skupini povemo, kaj si želimo, in drugi upoštevajo naše **predloge**, se dobro počutimo.
  - Pripravi **predlog** obrokov.
  - Na ljudskem glasovanju 23. 12. 1990 je bil množično in enotno sprejet **predlog** za osamosvojitve Slovenije.
- 2. PRI SLOVENŠČINI** **Predlog** je nepregibna beseda, ki izraža zlasti prostorske in časovne odnose med besedami stavka.
- **Predlog** h uporabljamo samo ob tistih besedah, ki se začnejo s črko k ali g.

prednost samostalnik

1. Prednost je to, kar omogoča poseben, boljši položaj ali tak položaj, da je kdo ali kaj pred drugim.

- Policijska, gasilska in reševalna vozila na nujni vožnji imajo **prednost** pred drugimi vozili.
  - Kadar imamo v številskem izrazu več računskih operacij, imata množenje in deljenje vedno **prednost** pred seštevanjem in odštevanjem.
- 2. Prednost** je dobra ali zelena lastnost česa.
- **prednosti** in slabosti
  - Katere so po tvojem mnenju **prednosti** življenja na podeželju?

predpis samostalnik

Predpis je uradno pravilo, ki pove, kako moramo ravnati ali se vesti.

- Varnost v prometu dosežemo tako, da upoštevamo cestnoprometne **predpise**.
- Človekove pravice so skupek moralnih načel ali **predpisov**, ki opisujejo obvezna pravila obnašanja do sočloveka.
- Vsi zakoni in **predpisi** v državi morajo biti skladni z ustavo.

predpisati glagol

Predpisati pomeni določiti, kakšno naj kaj bo ali kaj mora kdo narediti.

- Mama mu je rekla, da mora jemati zdravila tako, kot mu **je predpisal** zdravnik.
- Skladatelji **predpišejo** dušilce na trobilih, kadar želijo v glasbi pričarati skrivnostno ali grozeče vzdušje.

predsednica samostalnik

1. PRI DRUŽBI **Predsednica** je ženska, ki vodi državo in je izvoljena za določen čas.

- **predsednica** republike
- **predsednica** vlade
- Vodenje države je prevzela prva **predsednica**.

2. Predsednica je ženska, ki vodi kako organizacijo.

- Na prireditvi je spregovorila **predsednica** društva kmetič.

predsednik samostalnik

1. PRI DRUŽBI **Predsednik** je oseba, ki vodi državo in je izvoljena za določen čas.

- **predsednik** države
- **Predsednik** republike predstavlja Republiko Slovenijo in je vrhovni poveljnik njenih obrambnih sil.

• Vlada, ki jo sestavljajo **predsednik** vlade in ministri, in **predsednik** republike imata izvršno oblast, sodno oblast pa imajo sodišča.

2. Predsednik je oseba, ki vodi kako organizacijo.

- **Predsednik** društva upokojencev je poudaril pomen prijateljskih vezi, ki se utrjujejo na srečanjih.

predsodek samostalnik

Predsodek je negativno stališče do koga ali česa, ki temelji na nepreverjenih ali pomanjkljivih informacijah.

- **Predsodek** se pojavi zaradi nepoznavanja navad ljudi ali skupin, lahko pa tudi zaradi načrtnega spodbujanja sovraštva.
- Največ **predsodkov** je do pripadnikov drugih ver, narodov in ras, do istospolno usmerjenih, revnih in invalidov.
- Ker so se ljudje odtujili naravi, imajo o živalih veliko napačnih predstav in različne **predsodke**.

predstava samostalnik

1. Predstava je izvajanje ali uprizorjanje odrskega dela pred občinstvom.

- gledati **predstavo**
- obisk **predstave**
- cirkuška, glasbena, kino **predstava**
- Kupili smo vstopnice za **predstavo**.
- V lutkovnem gledališču si ogledam lutkovno **predstavo**.

• Gledališka **predstava** je trajala 30 minut.

2. Predstava je to, kar nastane v zavesti kot posledica izkušenj, védenja, misli ali čustev.

- **Predstavo** o sebi začnemo oblikovati v otroštvu in jo oblikujemo celo življenje.
- S pomočjo načrta dobimo **predstavo**, kako bo izgledala hiša.
- Z miselnim vzorcem si ustvarimo jasnejšo **predstavo** o vsebini besedila.

predstaviti glagol

1. Predstaviti pomeni koga osebno seznaniti s kom takó, da navedemo ime, navadno tudi priimek.

- Prijatelja **sem predstavil** staršem.
- Rad **bi ti predstavil** sošolca Mateja.
- Drug drugemu se **predstavimo** z imenom in priimkom.

2. Predstaviti pomeni narediti, da postane kaj javno znano.

- **predstaviti** poklic
- **predstaviti** svoj predlog
- **predstaviti** rezultate
- Izdelaj lutko in jo **predstavi** sošolcem in sošolkam.
- Naštej umetnike, ki jih poznaš, in **predstavi** njihovo delo.
- Plakat **predstavi** sošolcem.

predtakt samostalnik

PRI GLASBENI UMETNOSTI **Predtakt** je nepopolni takt na začetku skladbe.

- **Predtakt** je prvi nepopolni takt, ki se dopolnjuje z zadnjim taktom.

preglednica samostalnik

Preglednica je s črtami omejen prostor, kamor vpisujemo kake podatke.

- dopolniti, prerisati **preglednico**
- Na podlagi podatkov iz besedila izpolni **preglednico**.
- Besede vpiši na pravo mesto v **preglednici**.

- V zvezek nariši **preglednico** z dvema stolpcema in vanjo prepisi večpomenke in enopomenke.

pregovor samostalnik

PRI SLOVENŠČINI **Pregovor** je kratko sporočilo, ki nastopa vedno v isti obliki in izraža kako življenjsko izkušnjo ali spoznanje.

- Ali poznaš **pregovor** »laž ima kratke noge«?
- Razloži **pregovor** »kar se Janezek nauči, to Janez zna«.
- **Pregovor** pravi, da ima zdrav človek veliko želja, bolan pa samo eno.

pregreti glagol

1. Pregreti pomeni popolnoma segreti.

- Sonce **je pregrelo** zemljo, zdaj lahko posejemo seme.

2. Pregreti se pomeni postati zelo, preveč vroč.

- Koža uravnava tudi temperaturo telesa in s potenjem oziroma drgetanjem preprečuje, da **bi se pregrelo** ali podhladilo.

prehod samostalnik

1. Prehod je kraj ali mesto, kjer lahko pridemo z ene strani na drugo stran česa.

- Stopila je na **prehod** za pešce in prečkala cesto.
- Potniki lahko izberejo, kdo bo sedel pri oknu in kdo pri **prehodu**.
- Razvoj prometa, trgovine in obrti je povzročil, da so naselja nastajala ob glavnih prometnih poteh in križiščih, ob **prehodih** čez reke, na obalah, ob rudnikih itd.

- V množici števil do 20 smo odštevali s **prehodom** čez desetico.

2. Prehod je sprememba ali menjava česa, navadno znotraj kake zaključene celote ali časovnega obdobja.

- Kresovanje označuje **prehod** iz pomladi v poletje in začetek krajšanja dne.
- **Prehod** iz gorskega sveta je ponekod oster, kot npr. na Dravskem polju, na Kozjanskem in Bizeljskem pa je manj očiten.
- **Prehod** iz razredne v predmetno stopnjo je bil zame težak.
- Fibonaccijevo zaporedje je poimenovano po italijanskem matematiku Leonardu Fibonacciju, ki je živel na **prehodu** iz 12. v 13. stoletje.

3. Prehod je premik, s katerim dosežemo točko, ki je na drugi strani česa.

- **prehod** meje
- Na tabli je pisalo »prepovedan **prehod**«.

prehrana samostalnik

Prehrana so užitne snovi, pridelki in izdelki iz njih, ki jih redno uporabljamo za jed.

- zdrava **prehrana**
- S pestro **prehramo** pridobimo snovi, ki sestavljajo telo.
- Dele rastlin uporabljamo v **prehrani** in lesni industriji.
- Del pridelkov je namenjen **prehrani** domačih živali.

prehranjevalen pridevnik

Prehranjevalni je ta, ki je v zvezi s prehranjevanjem ali hranjenjem.

- Nezdrave **prehranjevalne** navade, zlasti neprimerna izbira živil in neredna prehrana, vplivajo na zmanjšano odpornost organizma.
- Videli bomo, kakšni so **prehranjevalni** odnosi med živimi bitji.

STALNE ZVEZE

prehranjevalna veriga

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Prehranjevalna veriga** je zaporedje živih bitij, ki so drugo drugemu hrana.

- člen v **prehranjevalni verigi**
- Človek se v **prehranjevalne verige** vključuje kot vsejedec.
- Vsaka **prehranjevalna veriga** se začne s proizvajalci organskih snovi – to so zelene rastline, konča pa z razkrojevalci.

prehranjevalni splet

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Prehranjevalni splet** so medsebojno prepletene prehranjevalne verige istega življenjskega okolja.

- Oglej si sliko **prehranjevalnega spleta** in izpiši dve prehranjevalni verigi.

prehranjevanje samostalnik

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Prehranjevanje** je uživanje hrane in tekočine.

- O velikosti in obliki dinosavrov ter o načinu njihovega **prehranjevanja** znanstvenikom veliko povedo fosilni ostanki kosti in zob.
- V razvitem svetu so zaradi nepravilnega **prehranjevanja** velik problem debelost in z njo povezane bolezni.

prehranjevati glagol

1. Prehranjevati pomeni dajati komu ali čemu hrano.

- Otroke **prehranjujejo** starši.
- Kri **prehranjuje** srčno mišico.

2. PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Prehranjevati se**

pomeni redno jesti kaj.

- Pajki **se prehranjujejo** z žuželkami, ki jih ujamejo v svoje mreže.
- **Se** zdravo **prehranjuješ?**
- Vsejedec **se prehranjuje** s hrano rastlinskega in živalskega izvora.

prehranski pridevnik

Prehranski je ta, ki je v zvezi s prehrano.

- V deželah, kjer so slabe **prehranske** navade, se pojavljajo bolezn sodobnega časa, na primer sladkorna bolezen in bolezn srca.
- Vsak dnevni obrok mora vsebovati vsaj eno živilo iz vsake skupine, predstavljene na **prehranskem** krožniku.
- Predelava (mleko predelamo v jogurt, skuto, žito v kruh, testenine, meso v salame) je priprava živila v **prehranski** industriji, doma ali v gostinskem obratu.

STALNE ZVEZE

prehranska piramida

Prehranska piramida je slika, ki v obliki piramide prikazuje, katere vrste hrane je za zdravje dobro uživati v večjih, katere pa v manjših količinah.

- S pomočjo **prehranske piramide** zase sestavi celodnevni jedilnik in ga napiši v zvezek.
- Z upoštevanjem vodil **prehranske piramide** zmanjšujemo tveganje za kronične bolezn in krepimo zdravje.

preja samostalnik

Preja je nit, ki je spredena iz krajših ali daljših vlaken.

- **Prejo** so predli s pomočjo kolovrata.
- Ponekod so namesto volnene (živalske) **preje** uporabljali laneno (rastlinsko).
- Če dve **preji** združimo in ju vijemo, dobimo sukanec.

prejšnji pridevnik

Prejšnji je tak, ki je glede na prostor, čas, vrstni red pred čim drugim, kar je iste vrste.

- **prejšnji** dan, mesec, teden, večer
- **prejšnja** stran
- **prejšnje** leto
- Vsako naslednje število je za dve večje od **prejšnjega**.
- Sestavljena družina je družina, v kateri poleg zakoncev ali partnerjev živijo še njuni otroci iz **prejšnjih** zvez in zakonov.
- **Prejšnjo** soboto smo bili na morju.

- O tem sem ti pisal v **prejšnjem** pismu.

premagati glagol

1. Premagati pomeni v tekmovanju ali boju doseči prevlado nad nasprotnikom, tako da ga onemogočimo ali prisilimo k umiku.

- **premagati** zmaja
- Slovenci so se dobro organizirali, se uprli in **premagali** okupatorje.
- Verjetno me **boš** res **premagal**. A brez boja se ne bom vdal.
- Ker kmetje niso imeli pravega orožja in ker niso bili prava vojska, jih **je** plemiška vojska **premagala** ter se jim maščevala.
- 2. Premagati** pomeni s svojo sposobnostjo in odločnostjo uspeti kaj odpraviti ali osvojiti.
- **premagati** strah, tesnobo, tremo, žalost
- **premagati** težave
- Kolikšno višinsko razliko **premaga**, če se vzpne na Triglav, najvišji vrh Julijskih Alp, ki leži na nadmorski višini 2 864 m?
- Na pepelnično sredo obsodijo pusta kot krivca za vse neumnosti in ga zažgejo, s čimer naj **bi** človek **premagal** zlo, dokončno odgnal zimo in se pripravil na rojstvo novega življenja.
- 3. Premagati se** pomeni ostati miren, preudaren tudi v neugodnih, razburljivih okoliščinah.
- Ni **se** mogel **premagati**. Bruhnil je v jok.

FRAZEMI

jok premaga koga

Če koga **premaga jok**, pomeni, da se joku ne zmore več upirati in zajoka.

- **Jok** ga **je premagal**.

spanec premaga koga

Če koga **premaga spanec**, pomeni, da se spancu ne zmore več upirati in zaspi.

- Ulegel se je na posteljo. **Spanec** ga **je premagal**.

premagovati glagol

1. Premagovati pomeni v tekmovanju ali boju dosežati prevlado nad nasprotnikom, tako da ga onemogočimo ali prisilimo k umiku.

- Junaki **so premagovali** razbojnike in tvegali tudi svoje življenje.
- 2. Premagovati** pomeni s svojo sposobnostjo in odločnostjo uspevati kaj odpraviti ali osvojiti.
- **premagovati** solze, žalost
- **premagovati** visoke vzpetine

- Kljub temu da so na Ljubljanskem barju našli več kot 5000 let staro kolo iz lesenih plošč, **so** ljudje v tem času razdalje **premagovali** predvsem peš.
- Počasi **premaguje** strah pred nastopi in gradi svojo pozitivno samopodobo.
- Doma se naučimo **premagovati** tudi težave in stiske.

3. Premagovati se pomeni ostajati miren, preudaren tudi v neugodnih, razburljivih okoliščinah.

- Komaj **se je premagoval**, da ni zavpil in se pognal vanj.

FRAZEMI

jok *premaguje koga*

Če koga **premaguje jok**, pomeni, da se joku ne more več upirati, da bo vsak čas zajokal.

- **Jok** ga **je premagoval**.

spanec *premaguje koga*

Če koga **premaguje spanec**, pomeni, da se spancu ne more več upirati, da bo vsak čas zaspal.

- Usedel se je na tla. **Spanec** ga **je premagoval**.

premica samostalnik

PRI MATEMATIKI **Premica** je ravna črta, ki ni omejena.

- potegniti **premico**
- Točka leži na **premici**.

premog samostalnik

Premog je črna trda snov, ki jo kopljemo, pridobivamo v rudniku in jo uporabljamo kot gorivo. Premog zelo dolgo postopoma nastaja iz stisnjenih plasti odmrlih rastlin.

- kuriti s **premogom**
- V rudniku kopljejo **premog**.

preperevanje samostalnik

Preperevanje je razpadanje ali razkrajanje česa zaradi delovanja vlage, mraza ali toplote.

- Kateri dejavniki vplivajo na **preperevanje** tal?
- Kamnine v procesu **preperevanja** razpadajo v vedno manjše delce.

preperevati glagol

Prepervati pomeni razpadati ali razkrajati se zaradi delovanja vlage, mraza ali toplote.

- Tla so sestavljena iz prsti, kamnine, ki **prepereva**, in matične kamnine.

prepričati glagol

1. Prepričati pomeni doseči, da kdo kaj sprejme za resnično ali pravilno.

- Ljudje se pogovarjamo z različnimi nameni, npr. da bi koga spoznali, da **bi** koga o čem **prepričali** ali da bi koga za kaj prosili.
- Vemo, kako spretni moramo biti, kadar želimo brata ali sestro **prepričati** o tem, da nam kaj posodi.

- Namen oglasa je, da nas **prepriča**, da kupimo reklamirani izdelek.

2. Prepričati se pomeni prepoznati kaj za resnično ali pravilno.

- Ko **se prepriča**, da se ji ne približuje nobeno vozilo, prečka cesto po desni strani prehoda za pešce.

- **Prepričaj se**, kako zanesljivo je zaznavanje temperature vode s kožo.

preprost pridevnik

1. Preprost je tak, ki ne zahteva napornega razmišljanja ali posebnega znanja.

- **preprost** zemljevid
- **preprosta** križanka
- **preprosta** melodija
- Ta naloga je čisto **preprosta**.
- Rešitev je **preprosta**.
- Reševali smo **preproste** enačbe.

2. Preprost je tak, ki ima samo osnovne, bistvene, splošne lastnosti ali značilnosti.

- **preprosta** naprava
- **preprosto** bivališče
- **preprosto** orodje
- Učenci so izdelali **preprosta** glasbila.
- Prevozna sredstva so bila nekoč **preprostejša**.
- Revni so jedli **preprosto** hrano, predvsem žita in stročnice.

3. Preprost je tak, ki se vede, govori naravno in s svojimi potrebami, zahtevami ne povzroča težav.

- Kraljična je zelo **preprosta** in prijazna.

4. Preprost je tak, ki je brez višje izobrazbe ali višje kulture.

- Operna hiša La Fenice v Benetkah je bila prva javna operna hiša, v katero so imeli dostop tudi **preprostejši** ljudje.

prepusten pridevnik

Prepusten je tak, skozi katerega lahko prehaja tekočina, plin ali svetloba.

- dobro, slabo **prepusten**
- **prepusten** za svetlobo
- Voda teče po površju in pronica skozi **prepustna** tla.
- Fliš je kamnina, ki ne prepušča vode, medtem ko je apnenec, ki gradi kraške pokrajine, **prepusten**.

- Peščena tla so najbolj zračna in **prepustna** za vodo, zato se hitro izsušijo.

prepustiti glagol

1. Prepustiti pomeni omogočiti ali dopustiti, da kdo drugi dobi kaj ali poskrbi za kaj.

- Zlato, ki ga boš našel, kar obdrži, meni **prepusti** le izkopano votlino.

- Žabji starši jajčeca **prepustijo** naravi.
- Papir narežite na primerno velike kose, jih prepognite in **prepustite** delo umetniku.

- Prosim vas, da besedo **prepustite** meni.
- Lov na lopove raje **prepustita** strokovnjakom.

2. Prepustiti se pomeni omogočiti, da smo v kaj vključeni.

- **Prepustite se** domišljiji.
- Ulegel se je na hrbet, pomolil vse štiri od sebe in **se prepustil** sončnim žarkom.

prepustnost samostalnik

Prepustnost je lastnost snovi, da lahko skoznjo prehaja tekočina, plin ali svetloba.

- Snovi imajo različne lastnosti: trdnost, prožnost, **prepustnost** za vodo in zrak ter gnetljivost.
- **Prepustnost** vode je odvisna od velikosti praznih prostorčkov v snovi, iz katere je narejen predmet.
- Deževniki s svojim gibanjem in ustvarjanjem tunelov mešajo in rahljajo tla, s čimer omogočajo večjo **prepustnost** tal za vodo in zrak.

prepuščati glagol

Prepuščati pomeni omogočati prehod tekočini, plinu ali svetlobi.

- **prepuščati** vodo, zrak
- Za predmeti, ki ne **prepuščajo** svetlobe, nastane senca.
- Balon je iz snovi, ki ne **prepušča** tekočin in plinov.
- Glinena prst ne **prepušča** vode.

preseliti glagol

1. Preseliti pomeni narediti, povzročiti, da kdo spremeni svoje bivališče, dom, ali da kaj spremeni mesto nahajanja, potekanja.

- Bi puščavske živali preživele, če **bi** jih **preselili** v drugo življenjsko okolje?
- Nakupovalno središče **so preselili** na obrobje mesta.

2. Preseliti se pomeni spremeniti svoje bivališče, dom ali mesto nahajanja, potekanja.

- V preteklosti **se je** veliko ljudi **preselilo** iz podeželja v mesto.

- Selitve, pri katerih **se** ljudje **preselijo** začasno, sočasne selitve.

- Trgovine **so se preselile** na obrobje mest v velika nakupovalna središča.

- Ples **se je preselil** iz razkošnih dvoran med meščane.

presti glagol

Presti pomeni oblikovati predivo v nit s sukanjem in tanjšanjem kosmov.

- Včasih **so** prejo **predli** z vretenom, preslico in kolovratom.

FRAZEMI

trda prede komu, čemu

Če komu ali čemu **trda prede**, pomeni, da je kdo ali kaj v zelo težavnem položaju.

- Če si me nalagal, ti **bo trda predla!**

prestop samostalnik

Prestop je dejanje, pri katerem kdo s korakom pride čez kaj.

- Če pri ristanču igralec izgubi ravnotežje oziroma naredi **prestop**, nadaljuje drugi igralec.

prestopiti glagol

1. Prestopiti pomeni s korakom priti čez kaj.

- Tekač **je prestopil** ciljno črto.
- 2. Prestopiti** pomeni spremeniti okolje ali zamenjati pripadnost čemu.

- **Prestopil sem** na drugo šolo.
- Včeraj nas je obiskal agent zavarovalnice in nas prepričal, da **prestopimo** k novi zavarovalnici.

- **Prestopil je** v krščansko vero.

3. Prestopiti se pomeni prenesti težo telesa z ene noge na drugo.

- V zadregi **se je prestopil**.

FRAZEMI

prestopiti prag

Če kdo **prestopi prag**, pomeni, da kam vstopi.

- Že dolgo **ni prestopila** domačega **praga**.
- **Prestopila sem prag** šole.

prestopiti Rubikon

Če kdo **prestopi Rubikon**, pomeni, da stori odločilno dejanje.

- Nekdo bo moral **prestopiti Rubikon** in povedati, da se je zmotil.

reka prestopi bregove

Če **reka prestopi bregove**, pomeni, da se zлива čez rob in poplavlja površine okoli sebe.

- **Reka je prestopila bregove** in se razlila po polju.
- Reke imajo počasen tok in majhen strmec, ker tečejo po širokih ravninah; pogosto ob večji količini padavin **reke prestopijo bregove** in poplavljaajo.

prešeren pridevnik

1. Prešeren je tak, ki je vesel ali dobro razpoložen.

- Na plesu, ki so jih imeli vsak večer, so bili vsi **prešerni**.

2. Prešeren je tak, ki kaže veselo stanje ali dobro razpoloženje.

- Smejal se je s **prešerno** in zdravo iskrenostjo.
- **Prešerne** volje, navdušen nad tem, da ga vsi gledamo, je obsedel sredi fotelja.

prešerno prislov

Prešerno pomeni z veseljem ali v dobrem razpoloženju.

- **Prešerno** se je smejala in ga objela.
- Maček je **prešerno** zamijavkal.

prešiniti glagol

1. Prešiniti pomeni spomniti se česa zelo hitro ali kaj zelo hitro ugotoviti.

- **Prešinila jo je** domisljica.
- Združili so moči, ga **je prešinilo**.

2. Prešiniti pomeni zelo hitro pomisliti na kaj.

- misel **prešine** koga
- Za hip ga **je prešinila** nora misel.
- »Bom sploh lahko še kdaj igrala?« **prešine** Mojco.

- **Prešinila me je** veličastna zamisel.

3. Prešiniti pomeni na hitro, za kratek čas začutiti kako čustvo.

- Za kratek hip ga **je prešinila** žalost.

prešteti glagol

Prešteti pomeni s štetjem ugotoviti, koliko je česa.

- **prešteti** denar
- **preštej** do pet
- V učilnici poišči enake predmete in jih **preštej**.
- Poimenuj like na slikah. **Preštej** njihova oglišča in stranice.
- **Prešteli smo** se in videli, da nihče ne manjka.

FRAZEMI

prešteti komu kosti ali **prešteti komu rebra**

Če **prešteje** komu **kosti**, pomeni, da ga pretepe.

- Če bi nas zalotili, **bi** nam **prešteli kosti**.

prešteti koga, kaj na prste ene roke ali **našteti koga, kaj na prste ene roke**

Če kdo koga ali kaj **prešteje na prste ene roke**, pomeni, da je tega zelo malo.

- Nimam veliko prijateljev. Lahko **bi** jih **preštel na prste ene roke**.

preteklost samostalnik

Preteklost je čas pred trenutkom govorjenja, ki je že mimo, je minil.

- davna **preteklost**
- V čem se sedanost razlikuje od **preteklosti**?
- Ljudje so v **preteklosti** uporabljali naravne vire, ki so jih našli v svoji bližini.
- **Preteklost** raziskujemo s pomočjo ostankov iz **preteklosti**.

pretvarjanje samostalnik

1. Pretvarjanje je spreminjanje česa v drugo obliko, takó da se med oblikama prej in potem ohrani določeno sorazmerje.

- Pri **pretvarjanju** merskih enot nam je v pomoč preglednica.

• Naredite sklep, kaj vse je treba upoštevati pri **pretvarjanju** premege govora v odvisni govor.

2. Pretvarjanje je namerno ustvarjanje videza, da je kaj drugačno, kot je v resnici.

- Komedija je kritika hinavščine in **pretvarjanja** ne le v gledališču, ampak v življenju nasploh.
- Pri strokovni komisiji ni **pretvarjanja**, ker so oni le strokovnjaki in opazijo vse, kar narediš.

pretvarjati glagol

1. Pretvarjati pomeni spreminjati kaj v drugo obliko, takó da se med oblikama prej in potem ohrani določeno sorazmerje.

- **pretvarjati** (merske) enote
- Kadar **pretvarjamo** znesek iz centov v evre, delimo s 100.
- Hidroelektrarne izkoriščajo vodno energijo in jo **pretvarjajo** v električno energijo.
- Kako ključne besede in bistvene podatke **pretvarjamo** v besedilo?

2. Pretvarjati se pomeni namenoma ustvarjati videz, da je kaj drugačno, kot je v resnici.

- Legel **je** v posteljo in **se pretvarjal**, da spi.
- Tokrat **se ni pretvarjal**, res je bil presenečen.
- Vohuni **so** se zaposlili in **se pretvarjali**, da so navadni delavci.

pretvorba samostalnik

Pretvorba je sprememba česa v drugo obliko, takó da se med oblikama prej in potem ohrani določeno sorazmerje.

- Spodnje **pretvorbe** prepíši. Pri pravilnih naredi kljukice, napačne popravi. a) 10 dℓ = 100 ℓ e) 35 ℓ = 35 dℓ
- Povej, kaj vse se je spremenilo pri **pretvorbi** iz premege v odvisni govor.
- Na humusu živijo drobnoživke, ki presnavljajo in pomagajo pri **pretvorbi** hranilnih snovi v tleh v rastlini dostopno in sprejemljivo obliko.

pretvoriti glagol

Pretvoriti pomeni spremeniti kaj v drugo obliko, takó da se med oblikama prej in potem ohrani določeno sorazmerje.

- **pretvoriti** iz enote v enoto
- Najprej **pretvori** v cente, izračunaj in nato pretvori nazaj v evre.
- Miselni vzorec iz 1. naloge **pretvori** v besedilo.
- Energijo vetra lahko **pretvorimo** v električno energijo.
- Organizem **pretvori** energijo, ki je v hrani, v obliko, ki jo najlažje uporabi.

prevajati glagol

1. PRI SLOVENŠČINI **Prevajati** pomeni prenašati besedilo iz enega jezika v drugega.

- **prevajati** iz nemščine in angleščine
- **prevajati** v slovenščino
- Rada **prevaja** knjige za otroke.
- Prevajalec **je prevajal** pogovor.

2. Prevajati pomeni omogočati, da kaj prehaja skozi.

- Večina kovin, kot so železo, baker, srebro in zlato, zelo dobro **prevaja** električni tok.
- Stiropor je material, ki slabo **prevaja** toploto.
- Dražljaje po telesu živali **prevajajo** živci.

preveriti glagol

Preveriti pomeni s primerjanjem dejstev in podatkov ugotoviti resničnost, pravilnost ali točnost česa.

- **preveriti** znanje
- **Preveri**, ali je Lili pravilno opravila svoje delo.
- Dojenčka je skrbno pregledal zdravnik pediater. Poslušal je njegov srček in **preveril** dihanje.
- **Preveri**, ali imaš doma varno kolo.
- Poskusi s pomočjo položaja Sonca določiti vzhod in zahod. Svojo ugotovitev **preveri** s pomočjo kompasa.

preverjati glagol

Preverjati pomeni s primerjanjem dejstev in podatkov ugotavljati resničnost, pravilnost ali točnost česa.

- **preverjati** znanje
- Zavedati se moramo, da vsi podatki na spletu niso resnični, zato jih moramo **preverjati**.
- Pilot mora skrbeti za svojo telesno pripravljenost in za zdravje, ki se redno **preverja** na posebnih zdravstvenih pregledih.
- Preizkušajo kakovost živil in **preverjajo**, ali trgovci spoštujejo pravila označevanja izdelkov.

prevesti glagol

1. Prevesti pomeni izraziti besedilo v drugem jeziku.

- Prevajalec **je** knjigo **prevedel** iz angleščine v slovenščino.

2. Prevesti pomeni spremeniti kaj v drugačno, a s predhodno povezano obliko.

- Dražljaji se po živčnih vlaknih prenesejo do središč v možganih, kjer se **prevedejo** in obdelajo v sporočilo.

previden pridevnik

Previden je tak, ki pazi, si prizadeva, da se ne bi zgodilo kaj neprijetnega ali neželenega.

- Vidra je **previdna** žival.
- Na poti v šolo smo **previdni**. Izberemo pot, ki jo dobro poznamo in je varna.
- Pri ravnanju z nekaterimi snovmi moramo biti zelo **previdni**.

previdno prislov

Previdno pomeni takó, da pazimo, si prizadevamo, da se ne bi zgodilo kaj neprijetnega ali neželenega.

- **previdno** ravnati
- Klopa moramo hitro in **previdno** odstraniti.
- Ribo sem **previdno** položil v vodo in bliskovito je odplavala.

prevodnik samostalnik

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Prevodnik** je snov, skozi katero lahko teče električni tok ali skozi katero prehaja toplota.

- Snovem, skozi katere teče električni tok, pravimo električni **prevodniki**.
- Ali je železo dober **prevodnik** toplote?
- Zrak je dober toplotni izolator oziroma slab **prevodnik** toplote.
- **Prevodniki** električnega toka so kovine, kot na primer železo in baker.

preživeti glagol

1. Preživeti pomeni ostati kje določen čas ali v določenem stanju.

- **preživeti** konec tedna, počitnice
- Kako **preživiš** dan?
- Pikapolonica jeseni zleze pod drevesno skorjo ali pod listje in tam **preživi** zimo.
- Pingvini **preživijo** velik del dneva v ledeni antarktični vodi.
- Koliko časa **preživite** na svežem zraku?

2. Preživeti pomeni ostati živ, zlasti v neugodnem položaju ali okoliščinah.

- Zakaj lahko **preživijo** živali v puščavi?
- V ptičje krmilnice prihajajo po hrano tako zdrave ptice kot tudi bolne in slabotne, torej take, ki v naravnem okolju **ne bi preživele**.

preživetje samostalnik

Preživetje je dejstvo, da kdo ostane živ, zlasti v neugodnem položaju ali okoliščinah.

- ogroziti **preživetje**
- možnost **preživetja**
- Osnovne potrebe so tiste, od katerih je odvisno naše **preživetje**.
- Godci (glasbeniki) so bili nadarjeni posamezniki, ki so si z godčevstvom služili dodaten denar za **preživetje**.
- Poleg bojne opreme je rimski vojak nosil s seboj vse potrebno za **preživetje**: šotor, orodje, posodo, hrano in vodo.

prežvekoalec samostalnik

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Prežvekoalec** je sesalec, kot na primer krava, ki hrano prebavlja takó, da se iz prebavil vrača v usta, kjer jo ponovno prežveči.

- **Prežvekoalci** so zaradi posebnega načina prebave manj časa na paši in tako tudi manj časa izpostavljeni plenilcem.

prežvekovati glagol

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Prežvekovati** pomeni ponovno žvečiti hrano, ki se iz prebavil vrača v usta.

- Ko se krave napasejo, v senci **prežvekujejo**.
- 2. ČUSTVENO OBARVANO** **Prežvekovati** pomeni jesti, navadno počasi in brez užitka.
- **Prežvekoval sem** sendvič in bral revijo.

približen pridevnik

1. Približen je tak, ki vsebuje ali upošteva bistvene podatke, ne pa vseh podrobnosti.

- **približen** opis
- Izdelali smo **približen** načrt za maketo.

2. Približen je tak, ki v svojih temeljnih lastnostih drži, čeprav ne upošteva vseh podrobnosti.

- **približni** podatki
- **približna** prostornina
- S pomočjo grafičnega merila določi **približne** razdalje med mesti, označene z rdečimi črtami.
- Ali veš, da za izgovorjeno število 21 (enaindvajset) porabimo eno sekundo? Tako lahko brez štoparice izmerimo **približen** čas.
- Prikažimo **približno** število prebivalcev Ljubljane, Londona in Tokia na različne načine.
- **Približne** vrednosti uporabljamo predvsem pri večjih številih, kjer točna vrednost sploh ni tako pomembna, ali pa je niti ne poznamo.

približno prislov

1. Približno pomeni takó, da v svojih temeljnih lastnostih drži, čeprav ne upošteva vseh podrobnosti.

- biti **približno** podoben komu
- biti **približno** očiščen
- Odgovoril je **približno** tako: »Ne morem, grem k očetu. Odkar sta starša ločena, dva popoldneva na teden preživim z očetom.«
- Ko je začel hoditi, se je spomnil, kje **približno** naj bi to bilo.
- Vsaj **približno** sva se pobotala.
- 2. Približno** pomeni malo manj ali malo več od podane vrednosti.
- Poletne počitnice trajajo **približno** 9 tednov.
- V naši državi živi **približno** dva milijona prebivalcev.

pridobivanje samostalnik

1. Pridobivanje je prihajanje do česa z delom in prizadevanjem.

- Pri **pridobivanju** znanja in spretnosti nam pomagajo odrasli.
- 2. Pridobivanje** je postopek ali proces, pri katerem prihaja kaj iz česa ali nastane kot rezultat določenega dela.
- **pridobivanje** medu
- Prve lokomotive je poganjala para, za **pridobivanje** katere so uporabljali drva, pozneje premog.
- Porabo kisika in nastanek ogljikovega dioksida pri **pridobivanju** energije v celicah imenujemo celično dihanje.
- Mamuti so najbolj prepoznavni po velikih oklih, ki so služili za obrambo in **pridobivanje** hrane.

pridobivati glagol

1. Pridobivati pomeni z delom in prizadevanjem prihajati do česa.

- **pridobivati** delovne navade
  - V šoli otroci **pridobivajo** znanje.
- 2. Pridobivati** pomeni izvajati proces ali postopek, pri katerem prihaja kaj iz česa ali nastane kot rezultat določenega dela.
- Ljudje sekajo gozdove z namenom, da **pridobivajo** les, prostor za pašnike, polja in za gradnjo naselij.
  - V solinah **pridobivajo** morsko sol.
  - Mlečne izdelke **pridobivamo** iz kozjega, kravjega ali ovčjega mleka.
  - Gozdarstvo in rudarstvo **pridobivata** surovine za nadaljnjo predelavo.
  - Polja **so pridobivali** s požigalništvom.

prihodek samostalnik

PRI GOSPODINJSTVU **Prihodki** so denar, ki ga kdo prejme v določenem obdobju, navadno kot plačilo za delo ali dobiček iz vloženega denarja ali sredstev.

- V vsaki družini se mesečni **prihodki** hitro znižujejo, saj imamo številne odhodke.

prihodnost samostalnik

Prihodnost je čas za trenutkom govorjenja, ki bo šele prišel.

- Izobraževanje je postalo pomembno za **prihodnost** otrok šele v zadnjih sto petdesetih letih.
- Z voščilnico izrazimo dobre želje za **prihodnost**.
- Za dobrobit človeštva in narave je v **prihodnosti** najboljša izbira obnovljivih virov energije.

prijatelj samostalnik

1. Prijatelj je oseba, ki je s kom, s katerim podobno razmišljata in čustvujeta, v iskrenem, zaupnem odnosu.

- spoznati nove **prijatelje**
  - družiti se s **prijatelji**
  - **prijatelji** in sošolci, **prijatelji** in sorodniki
  - **Prijateljem** v pozdrav lahko tudi pomaham ali jih pozdravim z živio, zdravo.
  - S **prijatelji** se igram na otroškem igrišču.
  - V prostem času se igramo, obiščemo **prijatelje** ali gremo na izlet.
- 2. ČUSTVENO OBARVANO Prijatelj** je to, kar je komu ljubo, drago.
- Moj najljubši živalski **prijatelj** je hrček.
  - Gozd je postal naš **prijatelj**.
  - Narava je naš **prijatelj**.

prijateljica samostalnik

1. Prijateljica je ženska ali deklica, ki je s kom, s katerim podobno razmišljata in čustvujeta, v iskrenem, zaupnem odnosu.

- Zala je šla s kolesom na obisk k **prijateljici**.
  - Ženske v bogatih družinah so se udeleževale družabnih srečanj s svojimi **prijateljicami**, medtem ko so ženske na kmetijah opravljale kmečka in gospodinjska dela.
  - **Prijateljicam** je razdelila lizike.
- 2. ČUSTVENO OBARVANO Prijateljica** je to, kar je komu ljubo, drago.
- Živali so njegove **prijateljice**.

prijateljstvo samostalnik

Prijateljstvo je iskren, zaupen odnos ljudi, ki podobno razmišljajo in čustvujejo.

- **prijateljstvo** med narodi
- iskreno, pravo, resnično **prijateljstvo**
- **prijateljstvo** in ljubezen
- Za **prijateljstvo** se je vredno potruditi.

prijazen pridevnik

1. Prijazen je tak, ki ima do drugih lep, prijateljski odnos.

- **prijazna** prodajalka, učiteljica
  - **prijazen** do živali
  - Poslovil sem se od sošolca ter njegovih **prijaznih** sorodnikov in prijateljev.
  - Pravila lepega vedenja na primer določajo tudi to, da smo **prijazni** do ljudi.
- 2. Prijazen** je tak, ki kaže ali izraža lep, prijateljski odnos.
- **prijazen** nasmeh, pogled
  - **prijazne** besede
  - V kotichek lahko postavite nabiralnik za **prijazna** sporočila.
- 3. Prijazen** je tak, ki vzbuja pozitiven čustveni odnos.
- **prijazna** domačnost
  - Narisala je naš **prijazen** domek.
  - V prav **prijaznem** kraju sem si napravil čedno bivališče.
- 4. Prijazen** je tak, ki čemu ne škoduje ali škoduje čim manj.
- okolju **prijazna** energija
  - okolju **prijazno** kmetovanje
  - Kupujmo do okolja **prijazne** materiale.
  - Pozanimaj se, če obstajajo naravi **prijaznejša** pralna sredstva.

prijeten pridevnik

1. Prijeten je tak, ki nam je všeč in ga imamo radi.

- Vsi so bili **prijetni**, meni pa je bil še posebno všeč Dejan, ki se je odtlej vedno igral z mano.
- Ko tigri malo zrastejo, so prav **prijetni**.
- Prav **prijetna** mucka sta.

2. Prijeten je tak, ki ima veliko dobrih, zaželenih lastnosti.

- **prijetno** presenečenje
- **Prijetno** vzdušje v razredu dosežemo s sporazumevanjem, strpnostjo in sodelovanjem celotnega razreda.
- Kraji z veliko zelenja so **prijetnejši** za bivanje.
- Med predajo daril so recitali **prijetno** božično pesmico.

3. Prijeten je tak, ki je ugoden in je navadno brez skrajnosti.

- **prijeten** vonj
- **prijeten** zvok
- **prijeten** in neprijeten
- Tople barve na sliki nam vzbudijo občutek

prijetne topline.

- Povprečna temperatura morja je poleti od 22 do 27 stopinj Celzija, medtem ko je najnižja zimska temperatura 7, spomladi pa **prijetnih** 18 stopinj Celzija.
- Nekateri zvoki so za uho **prijetni**, drugi ne.

prikaz samostalnik

Prikaz je predstavitev, ponazoritev zlasti kakega pojava takó, da ga lahko ustrezno vidimo ali spoznamo.

- **prikaz** podatkov
- **prikaz** s stolpci, z vrsticami
- grafični, stolpični **prikaz**
- Zemljevid je pomanjšan in poenostavljen **prikaz** Zemljinega površja.
- Oglej si **prikaz** razporeditve vode v človeškem telesu.
- Časovni trak je **prikaz** zgodovinskih dogodkov v zaporedju, kot so si sledili.
- S puščičnim **prikazom**, s preglednico in s kombinatoričnim drevesom nariši vse možne kombinacije, kako se košarkar lahko obleče in obuje.
- Tloris, naris in stranski ris so **prikazi** predmeta od zgoraj (s ptičje perspektive), od spredaj in s strani.

STALNE ZVEZE

Carrollov prikaz

PRI MATEMATIKI **Carrollov prikaz** ali **Carrollov diagram** je prikaz razvrščanja elementov glede na

prisotnost ali odsotnost vsaj ene obravnavane lastnosti.

- V zvezek preriši **Carrollov prikaz** in vanj na ustrezno mesto zapiši naštete elemente.
- Učenci razporejajo elemente po različnih kriterijih in razporeditev prikažejo s **Carrollovim prikazom**.

Euler-Vennov prikaz

PRI MATEMATIKI **Euler-Vennov prikaz** ali **Euler-Vennov diagram** je prikaz razvrščanja elementov po eni ali več lastnostih v množice. Unija je primer združene množice, presek pa presečne množice dveh ali več množic.

- Prikažimo množici z **Euler-Vennovim prikazom**.
- Podmnožice oziroma člane podmnožic predstavi s preglednico ter z drevesnim in **Euler-Vennovim prikazom**.

tortni prikaz

PRI MATEMATIKI **Tortni prikaz** je prikaz v obliki kroga, pri katerem delež prikažemo z delom celote ali krožnim izsekom.

- Predstavimo s **tortnim prikazom**, kolikšen delež lončkov je posamezne barve
- Podatke lahko prikažemo tudi s **tortnim prikazom** ali tortnim diagramom tako, da krog razdelimo na toliko enakih delov, kolikor sošolcev je odgovarjalo na vprašanje.

prikazati glagol

1. Prikazati pomeni predstaviti ali ponazoriti zlasti kak pojav takó, da ga lahko ustrezno vidimo ali spoznamo.

- **prikazati** podatke s puščičnim, stolpičnim prikazom
- **prikazati** razporeditev, število česa
- **prikazati** v preglednici, s preglednico
- Zberimo podatke, kje so sošolci preživeli počitnice, in jih **prikažimo** na različne načine.
- Z zemljevidi lahko **prikažemo** Zemljo v celoti ali majhne dele njenega površja.
- Priredite lutkovno predstavo ali pa **prikažite** odlomek izmišljene zgodbe, v kateri je glavni junak lutka.

2. Prikazati se pomeni pojaviti se ali postati viden.

- Ko je bilo najbolj razburljivo, **se je** na oknu **prikazala** mama.
- Kmalu se je morje začelo peniti in kipeti in iz valov **se je prikazala** velikanska bradavičasta glava.
- Na jasnem nebu **se je prikazal** mesec in morsko gladino obliil s svojo srebrnino.

prikazovati glagol

Prikazovati pomeni predstavljati, ponazarjati zlasti kak pojav takó, da ga lahko ustrezno vidimo ali spoznamo.

- fotografija, slika, zemljevid **prikazuje** kaj
- **prikazovati** podatke
- Nekateri motivi govorijo o dogajanju na kraljevskih dvorih, drugi **prikazujejo** kmečko življenje
- Na sliki vidiš tortni diagram, ki **prikazuje**, katero sadje najraje jedo otroci.
- Kaj na sliki **prikazuje** nepravilno ravnanje ter škodljivo, prepovedano ali nevarno poseganje človeka v naravo?

prikimati glagol

Prikimati pomeni z gibi glave navzdol in navzgor izraziti, da s čim soglašamo.

- »Si se pozanimala, kaj so delali tvoji sošolci danes v šoli?« Petra **je prikimala**.

prilepiti glagol

1. Prilepiti pomeni pritrditi kako stvar na drugo z uporabo lepila.

- **prilepiti** nalepko, znamko
  - Iz revij izreži ptice in jih **prilepi** v zvezek.
  - Na plakat **sem prilepil** slike.
- 2. Prilepiti se** pomeni zaradi lepljivosti se pritrditi na podlago.
- Žvečilni gumi **se je prilepil** na mizo.

prileteti glagol

1. Prileteti pomeni z letenjem priti kam.

- iskra, snežinka, žoga **prileti**
  - ptice **priletijo**
  - Čebele **so priletele** s paše.
  - **Priletelo je** manjše letalo in zakrožilo nad pristajalno stezo.
  - Vsak kamen, ki **prileti** iz vesolja, pusti na Luni svoj odtis, luknjo, ki ji pravimo krater.
- 2. Prileteti** pomeni ob premikanju po zraku zadeti se v kaj ali udariti s čim na podlago.
- **Priletim** z zadnjico na trda tla.
  - V okno **je priletel** kamen.
  - **Priletela sem** v blatno lužo.
  - Mačka **je priletela** na noge.
- 3. ČUSTVENO OBARVANO Prileteti** pomeni priteči, zelo hitro priti.
- Mama **je priletela** v kuhinjo.

priložnost samostalnik

1. Priložnost je čas, ko lahko naredimo ali spoznamo kaj novega ali posebnega.

- Potovanja in izleti so **priložnosti**, ko lahko veliko pridobimo ob spoznavanju novih, neznanih stvari.
  - Otroci potrebujejo veliko **priložnosti**, da govorijo in si izmišljajo zgodbe.
  - Imel je enkratno **priložnost**, da izve vse o medvedih iz prve roke.
  - Začutil sem **priložnost**, da bi ji povedal, kako je pri nas doma.
  - Zdaj bi bila idealna **priložnost** za pobeg.
- 2. Priložnost** je čas, za katerega je značilno, da kaj vedno delamo enako ali podobno.
- Za različne **priložnosti** oblečemo primerna oblačila.
  - Ljudske plese plešejo plesalci in plesalke, oblečeni v ljudske noše – kostume, ki se razlikujejo po pokrajinah. Včasih so jih plesali ob različnih **priložnostih**, kot so prazniki, poroke, kmečka opravila.
  - Oblečimo se glede na **priložnosti**: elegantno za gledališče, športno za igrišče, mehko in udobno za spanje ...
  - Ob katerih **priložnostih** slišimo himno?

primer samostalnik

1. Primer je vzorec, s pomočjo katerega kaj spoznamo, pojasnimo kako trditev ali potrdimo pravilnost česa.

- navesti, poiskati **primer**
  - pojasniti s **primerom**
  - Nekateri živali jame nikoli ne zapustijo. Tak **primer** je močeril.
  - Poišči **primer** prilagojenosti živih bitij na okolje, kjer živijo.
  - To so sami lahki **primeri**, zlahka jih boš izračunal.
  - Če je poraba električne energije majhna, je tudi znesek, ki ga plačamo za elektriko, majhen. To je dober **primer**, kako sta povezani dve količini: porabljen energija in znesek, ki ga plačamo zanjo.
  - Nekateri celice so dovolj velike, da jih lahko opazujemo s prostim očesom. Tak **primer** je enoceličar paramecij.
- 2. Primer** je dogodek ali situacija.
- v **primeru** nesreče, poplave, potresa
  - Kaj bi naredil v **primeru**, če bi bil ti vpleten v ta prepri?
  - V tvojem **primeru** je rešitev pet.
  - V **primeru** uporabe obvezno upoštevaj navodilo za uporabo.

- Zemljevid je za nas uporaben le v **primeru**, da ga znamo prebrati.

STALNE ZVEZE

na primer

Na primer rečemo, ko želimo s primerom kaj ponazoriti.

- Natančno opazuj slike in povej, kje je kaj, **na primer**: Voznik je v avtu.
- Majhne predmete in bitja lahko poimenujem z manjšalnicami, **na primer**: majhna goba — gobica.

za vsak primer

Za vsak primer pomeni za večjo, polno gotovost ali pomirjenost.

- Voznik je **za vsak primer** močno zavrl.
- Zdravnik je **za vsak primer** tudi Blažu pregledal grlo in ušesa.

primeren pridevnik

1. Primeren je tak, ki je pravi ali sprejemljiv za določeno osebo, priložnost, čas ali kraj.

- **primeren** za otroke
- Spremembe v naravnem okolju močno prizadenejo tudi ptice, ki imajo vedno manj **primernih** krajev za gnezdenje.
- Dolžni smo pomagati pri delih, ki so **primerna** naši starosti.
- Vsa voda ni **primerna** za pitje.
- Za tek in hojo so **najprimernejše** gozdne in travniške steze.

2. Primeren je tak, ki je v skladu z določenimi pravili.

- **primerno** obnašanje
- Ko smo za mizo, ne smemo pozabiti na pravila o **primernem** vedenju.

primerjati glagol

Primerjati pomeni dati dve stvari skupaj, da ugotovimo njune razlike in podobnosti.

- Izračunaj zmnožke in vrednosti potenc. Rezultate **primerjaj** med seboj. Kaj ugotoviš?
- **Primerjaj** velikosti posameznih dinosavrov z odraslim človekom, avtomobilom in avtobusom.
- **Primerjaj** po dve števili po velikosti. Mednju zapiši ustrezen znak.

pripadati glagol

1. Pripadati pomeni, da je kaj namenjeno komu po določenih pravilih.

- Imamo pravice, ki **pripadajo** vsakemu posamezniku v enaki meri, ne glede na to, kje

človek živi, kakšne barve je njegova koža, kakšen jezik govori, katerega spola je.

- Slovenski narodni manjšini **pripadajo** določene posebne pravice.

2. Pripadati pomeni, da je kaj od koga ali del česa.

- **pripadati** kulturi, veri
- Plodove poimenuj in ugotovi, kateremu drevesu ali grmu **pripadajo**.
- Oglej si fotografiji obeh zobovij in ugotovi, katero **pripada** volku, katero pa srnjaku.
- Slovenija je dežela voda, saj je v njej veliko rek, potokov, jezer, **pripada** ji del Jadranskega morja.
- Vsakdo od rojstva naprej **pripada** določeni skupnosti oziroma več skupnostim hkrati.

pripadnica samostalnik

Pripadnica je ženska, ki je del kake skupnosti.

- Vsi pripadniki in **pripadnice** družbe nimajo enakih možnosti, da bi uspeli.

pripadnik samostalnik

Pripadnik je oseba, ki je del kake skupnosti.

- **pripadniki** manjšine
- Slovenci smo **pripadniki** slovenskega naroda.
- **Pripadniki** pravoslavne vere praznujejo božič 7. januarja.
- Državljan je **pripadnik** določene države, ki ima z zakoni zagotovljene pravice in dolžnosti.

pripadnost samostalnik

Pripadnost je dejstvo, da oseba ali stvar pripada čemu.

- čutiti **pripadnost**
- narodna **pripadnost**
- občutek **pripadnosti**
- Slovenski izseljenci se med sabo družijo in s tem ohranjajo slovenski jezik in **pripadnost** slovenskemu narodu.

pripluti glagol

Pripluti pomeni priti s plovilom do kopnega.

- Nekega dne **sta** v zaliv **priplula** dva čolna.
- **Priplula sta** do Rta dobrega upanja, kjer je morje zelo nevarno.

pripomoček samostalnik

Pripomoček je stvar ali predmet, ki ga uporabljamo, da kaj delamo lažje, bolje in hitreje.

- uporabiti, uporabljati **pripomoček**

- Zemljevid je **pripomoček**, na katerem je pokrajina prikazana pomanjšano, iz ptičje perspektive.
- Za računalničarja je računalnik nujen **pripomoček**, da je uspešen pri svojem delu.
- Rolke in rolerji so športni **pripomočki** in niso vozila.
- Ljudje brez **pripomočkov** ne moremo leteti.

pripoved samostalnik

PRI SLOVENŠČINI **Pripoved** je to, kar kdo pripoveduje, ali delo, ki govori o tem, kako poteka dogajanje.

- nadaljevati, tvoriti **pripoved**
- **pripoved** o dogodku
- ljudske **pripovedi** in pesmi
- V zvezek napiši **pripoved** o uri športne vzgoje.
- Radi poslušamo **pripovedi**.

pripraviti glagol

1. Pripraviti pomeni narediti, da kaj nastane, pride v primerno stanje ali na določeno mesto.

- **pripraviti** hrano, kosilo, malico, večerjo, zajtrk
- **pripraviti** miselni vzorec, plakat
- **pripraviti** torbo
- **Pripravil je** načrt za izdelavo makete.
- Zvečer **sem pripravil** šolsko torbo.
- **Pripravi** si list papirja in škarje.
- Za vas **smo pripravili** nekaj nasvetov.

2. Pripraviti pomeni narediti vse potrebno, da se kaj uresniči.

- **pripraviti** predstavo, zabavo
- **Pripravi** govorni nastop.
- V razredu **pripravite** razstavo o pesniku.
- Za dedka **smo pripravili** presenečenje.

3. Pripraviti pomeni narediti, da pride kdo v primerno stanje pred kakim dogodkom.

- Medicinska sestra **je** mamico **pripravila** za porod in jo odpeljala v porodno sobo.
- Če si v koledar beležiš pomembne obveznosti, se lahko lažje **pripraviš** na preizkuse znanja.

pripravljeni glagol

1. Pripravljeni pomeni delati, da kaj nastane, pride v primerno stanje ali na določeno mesto.

- Babica **je pripravljala** sok.
- **Pripravljali smo** testo za palačinke.
- Ženske so nabirale sadeže, **pripravljale** hrano, varovale ogenj in skrbele za otroke.

2. Pripravljati pomeni delati vse potrebno, da se kaj uresniči.

- Muzeji za javnost **pripravljajo** razstave.

3. Pripravljeni pomeni delati, da pride kdo v primerno stanje pred kakim dogodkom.

- **Pripravljamo** se na praznovanje rojstnega dne.
- Živali se **pripravljajo** na zimo.

4. Pripravljati se pomeni kazati znake, da se bo kaj kmalu začelo.

- Petelin **se je pripravljajal**, da zapel.
- Poleti, ko plavaš v morju in **se pripravlja** nevihta, te mama hitro spravi iz vode.

pripravljenost samostalnik

Pripravljenost je stanje osebe, ki je pripravljena za opravljanje, izvajanje ali nastop česa.

- Pilot mora skrbeti za svojo telesno

pripravljenost.

- Reševalci se nenehno urijo v veščinah, ki jim zagotavljajo čim boljšo **pripravljenost** za reševanje.

- »Nesreča nikoli ne počiva«, pravi naš pregovor, zato je **pripravljenost** pomagati sočloveku nujno potrebna.

prirediti glagol

1. Prirediti pomeni uporabiti elemente česa že obstoječega takó, da nastane kaj novega, kar ustreza potrebam ali načrtu.

- **prirediti** kaj po ljudski pravljici
- Mozart **je priredil** francosko ljudsko pesem.
- Navodila lahko vedno **prirediš**.

2. Prirediti pomeni pripraviti in izvesti kak dogodek, navadno za več udeležencev.

- **prirediti** koncert
- **prirediti** piknik, praznovanje, zabavo
- Z izdelanimi vozili **priredite** razredno tekmovanje.
- Radi bi te povabili na gostijo, ki jo **bomo priredili** tebi v čast.

prirejanje samostalnik

Prirejanje je pripravljanje in izvajanje kakega dogodka, navadno za več udeležencev.

- Glasbene ustanove so namenjene **prirejanju** glasbenih dogodkov.

prirejati glagol

1. Prirejati pomeni uporabljati elemente česa že obstoječega takó, da nastane kaj novega, kar ustreza potrebam ali načrtu.

- Skupina se ukvarja z ljudsko glasbeno zapuščino slovenskega prostora, ki jo **prireja** in izvaja na nov način.
- Skladatelji v svojih delih **prirejajo** motive iz ljudskih pesmi.

2. Prirejati pomeni pripravljati in izvajati kak dogodek, navadno za več udeležencev.

- Koncerte **prirejajo** v koncertnih dvoranah, poleti pa tudi na prostem.

priseljenc samostalnik

Priseljenc je oseba, ki se kam priseli, potem ko je prej dalj časa živel drugje.

- Nekateri izkazujejo nespoštovanje do **priseljencev** ali drugače verujočih s svojim vedenjem ali izražanjem.

priseljanka samostalnik

Priseljanka je ženska, ki se kam priseli, potem ko je prej dalj časa živela drugje.

- Čeprav sem **priseljanka**, živim v Ljubljani že petdeset let.

prisojen pridevnik

PRI DRUŽBI **Prisojen** je tak, ki je obrnjen proti soncu.

- **prisojna** lega
- Na **prisojnih** straneh gričevij so vinogradi.
- Južna pobočja, ki jim pravimo **prisojna**, so večinoma gosteje porasla.

prisoten pridevnik

Prisoten je tak, ki kje, pri čem je ali obstaja.

- Če so v živilu **prisotne** snovi, ki povzročajo alergije, morajo biti obvezno navedene.
- Če so bolezenski znaki **prisotni** dlje časa, obiščemo zdravnika, ki nas pregleda in da navodila za zdravljenje.
- Pri dejavnosti naj bo **prisoten** eden od tvojih staršev ali učitelj.

pritrđiti glagol

1. Pritrditi pomeni trdno namestiti kaj na določenem mestu.

- Sliko **je pritrđila** na steno.
- Iz tršega papirja smo izdelali preproste lutke in jih **pritrđili** na paličico.

2. Pritrditi pomeni z besedo ali s kretnjo izraziti, da se strinjamo s kom ali čim.

- »Drži,« **ji je pritrđila** prijateljica.

prizor samostalnik

1. Prizor je del dogajanja, kot ga oseba v določenem trenutku vidi.

- Si kdaj opazoval nočno pokrajino? Opiši, kako ti vidiš tak **prizor**.
- Narisal je čudovit zimski **prizor**.

2. PRI SLOVENŠČINI **Prizor** je najmanjša vsebinska enota odrskega dela.

- **prizor** iz filma, opere, predstave
- Oglej si nekaj **prizorov** iz filmskega muzikala.

problem samostalnik

1. Problem je to, kar je v zvezi z čim neznano, nejasno in zahteva pojasnilo ali rešitev.

- rešiti **problem**
- Naslov enote je v obliki vprašanja. Usmeri te v **problem**, ki ga boš raziskoval med uro.

2. Problem je težava.

- okoljski **problem**
- pereč **problem**
- Divja odlagališča niso samo **problem** ljubiteljev narave.
- Na začetku z ocenami ni imel nobenih **problemov**.
- »Našli bomo izgubljeno žogo, ni **problema**,« **je odgovoril.**
- **Problemi** in stiske ljudi so raznoliki, zato je prostovoljno delo potrebno in zaželeno.

prodaja samostalnik

1. Prodaja je dajanje komu česa v uporabo ali last za nadomestilo v denarju.

- **prodaja** prek spleta
- Blago je izdelek ali pridelek, namenjen **prodaji**.
- Preglednica kaže enodnevno **prodajo** čokoladnih bonbonov v treh poslovalnicah trgovine
- Hlapi živega srebra so za človeka in okolje zelo strupeni in nevarni, zato **prodaja** in uporaba teh termometrov ni več dovoljena.

2. Prodaja je dejavnost, povezana s takim dajanjem v uporabo, last.

- S proizvodnjo, prevozom in **prodajo** teh dobrin se ukvarja ogromno ljudi. Tudi tako smo ljudje vsega sveta povezani in odvisni drug od drugega.

prodajalec samostalnik

Prodajalec je oseba ali ustanova, organizacija, ki kaj prodaja.

- **Prodajalec** knjig je na vsaka vrata potrkal petkrat.
- Na stojnicah z zelenjavo **prodajalci** ponujajo korenje, peteršilj, zelje, kolerabo, cvetačo in krompir.
- Pri katerem **prodajalcu** si kupila računalnik?
- Večino pripomočkov, v katerih so nevarne snovi, lahko odneseš k njihovem **prodajalcu** ali proizvajalcu, ki poskrbi za njihovo pravilno predelavo.

prodajalka samostalnik

Prodajalka je ženska, ki kaj prodaja, navadno v trgovini.

- **Prodajalka** je na pult zložila škatlice z različnim gumbi.
- Oprostite, gospa **prodajalka**, prosil sem za rženi kruh, ne za koruznega.
- Stal je pri blagajni in se pogovarjal s **prodajalko**.

prodajati glagol

Prodajati pomeni dajati komu kaj v uporabo ali last za nadomestilo v denarju.

- **prodajati** hrano, pijačo
- Na tržnici prodajalci **prodajajo**, kupci pa kupujejo.
- Tisti, ki so bili spretnejši, so izdelali več, kot so potrebovali, in so začeli svoje izdelke **prodajati**.
- V mestu je veliko trgovin, kjer **prodajajo** živila, pohištvo, oblačila, obutev, gospodinjske stroje in drugo.
- Storitvene dejavnosti so dejavnosti, pri katerih ne izdelujemo izdelkov, temveč **prodajamo** storitve: računalničar izdelava spletno stran ali računalniško igrice, banka upravlja z denarjem.

FRAZEMI

prodajati zijala

Če kdo **prodaja zijala**, pomeni, da stoji ali sedi kje in kaj radovedno opazuje.

- Čez dan **so** posedali ali poležavali na pločniku, **prodajali zijala**.

prodati glagol

Prodati pomeni dati komu kaj v uporabo ali last za nadomestilo v denarju.

- V treh zaporednih dneh **so prodali** 654 vstopnic.
- V pekarni **so** v prvi uri **prodali** 3 pakete s po 4 žemljami, 5 paketov s po 6 žemljami in še 8 žemelj posamezno.
- Najlepše jurčke zloga v košaro. Zjutraj jih bo odnesla na tržnico in skušala **prodati**.
- Veliko kmetijskih pridelkov predelajo že v Primorju, saj se sadje in zelenjava hitro kvarita. Česar ne **prodajo** na trgu, predelajo.

promet samostalnik

1. Promet je premikanje vozil ali prevažanje oseb in tovora z enega kraja na drugega.

- gost **promet**
- Poznamo cestni, železniški, vodni in zračni **promet**.
- V **prometu** upoštevamo prometna pravila, prometne znake in semaforje.

• **Promet** je zaradi megle in snega pogosto oviran.
2. Promet je prenašanje, posredovanje sporočil ali paketov.

- poštni **promet**
- Po kabljih in brezžično poteka **promet** informacij, ki je najhitrejši.

prometen pridevnik

Prometni je ta, ki je v zvezi s prometom.

- **prometni** znak
- **prometna** nesreča
- Udeleženci v prometu morajo upoštevati **prometne** predpise.

proračun samostalnik

PRI GOSPODINJSTVU **Proračun** je načrt pridobivanja in porabljanja denarja v kaki skupnosti, na primer v državi ali družini.

- Dobro je, če vodimo mesečni družinski **proračun**, da naši finančni odhodki ne presežejo prihodkov.

prostor samostalnik

1. Prostor je to, kar ima vsaj tri razsežnosti, je navadno neomejeno in v čemer ljudje, živali, rastline in predmeti lahko so, obstajajo, delujejo in se gibljejo.

- oblikovanje arhitekturnega **prostora**
- življenjski **prostor**
- Zvočni valovi lahko potujejo le po snoveh, ne pa po praznem **prostoru**.
- V vodni pari so delci med seboj oddaljeni in se prosto gibljejo po **prostoru**.
- Pri orientaciji v **prostoru** so nam v pomoč načrti stavb, slikovni znaki in napisi.
- Osrednji muzeji in galerije hranijo dediščino celotnega slovenskega narodnostnega **prostora**.
- Geometrijska telesa zavzemajo **prostor**. Imajo tri dimenzije, in sicer dolžino, širino in višino.
- 2. Prostor** je to, kar kdo ali kaj lahko zasede, za kaj uporabi, ker tam ni koga ali česa drugega.
- zavzemati **prostor**
- dovolj, premalo, veliko **prostora**
- Po navadi v mestih primanjkuje **prostora** za gradnjo, zato gradijo stavbe v višino
- Led zavzame več **prostora** kot tekoča voda
- Mnogi nevretenčarji in nekateri manjši vretenčarji prst rahljajo, vanjo vnašajo zrak in delajo **prostor** za vodo.
- 3. Prostor** je navadno zaprt in za kaj namenjen del česa, zlasti stavbe.
- poseben **prostor**
- primeren **prostor**
- razstavni **prostor**

- V zaprtih **prostorih** se kvaliteta zraka iz ure v uro slabša, zato moramo stanovanja in učilnice pogosto zračiti.
- Ko rastlinici vzkalita, odnesi en lonček v temen **prostor**, drugega pa pusti na okenski polici.
- **Prostor** se je napolnil s sladkobnim vonjem.
- Različne **prostore** uporabljamo za shranjevanje različnih predmetov.

4. Prostor je za kaj namenjena ali predvidena površina.

- Pokazali so mi **prostor**, na katerem so pozimi urejene proge za tek na smučeh.
- Ekološki otoki so **prostori**, kjer stojijo različni zabojniki za ločeno zbiranje odpadkov.
- Notno črtovje nakazuje glasbeni **prostor** za zapis različnih tonskih višin.

prostornina samostalnik

PRI MATEMATIKI, PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Prostornina** je mera za velikost prostora, ki ga zavzema kaj.

- meriti **prostornino**
- **Prostornino** izražamo v kubičnih metrih, decilitrih, litrih, hektolitrih.
- **Prostornino** votlih predmetov lahko izmerimo tako, da vanje nalijemo tekočino.
- Ko platenko stlačimo, zmanjšamo njeno **prostornino**.

prostorski pridevnik

Prostorski je ta, ki je v zvezi s prostorom.

- Na področje likovne umetnosti uvrščamo: risanje, slikanje, kiparjenje, grafika in **prostorsko** oblikovanje.
- Zaradi **prostorske** stiske je na zemljevidu prikazan le del Slovenije.

prošnja samostalnik

Prošnja je želja, ki jo izrečemo komu, naj nam kaj da ali naj kaj naredi.

- izpolniti **prošnjo**
- napisati, pisati **prošnjo**
- pisna neuradna **prošnja**
- **prošnja**, opravičilo in zahvala
- Z besedo prosim izrekam **prošnjo**, z besedo hvala pa zahvalo.

protipomenka samostalnik

PRI SLOVENŠČINI **Protipomenka** je beseda, ki ima nasprotni pomen.

- Naslednjim besedam poišči **protipomenke** – žalost, jok, zaspanost.

prožen pridevnik

Prožen je tak, ki se po obremenitvi vrne nazaj v prvotno stanje.

- **prožna** snov
- Koža prekriva celotno telo in je zelo **prožna**.
- Poletna oblačila so tanka, lahka, hladna, **prožna** in svetlejših barv.

STALNE ZVEZE

prožna ponjava

Prožna ponjava je telovadno orodje, na katerem skačemo po prožni tkanini, napeti na okvir.

- Otroci so skakali na **prožni ponjavi**.

prožnost samostalnik

Prožnost je lastnost česa, da se po obremenitvi vrne nazaj v prvotno stanje.

- Snovi imajo različne lastnosti: trdnost, **prožnost**, prepustnost za vodo in zrak in gnetljivost.
- **Prožnost** je odvisna od temperature.

prst samostalnik

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Prst** ali **zemlja** je vrhnja plast tal, ki vsebuje razkrojene organske in mineralne snovi.

- gnojiti, rahljati **prst**
- Rastlinstvo je prilagojeno podnebjju in **prsti**.

prvina samostalnik

Prvina ali **element** je osnovni sestavni del česa.

- Med nebesedne **prvine** pogovora spadajo drža telesa, kretnje, izraz na obrazu in ton glasu.
- Nekatero gimnastične **prvine**, ki jih izvaja, so zelo zahtevne.
- Ritem je poleg melodije najpomembnejša **prvina** v glasbi.

ptica samostalnik

Ptica je žival, ki ima peruti, kljun, je pokrita s perjem in navadno lahko leti.

- hraniti, opazovati **ptice**
- jata **ptic**
- petje **ptic**
- **Ptice** selivke se spomladi vrnejo v naše kraje.
- Nekatero **ptice** se prehranjujejo s semeni rastlin, druge z žuželkami, tretje lovijo večje živali, nekatere vrste pa so vsejede.
- **Ptica** leti s perutmi in se odriva od zraka.

FRAZEMI

srebrna ptica ali **jeklena ptica**

Srebrna ptica je letalo.

- Potniki v **srebrni ptici** so se dvignili nad zemljo.

puščava samostalnik

PRI DRUŽBI **Puščava** je zelo suha pokrajina z redkimi padavinami, kjer je malo rastlin.

- V najbolj suhih **puščavah** ne dežuje tudi po 10 let.

FRAZEMI

glas vpijočega v puščavi

Glas vpijočega v puščavi je prizadevanje, ki nima uspeha.

- **Glas vpijočega v puščavi** bi lahko rekli nenehnim opozarjanjem policije prebivalcem, naj ne puščajo odklenjenih vozil in stanovanj, ko zapustijo dom.

puščavski pridevnik

PRI DRUŽBI **Puščavski** je ta, ki je v zvezi s puščavo.

- **puščavski** pesek
- **puščavski** veter
- **puščavska** lisica
- Kamela je ena redkih živali, ki prenaša **puščavsko** vročino.
- Kako so se **puščavske** rastline prilagodile na pomanjkanje vode?

STALNE ZVEZE

puščavska lisica

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Puščavska lisica** je majhna lisica svetlo rjave barve z velikimi uhlji, ki živi v severni Afriki.

- **Puščavska lisica**, ki živi v vročih predelih, ima kratko dlako in velike štrleče uhlje, da hitreje izgublja toploto in se ne pregreva.

puščica samostalnik

1. Puščica je tanka palica s konico v obliki strešice na eni strani, ki jo pri streljanju z lokom namestimo na tetivo.

- Z lokom je izstrelila **puščico** v tarčo.
- 2. Puščica** je tej palici podobno znamenje za označevanje smeri ali mesta.
- **puščica** kaže, prikazuje kaj
- Iz naslova sledijo **puščice** v vseh smereh.
- Vetrokaz je **puščica**, ki se vrti in kaže smer, iz katere piha veter.

puščičen pridevnik

1. Puščični je ta, ki je v zvezi s puščico, palico s konico v obliki strešice.

- Ranjenemu vitezu je iz ran izvlekel **puščične** konice.

2. Puščični je ta, ki je v zvezi s puščico, znamenjem.

- V razredu zberite podatke, kaj počnete v svojem prostem času. Zbrane podatke prikažite s **puščičnim** diagramom.
- S **puščičnim** prikazom, s preglednico in s kombinatoričnim drevesom nariši vse možne kombinacije, kako se košarkar lahko obleče in obuje.

račun samostalnik

1. PRI MATEMATIKI Račun je skupek znakov (števil ali spremenljivk) s pravili za izvajanje računskih operacij.

- **račun** deljenja, množenja, odštevanja, seštevanja
- **račun** z deljenjem, množenjem, odštevanjem, seštevanjem

• rezultat **računa**

• Reši **račune**.

• V zvezek zapiši **računa** in ju izračunaj.

• Pobarvaj polje, na katerem je zapisan rezultat **računa**.

2. Račun je listek z zapisom zneska, ki ga plačamo za kupljeno blago ali naročeno storitev, ali tak znesek.

• plačati, poravnati **račun**

• V restavraciji smo prosili za **račun** in plačali kosilo.

• Z denarjem plačamo **račun** za izbrano blago v trgovini.

STALNE ZVEZE

bančni račun

Bančni račun je bančna storitev, ki omogoča vodenje prilivov in odlivov denarja, ki ga ima oseba shranjenega na banki.

• polagati, položiti denar na **bančni račun**

• Mama je imela na **bančnem računu** 3000 €.

• Ali imava še dovolj denarja na **bančnem računu**?

sklepni račun

PRI MATEMATIKI **Sklepni račun** je postopek računanja, pri katerem z uporabo pravil premega ali obratnega sorazmerja računamo iz treh znanih količin četrto količino.

• Ena vrtnica stane dva evra, torej jih bo sedem stalo sedemkrat toliko. To zapišemo s **sklepnim računom** $7 \cdot 2 = 14$.

varčevalni račun

Varčevalni račun je bančni račun, na katerega polagamo denar, ki smo ga privarčevali.

- Tisti, ki želi varčevati na banki, si mora odpreti **varčevalni račun**, na katerega polaga denar.

FRAZEMI

na račun *koga*

Na račun koga pomeni takó, da zadeva ali prizadeva koga.

- Sošolci so zbijali šale **na** moj račun.

prekrižati račune *komu*

Če kdo komu **prekriža račune**, pomeni, da mu prepreči načrtovano dejanje.

- Policisti **so** lopovom **prekrižali račune**.

etimologija:

računalnik samostalnik

Računalnik je elektronska naprava, ki z obdelovanjem podatkov v elektronski obliki hitro rešuje različne naloge.

- delo z **računalnikom**
- osebni **računalnik**
- prenosni, tablični **računalnik**
- Včasih niso imeli ne televizije in ne

računalnikov.

- Danes zemljevide rišejo kartografi s pomočjo **računalnika**.
- **Računalnik** je lahko pripomoček za ustvarjanje in zapisovanje glasbe.
- Besedilo napiši v zvezek ali na **računalnik** in ga pošlji učitelju.

računanje samostalnik

PRI MATEMATIKI **Računanje** je postopek, pri katerem iz skupka med seboj povezanih števil in znakov ugotavljamo rezultat.

- Pred **računanjem** oceni rezultat.
- Pri **računanju** si je pomagala z oklepaji.

računati glagol

PRI MATEMATIKI **Računati** pomeni z računanjem ugotavljati, kakšen je rezultat s števili in simboli izraženih razmerij.

- Učili so se brati, pisati in **računati**.
- Jan, Maja in Rok **so računali** obseg pravokotnika.

radio samostalnik

Radio je naprava za poslušanje radijskega programa, na primer novic ali glasbe.

- poslušati **radio**

- slišati kaj po **radiu**
- Kakšno bo vreme, lahko izvemo iz časopisa, na **radiu**, televiziji in preko spleta.
- Po **radiu** poslušamo poučne oddaje.

radoveden pridevnik

Radoveden je tak, ki bi rad vedel veliko stvari.

- **radoveden** otrok
- Ljudje smo **radovedni** in radi raziskujemo in odkrivamo nove stvari.
- Starši so pogosto **radovedni**, kaj se je njihovemu otroku dogajalo v šoli.
- Delfini so zelo **radovedne** živali.

rama samostalnik

Rama je stranski zgornji del trupa nad prsnim košem, kjer se začne roka.

- lopniti, potrepljati koga po **rami**
- nositi kaj na **rami**
- zadeti si kaj na **ramo**
- Na **rame** si oprtajo nahrbtnike in s seboj vzamejo pohodne palice.
- Na **rami** mu visi torba.
- Skupaj molčita, objeta čez **rame**.

rasti glagol

1. Rasti pomeni postajati večji, višji zaradi naravnega, življenjskega razvoja.

- lasje, nohti **rastejo**
- otrok **raste**
- Kukavičji mladič zelo hitro **raste**.
- Opazuj, kako drevo **raste** in se spreminja.
- Zobje začnejo **rasti** v prvem letu življenja.

2. Rasti pomeni postajati večji po obsegu, po številu ali dosegati višjo stopnjo.

- gladina morja **raste**
- kapniki **rastejo**
- trebuh **raste** komu
- Razdalja med njimi **je rasla**.
- Njegova družina **raste**.
- Telesna temperatura ji še kar **raste**.
- Cena še **raste**.

3. Rasti pomeni naseljevati kaj kot rastlina.

- **rasti** na vrtu, v sadovnjaku
- V moji košari je le zelenjava, ki **raste** pod zemljo.
- V mešanem gozdu **rastejo** iglavci in listavci.
- Narcise **rastejo** na travnikih, v parkih ali vrtovih.

4. ČUSTVENO OBARVANO Rasti pomeni postajati vse večji ali intenzivnejši.

- nevarnost **raste**
- V njej **je rastel** strah.

- Napetost **je rasla**.
- V njem **je rasla** želja.

FRAZEMI

rasti kot gobe po dežju

Če kdo ali kaj **raste kot gobe po dežju**, pomeni, da zelo hitro raste ali da nastaja v veliki količini.

- Otroci **rastejo kot gobe po dežju**.
- V mestu **so** hoteli **rasli kot gobe po dežju**.

rastlina samostalnik

Rastlina je živo bitje, ki ima navadno liste, steblo, cvetove in korenine, s katerimi je pritrjeno na podlago.

- zdravilna **rastlina**
- Vsaka zelena **rastlina** potrebuje za življenje svetlobo, vodo, zrak in primerno temperaturo.
- **Rastlinam**, ki jih oprahuje veter, pravimo vetrocvetke.
- Vsejede živali jedo **rastline** in živali.

STALNE ZVEZE

kulturna rastlina

PRI DRUŽBI **Kulturne rastline** so rastline, ki jih goji človek in so pomembne za hrano, krmo ali proizvodnjo goriva.

- V zbitih, gostih tleh, ki zadržujejo vodo, **kulturne rastline** slabo uspevajo.
- **Kulturne rastline** so na primer krompir, koruza, pšenica in sladkorna pesa.

rastlinski pridevnik

Rastlinski je ta, ki je v zvezi z rastlino.

- **rastlinski** deli
- **rastlinska** hrana
- **rastlinsko** barvilo, vlakno
- Hrana **rastlinskega** izvora je na primer solata.
- V parku so številne **rastlinske** in živalske vrste zavarovane.
- V gorah so se zaradi nizkih temperatur in strmih pobočij ter malo prsti izoblikovali **rastlinski** višinski pasovi.

raven pridevnik

1. Raven je tak, ki poteka v isti smeri, ki ni kriv.

- **raven** kljun
- **ravna** in kriva črta
- Na Primorskem zaradi vetra gradijo hiše z zelo **ravnimi** strehami.
- Zemljevid je pomanjšan in poenostavljen prikaz Zemljinega površja na **ravni** ploskvi.
- Besede zapisujemo v **ravne** vrste.

2. Raven je tak, ki nima lukenj in izboklin.

- **ravna** površina
- **ravna** tla
- Kotlina je **raven** svet, ki je z vseh strani obdan z vzpetinami.

3. Raven je tak, ki ni skodran.

- **ravni** lasje
- Zelo dolga, **ravna**, svilnata dlaka psa pasme maltežan je bele barve.

ravnina samostalnik

1. Ravnina je večja ravna površina.

- Zakaj so večja polja na **ravninah** in ne v hribih?
- Za Prekmurje so značilne **ravnine** in griči.
- Okrog hiše ni dosti **ravnine**, a ravno dovolj za majhno klop in staro lipo.
- Avtomobilček spusti po klancu vsakokrat z istega mesta in opazuj prepotovano pot na **ravnini**.

2. PRI MATEMATIKI **Ravnina** je neomejena ravna ploskev.

- Na **ravnini** ležijo točke, premice, daljice, liki.
- **Ravnino** lahko ponazarja list papirja.
- Krog je del **ravnine**.

ravnovesje samostalnik

1. Ravnovesje je stanje, v katerem je teža telesa ali teles na obeh straneh enaka.

- Ravnilo položiš čez peresnico tako, da bo v **ravnovesju**.
- Kadar na gugalnici sedita enako težka otroka in sta enako oddaljena od sredine gugalnice, je gugalnica v **ravnovesju**.
- Koliko kock je moral dodati na drugo stran, da je bila tehtnica v **ravnovesju**?

2. PRI DRUŽBI **Ravnovesje** je stanje v naravi, ko življenje in delovanje kake skupine bitij ne povzročata bistvene škode drugi skupini bitij in obratno.

- **ravnovesje** v naravi
- naravno **ravnovesje**
- Med predstavniki v istem okolju se oblikujejo uravnotežena razmerja, ki z okoljem ustvarjajo naravno **ravnovesje**.
- Če bi izsekali veliko območje gozda, bi se s tem **ravnovesje** na tem življenjskem prostoru spremenilo.
- Tudi človek je sestavni del **ravnovesja**. Če hoče preživeti, morajo biti njegovi posegi v naravo skrbno načrtovani.

3. PRI LIKOVNI UMETNOSTI **Ravnovesje** je stanje, v katerem so sestavni deli skladni in urejeni takó, da tvorijo lepo in prijetno celoto.

- likovno **ravnovesje**

- Če so oblike razporejene enakomerno po vsej risalni ploskvi, rečemo, da so v **ravnovesju**.
  - Po vzoru narave so različni umetniki oblikovali umetnine v simetričnem **ravnovesju**.
- 4. Ravnovesje** je stanje osebe, ki je umirjena.
- Ko se ji je vrnilo **ravnovesje**, je stopila k njemu.

razčleniti glagol

Razčleniti pomeni ugotoviti sestavne dele česa.

- Če želimo skladbo spoznati podrobneje, **razčlenimo** njeno vsebino in obliko (melodijo, ritem, besedilo) ter ugotovimo njen značaj.
- Število 18 **razčlenimo** na $10 + 8$.
- Izračunaj tako, da številski izraz najprej **razčleniš**. Če ti je lažje, zamenjaj vrstni red faktorjev. $8 \cdot 14 = 14 \cdot 8 = (10 + 4) \cdot 8 = 10 \cdot 8 + 4 \cdot 8 = 80 + 32 = 112$

razčlenjevanje samostalnik

Razčlenjevanje je ugotavljanje sestavnih delov česa.

- Izračunajmo z **razčlenjevanjem**. Razčlenimo manjši faktor $12 \cdot 967 = 967 \cdot (10 + 2) = 967 \cdot 10 + 967 \cdot 2$.

STALNE ZVEZE

zakon o razčlenjevanju

PRI MATEMATIKI **Zakon o razčlenjevanju** je pravilo, ki pove, da vsoto ali razliko števil v oklepaju pomnožimo s številom takó, da število pomnožimo z vsakim številom v oklepaju posebej.

- Napiši račun tako, da ga lahko rešiš z **zakonom o razčlenjevanju**.

razčlenjevati glagol

Razčlenjevati pomeni ugotavljati sestavne dele česa.

- Pri pouku **smo razčlenjevali** pesem Franceta Prešerna.

razdalja samostalnik

Razdalja je dolžina najkrajše črte med dvema predmetoma ali točkama.

- izmeriti, meriti **razdaljo**
- **razdalja** 2 cm
- majhna, velika **razdalja**
- Merilo, zapisano na zemljevidu, nam pove, kolikokrat je neka **razdalja** v naravi pomanjšana.
- Voznik opazi pešca s kresničko že na **razdalji** 136 metrov.
- Kadar sta dve premici vzporedni, lahko izmerimo **razdaljo** med njima.

razdelek samostalnik

Razdelek je posebej označen, oddeljen del česa, namenjen za določeno vsebino.

- Posebno pozoren bodi na naslednja **razdelka** v učbeniku, ker si moraš njuno vsebino zapomniti.

razjeziti glagol

1. Razjeziti pomeni narediti ali povzročiti, da kdo postane jezen.

- hudo, silno, strašno, zelo **razjeziti** koga
- Včasih me kaj **razjezi** in se skregam.
- Njegove besede **so** me močno **razjezile**.

2. Razjeziti se pomeni postati jezen.

- **razjeziti se** in zavpiti
- Ko je mama prišla iz službe, **se je razjezila**, kajti po kuhinji je bilo vse popackano in razmetano.
- S svojim psom bodi prijazen in ga nikoli ne draži, ker **se** lahko **razjezi** nate.

različen pridevnik

1. Različen je tak, ki nima istih ali enakih lastnosti kot kaj drugega.

- **različni** hiši
- **različen** po značaju
- zelo **različen**
- Obleki sta **različnih** barv.
- Prijatelja sta **različnih** starosti.
- **Različen** je od brata.

2. Različen je tak, ki izraža večje število neenakih oseb, živali ali stvari.

- Učenci pojejo in igrajo preprosto spremljavo na **različna** glasbila.
- Pri oblikovanju snovi uporabljamo **različna** orodja in pripomočke.
- Učenci se vključujemo v **različne** zbiralne akcije.

razlika samostalnik

1. Razlika je to, kar kaže, da tisto, kar primerjamo, ni enako.

- **razlika** v barvi, obliki, velikosti
- **razlika** med človekom in živaljo
- velika **razlika**
- **Razlika** je, če dobiš dobro ali slabo oceno.

2. PRI MATEMATIKI Razlika je število, ki ga dobimo pri odštevanju.

- izračunati **razliko** dveh števil
- **razlika** in vsota
- **Razliko** števil 25 in 10 deli s številom 3.

razlikovati glagol

1. Razlikovati pomeni vedeti ali upoštevati dejstvo, da ima kaj drugačne lastnosti od druge podobne stvari.

- Glede na nastanek **razlikujemo** naravna in umetna jezera.
  - Organizmi, ki se hranijo z drugimi organizmi, so potrošniki ali porabniki. Med njimi **razlikujemo** rastlinojedce, mesojedce in vsejedce.
  - **Razlikujemo** v glavnem tri tipe harmonik: diatonična, kromatična in klavirska harmonika.
- 2. Razlikovati se** pomeni imeti drugačne lastnosti od druge podobne stvari.

- **razlikovati** se po barvi, obliki, velikosti, višini
- Letni časi **se razlikujejo** po dolžini svetlega dela dneva ter opoldanski višini sonca.
- Školjke in polži **se** med seboj **razlikujejo** tudi po tem, da imajo školjke dvodelno lupino, polži pa enodelno.

razmerje samostalnik

1. PRI MATEMATIKI **Razmerje** je vrednost, ki izraža medsebojno odvisnost in povezanost količin, vrednosti ali velikosti, ki imajo kaj skupnega.

- Pripravi načrt za izdelavo makete hiše. Dolžina stranic na papirju je lahko poljubna, paziti pa je treba na **razmerje** velikosti.
- V posodi pripravi zmes mivke, mavca in vode v enakem **razmerju** kot prej ter do vrha napolni embalažo.

- Na sliki velikosti planetov in razdalje med njimi niso v ustreznem **razmerju**.
- Merilo nam pove, kolikšni razdalji v naravi ustreza določena razdalja na zemljevidu. Številčno merilo je napisano v obliki **razmerja** (1 : 500 000).
- Vsa živa bitja, ki živijo v istem okolju, so odvisna drugo od drugega. Med njimi in okoljem se oblikujejo **razmerja**, ki ustvarjajo naravno ravnovesje.

2. Razmerje je odnos med posameznimi osebami.

- partnersko **razmerje**
- prijateljsko **razmerje**
- Osebam, ki jih ne poznamo dobro ali s katerimi nismo v enakovrednem družbenem **razmerju** in jih zato vikamo, izrekamo ali pišemo uradna voščila in čestitke.

razmnoževanje samostalnik

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Razmnoževanje** je nastajanje novih organizmov iste vrste iz že obstoječih.

- Živa bitja s hrano dobijo snovi in energijo, ki jo potrebujejo za rast, **razmnoževanje** in druge procese.

- Da upočasnimo rast in **razmnoževanje** mikroorganizmov, živila shranjujemo v hladilniku.

razmnoževati se glagol

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Razmnoževati se** pomeni povečevati število osebkov z nastajanjem novih organizmov iste vrste.

- Ljudje se rodimo, rastemo, **se** razvijamo in **razmnožujemo** ter umremo.
- V jamah živijo, **se razmnožujejo** in prezimijo netopirji.
- Antibiotiki preprečujejo mikroorganizmom, da bi **se razmnoževali**.

razred samostalnik

1. Razred je stopnja izobraževanja v osnovnih in srednjih šolah.

- učenec 2. **razreda**
  - nižji, višji **razredi**
  - Hodim v tretji **razred**.
  - Kateri **razred** obiskuješ?
- 2. Razred** je skupina učencev, ki so skupaj pri pouku.

- predstavnica **razreda**
  - cel **razred**
  - moj **razred**
  - Preštej deklice v **razredu**.
  - V **razredu** smo izvedli anketo.
  - Z **razredom** smo obiskali koncert.
- 3. Razred** je učilnica, v kateri poteka pouk.
- iti v **razred**
  - stene **razreda**
  - Okrasimo **razred!**
  - V **razredu** postavite razstavo.

raztapljanje samostalnik

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Raztapljanje** je porazdeljevanje delcev topljenca (trdne snovi) med delce topila (tekočine).

- **raztapljanje** sladkorja, soli
- Lastnosti snovi se spreminjajo tudi ob **raztapljanju**, taljenju ali mešanju.
- Do kraških pojavov prihaja zaradi **raztapljanja** apnenca.
- Pri **raztapljanju** topljenca v topilu dobimo raztopino.

raztapljati glagol

1. PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Raztapljati** pomeni delati, da se delci topljenca (trdne snovi) porazdelijo med delce topila (tekočine).

- voda **raztaplja** apnenec

• Če **bi** v vodi namesto belega sladkorja **raztapljali** rjavi sladkor, bi se raztopina obarvala.

2. PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI Raztapljati se pomeni porazdeljevati se med delce topila (tekočine).

• Topilo je snov, v kateri **se raztapljajo** različne druge snovi.

• V vodi **se raztaplja** veliko snovi. Tako nastane raztopina.

raztovoriti glagol

Raztovoriti pomeni spraviti kaj s prevoznega sredstva.

• Ladje pristajajo v posebnem kraju, kjer **raztovorijo** ljudi in tovor.

razveseliti glagol

1. Razveseliti pomeni narediti ali povzročiti, da postane kdo vesel.

• Z darilom ga **je** zelo **razveselila**.

2. Razveseliti se pomeni postati vesel.

• Zelo **se je razveselil** prijatelja.

razvijati glagol

1. Razvijati pomeni delati, da kaj preneha biti zavito, navito ali zvito.

• Babica je pletla, klobčič volne se **je** počasi **razvijal**.

2. Razvijati pomeni spreminjati, navadno v popolnejšo obliko.

• Ljudje nenehno **razvijamo** nove in izboljšujemo stare predmete ali naprave.

3. Razvijati se pomeni postajati večji, močnejši, zrelejši ali dobivati končno podobo.

• Človek **se** v življenju **razvija** skozi različna obdobja.

• Mladiči rastejo in **se razvijajo**.

• Med nosečnostjo **se** v materinem telesu **razvija** otrok.

razviti glagol

1. Razviti pomeni narediti, da kaj preneha biti zavito, navito ali zvito.

• **Razvil je** paket.

• Sošolec **je razvil** plakat.

2. Razviti pomeni spremeniti, navadno v popolnejšo obliko.

• Sčasoma **so** ljudje **razvili** pisavo in začeli dogodke zapisovati.

3. Razviti se pomeni pojaviti se ali začeti obstajati.

• Znanstveniki domnevajo, da **se je** življenje na Zemlji **razvilo** pred več milijardami let v morju.

• V obmorskih krajih **se je razvil** obmorski turizem.

4. Razviti se pomeni postati večji, močnejši, zrelejši ali dobiti končno podobo.

• Rastline **se razvijejo** iz semen ali delov rastline.

• Iz čevljarstva **se je razvila** industrija obutve.

• Iz jajčec **se razvijejo** ličinke.

razvoj samostalnik

1. Razvoj je spreminjanje, navadno v popolnejšo obliko.

• **razvoj** gospodarstva, turizma

• Razvito prometno omrežje je pogoj za **razvoj** pokrajine.

• Pomembno vlogo za **razvoj** baleta ima prva plesna akademija v Parizu, ustanovljena leta 1661.

• Več podatkov o **razvoju** kolesa poiščite na svetovnem spletu.

2. Razvoj je rast ali dobivanje končne podobe.

• **razvoj** zob

• **razvoj** žuželk

• Mleko vsebuje snovi, ki so potrebne za človekov **razvoj**.

• Z **razvojem** in s staranjem se naša telesa spreminjajo.

STALNE ZVEZE

trajnostni razvoj

PRI DRUŽBI Trajnostni razvoj je razvoj, ki ohranja okolje in naravne vire za prihodnost.

• Intenzivno kmetijstvo je spremenilo naravno okolje, zato si s **trajnostnim razvojem**

prizadevamo za sonaravno kmetovanje, ki omogoča ljudem zadovoljevanje življenjskih potreb, ne da bi ogrožali zadovoljevanje potreb prihodnjih generacij.

razvrstiti glagol

1. Razvrstiti pomeni postaviti kaj takó, da tvori vrste ali je v določenem zaporedju.

• Nekaj pšeničnih semen **razvrsti** na dva pokrovčka, kamor si prej položil vlažno papirnato brisačo.

• Črke iz naslova **razvrsti** tako, da boš dobil besedo, ki poimenuje neko domačo žival.

2. Razvrstiti pomeni določiti, kateri od elementov spada v katero skupino glede na enake ali podobne lastnosti.

• Na prvi krog naj se postavijo deklice, na drugega pa vsi, ki nosijo očala. Kdo se ne bo mogel **razvrstiti**?

• Bankovce in kovance **razvrsti** po njihovi vrednosti ali po državi.

• **Razvrsti** števila v preglednico.

razvrščanje samostalnik

1. Razvrščanje je postavljanje česa takó, da tvori vrste ali je v določenem zaporedju.

- Otroci so se lotili **razvrščanja** stolov.

2. Razvrščanje je določanje, kateri od elementov spada v katero skupino glede na enake ali podobne lastnosti.

- Za **razvrščanje** in določanje organizmov uporabljamo različne pripomočke.

razvrščati glagol

1. Razvrščati pomeni postavljati kaj takó, da tvori vrste ali je v določenem zaporedju.

- Učenci so se začeli **razvrščati** po velikosti.

2. Razvrščati pomeni določati, kateri od elementov spada v katero skupino glede na enake ali podobne lastnosti.

- **razvrščati** odpadke
- **razvrščati** kaj v skupine
- Dogodke iz preteklosti **razvrščamo** glede na čas nastanka drugega za drugim.
- Snovi **razvrščamo** po njihovih lastnostih.

rdeč pridevnik

1. Rdeč je tak, ki je take ali podobne barve kot kri ali jagode.

- **rdeč** balon
- **rdeča** barva
- **rdeča** barvica
- Pravijo, da so **rdeče** vrtnice najlepše.
- V trenutku, ko so pripeljali do bele črte, se je prižgala **rdeča** luč.

2. Rdeč je tak, ki po barvi delno spominja na kri ali jagode.

- **rdeči** lasje
  - V obraz je bil čisto **rdeč**.
- 3. Rdeči** je ta, ki ima plodove ali gomolje, ki po barvi delno spominjajo na kri ali jagode.
- **rdeča** pesa
  - **rdeče** zelje
  - Sadili smo **rdeči** krompir.

STALNE ZVEZE

rdeča mušnica

Rdeča mušnica je strupena goba z živo rdečim klobukom, prekritim z belimi pikami.

- Na gozdni jasi smo naleteli na **rdeče mušnice**.

rdeči križ

Rdeči križ je zdravstvena organizacija, ki skrbi za mednarodno oskrbo ranjencev in bolnikov na

območjih vojn in naravnih katastrof, za varovanje zdravja nasploh.

- **Rdeči križ** pomaga pri preprečevanju in lajšanju trpljenja ljudi ter zaščiti življenja in zdravja.

FRAZEMI

rdeča nit

Rdeča nit je to, kar v kakem dogajanju, pojavu ali zgodbi povezuje različne dele v enotno in smiselno celoto.

- Predstava je imela **rdečo nit**, čeprav je bila sestavljena iz več zgodb.

recikliranje samostalnik

PRI DRUŽBI **Recikliranje** je ponovna uporaba ali predelava materiala že uporabljene ali odpadne stvari za proizvodnjo novih stvari.

- Z **recikliranjem** predelamo odpadke v nove uporabne snovi in izdelke.
- Namen **recikliranja** je zmanjševanje porabe naravnih virov, zmanjševanje količine odpadkov in zmanjšanje porabe energije.

reciklirati glagol

PRI DRUŽBI **Reciklirati** pomeni ponovno uporabljati ali predelovati material že uporabljene ali odpadne stvari za proizvodnjo novih stvari.

- Če želimo odpadke **reciklirati**, jih moramo odlagati v različne zabojnike, ki so namenjeni določeni vrsti odpadkov.
- Papir, kovine, steklo in nekatere umetne mase lahko **recikliramo** in ponovno uporabimo.

red samostalnik

1. Red je stanje, ko je (vsaka) stvar na mestu, v položaju, kot mora biti.

- V sobi ima lep **red**.
- V srednjem veku je bilo šestilo simbol za geometrijo, vesoljni **red** in načrtno delo.

2. Red je stanje, ko delamo v skladu z uveljavljenimi pravili in zahtevami.

- V šoli skrbimo za **red**.
- Zakaj so pravila šolskega **reda** pomembna?
- Kdo skrbi za **red** na cestah?

3. Red je to, kar je določeno s ponavljanjem opravil v enakem vrstnem redu ob istem času.

- Pes potrebuje **red**.
- 4. Red** je to, kar je določeno z zaporedjem oseb, stvari, dejstev v času ali prostoru.

- vrstni **red**

• V slovarju so besede urejene po abecednem **redu**.

STALNE ZVEZE

vozni red

Vozni red je to, kar določa čas prihoda in odhoda javnih prevoznih sredstev.

- Avtobusi vozijo po **voznem redu**.

v redu

1. V redu je tak, ki ustreza pričakovanjem ali predstavam.

- Učiteljica je zelo **v redu**.

2. V redu je tak, ki je v takem stanju, kot mora biti.

- Bolan sem bil, zdaj sem že **v redu**.
- Ko sem se mu opravičil, se je nasmehnil in rekel, da je že **v redu**.

3. V redu pomeni takó, kot se pričakuje ali kot mora biti.

- Nalogo je rešil čisto **v redu**.

redko prislov

1. Redko pomeni malokrat.

- **Redko** prihaja k nam.
- 2. Redko** pomeni na veliki razdalji ali takó, da je med stvarmi veliko prostora.
- Rastline so **redko** posajene.

refren samostalnik

PRI GLASBENI UMETNOSTI Refren je del pesmi, ki se ponavlja, zlasti na koncu verza ali kitice.

- Kitico sestavlja 32 tonov, **refren** pa 34.
- Prva melodija ima vedno drugačno besedilo, druga pa vedno enako in se imenuje pripev ali **refren**.

reka samostalnik

Reka je voda, ki teče od izvira proti večji vodni površini v širši strugi.

- **reka** teče
- breg **reke**
- **reke** in jezera
- V tropskem deževnem gozdu ob **reki** Amazonki živijo mnoge živali in rastline.
- V Alpskih pokrajinah izvirajo številne **reke** in potoki.
- Najstarejši most čez **reko** Donavo je simbol Budimpešte.

FRAZEMI

reka prestopi bregove

Če **reka prestopi bregove**, pomeni, da se zliva čez rob in poplavlja površine okoli nje.

- **Reka je prestopila bregove** in se razlila po polju.

- Reke imajo počasen tok in majhen strmec, ker tečejo po širokih ravninah; pogosto ob večji količini padavin **reke prestopijo bregove** in poplavlajo.

relief samostalnik

1. PRI DRUŽBI Relief je zemeljsko površje glede na svojo oblikovanost. Relief je raven, gričevnat, hribovit, gorat ali planotast.

- Opiši **relief** v domači pokrajini.
- Človek posega tudi v **relief**.
- Na nekaterih zemljevidih **relief** ni prikazan samo z barvami, temveč tudi s plastnicami ali z višinskimi črtami.

2. PRI LIKOVNI UMETNOSTI Relief je kiparsko delo, pri katerem lik izstopa iz osnovne ploskve v navpični smeri.

- Če oblike ne izstopajo preveč iz površine, gre za nizki **relief**.
- **Relief** lahko naredimo iz enega samega materiala.

rep samostalnik

1. Rep je gibljiv podaljšek zadnjega dela trupa pri nekaterih živalih.

- loviti ravnotežje z **repom**
- mahati z **repom**
- gol, košat **rep**
- Zajec ima kratek **rep**.
- Paglavcu se začne krajšati **rep**, najprej mu zrastejo zadnje noge in nato še sprednje.
- Telo sesalcev je pri večini vrst zgrajeno iz glave, trupa s štirimi okončinami in **repa**.
- 2. Rep** je temu delu trupa podoben del česa.
- Na nebu se je videl lesketajoč kometov **rep**.
- 3. Rep** je zadnji, končni del skupine ljudi, živali, predmetov.
- Hodili so na **repu** kolone.

STALNE ZVEZE

konjski rep

Konjski rep so v šop speti lasje višje na glavi.

- Nosila je **konjski rep**.

FRAZEMI

ne imeti ne glave ne repa ali ne imeti ne repa ne glave

Če to, kar govorimo, **nima ne glave ne repa**, pomeni, da je vsebinsko nepovezano ali nelogično.

- Zgodba, ki jo je pripovedoval, **ni imela ne repa ne glave**.

stisniti rep med noge

Če kdo **stisne rep med noge**, pomeni, da se umakne ali vda, odneha, navadno zaradi strahu.

- Če vas človek kdaj potrebuje, takoj **stisnete rep med noge**.

resnica samostalnik

Resnica je to, kar je v skladu z določenimi, zlasti splošno veljavnimi, poznanimi dejstvi.

- govoriti, izvedeti, poznati **resnico**
- čista, popolna **resnica**
- **resnica** in laž
- Ljudje so mislili, da se bo poraba papirja zmanjšala z množično uporabo računalnikov.

Resnica pa je povsem drugačna.

- Ne bojim se povedati **resnice**.
- Povedala je po **resnici**.

FRAZEMI

v resnici

V resnici pomeni takó, kot je kaj zares in ne kot se zdi na videz.

- Sonce potuje po nebu le navidezno. **V resnici** se Zemlja vrti okoli svoje osi.
- Sobo, okolico šole in doma smo na papir narisali precej manjše, kot so **v resnici**.
- **V resnici** bi tudi jaz rad, da me učiteljica kdaj pohvali.

resnici na ljubo

Resnici na ljubo rečemo, ko želimo poudariti to, kar trdimo.

- **Resnici na ljubo** sem bila na robu joka.

reševati glagol

1. Reševati pomeni spravljati koga iz nevarnega ali neprijetnega stanja ali položaja.

- Gasilci gasijo požare in **rešujejo** ljudi ter njihovo premoženje.
- Reševalci s psi vodniki **rešujejo** ljudi izpod plazu.

2. Reševati pomeni delati, da kaj ne bi bilo več neznano, nejasno ali zapleteno ali da kaj ne obstaja več.

- **reševati** težave
- **reševati** uganko, križanko
- Učenci **rešujejo** matematično nalogo.
- Junaki se soočajo s problemi in jih pogosto **rešujejo** na humoren način.
- Spore v družini po navadi **rešujemo** s pogovorom.

rešitev samostalnik

Rešitev je to, kar (lahko) reši kak problem, nalogo ali vprašanje.

- povedati, vpisati **rešitev**
- predlagati **rešitev**
- pravilna **rešitev**
- Naloga ima več **rešitev**.
- Skupaj poiščimo **rešitve** za naše okolje.
- Spore rešujemo različno, najpomembneje pa je, da smo z **rešitvijo** vsi zadovoljni.

rešiti glagol

1. Rešiti pomeni spraviti koga iz nevarnega ali neprijetnega stanja ali položaja.

- **Rešili so** se s potapljajoče se ladje.
- Zajec se **je rešil** pred lisico.
- Prijatelju **je rešil** življenje.
- Kaj lahko narediš, da **rešiš** planet?

2. Rešiti pomeni narediti, da kaj ne bi bilo več neznano, nejasno ali zapleteno ali da kaj ne obstaja več.

- **rešiti** težavo, zadrego
- **rešiti** uganko, križanko
- V zvezek nariši simbolni prikaz, **reši** nalogo in napiši odgovor.
- Interese poskušamo uskladiti, spore **rešiti**.

rezultat samostalnik

1. Rezultat je to, kar se ugotovi s poskusom, zbiranjem podatkov ali merjenjem.

- predstaviti **rezultate**
- **rezultat** poskusa, tehtanja
- Zapišimo **rezultate** meritev.
- S sošolcem prikažite **rezultate** ankete, ki sta jo izvedla.

2. PRI MATEMATIKI Rezultat je to, kar se dobi z računsko operacijo.

- oceniti **rezultat**
- enak **rezultat**
- pravilen **rezultat**
- **Rezultat** večkrat preveri.
- Če pri pisnem seštevanju ne boš pravilno podpisoval, bodo **rezultati** napačni.
- Katera števila lahko pomnožim s številom 3, da bo **rezultat** manjši ali enak 9?

3. PRI ŠPORTU Rezultat je športni dosežek, ki ga je mogoče razvrstiti glede na druge.

- odličen **rezultat**
- Po tekmovanju je sledila razglasitev **rezultatov**.

režiser samostalnik

Režiser je oseba, ki umetniško oblikuje izvedbo dramskega, filmskega dela ali radijske, televizijske oddaje.

- Ob koncu predstave so prišli na oder **režiser**, štirje lutkarji in tri lutkarice.

režiserka samostalnik

Režiserka je ženska, ki umetniško oblikuje izvedbo dramskega, filmskega dela ali radijske, televizijske oddaje.

- Učiteljica nam je predstavila **režiserko**, ki je povedala, kako nastane predstava.

riba samostalnik

Riba je vodna žival, ki diha s škrgami in se premika s plavutmi.

- loviti **ribe**
- morska, sladkovodna **riba**
- **Ribe** in želve se razmnožujejo z jajci.
- **Ribe** so z obliko telesa, luskami in s škrgami prilagojene življenju v vodi.
- **Riba** plava s plavutmi in se odriva od vode.

FRAZEMI

molčati kot riba ali **molčati kot grob**

Molčati kot riba pomeni biti povsem tiho.

- Če bi vedela, da sem novinarka, **bi** verjetno **molčala kot riba**.

ribez samostalnik

Ribez je grmičasta rastlina z užitnimi okroglimi plodovi črne ali rdeče barve ali plodovi te rastline.

- Na sadnih gredicah zorijo jagode, **ribez** in maline.

ribnik samostalnik

Ribnik je večja, umetno narejena kotanja z vodo za gojenje rib.

- dno, gladina **ribnika**
- zaledenel **ribnik**
- **ribniki**, jezera in potoki
- Dve žabi plavata v **ribniku**.
- Spomladi se žabe iz zimskih bivališč v gozdovih selijo v **ribnike** in mlake ter tam odlagajo svoje mreste.
- Ob **ribniku** sta opazovala gosjo, račjo in kokošjo družino.

rima samostalnik

PRI SLOVENŠČINI **Rima** je ujemanje samoglasnikov in soglasnikov od naglašene samoglasnika dalje.

- iskati **rimo**

- Našli smo **rimo** na besedo lonec.
- Skupina učencev je sestavila najprej preproste **rime**, nato pa štirivrstično pesmico.

rimati glagol

1. PRI SLOVENŠČINI Rimati pomeni povezovati besede ali verze z rimo.

- Najlažje je **rimati** besede, ki se končajo na samoglasnike i e in a.

2. PRI SLOVENŠČINI Rimati se pomeni ujemati se v samoglasnikih in soglasnikih od naglašene samoglasnika dalje.

- Kaj **se rima** na luč?
- Te besede **se** ne **rimajo**.

risati glagol

1. Risati pomeni upodabljati kaj s črtami in navadno tudi barvami, ali delati risbo s svinčnikom ali drugim pisalom.

- Rada **je risala** drevesa.

2. Risati pomeni povzročati, da nastane črta, sled na podlagi.

- Letala po nebu **rišejo** črte.

risba samostalnik

Risba je to, kar je upodobljeno s črtami, ali list, na katerem je kaj tako upodobljeno.

- simetrična **risba**
- **risba** in fotografija
- **Risbo** je najprej narisala s črnim flomastrom, nato pa jo je še pobarvala z vodenimi barvami.
- V učilnici visijo **risbe** učencev.

ritem samostalnik

1. PRI GLASBENI UMETNOSTI Ritem je urejeno izmenjavanje dolgih in kratkih tonov, ki so poudarjeni in nepoudarjeni.

- **Ritem** v glasbi nastaja s petjem ali z igranjem različno dolgih tonov.
- Zaploskaj **ritem** pesmi.
- Otroci v krogu, po **ritmu** pesmice, poskakujejo kot žabice.

2. Ritem je enakomerno ponavljanje česa.

- **Ritem** na likovnem izdelku nastaja na različne načine: ponavljamo lahko čisto enake oblike ali različne oblike, ki so enake velikosti ali podobne barve.

ritmičen pridevnik

PRI GLASBENI UMETNOSTI **Ritmični** je ta, ki je v zvezi z ritmom, urejenim izmenjavanjem dolgih in kratkih tonov, ki so poudarjeni in nepoudarjeni.

- **ritmični** vzorec

- Prislunhi skladbi in bodi pozoren na **ritmične** posebnosti.
- Umetniki se zgledujejo po naravi, ki je polna primerov **ritmičnih** zaporedij.

STALNE ZVEZE

ritmična gimnastika

Ritmična gimnastika je šport, pri katerem izvajamo vaje z drobnimi pripomočki ali brez njih.

- Tekmovalke v **ritmični gimnastiki** tekmujejo z dvema kijema.

rja samostalnik

Rja je rjava prevleka na železnih predmetih, ki nastane zaradi delovanja vode in zraka.

- Stari avto je že načela **rja**.

rjav pridevnik

Rjav je tak, ki je take ali podobne barve kot čokolada ali zemlja.

- **rjav** kožuh, **rjava** dlaka
- **rjavi** lasje, **rjave** oči
- čokoladno **rjav**
- svetlo, temno **rjav**
- Runo je majhen psiček **rjave** barve.
- Ima zelene oči in temno **rjave** lase.

STALNE ZVEZE

rjavi medved

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Rjavi medved** je medved z rjavkastim kožuhom, ki se hrani z rastlinsko hrano in mrhovino in živi tudi v Sloveniji.

- V Sloveniji v naravi srečamo le **rjavega medveda**, ki ga lahko vidimo tudi v ljubljanskem živalskem vrtu.

rjavenje samostalnik

Rjavenje je proces, pri katerem kaj rjavi, postaja rjasto.

- Železna ograja na zraku in vlagi začne rjaveti.
- Rjavenje** poteka dolgo časa.

rjaveti glagol

1. Rjaveti pomeni postajati rjav.

- Jeseni listi **rjavijo** in odpadajo.
- Pecite tako dolgo, da začne zelenjava ob robu **rjaveti**.

2. Rjaveti pomeni postajati rjast.

- Železna ograja na zraku in vlagi začne **rjaveti**.
- Avtomobilska pločevina **rjavi** nekaj let.

rob samostalnik

1. Rob je končni ali stranski del česa.

- Kukavica živi ob **robu** gozda in na travnikih.
  - Izrezal sem notranji del narisane ribe tako, da je ostal dva centimetra širok **rob**.
  - Vodo je natočil do **roba**.
- 2. PRI MATEMATIKI Rob** je mesto, kjer se stikata ploskvi geometrijskega telesa.
- Oglišče je točka, v kateri se stikajo vsaj trije **robovi**.
  - Krogla nima **robov** in oglišč.

FRAZEMI

biti na robu česa

Če **je** kdo **na robu** česa, pomeni, da se čemu bliža.

- **biti na robu** solz
- Številne živalske vrste **so na robu** izumrtja ali so že izumrle.

izriniti koga na rob česa ali odriniti koga na rob česa

Če kdo **izrine** koga **na rob** česa, pomeni, da povzroči, da je kdo v večji meri izključen iz česa.

- Romi **so** zaradi svojega načina življenja pogosto **odrinjeni na rob** družbe.

postaviti se po robu komu, čemu

Če **se** kdo **postavi po robu** komu ali čemu, pomeni, da se mu upre.

- Pomembno je, da znamo nasilje prepoznati in **se** mu primerno **postaviti po robu**.
- Gusarska ladja pluje po sedmih morjih in nihče **se** ji ne drzne in ne more **postaviti po robu**.

robček samostalnik

Robček je majhen robec, navadno papirnat.

- papirnat **robček**
- Z **robčkom** si je obrisal nos.

robec samostalnik

Robec je manjši kos blaga, ki ga uporabljamo zlasti za brisanje nosu.

- žepni **robec**
- »Na, obriši si nos,« je prijazno rekla in potegnila čist **robec** iz žepa.
- Lovil je sapo in si z **robcom** brisal potno čelo.
- Posmrkala je v **robec**.

rod samostalnik

1. Rod je značilnost osebe glede na njene prednike, glede na to, od kod prihaja.

- Celjski grofje so bili ena najbolj znanih plemiških rodbin v evropski srednjeveški zgodovini. Izhajali so iz Savinjske doline, vendar so bili nemškega **rodu**, tako kot večina tedanjih plemiških rodbin na Slovenskem.

- Slovensko državljanstvo imajo tudi pripadniki obeh narodnih manjšin. Ta status nam pripada po **rodu**, torej po vsaj enem roditelju.

- Po **rodu** je Angležinja.

2. Rod je skupina ljudi približno iste starosti, ki živijo v istem času.

- Zavedati se moramo, da je ohranjanje zdrave in čiste narave naša odgovornost do prihodnjih

rodov.

- Dediščino moramo negovati in varovati tudi za prihodnje **rodove.**

3. PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Rod** je skupina rastlin ali živali, ki imajo podobne lastnosti.

- Ime je podjetje dobilo po znanstvenem imenu za enega od **rodov** netopirjev.

STALNE ZVEZE

iz roda v rod

Iz roda v rod pomeni takó, da se prenaša s starejših na mlajše generacije.

- Ljudska pesem se s petjem prenaša **iz roda v rod** kot ustno izročilo.

- Ljudski običaj je določena človekova dejavnost, ki se v ustaljeni obliki ponavlja **iz roda v rod**, in sicer ob določenem času (npr. ob pustu, veliki noči, prvem maju) ali ob določenem dogodku (npr. ob rojstvu otroka, smrti, dograditvi hiše).

roditi glagol

1. Roditi pomeni dati življenje komu kot mati.

- Ženske najpogosteje **rodijo** v porodnišnici.

- **Rodila je** hčer in sina.

2. Roditi pomeni dati sadeže ali plodove.

- Hruška **je** vsako leto **rodila**.

3. ČUSTVENO OBARVANO **Roditi** pomeni povzročiti nastanek česa.

- Cvetica **je rodila** seme.

- Žal naše raziskave **niso rodile** uspeha.

4. Roditi se pomeni začeti živeti ob rojstvu.

- **roditi se** v porodnišnici

- Lina **se je rodila** pred enim mesecem.

- France Prešeren **se je rodil** v Vrbi na

Gorenjskem.

- Ko **se bo** dojenček **rodil**, ga bom peljal na sprehod.

5. ČUSTVENO OBARVANO **Roditi se** pomeni nastati ali pojaviti se.

- Takšna lepota **se** lahko **rodi** le iz velike ljubezni.

FRAZEMI

roditi se pod srečno zvezdo

Če **se** kdo **rodi pod srečno zvezdo**, pomeni, da ga v življenju spremlja sreča in živi v ugodnih življenjskih razmerah.

- Jaz imam veliko prijateljev. **Rodil sem se pod srečno zvezdo!**

rog samostalnik

1. Rog je navadno ukrivljen, zakrivljen izrastek iz trde snovi na glavi nekaterih živali.

- kozji **rog**

- Rogači so dobili ime po velikanskih kleščah, ki so podobne **rogovom.**

2. PRI GLASBENI UMETNOSTI **Rog** je trobilo s polžasto zakrivljeno cevjo.

- **Rog** ima lijast ustnik, ton je mehkejši in nežnejši od trobentinega.

FRAZEMI

tema kot v rogu

Tema kot v rogu je popolna tema.

- V gozdu je bila **tema kot v rogu.**

rogljíč samostalnik

Rogljíč je pecivo iz kvašenega testa v obliki podkve.

- Pek peče kruh in **rogljíče.**

rojevati glagol

1. Rojevati pomeni dajati življenje komu kot mati.

- Mama **rojeva** dojenčka več ur.

2. Rojevati se pomeni začeti živeti ob rojstvu.

- Družine doživljajo stalne spremembe. **Rojevajo se** otroci, prihaja do porok, otroci se odselijo.

3. ČUSTVENO OBARVANO **Rojevati** pomeni povzročati nastanek česa.

- Včasih nepoučenost **rojeva** nesporazume, zato se informiramo z branjem in ogledom informativnih oddaj.

rokav samostalnik

1. Rokav je del oblačila, ki obdaja roko.

- majica z dolgimi, kratkimi **rokavi**

- Kihamo v zgornji del **rokava** oblačila.

- Zavihal si je **rokave** in si umil roke.

2. PRI DRUŽBI **Rokav** je stranska struga reke.

- V nižini reke tečejo počasi in vijugajo, pri čemer nastanejo številni rečni **rokavi**, ki včasih izgubijo stik z reko.

rondo samostalnik

PRI GLASBENI UMETNOSTI **Rondo** je instrumentalna skladba, pri kateri se glavni del skladbe menjava s vmesnimi deli.

- Pesem izvajamo v glasbeni obliki **rondo**.
- S sošolci oblikuj preprost **rondo** s tremi različnimi ritmi.

rubrika samostalnik

1. Rubrika je s črtami omejen prostor v obrazcih ali preglednicah za vpisovanje podatkov.

- Nariši stolpični prikaz. Pri vsaki **rubriki** nariši dva stolpca: modrega za fante, rdečega za dekleta.

2. Rubrika je del strani s posebno vsebino v vsaki številki časopisa ali revije ali v učbeniku.

- naloge v **rubriki**
- naravoslovna **rubrika**
- Vaša pisma bomo objavili v **rubriki** »Pisma bralcev«.
- V **rubriki** »Moram vedeti« je kratka ponovitev novega znanja.

rumen pridevnik

Rumen je tak, ki je take ali podobne barve kot rumenjaka ali limona.

- **rumena** barva
- **rumena** barvica
- **rumena** rutica
- V zvezek nariši **rumen** kvadrat.
- Puhasta **rumena** kanarčka sta se navdušeno zibala na gugalnici.
- Kos je ptica pevka s črnim perjem in **rumenim** kljunom.

rž samostalnik

Rž je kulturna rastlina z dolgim stebлом in dolgim klasom ali njeno seme, iz katerega meljemo moko.

- **rž** zori
- sejati **rž**
- vrečka **rži**
- **Rž** so začeli gojiti po vsej Evropi in jo uporabljati pri peki kruha.

sad samostalnik

Sad ali **sadež** je užitni del rastline, ki vsebuje seme.

- Spomladi opazujemo cvetove in **sadove** dreves.

FRAZEMI

obroditi sadove

Če kaj **obrodi sadove**, pomeni, da je uspešno.

- Zanimiva igra nogometnega kluba **je obrodila sadove**, saj jim je uspelo priti do zmage.

sadež samostalnik

Sadež ali **sad** je užitni del rastline, ki vsebuje seme.

- sočen **sadež**
- zrel **sadež**
- Jeseni na jablani dozoriijo **sadeži**.
- Limona je **sadež**, ki raste v toplih krajih.
- Vsak dan pojedimo kakšen **sadež** ali veliko skledo solate.

STALNE ZVEZE

morski sadež

Morski sadeži so morske živali (razen rib) kot hrana. Morski sadeži so raki, lignji in školjke.

- Naročili smo rižoto z **morskimi sadeži**.

sadika samostalnik

Sadika je mlada rastlina, ki jo vzgojimo iz semena in damo v zemljo, kjer bo rasla.

- Sejemo semena in sadimo **sadike** različnih rastlin, ki jih gojimo za hrano ljudi in živali.
- Vrtnarica je sadila **sadike** rož v 7 korit.
- Posajene **sadike** paradižnika je treba zaliti.

sadje samostalnik

Sadje je več plodov sadnih dreves, grmov ali plodovi sadnih dreves, grmov kot celota.

- **sadje** zori
- kupovati, prodajati **sadje**
- suho **sadje**
- košara s **sadjem**
- Na vrtu smo obirali **sadje**.
- Jesti moramo raznovrstno hrano, torej različne vrste **sadja** in zelenjave, mesa, rib, stročnic, žitaric in mlečnih izdelkov.
- Opice se hranijo s **sadjem**.

saksofon samostalnik

PRI GLASBENI UMETNOSTI **Saksofon** je pihalo z navadno zakrivljeno cevjo, ki je podobna pipi.

- igrati (na) **saksofon**
- Danes si brez **saksofona** težko predstavljamo zasedbe big banda in pihalnih orkestrrov.

saksofonist samostalnik

PRI GLASBENI UMETNOSTI **Saksofonist** je oseba, ki igra na saksofon.

- dober, odličen **saksofonist**
- mladi **saksofonisti**

- **Saksofonist** piha v ustnik z enojnim trsnim jezičkom.

saksofonistka samostalnik

PRI GLASBENI UMETNOSTI **Saksofonistka** je ženska, ki igra na saksofon.

- Svetovna popotnica in odlična **saksofonistka** je že nastopala v Sloveniji z različnimi zasedbami.

samec samostalnik

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Samec** je žival moškega spola.

- čebelji **samec**
- **samci** in samice
- **Samec** črne žolne ima rdeča peresa na glavi, samica pa le na zatilju.
- Samice rib v vodo odložijo ikre, ki jih **samci** oplodijo.

samica samostalnik

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Samica** je žival ženskega spola.

- **samice** ležejo, odlagajo jajčeca
- mačja **samica**
- **samica** laboda
- samci in **samice**
- **Samica** znese v gnezdo od 3 do 5 jajc.

samoglasnik samostalnik

PRI SLOVENŠČINI **Samoglasnik** je glas, ki ga tvori skoraj le ton, se izgovarja z odprtimi govornimi in je ob drugih glasovih navadno jedro zloga.

- **samoglasniki** in soglasniki
- Koliko **samoglasnikov** je v slovenskem knjižnem jeziku?
- Črke, s katerimi zapisujemo **samoglasnike**, so: A, E, I, O, U.

samopodoba samostalnik

PRI DRUŽBI **Samopodoba** je predstava ali mnenje, ki ga imamo o sebi v zvezi s svojimi lastnostmi in sposobnostmi.

- pozitivna, zdrava **samopodoba**
- slaba **samopodoba**
- **Samopodobo** lahko izboljšamo s pozitivnimi izkušnjami in dejanji.

samostojen pridevnik

1. Samostojen je tak, ki je sposoben skrbeti sam zase, brez pomoči drugega, zlasti staršev.

- Posebno pozornost v skupnosti namenjamo invalidom in drugim ljudem s posebnimi potrebami. Z različnimi prilagoditvami jim pomagamo, da so

lahko čim bolj **samostojni** oziroma živijo čim bolj kakovostno življenje.

- Lisice spomladi skotijo gole in slepe mladiče, ki so **samostojni** po štirih mesecih.

2. Samostojen je tak, ki ga kdo dela, opravlja sam, brez upoštevanja volje ali zahtev drugega.

- **samostojno** delo
- **samostojno** reševanje nalog
- Zrel odrasel človek je sposoben zaživeti **samostojno** življenje in si ustvariti svojo družino.
- 3. Samostojen** je tak, ki gospodarsko ali politično ni odvisen od drugega.
- 25. junija praznujemo dan državnosti. Na ta dan je Slovenija postala **samostojna** država.
- 4. Samostojen** je tak, ki je celota ali ki ni del česa drugega.
- Nanizanka je televizijski film v več delih, sestavljen iz **samostojnih** zgodb.
- Sestavljeno oko čebel je zgrajeno iz številnih **samostojnih** očesc.

samostojnost samostalnik

1. Samostojnost je stanje koga, ki je sposoben skrbeti sam zase, brez pomoči drugega, zlasti staršev.

- Kar prespi pri prijatelju, se boš vsaj navadil **samostojnosti**.

2. Samostojnost je stanje česa, kar gospodarsko ali politično ni odvisno od drugega.

- Na sliki je spominski kovanec za 3 evre, ki je bil izdan ob 20. obletnici **samostojnosti** Slovenije.
- Jugoslovanska oblast je ob razglasitvi **samostojnosti** poslala nad Slovenijo vojsko s tanki in letali.

STALNE ZVEZE

dan samostojnosti in enotnosti

PRI DRUŽBI **Dan samostojnosti in enotnosti** je državni praznik v Republiki Sloveniji, ki se praznuje 26. decembra. Na ta dan leta 1990 je bil razglašen rezultat glasovanja o samostojnosti Slovenije.

- Danes praznujemo **dan samostojnosti in enotnosti**.

sanja samostalnik

1. Sanje so podobe ali predstave, ki se pojavljajo v spanju.

- grozne, hude **sanje**
- lepe, sladke **sanje**
- Zjutraj sem mamici pripovedovala o svojih **sanjah**.
- Kako lepo je zvečer skočiti v posteljo, se skriti pod toplo odejo in se zazibati v prijetne **sanje**.

- V **sanjah** se je smejal.
- 2. Sanje** so to, kar si kdo predstavlja ali želi in se navadno lahko uresniči le stežka ali sploh ne.
- **sanje** in resničnost
- Želim si postati dober nogometaš. Upam, da se mi bodo **sanje** uresničile.

FRAZEMI

niti v sanjah ali **še v sanjah**

Niti v sanjah pomeni nikakor.

- Zgodilo se je nekaj, česar **niti v sanjah** ni pričakoval.
- **Niti v sanjah** ji ne bo uspelo!
- **Še v sanjah** ne bi pomislil na kaj takega.

sanjati glagol

1. Sanjati pomeni imeti ali doživljati sanje.

- **sanjati** sanje
- lepo **sanjati**
- **Sanjala je**, da potuje z balonom po svetu.
- Kaj **si** lepega **sanjal**?
- Ko je zaspal, se mu **je sanjalo** o zmaju.
- 2. Sanjati** pomeni imeti predstave ali želje, ki se navadno lahko uresničijo le stežka ali sploh ne.

• Ljudje **so** od nekdanj **sanjali**, da bi leteli.

- **Sanja**, da bi bila arhitektka.
- Spet **sanjaš!**
- O taki sreči **nisem** niti **sanjal!**

3. ČUSTVENO OBARVANO Sanjati se pomeni domnevati ali misliti.

- **Se** ti nič ne **sanja**, kdo bi lahko bil kriv?

FRAZEMI

(niti) ne sanja se komu ali **še sanja se ne komu**

Če **se** komu kaj **(niti) ne sanja**, pomeni, da tega sploh ne ve.

- **Niti sanjalo se** mi **ni**, kako lačen sem že.
- O tem **se** mu **niti ne sanja**.
- **Še sanja se** mi **ne**, kje smo.

sapa samostalnik

1. Sapa je dihanje.

- zadrževati **sapo**
- Dolgo zdrži brez **sape**.

2. Sapa je veter, navadno šibkejši.

- Pihala je hladna **sapa**.
- Zavela je **sapa**.
- Obleka je zaplapolala v rahli **sapi**.

FRAZEMI

brez sape

Brez sape pomeni zadihano ali izčrpano.

- »Stoj!« sta klicala čisto **brez sape**.

jemati sapo komu

Če kaj **jemlje sapo** komu, pomeni, da je od tega močno prevzet.

- Nenavadna lepota nam **je jemala sapo**.

loviti sapo

Loviti sapo pomeni težko dihati.

- **Lovil je sapo** in niti besedice ni spravil iz sebe.

na vso sapo

Na vso sapo pomeni zelo ali močno.

- **Na vso sapo** so hiteli.
- Kričal je **na vso sapo**.

priti do sape

Če kdo **pride do sape**, pomeni, da si je opomogel ali se sprostil.

- Malo si spočijmo, da **pridem do sape**.
- Ko **je prišla do sape**, je spregovorila.

sapa poide komu

Če **poide sapa** komu, pomeni, da preneha dihati.

- Tako si je zategnil pas, da bi mu skoraj **pošla sapa**.

v isti sapi ali **v eni sapi**

V isti sapi pomeni hkrati ali naenkrat.

- **V isti sapi** me je hvalila in grajala.
- **V eni sapi** je pritekla k nam.

vzeti sapo komu ali **zapreti sapo komu**

Če kaj **vzame sapo** komu, pomeni, da ga zelo presenetil.

- Kar **sapo** ji **je vzelo**, ko ga je zagledala.

zajeti sapo

Zajeti sapo pomeni vdihniti.

- Hitro sem govoril in pri tem komaj utegnili **zajeti sapo**.

scena samostalnik

1. Scena je likovna oprema prizorišča v gledališču ali filmu.

- Opera je glasbeno delo, ki ga sestavlja glasba, zgodba, **scena** in kostumi.
- Za nekatere predstave potrebujejo več **scen**.

2. Scena je najmanjša vsebinska enota odrskega dela.

• Opišite najljubšo **sceno** iz predstave.

3. Scena je področje, na katerem kaj obstaja, se razvija in uveljavlja.

- glasbena **scena**
- Glasbena skupina je na **sceni** že dvajset let.

segnati glagol

Segnati pomeni narediti, da več živali ali ljudi kam pride, navadno z močno spodbudo ali prisilo.

• Taborovodja je s piščalko v ustih dajal navodila za odhod. Vodnik jih **je segnal** v vrsto po dva in dva.

segreti glagol

1. Segreti pomeni narediti kaj toplejše.

• Če vodo močno **segrejemo**, se spremeni v plinasto stanje.

• Pečico **segrej** na 200 °C.

2. Segreti se pomeni postati toplejši.

- Če snov toploto prejme, **se segreje**.
- Voda v manjšem loncu **se bo segrela** hitreje.
- Les v kaminu gori, pri tem **se prostor segreje**.

3. Segreti se pomeni dobiti občutek toplote.

• Ob topli peči **smo se** lepo **segreli**.

segrevanje samostalnik

Segrevanje je proces, pri katerem kaj postaja vse toplejše.

- **segrevanje** ozračja, tal, vode
- Katere lastnosti snovi se pri **segrevanju** spremenijo?

segrevati glagol

1. Segrevati pomeni delati kaj vse toplejše.

- **segrevati** vodo
- Če led **segrevamo**, se začne taliti.
- Sonce **segreva** površje Zemlje.

2. Segrevati se pomeni postajati vse toplejši.

- Voda, ki **se** v peči **segreva**, gre po ceveh do radiatorjev, kjer oddaja toploto v prostor.
- Morje **se** počasi **segreva** in počasi ohlaja.

sekanje samostalnik

1. Sekanje je delanje kosov iz česa ali podiranje česa z udarjanjem s sekiro.

- **sekanje** debla
- **sekanje** drv
- Sibirske tigre ogrožajo požari, pomanjkanje hrane in **sekanje** gozdov.

2. Sekanje je srečevanje ali prihajanje skupaj v določeni točki.

• Pri **sekanju** različnih črt nastajajo koti.

sekati glagol

1. Sekati pomeni delati kose iz česa ali podirati kaj z udarjanjem s sekiro.

- **sekati** drevesa
- **sekati** drva
- **sekati** gozdove
- V ledenih jamah **so sekali** led in ga uporabljali za hlajenje hrane.

2. Sekati pomeni srečevati se ali prihajati skupaj v določeni točki.

• V učilnici narišite na tla dve krožnici, ki se **sekata**.

• Nariši sklenjeno krivo črto, ki ravno črto **seka** v dveh točkah.

sekunda samostalnik

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Sekunda** je osnovna enota za merjenje časa. Simbol za to enoto je **s**.

• Nekateri ure imajo poseben kazalec za **sekunde**.

- Minuta ima 60 **sekund**.
- Zmagovalka teka na 800 m je progo pretekla v 1 minuti in 54 **sekundah**.

selitev samostalnik

1. Selitev je spreminjanje bivališča, doma ali mesta nahajanja, potekanja.

- Ljudje vsakodnevno odhajamo na delo, v šolo in po opravkih v drug kraj. To so dnevne **selitve**.
- **Selitve**, pri katerih se ljudje preselijo začasno, so začasne **selitve**.

2. Selitev je začasno spreminjanje bivališča živali zaradi prezimovanja ali parjenja.

• Ste že videli **selitev** žab iz zimskih bivališč v mokrišče?

seliti glagol

1. Seliti pomeni delati ali povzročati, da kdo spremeni svoje bivališče, dom ali da kaj spremeni mesto nahajanja, potekanja.

• Od maja do sredine junija **so** planšarji **selili** živino najprej na nižje, nato pa na višje planine.

2. Seliti se pomeni spreminjati svoje bivališče, dom ali mesto nahajanja, potekanja.

- Jeseni **se** bela štokrlja v velikih jatah **seli** v Afriko.
- Žabe **se** spomladi iz zimskih bivališč v gozdovih **selijo** v ribnike in tam odlagajo svoje mreste.
- Pred nastankom naselij **so se** naši predniki pogosto **selili**.

seme samostalnik

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Seme** je del plodu rastline, ki nastane iz cveta in iz katerega zraste nova rastlina.

- sejati **semena**
- pšenično **seme**
- **Seme** kali.
- Rastline se razvijejo iz **semen** ali drugih delov rastline.
- Veter raznaša **semena** rastlin in cvetni prah.
- Sinica se hrani z žuželkami, s **semeni** in sadjem.
- Plodovi jablane vsebujejo **semena**.

senca samostalnik

1. Senca je temna ploskev ali predel za osvetljenim telesom, ki ne prepušča svetlobe.

- dolga, kratka **senca**
- gosta **senca**
- Sonce je opoldne najvišje na nebu, takrat kaže naša **senca** proti severu.
- Puščavske živali se pred vročino umaknejo v podzemlje ali pa se hladijo v **senci**.
- Kjer gore ležijo v smeri vzhod–zahod, so južna pobočja sončna, severna pa so pretežno v **senci**.

2. Senca je nejasno vidna postava.

- V temi je videla **sence**, ki so se premikale.
  - Iz teme je stopila **senca**.
- 3. ČUSTVENO OBARVANO** **Senca** je zelo majhna količina ali množina česa.
- Niti **sence** strahu ni pokazal.

sesalec samostalnik

1. PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Sesalci** so skupina živali s stalno telesno temperaturo, ki so večinoma pokrite z dlako, imajo mlečne žleze in kotijo žive mladiče. Sesalci so na primer ljudje, mačke, psi, medvedi in kiti.

- Telo **sesalcev** je pri večini vrst zgrajeno iz glave, trupa s štirimi okončinami in repa.
  - Ptiči in **sesalci** dobro vidijo.
  - Mamuta uvrščamo v skupino **sesalcev** trobčarjev in je bližnji sorodnik današnjega slona.
  - **Sesalci** dihajo s pljuči.
- 2. Sesalec** je električna naprava za sesanje prahu in manjših smeti.
- vključiti **sesalec**
  - Preprogo je očistil s **sesalcem**.

sestaviti glagol

Sestaviti pomeni narediti, da deli ali kosi tvorijo celoto.

- **sestaviti** anketo, vprašanje

- **sestaviti** besedilo, poved
- **sestaviti** recept
- Iz sedmih kock **sestavi** stolp.
- Iz kolesa in vrvi **so sestavili** škripec.
- Če žarnico z žicami priključimo na vir električne energije, **smo sestavili** električni krog.
- **Sestavite** pravila obnašanja pri šolski malici.

sestavljati glagol

1. Sestavljati pomeni delati, da deli ali kosi tvorijo celoto.

- **sestavljati** kaj iz kock
- **sestavljati** naloge
- **sestavljati** in razstavljati
- V davnih časih **so** ljudje **sestavljali** zgodbe, da bi pojasnili stvari, ki jih niso razumeli, na primer strelo, grom, potrese.

• Povedi **sestavljamo** iz besed.

2. Sestavljati pomeni predstavljati sestavni del česa.

- Družino **sestavljajo** starši in otroci.
- Melodijo **sestavljajo** različni toni.
- Postojnska jama je največja turistična kraška jama v Sloveniji, saj jo **sestavlja** več jam.

sestra samostalnik

1. Če imajo starši več otrok, je otrok ženskega spola drugim otrokom teh staršev **sestra**.

- brat in **sestra**
  - S **sestro** sva se ves dan igrali.
- 2. Sestra** je ženska, ki v zdravstveni ustanovi skrbi za bolnike.

- medicinska **sestra**
- **Sestra** je mamico pripravila za porod in jo odpeljala v porodno sobo.
- **Sestra** mu je vzela kri iz žile.

sestrična samostalnik

Sestrična je stričeva ali tetina hči.

- **sestrična** in bratranec
- V nedeljo sta prišli na obisk **sestrični**.

STALNE ZVEZE

mrzla sestrična

Mrzla sestrična je hči materinega ali očetovega bratranca ali sestrične.

- Z njeno hčerjo je Metka v lepih odnosih, saj je med drugim tudi njena **mrzla sestrična**.

sešteti glagol

PRI MATEMATIKI **Sešteti** pomeni narediti računsko operacijo, pri kateri eno število dodamo drugemu.

- Učenci **so** vse pravilno **sešteli**.
- Vse **je seštel** na pamet.

seštevanje samostalnik

PRI MATEMATIKI **Seštevanje** je računsko operacija, pri kateri eno število dodamo drugemu.

- Ponovimo **seštevanje** in odštevanje števil do 100.

seštevati glagol

PRI MATEMATIKI **Seštevati** pomeni delati računsko operacijo, pri kateri eno število dodamo drugemu.

- Učenci **so** pri pouku **seštevali** števila do deset.

sezidati glagol

Sezidati pomeni postaviti stavbo, zlasti iz zidakov, opeke.

- **Sezidala sta** hišo, v kateri še danes živimo.
- Nekdo naroča delavcem, naj grmičevje požagajo do tal, ker **bodo** namesto žive meje **sezidali** betonsko ograjo.
- Sedeli smo na pesku in čakali na razglasitev, kdo **je sezidal** najlepši grad iz peska in si prislužil nagrado.

seznam samostalnik

Seznam je skupek določenih podatkov, zlasti imen, poimenovanj oseb ali stvari, napisanih v zaporedju, navadno drug pod drugim.

- **seznam** prireditve
- nakupovalni **seznam**
- Naredi **seznam** odpadkov, ki so danes nastali v razredu.
- Napiši si **seznam** stvari, ki jih moraš opraviti.
- Izdelaj abecedni **seznam** učencev vašega razreda.

sila samostalnik

1. PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Sila** je to, kar lahko povzroči, da se spremeni hitrost, smer gibanja ali oblika telesa.

- **sila** vetra
- magnetna **sila**
- Žito so mleli v mlinih, ki jih je poganjala **sila** vode.
- Kadar se dva hrapava predmeta drgneta drug ob drugega, gibanje ovira **sila**, ki ji pravimo sila trenja.
- Telesa medsebojno vplivajo drugo na drugo; ta vpliv opišemo s **silami**.

2. Sila je uporaba moči, navadno v povezavi z nasiljem.

- Če hočemo kaj doseči s **silo** in pri tem drugi trpijo zaradi nas, povzročamo nasilje.

- Mnogi ljudje se pri reševanju spora zatečejo k uporabi **sile**.

- Zlepa boste več dosegli kot s **silo**.

3. Sile so pojav, ko kaj nejasnega, neznanega močno deluje na osebe ali stvari.

- naravne **sile**
- V preteklosti so izginjanje njegove vode povezovali tudi s čarovnicami in temačnimi **silami**.

- V preteklosti so bile šege dosti bolj pomembne, kot so danes. Ljudem so pomenile stik z naravo, božanstvi, skrivnostnimi **silami** in predniki.

4. Sila je zelo težko, nevarno stanje, ki zahteva nujno pomoč.

- izhod v **sili**
- Če bo **sila**, pokliči zdravnika.
- Številka 112 je enotna evropska številka za klic v **sili**.

STALNE ZVEZE

delovna sila

Delovna sila so delavci.

- Nekaterе države imajo veliko rudnega bogastva, rodovitno zemljo, toda premalo izobražene **delovne sile** ter slabo cestno, železniško in ostalo omrežje.

na silo

Na silo pomeni z uporabo telesne moči.

- Vrata so se zatikala, zato jih je odprl **na silo**.

sila teže

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Sila teže** ali **teža** je sila, s katero veliko telo z veliko maso, na primer planet, privlači telesa z manjšo maso, ki so na njem ali v njegovi bližini.

- **Sila teže** je manjša, če je telo bolj oddaljeno od središča Zemlje.

- Na astronavte na Luni deluje manjša **sila teže** kot na Zemlji (sila, s katero Luna ali Zemlja privlači astronavta), ker ima Luna manjšo maso od Zemlje.

- Jabolko pade z drevesa, ker nanj deluje **sila teže**.

FRAZEMI

biti od sile

Če **je** kdo **od sile**, pomeni, da je zelo iznajdljiv, sposoben.

- Ta človek **je od sile**.

od sile

Od sile pomeni zelo.

- Bil je **od sile** bogat.

po vsej sili

Po vsej sili pomeni takó, da si kdo prizadeva, da bi bilo kaj uresničeno ne glede na nasprotovanje ali ovire.

- **Po vsej sili** bi rad uspel.

za silo

Za silo pomeni takó, da zadostuje, je komaj zadovoljivo.

- **Za silo** govori angleško.
- **Za silo** je popravil stol, tako da je nogo le nasadil nazaj.

silen pridevnik

1. Silen je tak, ki ima veliko silo.

- **silen** udarec
  - **Silni** valovi so se prelivali preko čolna.
- 2. Silen** je tak, ki z videzom, velikostjo kaže, da ima veliko silo.

- **silen** konj
  - Martin Krpan je bil **silen** človek.
- 3. Silen** je tak, ki se pojavlja v zelo visoki stopnji.
- **silen** pok
  - **silna** bolečina
  - **silna** želja
  - Zajel jih je **silen** strah.

simbol samostalnik

1. Simbol je dogovorjena, vsem razumljiva črka ali znak, ki predstavlja kak pojem ali pojav. Simboli so na primer za promet, denarne enote, računske operacije, tone in kemijske elemente.

- Navdih za **simbol** evra (€) je bila grška črka epsilon.
- Premici t in k sta pravokotni, kar z matematičnimi **simboli** zapišemo kot $t \perp k$.
- Note so glasbeni **simboli**, s katerimi zapisujemo dolžino in višino tonov.

2. Simbol je to, kar predstavlja določen pojem ali pojav.

- Podkev je **simbol** sreče in zdravja.
- Državni **simboli** so zastava, grb in himna.

simetričen pridevnik

PRI MATEMATIKI **Simetričen** je tak, ki bi ga lahko prepognili takó, da se oba dela natanko prekrivata.

- V zvezek nariši tri **simetrične** in tri nesimetrične like.
- Katere velike tiskane črke slovenske abecede so **simetrične**?

• Bodita pozorna na to, da bodo liki pravilno narisani in da bo risba **simetrična**.

- S šablono nariši poljubno **simetrično** sliko.
- Izberi ustrezni desni del, da bo pikapolonica **simetrična**. Pomagaj si z ogledalcem.

simetrija samostalnik

PRI MATEMATIKI **Simetrija** je lastnost predmeta ali lika, da bi ga lahko prepognili takó, da se oba dela natanko prekrivata.

- Metulji so lep primer **simetrije**, ki jo najdemo v naravi.

simfoničen pridevnik

PRI GLASBENI UMETNOSTI **Simfonični** je ta, ki je v zvezi s simfonijo, večdelno skladbo, ki jo izvaja orkester.

- **simfonični** koncert
- **simfonična** glasba
- Skladatelj je napisal 40 **simfoničnih** del.

STALNE ZVEZE

simfonični orkester

PRI GLASBENI UMETNOSTI **Simfonični orkester** je orkester, ki je sestavljen zlasti iz skupin godal, pihal, trobil in tolkal.

- Edino brenkalo, ki se pojavlja v klasični zasedbi **simfoničnega orkestra**, je harfa.

simfonija samostalnik

PRI GLASBENI UMETNOSTI **Simfonija** je večdelna skladba, ki jo izvaja orkester.

- Ustvaril je več kot 600 skladb za različna glasbila, med njimi so številne **simfonije**, koncerti in opere.

sin samostalnik

Če imajo starši otroka moškega spola, je ta otrok njihov **sin**.

- **sin** in hči
- Kralj je imel tri **sinove**.

sintetičen pridevnik

Sintetični je ta, ki je pridobljen umetno, s kemijskimi procesi.

- **sintetična** vlakna
- Če se nam noge zelo potijo, moramo obutev menjavati in se izogibati čevljem iz **sintetičnih** materialov.
- Kemična ali umetna vlakna so lahko pridelana iz naravnih surovin ali pa so **sintetična** in imajo popolnoma drugačne lastnosti od naravnih.

situacija samostalnik

Situacija je to, kar vključuje različne dejavnike z določenim vplivom na koga ali kaj.

- **situacija** na igrišču
- neprijetna, težka **situacija**
- smešna **situacija**
- Ob različnih **situacijah** doživljamo različna čustva.
- Številko 112 pokličemo, kadar se znajdemo v nevarnih **situacijah**.
- Zamisliš si lahko poljubno **situacijo**, sošolci pa naj uganejo, kaj jim kažeš.
- Pomembno je, da se vsak dan obnašamo lepo in **situaciji** primerno.

siv pridevnik

1. Siv je tak, ki je take ali podobne barve kot pepel ali oblačno nebo.

- **siv** oblak
- **siva** megla
- **siva** miš
- svetlo, temno **siv**
- **Sivo** barvo lahko naredimo z mešanjem črne in bele barve.

- Dedi ima **sive** lase.

2. Siv je tak, ki ima lase sive barve.

- Babica je čisto **siva**.

3. ČUSTVENO OBARVANO Siv je pust, dolgočasen ali neprijeten.

- **siv** dan, vsakdan
- **siva** žalost
- **Sivi** hladni megleni dnevi so bili mimo in se ne bodo vrnil, dokler ne bo leto okoli.

FRAZEMI

ne delati si sivih las zaradi koga, česa

Če **si** kdo **ne dela sivih las** zaradi koga ali česa, pomeni, da ga to ne skrbi ali se zaradi tega ne vznemirja.

- Zaradi tega **si ne delaj sivih las**.

povzročati sive lase komu

Če kdo **povzroča sive lase** komu, pomeni, da mu povzroča skrbi.

- Ves dan se je potepal naokoli in mami **povzročal sive lase**.

sivina samostalnik

Sivina je siva barva.

- **sivina** neba
- Dele risbe smo obarvali z različnimi **sivinami**.

skala samostalnik

1. Skala je trdno sprijeta kamnita gmota kot del zemeljske skorje.

- strma **skala**
- živa **skala**
- Odmev je pojav, pri katerem se zvok odbije od stene ali **skale** in pride nazaj v naše uho.
- 2. Skala** je velik kos take kamnite gmote.
- Netopir ima na koncu prstov ostre kremplje, s katerimi se oprime **skal**.
- Ker so v prsti, pesku in med **skalami** razpoke, zaradi sile teže voda teče navzdol in na svoji poti raztaplja kamnine, ki vsebujejo mineralne snovi.
- Na tleh so ležale **skale**.

skica samostalnik

PRI LIKOVNI UMETNOSTI **Skica** je risba, ki je narisana na hitro in prikazuje samo glavne značilnosti upodobljenega.

- Če želimo prijateljem razložiti, kakšna je naša soba, narišemo njeno **skico**.
- Poveži žarnico, žice in baterijo tako, kot prikazujejo **skice**.

skicirati glagol

PRI LIKOVNI UMETNOSTI **Skicirati** pomeni narisati skico, risbo, ki je narisana na hitro in prikazuje samo glavne značilnosti upodobljenega.

- **Skiciraj** oblačila za različne priložnosti.
- **Skicirala sem** načrt za gugalnico.

skladatelj samostalnik

Skladatelj je oseba, ki ustvarja glasbena dela.

- **Skladatelj** zapiše melodijo pesmi z notami v notno črtovje.
- Orkester izvaja glasbo, ki jo je zanj napisal **skladatelj**.

skladateljica samostalnik

Skladateljica je ženska, ki ustvarja glasbena dela.

- Pravljica je **skladateljico** tako navdušila, da po njej napisala glasbo za radijsko igro.

skladba samostalnik

Skladba je glasbeno delo.

- poslušati **skladbo**
- Prisluhnite **skladbam** in za vsako ugotovite, ali jo lahko spremljamo z dvema, tremi ali štirimi dobami.
- **Skladba** je sestavljena iz treh različno visokih tonov.
- Med premori v večstavčnih **skladbah** ne ploskamo.

skleniti glagol

1. Skleniti pomeni dati konca česa skupaj, da nastane krožna in nepretrgana oblika.

- **skleniti** obroč, verigo
  - Stikalo je električna naprava, ki ob pritisku ali premiku **sklene** ali prekine električni krog.
- 2. Skleniti** pomeni narediti, da nastane kaj, kar koga obvezuje k čemu in povezuje s kom.
- Zakonsko zvezo zakonca **skleneta** s poroko, ki je poseben obred na matičnem uradu, v katerem se mož in žena zavežeta k skupnemu življenju.

3. Skleniti pomeni odločiti se, kaj želimo narediti.

- **Sklenili so**, da gredo na počitnice.
- **Sklenila sem**, da bom pogosteje šla v knjižnico.

4. Skleniti pomeni povzeti ali zaključiti.

- Če **sklenemo**: glavna naravna značilnost Slovenije je njena izjemna prehodnost in raznolikost.

sklep samostalnik

1. Sklep je gibljiv stik dveh ali več kosti.

- Razmisli, ali vsi **sklepi** omogočajo enako gibljivost.
  - S tekom in hojo po gozdnih stezah najmanj obremenjujemo **sklepe**.
  - Okostje, mišice in **sklepi** omogočajo telesu gibanje, mu dajejo oporo in varujejo notranje organe.
- 2. Sklep** je končna ugotovitev razmišljanja ali obravnave, navadno na podlagi določenih podatkov.
- Zapiši opažanja in **sklepe** ob koncu poskusa.
  - Naredite **sklep**, kaj vse je treba upoštevati pri pretvarjanju premega govora v odvisni govor.
  - Ko so podatki zbrani, člani skupine razberejo bistvene podatke, jih uredijo in naredijo iz njih **sklepe**.

sklepati glagol

1. Sklepati pomeni dajati konca česa skupaj, da nastane krožna in nepretrgana oblika.

- **sklepati** obroče
  - **Sklepal je** dlani in jih spet razklepal.
- 2. Sklepati** pomeni delati, da nastane kaj, kar koga obvezuje k čemu in povezuje s kom.
- Ta sporazum že dolgo **sklepajo**.
- 3. Sklepati** pomeni spoznati ali ugotoviti kaj novega na osnovi tega, kar že vemo.
- Ptica na sliki ima raven kljun, zato lahko **sklepamo**, da je žužkojeda.
  - Ali po barvi majice lahko **sklepaš**, kateri razred obiskuje učenec?

skrb samostalnik

1. Skrb je občutek nemira ali tesnobe zaradi neprijetnega, neugodnega položaja ali strahu pred njim.

- delati komu **skrbi**
  - Vsi smo zelo v **skrb**, ker je babica zbolela.
  - Ko prideš v gozdu do izvira s tekočo vodo, lahko brez **skrbi** poklekneš, zajameš vodo v dlan in piješ.
- 2. Skrb** je dejavnost ali prizadevanje za normalen obstoj in ustrezno delovanje koga ali česa.
- **skrb** za okolje
  - **skrb** za zdravje
  - Osebna higiena je **skrb** za čistočo telesa, oblačil in obutve.
  - Dojenčku namenjamo posebno **skrb**, saj brez nege ne bi preživel.
  - Na **skrbi** ima pet majhnih kužkov.

FRAZEMI

biti komu deveta skrb ali **biti komu zadnja skrb**

Če **je** kaj **deveta skrb** komu, pomeni, da se za to prav nič zmeni.

- Šola mu **je deveta skrb**.

skrbeti glagol

1. Skrbeti pomeni povzročati občutek nemira ali tesnobe zaradi neprijetnega, neugodnega položaja ali strahu pred njim.

- Mamo **je skrbelo**, da bi se prehladil.
  - Starše **je zelo skrbelo**, ko se ob mraku še nismo vrnili domov.
  - **Skrbelo ga je**, ali bo zmožel vse delo opraviti sam.
- 2. Skrbeti** pomeni z dejavnostjo ali prizadevanjem omogočati normalen obstoj in ustrezno delovanje koga ali česa.
- **skrbeti** za naravo, čisto okolje
  - **skrbeti** za otroka, domačo žival
  - **skrbeti** za telo
  - **skrbeti** za zdravje
  - Delavci in delavke v šoli opravljajo različno delo in **skrbijo**, da se dobro počutimo.
  - S pravilnim vedenjem v javnih prevoznih sredstvih **skrbimo** za svojo varnost.
  - Ptice v gnezdih valijo jajca in **skrbijo** za svoje mladiče.
  - V sadovnjaku za drevesa **skrbi** sadjar.

skriti glagol

1. Skriti pomeni dati kaj na tako mesto, da kdo drug ne opazi ali ne vidi.

- **skriti** v omaro, žep
- Kocke **sem skril** pod posteljo.
- Ker mala uharica gnezdi zgodaj spomladi, ko so listavci še brez listja, **skrije** umetno gnezdo v krošnjo iglavca.
- Ker šoja velikokrat pozabi, kam **je skrila** želod, ta spomladi vzklije.
- 2. Skriti** pomeni narediti, da kdo drug česa ne more opaziti ali izvedeti.
- Poskušala je **skriti** svojo žalost.
- 3. Skriti se** pomeni narediti se neopaznega ali nevidnega.
- **skriti se** v grmovje
- **Skril sem se** za zaveso.
- Krastača **se** čez dan **skrije** pred plenilci tako, da se zakoplje v tla.
- 4. ČUSTVENO OBARVANO Skriti se** pomeni postati neviden.
- Kam **se** Sonce ponoči **skrije**?

skrivati glagol

1. Skrivati pomeni imeti kaj na takem mestu, da kdo drug ne opazi ali ne vidi.

- **skrivati** v omari, žepu
- Igrače **sem skrival** pod posteljo.
- Doma ni nikogar, ki **bi** mi nagajal in mi **skrival** stvari, pa tudi nikogar, s katerim bi se lahko prepirala.
- 2. Skrivati** pomeni delati, da kdo drug česa ne more opaziti ali izvedeti.
- **Skrivala je** svojo žalost.
- 3. Skrivati** pomeni imeti.
- Podzemni svet **skriva** različne jame.
- Najlepša darila so tista, ki **skrivajo** polno presenečenj.
- 4. Skrivati se** pomeni delati se neopaznega ali nevidnega.
- Pračlovek je v jamah jedel in spal ter **se skrival** pred slabim vremenom.
- Nekateri organizmi **se** v naravi **skrivajo**, drugi pa z živimi barvami opozarjajo nase.
- 5. Skrivati se** pomeni nahajati se.
- Katero prevozno sredstvo **se skriva** v besedi **EKOLOGIJA**?
- Radovednost glede tega, kaj **se skriva** v notranjosti telesa, je vodila raziskovalce v natančno opisovanje zgradbe in delovanja telesa.
- 6. Skrivati se** pomeni igrati se otroško igro, pri kateri eden od igralcev išče druge, ki so skriti.
- pojdimo **se skrivat**

- Otroci **smo se** radi lovili, **skrivali** in si izmišljali najrazličnejše igre.

skrivnost samostalnik

1. Skrivnost je to, česar z obstoječim znanjem, védenjem ne moremo razumeti, dojeti ali pojasniti.

- Naloge te bodo spodbudile, da boš sam raziskal in odkril kakšno matematično **skrivnost**.
- 2. Skrivnost** je to, kar kdo ve, kar mu zaupamo in ne sme pripovedovati drugim.
- O stvareh, za katere želimo, da ostanejo **skrivnost**, se ne bomo pogovarjali na polnem šolskem avtobusu.

skupen pridevnik

Skupen je tak, ki je od več bitij ali stvari.

- **skupne** lastnosti
- Izdelava plakata je naša **skupna** naloga.
- Obseg lika je **skupna** dolžina vseh njegovih stranic.
- Kateri je najmanjši **skupni** večkratnik števil 3 in 6?

skupina samostalnik

1. Skupina je več ljudi ali stvari, ki so na določenem kraju, v določenem času ali za določeno nalogo skupaj.

- delati v **skupini**
- **skupina** zgradb
- član **skupine**
- Razdelili smo se v tri **skupine**.
- Pod uro se je zbrala **skupina** turistov.
- Prva **skupina** je izdelala lutke, druga narisala sceno, tretja pa je napisala vabilo za učence.
- Gorovje je **skupina** gora, ki jo sestavljajo številni vrhovi.
- 2. Skupina** je več ljudi, ki jih kaj povezuje ali družijo.
- glasbena, plesna **skupina**
- Romi so etnična **skupina**, katere pripadniki živijo v številnih evropskih državah.
- Danes ljudsko izročilo ohranjajo folklorne **skupine**.
- Dirigent in dirigentka s kretnjami vodita orkester ali **skupino** glasbenikov.
- 3. Skupina** je to, kar ima v okviru kake razdelitve enake ali podobne značilnosti.
- razvrščati v **skupine**
- **skupina** organizmov
- Ločimo pet **skupin** vretenčarjev: ribe, dvoživke, plazilce, ptiče in sesalce.
- Glasbila, ki so si podobna po načinu igranja, spadajo v isto **skupino** glasbil.

- V katero **skupino** ptic spada bela štorclja?

skupnost samostalnik

1. Skupnost je to, kar je sestavljeno iz več ljudi, ki jih povezujejo skupne lastnosti, potrebe ali cilji in navadno tudi tradicija.

- narodna, romska **skupnost**
- šolska **skupnost**
- Prebivalci posameznega kraja se zaradi skupnih interesov povezujejo v krajevne **skupnosti**.
- Občina je **skupnost** enega ali več naselij.
- Družina je življenjska **skupnost** staršev in otrok.

2. Skupnost je to, kar je sestavljeno iz več medsebojno povezanih enot.

- Gozd je tudi **skupnost** različnih rastlinskih in živalskih vrst.

slabost samostalnik

1. Slabost je neprijeten občutek v telesu, zlasti v želodcu.

- morska **slabost**
- Surovih bezgovih jagod ne jemo, ker povzročajo **slabost**, bruhanje in drisko.
- Boleli so ga podplati in pod navalom vročine je preživljal napad **slabosti**.

2. Slabost je slaba ali neželena lastnost česa.

- prednosti in **slabosti**
- Kaj so prednosti in kaj **slabosti** njegovega poklica?
- Med **slabosti** vetrnih elektrarn bi lahko šteli ogroženost ptic na mestih postavitve in spremembo videza pokrajine.

sladek pridevnik

1. Sladek je tak, ki ni kisel ali grenek in je prijetnega okusa kot sladkor ali med.

- **sladka** smetana
- **sladka** pijača
- Priporočljivo je, da pojemo največ žit, sadja in zelenjave, manj mesa in najmanj mastnih in **sladkih** živil.
- Če dolgo žvečimo košček kruha, dobimo v ustih **sladek** okus.

2. ČUSTVENO OBARVANO Sladek je prijeten.

- Potopila se je v **sladke** sanje.

STALNE ZVEZE

sladka voda

Sladka voda je naravna voda, ki se na Zemlji pojavlja v obliki potokov, rek, ribnikov in jezer.

- Morska solata je alga, ki dobro uspeva tam, kjer je v morski vodi veliko snovi in v morje doteka **sladka voda**.

sladkor samostalnik

1. Sladkor je bela ali rjava kristalna snov, ki jo uporabljamo za slajenje.

- kilogram **sladkorja**
- vrečka, žlička **sladkorja**
- vaniljev **sladkor**
- **Sladkor** lahko pridobivamo iz sladkorne pese.
- Rumenjake, **sladkor** in vaniljev **sladkor** smo z mešalnikom penasto umešali.
- Krofe potresemo s **sladkorjem**.

2. PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI Sladkor je snov, ki nastaja pri fotosintezi, procesu, pri katerem zeleni deli rastlin z uporabo svetlobne energije iz ogljikovega dioksida in vode proizvajajo sladkor in kisik.

- **Sladkor**, ki ga rastlina ne porabi, se nalaga kot rezervna hrana (škrob) v gomoljih (krompir), koreninah (korenje) in semenih (fižol).

sladoled samostalnik

Sladoled je zmrznjena slaščica iz mleka in dodatkov, na primer sadja, čokolade ali vanilje.

- kepica, porcija **sladoleda**
- čokoladni, jagodni, vaniljev **sladoled**
- V slaščičarni ponujajo **sladoled** z okusom čokolade, vanilje in jagode.
- Otroci ližejo **sladoled**.

sled samostalnik

1. Sled je to, kar ostane na podlagi in kaže, da je tam kaj bilo.

- **sledi** srne
- **sledi** traktorja
- **sledi** v snegu
- živalske **sledi**
- S pomočjo **sledi** ugotovimo, kdo se je gibal ali kaj se je gibal.
- Če ne zavijam, moj skiro za seboj pušča **sled**, podobno premici.

2. Sled je to, kar ostane kje in kaže, da se je tam kaj dogajalo.

- Vsak človek, torej vse človeštvo, za sabo pušča **sledi**, ki govorijo o določenem preteklem času.
- Obrisala si je **sledi** solz na obrazu.
- Na obrazu se ji pozna **sled** neprespanosti.
- Vznemirljivo iskanje zaklada po **sledeh** Marca Pola nas popelje po Indiji, na najvišjo goro sveta Mont Everest in vse do daljne Kitajske.

3. Sled je to majhna, neznatna količina česa.

- Iskal kakršno koli **sled** kesanja.
- Prvič jim je pokazal **sled** čustva.

FRAZEMI

biti na sledi *komu, čemu*

Če **je** kdo **na sledi** komu ali čemu, pomeni, da po znakih sklepa, kje je, in gre za njim.

- Ko se je prepričal, da mu **ni** nihče **na sledi**, je z roko segel v drevesno duplino in vanjo položil mošnjiček z denarjem.

vsaka sled se izgubi za kom

Če **se izgubi vsaka sled** za kom, pomeni, da nihče ne ve, kje je.

- Za njim **se je** pred kakim letom **izgubila vsaka sled**, zdaj pa se je spet pojavil v našem mestu.

priiti *komu, čemu na sled*

Če kdo **pride na sled** komu ali čemu, pomeni, da ga odkrije.

- Naredil je napako in se razkril; tako **smo** mu **prišli na sled**.
- Po naključju **je prišel na sled** tatvinam.

slediti glagol

1. Slediti pomeni iti za kom po sledi ali neopazno, skrivaj iti za kom z določenim namenom.

- detektiv **sledi** komu
- plenilec **sledi** plenu
- Pes **sledi** divjadi.
- V kameni dobi so se ljudje pogosto selili, ker **so sledili** živalim.

2. Slediti pomeni z očmi spremljati kaj, kar se giblje ali premika.

- **slediti** čemu z očmi, s pogledom
- Gledalci **so** napeto **sledili** igralcem.
- 3. Slediti** pomeni hoditi za kom.
- Mladiča po treh do petih dneh že **sledita** materi.

4. Slediti pomeni hoditi ob čem, po čem.

- **Sledili so** reki.
- Na sprehodu **smo sledili** markacijam.
- 5. Slediti** pomeni biti neposredno po čem drugem.
- **slediti** si v časovnem zaporedju
- Pojasni, kako si števila **sledijo**.
- Včasih si **sledijo** enako dolgi toni, spet drugič so nekateri toni krajši ali daljši.

- Koncu predstave **sledi** aplavz.

6. Slediti pomeni biti posledica česa.

- Prekršku **je sledila** kazen.
- Leve ročice ne smete stisniti premočno in predvsem ne nenadno, ker boste povzročili blokado prednjega kolesa. Temu **bo** skoraj zagotovo **sledil** padec prek krmila.

7. Slediti pomeni posnemati koga ali upoštevati kaj pri svojem ravnanju.

- **slediti** načrtu
- **Sledil je** svojemu vzorniku.
- V igri mi **je sledil**.
- Znamo **slediti** navodilom.

8. Slediti pomeni s pozornim gledanjem ali poslušanjem zaznavati, dojemati vsebino česa.

- Poslušaj pesem in po sličicah **sledi** besedilu.
- Če vsak dan ponoviš snov za posamezni predmet, **boš** v šoli lažje **sledil** in sodeloval pri pouku.

sličica samostalnik

Sličica je majhna slika.

- izrezati, prilepiti **sličice**
- Otroci so si ogledali **sličice** živali.
- To je zgodba v **sličicah**.
- Poveži črke s **sličicami**.

slika samostalnik

1. Slika je likovna upodobitev česa z barvami.

- Opazuj **sliko**, ki jo je naslikal znameniti slikar.
- **Sliko** naslikaj čisto po svoje.
- Posušene oljne **slike** so umetniki zvijali v zvitke, da so jih lažje prenašali iz kraja v kraj.
- 2. Slika** je upodobitev česa v knjigi ali časopisu.
- ogledati si **sliko**
- **slike** iz revij
- Poimenuj majhne predmete na **sliki**.
- **Slika** prikazuje preobrazbo žabe.
- 3. Slika** je izdelek, ki nastane s fotografiranjem.
- Gledali smo **slike** v albumu.
- 4. Slika** so bistvene lastnosti česa v zaokroženi celoti, kot jo zaznavamo z vidom.
- **Slike** travnika in gozda so se mi vtisnile v spomin.

slikar samostalnik

Slikar je oseba, ki ustvarja umetniške slike z nanašanjem barve na površino.

- **Slikarji** slikajo krajine, portrete in tihožitja.
- **Slikar** je na paleti mešal različne barve in naredil veliko barvnih odtenkov.

slikarka samostalnik

Slikarka je ženska, ki ustvarja umetniške slike z nanašanjem barve na površino.

- Že od vsega začetka so za to otroško revijo pisali in slikali najiminenitnejši pisci ter slikarji in **slikarke**.
- **Slikarka** je slikala z debelim čopičem, njene barve so pestre in žive.

slikarstvo samostalnik

PRI LIKOVNI UMETNOSTI **Slikarstvo** je likovna umetnost, ki se izraža s pomočjo barve.

- Umetnostni zgodovinar je strokovnjak, ki se ukvarja z razvojem **slikarstva**, kiparstva in arhitekture.

slovar samostalnik

PRI SLOVENŠČINI **Slovar** je knjiga ali podobno delo v elektronski obliki, v katerem so besede razvrščene po abecedi in pojasnjene.

- najti, poiskati besedo v **slovarju**
- Če naletiš na besedo, ki je ne razumeš, jo podčrtaj. Nato razišči njen pomen – vprašaj koga ali poglej v **slovar**.
- Besede v **slovarju** imenujemo gesla.
- Poglej, kako sta ti dve besedi napisani v **slovarju**.
- V angleško-slovenskem **slovarju** poiščemo besedo »odd«.

slovenščina samostalnik

1. Slovenščina je slovenski jezik.

- pouk **slovenščine**
- Uradni jezik v Sloveniji je **slovenščina**.
- Ne razumem. Ni napisano v **slovenščini**.
- **Slovenščina** je njegov materni jezik, uči pa se tudi madžarščino.

2. Slovenščina je šolski predmet, pri katerem učenci spoznavamo slovenski jezik in književnost.

- učbenik za **slovenščino**
- Njegov najljubši predmet je matematika, rad pa ima tudi **slovenščino**, čeprav ima pri pisanju nekaj težav.
- Pri **slovenščini** smo pisali spis.

STALNE ZVEZE

knjižna slovenščina

PRI SLOVENŠČINI **Knjižna slovenščina** je oblika slovenščine, ki jo razumejo vsi govorniki, ki se je učimo v šoli in ki jo govorimo, beremo ali pišemo v javnih položajih.

- Ali moramo neuradna besedila, kot so prošnja, zahvala in opravičilo, pisati v **knjižni slovenščini**?
- Poslušaj zgodbo iz Gomilice v Prekmurju in povej njeno vsebino v **knjižni slovenščini**.

slovnica samostalnik

1. PRI SLOVENŠČINI **Slovnica** je opis elementov določenega jezika, povezanih v sistem, in jezikovnih pravil, ki iz tega sistema izhajajo.

- učiti se **slovnico**
- slovenska **slovnica**

- Dobro je znati **slovnico** svojega jezika. Potem ga tudi lažje primerjaš z drugimi jeziki in lažje se učiš tujih jezikov.

2. PRI SLOVENŠČINI **Slovnica** je knjiga s takim opisom.

- pogledati v **slovnico**
- poiskati kaj v **slovnici**
- Adam Bohorič je izdal prvo slovensko **slovnico** Zimske urice, Jurij Dalmatin pa je prevedel Biblijo.

slutiti glagol

1. Slutiti pomeni imeti nejasen občutek, da obstaja ali se bo zgodilo kaj neprijetnega.

- **Slutim**, da se mi bo zgodilo kaj hudega.
- Kar **slutili so**, da nekaj ni prav.
- 2. Slutiti** pomeni pričakovati ali predvidevati kaj.
- **Slutili smo**, da bo kmalu zapadel sneg.
- Starša sta ji odgovarjala in **nista slutila**, zakaj to sprašuje.
- 3. Slutiti** pomeni ugibati ali ne zares vedeti.
- Samo **slutil je**, kaj jo muči.

slutnja samostalnik

Slutnja je nejasen občutek, da obstaja ali se bo zgodilo kaj neprijetnega.

- Izraz na njegovem obrazu je potrdil moje črne **slutnje**.
- Spreletela me je **slutnja**, da se je zgodilo nekaj strašnega.

služba samostalnik

1. Služba je delo, ki ga oseba opravlja zato, da prejema denar, ali prostor, kjer opravlja tako delo.

- dobiti, izgubiti **službo**
- hoditi v **službo**
- Odrasli se vozijo v **službo**, otroci v šolo.
- Mnogi Slovenci so se v preteklosti izselili in si v drugih državah poiskali **službo**.
- Dan, ki ga otroci preživimo v šoli, odrasli pa v **službi**, imenujemo delovni dan.
- 2. Služba** je dejavnost, ki se ukvarja z določenim delom.
- svetovalna **služba** na šoli
- zdravstvena **služba**
- Člani planinskega krožka so na obisk povabili zdravnico, ki je članica gorske reševalne **službe**.
- V nesrečah nam pomagajo različne **službe**.
- Javne **službe** skrbijo, da imamo pitno vodo, elektriko, da nam redno odvažajo smeti.

služiti glagol

1. Služiti pomeni dobivati plačilo za opravljeno delo.

- Ana si s poklicem računalničarke **služi** denar za življenje.
  - Kmetje **so** pozimi **služili** denar z izdelavo suhe robe, domačega platna, čipk ali lončevine.
- 2. Služiti** pomeni biti v službi ali opravljati službo.
- Deset let **je služil** kot učitelj.
- 3. Služiti** je nekdanj pomenilo opravljati določena dela za gospodarja.
- Sedem let **si** mi zvesto **služil**.
  - Bila je šivilja in **je služila** grajski gospe.
- 4. Služiti** pomeni, da je kaj uporabno in koristno.
- Tale metla mi dobro **služi**.
- 5. Služiti** pomeni imeti določen namen.
- V razredu določite prostor, ki **bo služil** kot pogovorni kotiček.
  - Kartonasta škatla lahko **služi** za boben.

FRAZEMI

služiti kruh ali **služiti vsakdanji kruh**

Če kdo **služi kruh**, pomeni, da z delom pridobiva denar za osnovne dobrine.

- Kdaj boš začel sam **služiti kruh**?

smeh samostalnik

Smeh je izražanje veselja z raztegnjenimi ustnicami in glasovi.

- planiti, prasniti v **smeh**
- glasen **smeh**
- otroški **smeh**
- Komika v vsakem novem zapletu iz publike izvabljata salve **smeha**.
- Od **smeha** ga je kar zvijalo.

FRAZEMI

planiti v smeh

Če kdo **plane v smeh**, pomeni, da se nenadoma glasno zasmije.

- Ko sem povedal šalo, **so** vsi **planili** v smeh.

umreti od smeha

Če kdo **umre od smeha**, pomeni, da se zelo smeji.

- Skoraj **sem umrla od smeha**!

smer samostalnik

Smer je to, kar določa gibanje ali lego glede na namišljeno črto.

- **smer** hoje, vožnje
- **smeri** neba
- **smer** vetra
- navpična, vodoravna **smer**

- V katero **smer** plavajo račke?
- Pozdravili smo se in odhiteli vsak v svojo **smer**.
- Preberi števila v **smeri** zelene puščice.
- Zvočni valovi se skozi zrak širijo v vse **smeri**, od izvora zvoka do sprejemnika.

smešen pridevnik

1. Smešen je tak, ki vzbuja smeh.

- **smešna** knjiga, zgodba
  - **smešna** situacija
  - Šala je bila zelo **smešna**.
- 2. ČUSTVENO OBARVANO Smešen** je nenavaden in hkrati navadno nekoliko zabaven.
- Sošolka ima precej **smešne** navade.

smet samostalnik

1. Smet je zelo majhen delec snovi, ki je kje, kjer ni zaželeno.

- V oko mi je padla **smet**.
- 2. Smeti** so odpadne snovi, predmeti ali posoda za shranjevanje teh snovi, predmetov.
- metati, vreči v **smeti**
  - odvoz **smeti**
  - zabojnik za **smeti**
  - Kje stoji koš za **smeti**?
  - Odnese **smeti**, prosim.
  - Vsebino porabimo, prazna embalaža pa gre v **smeti**.

smrt samostalnik

Smrt je prenehanje življenja.

- vzrok za **smrt**
- Času od rojstva do **smrti** pravimo življenje.
- Vsa živa bitja umrejo in se po **smrti** razgradijo.
- Ko srce preneha delovati, nastopi **smrt**.

sneg samostalnik

1. Sneg so padavine v obliki snežink.

- **Sneg** pada.
  - Presenetil nas je prvi **sneg**.
- 2. Sneg** so padavine v obliki snežink kot bela snov, ki spominja na odejo, na podlagi.
- **sneg** kopni, skopni, se stali, tali
  - gaziti po **snegu**
  - visok **sneg**
  - Otroci so se igrali na **snegu**. Iz **snega** so delali kepe.
  - Zapadlo je veliko **snega**.
- 3. Sneg** je stopen beljak.
- V testo za torto smo vmešali **sneg**, ki smo ga stekli iz beljakov.

snežen pridevnik

Snežni je ta, ki je v zvezi s snegom.

- **snežni** metež, vihar
- **snežni** plaz
- **snežna** odeja
- Močan veter povzroča **snežne** zamete.
- Narisali smo **snežno** pokrajino.
- Izkopali smo **snežne** rove.

STALNE ZVEZE

snežna sova

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Snežna sova** je sova bele barve, ki živi v arktičnih območjih Evrope, Azije in Amerike.

- **Snežne sove** imajo močne peruti, s katerimi letijo tudi v zelo vetrovnem vremenu.

socialen pridevnik

1. Socialni je ta, ki je v zvezi z družbo ali s položajem, mestom v družbi.

- Ker se ljudje razlikujemo po različnih lastnostih, obstajajo v družbi kulturne in **socialne** razlike.
- Ko ljudi prizadenejo nesreče, kot so potresi, poplave, požari, vojne ali **socialne** stiske, jim uspešno pomagajo tudi prostovoljci.
- Tvoja druženja s sošolci in prijatelji dokazujejo, da imamo ljudje tudi **socialne** potrebe.

2. Socialni je ta, ki je v zvezi z dejavnostjo, ki skrbi za pomoč brezposelnim, družinam z majhnimi dohodki, ostarelim in drugim pomoči potrebnim ljudem.

- Država revnim pomaga z denarno **socialno** pomočjo.

STALNE ZVEZE

socialna delavka

Socialna delavka je ženska, ki se ukvarja s socialnim delom, dejavnostjo, ki skrbi za pomoč brezposelnim, družinam z majhnimi dohodki, ostarelim in drugim pomoči potrebnim ljudem.

- V Kriznem centru za mlade se je pogovarjal s **socialno delavko**.

socialna služba

Socialna služba je ustanova, ki skrbi za pomoč brezposelnim, družinam z majhnimi dohodki, ostarelim in drugim pomoči potrebnim ljudem.

- **Socialne službe** iščejo možnosti cenejšega letovanja za ogrožene otroke.

socialni delavec

Socialni delavec je oseba, ki se ukvarja s socialnim delom, dejavnostjo, ki skrbi za pomoč brezposelnim, družinam z majhnimi dohodki, ostarelim in drugim pomoči potrebnim ljudem.

- **Socialni delavci** se pogovarjajo z otroki in starši. Skupaj poiščejo pravo rešitev.

socialno delo

Socialno delo je dejavnost, ki skrbi za pomoč brezposelnim, družinam z majhnimi dohodki, ostarelim in drugim pomoči potrebnim ljudem.

- **Socialno delo** nima nobene tolerance do nobene oblike nasilja.

sod samostalnik

Sod je velika valjasta trebušasta posoda z dnem na obeh koncih.

- **sod** za sok, vino
- lesen **sod**
- Z vodo iz **soda**, ki drži 360 l in je do polovice poln, je soseda zalivala vrt.
- V oba **soda** lahko shranijo 4228 litrov soka.

sodelovanje samostalnik

Sodelovanje je dejavnost, udeležba pri delu ali dogodku, ki povezuje več posameznikov skupnosti.

- **sodelovanje** in strpnost
- V **sodelovanju** z drugimi prebivalci se lahko dogovarjamo o ureditvi kraja in si med seboj pomagamo.
- Človek lahko le s **sodelovanjem** v družbi in v odnosih z drugimi ljudmi razvije svoje sposobnosti, na primer govor, ter zadovolji svoje potrebe in želje.
- **Sodelovanje** s sosednjimi državami in nato še širše je nujno.

sodelovati glagol

Sodelovati pomeni biti udeležen pri dejavnosti, delu ali dogodku, ki povezuje več posameznikov skupnosti.

- **sodelovati** pri pouku
- **sodelovati** v skupnosti
- **Sodelujemo** v zbiralnih in čistilnih akcijah.
- Na spomladanskem teku **sodeluje** 68 tekačev.
- V pevskem zboru **je sodelovalo** 46 učencev.
- Nos **sodeluje** pri zaznavanju okusa.

soditi glagol

1. Soditi pomeni odločati v sporih med strankami ali v kazenskih zadevah na sodišču.

- Sodnik mora **soditi** pravično.

2. Soditi pomeni nadzorovati igro ali tekmovanje in po potrebi kaznovati kršilce pravil.

- **soditi** na nogometni tekmi
- Olimpijsko prisego izrečeta pred začetkom tekmovanj predstavnik športnikov in predstavnik sodnikov. V imenu vseh nastopajočih obljubita, da se bodo borili pošteno in spoštovali pravila, sodniki pa **sodili** pravično.

3. Soditi pomeni izražati mnenje o kom, navadno brez prave utemeljitve in poznavanja njegovega stanja.

- Včasih se nam zdi, da so nekateri ljudje preveč drugačni od nas in jih ne razumemo ali sprejemamo. O njih **sodimo**, še preden jih spoznamo.

4. Soditi kam pomeni biti del kake celote, področja ali tematike.

- Učenci prepoznajo in poimenujejo tekočine.

Opazuj in povej, kaj ne **sodi** zraven.

- Kateri meseci **sodijo** v posamezen letni čas?

sodoben pridevnik

1. Sodoben je tak, ki je v skladu s tehniko določenega časa, ko jo primerjamo s predhodno.

- **sodoben** zemljevid
- **sodobna** naprava
- **sodobno** poljedelstvo
- **Sodobno** kolo je lahko, ker je okvir izdelan iz lahkih kovin.
- S pomočjo teleskopa in drugih **sodobnih** naprav opazujemo vesolje.

2. Sodobni je ta, ki je v zvezi z današnjim časom, ko ga primerjamo s predhodnim.

- **sodobni** čas
- **sodobni** jezik
- **sodobni** pesnik, pisatelj
- **sodobna** glasba
- **Sodobni** človek pogosto s svojimi posegi uničuje okolje, onesnažuje pitne vode, omejuje prostor živali ter uničuje rastlinske in živalske vrste.

sodobnost samostalnik

PRI DRUŽBI **Sodobnost** ali **moderna doba** je najkrajše obdobje človeške zgodovine, v katerem trenutno živimo.

- Zgodovinska obdobja delimo na prazgodovino, stari, srednji in novi vek ter na **sodobnost**.
- **Sodobnost** ali moderna doba je obdobje, ki še vedno traja.
- **Sodobnost** je obdobje številnih izumov, iznajdb in napredka na mnogih področjih človeškega življenja, pa tudi obdobje najhujše vojne v zgodovini človeštva, druge svetovne vojne.

soglasnik samostalnik

PRI SLOVENŠČINI **Soglasnik** je glas, ki ima več šuma kot tona, se izgovarja z zoženimi ali zaprtimi deli govoril in ob samoglasniku navadno ne tvori zloga.

- Besede so sestavljene iz samoglasnikov in **soglasnikov**.
- V slovenskem knjižnem jeziku je osem samoglasnikov, in sicer a, ozki e, široki e, i, ozki o, široki o, u in polglasnik. Vsi drugi glasovi so **soglasniki**.

sogovorec samostalnik

Sogovorec je oseba, s katero se pogovarjamo.

- Vljudno je **sogovorca** gledati v oči.
- Če se **sogovorca** ne poznata, se na začetku pogovora pozdravita ter predstavita z imenom in priimkom.

sok samostalnik

1. Sok je tekočina v sadežu ali pijača iz te tekočine.

- deciliter, liter **soka**
  - jabolčni, jagodni, pomarančni **sok**
  - sadni **sok**
  - Iztisnil sem **sok** polovice limone.
  - Ko sva se vrnila s sprehoda, sem soseda povabil na **sok**.
  - V gostilni smo pili **sok**.
- 2. Sok** je tekočina v rastlinah, ki omogoča rast in razvoj.
- Člani nekaterih plemen, ki živijo v džungli, si v kožo vtrejo rastlinske **sokove**, ki jih ščitijo pred mrčesom.

STALNE ZVEZE

prebavni sokovi

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Prebavni sokovi** so izločki prebavnih žlez, ki razkrajajo hrano pri prebavljanju.

- Iz ust potuje hrana po požiralniku v želodec, kjer se zmeša s **prebavnimi sokovi** in se naprej razgrajuje. Prebavljena hrana svojo pot nadaljuje v tanko črevo, kjer hranilne snovi preidejo v kri.

solist samostalnik

PRI GLASBENI UMETNOSTI **Solist** je oseba, ki poje ali igra na glasbilo sam, ne skupaj z drugimi.

- **Solist** naj poje osnovno melodijo. Zbor naj bo njegov odmev.
- Koncert je skladba za **solista** in orkester.

solistka samostalnik

PRI GLASBENI UMETNOSTI **Solistka** je ženska, ki poje ali igra na glasbilo sama, ne skupaj z drugimi.

- **Solistka** je pela ob spremljavi pevskega zbora.

solza samostalnik

1. Solza je kapljica slane, prozorne tekočine, ki se izloča v očesni votlini za zaščito očesa pred tujki ali ob čustveni vznemirjenosti.

- obrisati si **solze**
- biti ganjen do **solz**
- nasmejati se do **solz**
- Kadar vam v oko pade tujek, se oko zasolzi, da **solze** odplaknejo tujek.
- Po licih so mu tekle **solze**.
- **Solze** so ji silile v oči.

2. Solze so jok.

- **solze** ganjenosti, jeze, sreče
- **solze** in smeh
- Le s težavo je premagoval **solze**.

FRAZEMI

čist kot solza

Čist kot solza je tak, ki je zelo čist.

- Po kopanju je bila **čista kot solza**.

mačje solze

Mačje solze so majhna, nepomembna stvar.

- Šahovska partija traja pet ur. Toliko časa sedeti za šahovnico niso **mačje solze**.

požirati solze

Če kdo **požira solze**, pomeni, da premaguje jok.

- **Požiral je solze**, da bi jih ne opazili.

prelivati solze ali **pretakati solze**

Če kdo **preliva solze**, pomeni, da joče.

- Celo uro **je prelival solze**.
- Sedela je na stolu in **pretakala solze**.

solze se posušijo *komu*

Če **se solze posušijo** komu, pomeni, da preneha jokati.

- Mama ga je vprašala, ali **so se mu solze že posušile**.

sonce samostalnik

1. Sonce je nebesno telo, okoli katerega krožijo Zemlja in drugi planeti našega osončja.

- položaj **Sonca**
- svetlo **Sonce**
- Zemlja kroži okrog **Sonca**.
- **Sonce** vzide in zaide.

- Na tej strani zemlje je dan, saj jo osvetljuje **Sonce**, na tej strani zemlje pa je noč, saj je **Sonce** ne osvetljuje.

• **Sonce** je središče Sončevega sistema.

2. Sonce so žarki, ki prihajajo od tega nebesnega telesa.

- greti se na **soncu**
- energija **sonca**
- močno, toplo, vroče, žgoče **sonce**
- **Sonce** sije.
- **Sonce** segreva vodo in kopno.
- Bivališča varujejo ljudi pred **soncem** in dežjem, mrazom in vročino.

FRAZEMI

pod soncem

Pod soncem rečemo, ko želimo poudariti to, kar trdimo.

- Ni je nevarnejše kače **pod soncem**, kot je kobra.

sončen pridevnik

1. Sončni je ta, ki je v zvezi s soncem.

- **sončni** vzhod, zahod
- **sončni** žarek
- **sončna** energija
- Cvetove črnega bezga nabiramo junija ob **sončnem** vremenu.

• Luna ne sveti sama od sebe. Vidimo jo zato, ker se od nje odbija **sončna** svetloba.

• V gričevnatem svetu so ljudje na **sončnih** legah nasadili trte in se ukvarjajo z vinogradništvom.

2. ČUSTVENO OBARVANO **Sončen** je tak, ki je zelo prijeten.

- **sončen** nasmeš
- Njegovo otroštvo je bilo **sončno**.

STALNE ZVEZE

sončna očala

Sončna očala so očala s temnejšimi stekli, ki varujejo oči pred sončno svetlobo.

- Na plaži sem nosila **sončna očala**.

sončna ura

Sončna ura je priprava, ki kaže čas s senco palice, ki je postavljena pravokotno na številčnico.

- S **sončno uro** lahko določimo čas dneva tako, da določimo smer sence, ki jo na ploskev **sončne ure** ob določenem času meče palica.

FRAZEMI

zdrobiti koga v sončni prah ali **zmleti koga v sončni prah**

Če kdo **zdrobi v sončni prah** koga, pomeni, da ga uniči ali povsem onemogoči.

• »**Zdrobila te bom v sončni prah**,« je zagrozila čarovnica.

sopomenka samostalnik

PRI SLOVENŠČINI **Sopomenka** je beseda, ki ima enak ali skoraj enak pomen kot kaka druga beseda.

- Kozmonavt je **sopomenka** za astronauta.
- Poišči **sopomenko** besede pušeljč.

soroden pridevnik

1. Soroden je tak, ki ima s čim skupen ali bližnji izvor.

• Šimpanz, gorila ali orangutan so človeku **sorodne** opice.

• Besede ene besedne družine, na primer kopališče, kopalke, kopalec, kopalnica, imajo **soroden** pomen.

2. Soroden je tak, ki ima enake ali zelo podobne značilnosti kot kaj drugega.

• **Sorodne** barve dobimo, če mešamo dve barvi med seboj.

sorodnica samostalnik

1. Sorodnica je ženska, ki je s kom v družinskem razmerju.

• bližnja, daljna **sorodnica**

• Poslušali smo nasvet starejše **sorodnice**.

2. Sorodnica je živo bitje, ki ima z drugim bitjem skupnega prednika.

• Divja mačka je **sorodnica** domače mačke.

sorodnik samostalnik

1. Sorodnik je oseba, ki je s kom v družinskem razmerju.

• **sorodniki** in prijatelji

• Razišči, kaj so po poklicu tvoji starši in drugi

sorodniki.

• Ljudje so živeli v večjih skupnostih, ki so poleg staršev in otrok vključevale tudi stare starše in bližnje **sorodnike**.

• Najožji **sorodniki** so si pogosto podobni.

2. Sorodnik je živo bitje, ki ima z drugim bitjem skupnega prednika.

• Morski zvezdi je najbližji **sorodnik** morski ježek.

• Človeška ribica je močeradov **sorodnik**.

sosed samostalnik

1. Sosed je oseba, ki živi blizu koga.

• Moj **sosed** je poklicni gasilec.

• **Sosedje** imajo nov avtomobil.

• Starejše ljudi, ki niso sorodniki, ampak npr. znanci in **sosedje**, ogovarjamo z gospa in gospod.

2. Sosed je oseba, ki sedi ali stoji najbližje koga.

• Daj palico desnemu **sosеду**.

soseda samostalnik

1. Soseda je ženska, ki živi blizu koga.

• **Soseda** je zalivala vrt.

• Kako ogovorimo babico in kako starejšo **sosedo**?

2. Soseda je ženska ali deklica, ki sedi ali stoji najbližje koga.

• Učiteljica je vprašala mojo **sosedo** na desni.

3. Soseda je sosednja država.

• V skupini turistov iz države, ki je naša zahodna **soseda**, je bilo devet odraslih oseb in pet osnovnošolcev.

sosednji pridevnik

1. Sosednji je ta, ki je najbližje česa.

• **sosednje** stopnišče

• S prijateljem sva se igrala z otroki iz **sosednjih** hiš.

• **Sosednji** stranici sta med seboj pravokotni.

2. Sosednji je ta, ki ima s kako državo skupno mejo.

• **sosednja** dežela

• **sosednja** Hrvaška

• Na zemljevidu Slovenije poišči glavno mesto in meje s **sosednjimi** državami.

sošolec samostalnik

Sošolec je oseba, ki s kom hodi v isti razred.

• V osnovni šoli smo se s **sošolci** najraje igrali nogomet.

sošolka samostalnik

Sošolka je deklica, ki s kom hodi v isti razred.

• Opiši se in svoj opis primerjaj z opisom sošolca ali sošolke.

sovraštvo samostalnik

Sovraštvo je močno čustvo odpora do koga, ki ga navadno spremlja želja, da bi mu škodovali.

• netiti **sovraštvo**

• Predsodek se pojavi zaradi nepoznavanja navad ljudi ali skupin, lahko pa tudi zaradi načrtnega spodbujanja **sovraštva**.

• Napačno mnenje o določeni skupnosti in njenih pripadnikih nas lahko po eni strani vodi v **sovraštvo** do njih, po drugi strani pa v pretirano navdušenje nad njimi.

sovražiti glagol

1. Sovražiti pomeni čutiti velik odpor do koga, ki ga navadno spremlja želja, da bi mu škodovali.

- **sovražiti** iz vsega srca
- Čarovnica **je sovražila** otroke.

2. Sovražiti pomeni imeti močan negativen odnos, odpor do česa.

- **sovražiti** spremembe
- **Sovražim** budilko!
- Nasilje **je sovražil**.

sovrstnik samostalnik

Sovrstnik ali **vrstnik** je oseba, ki je približno iste starosti kot druga oseba.

- V hitrem in spretnem računanju na pamet se lahko pomeriš s **sovrstniki**.

sožitje samostalnik

1. Sožitje je dober in skladen medsebojni odnos, v katerem ni nihče oškodovan.

- **sožitje** med narodi
- **sožitje** z naravo
- Člani družine skrbijo za **sožitje**.

2. PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Sožitje** je odnos med živima bitjema, pri katerem imata obe korist.

- Nekatere glive uspevajo v **sožitju** z algami.
- Primer **sožitja** so lišaji.
- Poznamo **sožitje**, plenilstvo in zajedavstvo.

splesti glagol

1. Splesti pomeni izdelati tekstilni izdelek s pletilkami ali pletilnim strojem.

- Babica **je** svojim vnukom **spletla** kape.
- Iz volne **spletemo** šal.

2. Splesti pomeni izdelati kaj s postavljanjem vsaj dveh podolgovatih upogljivih stvari drugo čez drugo.

- Vsak dan **splete** tri košare.
- Štokrlje si **spletejo** gnezda na dimnikih.

splet samostalnik

1. Splet je to, kar je spleteno.

- Iz predala je vzel **splet** vrvi.
- 2. Splet** je skupek ali celota med sabo povezanih stvari.
- Po čudnem **spletu** okoliščin sta prijatelja pristala v isti sobi.

3. PRI RAČUNALNIŠTVU **Splet** ali **internet** je celota besednih, slikovnih vsebin in komunikacijskih možnosti, ki so uporabnikom na voljo na računalniškem omrežju.

- objaviti na **spletu**

- pomagati si s **spletom**
- Na **spletu** poišči svetovno znane operne pevce.

STALNE ZVEZE

prehranjevalni splet

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Prehranjevalni splet** so medsebojno prepletene prehranjevalne verige istega življenjskega okolja.

- Oglej si sliko **prehranjevalnega spleta** in izpiši dve prehranjevalni verigi.

spleten pridevnik

Spletni je ta, ki je v zvezi s spletom, celoto besednih, slikovnih vsebin in komunikacijskih možnosti, ki so uporabnikom na voljo na računalniškem omrežju.

- **spletni** portal
- **spletni** vir
- Podatke o mestni lastovki poišči v knjigah ali na **spletnih** straneh.
- Za iskanje podatkov po spletu potrebujemo računalnik, ki je povezan s spletom. Do podatkov pridemo s programi – tj. s **spletnimi** iskalniki.
- Na katerem **spletnem** naslovu najdeš podatke o kulturnih prireditvah?
- Za plačevanje položnic lahko uporabljamo tudi **spletno** bančništvo. Tako lahko plačujemo od doma prek spleta.

spolzek pridevnik

Spolzek je tak, ki zelo drsi.

- Mostič je bil vlažen, trhel in majav, prevlečen s tankim **spolzkim** mahom.
- Jaku je na **spolzkem** kamnu spodrsnilo in štrbunknil je v vodo.
- Kadar kaj poliješ po tleh, vedno pobriši, ker so mokra tla **spolzka** in zato zelo nevarna.

spolzko prislov

Spolzko pomeni takó, da zelo drsi.

- Skala je bila **spolzko** gladka.

spomin samostalnik

1. Spomin je sposobnost človeka, da lahko predstave, misli ali podatke ohranja in obnavlja v zavesti.

- Imam dober **spomin**.
- Z igrami urimo **spomin**, postajamo spretnejši in se učimo hitreje razmišljati.
- 2. Spomin** je predstava, misel ali podatek o preteklosti, ki ga kdo ohrani v zavesti.
- **spomin** na šolske dni
- dan **spomina** na mrtve

- Praznik je dan, posvečen pomembnemu dogodku ali **spominu** nanj.
- V preteklosti so zemljevide risali ročno na osnovi opazovanja ali po **spominu**.

STALNE ZVEZE

v spomin

V spomin ali **za spomin** pomeni z namenom spominjanja koga ali česa.

- Slovenski kulturni praznik je državni praznik, ki ga praznujemo **v spomin** na pesnika Franceta Prešerna.

za spomin

Za spomin ali **v spomin** pomeni z namenom spominjanja koga ali česa.

- Konjska oprema je bila lično izdelana, opremljena z različnimi okraski in zvončki, imenovanimi kraguljčki, ki pa so ponekod le še **za spomin** na stare čase.

FRAZEMI

ostati komu v lepem spominu

Če kaj komu **ostane v lepem spominu**, pomeni, da se tega rad spominja.

- Ta dogodek mi **bo ostal v lepem spominu**.

uiti iz spomina komu ali **uiti iz glave komu**

Če kaj **uide** komu **iz spomina**, pomeni, da se tega ne more spomniti.

- Ne vem, kaj sva se dogovorila, oprosti. To mi **je** čisto **ušlo iz spomina**.

sporazumevanje samostalnik

Sporazumevanje je izmenjavanje ali posredovanje misli in informacij.

- besedno, nebesedno **sporazumevanje**
- Pri ustnem **sporazumevanju** gre za govorjenje in poslušanje, pri pisnem **sporazumevanju** pa za pisanje in branje.
- Prijetno vzdušje v razredu dosežemo s **sporazumevanjem**, strpnostjo in sodelovanjem celotnega razreda.

sporazumevati se glagol

Sporazumevati se pomeni izmenjavati ali posredovati misli in informacije.

- **sporazumevati se** besedno, nebesedno
- Ali veš, kako **se sporazumevajo** gluhi ljudje?
- Nekateri živali, na primer netopirji, slišijo in proizvajajo zelo visoke zvoke, s katerimi **se sporazumevajo** med seboj.
- **Sporazumevamo se** ustno ali pisno.

spored samostalnik

1. Spored je to, kar določa čas izvedbe, predvajanja nastopov ali oddaj.

- otroški **spored**
  - V stavbi Opere so na **sporedu** glasbene, baletne in gledališke predstave.
  - Na **sporedu** je kar precej dobrih filmov.
- 2. Spored** je besedilo s seznamom o času izvedbe, predvajanja nastopov ali oddaj.
- V televizijskem **sporedu** je prebral, da risanka traja 17 minut.
  - V dnevnem časopisju ali na spletnih straneh najdeš koncertni **spored** pevskega zbora.
  - Pred poslušanjem dobijo obiskovalci **spored**, na katerem je seznam skladb, ki jih bodo glasbeniki izvajali.

sporočanje samostalnik

Sporočanje je posredovanje česa, navadno informacije ali misli naslovniku.

- Ljudska domišljija je v dolgih stoletjih ustnega **sporočanja** spreminjala prvotno zgodbo.

sporočati glagol

Sporočati pomeni posredovati naslovniku kaj, navadno informacije ali misli.

- Kaj **sporočajo** piktogrami in napisi na sliki?
- Z veseljem ti **sporočam**, da sem uspešno opravila kolesarski izpit.
- Kaj ti **sporoča** to besedilo?
- Kaj **sporočata** fanta na fotografijah?

sporočevalec samostalnik

PRI SLOVENŠČINI **Sporočevalec** je oseba, ki kaj sporoča.

- Kdo je **sporočevalec** prebranega besedila?
- Reklama je besedilo, s katerim želi **sporočevalec** vplivati na naslovnika, da bi kupil njegov izdelek.

sporočilo samostalnik

1. Sporočilo je to, kar naslovniku posredujemo, navadno informacije ali misli.

- poslati **sporočilo**
- elektronsko **sporočilo**
- oglasno, reklamno **sporočilo**
- Bratranec mi je napisal **sporočilo** in me prosil, naj skrbim za njegovega hrčka, dokler je on pri babici.
- Sprejeta **sporočila** iz okolja čutila pošiljajo možganom po živčevju.
- Dogovorila sta se, da si bosta ljubezenska **sporočila** pošiljala tako, da jih drugi ne bodo razumeli.

2. Sporočilo je to, kar sporoča, izraža kako umetniško delo.

- **sporočilo** pravlјice
- Danes nekoliko drugače razumem **sporočilo**, ki sem ga našla v tej pesmi.

sposoben pridevnik

1. Sposoben je tak, ki ima lastnosti, potrebne za opravljanje in izvajanje česa ali uspešno soočanje z izzivi sploh.

- **sposoben** za delo
- **sposoben** za glasbo, šport
- Ko proti nasilju nastopimo odločno, pokažemo, da smo ga **sposobni** krotiti in pretrgati krog nasilja.
- Zrel odrasel človek je **sposoben** zaživeti samostojno življenje.
- Vsak od nas je za nekaj **sposoben** in v nečem uspešen.

2. Sposoben je tak, ki si lahko hitro in učinkovito pridobi znanje ali spretnost za dobro opravljanje česa.

- Je zelo **sposoben** učenec.
- 3. Sposoben** je tak, ki nima pomislekov pred slabimi ali nesprejemljivimi dejanji.
- Ta človek je vsega **sposoben**.

sposobnost samostalnik

Sposobnost je to, kar komu omogoča, da lahko opravlja in izvaja kako dejavnost.

- telesna **sposobnost**
- **sposobnost** in spretnost
- **sposobnost** in znanje
- Vse živali, ki živijo v težkih razmerah, imajo veliko **sposobnost** premikanja.
- Večino **sposobnosti** lahko izboljšamo, na primer z redno vadbo ali z leti, ko si pridobivamo novo znanje in izkušnje.

spoštovanje samostalnik

1. Spoštovanje je zelo pozitiven odnos do koga ali česa zaradi njegove veljave ali vrednosti.

- **Spoštovanje** do države ob poslušanju himne izkažemo tako, da vstanemo in smo tiho.
- **Spoštovanje** do drugih izražamo tako, da sprejemamo njihovo drugačnost.
- Ne glede na to, kakšno samopodobo ima posameznik in kako uspešen je v življenju, je vsak vreden **spoštovanja**.
- 2. Spoštovanje** je upoštevanje česa.
- Med primerno obnašanje sodi tudi **spoštovanje** pravil lepega vedenja ter **spoštovanje** šolskih in razrednih pravil.

- Dolžnost države je, da zagotovi učinkovito uveljavljanje in **spoštovanje** človekovih pravic tako, da lahko vsi ljudje brez razlikovanja te pravice tudi uresničijo.

spoštovati glagol

1. Spoštovati pomeni imeti do koga ali česa zelo pozitiven odnos zaradi njegove veljave ali vrednosti.

- Ljudje moramo biti na svojo dediščino ponosni, jo **spoštovati** in ohranjati za naše naslednike.
- Dobro medsebojne odnose lahko ustvarjamo samo, če **spoštujemo** potrebe, želje, pravice in dolžnosti vsakega posameznika.
- Najprej imamo dolžnost in odgovornost do sebe: da razvijamo različne sposobnosti, da se **spoštujemo** in cenimo.
- Vzgojimo otroke, da **bodo** žabe **spoštovali** in jih znali varovati!

2. Spoštovati pomeni upoštevati kaj.

- Naša dolžnost je, da redno hodimo v šolo, delamo domače naloge in **spoštujemo** šolska pravila.
- **Spoštovati** moramo pravice drugih učencev in delavcev šole.

sprejeti glagol

1. Sprejeti pomeni vzeti, kar kdo daje ali ponuja.

- **sprejeti** delo
- **sprejeti** novico
- **sprejeti** pomoč pri delu
- **Sprejela je** njegovo darilo.
- Vsak član skupine je odgovoren za nalogo, ki jo **sprejme**.

- **Sprejel je** prijazno povabilo.

2. Sprejeti pomeni narediti, da kaj postane veljavno.

- Organizacija združenih narodov (OZN) **je** leta 1948 **sprejela** Splošno deklaracijo o človekovih pravicah.
- Otrokove pravice izhajajo iz posebne listine, ki se imenuje Konvencija o otrokovih pravicah. Za uresničitev njenih določil so odgovorne države, ki morajo **sprejeti** ustrezne pravne predpise (ustavo in zakone), ki zagotavljajo spoštovanje pravic otrok.
- 3. Sprejeti** pomeni vzeti koga k sebi ali v oskrbo ali vzeti koga za svojega.
- **Sprejmita** me k sebi!
- Vzgojiteljica zjutraj **sprejme** otroke, potem skupaj pojedjo zajtrk.
- Posvojitev pomeni, da zakonca ali partnerja za svojega **sprejmeta** otroka, ki ni bil rojen v njuni zvezi.

4. Sprejeti pomeni pokazati pozitiven odnos s soglasjem, razumevanjem ali upoštevanjem koga ali česa.

- **sprejeti** kako dejstvo
- **sprejeti** odgovornost
- **sprejeti** novo vero
- **Sprejem** tvoje opravičilo.
- Spoštovanje pokažemo tudi tako, da **sprejmemo** mnenje drugih.

- **Sprejmimo** dejstvo, da smo različni.
- Pomembno je, da se **sprejmemo** takšne, kot smo, in da smo zadovoljni s sabo.

5. Sprejeti pomeni omogočiti, dopustiti vstop ali prehod kam čemu zunanjemu.

- antena **sprejme** signal
- Čutnice v mišicah, koži, očeh, jeziku in drugih delih telesa **sprejmejo** dražljaje iz okolja.
- Kocka ledu **sprejme** toploto grelne plošče.
- Gozdna tla zmorejo ob dežju vodo **sprejeti** vase, jo vpiti in nato počasi oddajati v izvire.
- Kisik z vdihanim zrakom **sprejmemo** v telo.

6. Sprejeti pomeni imeti dovolj velik prostor, prostornino za kaj.

- Stadion Camp Nou v Barceloni **sprejme** 98 797 gledalcev.
- Koliko hl in l vode **sprejmejo** vsi našti bazeni skupaj?

sprememba samostalnik

Sprememba je pojav, ko kaj postane drugačno, kot je bilo, ali ko postane kaj drugega.

- opaziti **spremembo**
- **spremembe** lastnosti snovi
- podnebne **spremembe**
- Ker človek vse bolj posega v naravno okolje in s tem zmanjšuje življenjski prostor živali, nastajajo v naravnem okolju velike **spremembe**.
- Bakterije in plesni se hranijo z živili, se nato razmnožujejo in povzročajo **spremembe** na živilih.
- Veter je obnovljivi vir energije in ne povzroča okoljskih **sprememb**.

spremeniti glagol

1. Spremeniti pomeni narediti, da kaj ni več tako, kot je bilo, ali da kaj postane kaj drugega.

- V sredo zjutraj **smo** našo učilnico **spremenili** v gledališče.
- 2. Spremeniti se** pomeni postati drugačen ali kaj drugega kot prej.
- Družini se lahko pridruži – rodi – nov član družine in oblika družine **se spremeni**.
- Cerknjsko polje **se** jeseni zapolni z vodo in **spremeni** v jezero.

- Izhlapevanje vode je pojav, ko **se** voda iz kapljevine **spremeni** v plin.

spremiti glagol

Spremiti pomeni iti ob kom kam, navadno za varnost ali družbo.

- Očka ju **je spremlil** v šolo.
- **Spremila ga je** do vrat.

spremljati glagol

1. Spremljati pomeni hoditi ob kom kam, navadno za varnost ali družbo.

- V šolo jo **spremlja** oče.
- Sosedov pes nas **je spremljal** na sprehodih.
- Ko zapustijo gnezdo, jih ptičji starši **spremljajo** pri letenju, hranijo in učijo vseh spretnosti, ki jih bodo potrebovali kot odrasle taščice.

2. Spremljati pomeni obstajati, pojavljati se ali potekati istočasno s čim drugim.

- Glasba je svet zvokov, zvenov ter šumov in nas **spremlja** na vsakem koraku našega življenja.

- Čemu novico pogosto **spremlja** fotografija?

3. Spremljati pomeni gledati ali poslušati zato, da bi kaj ugotovili.

- Lonček postavi na toplo in svetlo mesto.

Spremljaj rastlin.

- Ob deževnem vremenu **spremljaj**, koliko dežja je padlo v času, ki si ga boš izbrala.

- Razvoj otroka v materinem telesu zdravniki **spremljajo** z ultrazvokom.

4. PRI GLASBENI UMETNOSTI **Spremljati** pomeni dopolnjevati petje ali igranje koga, navadno z igranjem na glasbilo.

- **spremljati** s ploskanjem
- Pesem zapojmo in **spremljajmo** z glasbili.

spremljava samostalnik

PRI GLASBENI UMETNOSTI **Spremljava** je dopolnjevanje petja ali igranja koga, navadno z igranjem na glasbilo.

- petje ob **spremljavi** glasbil
- inštrumentalna **spremljava**
- Sestavite ritmično **spremljavo** pesmi.
- Pojejo ob **spremljavi** različnih glasbil ali orkestra.

srce samostalnik

1. Srce je votel mišičast organ v prsni votlini, ki poganja kri po žilah.

- **srce** bije, utripa
- bitje **srca**
- človeško, medvedovo **srce**

• **Srce**, želodec, jetra, ledvice, pljuča in črevesje so notranji organi, ki opravljajo različne naloge.

• S pitjem lipovega čaja ne smemo pretiravati, saj pospešuje delovanje **srca**.

• Odvodnice so žile, ki prenašajo kri od **srca** v različne dele telesa.

2. Srce je to, kar je temu organu po obliki podobno.

• lectovo **srce**

• V lubje v vrezal **srce**.

3. ČUSTVENO OBARVANO Srce je to, iz česar izhajata človekova zavest in čustva.

• **srce** boli

• **srce** trepetala od strahu

• srečno **srce**

• Veselo je moje **srce**.

• V **srce** se mu je zasmilila.

• Težko mi je pri **srcu**.

4. ČUSTVENO OBARVANO Srce je to, iz česar izhaja ljubezensko čustvovanje.

• najti pot do **srca** koga

• Osvojil je njeno **srce**.

• Ne smeš izdati mojega **srca**.

• Največ ljubezni je v človeškem in pasjem **srcu**.

5. ČUSTVENO OBARVANO Srce je značaj ali čustvovanje.

• popotnik po **srcu**

• hudobno **srce**

• Zajec ima plaho **srce**.

• Ima plemenito **srce**.

• **Srce** se mu je omeščalo.

• Jedel je, kolikor mu je **srce** poželelo.

6. ČUSTVENO OBARVANO Srce je osrednji ali najpomembnejši del česa.

• **srce** krošnje

• **Srce** dežele lahko poiščete na zemljevidu.

FRAZEMI

biti komu pri srcu

Če **je** kdo ali kaj **pri srcu** komu, pomeni, da mu je zelo všeč.

• Katera skladba ti **je** najbolj **pri srcu**?

• Sošolka mi **je** zelo **pri srcu**.

biti komu lažje pri srcu

Če **je** komu **lažje pri srcu**, pomeni, da je bolj miren, da se bolje počuti ali da si je oddahnil.

• Zdaj, ko sem ti povedal, mi **je lažje pri srcu**.

dobrega srca

Dobrega srca je tak, ki je dober in usmiljen.

• Ker je bila **dobrega srca**, se ji je zasmilila.

gnati si k srcu

Če **si** kdo kaj **žene k srcu**, pomeni, da ga to zelo prizadeva, da mu ni prijetno, ga boli, ko o tem razmišlja.

• Velikan si težkega dela očitno **ni** preveč **gnal k srcu**. Brez godrnjanja in marljivo je izpolnil vsako gospodarjevo nalogo.

imeti kamen namesto srca

Če **ima** kdo **kamen namesto srca**, pomeni, da je neusmiljen ali nesočuten.

• Razbojnik **je imel kamen namesto srca**.

iz srca ali **iz vsega srca** ali **od srca** ali **z vsem srcem**

Iz srca pomeni zelo ali močno, intenzivno.

• **Iz srca** se je nasmejajal.

• **Iz srca** ti želim vse najboljše.

• **Od srca** ga ima rada.

• To mu privoščim **z vsem srcem**.

iz dna srca ali **v dno srca** ali **iz dna duše** ali **v dno duše**

Iz dna srca pomeni zelo, močno ali globoko.

• **Iz dna srca** sem ti hvaležen.

• Peklo jo je **v dno srca**.

• **V dno duše** me je sram.

• Zasmilila se mi je **v dno srca**.

kamen se odvali od srca komu

Če **se** komu **odvali kamen od srca**, pomeni, da ga kaj neha skrbeti ali da občuti olajšanje.

• Ko je strašni hrup potihnil, **se mu je odvalil kamen od srca**.

ležati na srcu komu

Če kaj **leži na srcu** komu, pomeni, da to že dolgo želi povedati.

• Povej mi, kaj ti **leži na srcu**.

mehkega srca

Mehkega srca je tak, ki je dober, usmiljen in je hitro ganjen.

• Čeprav je bil **mehkega srca**, se je ujezil.

• Bil je **mehkega srca**. Dobro je videl, kako jim je ta večer hudo.

odpreti srce komu

Če kdo komu **odpre srce**, pomeni, da mu izpove svoja čustva in misli.

• Ko jim **je odprla srce**, ji najprej niso verjeli.

prirasti k srcu *komu*

Če kdo **priraste k srcu** komu, pomeni, da ga vzljubi.

- Fant jim **je** kmalu **prirastel k srcu**.

roko na srce

Roko na srce rečemo, ko želimo poudariti, da smo odkritosrčni.

- **Roko na srce**: to jezero je pravzaprav večji ribnik.
- **Roko na srce**, v plezanju nisem bil ravno najboljši.

s težkim srcem

S težkim srcem pomeni takó, da čutimo žalost ali skrb.

- Zahteval je nekaj strašnega. **S težkim srcem** ga je ubogal.

seči komu do srca

Če komu kaj **seže do srca**, pomeni, da ga to gane.

- Lirična melodija violine, ki **seže do srca**, lahko predstavlja sonce svetlobo in mir.

srce pade v hlače *komu*

Če komu **srce pade v hlače**, pomeni, da se zelo ustraši, da izgubi pogum.

- Naenkrat je bilo temno kot v rogu. **Srce mu je padlo v hlače**.

srce bije komu za koga

Če komu **bije srce** za koga, pomeni, da ga ima rad.

- **Srce** ji **bije** le zanj.

srce gori komu za koga

Če komu **gori srce** za koga, pomeni, da ga ima zelo rad.

- **Srce** mu **gori** zanjo.

srce zaigra komu

Če komu **zaigra srce**, pomeni, da postane zelo vesel.

- Kar **srce** mi **je zaigralo**, ko sem ga videla po dolgem času.

trdega srca

Trdega srca je tak, ki je neusmiljen.

- »Dobra gospa, saj vendar niste tako **trdega srca!**« je rekel potepuh.

z lahkim srcem

Z lahkim srcem pomeni mirno, brez slabih občutkov.

- Domov grem **z lahkim srcem** in vesela, da se bom še vrnila.

srebrn pridevnik

1. Srebrn je tak, ki je iz srebra.

- **srebrn** kovanec
- Polovica prstanov je bila zlatih, tretjina je bila **srebrnih**, ostali so bili iz platine.
- 2. Srebrn** je tak, ki je take ali podobne barve kot srebro.
- **srebrna** riba
- **srebrne** zvezde
- Stebla so zelenkaste ali sivo **srebrne** barve.
- 3. Srebrni** je ta, ki se podeli za drugo mesto na tekmovanju.
- **srebrna** kolajna, medalja
- Dragi pevci in pevke, čestitamo vam za odličen nastop na pevskem tekmovanju in prejeto **srebrno** priznanje.
- 4. ČUSTVENO OBARVANO Srebrn** je tak, ki lepo zveni.
- Ptiček je zapel s **srebrnim** glaskom.
- Zaslišal se je **srebrn** otroški smeh.

FRAZEMI

srebrna ptica ali **jeklena ptica**

Srebrna ptica je letalo.

- Potniki v **srebrni ptici** so se dvignili nad zemljo.

srebro samostalnik

Srebro je težka žlahtna kovina bele barve, iz katere izdelujemo nakit.

- uhani iz **srebra**
- Nekoč so bili kovanci iz zlitine zlata in **srebra**.
- Kovini, ki sta najboljša toplotna in električna prevodnika, sta **srebro** in baker.

STALNE ZVEZE

živo srebro

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Živo srebro** je strupena tekoča kovina srebrno bele barve.

- **Živo srebro** so včasih uporabljali v termometrih.

sreča samostalnik

1. Sreča je stanje velikega zadovoljstva, veselja in notranje izpolnjenosti.

- sijati, žareti od **sreče**
- **sreča** in zdravje
- Otroci staršem prinašajo **srečo**.
- Kar zjokal se je od **sreče**.

2. Sreča je naključje, ki vpliva na dober, zaželen izid ali potek česa.

- **sreča** doleti, spremlja koga
- imeti **srečo**
- Dimnikar prinaša **srečo**.
- Podkev je simbol **sreče**.
- Še **sreča**, da smo se pred nevihto lahko skrili pod streho.
- Vse se je izteklo po **sreči**.
- Vso **srečo** ti želim!

STALNE ZVEZE

igra na srečo

Igra na srečo je igra za denar, navadno s kartami ali kockami, katere izid je odvisen od naključja.

- Pri **igri na srečo** je zmagal in pobral dobiček.

FRAZEMI

k sreči ali **na srečo**

K sreči pomeni po ugodnem naključju.

- Tekoč si je ranil koleno, pes pa si je poškodoval rep. **K sreči** nista potrebovala zdravniške pomoči.
- **Na srečo** je očka verigo brez težav nataknil in kolesarili smo naprej.
- Ko sva želela vstopiti v avto, se vrata niso odprla.

Na srečo je bil v bližini hišnik.

imeti srečo v nesreči

Če **ima** kdo **srečo v nesreči**, pomeni, da pri nesreči, nezgodi ni tako težko prizadet, kot bi lahko bil.

- **Imel je srečo v nesreči**, saj jo je pri prometni nesreči odnesel brez hujših posledic.

poskusiti srečo

Če kdo **poskusi srečo**, pomeni, da tvega in naredi kaj z upanjem na uspeh.

- Deček se je sklenil odpeljati po morju v daljne dežele, da **bi** tam **poskusil** svojo **srečo**.

Sreča je opoteča.

Sreča je opoteča pomeni, da je sreča negotova ali nezanesljiva.

- **Sreča je opoteča** in to še posebej velja za šport.

sreča se nasmehne komu

Če **se** komu **nasmehne sreča**, pomeni, da doživi uspeh, navadno nepričakovano in ne po svoji zaslugi.

- Ko sva hotela že odnehati, pa **se** nama **je nasmehnila sreča**.

Vsak je svoje sreče kovač.

Vsak je svoje sreče kovač pomeni, da je za svojo srečo odgovoren najprej vsak sam.

- Zavedajte se, da **je vsak svoje sreče kovač**. Vloženi trud se vedno izplača.

srečen pridevnik

1. Srečen je tak, ki je v stanju velikega zadovoljstva, veselja in notranje izpolnjenosti.

- **srečna** družina
- **srečen** in zadovoljen
- Zdravnik mu je prerezal popkovnico in ga dal mamici v naročje. Bila je zelo **srečna**.
- Bil je ves **srečen**, da se bo lahko spet družil s prijatelji.
- S sošolcem ali s sošolko si pripovedujta, katere svoje potrebe morata zadovoljiti, da sta **srečna**.
- **Srečen** sem, ker se ukvarjam z glasbo, ki mi je hobi in hkrati tudi poklic.

2. Srečen je tak, ki kaže ali izraža tako stanje.

- **srečen** nasmeh, obraz
- **Srečne** misli so mu švigale po glavi.
- Marsikdo pozna svojo **srečno** številko.
- 3. Srečen** je tak, ki je deležen naključnih dogodkov, ki vplivajo na ugoden izid česa.
- 50 **srečnih** izžrebancev čakajo nagrade.

4. Srečen je tak, ki poteka ali se konča ugodno.

- zaželeli komu **srečno** pot
- **srečen** konec
- Zaželel mu je **srečno** vožnjo.
- Zaželeli so si **srečno** življenje in obilno letino.
- **Srečno** novo leto!

FRAZEMI

imeti srečno roko pri izbiri česa

Če **ima** kdo **srečno roko pri izbiri česa**, pomeni, da je kaj dobro izbral.

- **Pri izbiri** članov nogometne ekipe **je imel srečno roko**.

roditi se pod srečno zvezdo

Če **se** kdo **rodi pod srečno zvezdo**, pomeni, da ga v življenju spremlja sreča in živi v ugodnih življenjskih razmerah.

- Jaz imam veliko prijateljev. **Rodil sem se pod srečno zvezdo!**

sreda samostalnik

1. Sreda ali **sredina** je osrednji del česa ali to, kar je pri čem na polovici.

- na **sredi** besede

- na **sredi** travnika
  - Stal je na **sredi** ceste.
  - Na **sredi** pravokotnika iz kartona nariši črto, ki ti bo v pomoč pri sestavljanju gugalnice.
  - Od **srede** 18. stoletja do začetka prve svetovne vojne je prišlo do številnih izumov – lokomotive, vlaka, razširilo se je železniško omrežje.
  - Ponavljaj je lahko na koncu ali na **sredi** skladbe.
- 2. Sreda** je tretji dan v tednu.
- V **sredo** zjutraj smo našo učilnico spremenili v gledališče.
  - V **sredo** smo imeli športni dan.

STALNE ZVEZE

pepelnična sreda

Pepelnična sreda je sreda po pustnem torku, prvi dan štiridesetdnevnega posta.

- Na **pepelnično sredo** obsodijo pusta kot krivca za vse neumnosti in ga zažgejo, s čimer naj bi človek premagal zlo, dokončno odgnal zimo in se pripravil na rojstvo novega življenja.

sredina samostalnik

Sredina ali **sreda** je osrednji del česa ali to, kar je pri čem na polovici.

- **sredina** jabolka
- **sredina** kroga
- **sredina** sobe
- Kadar na gugalnici sedita enako težka otroka in sta enako oddaljena od **sredine** gugalnice, je gugalnica v ravnovesju.
- Jaka stoji na **sredini** med očkom in mamico.
- Spodnji rob papirja prepognemo do **sredine**.

središče samostalnik

1. PRI MATEMATIKI Središče je točka na sredini kroga, ki je enako oddaljena od vseh točk krožnice.

- **središče** krožnice
  - Nariši krog s **središčem** S in polmerom 35 mm.
  - Tetiva, ki poteka skozi **središče** kroga, se imenuje premer.
- 2. Središče** ali **center** je kraj, ki je v osrednjem ali glavnem delu česa.
- mestno **središče**
  - Sonce je zvezda v **središču** Sončevega sistema.
- 3. Središče** ali **center** je navadno večji kraj ali prostor, ki je posebej namenjen za kakšno dejavnost.
- nakupovalno **središče**
  - V parku so informacijsko **središče** za obiskovalce in razstavnici prostori.
- 4. Središče** ali **center** je najpomembnejši del česa.

- Znašla se v **središču** pozornosti.

srednji pridevnik

1. Srednji je ta, ki je v sredi, v sredini.

- Višine vrhov prepisi v preglednico v **srednji** stolpec.
  - Čevlji so v **srednjem** delu omarice.
- 2. Srednji** je ta, ki je med spodnjo in zgornjo enoto ali vrednostjo.
- **srednji** brat, sin
  - **srednja** hči, sestra
  - kuhati na **srednji** temperaturi
  - Največji paket je tehtal 3 kg, **srednji** 2 kg, najmanjši pa 250 dag.
  - Moški **srednjih** let spi na klopi v parku.
  - Nabirali smo palice **srednje** debeline.

STALNE ZVEZE

srednja šola

Srednja šola je izobraževanje po končani osnovni šoli in pred fakulteto ali visoko poklicno šolo.

- Poklicni gasilci so ljudje, ki so zaključili **srednjo šolo** in šolo za poklicne gasilce.

srednji spol

PRI SLOVENŠČINI Srednji spol je v slovnici lastnost besed, ki je določena na podlagi njihovih oblik. Srednjega spola je v slovenščini na primer večji del samostalnikov, ki se končajo na -o ali -e.

- Pri določanju spola samostalnikov si lahko pomagamo tako, da pred samostalnik postavimo besedo tisti za moški spol (npr. tisti brat), tista za ženski spol (npr. tista mama) in tisto za **srednji spol** (npr. tisto drevo).

srednji vek

PRI DRUŽBI Srednji vek je obdobje med 5. in 15. stoletjem našega štetja.

- V **srednjem veku** je nastala Karantanija, v kateri so živeli tudi predniki Slovencev.
- Plemstvo je imelo v **srednjem veku** največ moči, posebnih pravic in premoženja.

srna samostalnik

Srna je hitra gozdna žival rjave barve, katere samec ima manjše razvejane rogove.

- V naših gozdovih živijo **srne**.
- **Srna** spada v družino jelenov.

stanje samostalnik

1. Stanje so razmere in okoliščine, v katerih se kdo ali kaj nahaja.

- izboljšanje **stanja**
  - bolezensko **stanje**
  - vremensko **stanje**
  - Ker je astronautova teža v vesolju zanemarljiva, ne potrebuje vzmetnice, le sprostiti se mora in zaspati v lebdečem **stanju**.
  - Vreme je trenutno **stanje** v ozračju v določenem kraju.
  - Hiša je v slabem **stanju**.
  - Pragozd je gozd, v katerega človek ni posegal in ki je zato ohranjen v naravnem **stanju**.
- 2. PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI Stanje** je vsaka od oblik, v katerih se pojavljajo snovi, kot na primer trdno, tekoče in plinasto stanje.
- Voda je lahko v treh **stanjih**: v tekočem, trdnem in plinastem.
  - Za snovi v različnih **stanjih** uporabljamo primerno embalažo.

STALNE ZVEZE

plinasto stanje

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Plinasto stanje** je stanje snovi, ki je v obliki plina.

- Vodi v **plinastem stanju** pravimo para.

tekoče stanje

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Tekoče stanje** je stanje snovi, ki je v obliki tekočine.

- Voda v **tekočem stanju** je v potokih, rekah, jezerih in morjih.

trdno stanje

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Trdno stanje** je stanje snovi, ki je v trdni obliki.

- Ko je v naravi zelo mrzlo, se voda spremeni v **trdno stanje**. Nastane led.

stanovalec samostalnik

Stanovalec je oseba, ki stanuje v hiši ali stanovanju.

- **stanovalci** bloka, hiše
- **stanovalci** doma za ostarele
- **stanovalci** pritličja, prvega nadstropja
- Za urejanje stanovanjskih hiš in njihove okolice so dolžni poskrbeti **stanovalci**.
- Ker boste v šoli zbirali star papir, si se odločil, da boš **stanovalec** stolpnice prosil, naj pripravijo star papir.

stanovalka samostalnik

Stanovalka je ženska ali deklica, ki stanuje v hiši ali stanovanju.

- Kar tri **stanovalke** doma za ostarele so v preteklih mesecih dopolnile 100 let.
- Nova **stanovalka** bloka se je priselila pred dvema mesecema.

stanovanje samostalnik

Stanovanje je prostor, v katerem bivamo.

- čistiti **stanovanje**
- majhno, veliko **stanovanje**
- V **stanovanjih** in hišah se nabere veliko predmetov, ki jih ne potrebujemo več.
- Pozimi se ljudje toplo oblačimo in si ogrevamo **stanovanja**.
- Živimo v enosobnem **stanovanju**.

stanovati glagol

Stanovati pomeni imeti kje stanovanje ali bivališče, navadno za daljši čas.

- V kateri hiši **stanuješ**?
- Ljudje po svetu živimo v različnih družinah, **stanujemo** v različnih bivališčih.
- Babica in dedek **stanujeta** v bloku.

star pridevnik

1. Star je tak, ki je v zadnjem obdobju življenja.

- **star** človek
- Vikam **starejše** ljudi in jih ogovorim z besedami gospod in gospa.

2. Star je tak, ki je značilen za starega človeka, zlasti po videzu.

- **star** obraz
- Koža prababice je **stara** in nagubana.

3. Star je tak, ki je v poznem obdobju rasti.

- **Stara** drevesa, zanimive podzemne jame, reke in jezera imenujemo naravna dediščina.

4. Star je tak, ki ni več dober za uživanje.

- Jedli smo samo **star** kruh.

5. Star je tak, ki ima določeno število let.

- **starejši** brat
- **starejša** sestra
- **Star** je pet let.
- Koliko si **star**?

6. Star je tak, ki obstaja že dolgo časa ali je že dalj časa v uporabi.

- **stari** običaji
- **stara** pesem, zgodba
- **stara** obrt

• Katera je **najstarejša** hiša v okolici šole?

- Zbiramo **star** papir.

• **Star** avto je že načela rja.

7. Star je tak, ki že od prej znan, ali tak, kot je bil prej, nekoč.

- Igrajmo se, kot so se igrali v **starih** časih.

STALNE ZVEZE

stara mama

Stara mama ali **babica** je mamina ali očetova mama.

- Mamo, očeta in **staro mamo** je skrbelo, kod hodi njihov otrok toliko časa.

stari Egipt

PRI DRUŽBI **Stari Egipt** je Egipt v obdobju od 7. tisočletja do konca 4. stoletja pred našim štetjem.

- Faraon Keops, drugi vladar 4. dinastije (**stari Egipt**, okoli 2550 p. n. št.), je bil sin in naslednik faraona Snefruja.

stari Grki

PRI DRUŽBI **Stari Grki** so pripadniki grške kulture in civilizacije do začetka 5. stoletja.

- Zaradi svežega vonja so **stari Grki** in Rimljani sivko uporabljali za odišavljanje kopeli in prostorov.

stari Rim

PRI DRUŽBI **Stari Rim** je Rim in Rimsko cesarstvo do svojega propada.

- V obdobju **starega Rima** so na ozemlju današnje Slovenije zgradili več mest, npr. Ptuj (Poetovium ali Poetovio), Celje (Celeia) in Ljubljano (Emona).

stari Rimljani

PRI DRUŽBI **Stari Rimljani** so prebivalci Rima in Rimskega cesarstva do njegovega propada.

- Latinica je pisava **starih Rimljanov** in vsaka pisava, ki se je razvila iz nje.

stari starši

Stari starši so starši staršev.

- Kakšno je bilo življenje v tvojem kraju v času, ko so bili tvoji **stari starši** otroci?

stari vek

PRI DRUŽBI **Stari vek** je obdobje med koncem prazgodovine in 5. stoletjem našega štetja.

- prazgodovina, **stari vek**, srednji vek, novi vek in sodobnost
- V **starem veku** so nastale prve države.
- V **starem veku**, pred približno 2000 leti, so na današnja slovenska tla prišli Rimljani.

FRAZEMI

na stare dni

Na stare dni pomeni na starost.

- Zdaj pesmi komponiram, **na** svoje **stare dni**.

stara sablja

Stara sablja je dolgoletni prijatelj.

- Pozdravljen, **stara sablja**!

starost samostalnik

- Starost** je doba v človeškem življenju od zrelih let do smrti.
  - Da bi na **starost** malo bolje živel, se je odločil, da bo šel po svetu.
- Starost** je čas, ki preteče od rojstva koga ali nastanka česa.
  - Tisa v Stranah pri Postojni je zaradi izredne **starosti** razglašena za naravni spomenik.
  - Otroka do 1. leta **starosti** imenujemo dojenček.
  - Vzroki za smrt ljudi so različni. Lahko je to **starost** ali bolezen, pa tudi nesreča.

starši samostalnik

- Starši** so moški in ženske, ki imajo otroke ali otroke.
- moji **starši**
  - Otroci z opravljanjem gospodinjskih opravil pomagajo **staršem** in pridobivajo delovne navade.
  - S **starši** živim v bližnjem mestu.

STALNE ZVEZE

stari starši

- Stari starši** so starši staršev.
- Kakšno je bilo življenje v tvojem kraju v času, ko so bili tvoji **stari starši** otroci?

start samostalnik

- PRI ŠPORTU **Start** je začetek plavanja, teka ali vožnje (na tekmovanju).
- **start** in cilj
  - Začetek dirke na videz ni bil preveč obetaven, na **startu** se ni mogla rešiti večje skupine takoj za vodilnimi in je bila tako po prvem izmed šestih krogov komaj 15.
  - **Start** je bil na igrišču, cilj je bil pred šolo.

stavek samostalnik

- Stavek** je enota jezikovnega sporočila, sestavljena iz besed.
  - Še preden je dokončala **stavek**, je počilo.
- PRI SLOVENŠČINI **Stavek** je skladenjska enota, sestavljena iz besed, zbranih okrog ene osebne glagolske oblike.
  - Poved je iz dveh **stavkov**.

- Poved ima lahko tudi več **stavkov**, če je dejanj še več: Ko pomivam, poslušam glasbo in prepevam.

3. PRI GLASBENI UMETNOSTI **Stavek** je oblikovno zaključen del skladbe.

- Simfonija je skladba za orkester, ki ima praviloma štiri **stavke**.

stehtati glagol

Stehtati pomeni ugotoviti maso s tehtnico.

- Kilogramsko utež **stehtaj** z dekagramskimi. Kaj ugotoviš?

- Če želimo ugotoviti, koliko je neke snovi, jo

stehtamo.

- S tehtnicami, ki jih imate doma, **stehtaj** čim več različnih živil, ki imajo na embalaži označeno maso.

steklenica samostalnik

Steklenica je višja steklena posoda za tekočine z ozkim, podolgovatim grlom ali količina tekočine v tej posodi.

- **steklenica** vode
- litrska **steklenica**
- počena, razbita **steklenica**
- Iz mlekomata, ki stoji na začetku tržnice, si lahko ljudje v **steklenice** natočijo mleko.
- Tekočine shranjujemo v **steklenicah**, plastenkah in sodih.
- Po nesreči je razbil **steklenico**.

steklo samostalnik

Steklo je trda, krhka prozorna snov, iz katere izdelujemo steklenice, kozarce in okenske šipe.

- okensko **steklo**
- razbito **steklo**
- Odpadke iz papirja, **stekla**, pločevine in tekstila odpeljejo in predelajo.
- V steklarni naredijo nove izdelke iz **stekla**.

STALNE ZVEZE

povečevalno steklo

Povečevalno steklo je preprosta priprava iz debelejšega stekla in ročaja, s katero opazujemo majhne stvari.

- Oglej si kapljico vode iz potoka, mlake ali jezera s prostim očesom, nato s **povečevalnim steklom** in na koncu še z mikroskopom.

stena samostalnik

1. Stena je vsak od delov stavbe, ki omejuje prostore v njej.

- **stena** sobe
- **stene** in strop

- Levo od vrat sta ob **steni** dve visoki omari.
  - Na **steni** so slike.
  - V temni sobi z baterijsko svetilko osvetli **steno**.
- 2. Stena** je to, kar kaj omejuje ob straneh.
- **stena** jame
  - Na **stenah** kozarca vodni hlapi kondenzirajo v kapljice.
  - Kisik in ogljikov dioksid se v pljučih izmenjujeta skozi **stene** pljučnih mešičkov.
- 3. Stena** je skoraj navpično skalnato pobočje.
- gorske **stene**
  - skalne **stene**
  - Severna oziroma osojna pobočja so pogosto neporasla, tu najdemo skalnate **stene** in melišča.

FRAZEMI

bled kot stena ali **bled kot kreda**

Bled kot stena je tak, ki je izrazito brez naravne in zdrave barve na obrazu.

- Od strahu je bil **bled kot stena**.
- Niti sanjalo se ji ni, da je od šoka **bleda kot kreda**.

stene imajo ušesa

Če **imajo stene ušesa**, pomeni, da kdo prisluškuje.

- Potiho govori. Tukaj **imajo stene ušesa**.

stereotip samostalnik

Stereotip je splošno prepričanje o določenih ljudeh ali o določeni skupnosti ljudi, ki je pogosto neresnično ali le delno resnično.

- **Stereotipi** in predsodki so lahko nevarni, saj si na njihovi osnovi lahko ustvarimo napačno mnenje o določeni skupnosti in njenih pripadnikih.
- **Stereotip** nastane na podlagi nepreverjenih sodb o človeku, skupini ali skupnosti.
- Zelo znan **stereotip** je denimo, da se fantje igrajo le z avtomobilčki, dekleta pa s punčkami.

steza samostalnik

1. Steza je zelo ozka pot za pešce.

- hoditi po **stezi**
- gozdna **steza**
- shojena **steza**
- Za tek in hojo so najprimernejše gozdne in travniške **steze**.

2. Steza je pas zemljišča, urejen za določeno športno dejavnost.

- dirkalna **steza**
- kegljaška **steza**

- Približno 1 km je dolžina dveh krogov in pol na atletski **stezi**.

STALNE ZVEZE

kolesarska steza

Kolesarska steza je del cestišča, ki je namenjen za vožnjo s kolesom.

- Peljeta po ulici mimo stolpnice do **kolesarske steze**.

pristajalna steza

Pristajalna steza je pas zemljišča, kjer pristajajo letala.

- Priletelo je manjše letalo in zakrožilo nad **pristajalno stezo**.

stik samostalnik

1. Stik je popolno približanje predmetov takó, da se dotikajo.

- Jedka snov ob **stiku** poškoduje živo tkivo, na primer kožo.
- Vnetljiva snov se v **stiku** z iskro, s plamenom ali z zelo vročim predmetom hitro vname.
- Z rednim umivanjem rok se zaščitimo tudi pred boleznimi, ki se prenašajo s **stikom**.

2. Stik je mesto, kjer kaj prihaja skupaj, ima mejne površine.

- Slovenija leži na **stiku** štirih velikih naravnih enot: Alp, Dinarskega gorstva, Panonske nižine in Jadranskega morja.

3. Stik je to, kar omogoča medsebojno srečevanje, spoznavanje in sodelovanje.

- **stik** z živalmi
- Izberi take začetke pogovora, ki bi ti omogočili navezati **stik**.
- Izseljenci pojejo slovenske pesmi, govorijo slovensko, izdajajo slovenske časopise, ohranjajo **stike** s Slovenijo.
- Ob prehranjevanju lahko krepimo družabne **stike**.
- Šege so ljudem pomenile **stik** z naravo, božanstvi, skrivnostnimi silami, predniki itd.

FRAZEMI

priti v stik s čim

Če kdo **pride v stik** s čim, pomeni, da se s čim sreča ali kaj izkusi ali spozna.

- Tuji jeziki so tisti jeziki, s katerimi **pridemo v stik**, kadar na primer potujemo v tuje kraje.

stkatil glagol

Stkati pomeni izdelati tekstilni izdelek s križanjem in prepletanjem niti.

- S tekstilnimi stroji iz bombažnih niti **stkejo** blago.
- Svilene niti **so stkali** in tkanino obogatili z barvo in slikami.

stol samostalnik

Stol je kos pohištva navadno z naslonjalom in več nogami, na katerem lahko sedi ena oseba.

- usesti se na **stol**
- višina **stola**
- **stol** in miza
- V trgovini prodajajo kovinske, lesene in plastične **stole**.

stoletje samostalnik

Stoletje je obdobje, ki traja sto let, navadno od prejšnje od naslednje polne stotice, kot na primer 1900–1999.

- rop **stoletja**
- Na slovenskem ozemlju se ljudje že **stoletja** ukvarjajo z različnimi obrtni.
- Prvi vodovodni sistem v Ljubljani je bil zgrajen konec 19. **stoletja**.
- Soline so bile za države dolga **stoletja** izjemno pomembne.

stolpec samostalnik

Stolpec je navpičen del preglednice ali del matematičnega prikaza podatkov, ki ima obliko majhnega stolpa.

- **stolpec** in vrstica
- V zvezek preriši preglednico in izpolni prvi in drugi **stolpec**.
- Podatke prikažemo z dvojnimi **stolpci**, obarvanimi z različnimi barvami. Rumeni kažejo podatke za tulipane, rdeči pa za vrtnice.
- Zakaj so **stolpci** v diagramu različno visoki?

stopinja samostalnik

1. Stopinja je odtis noge na podlagi ali dotik noge s podlago pri hoji.

- **stopinje** v snegu
  - živalske **stopinje**
  - Na stopnišču je videti **stopinje**.
  - Odtisi **stopinj** dinosavrov so pomagali razkriti vrsto in težo živali, hitrost ter način premikanja.
- 2. PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI** **Stopinja** je enota za merjenje temperature.
- Včasih je temperatura zraka visoka in preseže 30 **stopinj** Celzija, včasih je nizka in pade pod 0 **stopinj**.

STALNE ZVEZE

kotna stopinja

PRI MATEMATIKI **Kotna stopinja** je enota za merjenje velikosti kotov.

- Manjša enota od **kotne stopinje** je kotna minuta, ki jo zapišemo 1', še manjša pa kotna sekunda 1".
- Vetrovnica prikazuje **kotne stopinje** in strani neba, ki so največkrat zapisane z angleškimi kraticami.

stopnica samostalnik

1. Stopnica je vsaka od vodoravnih med seboj povezanih ploskev v vedno višjih višinah za lažjo hojo navzgor, navzdol.

- hoja po **stopnicah**
- Do stanovanja smo prišli po strmih **stopnicah**.
- Preskakoval je po tri **stopnice** naenkrat.
- Mamici z vozičkom smo pomagali po **stopnicah**.

2. Stopnica je to, kar je stopnici podobno.

- Galeb je počival na skalnati **stopnici**.

STALNE ZVEZE

tekoče stopnice

Tekoče stopnice so tekoči trak s stopnicami za prevoz oseb med nadstropji, na primer v trgovini.

- **Tekoče stopnice** so me pripeljale do tretjega nadstropja.

stopnišče samostalnik

Stopnišče je celota stopnic, ki povezujejo nadstropja v stavbi.

- Slišali smo zvok pretakanja vode po ceveh in glasove ljudi na sosednjem **stopnišču**.
- Vzpenjali sva se po lesenem **stopnišču** stare mestne vile.

stopnja samostalnik

1. Stopnja je vsaka od ravnih, na katere lahko delimo kak pojav, dejavnost ali stanje.

- **stopnja** ogroženosti
- Dežela je bila del ozemlja neke države, ki je imel določeno **stopnjo** samostojnosti.
- Moč vetra podamo z lestvico od 0 do 12. **Stopnja** nič je brezvetrje, najvišja **stopnja** pa pomeni orkan.
- Pokrajina z največjo **stopnjo** zavarovanosti je Triglavski narodni park.
- S pridevnikom izražamo tri **stopnje** iste lastnosti, in sicer osnovno (star), srednjo (starejši) in najvišjo (najstarejši).

2. PRI MATEMATIKI **Stopnja** je eksponent potence.

- Vrednost potence se spreminja glede na osnovo in **stopnjo**.

- **Stopnja** potence z osnovo 10 nam pove, koliko ničel ima desetiška enota.

- **Stopnja** potence nam pove, kolikokrat se faktor ponovi.

storitev samostalnik

Storitev je naročeno delo, ki ga kdo opravi za koga, navadno za plačilo.

- Tako meščani kot vaščani pa potrebujemo **storitve** različnih ustanov, kot so šola, banka, pošta ali zdravstveni dom.
- Gospodarstvo so dejavnosti, ki nam zagotavljajo pridelke, izdelke in **storitve**.
- Kadar kupiš blago ali plačaš **storitev**, moraš prejeti račun.

storž samostalnik

1. Storž je luskast del iglavcev, ki vsebuje seme.

- borov, smrekov **storž**
- **Storži** bora so v začetku zeleni.
- Ko **storž** dozori, se luske razprejo. Semena s krili ponese veter.
- V gozdu smo nabirali **storže**.
- 2. Storž** je del koruze, ki vsebuje zrna.
- koruzni **storž**
- S **storža** smo odstranjevali zrnje.

strah samostalnik

1. Strah je čustvo, ki ga povzroča neposredna ogroženost ali pričakovanje česa hudega.

- premagati **strah**
- trepetati v **strahu**
- **strah** pred nastopi
- Vsakodnevno življenje nekaterih otrok je žal prežeto s **strahom**, ker živijo sredi vojne.
- **Strah** me je bilo teme.
- Te ni nič **strah**, da se ne bi izgubil?
- 2. Strah** je to, kar vzbuja, povzroča čustvo straha.
- hiša **strahov**
- Kakšne občutke in **strahove** v vas vzbuja pogovor o tem?
- Ponoči se lahko pojavijo hude sanje, nočne more, **strahovi**.
- 3. Strah** je po ljudskem verovanju bitje, ki predstavlja grozljivost in vzbuja strah.
- Pobegnil je pred strašnim **strahom**.

FRAZEMI

pognati komu strah v kosti

Če kdo komu **požene strah v kosti**, pomeni, da ga zelo prestraši.

- Pes je začel tako grdo renčati, da bi še najpogumnejšim **pognal strah v kosti**.

Strah je sredi votel, okrog ga pa nič ni.

Strah je sredi votel, okrog ga pa nič ni pomeni, da strah navadno ni utemeljen.

- Za strah pravijo, da **je sredi votel, okrog ga pa nič ni**. Morda je to res, a verjetno ni otroka, ki ga kdaj ni strah.

umreti od strahu

Če kdo **umre od strahu**, pomeni, da ga je zelo strah.

- Skoraj **sem umrl od strahu!**

stranica samostalnik

1. Stranica je vsaka od stranskih ploskev oglatega predmeta.

- **stranice** kocke
- **stranice** zaboja
- Vse **stranice** skrinje so bile poslikane.

2. Stranica je stranska deska postelje.

- Konci rjuhe so mu ves čas uhajali izza posteljnih **stranic**.

3. PRI MATEMATIKI Stranica je vsaka od ravnih črt, ki omejujejo lik.

- sosednji **stranici**
- dolžina **stranice**
- Koliko **stranic** ima petkotnik?
- Točke, v katerih se **stranice** stikajo, so oglišča.
- Nasprotni **stranici** sta vzporedni in vse 4 stranice so enako dolge.

streha samostalnik

1. Streha je vrhnji del hiše, ki jo pokriva in ščiti pred padavinami.

- lesena, opečnata, slamnata **streha**
- luknja v **strehi**
- **Streha** je prekrita s strešniki.
- Veter je odkrival **strehe** s hiš.
- Lastovka si gnezdo naredi pod **streho** hiše ali v hlevu.

2. Streha je to, kar kaj pokriva in ščiti pred padavinami ali soncem.

- **streha** avtomobila, čolna
- Avto je imel zloščljivo **streho**.
- Samica skriva gnezdo pod **streho** iz travnih bilk.

3. ČUSTVENO OBARVANO Streha je dom.

- Po požaru smo ostali brez **strehe**.

FRAZEMI

Boljši je vrabec v roki kakor golob na strehi.

Boljši je vrabec v roki kakor golob na strehi pomeni, da je bolje imeti malo, a zares, kakor pa veliko pričakovati, a ne dobiti.

- Bolje se je zadovoljiti s slabšo, a gotovo možnostjo. O tem govori tudi pregovor **Boljši je vrabec v roki kot golob na strehi**.

ogenj v strehi

Ogenj v strehi je hud prepir.

- Če nas soseda odkrije, bo **ogenj v strehi!**

O tem čivkajo že vrabci na strehi.

O tem čivkajo že vrabci na strehi pomeni, da je kaj že zdavnaj splošno znano.

- O uspehih naših nogometašev je bilo že toliko napisanega, da **o tem čivkajo že vrabci na strehi**.

vzeti koga pod streho

Če kdo koga **vzame pod streho**, pomeni, da mu da prenočišče in hrano.

- Če ga ne **bi vzel pod streho**, bi zmrznil.

stric samostalnik

1. Stric je mamin ali očetov brat.

- **stric** in teta
- Obiskal ga je **stric**.
- 2. Stric** je starejši moški.
- Neki **stric** mi je pomagal čez cesto.

strip samostalnik

Strip je zgodba, prikazana z zaporedjem slik in z besedilom navadno v oblačkih.

- Nariši **strip** s kratkim besedilom, v katerem bodo nastopale domače živali.
- Rad bere **stripe**.

strmeti glagol

1. Strmeti pomeni nepremično, vztrajno gledati.

- **strmeti** v nebo
- **strmeti** v ljudi
- **Strmel je** v daljavo.
- S široko odprtimi očmi **je strmel** v nas.
- **Strmim** skozi okno.

2. Strmeti pomeni biti negiben zaradi velikega vznemirjenja.

- **strmeti** od groze
- Ljudje **so strmeli** in se čudili.
- Nič ni rekla, samo **strmela je**.

stroj samostalnik

Stroj je naprava, s pomočjo katere opravljamo delo in ki jo poganja motor, ki deluje na elektriko, plin.

- gospodinjski **stroji**
- gradbeni, kmetijski **stroji**
- pralni, pomivalni, šivalni **stroj**
- Prvi **stroji** za izdelovanje obutve so nastali šele v 19. stoletju.

STALNE ZVEZE

pisalni stroj

Pisalni stroj je naprava za tipkanje besedila na papir.

- Dokumenti so bili napisani na **pisalnem stroju**.

strpen pridevnik

Strpen je tak, ki sprejema drugačen način življenja ali drugačno mnenje o določeni stvari.

- Pri delu v skupini si pomagamo. Pri tem moramo biti **strpni**. Svojo strpnost pokažemo tako, da sprejemamo mnenje drugih.
- Do ljudi, ki se od nas razlikujejo na primer po barvi kože, sposobnostih, načinu razmišljanja ali govorjenja, moramo biti **strpni** in potrpežljivi.

strpnost samostalnik

Strpnost je lastnost osebe, da sprejema drugačen način življenja ali drugačno mnenje o določeni stvari.

- Pri reševanju sporov je pomembna **strpnost**.
- **Strpnost** je spoštovanje, sprejemanje in upoštevanje različnosti svetovnih kultur, načinov izražanja in življenja ljudi.
- **Strpnost**, sodelovanje in enotnost so prava pot do sožitja v družbi.

strup samostalnik

Strup je snov, ki je za organizem zelo škodljiva ali smrtna.

- **strup** ose
- kačji **strup**
- V ožigalkah ožigalkarjev nastaja **strup**, ki je lahko človeku nevaren.
- Hrana, ki jo pripravljamo, mora biti varna, kar pomeni, da ne vsebuje **strupov**, tujkov in drugih snovi, ki bi škodovale zdravju.
- V sadovnjakih drevje škropijo s **strupi**, da bi zatrli žuželke, ki delajo škodo.

strupen pridevnik

Strupen je tak, ki vsebuje organizmu zelo škodljive ali smrtne snovi.

- **strupena** kača

- **strupena** snov

- **strupeni** odpadki

• Nekateri snovi so **strupene**, zato moramo z njimi pazljivo ravnati.

sukanec samostalnik

Sukanec je gladka, iz več niti izdelana preja, ki jo uporabljamo zlasti za šivanje.

- bel, močan **sukanec**
- Če dve preji združimo in ju vijemo, dobimo **sukanec**.
- Tanjše **sukance** uporabljamo za šivanje in vezenje.
- V šivanko je vdel **sukanec**.

surovina samostalnik

Surovina je naravna snov, ki je namenjena za proizvodnjo ali predelavo.

- Gozdarstvo in rudarstvo pridobivata **surovine** za nadaljnjo predelavo.
- Kmetijstvo prideluje hrano za ljudi in živali ter **surovine** za industrijo.
- **Surovine** so les, volna, papir, plastika, moka in meso.

svet samostalnik

1. Svet je to, kar je okoli nas, nas obdaja in v čemer ljudje, živali, rastline in predmeti so, obstajajo, delujejo in se gibljejo.

- konec **sveta**
- **Svet** okoli sebe zaznavamo s čutili.
- Zelo pogost motiv pri kiparstvu so različne podobe iz vidnega **sveta**, predvsem človeška podoba.
- Smrt se zgodi vsem živim bitjem na **svetu**.

2. Svet je planet Zemlja.

- različni deli, konci **sveta**
- države **sveta**
- zemljevid **sveta**
- Pokrajine pri nas in drugod po **svetu** so različne.
- Mite o zmajih poznajo povsod po **svetu**, tudi v Sloveniji.
- Z ultra lahkim letalom je prekriziral Evropo, zdaj pa se bo z ladjo odpravil na pot okoli **sveta**.

3. Svet je večji del zemeljske površine z določenimi značilnostmi.

- alpski, dinarski, primorski **svet**
- Podzemni **svet** skriva različne jame.
- Nižji del gorskega **sveta** je poraščen, najvišji deli gora so brez rastlin.
- Nočno in jutranje ohlajanje zemeljske površine in posredno zraka je največje na odprtem **svetu**.

- Dolina je raven **svet** ob reki ali potoku, obdan z griči ali višjimi vzpetinami.
- 4. Svet** je (zamejeno) okolje, v katerem kdo ali kaj živi.
  - Živimo v hrupnem **svetu**.
  - To je otrokom naklonjen **svet**: tam imajo zakon, da morajo biti otroci srečni.
  - Upamo, da ti bo ves **svet**, otroci in odrasli, prisluhnil in te podprl v tvojem prizadevanju za lepši jutri.
- 5. Svet** je zaključena celota kakih pojavov, predmetov ali bitij.
  - Kako so okončine prilagojene načinu gibanja? Navedi primere iz živalskega **sveta**
  - Postal je velik trgovec in kmalu je zaslovelo njegovo ime v trgovskem **svetu**
  - Glasba je **svet** zvokov, zvenov ter šumov in nas spremlja na vsakem koraku našega življenja.

FRAZEMI

priiti na svet

Če kdo **pride na svet**, pomeni, da se rodi.

- Pri porodu so pomagale posebne medicinske sestre babice in porodničar. In mali **je prišel na svet**.

za nič na svetu

Za nič na svetu pomeni nikakor, pod nobenim pogojem.

- **Za nič na svetu** ni hotel, da bi zalotila prijatelja.
- Tega **za nič na svetu** ne bi hotela zamuditi.

svetel pridevnik

1. Svetel je tak, ki je po izrazitosti barve podoben dnevni svetlobi.

- **svetli** lasje
- **svetle** barve
- **svetlejša** dlaka
- Za dobro vidnost nosimo **svetla** oblačila in kresničko, prvošolci pa tudi rumeno rutico.

2. Svetel je tak, ki oddaja močno svetlobo.

- **svetel** plamen
- **svetla** luč
- **svetla** luna, zvezda
- **Svetlo** sonce se je skrilo.

3. Svetel je tak, v katerem je veliko svetlobe.

- **svetla** soba
- Noč je temni del dneva, dan pa **svetli**.
- Lonček postavi na toplo in **svetlo** mesto.

4. ČUSTVENO OBARVANO Svetel je tak, ki je zelo prijeten ali ki vsebuje kaj lepega.

- **svetel** smehljaj

- **svetle** sanje
- **Svetel** trenutek je bil, ko sem dobila sestrično.
- 5. ČUSTVENO OBARVANO Svetel** je tak, ki je zelo pozitiven, vreden posnemanja.
  - Ti pogumni ljudje me v mislih spremljajo, so **svetel** zgled.

svetloba samostalnik

Svetloba so svetli žarki, ki jih oddaja sonce, luč ali ogenj in omogočajo, da kaj vidimo.

- pomanjkanje **svetlobe**
- sončna **svetloba**
- Večina semen bo vzknila, če bo imela dovolj **svetlobe**, zraka, vode in ustrezno temperaturo.
- Luna nima lastne **svetlobe**.
- Predmeti, ki oddajajo **svetlobo**, so svetila.

Svetloba se širi od svetila v vse smeri.

- Nekateri predmeti, na primer steklo, prosojni papir in polivinil, **svetlobo** prepuščajo, od drugih se **svetloba** odbija. Za predmeti, ki ne prepuščajo **svetlobe**, nastane senca.

svež pridevnik

1. Svež je tak, ki je dobljen, pripravljen pravkar in še ni izgubil svojih dobrih lastnosti.

- **svež** kruh
- **sveže** mleko
- **sveže** in gnilo sadje
- Na okensko polico postavi **svež** jabolčni krhelj in plastičen kozarček.

2. Svež je tak, ki še ni uporabljen ali izrabljen.

- Psu so nalili **svežo** vodo.
- Če jemo zdravo in raznoliko hrano, pijemo dovolj tekočine in se veliko gibljemo na **svežem** zraku, smo bolj zdravi.
- Vsak dan moramo obleči sveže spodnje perilo in obuti **sveže** nogavice.

3. Svež je tak, ki je pravkar narejen.

- **svež** beton
- Stopil je v **svežo** barvo.

4. Svež je tak, ki osvežuje.

- Sivko so zaradi **svežega** vonja stari Grki in Rimljani uporabljali za odišavljanje kopeli in prostorov.
- Zapihal je **svež** veter.

svoboda samostalnik

Svoboda je stanje, ko naših misli, besed in dejanj ne omejuje nič bistvenega.

- Ljudje imamo potrebo po ljubezni, zaščiti, sprejetosti, druženju z ljudmi in **svobodi**.

- Temeljne svoboščine so posebej varovane pravice, kot so **svoboda** govora, javnega nastopanja in izobraževanja.
- V Evropski uniji veljajo načela demokracije: **svoboda** in spoštovanje posameznika, enakost ljudi pred zakonom, svobodne in demokratične volitve evropskih poslancev itd.
- Ali si tudi ti kdaj začutil potrebo po **svobodi**?
- Zemljiški gospod je imel nadzor tudi nad življenjem kmetov. Lahko jim je omejeval **svobodo** gibanja.

svoboden pridevnik

1. Svoboden je tak, ki mu misli, besed in dejanj ne omejuje nič bistvenega.

- Zakonska zveza temelji na **svobodni** odločitvi za sklenitev zakonske zveze.
  - Vsi ljudje se rodimo **svobodni** in imamo pravice, ki pripadajo vsakemu posamezniku v enaki meri, ne glede na to, kje človek živi, kakšne barve je njegova koža, kakšen jezik govori, kakšnega spola je, kateri veri pripada.
  - Knez je moral pred **svobodnimi** prebivalci priseči, da bo dober in pošten vladar in pravičen sodnik. Šele tedaj mu je kmet odstopil mesto na knežjem kamnu.
  - Mnoga družjenja in sodelovanja si izbiramo prostovoljno, po **svobodni** volji.
- 2. Svoboden** je tak, ki ni omejen s posebnimi pravili.
- V 20. in 21. stoletju so inštrumentalne zasedbe postale po sestavi **svobodnejše**.

šablona samostalnik

Šablona je priprava, navadno z ravnilom, z vrezanimi vzorci ali liki, s pomočjo katere lahko te vzorce ali like narišemo.

- S **šablono** nariši pet krogov.
- **Šablone** odstranimo in dobili smo odtis.

širina samostalnik

Širina je oddaljenost med skrajnima točkama kakega lika ali predmeta v smeri, ki je pravokotna na dolžino. Širino merimo v metrih.

- izmeriti **širino**
- **širina** ceste, njive
- prepogniti list po **širini**
- Izmeri **širino** vrat.

širok pridevnik

1. Širok je tak, ki med najbližjima koncema glede na dolžino meri veliko, ki ima veliko širino.

- **široka** cesta
- Med cesto in hišo je **širok** jarek.

2. Širok je tak, ki ima med najbližjima koncema določeno mero.

- en meter **široka** miza
- Trak je **širok** 3 centimetre.

3. Širok je tak, ki ima ali vsebuje veliko (različnih) delov ali sestavin.

- Mnenju, ki ni osebno in je oblikovano na podlagi površnega mnenja **širše** skupine ljudi, pravimo stereotip.

4. Širok je tak, ki zajema pojav čim bolj v celoti.

- Beseda sadje je beseda s **širšim** pomenom. Besede jabolko, hruška, pomaranča so besede z ožjim pomenom.
- Arhitektura v **najširšem** pomenu je umetnost in znanost o načrtovanju človekovih gradenj in bivališč.

škarje samostalnik

Škarje so orodje za rezanje, striženje iz dveh rezil, ki se ob pritisku na ročaja odpirata v obliki črke V.

- S **škarjami** izreži poljubno obliko.

škatla samostalnik

Škatla je posoda za shranjevanje različnih snovi in predmetov, navadno kvadraste ali valjaste oblike in s pokrovom.

- **škatla** za čevlje
- **škatla** za igrače
- kartonasta **škatla**
- Imate v učilnici **škatlo** za odpadni papir?

škoda samostalnik

1. Škoda je poškodba ali izguba česa, ki jo lahko navadno izrazimo v denarnem znesku.

- delati, narediti **škodo**
  - materialna **škoda**
  - Žled povzroča veliko **škode**, ker lomi veje.
  - Če nekomu povzročimo **škodo**, jo moramo povrniti.
  - Kamela brez **škode** izgubi toliko vode, kolikor znaša tretjina njene telesne teže.
  - Gostitelj utрпи **škodo**, zajedavec ima korist.
- 2. Škoda** rečemo, ko menimo, da je kaj predobro za kaj.
- Te obleke je **škoda** za doma.
  - **Škoda** je tako lepe smreke.
- 3. Škoda** rečemo, ko kaj obžalujemo, smo žalostni zaradi česa ali s kom sočustvujemo.
- Kakšna **škoda**, da ne moreš priti!
  - **Škoda**, da učenci izdelkov niso žgali v peči za keramiko, saj bi bili tako veliko bolj obstojni in trdni.
  - **Škoda**, da so bile to le sanje.

škodljiv pridevnik

Škodljiv je tak, ki predstavlja tveganje, škodo za zdravje ali ki dela, povzroča škodo sploh.

- zdravju **škodljiv**
- **škodljiv** za okolje
- Nekatere snovi, ki jih hranimo doma, so **škodljive** in nevarne za naše zdravje.
- Mleko segrevajo, da uničijo **škodljive** organizme, ki bi ga pokvarili.
- Ugotovi, zakaj je kajenje **škodljivo**.

škodljivec samostalnik

Škodlivce je žival, ki dela, povzroča škodo.

- Danes podtalnico ogroža čezmerna uporaba gnojil in sredstev za zatiranje **škodljivcev** na njivah.

školjka samostalnik

1. Školjka je morska ali sladkovodna žival z mehkim telesom, pokritim z dvema lupinama, ali lupina te živali.

- gojiti **školjke**
- Nabirali smo **školjke**.
- **Školjke** so tudi hrana za ljudi.
- **Školjke** in polži se med seboj razlikujejo po tem, da imajo školjke dvodelno lupino, polži pa enodelno.
- 2. Školjka** je tej lupini podoben predmet ali del kakega predmeta.
- Sedel je na straniščni **školjki**.

škorenj samostalnik

Škorenj je obuvalo, ki sega do kolena ali čez.

- sezuti **škornje**
- gumijasti **škornji**
- umazani **škornji**
- Obul je **škornje** in si nataknil debele rokavice.

škrat samostalnik

Škrat je majhno pravljичno bitje, podobno krepkemu moškemu z brado.

- gozdni **škrat**
- Mušnica je kot simbol življenja povezana z različnimi nadnaravnimi bitji, kot so palčki ali **škrati**, ki bivajo v njej ali pod njenim klobukom.
- **Škratje** radi pomagajo živalim.

FRAZEMI

tiskarski škrat

Tiskarski škrat je tiskarska napaka.

- V zadnji številki revije nam je ponagajal **tiskarski škrat**.

škrbast pridevnik

Škrbast je tak, ki je brez vsaj enega zoba.

- Usta je razpotegnili v **škrbast** nasmeh.
- Nasmehnila se je. Bila je čisto **škrbasta**.

škropiti glagol

1. Škropiti pomeni močiti koga ali kaj s kapljicami ali curki tekočine.

- **škropiti** koga v obraz
- Avto **je škropil** pešce.
- Sloni se **škropijo** z vodo in pahljajo z uhlji.
- Pridelovalci poljskih pridelkov gnojijo prst in **škropijo** rastline, da bi čim več pridelali. Škropiva in gnojila so velikokrat strupena in onesnažujejo okolje.
- 2. Škropiti** pomeni leteti v obliki drobnih kapljic.
- Avto je drvel in blato **je škropilo**.
- Tolkel je po vodi, da **je škropilo** na vse strani.

šola samostalnik

1. Šola je ustanova, v kateri se učenci vzgajajo in izobražujejo, pridobivajo znanje in spretnosti.

- glasbena, plesna **šola**
- Rada hodi v **šolo**.
- Kateri tuji jezik se učiš v **šoli**?
- Na poti v **šolo** in nazaj moramo biti v prometu vedno zelo previdni.
- 2. Šola** je stavba, v kateri učenci obiskujejo pouk.
- Po pouku me je mamica čakala pred **šolo**.
- 3. Šola** je pouk.
- **Šola** se začne ob osmih.
- Med **šolo** v naravi bomo imeli tudi lokostrelstvo.
- Po **šoli** smo šli na sprehod.

STALNE ZVEZE

osnovna šola

Osnovna šola je obvezno devetletno izobraževanje za učence, ki so stari od šest do štirinajst let.

- Obiskuje tretji razred **osnovne šole**.

srednja šola

Srednja šola je štiriletno izobraževanje za učence, ki so stari od petnajst do osemnajst let.

- Poklicni gasilci so ljudje, ki so zaključili **srednjo šolo** in šolo za poklicne gasilce.
- Po končani osnovni šoli se je vpisal na **srednjo** frizersko **šolo**.

šola v naravi

Šola v naravi je del izobraževanja, ki poteka več dni zunaj šolskih prostorov, na primer v hribih ali na morju.

- poletna, zimska **šola v naravi**
- Med **šolo v naravi** bomo imeli več pohodov, en nočni pohod in vozili se bomo s kanuji.

šolar samostalnik

Šolar je učenec osnovne šole.

- Ko postanemo **šolarji** in šolarke, spoznamo nove prijatelje.
- Veliko **šolarjev**, dijakov in študentov se v Ljubljano vsak dan vozi z avtobusi in vlaki.
- **Šolarji** so priredili čistilno akcijo.

šolarka samostalnik

Šolarka je učenka osnovne šole.

- Ko postanemo šolarji in **šolarke**, spoznamo nove prijatelje.

šolski pridevnik

Šolski je ta, ki je v zvezi s šolo.

- **šolski** zvonec
- **šolska** malica
- **šolske** potrebščine
- **šolska** torba
- V šoli moramo upoštevati **šolska** in razredna pravila.
- Pred odhodom na **šolsko** igrišče so se učenci razporedili po navodilih.
- Knjige sem si izposodila v **šolski** knjižnici.

šteti glagol

1. Šteti pomeni imenovati števila po vrsti ali s štetjem ugotavljati, koliko je česa.

- **šteti** s pomočjo prstov
  - Otrok zna **šteti** do 6.
  - V gledališču **so šteli** prodane vstopnice.
  - **Štel sem** avtomobile na parkirišču.
- 2. Šteti** pomeni biti sestavljen iz česa, kar je po količini omejeno.
- Koliko elementov **šteje** množica L?
  - Koliko prebivalcev **šteje** mesto?
- 3. Šteti** pomeni upoštevati pri štetju ali pripraviti kakega dogodka.
- **Ste** me **šteli** zraven?
  - Če ne **štejem** tebe, nas je pet.
- 4. Šteti** pomeni upoštevati, upoštevati se ali uvrščati.

- Vsak pravilen odgovor **šteje** točko.
- To **šteje** kot dokaz.
- Tvoje mnenje **šteje**.
- Vsaka minuta **šteje**.
- Kot oblikovanje okolja **štejemo** tudi ureditev okolja stavbe.

- Med slabosti elektrarn na veter **bi** lahko **šteli** predvsem ogroženost ptic na mestih postavitve.
- Med padavine **štejemo** sneg, dež in točo.
- K stoječim vodam **štejemo** jezera in morja.

FRAZEMI

šteti si v čast

Če **si** kdo **šteje** kaj **v čast**, pomeni, da se počuti dobro in je vesel, da lahko kaj naredi.

- **V čast si štejem**, da lahko razglasim dobro novico.

številen pridevnik

1. Številni so taki, ki jih je mnogo, veliko.

- **številne** ptice
  - Poleg jezer, rek, potokov in **številnih** slapov imamo tudi del Jadranskega morja.
  - Slovenija v **številne** države po svetu izvažata svoje pridelke in izdelke.
  - Napisal je **številne** knjige.
- 2. Številen** je velik.
- To je moja **številna** družina. Skupaj živimo tri generacije – stari starši, moji starši in otroci.

številka samostalnik

1. PRI MATEMATIKI **Številka** je znak, s katerim zapišemo število.

- Prikazana števila zapiši z desetiškimi enotami, z besedo in s **številko**.
  - To število zapišemo s **številko** 1240.
  - Rimljani so za **številke** uporabljali črke.
  - Rimljani so na slovensko ozemlje prinesli pisavo latinico, rimske **številke**, ceste in mesta.
- 2. Številka** je tak znak ali več takih znakov, ki kaj označuje.
- **številka** čevljev
  - **številke** na uri
  - poštna **številka**
  - Katero telefonsko **številko** pokličemo, če opazimo požar?
  - Na vstopnicah sta s **številko** označena sedež in vrsta.
- 3. Številka** je revija ali časopis, označen z zaporedno številko izdaje.
- Vaše zamisli bomo objavili v marčni **številki** revije.

število samostalnik

1. PRI MATEMATIKI **Število** je to, kar pove, koliko je česa.

- liho, sodo **število**

• **Števila** 8, 16, 24, 32, 40, 48, 56, 64, 72 in 80 so večkratniki **števila** 8.

• Izračunaj vsoto **števil** 75 in 7.

• **Število** 538 povečaj za 5.

• Zaokroži naslednja **števila** na stotice.

• Napiši predhodnike in naslednike **števil** 180, 236, 475, 2917, 8799 in 4929.

• Števniki so besede, ki poimenujejo **števila**.

2. PRI SLOVENŠČINI Število v jeziku je z besednimi oblikami izražena količina, ki ima v slovenščini lahko vrednost ena, dve ali več kot dve.

• slovnico **število**

• V katerem spolu in **število** so lahko pridevniki?

• Pri določanju **števila** danega samostalnika si pomagamo tako, da samostalnik uporabimo v povedi, s katero odgovorimo na vprašanje Kaj je to?
– To so škarje.

STALNE ZVEZE

mersko število

PRI MATEMATIKI **Mersko število** je število, ki ga zapišemo ob oznaki merske enote in izraža, kolikokrat je količina, ki jo merimo, večja ali manjša od merske enote.

• Izmerjeno dolžino, višino in širino zapišemo z **merskim številom** in mersko enoto, na primer 3 kg.

številski pridevnik

Številski je ta, ki je v zvezi s številom.

• Prepiši **številska** zaporedja in jih dopolni.

• Nariši **številsko** premico in na njej prikaži števila od 520 do 529.

STALNE ZVEZE

številski izraz

PRI MATEMATIKI **Številski izraz** je skupek števil in ene ali več računskih operacij, ki tvorijo smiselni matematični zapis.

• Razliko števil 25 in 10 deli s številom 3. Zapiši

številski izraz in izračunaj njegovo vrednost.

• Iz parov števil sestavi **številski izraz** seštevanja in številski izraz odštevanja in izračunaj njuni vrednosti.

• Če imamo **številski izraz**, v katerem imamo seštevanje, odštevanje, množenje, deljenje in oklepaje v različnih kombinacijah, moramo upoštevati vrstni red.

števka samostalnik

PRI MATEMATIKI **Števka** je posamezen znak (od 0 do 9) v številki, s katerim je zapisano število.

• S **števki** 5, 6 in 7 zapiši vsa trimestna števila, ki so večja od 600.

štorklja samostalnik

Štorklja je velika močvirska ptica selivka z dolgim kljunom, belim perjem, črnimi perutmi in tankimi dolgimi nogami.

• bela **štorklja**

• **Štorklje** gnezdijo tudi na dimnikih.

FRAZEMI

štorklja prinese koga

Če koga **štorklja prinese**, pomeni, da se rodi.

• **Štorklja ti bo prinesla** bratca.

takt samostalnik

PRI GLASBENI UMETNOSTI **Takt** je merska enota v glasbi, ki ima določeno število poudarjenih in nepoudarjenih števnih enot ali dob.

• V **taktu** je glavni poudarek vedno na prvi dobi.

• **Takti** imajo lahko različno število notnih vrednosti in vsaka notna vrednost ima v taktu svojo dobo.

• Po številu in imenih notnih vrednosti se **takti** imenujejo dvočetrtinski, tričetrtinski, dvopolovinski.

taktnica samostalnik

PRI GLASBENI UMETNOSTI **Taktnica** je črta, ki označuje začetek ali konec takta in stoji vedno pred prvo poudarjeno dobo.

• Note zapisujemo v takte, ki jih ločujemo s **taktnicami**.

taktovski pridevnik

PRI GLASBENI UMETNOSTI **Taktovski** je ta, ki je v zvezi s taktom.

• Pri izvajanju skladb je pomemben tudi dober občutek za **taktovsko** mero in tempo.

STALNE ZVEZE

taktovski način

PRI GLASBENI UMETNOSTI **Taktovski način** je zgradba takta glede na to, katera notna vrednost predstavlja dobo in koliko jih je v taktu.

• Ritem narekuje izbrani **taktovski način** in s tem poudarjene in nepoudarjene dobe.

• Skladba je lahko napisana v dvodobnem, tridobnem, štiridobnem **taktovskem načinu**, lahko pa so **taktovski načini** tudi sestavljeni.

taliti glagol

1. PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI Taliti pomeni delati ali povzročati, da trdna snov zaradi dovajanja toplote preide v tekoče stanje.

- Plavži so peči, kjer **so talili** železovo rudo.
- 2. PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI** **Taliti se** pomeni prehajati v tekoče stanje zaradi dovajanja toplote.
- led, sneg **se tali**
  - Ko vosku približamo gorečo vžigalico, **se** vosek začne **taliti**.

taljenje samostalnik

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Taljenje** je prehajanje trdne snovi v tekoče stanje zaradi dovajanja toplote.

- Lastnosti snovi se spreminjajo ob raztapljanju, **taljenju**, mešanju ali preoblikovanju.
- Vosek stalno mešaj med **taljenjem**.

teden samostalnik

Teden je čas sedmih dni, od ponedeljka do nedelje.

- naslednji, prejšnji **teden**
- ves **teden**
- dan, **teden**, mesec in leto
- Kako boš preživela konec **tedna**?
- Lase si umivamo enkrat ali dvakrat na **teden**.
- Luka ima rojstni dan čez štiri **tedne**.

tehničen pridevnik

1. Tehnični je ta, ki je v zvezi s tehniko, znanostjo ali dejavnostjo, ki se ukvarja z izdelovanjem strojev, naprav, materialov, ki se uporabljajo v industriji, pri prevozu ali posredovanju informacij.

• Z razvojem znanosti in tehnologije je človek posegel tudi v vesolje. To ne bi bilo mogoče, če ne bi znanstveniki ves čas izumljali **tehničnih** in drugih pripomočkov, ki to omogočajo.

• Ljudje pri delu uporabljamo **tehnične** naprave in vozila, ki imajo različne sestavne dele in se različno gibljejo.

• Vodna kolesa so danes del **tehnične** dediščine.

2. Tehnični je ta, ki je v zvezi s pravilnim delovanjem kakega stroja ali naprave.

• Nastala je manjša **tehnična** okvara, kar pa bomo zagotovo kmalu uredili.

tehnika samostalnik

1. Tehnika je znanost ali dejavnost, ki se ukvarja z izdelovanjem strojev, naprav, materialov, ki se uporabljajo v industriji, pri prevozu ali posredovanju informacij.

• Materiali, kot so plastika, železo, steklo, jeklo, ter nove **tehnike** nam omogočajo gradnjo visokih stavb, mostov, ki povezujejo oddaljene otoke.

• Osvajanja so evropskim velesilam omogočila velikanski dotok dobrin, vplivala pa so tudi na razvoj znanosti in **tehnike**.

2. Tehnika je ustaljen način opravljanja kakega dela ali dejavnosti.

• **tehnika** izdelave grafike

• likovna **tehnika**

• plavalna **tehnika**

• Z različnimi **tehnikami** nastajajo belokranjske pisanice ali pisanke, prekmurske remenke, rumenke ali rumenice, praskanke.

• Svoje učne navade lahko izboljšamo z različnimi **tehnikami**.

STALNE ZVEZE

bela tehnika

Bela tehnika so električne naprave za uporabo v gospodinjstvu.

• Poznamo različne vrste trgovin: z živili, z **belo tehniko**, z oblačili, z računalniki, s čistili, za osebno higieno, za male živali.

tehtati glagol

1. Tehtati pomeni ugotavljati maso s tehtnico.

• V živalskem vrtu **so tehtali** živali.

2. Tehtati pomeni imeti določeno težo.

• Sestra je visoka 162 cm in **tehta** 50 kg.

3. Tehtati pomeni odločati se med vsaj dvema možnostma, kaj storiti.

• Dolgo **je tehtal**, kaj naj stori.

tehtnica samostalnik

Tehtnica je priprava, s katero tehtamo.

• digitalna **tehtnica**

• S **tehtnico** ugotavljamo, koliko kdo tehta in koliko kaj tehta.

• Koliko enakih uteži manjka na levi strani, da bo **tehtnica** v ravnovesju?

• S **tehtnicami**, ki jih imate doma, stehtaj čim več različnih živil, ki imajo na embalaži označeno maso.

STALNE ZVEZE

vodna tehtnica

Vodna tehtnica je podolgovata priprava s cevko, ki je delno napolnjena s tekočino, v kateri je zračni mehurček, ki kaže, ali je predmet v vodoravni legi.

• Zidar uporablja svinčnico, **vodno tehtnico**, zidarsko žlico, mešalnik za beton, samokolnico in lopato.

tek (premikanje) samostalnik

Tek je želja ali potreba po jedi.

- imeti velik **tek**
- zaželeli dober **tek**
- Bleda si videti in malo zraka pred zajtrkom ti bo vzbudilo **tek**.
- Dober **tek!**
- Minil me je ves **tek**.

tek (apetit) samostalnik

1. Tek je premikanje s hitrejšimi koraki, pri katerem sta v določenem trenutku obe nogi odmaknjeni od podlage, ali šport, pri katerem tečemo.

- **tek** na 60, 600 metrov
- konjski **tek**
- maratonski **tek**
- Med hojo in **tekom** se odrivamo od tal.
- Pognala sta se v **tek**.
- Hoja, kolesarjenje in **tek** koristijo zdravju.
- Trenira **tek**, oče pa s štoparico meri čas njegovega **teka**.

2. Tek je premikanje ali potekanje česa.

- **tek** motorja
- Vozilo je spravil v **tek**.
- Priprave so v polnem **teku**.

3. PRI ŠPORTU Tek je vsaka od voženj v določeni hitrostni disciplini.

- Po prvem **teku** je bil najboljši Miha, ki je imel edini čas pod minuto 0.58.

STALNE ZVEZE

tek na smučeh

Tek na smučeh je smučarska disciplina, pri kateri tekmovalci teče na lahkih, ozkih smučeh.

- Pokazali so mi pot proti Triglavu in prostor, na katerem so pozimi urejene proge za **tek na smučeh**.

tekma samostalnik

Tekma je športni boj, v katerem se nastopajoči merijo med seboj, da bi ugotovili, kdo je boljši.

- **tekma** smučarskih skokov
- rezultati **tekme**
- košarkarska, nogometna, odbojgarska **tekma**
- Po **tekmi** sta se hvalila, koliko golov sta dali njuni moštvi.
- Konec tedna igramo **tekmo** s sosednjo šolo.

tekmovanje samostalnik

1. Tekmovanje je merjenje koga s kom v kakem športu, da bi ugotovili, kdo je boljši ali uspešnejši.

- prirediti **tekmovanje**
- atletsko **tekmovanje**

- Med treningi in **tekmovanji** razvija sposobnosti in spretnosti, ki mu koristijo tudi izven športnega življenja.

- Na **tekmovanju** je zmagala.

2. Tekmovanje je merjenje koga s kom v kaki dejavnosti, da bi ugotovili, kdo je boljši ali uspešnejši.

- prijavnica za **tekmovanje**
- glasbeno, matematično **tekmovanje**
- razredno **tekmovanje**
- Čestitamo vam za odličen nastop na pevskem

tekmovanju.

- Na **tekmovanje** iz logike se je najprej prijavilo 85 učencev.

- V glasbeni šoli imajo številne vaje, nastope, **tekmovanja** in koncerte.

tekmovati glagol

1. Tekmovati pomeni meriti se s kom v kakem športu, da bi ugotovili, kdo je boljši ali uspešnejši.

- **tekmovati** v atletiki
- Učenci **so tekmovali** v teku.
- **Tekmujmo**, kdo bo prvi na cilju!
- Trenira in **tekmuje** za Slovenijo, ob njegovih zmagah predvajajo slovensko himno.

2. Tekmovati pomeni meriti se s kom v kaki dejavnosti, da bi ugotovili, kdo je boljši ali uspešnejši.

- Sošolca **sta tekmovala** v reševanju matematičnih nalog.
- Vasi **so** med seboj **tekmovala**, katera bo imela lepši mlaj.
- **Tekmovali bodo**, kdo bo naredil boljši sladoled.

tekočina samostalnik

Tekočina je snov, ki se prilagaja obliki posode, v kateri je, in ima na površini gladino.

- naliti, nalivati **tekočino**
- liter **tekočine**
- kri in druge telesne **tekočine**
- **Tekočine** lahko prelivamo in mešamo.
- Če jemo zdravo in raznoliko hrano, pijemo dovolj **tekočine** in se veliko gibljemo na svežem zraku, smo bolj zdravi.
- Voda je najpomembnejša **tekočina** na zemlji.

tekstil samostalnik

Tekstil so izdelki, ki so narejeni zlasti s tkanjem ali pletenjem.

- barve za **tekstil**
- Med sezonskimi razprodajami **tekstila** in obutve trgovine svojim izdelkom znižajo cene.

- Odpadke iz papirja, stekla, pločevine in **tekstila** odpeljejo in predelajo.

tekstilen pridevnik

Tekstilni je ta, ki je v zvezi s tekstilom.

- **tekstilni** izdelki
- **tekstilna** industrija
- S **tekstilnimi** stroji iz bombažnih niti stkejo blago.

telefon samostalnik

Telefon je elektronska naprava za prenašanje govora na daljavo.

- pogovarjati se po **telefonu**
- poklicati po **telefonu**
- Pri babici je zazvonil **telefon**.
- Na **telefon** se je oglasila mama.
- Nastopajoče in poslušalce med predstavo motijo zvoki prenosnih **telefonov**, zato jih izklopimo.

telefonski pridevnik

Telefonski je ta, ki je v zvezi s telefonom.

- **telefonski** pogovor
- **telefonski** zvonec
- **telefonska** govorilnica
- **telefonska** slušalka
- Katero **telefonsko** številko pokličemo, če opazimo požar?
- **Telefonske** številke najdemo v **telefonskem** imeniku.
- Tajnica sprejema tudi **telefonske** klice.

STALNE ZVEZE

telefonska tajnica

Telefonska tajnica ali **telefonski odzivnik** je naprava, ki ob telefonskem klicu predvaja posneto sporočilo in shranjuje sporočila oseb, ki kličejo.

- Se ti je kdaj po telefonu oglasila **telefonska tajnica** ali telefonski odzivnik?

telefonski odzivnik

Telefonski odzivnik ali **telefonska tajnica** je naprava, ki ob telefonskem klicu predvaja posneto sporočilo in shranjuje sporočila oseb, ki kličejo.

- Se ti je kdaj po telefonu oglasila telefonska tajnica ali **telefonski odzivnik**?

telesen pridevnik

Telesni je ta, ki je v zvezi s telesom.

- **telesna** lastnost, značilnost
- **telesna** masa
- **telesna** temperatura

- Kamela brez škode izgubi toliko vode, kolikor znaša tretjina njene **telesne** teže.

- Po **telesni** dejavnosti moramo poskrbeti za osebno higieno.

- V šoli otroci razvijajo umske in **telesne** sposobnosti.

teleskop samostalnik

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Teleskop** je naprava za ogledovanje zvezd in drugih teles v vesolju, sestavljena iz zrcal in leč, ki prestrezajo svetlobo, ki jo oddajajo telesa v vesolju.

- S **teleskopom** so opazovali Luno.
- Iz slik radijskih **teleskopov**, ki so postavljeni na različnih delih Zemlje, so sestavili sliko črne luknje.

telo samostalnik

1. PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI Telo je vse, kar sestavlja večcelični živalski organizem.

- **telo** sesalcev, žuželk
- drža **telesa**
- človeško **telo**
- Med nosečnostjo se v materinem **telesu** razvija otrok.
- Z rednim umivanjem skrbimo za čistočo vseh delov **telesa** (glave, rok, nog, trupa).
- Oporo našemu **telesu** dajejo kosti, ki tvorijo okostje ali skelet.
- **Telo** izgublja vodo z dihanjem, s potenjem in z uriniranjem.

- **Telo** galeba je pokrito z belim perjem.

2. PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI Telo je to, kar je iz snovi, kar ima maso in zavzema del prostora, in to, o čemer govorimo, ko opisujemo pojave.

- Na gibanje **teles** lahko vplivamo. Če igralec tenisa žogico močno udari z loparjem, ji spremeni smer in hitrost gibanja.

- **Telesa** vidimo, kadar so osvetljena.

- Zemlja deluje na druga **telesa** s silo, ki jo imenujemo teža.

- Toplota prehaja s **telesa** z višjo temperaturo na **telo** z nižjo temperaturo.

- Naravni satelit kakega planeta je nebesno **telo**, ki kroži okrog tega planeta.

3. PRI MATEMATIKI Telo je del prostora, ki ga omejujejo ploskve.

- geometrijsko **telo**

- oglato, okroglo **telo**

- liki in **telesa**

- **Telesa** poimenuj in na njih pokaži robove, oglišča in mejne ploskve.

- **Telo** ima prostornino.

Zdrav duh v zdravem telesu.

Zdrav duh v zdravem telesu pomeni, da se je treba za zdravje ukvarjati tako s telovadbo kot tudi z učenjem, branjem in razmišljanjem.

- **Zdrav duh v zdravem telesu** ne pomeni, da je treba skrbeti le za krepko telo. Vsak mora skrbeti tudi za bistrost glave in zdravo življenje.
- Pri pouku športne vzgoje bodo učenci gojili **zdrav duh v zdravem telesu**.

tema samostalnik

Tema je stanje ozračja, ko ni svetlobe, kot na primer ponoči.

- **tema** se spusti
- bati se **teme**
- črna, popolna, trda **tema**
- svetloba in **tema**
- Zunaj je **tema**.
- Predmeti, ki se svetijo, niso svetila. V **temi** jih ne vidiš.
- V jami živi več vrst živali, ki so se prilagodile na življenje v večni **temi**.
- Zajela nas je **tema**.

tema kot v rogu

Tema kot v rogu je popolna tema.

- V gozdu je bila **tema kot v rogu**.

temelj samostalnik

1. Temelj je opora ali trdna podlaga, na kateri je kaj postavljeno.

- Za stabilnost makete in tudi pravih zgradb so ključni **temelji**.
- Janova družina gradi hišo. Uporabi načrt in izračunaj obseg njenih **temeljev**.

2. Temelj je to, kar čemu zagotavlja, da lahko obstaja, poteka ali se razvija.

- Dobri medsebojni odnosi in sodelovanje so **temelj** vsake skupnosti.
- **Temelj** uspešnega sodelovanja so poslušanje, spoštovanje predlogov, medsebojno spodbujanje in podpora.

temeljen pridevnik

Temeljni je ta, ki določa osnovo česa ali je bistven za obstoj česa.

- **temeljne** pravice, svoboščine
- **temeljne** vrednote
- Ustava določa **temeljna** pravila našega skupnega bivanja.

- Potreba po hrani, vodi, obleki, domu in gibanju so fizične ali **temeljne** potrebe.

- Spreminjanje živih bitij skozi čas je ena izmed **temeljnih** značilnosti življenja.

- Potreba po hrani, vodi, obleki, domu in gibanju so fizične ali **temeljne** potrebe.

temen pridevnik

1. Temen je tak, ki ne oddaja svetlobe in je črni podobne barve.

- **temni** lasje
- **temna** barva
- **temna** očala
- Zgornja stran kril sivega galeba je svetlo siva, na konicah kril so peresa **temnejša**.
- Nad očmi ima **temne** obrvi.

2. Temen je tak, v katerem je malo ali nič svetlobe.

- **temen** gozd
- **temen** prostor
- **temen** in svetel
- V **temni** sobi z baterijsko svetilko osvetli steno.
- Noč je **temni** del dneva, dan pa svetli.
- Brez Sonca bi bila Zemlja **temna**, hladna in brez življenja.

3. ČUSTVENO OBARVANO Temen je tak, ki je za človeka neprijeten.

- V mojem življenju je bilo veliko **temnih** trenutkov.

4. ČUSTVENO OBARVANO Temen je tak, ki zveni nizko in globoko.

- Oglasil se je **temen** moški glas.

temperatura samostalnik

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Temperatura** je količina, ki pove, kako toplo ali hladno je kaj. Temperaturo merimo s termometrom.

- izmeriti, meriti **temperaturo**
- **temperatura** vrelišča
- **temperatura** vode, zraka
- nizka, visoka **temperatura**
- telesna **temperatura**
- Mama mu je izmerila **temperaturo**.
- Osnovna enota za **temperaturo** je kelvin (K).
- Voda se spremeni v led, kadar je **temperatura** nižja od 0 °C.

tercet samostalnik

PRI GLASBENI UMETNOSTI **Tercet** je glasbena skupina, ki je sestavljena iz treh pevcev.

- Izberite dva pevca, ki bosta pesem zapela v duetu, nato naj se jima pridruži še tretji v **tercetu**.

termometer samostalnik

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Termometer** je priprava za merjenje temperature.

- meriti temperaturo s **termometrom**
- **Termometer** kaže minus pet stopinj Celzija.

teta samostalnik

1. Teta je mamina ali očetova sestra.

- **teta** in stric
- Obiskala ga je **teta**.

2. Teta je starejša ženska.

- Neko **teto** sem vprašal, koliko je ura.

teža samostalnik

1. Teža ali **masa** je temeljna lastnost snovi, ki se kaže s silo pritiskanja telesa na podlago ali odpora pri spremembi hitrosti telesa. Osnovna enota za merjenje teže je kilogram.

- Predmete lahko opisujemo, primerjamo in razvrščamo po različnih lastnostih (oblika, velikost, **teža**).

2. PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI Teža ali **sila teže** je sila, s katero veliko telo z veliko maso, na primer planet, privlači telesa z manjšo maso, ki so na njem ali v njegovi bližini.

- Zemlja deluje na druga telesa s silo, ki jo imenujemo **teža**.

STALNE ZVEZE

sila teže

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Sila teže** ali **teža** je sila, s katero veliko telo z veliko maso, na primer planet, privlači telesa z manjšo maso, ki so na njem ali v njegovi bližini.

- **Sila teže** je manjša, če je telo bolj oddaljeno od središča Zemlje.
- Na astronaute na Luni deluje manjša **sila teže** kot na Zemlji (sila, s katero Luna ali Zemlja privlači astronauta), ker ima Luna manjšo maso od Zemlje.
- Jabolko pade z drevesa, ker nanj deluje **sila teže**.

težava samostalnik

1. Težava je neugoden občutek zaradi nepravilnega delovanja telesa.

- povzročati, povzročiti **težave**
- **težave** z dihali
- Voda je lahko čarobno zdravilo za raznovrstne zdravstvene **težave**.
- Kamilični čaj pijemo, kadar imamo drisko ali druge črevesne **težave**.

2. Težava je to, kar se pojavi nepredvideno in koga ovira pri opravljanju dela, uresničevanju nalog ali vsakdanjem življenju.

- reševati **težave**
- zaupati svoje **težave** komu
- znajti se v **težavah**
- **Težav** ne moremo vedno rešiti sami.
- Živali, ki preživijo dolge ledene mesece, imajo veliko **težav** pri iskanju hrane.
- Največja **težava** v puščavi nista vročina ali hrana, temveč pomanjkanje vode.
- 3. Težava** je to, kar komu zaradi premajhne sposobnosti, neizurjenosti povzroča neprijetnosti ali ga ovira pri izvedbi česa.
- **težave** z branjem
- S temi računi nimam **težav**.
- Ker poštevanke dobro obvladam, mi to poglavje ne bo delalo **težav**.

STALNE ZVEZE

brez težav

Brez težav pomeni brez truda ali napora, preprosto.

- **Brez težav** bi si priplaval zlatega delfinčka.
- Tlakovane ceste so bile dovolj široke, da sta se lahko **brez težav** srečala dva vozova.

s težavo

S težavo pomeni s trudom ali naporom, težko.

- **S težavo** vzdigne kamen.

težek pridevnik

1. Težek je tak, ki ima veliko težo.

- Mravlja nosi **težko** breme.
- 2. Težek** je tak, ki ima določeno težo.
- Maja je **težka** 36 kg.
- Buča je **težja** od grozdja.
- 3. Težek** je tak, za opravljanje, izvajanje ali reševanje katerega je potreben velik trud, spretnost ali sposobnost.
- **težek** poklic
- **težka** situacija
- **težko** vprašanje
- Meni se zdijo naloge **težke**.
- Vse živali, ki živijo v **težkih** razmerah, imajo veliko sposobnost premikanja.
- Danes v tovarnah **težja** in zdravju škodljiva dela prevzemajo roboti.
- Čim bolj hrapave so površine, tem večje je trenje in gibanje je **težje**.
- 4. ČUSTVENO OBARVANO Težek** je tak, ki spremlja ali povzroča težave, žalost ali bolečino.

- Prevzela ga je **težka** osamljenost.
- 5. ČUSTVENO OBARVANO Težek** je siten ali nadležen.
- Joj, kako si **težka!**

STALNE ZVEZE

težka doba

PRI GLASBENI UMETNOSTI **Težka doba** je poudarjena doba v taktu.

- Ob poslušanju z udarci po nogah ponazarjaj **težke dobe**, lahke pa s tleskanjem.

težka kovina

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Težka kovina** je kovina, ki ima veliko gostoto.

- Svinec je **težka kovina**.
- **Težke kovine** iz baterij zastrupljajo okolje.

FRAZEMI

s težkim srcem

S težkim srcem pomeni takó, da čutimo žalost ali skrb.

- Zahteval je nekaj strašnega. **S težkim srcem** ga je ubogal.

tih pridevnik

1. Tih je tak, ki je malo slišen ali neslišen ali ki s svojim delovanjem povzroča malo hrupa ali ropota.

- **tih**a naprava
- **tih**o brenčanje
- **tih**o govorjenje
- **tih** kot riba
- Kateri zvok je glasnejši, kateri **tišji**?
- Kmečka lastovka se oglašá s **tihim** cvrkutanjem.
- Tone smo ploskali, igrali ali peli, pavze pa izvajali s poljubnimi **tihimi** gibi.

- Za mlinom teče **tih** potok.

2. Tih je tak, ki s svojim vedenjem, ravnanjem ne povzroča hrupa ali ki malo govori.

- **tih** in sramežljiv
- **tih** in zamišljen
- Danes je soseda nenavadno **tih**a.
- Sedela je nekam **tih**a.

3. Tih je tak, ki je brez hrupa ali ropota.

- **tih** večer
- **tih**a noč
- Znašla se je v prvem nadstropju **tih**e hiše.
- Sprehodili smo se po **tih**i zimski pokrajini.
- Ulica je bila **tih**a in prazna.

4. ČUSTVENO OBARVANO Tih je tak, ki obstaja, vendar o njem ne govorimo.

- **tih**o pravilo

- gojiti **tih**o upanje
- Obšlo ga je **tih**o zadovoljstvo.
- Upošteva najin **tih**i dogovor, da v družbi nikoli ne narediva ničesar, kar bi drugega utegnilo spraviti v zadrego.

tihóžitje samostalnik

PRI LIKOVNI UMETNOSTI **Tihóžitje** je slika, na kateri so upodobljeni negibni predmeti, živali ali rastline.

- Na **tihóžitju** lahko upodobiš kar skledo s sadjem.

tikati glagol

PRI SLOVENŠČINI **Tikati** pomeni s ti ogovarjati osebo, ki jo dobro poznamo ali s katero smo v enakovrednem družbenem odnosu.

- **Tikam** starše, sošolce, prijatelje in ljudi, s katerimi se tako dogovorim.

tiskanje samostalnik

Tiskanje je nanašanje podobe, slike, besedila na papir ali tkanino z določeno tiskarsko tehniko.

- Blago plemenitijo z beljenjem in barvanjem, **tiskanjem** ali kosmatenjem.

tiskati glagol

Tiskati pomeni nanašati podobo, sliko, besedilo na papir ali tkanino z določeno tiskarsko tehniko.

- **tiskati** knjige
- Slovenci v različnih slovenskih društvih ohranjajo slovenski jezik in kulturo, **tiskajo** časopise in knjige v slovenščini.
- Bankovce **tiskajo** s posebnimi barvami na zelo odporen papir.

tisočletje samostalnik

Tisočletje je obdobje, ki traja tisoč let, navadno od prejšnje do naslednje polne tisočice, kot na primer 1000–1999.

- stoletje in **tisočletje**
- Ljudje že **tisočletja** predelujejo naravna živila in tako povečujejo njihovo trajnost ter izboljšujejo njihovo hranilno vrednost.
- Ljudje smo s svojo gospodarsko dejavnostjo pokrajine v **tisočletjih** že močno spremenili.
- Umetnina je nastala v sredini 2. **tisočletja** pred našim štetjem.

tišina samostalnik

Tišina je stanje brez glasov ali šumov, hrupa ali govorjenja.

- **tišina** nastane, nastopi, zavlada
- pretrgati **tišino**
- gluha, grobna, popolna **tišina**

- Domačo nalogo pišem v **tišini**.
- Oče je tekel po note, v dvorani pa je zavlada mučna **tišina**.
- Kadar učiteljica zahteva minuto **tišine**, se po navadi čas kar vleče.

tkalec samostalnik

Tkalec je oseba, ki izdeluje tekstilne izdelke s križanjem in prepletanjem niti.

- Predilci, pletilci in **tkalci** v tovarni pletejo ali tkejo blago.
- Opredeno prejo so nekdam v navitih klobčičih oddali k **tkalcu**, da je stkal platno.

tkalka samostalnik

Tkalka je ženska, ki izdeluje tekstilne izdelke s križanjem in prepletanjem niti.

- **Tkalka** prikaže način tkanja lanenega platna na starih lesenih belokranjskih statvah.

tkalski pridevnik

Tkalski je ta, ki je v zvezi s tkanjem.

- **tkalski** stroj
- Preizkusi svoje **tkalske** sposobnosti: nareži trakove iz različnih barv papirja in poskušaj narediti vsaj eno opisano vezavo.

tkanina samostalnik

Tkanina je tekstilni izdelek, narejen s tkanjem, ki se uporablja pri izdelavi oblačil ali opreme.

- Nekatero **tkanine** vsebujejo tudi elastanska vlakna, ki so zelo raztegljiva.
- Svilene niti so stkali in **tkanino** obogatili z barvo in slikami.
- **Tkanine**, pletenine in vlaknovine so narejene iz niti.

tkanje samostalnik

Tkanje je delanje tekstilnih izdelkov s križanjem in prepletanjem niti.

- S **tkanjem** na statvah so dobili blago za suknje, hlače, posteljnino in druge izdelke.
- S **tkanjem** nastane blago.

tkati glagol

1. Tkati pomeni izdelovati tekstilne izdelke s križanjem in prepletanjem niti.

- **tkati** preprogo
- Volneno nit **so tkali** na statvah.
- Stroje, ki **tkejo** blago, imenujemo statve.
- Preživljali **so** se z lovom, redili živino, sejali lan in **tkali** laneno platno.

2. Tkati pomeni delati pajčevino.

- Pajek **tke** pajčevino.

tla samostalnik

1. Tla so površina, po kateri hodimo.

- Zaprti prostori imajo stene, **tla** in strop.
- Na **tleh** je polit čaj in razdrobljene bobi palčke.
- Glasbeniki ob igranju udarjajo z ного ob **tla**.

2. Tla so vrhnja plast zemeljske skorje.

- glinena, ilovnata in peščena **tla**
- Deževniki živijo v **tleh**, kjer delajo rove in rahljajo prst.
- Zaradi teže predmeti na Zemlji padejo na **tla**.
- Ker gozdna tla vpijejo **dež**, neurja ne odnašajo zemlje.

FRAZEMI

pasti na plodna tla

Če kaj **pade na plodna tla**, pomeni, da uspe, se uresniči ali učinkuje.

- Besede so **padle na plodna tla**.
- Imel je dobro zamisel, čeprav **ni padla na plodna tla**.

udreti se v tla

Če **se** kdo **udre v tla**, pomeni, da nenadoma, nepričakovano izgine.

- Hihitanje je postajalo vse glasnejše, od sramu **bi se** najrajši **udrila v tla**.
- Obljubil mi je pomoč, potem pa **se je udrl v tla**.

tlak samostalnik

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Tlak** je razmerje med silo, ki pritiska na neko ploskev, in ploščino te ploskve.

- Preden spustimo vrat napihnjene balona, ima zrak v balonu višji **tlak**, kot je **tlak** zraka v okolici.
- Pri potiskanju bata se zraku v brizgi zmanjša prostornina in poveča gostota. **Tlak** zraka v brizgi je tedaj večji kakor zunanji **tlak**.
- Voda se po koritih lahko pretaka le navzdol, po ceveh v hiši ali bloku pa s pomočjo črpalke tudi navzgor. Tok tekočine poganja razlika v **tlakih**.

STALNE ZVEZE

krvni tlak

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Krvni tlak** je tlak, s katerim kri pritiska na stene žil.

- Pri zdravniku so ji izmerili zelo nizek **krvni tlak**.

zračni tlak

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Zračni tlak** je tlak, s katerim zrak zaradi svoje teže pritiska na zemeljsko površino.

- Z naraščanjem nadmorske višine **zračni tlak** pada.
- Cikloni so območja z nizkim **zračnim tlakom**, anticikloni pa območja z visokim **zračnim tlakom**.

tlesk samostalnik

Tlesk je kratek glas, ki se sliši, če kaj plosko udari ali zadene ob kaj.

- Zaslišal se je oddaljen **tlesk** vrat.
- Ob **tlesku** prstov se je zbudila.

tleskati glagol

1. Tleskati pomeni povzročiti kratek glas s ploskim udarcem ali zadetjem ob kaj.

- Jezik **je tleskal** ob nebo.
- Peli smo pesmico in **tleskali** s prsti.

2. Tleskati pomeni plosko udarjati ali zadevati ob kaj.

- Strgano jadro **je tleskalo** ob kovino.

tleskniti glagol

1. Tleskniti pomeni povzročiti kratek glas s ploskim udarcem ali zadetjem ob kaj.

- Soseda **je tlesknila** s prsti in pes je takoj pritekel.
- Dvakrat **je tlesknilo**, potem pa so se vrata odprla.

2. Tleskniti pomeni plosko udariti ali zadeti ob kaj.

- Ena od desk **je tlesknila** ob rob prikolice.

tloris samostalnik

Tloris je prikaz stavbe, predmeta ali prostora, gledano od zgoraj.

- **tloris** hiše, vozila
- Poskusi narisati **tloris** svoje sobe ali svojega stanovanja.

točka samostalnik

1. Točka je majhen del prostora, ki ima določen pomen ali namen.

- Sonce doseže najvišjo **točko** na nebu opoldne.
- Nadmorska višina je navpična oddaljenost od morske gladine do neke **točke** na Zemljinem površju.
- Orientacija je določanje položaja **točke** in ugotavljanje strani neba.

2. PRI MATEMATIKI Točka je to, kar nastane s presečiščem črt, in to, kar sestavlja premico, daljico in ravnino in nima dolžine. Narišemo jo kot piko.

- **Točke** poimenujemo z velikimi tiskanimi črkami.
- Premisli, ali lahko skozi **točko** A narišemo več premic.

3. Točka je del programa kake prireditve.

- Šolske prireditve bi bile zelo dolgočasne brez glasbenih **točk**.

4. Točka je enota za merjenje športnega rezultata ali vrednosti kakega dela. Prikažemo jo s številko.

- Lena je z lokom streljala v tarčo. Zadel jo je z vsemi tremi puščicami. Koliko **točk** je lahko dosegla?
- Na tekmovanju za naj športnika šole je dosegel osemindeset **točk** in zasedel četrto mesto.
- Skupina, ki zbere največ besed, dobi **točko**.

STALNE ZVEZE

varna točka

Varna točka je posebej označen javni prostor, v katerem so osebe, ki otrokom v stiski ponujajo zaščito ali pomoč.

- **Varne točke** prepoznate po posebni nalepki, smejoči se hišici, ki je nameščena na vidno mesto ob vhodu.
- **Varna točka** je lahko na primer knjižnica, vrtec, zavarovalnica ali lekarna.

tok samostalnik

1. PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI Tok je gibanje tekočine, plina, delcev ali energije v določeni smeri.

- **tok** reke
- hiter, počasen **tok**
- velik, majhen **tok**
- vodni **tok**
- **Tok** tekočine usmerimo s cevmi.
- **Tok** tekočine poganja razlika v tlakih.

2. Tok je voda, ki teče po strugi.

- S prstom potuj po reki Soči od zgornjega **toka** do sotočja z reko Tolminko.
- Koliko meri skupna dolžina **toka** Drave, Mure in Save?

STALNE ZVEZE

električni tok

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI Električni tok je gibanje nabitih delcev po prevodniku, navadno v električnem krogu.

- Vir **električnega toka** je baterija, dinamo ali električno omrežje.
- **Električni tok** teče samo, če so vse snovi na njegovi krožni poti v električnem krogu prevodne.
- Varovalke preprečijo poškodbe naprav, ki bi jih povzročil prevelik **električni tok**, če bi stekel skozi njih. Delujejo kot stikala, ki prekinejo električni krog, kadar je tok prevelik.

miselni tok

Miselni tok je zaporedje med seboj povezanih misli.

- »Kako ti gre v šoli?« ga je nepričakovano vprašala. Simon ni sledil njenemu **miselnemu toku**.

toplotni tok

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Toplotni tok** je prehajanje toplote s telesa z višjo temperaturo na telo z nižjo temperaturo.

- Poskus nas je naučil, da je **toplotni tok** skozi tanko pločevino večji kot skozi keramiko. Iz tega sklepamo, da je pločevina dober prevodnik toplote, keramika pa je toplotni izolator.

tolkalo samostalnik

PRI GLASBENI UMETNOSTI **Tolkala** so glasbila, na katera igramo s tolčenjem ali z drgnjenjem, strganjem ali stresanjem.

- Na **tolkala** lahko igramo tudi s palicami.
- Razvil je celo družino **tolkal**, na primer zvončke, ksilofon, metalofon, triangel in tamburin.

ton samostalnik

1. PRI GLASBENI UMETNOSTI **Ton** je zvok določene višine, trajanja, jakosti in barve.

- Do, re, mi, fa, so(l), la, ti, do označujejo višino določenega **tona** v katerikoli lestvici.
- Vsaka lestvica ima točno določeno zaporedje celih **tonov** in poltonov.

2. **Ton** je način izražanja, zlasti govorjenja in pisanja.

- Naenkrat je spremenil **ton** govora.

tona samostalnik

Tona je enota za merjenje mase, ki je enaka tisoč kilogramov.

- Koliko polnih balonov ima maso 1 **tono**?
- Ena **tona** oziroma 1 t je masa manjšega avtomobila.
- **Tona** je največja enota, ki jo uporabljamo pri tehtanju težkih predmetov.

tonski pridevnik

Tonski je ta, ki je v zvezi s tonom.

- Izberi tri **tonske** višine in si izmisli svojo melodijo.
- Danes se bomo igrali z dolžinami tonov oziroma s **tonskimi** trajanji.

STALNE ZVEZE

tonska abeceda

PRI GLASBENI UMETNOSTI **Tonska abeceda** ali **notna abeceda** je dogovorjeno zaporedje črk, s katerimi so poimenovani toni v tonski lestvici.

- Pesem preberi tudi s **tonsko abecedo** in jo nato zapoj.

topilo samostalnik

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Topilo** je snov, v kateri se raztapljajo druge snovi.

- Voda je najbolj razširjeno **topilo** na Zemlji.
- Raztopina je iz **topila** in topljenca.

topiti glagol

1. **Topiti** ali **raztapljati** pomeni delati, da se delci topljenca (trdne snovi) porazdelijo med delce topila (tekočine).

- Za lepljenje uporabi lepilo, namenjeno stiroporu, običajno univerzalno lepilo namreč stiropor **topi**.

2. **Topiti se** ali **raztapljati se** pomeni porazdeljevati se med delce topila (tekočine).

- Nekateri vitamini **se topijo** v vodi, drugi pa v maščobi.

3. **Topiti** ali **taliti** pomeni delati ali povzročati, da trdna snov zaradi dovajanja toplote preide v tekoče stanje.

- Nekdaj **so topili** železo v majhnih plavžih in fužinah.
- Zaradi višanja povprečne temperature na Zemlji se **topijo** tudi ledeniki, posledično se zvišuje morska gladina.

toplice samostalnik

Toplice so zdravilišče z vodo toplega izvira.

- V **toplicah** je vsak dan plaval v velikem bazenu, jedel v hotelu, zvečer pa z novimi prijatelji igral družabne igre.

topljenec samostalnik

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Topljenec** je snov, ki se raztaplja v drugi snovi.

- Raztopina je iz topila in **topljenca**.
- Sol je **topljenec**.

toplota samostalnik

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Toplota** je energija, ki se sprošča pri gorenju, razkrajanju snovi ali trenju in sama od sebe prehaja s toplejšega telesa na hladnejše.

- Ali semena za kalitev potrebujejo **toploto**?
- Med puhastimi peresci se zadržujejo zračni mehurčki, ki preprečujejo oddajanje **toplote**.
- Pri eksploziji se snov eksplozivna pretvori v nove snovi, v **toploto** in svetlobo.

- Kocka ledu sprejme **toploto** grelna plošče.
- **Toplota** je način prenosa energije s toplejšega na hladnejše telo.

toploten pridevnik

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Toplotni** je ta, ki je v zvezi s toploto.

- **toplotni** izolator, prevodnik
- Živali imajo običajno vse telo pokrito z dlako ali s perjem; oboje je dobra **toplotna** izolacija in zmanjšuje **toplotne** izgube.
- Toplota skozi snovi prehaja različno hitro, ker imajo snovi različno **toplotno** prevodnost.

STALNE ZVEZE

toplotni obrat

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Toplotni obrat** je vremenski pojav, ko temperatura ozračja z višino narašča zaradi plasti lažjega toplejšega zraka nad težjim hladnejšim.

- **Toplotni obrat** pogosto spremlja plast megle, ki leži na dnu kotline.

toplotni tok

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Toplotni tok** je prehajanje toplote s telesa z višjo temperaturo na telo z nižjo temperaturo.

- Poskus nas je naučil, da je **toplotni tok** skozi tanko pločevino večji kot skozi keramiko. Iz tega sklepamo, da je pločevina dober prevodnik toplote, keramika pa je toplotni izolator.

tovariš samostalnik

1. Tovariš je oseba, s katero se družimo ali kaj skupaj delamo.

- **tovariš** pri igri
- moj popotni **tovariš**
- Pomembno je, da v visoke gore vedno hodimo v skupini ali vsaj z enim **tovarišem**.
- Objokovali so svojega izgubljenega **tovariša**.
- Bil je moj dober **tovariš**.

2. Tovariš je bil nekdanj gospod, spoštljivo poimenovanje za odraslega moškega.

- **tovariš** šef
- **tovariš** učitelj
- Včasih smo soseda pozdravili z "zdravo, **tovariš**".

tovarna samostalnik

Tovarna je večje podjetje, v katerem delavci s pomočjo strojev izdelujejo izdelke v večjih količinah.

- **tovarna** avtomobilov, povišča

- Največji onesnaževalci so prevozna sredstva in **tovarne**.

- Naravne vire lahko v **tovarnah** predelajo v izdelke, na primer iz železove rude naredijo cevi, iz sončničnih semen pa olje.

tovor samostalnik

1. Tovor je to, kar se kam prevaža z vozilom, ali to, kar nese žival na hrbtu.

- Promet nam omogoča prevoz ljudi in **tovora**.
- Po železnici lahko naenkrat prepeljemo velike količine **tovora**.
- Z udomačitvijo živali so **tovor** in ljudi začele prenašati živali.

2. ČUSTVENO OBARVANO Tovor je težja stvar, ki jo kdo ali kaj nese.

- Mravlje nosijo težek **tovor**.

tovoren pridevnik

Tovorni je ta, ki je v zvezi s tovorom.

- **tovorni** vagon
- **tovorni** vlak
- **tovorna** žival
- **tovorno** vozilo
- V pristanišču so zasidrane potniške in **tovorne** ladje.
- Promet delimo na potniški in **tovorni**.

tovoriti glagol

1. Tovoriti pomeni voziti ali prestavljati tovor kam.

- Ko bodo opravili nekaj poizkusnih voženj ob obali, bodo odrinili pred kamnolom in pluli mimo vseh jadrnic, ki **tovorijo** kamenje.
- V zasilnem pristanišču je počivalo nekaj bark, na katere **so** s preprostim lesenim škripcem **tovorili** že obdelane kvadre.

- Martin Krpan **je tovoril** sol na svoji kobilici.

2. ČUSTVENO OBARVANO Tovoriti pomeni nesti ali nositi kaj težkega.

- **Tovoril je** težek kovček.
- Na ramenih **je tovorila** velikansko vrečo.
- Kdo **bo** vso to hrano **tovoril** sem in tja?

tradicija samostalnik

1. Tradicija je skupek navad, običajev in načinov razmišljanja, ki so se ustalili v življenju kake skupnosti s prenašanjem iz roda v rod.

- družinska **tradicija**
- Kultura vključuje **tradicijo**, navade, vero, umetnost in jezik ter je nekaj, kar človek pridobi in se nauči.

- Nekateri prazniki so povezani s kulturno, nekateri z versko in nekateri z državotvorno **tradicijo**.

- Romi svojo slikovito kulturno **tradicijo** prenašajo na mlajši rod z ustnim izročilom in v društvih.

2. Tradicija je dejavnost, ki je uveljavljena ali ki obstaja že dolgo.

- **tradicija** solinarstva

- Navada spuščanja barčic se je razvila v krajih z dolgoletno obrtniško **tradicijo**.

- Slovenska filharmonija je koncertna ustanova z dolgo in bogato glasbeno **tradicijo**.

tradicionalen pridevnik

1. Tradicionalni je ta, ki je v zvezi s tradicijo, dejavnostjo, ki se je ustalila v življenju kake skupnosti s prenašanjem iz roda v rod.

- Pirhi so **tradicionalna** jed, ki se pripravlja ob veliki noči.

- Nekatera pokrivala so del **tradicionalnih** oblačil (turban, fez), druga pa le modni dodatek.

2. Tradicionalni je ta, ki je v zvezi s tradicijo, dejavnostjo, ki je uveljavljena ali ki že dolgo obstaja.

- **tradicionalno** orodje

- **tradicionalni** postopek pridelave soli

- Na seznamu žive kulturne dediščine v Sloveniji najdemo obhode kurentov, izdelovanje belokranjskih pisanic, oglarstvo, **tradicionalno** izdelovanje kranjskih klobas in klekljanje idrijske čipke.

trak samostalnik

Trak je dolg, ozek in tanek kos blaga, gume ali drugega materiala.

- lepilni **trak**

- merski **trak**

- okrasni **trak**

- Iz papirja izdelaj 1 meter dolg **trak**.

- Magnetni **trakovi** na karticah nosijo zapis nekaterih podatkov.

STALNE ZVEZE

časovni trak

Časovni trak je prikaz zgodovine z vodoravno črto, na kateri so drug za drugim označeni pretekli dogodki.

- Izdelal je **časovni trak**, ki prikazuje njegovo življenje.

tekoči trak

Tekoči trak je naprava iz dveh koles in traku, navadno v tovarni, na katerem se predmeti

premikajo od enega delavca do drugega, da lahko vsak opravi svoj del skupne naloge.

- Delavci s **tekočega traku** pobirajo koristne odpadke in jih mečejo v zabojnike ali vreče pod njimi.

FRAZEMI

kot po tekočem traku

Kot po tekočem traku pomeni zaporedoma in brez prestanka.

- Dogodki se bodo vrstili **kot po tekočem traku**, zato jim boste težko sledili.

trava samostalnik

1. Trava je rastlina brez izrazitih cvetov z dolgimi ozkimi listi in stblom, ki je na več mestih odebeljeno.

- grabiti, sušiti **travo**

- krava jé, muli **travo**

- pokošena **trava**

- Okolja so življenjski prostor različnih živali in rastlin (dreves, **trav**, cvetic).

- Kmetje kosijo **travo** in spravljajo seno.

- Med **travo** so opazili cvetlice.

2. Trava je površina, na kateri raste trava.

- Otroci so se igrali na **travi**.

- Hodili smo po **travi**.

- Sprehajamo se po **travi**.

STALNE ZVEZE

morska trava

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Morska trava** je travi podobna rastlina, ki raste na morskem dnu ob obalah.

- Morje je nanoslo na obalo kupe **morske trave**.

travnik samostalnik

Travnik je s travo poraslo zemljišče, ki ga kosimo večkrat na leto.

- cvetoč **travnik**

- zelen **travnik**

- Živa bitja živijo v različnih okoljih: na **travniku**, v gozdu, na polju ali v potoku.

- Na **travniku** rastejo trave in druge rastline.

- Če **travnikov** ne bi kosili vsako leto, bi gozdovi počasi spet zrasli.

trd pridevnik

1. Trd je tak, ki se pod pritiskom ne udere, ki se težje oblikuje, obdeluje ali grize.

- **trši** papir

- **trda** podlaga

• **trda** tla

- Na glavi ima oči in dolg **trd** kljun.
- Hrastov les je **trd** in ga uporabljamo za izdelavo stavbnega pohištva.

2. ČUSTVENO OBARVANO Trd je tak, ki je težko gibljiv.

• **trdi** prsti

- Od strahu sem bila čisto **trda**.
- Bila je **trda** od groze.

3. ČUSTVENO OBARVANO Trd je tak, ki prinaša trpljenje ali težave.

• **trd** boj

- To je bilo **trdo** življenje.
- Težko se je uveljaviti v **trdem**, neizprosнем svetu.
- Med treningi in tekmovanji razvija sposobnosti, ki mu koristijo tudi izven športnega življenja, na primer vztrajnost in navajenost na **trdo** delo.

4. Trd je močan ali izrazit.

• **trd** stisk roke

- Do **trde** teme so igrali nogomet.

STALNE ZVEZE

trdi disk

PRI RAČUNALNIŠTVU **Trdi disk** je naprava z vrtečo se magnetno ploščo za shranjevanje podatkov, ki je del računalnika.

- Magnetni zapis je na bančnih karticah, s pomočjo magnetov delujejo tudi računalniški **trdi disk**, televizija, zvočniki in mikrofoni.

trda voda

PRI GOSPODINJSTVU **Trda voda** je voda, v kateri je raztopljenih veliko mineralnih snovi, ki se kot bela obloga odlagajo na površinah, kjer voda izhlapeva.

- Obloge, ki jih **trda voda** naredi na ceveh pralnega stroja, se imenujejo vodni kamen.

FRAZEMI

biti trd oreh

Če **je** kaj **trd oreh**, pomeni, da za koga predstavlja velik problem ali miselni napor.

- Verjetno bo moral sodelovati cel razred, sicer **bo** naloga kar **trd oreh**.

trda roka

Trda roka je odločno, dosledno vodstvo, ki navadno uporablja tudi nasilje.

- Knez je s **trdo roko** gospodaril svojim podanikom in tlačanom.
- Potrebuje **trdo roko**.

trdega srca

Trdega srca je tak, ki je neusmiljen.

- »Dobra gospa, saj vendar niste tako **trdega srca**!« je rekel potepuh.

trdi pristanek

Trdi pristanek je pristanek, pri katerem se lahko kaj razbije ali poškoduje.

- Letalo je doletel **trdi pristanek**.

trden pridevnik

1. Trden je tak, ki pod pritiskom ne spremeni zlahka oblike ali se ne zruši.

• **trden** zid

• **trdni** zobje

• **Trdne** snovi so lahko v kosu ali sipke.

• Ko precedimo čaj, ločimo **trdne** dele rastlin od tekočine in v njej raztopljenih snovi.

2. Trden je tak, ki se težko pretrga ali loči.

• Bombažna vlakna so tanka, srednje **trdna**, malo raztegljiva in malo elastična.

• Med sošolci so bile **trdne** prijateljske vezi.

3. Trden je velik, močan ali izrazit.

• **trden** stisk rok

• Ni imel **trdnega** spanja. Sredi noči se je prebudil.

STALNE ZVEZE

trden most

Trden most je igra, pri kateri hodi vrsta otrok pod dvignjenimi sklenjenimi rokami soigralcev.

- Po pouku smo se na igrišču igrali **trden most**.

trdno stanje

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Trdno stanje** je stanje snovi, ki je v trdni obliki.

- Ko je v naravi zelo mrzlo, se voda spremeni v **trdno stanje**. Nastane led.

trditev samostalnik

Trditev je misel, ki jo izrazimo v prepričanju, da je to, kar izraža, resnično.

• napačna, nepravilna **trditev**

• Če je **trditev** pravilna, jo preprišiš v zvezek.

• Katera **trditev** drži?

trditi glagol

Trditi pomeni izražati kako misel v prepričanju, da je to, kar izraža, resnično.

- Ali lahko z gotovostjo **trdim**, da so vsi izdelki, ki jih ponujajo trgovci, zdravju koristni?

trdnjava samostalnik

1. Trdnjava je celota utrjenih poslopij z zidovi in stolpi ter vojaško posadko za obrambo.

- Sovražniki so zavzeli **trdnjavo**.

2. Trdnjava je šahovska figura, ki se giblje po vrstah in linijah.

- Tone je za **trdnjavo** žrtvoval konja.

trebuh samostalnik

Trebuh je prednji del človeškega ali živalskega trupa med prsmi in nogami, kjer je želodec.

- Boli me **trebuh**.
- Devet mesecev je rasel v mamičini maternici in z njim je rasel tudi njen **trebuh**.
- Pingvini varujejo jajca pred zamrznitvijo tako, da jih položijo pod kožno gubo **trebuha**.

FRAZEMI

iti s trebuhom za kruhom

Če **gre** kdo **s trebuhom za kruhom**, pomeni, da išče službo ali zaslužek zunaj domačega kraja ali domovine.

- Imela je 12 bratov in sestra, s 16 leti **je šla s trebuhom za kruhom** in takrat je spoznala moža.

trenje samostalnik

1. Trenje je pritiskanje na kaj z več strani z namenom drobljenja.

- Iz predala je potegnila klešče za **trenje** orehov.
- 2. PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI** **Trenje** je sila, ki se pojavi ob drgnjenju česa ob podlago in ki deluje v nasprotni smeri od smeri drgnjenja, zaradi česar predmet težje premikamo po hrapavih tleh.
- Čim manjše je **trenje** med dvema površinama, tem lažje drsita druga ob drugi.
- Kdaj je **trenje** večje, na gladkih ali hrapavih površinah?
- Voda zmanjša **trenje** med telesom in toboganom, zato lažje drsimo po njem.

trenutek samostalnik

1. Trenutek je zelo kratek del časa.

- čez nekaj **trenutkov**
- v istem **trenutku**
- Ta **trenutek** bereš iz knjige.
- Samo **trenutek**, takoj bom preveril, ali je knjiga na voljo v naši knjižnici.
- Niti **trenutka** miru nimam!
- 2. Trenutek** je čas, ki ga kaj zaznamuje in ki se zdi kratek.
- **trenutek** groze
- **trenutek** olajšanja

- Na pot se ljudje odpravijo tudi zaradi vojn, revščine ali pa zaradi izgube službe. To so žalostni **trenutki**, ki jih ljudje ne bi smeli nikoli izkusiti.

- Spomni se svojih glasbenih **trenutkov** med počitnicami.

- Dobil je zvestega prijatelja, ki mu bo stal ob strani v **trenutkih** osamljenosti.

- Voznik osebnega avtomobila je v križišču zavijal levo in spregledal kolesarja, ki mu je v tem **trenutku** prečkal pot.

STALNE ZVEZE

v trenutku

V trenutku pomeni takoj.

- Zračnica njegovega kolesa je bila **v trenutku** prazna.

v vsakem trenutku

V vsakem trenutku pomeni kadar koli.

- Za pot lahko **v vsakem trenutku** vprašamo mimoidoče.

prvi trenutek

Prvi trenutek pomeni najprej ali takoj.

- **Prvi trenutek** ni vedel, kaj se mu je zgodilo.

vsak trenutek

1. Vsak trenutek pomeni v zelo kratkem času, kmalu.

- Hitro, pospraviva! **Vsak trenutek** lahko pride.

2. Vsak trenutek pomeni kadar koli.

- **Vsak trenutek** se lahko pripeti nesreča.

za trenutek

Za trenutek pomeni nekaj časa, kratek čas.

- **Za trenutek** je kar obležala.
- **Za trenutek** sta oklevala.

trg samostalnik

1. Trg je odprt prostor, kjer se prodaja in kupuje raznovrstno blago, zlasti živila.

- prodati kaj na **trgu**
- živilski **trg**
- Žito je odnesla na **trg**, ga prodala in od tega sta živela.

- Na **trgu** je kupil sadje in meso.

2. Trg je odprt prostor, obdan s stavbami, primeren za sestajanje, zbiranje ljudi.

- mestni **trg**
- V središču mesta je **trg**, kjer so park, občinska stavba, knjižnica, muzej, galerija, gledališče, kinodvorana in glasbena šola.

- Središče življenja v mestih je bil **trg**.
  - Na glavnem **trgu** je stala cerkev.
- 3. Trg** je kupovanje in prodajanje blaga in storitev.
- Kolo Poni odlikujejo čvrsta zgradba in majhna kolesa. Na **trgu** se je pojavilo okoli leta 1960.

trgatev samostalnik

Trgatev je trganje ali obiranje grozdja s trt.

- Stric je povabil sorodnike na **trgatev**.
- Po **trgatvi** grozdje stiskajo.

trgovina samostalnik

1. Trgovina je prostor, kjer kaj prodajajo.

- spletna **trgovina**
- V mestu je veliko **trgovin**, kjer prodajajo živila, pohištvo, oblačila, obutev, gospodinjske stroje in drugo.

• **Trgovina** je ob nedeljah zaprta.

2. Trgovina je storitvena dejavnost, ki se ukvarja s prodajanjem in kupovanjem.

- Veliko rimsko državo so povezovali s tlakovanimi cestami, ki so bile pomembne tako za vojsko kot za pošto in **trgovino**.

trio samostalnik

PRI GLASBENI UMETNOSTI **Trio** je glasbena skupina, ki je sestavljena iz treh instrumentalistov.

- Nekateri učenci so na klavirju spremljale učiteljice, drugi so igrali v duetu, **triu** ali kvartetu.

trn samostalnik

1. Trn je oster, koničast izrastek pri nekaterih rastlinah.

- Listi kaktusov so spremenjeni v **trne**.
- Zaradi občutljivosti čutnic za tip se zavemo ostrine **trna** in mehke mačje dlake.

2. Trn je oster, koničast izrastek pri nekaterih živalih.

- Veliki trnati paličnjak se prikrije z obliko, barvo in se brani s **trni**.

STALNE ZVEZE

črni trn

Črni trn je trnat grm z belimi cvetovi in koščičastimi plodovi.

- **Črni trn** je do 3 m visok grm, ki ima mlade poganjke žametasto dlakave.

FRAZEMI

biti na trnih

Če **je** kdo **na trnih**, pomeni, da je napet ali vznemirjen.

- **Bila je** čisto **na trnih**, ker ga še ni bilo domov.
- Čakaš na postaji in **si na trnih**, ker avtobusa še ni.

trobenta samostalnik

PRI GLASBENI UMETNOSTI **Trobenta** je trobilo v obliki spredaj razširjene kovinske cevi.

- Moj stric Janez igra **trobento** v pihalnem orkestru.

trobentač samostalnik

PRI GLASBENI UMETNOSTI **Trobentač** je oseba, ki igra na trobento.

- Poišči podatke, kdo so najslavnejši pianisti, **trobentači**, violinisti in organisti na svetu.

trobilo samostalnik

PRI GLASBENI UMETNOSTI **Trobila** so glasbila v obliki cevi, ki so na koncu zvončaste oblike in na katera igramo takó, da vanje pihamo skozi napete ustnice.

- **trobila** v orkestru
- **Trobila** so na primer rog, trobenta, pozavna in tuba.

trstenke samostalnik

PRI GLASBENI UMETNOSTI **Trstenke** so ljudsko glasbilo iz različno dolgih, votlih stebel trstike.

- Na **trstenke** igramo tako, da pihamo skozi luknjice cevki.
- V **trstenke** pihamo kak centimeter nad cevkami.

tuba samostalnik

1. Tuba je posoda v obliki cevi, ki jo stiskamo, da iztisnemo v njej shranjeno mehko snov.

- zapreti **tubo**
- barva v **tubi**
- **tuba** majoneze
- Iz **tube** je iztisnil vso zobno pasto.

2. PRI GLASBENI UMETNOSTI Tuba je veliko trobilo ovalne oblike, ki zveni nizko.

- Trobenta, pozavna in **tuba** imajo kotlast ustnik, zato je njihov ton močan in prodoren.
- Tubist trobi v **tubo**.

tuj pridevnik

1. Tuj je tak, ki pripada komu drugemu.

- To te bo izučilo, da se ne boš nikdar več okoriščal s **tujim** delom.

• Kukavica znese jajce v **tuje** gnezdo.

• Težko mi je bilo spat v **tuji** hiši.

• Ne vtikam se v **tuje** zadeve.

2. Tuj je tak, ki pripada drugi skupini ali ki z nami ni v sorodu.

- iti za pastirja k **tujim** ljudem
- Deklice so morale nekdam iti zelo mlade od doma, da bi čuvala **tuje** otroke.
- Videla sem same **tuje** mame in očete, mojih pa ni bilo nikjer.

3. Tuj je tak, ki mu ne pripadamo.

- **tuj** narod
- **tuja** država
- Pripotovala je v **tujo** deželo.
- Čisto sama je v daljnem, **tujem** svetu.

4. Tuj je tak, ki ga uporablja druga skupnost, ne naša.

- Očeta je vprašal, zakaj imajo nekatere knjige naslove v **tujih** jezikih.

5. Tuj je tak, ki pripada drugi državi, ne naši.

- **tuj** državljan
- domači in **tuji** gostje, obiskovalci, turisti
- **tuja** dežela
- Ali poznaš kakšne **tuje** skladatelje?
- Radi potujemo v **tuje** kraje.
- Okupator je tisti, ki osvoji **tuje** ozemlje in ga spravi pod svojo oblast

6. Tuj je tak, ki ga ne moremo razumeti ali sprejeti.

- Vedno mi je bil **tuj**.
- S prijateljem sta si postala **tuja**.

7. Tuj je tak, ki nam ni znan ali za nas ni običajen.

- Spregovoril je **tuj** moški glas.
- Pri srečanju s **tujim** psom je najbolje mirovati.
- Bonton mu je **tuj**.
- Lakota mu ni bila **tuja**.

tvegati glagol

1. Tvegati pomeni sprejeti možnost, da se zgodi kaj neugodnega, slabega ali kaj izgubi, ko zasledujemo pričakovano korist, dobiček ali pomemben cilj.

- **tvegati** življenje
- Ne **bi** rad **tvegati**, ker bi bile posledice lahko precej neprijetne.
- Veliko **tvegaš**. Boš to res storila?
- Sicer se ni bala, ampak **tvegati** pa le ni hotela.

2. Tvegati pomeni biti zaradi določenih neželenih dejanj, lastnosti podvržen možnosti, da se zgodi kaj neugodnega ali slabega.

- Ljudje, ki imajo v krvi preveč holesterola, **tvegajo** nastanek boleznih srca in ožilja, saj se ta nalaga na stene žil in jih lahko zamaši.

tvoriti glagol

1. Tvoriti pomeni biti sestavni del celote.

- Oporo našemu telesu dajejo kosti, ki **tvorijo** okostje ali skelet.
- Možgani in živci **tvorijo** živčevje, ki deluje kot nadzorni sistem.

- Topilo in topljenec **tvorita** raztopino.
- Ljudje smo družbena bitja, zato se radi družimo.

Tvorimo družbo oziroma skupnosti.

2. Tvoriti pomeni delati ali razvijati kaj novega.

- Če se na pisanje ne pripravimo, običajno **tvorimo** skromno besedilo, ki morda celo vsebuje napačne podatke.

• Kako **tvorimo** svojilne pridevnike iz osebnih lastnih imen?

- Presežnik **tvorimo** tako, da primerniku na začetku dodamo še naj- (npr. najmočnejši).

• Kadar združimo enostavne taktovske načine, **tvorimo** sestavljene in mešane taktovske načine.

- **Tvori** povedi z besedama noga in muha v dveh različnih pomenih.

3. Tvoriti pomeni povzročati, da kaj nastane.

- Iglavci **tvorijo** le semena, plodovi se pri njih ne razvijejo.

- Oksidi **tvorijo** z vodo kisline.

- Ko sonce sije, voda izhlapeva in **tvori** oblake, ki zakrijejo sonce.

- Plin zavzame ves prostor v posodi, v kateri ga shranjujemo. V posodi ne **tvori** gladine kot voda ali druga snov v tekočem stanju.

4. Tvoriti se pomeni nastajati ali razvijati se.

- Cvetovi so pomembni, saj **se** v njih **tvorijo** semena.

ubijati glagol

1. Ubijati pomeni z nasiljem delati ali povzročati, da kdo umre.

- Ne **ubijajte** pajkov!
- Plenilec je žival, ki lovi in **ubija** druge živali za hrano.

- Naši predniki so se preživljali kot lovci na divje živali. Da so preživeli, **so ubijali** živali.

2. Ubijati pomeni z udarci, s silo odstranjevati jajčno lupino.

- Jajčka **ubija** v posodo.

3. ČUSTVENO OBARVANO **Ubijati** pomeni povzročati, da kdo izgublja svojo moč, voljo do dela in življenja.

- Na starost **so** ga **ubijale** krčne žile.

4. ČUSTVENO OBARVANO **Ubijati se** pomeni z naporom brez uspeha opravljati kako delo.

- **Ubijala se je** s pisanjem o-jev in a-jev.

FRAZEMI

ubijati si glavo *s čim* ali **beliti si glavo** *s čim*

Če **si** kdo s čim **ubija glavo**, pomeni, da o tem veliko razmišlja ali skuša to razrešiti, navadno brez pravega uspeha.

- Zdajle **si** pet agentov **ubija glavo** s tem.

ubiti glagol

1. Ubiti pomeni z nasiljem narediti ali povzročiti, da kdo umre.

- Pikapolonice ne smemo **ubiti**.
- Med sušenjem s sušilcem obvezno zapri vodo. Ker voda prevaja električni tok, ki te lahko **ubije**.
- Plenilci svojo hrano ulovijo, **ubijejo** in pojedjo.
- Med svetovno vojno **so ubili** veliko ljudi.

2. Ubiti pomeni z udarcem, s silo odstraniti jajčno lupino.

- V skledo **ubijte** jajca, dodajte sladkor in stopajte z metlico.

3. ČUSTVENO OBARVANO Ubiti pomeni povzročiti, da kdo izgubi svojo moč, voljo do dela in življenja, ali povzročiti izgubo česa.

- Kar ne **ubije**, te naredi močnejšega.
- Znal mi je **ubiti** veselje.

4. ČUSTVENO OBARVANO Ubiti pomeni zelo se razjeziti na koga in ga navadno kaznovati.

- Mama me **bo ubila**, ko bo izvedela, kaj sem naredil.

5. Ubiti se pomeni zaradi padca ali udarca umreti.

- **Ubil se je** v nesreči.
- Padel je s konja in **se ubil**.

6. Ubiti se pomeni narediti samomor.

- Obupal je in **se ubil**.

FRAZEMI

ubiti dve muhi na en mah

Če kdo **ubije dve muhi na en mah**, pomeni, da z enim dejanjem hkrati opravi dve stvari.

- Če radi pijete češnjev sok, **boste ubili dve muhi na en mah**: pogasili žejo in pregnali bolečine v mišicah.

ubog pridevnik

1. Ubog je tak, ki se mu je zgodilo kaj hudega ali neprijetnega in se nam smili.

- **uboga** živalca
- Prvič v življenju se je **ubogi** fant nasmehnil!
- »**Ubogi** muc,« je rekla.
- **Ubogega** fanta so pretepli.

2. ČUSTVENO OBARVANO Ubog je tak, ki je slaboten.

- Tvoj **ubogi** vol je tako slabo hranjen.

3. Ubog je tak, ki je reven.

- Organizirane glasbene prireditve doma in po svetu pomagajo revnim, **ubogim** in prizadetim ob naravnih nesrečah.

- Živel je **ubog**, toda pameten deček.

4. ČUSTVENO OBARVANO Ubog je tak, ki je majhen ali malo vreden.

- Tistega **ubogega** premoženja je že zmanjkalo.

ubraniti glagol

Ubriniti pomeni zagotoviti komu ali čemu zaščito, da ne bi bil prizadet, uničen ali zavzet ob napadu.

- Propolis čebele izdelajo iz drevesnih smol, eteričnih olj in snovi, ki jih same izločajo. Z njim se **ubranijo** bolezni.

- Zajčke bom v hlevčku **ubranila** pred vetrom.

učenec samostalnik

Učenec je oseba, ki se uči, navadno v šoli.

- Učitelj razdeli **učencem** barvice, flomastre in liste.

- **Učenci**, dijaki in študentje hodimo v šolo.

učenka samostalnik

Učenka je deklica ali ženska, ki se uči, navadno v šoli.

- **učenke** in učenci

- Učiteljica želi, da **učenka** opiše dobre navade pri učenju.

učilnica samostalnik

Učilnica je prostor za pouk v šoli ali podobni ustanovi.

- Za različne dejavnosti potrebujemo različne prostore: **učilnica** v šoli je velika, ker je v njej veliko otrok, telovadnica je še večja.

- Vsi so bili že zbrani v **učilnici** biologije.

- Veseli in radovedni smo na prvi šolski dan vstopili v **učilnico** prvega razreda.

učinek samostalnik

1. Učinek je pojav, ki nastane zaradi učinkovanja ali vplivanja česa na kaj.

- negativni, pozitivni **učinki**

- V Sloveniji skoraj ni pokrajine, v kateri ne bi bili vidni **učinki** gospodarstva.

- Voda deluje proti stresu in zaradi njenih **učinkov** boljše spimo.

- Že dolgo poznamo zdravilne **učinke** čebeljih pridelkov.

2. Učinek je pojav, ki nastane zaradi učinkovanja česa na kaj ali vpliva na počutje koga.

- Zvočni **učinki** v filmu podkrepijo posamezne trenutne vtise: veselje, srečo, napetost

- Ob praznikih uživamo v svetlobnih **učinkih** ognjemetov.

3. Učinek je zaželena ali pričakovana posledica ali rezultat kakega dela ali prizadevanja.

- Pravila morajo upoštevati vsi udeleženci v prometu. Le tako imajo **učinek** in zagotavljajo varnost.

učinkovit pridevnik

Učinkovit je tak, ki daje take rezultate ali deluje takó, kot je zaželeno ali pričakovano.

- **učinkovito** učenje
- hiter in **učinkovit**
- Dolžnost države je, da zagotovi **učinkovito** uveljavljanje in spoštovanje človekovih pravic tako, da lahko vsi ljudje brez razlikovanja te pravice tudi uresničijo.
- Zaradi varnosti in **učinkovitejšega** gašenja so oblikovali skupine po 8 gasilcev.
- Če ne bomo sprejeli in izvajali **učinkovitih** ukrepov proti nadaljnjemu zmanjševanju življenjske pestrosti, naj bi do leta 2050 izumrla kar četrtnina svetovnega rastlinstva.
- Izločanje slin prispeva k **učinkovitemu** odstranjevanju bakterij v ustih in bolj zdravim zobem.

učinkovitost samostalnik

Učinkovitost je dejstvo, da kaj daje take rezultate ali deluje takó, kot je zaželeno ali pričakovano.

- Želijo si povečati **učinkovitost** rabe vode, saj se zavedajo, da bo pomanjkanje vode, hrane in energije v prihodnjih letih lahko postalo resen problem v svetu.

učitelj samostalnik

Učitelj je oseba, ki uči učence.

- **Učitelj** je rezultate napisal na tablo.
- **Učitelji** med poukom govorijo v knjižnem jeziku.
- Da so danes umetniki na področju glasbe in plesa uspešni, so potrebovali dobre **učitelje**.

učiteljica samostalnik

Učiteljica je ženska, ki uči učence.

- **Učiteljica** je naročila učencem, da morajo vsak dan vaditi branje.
- Je **učiteljica** kitare.

učiteljski pridevnik

Učiteljski je ta, ki je v zvezi z učitelji.

- Svoje živali rada pokaže študentom, ki se pripravljajo na **učiteljski** poklic.

udar samostalnik

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Udar** je rezultat delovanja zelo močne sile, ki opravi določeno delo, kaj premakne ali poškoduje.

- Če bi se dotaknili ohišja, bi nas tretji priključek obvaroval pred **ударom** toka.
- Električni **udar**: kadar se posameznik poškoduje z električno, ga mora oskrbeti odrasla oseba in mora poklicati nujno zdravniško pomoč.

udariti glagol

1. Udariti pomeni hitro, močno se dotakniti česa, navadno z roko ali nogo.

- S palčko **udari** po opni bobna.
  - Trikrat **je udarila** z dlanmi.
  - Če igralec tenisa žogico, ki leti proti njemu, močno **udari** z loparjem, ji spremeni smer in hitrost gibanja.
  - Nosorog **je udaril** z nogami ob tla.
  - **Udarim** se po čelu in se začnem smejati.
- 2. Udariti** pomeni s hitrim, močnim dotikom povzročiti komu bolečino, navadno z roko ali palico.
- Bil je jezen in imel je dvignjeno roko. Ni bilo jasno, koga **bo udaril**.
  - Nihče nima pravice nikogar **udariti**, ga žaliti ali kako drugače prizadeti.

- Napeta vrvica lahko **udari** v obraz.

- Tu in tam je kakšna od nas tiho kriknila, ko jo **je** zbadel trn ali **udarila** veja.

3. Udariti ali **udariti se** pomeni nehote z delom telesa hitro, močno zadeti kaj in pri tem začutiti bolečino.

- Nič hudega ne bi bilo, če ne **bi** z glavo **udaril** ob skalo.

- S trtico **je udaril** ob trdo pločevino.

- Zamisli si, da **si se udaril** v prst na roki. Opiši pot, ki jo prepotuje dražljaj po tvojem telesu.

- Staršem moraš povedati, da **si se udaril** v glavo.

4. Udariti pomeni z zelo močno silo kaj zadeti, premakniti ali poškodovati, navadno ob glasnem zvoku.

- V hrast **je** že pred časom **udarila** strela.

- Strahovito je počilo. Bilo je slišati, kot **bi** v avto **udarila** velikanska skala.

- Valovi močno **udarijo** ob obalo in opustošijo obalna območja.

- Kocke ledu so **udarile** ob kozarec.

5. Udariti pomeni dati navadno močan, glasen zvok ob premiku, gibu.

- Poslušaj in preštej, kolikokrat v minuti **udari** srce, ko miruješ.

- Ura na trgu **je udarila**.

6. ČUSTVENO OBARVANO Udariti pomeni naenkrat, nepričakovano kaj storiti, se pojaviti in povzročiti kaj neprijetnega ali neugodnega.

• Domotožje je znalo **udariti** povsem nepričakovano.

7. ČUSTVENO OBARVANO Udariti se pomeni spopasti, spoprijeti ali stepsti se.

• Trepetajoč od strahu je šel sovražniku nasproti. Na polju **so se udarili**.

FRAZEMI

kri je komu udarila v glavo ali **kri je komu stopila v glavo**

Če **je komu udarila kri v glavo**, pomeni, da je zardel.

• Bil je jezen in **kri mu je udarila v glavo**.

udariti jo

Če **jo** kdo kam **udari**, pomeni, da kam odide ali se kam odpravi.

• Najprej smo se namenili na Uskovnico, vendar smo kasneje spremenili smer in **jo udarili** proti Debeli peči.

udariti na kaj

Če kaj **udari na kaj**, pomeni, da prizadene del telesa.

• Precej ga je prizadelo. Mislim, da mu **je vse skupaj udarilo na črevesje**.

udariti nazaj

Če kdo **udari nazaj**, pomeni, da kaj odločno zavrne, se na kaj odzove, navadno jezno.

• »Imel sem drugo delo,« **je udaril nazaj**.

udariti na dan

Če kaj **udari na dan**, pomeni, da postane vidno ali se pojavi.

• Tedaj **so** z druge strani **udarile na dan** njene oči, ki so zasvetile.

udariti komu v nos

Če kaj **udari v nos** komu, pomeni, da s svojim izrazitim vonjem povzroči, da kdo ta vonj začuti.

• **V nos mu je udaril** vonj po španskem bezgu. Odtrgal je tri vejice.

udariti komu v obraz

Če komu kaj **udari v obraz**, pomeni, da se zelo očitno pokaže na obrazu.

• **V obraz mu je udarila** jezna rdečica.

kot bi v koga udarila strela

Kot bi v koga **udarila strela** pomeni močno, zelo ali takó, da je odziv, navadno na kaj nenadnega, zelo izrazit.

• Nenadoma se je stresel, **kot bi udarila vanj strela**.

uganiti glagol

1. Uganiti pomeni kaj ugotoviti naključno, takó, da sklepamo le iz malo podatkov.

• **uganiti**, koliko je kdo star

• Nihče ne **bi uganil**, da je na tej umetniški sliki naslikana glasba.

• Ob koncu dneva drug drugemu povejte, ali **ste uganili**, kdo je izžrebal vaše ime.

• Poskusi **uganiti**, za katero deželo je značilno posamezno glasbilo.

2. Uganiti pomeni rešiti uganko.

• **uganiti** besede, imena živali

• Poslušaj in **ugani**. Ima dolga ušesa in kratek rep.

• **Ugani**, kaj je narisano.

• **Ugani**, kateri dve besedi manjkata v oblačku, in ju vpiši v krogce.

uganka samostalnik

1. Uganka je kratko besedilo, ki opisuje stvar, ki jo je treba uganiti.

• rešiti **uganko**

• reševanje **ugank**

• **uganke**, pesmi in zgodbe

• Zastavila mi je **uganko**.

• Prebrala sem zbirko **ugank**.

2. Uganka je naloga, ki jo rešujemo za zabavo, pri kateri je treba uganiti kako besedo, stavek, ustrezno kombinacijo besed ali števil.

• glasbena **uganka**

• **uganke** in križanke

• Malo premeči črke in reši **uganko**.

3. ČUSTVENO OBARVANO Uganka je to, kar je težko razumljivo ali rešljivo.

• Kaj naj bi to pomenilo, je bila velika **uganka**.

• To je **uganka** narave, ki je znanstveniki ne znajo razvozlati.

ugibati glagol

1. Ugibati pomeni prizadevati si, da bi kaj ugotovili naključno, takó, da sklepamo le iz malo podatkov.

• **Ugibal je**, kaj se bo zgodilo.

• **Ugibala sem**, koliko let naj bi imel.

2. Ugibati pomeni prizadevati si, da bi rešili uganko.

• Sošolci naj **ugibajo**, katero žival opisuješ.

- **Ugibate** lahko trikrat.

uglasbiti glagol

PRI GLASBENI UMETNOSTI **Uglasbiti** pomeni dati besedilu pesmi zvočno podobo.

- Skladatelji in skladateljice skladajo skladbe. Lahko tudi **uglasbijo** besedila.

ugled samostalnik

Ugled je dobro, pozitivno mnenje, ki ga ima več ljudi o kom zaradi njegovih lastnosti ali dejanj.

- Razlikam glede na gmotni položaj, **ugled**, izobrazbo in moč pravimo družbene razlike.
- S prijaznostjo si je pridobil velik **ugled**.

uhat pridevnik

Uhat je tak, ki ima velike, dolge uhlje.

- **uhata** žival
- Na razstavi so prodajali **uhate** ljubljenske.

STALNE ZVEZE

uhati klobučnjak

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Uhati klobučnjak** je morska žival z drobnimi lovkami in klobukom s štirimi lisami v obliki uhlja.

- V morju že nekaj časa opažajo nekoliko večje število **uhatih klobučnjakov**.

uho samostalnik

1. Uho je čutilo za sluh in ravnotežje.

- **uho** boli
- šepniti, zašepetati na **uho**
- prijeten za **uho**
- Oči, **ušesa**, nos, jezik in koža so glavni organi zaznavanja – čutila.
- Odmev je pojav, pri katerem se zvok odbije od stene ali skale in pride nazaj v naše **uho**.
- Napenjal je **ušesa**, a ni nič slišal.

2. Uho je zunanji del tega čutila, uhelj.

- zardeti do **ušes**
- štrleča **ušesa**
- pokončna **ušesa**
- Zebe me v **ušesa**.
- V desnem **ušesu** nosi uhan.
- Zajec ima dolga **ušesa** in kratek rep.

3. Uho je temu delu ušesa podoben del kake priprave z luknjo, s katerim kaj držimo.

- V šivankino **uho** je vdel nit.

4. ČUSTVENO OBARVANO **Uho** je oseba, ki kaj sliši, čeprav navadno ne bi smela.

- To je slišalo veliko **ušes**.

5. ČUSTVENO OBARVANO **Ušesa** so zavihani, zmečkani vogali na papirju ali kartonu.

- **ušesa** v knjigi
- Njegovi zvezki so izdelani, imajo **ušesa**.

FRAZEMI

biti zaljubljen do ušes

Če **je** kdo **zaljubljen do ušes**, pomeni, da je zelo zaljubljen.

- **Zaljubljena sta bila do ušes**.

dati eno okrog ušes

Če kdo komu **da eno okrog ušes**, pomeni, da komu da zaušnico.

- Poglej, kako je nesramen. **Daj mu eno okrog ušes**.

dobiti eno okrog ušes

Če kdo **dobi eno okrog ušes**, pomeni, da dobi zaušnico.

- **Dobil je eno okrog ušes**.

naleteti na gluha ušesa

Če kdo **naleti na gluha ušesa**, pomeni, da naleti na osebe, ki se ne pustijo prepričati.

- Prosil je: »Pospravite igrače!« Toda njegove besede **so naletele na gluha ušesa**.
- Moja prošnja **je naletela na gluha ušesa**.

naviti komu ušesa

Če kdo komu **navije ušesa**, pomeni, da ga kaznuje z zavijanjem uhlja ali ga kaznuje sploh.

- Ko bo izvedel, kaj smo storili, nam **bo navil ušesa**.

imeti jih za ušesi

Če **jih** kdo **ima za ušesi**, pomeni, da je zelo navihan.

- Tale Filip **jih** pa **ima za ušesi!**

iti pri enem ušesu noter, pri drugem ven

Če **gre** komu kaj **pri enem ušesu noter, pri drugem ven**, pomeni, da ne posluša pazljivo ali da ničesar ne upošteva.

- **Pri enem ušesu mu gre noter, pri drugem ven**.

iti skozi ušesa

Če **gre skozi ušesa**, pomeni, da je zelo glasno.

- Vpil je, da **je šlo skozi ušesa**.

priti komu na ušesa ali **priti komu na uho**

Če kaj **pride na ušesa** komu, pomeni, da to sliši, izve.

- Glas o malem umetniku **je prišel na uho** celo cesarju in cesarici.
- Pazi, da to ne **bi prišlo** komu **na uho**.

sama ušesa so koga

Če **so koga sama ušesa**, pomeni, da pozorno poslušša.

- Hitro začni pripovedovati. **Sama ušesa so** me.

sedeti na ušesih

Če kdo **sedi na ušesih**, pomeni, da ne poslušša.

- Ne veš? **Si spet sedel na ušesih?**

stene imajo ušesa

Če **imajo stene ušesa**, pomeni, da obstaja možnost, da kdo prisluškuje.

- Potiho govori. Tukaj **imajo stene ušesa**.

vleči na ušesa

Če kdo **vleče na ušesa**, pomeni, da prisluškuje.

- Mama **vleče na ušesa**, kaj se dogaja v sobici.

To si zapiši za ušesa! ali **To si zapiši za uho!**

To si zapiši za ušesa rečemo, ko želimo, da si kdo kaj dobro zapomni.

- Le glej, da boš naslednjič ravnal, kot sem ti rekel.
- To si zapiši za ušesa!**

uiti glagol

1. Uiti pomeni kljub nasprotovanju naskrivaj oditi.

- **uiti** iz zapora
- Zapornik **je ušel**.
- Ptica **je ušla** iz kletke.
- **Ušla je** od doma.

2. ČUSTVENO OBARVANO Uiti pomeni s tekom se umakniti pred kom, izmakniti se komu.

- **Ušli so** zasledovalcem.
- Muc mi **je ušel!**
- Zajec **je ušel** lisici.

3. ČUSTVENO OBARVANO Uiti pomeni umakniti se pred čim ali izmakniti se čemu.

- **Ušli smo** nevihti.
- Vedel je, da ne bo mogel **uiti** usodi.

4. ČUSTVENO OBARVANO Uiti pomeni neželjeno izteči od kod.

- Voda **je ušla** iz steklenice.
- Iz balona **je ušel** zrak.

5. ČUSTVENO OBARVANO Uiti pomeni odpeljati, preden bi lahko kdo vstopil.

- Avtobus mu **je ušel**.
- Vlak nam **je ušel** pred nosom.

6. ČUSTVENO OBARVANO Uiti pomeni neželjeno se premakniti s prvotnega ali predvidenega mesta.

- Palica mi **je ušla** iz rok.
- Lasje **so** mi **ušli** izpod kape.
- Naredite voz, da vrvca ne **bo ušla** nazaj.

7. ČUSTVENO OBARVANO Uiti pomeni opaziti.

- Nobena podrobnost mu ne **uide**.
- Nič mi ne sme **uiti!**
- **Ni** mu **ušlo**, da se je dečka polotila žalost.

8. ČUSTVENO OBARVANO Uiti pomeni neželjeno se pojaviti ali nehote reči.

- **Ušel** mu **je** smeh.
- »Lažeš se,« mu **je ušlo**.

9. ČUSTVENO OBARVANO Uiti pomeni polulati ali pokakati se.

- **Ušlo** mu **je** v hlače.

10. ČUSTVENO OBARVANO Če komu kaj **ne uide**, pomeni, da se mu bo to zelo verjetno zgodilo.

- Presenečenje mu ne **uide!**
- Deset let zapora mu ne **uide**.
- Kazen mi ne **uide**.

FRAZEMI

uiti iz glave komu ali **uiti iz spomina komu**

Če kaj **uide** komu **iz glave**, pomeni, da se tega ne more spomniti.

- Če ji **je** kaj **ušlo iz glave**, je pogledala na seznam.

ujeda samostalnik

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Ujeda** je večja ptica z ostrim zakrivljenim kljunom in zakrivljenimi kremplji, ki se hrani zlasti s pticami in manjšimi sesalci.

- Ptice **ujede** (jastrebi, sokoli, orli) in sove imajo močan in oster zakrivljen kljun.

ujeti glagol

1. Ujeti ali **uloviti** pomeni zgrabiti, dobiti žival zase kot hrano, plen.

- **ujeti** ribo
- Pajki se prehranjujejo z žuželkami, ki jih **ujamejo** v svoje mreže.
- Majhna žival **je ujela** veččo.

2. Ujeti ali **uloviti** pomeni dohiteti koga, navadno z namenom zgrabiti ga, narediti mu kaj zanj neprijetnega.

- Roparji **so** me **ujeli** in mi vse vzeli.
- Nisem ga mogel **ujeti**, zbežal je v gozd.

3. Ujeti pomeni s svojim nastopom povzročiti komu kaj neprijetnega.

- Bal se je, da ga **bo ujela** nevihta.

- Sredi gozda jih **je ujela** noč.

4. Ujeti ali **uloviti** pomeni prestreči, dobiti zase kaj, kar se navadno hitro premika.

- List **ujame** sončno svetlobo, da lahko proizvajajo hranilne snovi.

- Z odebeljenimi listi in dlakavimi stebelci **ujamejo** in shranijo vodo ter se varujejo pred nizkimi temperaturami.

- Kovanec se mora v zraku obračati, potem pa ga morajo **ujeti** v dlan, preden se odbije od česa drugega.

5. Ujeti se ali **uloviti se** pomeni ustaviti se v gibanju zaradi trka, oprijema ob kako površino.

- veter **se ujame** v jadra

- Hrana **se ujame** na resicah, ki pokrivajo vosi.

- V lepljivo smolo iglavcev – jantar **so se** pogosto **ujele** starodavne žuželke.

- Med plasti oblačil **se ujame** zrak, ki je dober toplotni izolator.

- Spotaknil se je in **se** komaj **ujel**.

6. Ujeti pomeni doseči kaj in to ohraniti.

- Ko **ujameta** ravnotežje, začnita z zahtevnejšimi akrobacijami, kot so tek, poskakovanje in skakanje.

- Ko otrok **ujame** ritem, lahko poskusi še sam.

ukaz samostalnik

Ukaz je zahteva ali strogo naročilo komu, da in kako naj kaj naredi.

- dajati, vpiti **ukaze**

- dati **ukaz**

- Če **ukaz** izrečemo mirno, napišemo piko.

- Ko se zasliši **ukaz** stop, se ustavijo vsi igralci.

- Vojščaki so izpolnili kraljevi **ukaz**.

- Ubogali bodo vsak tvoj **ukaz**.

ukazati glagol

Ukazati pomeni izraziti komu zahtevo ali strogo naročilo, kako naj kaj naredi.

- **ukazati** kaj hlapcu, služabniku

- **ukazati** kaj vojakom

- Kralj **je ukazal** dvornim damam, naj pripeljejo princesko.

ukazovati glagol

Ukazovati pomeni izražati komu zahtevo ali strogo naročilo, kako naj kaj naredi.

- **ukazovati** služabnikom

- Kralj mu **ukazuje**, naj takoj pride k njemu.

- Prosila sta in **ukazovala**: »Pospravite igrače!«

- Jaz **ukazujem**, ti pa ubogaš!

ukvarjati se glagol

1. Ukvarjati se s čim pomeni to delati, navadno kot redno ali poklicno dejavnost.

- **ukvarjati se** s poljedelstvom, z ribolovom, s turizmom, z vinogradništvom

- **ukvarjati se** z glasbo

- **Ukvarja se** s popraviljanjem avtomobilov.

- **Ukvarja se** s športom.

- Z opozarjanjem o pomembnosti varovanja okolja **se** v Sloveniji **ukvarja** mnogo organizacij in društev.

2. Ukvarjati se s kom pomeni dajati komu na razpolago svoj čas, posvečati mu pozornost.

- Prodajalka **se je** dolgo **ukvarjala** s stranko.

- Mama **se** rada **ukvarja** z otrokom.

- Veliko **se ukvarjam** s svojim psom.

uleči se glagol

Uleči se pomeni spraviti se v vodoraven položaj, navadno za počitek na postelji.

- **uleči se** v posteljo

- **uleči se** na hrbet, trebuh

- **Ulezi se** in počivaj.

- **Ulegla se je** pod košato drevo.

ulica samostalnik

Ulica je v mestu prostor med stavbami, kjer poteka promet z vozili ali peš.

- ozka **ulica**

- **Ulice** v mestu so se križale pravokotno.

- Stanuje v sosednji **ulici**.

uličen pridevnik

Ulični je ta, ki je v zvezi z ulico.

- **ulična** svetilka

- Na trgu je ogromno **uličnih** nastopov.

- Javni napisi, npr. krajevne oznake, **ulične** oznake, imena podjetij in lokalov, so v slovenščini.

uliti glagol

1. Uliti pomeni izdelati kaj z vlivanjem staljene kovine ali snovi v kalup.

- Kipar **je** v kalup **ulil** kip v obliki laboda.

2. Uliti se pomeni začeti teči silovito in v velikih količinah.

- Iz oči **so se** mu **ulile** solze.

3. Uliti se pomeni začeti močno deževati.

- Na nebu se zbirajo črni oblaki. **Ulilo se bo**.

uloviti glagol

1. Uloviti ali **ujeti** pomeni zgrabiti, dobiti žival zase kot hrano, plen.

- Večkrat jim **ulovi** kakšno miš ali ptiča, mi pa jih hranimo s toplim mlekom.
- Prehranjujejo se z žuželkami in pajki, tisti, ki so večji, lahko **ulovijo** tudi miši in majhne kuščarje ali kače.

2. Uloviti ali **ujeti** pomeni dohiteti koga, navadno z namenom zgrabiti ga, narediti mu kaj zanj neprijetnega.

- Sredi hodnika me **ulovi** in trdno zgrabi.
- S takšnim tempom je hotela **uloviti** čim več tekmovalk.

3. Uloviti ali **ujeti** pomeni prestreči, dobiti zase kaj, kar se navadno hitro premika.

- **uloviti** žogo
  - Uhelj **ulovi** zvok in ga usmeri do bobniča.
- 4. Uloviti se** ali **ujeti se** pomeni ustaviti se v gibanju zaradi trka, oprijema ob kako površino.
- Veter **se je ulovil** v jadro in ga napel.
  - Na 1500 m² listov iste bukve **se ulovi** veliko nečistoče iz zraka.
  - Ker je bil sunek padca tako hiter, **se** nisem mogla **uloviti**.

umeten pridevnik

1. Umetni je ta, ki nastane kot rezultat človekovega dela, spretnosti, ne narave same.

- **umetni** vosek
- **umetna** snov
- **umetno** gnojilo
- **umetno** jezero
- Mnoga okolja je človek ustvaril z namenom, da si zagotovi hrano in bivališče. Pravimo jim **umetna** življenjska okolja.
- Dneve si podaljšujemo z **umetno** razsvetljavo.
- Embalaža je lahko iz papirja, kartona, **umetne** mase ali lesa.

2. Umetni je ta, katerega avtor je znan.

- Ti dve skladbi spadata med **umetno** glasbo, saj poznamo njune ustvarjalce.

umetnica samostalnik

Umetnica je ženska, ki ustvarja ali oblikuje dela, ki jih dojemamo kot lepa, ker prispevajo h kulturi z izbranim izražanjem čustev, določene izkušnje, odnosa do sveta.

- gledališka, likovna **umetnica**
- **Umetnica** se v svojih delih zgleduje po naravi.

umetniija samostalnik

Umetniija je dejanje, za katero moramo biti zelo spretni.

- Naučil sem se čarovniških **umetnij**.
- To ni nobena **umetniija!**

umetnik samostalnik

Umetnik je oseba, ki ustvarja ali oblikuje dela, ki jih dojemamo kot lepa, ker prispevajo h kulturi z izbranim izražanjem čustev, določene izkušnje, odnosa do sveta.

- **Umetniki** so na primer slikarji, kiparji, skladatelji, pisatelji in pesniki.
- France Prešeren je bil velik **umetnik**.
- V Narodni galeriji imajo dela vrhunskih slovenskih **umetnikov**.

umetnina samostalnik

Umetnina je umetniško delo.

- ogledati si **umetnino**
- čudovita, prelepa **umetnina**
- slikarska **umetnina**
- V njem se združijo ples, glasba, scenska dekoracija, kostumi in maska v celovito **umetnino**.
- **Umetnina**, ki jo vidite na sliki, je kip.
- Ta **umetnina** je že zelo stara.

umetnost samostalnik

1. Umetnost je ustvarjanje ali oblikovanje del, ki jih dojemamo kot lepa, ker prispevajo h kulturi z izbranim izražanjem čustev, določene izkušnje, odnosa do sveta.

- Kultura vključuje tradicijo, navade, vero, **umetnost** in jezik.
- Vrste **umetnosti** so na primer glasba, likovna **umetnost**, arhitektura, besedna **umetnost**, gledališče in ples.
- Na področje likovne **umetnosti** uvrščamo: risanje, slikanje, kiparjenje, grafika in prostorsko oblikovanje.
- **Umetnost** polni, plemeniti in čustveno bogati naše življenje.
- 2. Umetnost** je dejavnost, za katero potrebujemo spretnost in znanje.
- **umetnost** računanja
- Ker je kuhanje **umetnost**, ti bodo pridobljene izkušnje pomagale, da boš kakšno jed ustvaril tudi po svojem okusu.

STALNE ZVEZE

likovna umetnost

Likovna umetnost je šolski predmet, pri katerem se učenci učimo risanja, slikanja in oblikovanja.

- Sošolec bo zelo vesel, če mu boš pomagal pospraviti mizo pri **likovni umetnosti**, potem ko si ti svojo že uredil.

umirati glagol

Umirati pomeni prehajati v stanje, ko osnovni življenjski procesi, kot na primer dihanje, ne potekajo več.

- ribe **umirajo**
- **umirati** od lakote
- V revnih deželah zaradi pomanjkanja hrane ljudje **umirajo**.
- Ljudje **umirajo** zaradi starosti, bolezni, v prometnih nesrečah ...

FRAZEMI

umirati od česa

Če **umiramo od česa**, pomeni, da to poteka zelo močno, intenzivno.

- **Umirala sem od** radovednosti.
- **Umiram od** želje, da bi šli na morje.
- **Umiral je od** smeha.
- **Umiram od** dolgčasa.

umiti glagol

1. Umiti pomeni očistiti telo ali del telesa z vodo in milom.

- **umiti** si lase
- **umiti** si zobe
- Pred pripravljanjem hrane in pred jedjo si vedno **umij** roke.
- Zvečer se **umijem** in grem spat.
- Mama **je umila** otroka in ga preoblekla.

2. Umiti pomeni pomiti ali oprati.

- **umiti** posodo
- Hotel **je umiti** majico, a pralnega stroja ni bilo nikjer.
- **Umila je** kozarec in ga napolnila z mlekom.

umivati glagol

1. Umivati pomeni čistiti telo ali del telesa z vodo in milom.

- **umivati** lase
- Zobe redno **umivamo** in redno obiskujemo zobozdravnika.
- Roke si moramo **umivati** pod tekočo vodo.
- Ko se **umivamo**, s telesa odstranjujemo znoj in mastno umazanijo.

2. Umivati pomeni pomivati ali prati.

- **umivati** sadje
- Ves dan že **umiva** okna.

umreti glagol

Umreti pomeni preiti v stanje, ko osnovni življenjski procesi, kot na primer dihanje, ne potekajo več.

- **umreti** od lakote, žeje
- **umreti** od žalosti
- **umreti** zaradi bolezni, nesreče
- Rastemo, se staramo in **umremo**.
- Pred mnogimi leti **je** 8. februarja **umrl** France Prešeren.
- V vojni, ki je trajala štiri leta, **je** zaradi spopadov, bolezni in mučenja **umrlo** veliko ljudi.

FRAZEMI

umreti od smeha

Če kdo **umre od smeha**, pomeni, da se zelo smeji.

- Skoraj **sem umrla od smeha!**

umreti od strahu

Če kdo **umre od strahu**, pomeni, da ga je zelo strah.

- Skoraj **sem umrl od strahu!**

upoštevati glagol

Upoštevati pomeni odločati se ali ravnati v skladu s čim, zlasti s pravili, z navodili ali zakoni.

- **upoštevati** navodila, pravila
- Pomembno je, da kot kolesarji **upoštevamo** pravila, ki veljajo v cestnem prometu.
- Besede delimo tako, da **upoštevamo** določena pravopisna pravila, in ne tako, kot želimo.

ura samostalnik

1. Ura je enota za merjenje časa. Ena ura je šestdeset minut.

- četr, pol **ure**
  - En dan traja 24 **ur**.
  - Od dveh do treh bo minila ena **ura**.
  - Minutni kazalec naredi en krog v eni **uri**.
- 2. Ura** je čas, ki je določen glede na oddaljenost od polnoči ali poldneva.

- **ura** rojstva
- jutranje, večerne **ure**
- Predstava se začne ob peti **uri** in dvajset minut.
- Koliko je **ura**?

3. Ura je čas petinštiridesetih minut, ko poteka pouk.

- **ura** matematike
- **ura** petja
- razredna **ura**
- Na osebno higieno ne smemo pozabiti niti po **uri** športne vzgoje.

- V šoli so šolske **ure** načrtovane s šolskim urnikom.

4. Ura je naprava za merjenje časa, ki kaže čas navadno s kazalci na številčnici.

- pogledati na **uro**
- ročna, stenska, žepna **ura**
- Urar odpre ohišje **ure** in zamenja pokvarjeno kolesce.
- **Ura** spet tiktaka in kaže čas.
- Če moja **ura** in **ura** v zvoniku kažeta pravi čas, ti že zamujaš.

STALNE ZVEZE

digitalna ura

Digitalna ura je ura, ki kaže čas s številkami, ne kazalci.

- **Digitalna ura** izpiše ob enih ponoči številko 01:00, ob enih popoldne pa številko 13:00.

govorilna ura

Govorilna ura je čas, ki je določen za učiteljeve pogovore s starši.

- **Govorilne ure** so prestavili, zato mama ni izvedela za slabo oceno.

peščena ura

Peščena ura je priprava za merjenje časa v obliki steklene posode, v kateri se droben pesek v določenem času pretoči iz zgornjega dela skozi ozko grlo v spodnji del.

- Preden so ljudje izdelali ure, kakršne poznamo danes, so čas merili s **peščenimi** ali sončnimi **urami**.

poznati na uro

Poznati na uro pomeni znati razbrati čas z ure.

- Majhni otroci še ne **poznajo na uro**.

sončna ura

Sončna ura je priprava, ki kaže čas s senco palice, ki je postavljena pravokotno na številčnico.

- S **sončno uro** lahko določimo čas dneva tako, da določimo smer sence, ki jo na ploskev **sončne ure** ob določenem času meče palica.

FRAZEMI

kot huda ura

Kot huda ura pomeni zelo jezno.

- Kadar se mama razjezi, gleda **kot huda ura**.
- Zakaj se držiš **kot huda ura**?

Rana ura – zlata ura.

Rana ura – zlata ura pomeni, da je vrednota to, da začnemo delati zgodaj.

- Za nekatere je svit najlepši del dneva. Stari rek pravi: »**Rana ura – zlata ura!**«

ure so štete komu

Če **so ure** komu **štete**, pomeni, da bo kmalu umrl.

- Vedel je, da **so** njegovemu ptičku **ure štete**.

urad samostalnik

Urad je ustanova državne organizacije ali organa, ki opravlja naloge, kot jih določa zakon ali predpis, ali stavba, v kateri je taka ustanova.

- Statistični **urad** RS poroča, da je slovenščina materni jezik večine prebivalcev Slovenije.
- Takoj se zglasite v **uradu** pristaniške oblasti in tam predajte to pismo!
- Cesar ga je imenoval za namestnika predstojnika cesarskega **urada** za astronomijo.
- Središča mest so vse bolj namenjena le **uradom** in upravnim stavbam.

STALNE ZVEZE

matični urad

Matični urad je urad za sklepanje zakonskih zvez in registracijo zakonski podobnih skupnosti.

- Zakonsko zvezo zakonca skleneta s poroko, ki je poseben obred na **matičnem uradu**, v katerem se mož in žena zavežeta k skupnemu življenju.

uraden pridevnik

1. Uradni je ta, ki je v zvezi s državno organizacijo ali organom, ki opravlja naloge, kot jih določa zakon ali predpis.

- Z grbom so opremljeni vsi **uradni** dokumenti Republike Slovenije.
- Osebne podatke lahko zaupamo le **uradnim** osebam, npr. policistu, učitelju, ravnatelju, razredniku, zdravniku.

2. Uradni je ta, ki ravna po predpisih, ne kaže osebnega odnosa in ni sproščen.

- V **uradnem** osebnem pogovoru sogovorca pozdravimo z dober dan ali dobro jutro.
- Osebam, ki jih ne poznamo dobro ali s katerimi nismo v enakovrednem družbenem razmerju in jih zato vikamo, izrekamo ali pišemo **uradna** voščila in čestitke.
- **Uradna** obvestila so namenjena ljudem, ki jih ne poznamo ali so starejši od nas, lahko pa do njih čutimo posebno spoštovanje.

- V **uradnem** pogovoru, na primer z učiteljico, uporabimo vikanje, spoštljiv nagovor in prav tak pozdrav.

STALNE ZVEZE

uradni jezik

PRI SLOVENŠČINI **Uradni jezik** je jezik, ki je v določeni državi z zakonom določen, na primer za rabo v šoli, v uradnih napisih, reklamah, knjigah in časopisih.

- **Uradni jezik** v Republiki Sloveniji je slovenščina, ponekod pa je poleg slovenščine **uradni jezik** tudi italijanščina (del slovenske Istre) oz. madžarščina (del Prekmurja).

ureditev samostalnik

1. Ureditev je postavljanje, spravljanje česa v določen red, ki ustreza določenim zahtevam ali željam.

- **ureditev** las
- **ureditev** naselja, prostora
- V sodelovanju z drugimi prebivalci se lahko dogovarjamo o **ureditvi** kraja in si med seboj pomagamo.
- Že v Egiptu in v Mezopotamiji je poljedelstvo zahtevalo sistematično **ureditev** namakalnih jarkov in prekopov.

2. Ureditev je to, kar je določeno s predpisi ali pravili, kakšno stanje, ravnanje je primerno, pravilno in zakonito.

- Vsaka država EU je samostojna, s svojimi zakoni in **ureditvijo**.

urediti glagol

Urediti pomeni postaviti ali spraviti kaj v določen red, ki ustreza določenim zahtevam ali željam.

- **urediti** delovni prostor
- **urediti** lase, pričesko
- **urediti** zapiske, zvezek
- Svinčnike **sem uredila** po dolžini.
- Zberi podatke in jih **uredi** v miselni vzorec ali preglednico.
- **Uredi** števila po velikosti.
- **Uredili so** peresnico.

urejanje samostalnik

Urejanje je postavljanje česa v določen red, ki ustreza določenim zahtevam ali željam.

- Prikažite, kako bi se lotili skupinskega **urejanja** učilnice.
- Barvna pisala in barvni listi so pri učenju in **urejanju** zvezka v veliko pomoč.

urejati glagol

1. Urejati pomeni postavljati ali spravljanje kaj v določen red, ki ustreza določenim zahtevam ali željam.

- **urejati** podatke v miselni vzorec
  - **urejati** igrače
  - **urejati** zapiske
  - Učenci **urejajo** števila po velikosti.
  - Danes **urejam** svojo sobo.
  - Ceste so začeli **urejati** šele Rimljani.
- 2. Urejati** pomeni določati s predpisi ali pravili, kakšno stanje, ravnanje je primerno, pravilno in zakonito.
- Zakoni so napisana pravila, ki **urejajo** življenje v državi.
  - Svetlobni prometni znaki in znaki pooblaščenih oseb **urejajo** promet.
  - Otrokovke pravice **ureja** posebna listina, ki se imenuje Konvencija Združenih narodov o otrokovih pravicah.

usesti se glagol

Usesti se pomeni spraviti se v tak položaj, da je teža telesa na zadnjici, navadno na stolu ali kavču.

- **Usedel se je** na stol.
- **Usedita se**, prosim.

usmeriti glagol

1. Usmeriti pomeni narediti, da dobi kaj določeno smer ali da se kaj obrne v določeno smer.

- **usmeriti** pogled
  - Uhelj, to je zunanji del ušesa, ulovi zvok in ga **usmeri** do bobniča.
  - Če želimo, da bo zemljevid orientiran, moramo vrh zemljevida **usmeriti** proti severu v naravi.
  - Tok tekočine **usmerimo** s cevmi.
  - Pozornost **usmeri** na rakovo zgradbo telesa in število okončin.
- 2. Usmeriti** pomeni narediti, da kdo misli ali ravna na zamišljen način.
- Oče ga **je usmeril** v igranje klavirja in skladanje.

usmerjati glagol

1. Usmerjati pomeni delati, da dobi kaj določeno smer ali se kaj obrne v določeno smer.

- Noge potiskajo pedale, roke **usmerjajo** krmilo.
  - Policist udeležence v prometu **usmerja** s položajem telesa in gibi rok.
- 2. Usmerjati** pomeni delati, da kdo misli ali ravna na zamišljen način.
- Bonton so pravila, ki nas **usmerjajo**, kako se spodobno obnašati v družbi.

- Glasba ima vsebino, nekakšen program, ki **usmerja** poslušalčevo domišljijo.
- Šege in navade **usmerjajo** človekovo življenje, odnose med ljudmi in razmerja med delom ter prostim časom.

usnje samostalnik

Usnje je obdelana živalska koža brez dlake.

- Iz **usnja** ali blaga oblikuj oči, nos in usta ter jih prilepi na zgornji del plastenke.
- Noga se v usnjenem čevlju manj poti, saj ima **usnje** zelo dobre lastnosti.
- Kravjo kožo lahko predelamo v **usnje**.

usta samostalnik

Usta so odprtina na spodnjem delu obraza, s katero sprejemamo hrano in govorimo, ali taka odprtina pri živali.

- nositi k **ustom** vilice
- polna **usta**
- Hrano damo v **usta**, jo prežvečimo in pogoltnemo.
- Iz **ust** potuje hrana po požiralniku v želodec.
- Vdihnemo skozi nos ali **usta**.

FRAZEMI

besede komu kar vrejo iz ust ali **besede komu kar vrejo z jezika**

Če **besede** komu **kar vrejo iz ust**, pomeni, da veliko in z lahkoto govori.

- Je zabavno dekle, polna energije, **besede** ji **kar vrejo iz ust**.

jezik zamrzne v ustih komu

Če komu **zamrzne jezik v ustih**, pomeni, da ne more ničesar reči ali povedati.

- Ti **je jezik zamrznil v ustih**?

lačna usta

Lačna usta so ljudje, ki izkazujejo potrebo po hrani.

- Na kmetijskem podeželju je življenje številnih družin revno, saj je **lačnih ust** veliko, ročno obdelana zemlja pa ne obrodi dosti.

na vsa usta

Na vsa usta pomeni zelo glasno.

- Smejali smo se **na vsa usta**.
- Od bolečine se je drl **na vsa usta**.

od ust do ust

Od ust do ust pomeni z govorjenjem ali petjem.

- Najpreprostejše oglaševanje iz pravadnine je prenos informacij **od ust do ust**.
- Nekdaj je bilo prenašanje glasbe **od ust do ust** nekaj povsem običajnega.

zleteti iz ust komu ali **besede zletijo iz ust komu**

Če komu kaj **zleti iz ust**, pomeni, da hitro in nenadzorovano kaj reče.

- »Tecite z mano!« mi **je** kar **zletelo iz ust**.

ustanova samostalnik

Ustanova je organizirana skupnost ljudi, namenjena za opravljanje kake dejavnosti.

- glasbena, kulturna **ustanova**
- izobraževalna **ustanova**
- zdravstvena **ustanova**
- V mestu so številne **ustanove**: šole, muzeji, pošte, zdravstveni domovi, knjižnice in banke.

ustaviti glagol

1. Ustaviti pomeni narediti ali povzročiti, da se kaj preneha premikati.

- Vozniki **so ustavili** vozila, ker je na semaforju gorela rdeča luč.

2. Ustaviti pomeni narediti ali povzročiti, da kaj preneha delati ali delovati.

- Merilec časa **ustavi** štoparico, zapisovalec pa zapiše čas.

3. Ustaviti se pomeni prenehati se premikati.

- **Ustavita se** pri prehodu za pešce.
- Če se vrtiliš na vrtiljaku in **se nato ustaviš**, se ti še nekaj časa zdi, da se vse okoli tebe vrtili.

- Ko **se je vlak ustavil**, sta vstopila.

- Pronicanje vode v globino **se ustavi** na neprepustnih plasteh gline.

4. Ustaviti se pomeni prekiniti pot in se določen čas zadržati kje.

- **Ustavila sta se** pri kletkah s tigri, z risi in levi.
- Ko je prevozil 395 km, **se je ustavil** in prenočil.

5. Ustaviti se pomeni zaradi podrobnejše obravnave ostati daljši čas pri čem.

- **Ustavimo se** še enkrat pri treh povedih.

ustavljati glagol

1. Ustavljati pomeni delati ali povzročati, da se kaj preneha premikati.

- Policisti **ustavljajo** vozila.
- Najprej se naučimo **ustavljati** avtomobil in zavijati.

2. Ustavljati pomeni delati ali povzročati, da kaj preneha delati ali delovati.

- Nekdaj so ob športnih tekmah v tovarnah **ustavljali** stroje, v šolah pa prekinjali pouk.
- 3. Ustavljati se** pomeni določen čas se zadrževati kje ali prenehati se premikati.
- V tej vasi **se** radi **ustavljajo** turisti.
- Po poti **so se ustavljali** in si ogledovali znamenitosti.
- Čez cesto ne teče in **se** ne **ustavlja**.

ustrezati glagol

- 1. Ustrezati** pomeni, da je kaj pravilno ali neproblematično glede na zahteve pri določeni nalogi ali da kaj predstavljamo na pravilen, dogovorjen način.
  - Sestavi besedilno nalogo, ki **ustreza** enačbi $x + 345 = 432$, in jo reši.
  - Dokončaj povedi tako, da bodo **ustrezale** izhodiščnemu besedilu.
  - Pri delu izberemo snovi, ki najbolj **ustrezajo** tehničnim zahtevam končnega predmeta.
  - Merilo nam pove, kolikšni razdalji v naravi **ustreza** določena razdalja na zemljevidu.
- 2. Ustrezati** pomeni, da je kaj takó, da nimamo nič proti, se strinjamo.
  - V katerem kraju **bi** ti vreme najbolj **ustrezalo**?
  - »Čisto res,« je nadaljeval s širokim nasmehom, »res ti jo bom podaril. Saj ti **ustreza**, a ne?«
  - Zunaj je še vedno sijalo toplo sonce in nikomur **ni ustrezal** hitri tempo, s katerim so jih bombardirali učitelji.
- 3. Ustrezati** pomeni prilegati se ali biti tak, da ga lahko vstavimo na predvideno mesto.
  - Preden se odločimo za nakup, moramo oba čevlja pomeriti, da ugotovimo, če nam res **ustrezata**.
  - Piščal je izdelana iz stegenice mladega jamskega medveda, v katero so izvrtane luknjice, ki **ustrezajo** razmiku prstov na roki.

ustrezen pridevnik

- 1. Ustrezen** je tak, ki je pravilen, zadovoljiv ali neproblematičen, navadno glede na zahteve pri določeni nalogi.
  - izbrati **ustrezno** možnost
  - Prepiši nedokončane povedi in jih dopolni z **ustrezno** besedo.
  - Primerjaj pare števil in mednje vpiši **ustrezen** znak.
  - Za varno kolesarjenje sta obvezna **ustrezna** oprema in prometno varno kolo.
- 2. Ustrezen** je tak, ki se prilega ali ki ga lahko vstavimo na predvideno mesto.
  - Figuro postavi v **ustrezno** sobo.

- Z **ustreznim** nastavkom lahko s tlačilko tlačimo (potiskamo) zrak v kolesarsko zračnico, žogo ali druge predmete, ki jih želimo napolniti z zrakom.

ustvariti glagol

- 1. Ustvariti** pomeni narediti, da kaj nastane.
  - **ustvariti** družino
  - **ustvariti** odpadke
  - Z rokami **ustvari** čim več različnih zvokov.
  - Park je umetno življenjsko okolje, ker ga **je ustvaril** človek.
  - Jamo **je ustvarila** reka ponikalnica tako, da je pod zemljo stopila del apnenca, in naredili so se rovi.
  - Mnogi ljudje si o drugih **ustvarijo** slabo mnenje, še preden jih dobro spoznajo.
- 2. Ustvariti** pomeni narediti ali povzročiti, da nastane umetniško delo.
  - **ustvariti** kip
  - **ustvariti** knjigo, strip
  - **ustvariti** film, risanko
  - **ustvariti** skladbo
  - Skladatelj Peter Iljič Čajkovski **je** poleg Labodjega jezera **ustvaril** še dva baleta, Trnuljčico ter Hrestača.

ustvarjati glagol

- 1. Ustvarjati** pomeni delati ali povzročati, da kaj nastane.
  - Voda **ustvarja** kraške jame in z odlaganjem apnenca tudi kapnike.
  - Tovarne in termoelektrarne onesnažujejo zrak in **ustvarjajo** industrijske odpadke.
  - Vsi ljudje v medsebojnih odnosih **ustvarjamo** družbo.
- 2. Ustvarjati** pomeni delati, da nastane umetniško delo.
  - Pred pričetkom dela ustrezno zaščitite prostor, kjer **boste ustvarjali**.
  - Izberem različne lesene odpadke in **ustvarjam** svoje izdelke.
  - Glasbenik je oseba, ki **ustvarja** ali poustvarja, izvaja glasbo.

utemeljiti glagol

- Utemeljiti** pomeni navesti razloge in dokaze, zakaj je kaj takó, kot je.
- **utemeljiti** izbiro, odgovor, odločitev, rešitev
  - V zvezek prepiši tiste povedi, s katerimi lahko **utemeljiš**, da je slovenščina naš državni jezik.
  - Bi danes še lahko obstajalo življenje na Zemlji, če ne bi bilo razkrojevalcev? **Utemelji**.

utež samostalnik

1. PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Utež** je predmet, ki ga uporabljamo za merjenje mase predmetov in ima označeno svojo maso v gramih, dekagramih in kilogramih.

- Pri tehtanju uporabljamo **uteži**.
  - **Uteži** so telesa z znano maso, ki je enaka dogovorjenim enotam (kg, dag, g), ki so po vsem svetu enake.
- 2. PRI ŠPORTU** **Utež** je športni pripomoček za krepitev mišic z dvigovanjem.
- Ne pretiravaj z dvigovanjem **uteži**.

uvod samostalnik

1. Uvod je to, kar naj pripravi koga na tisto, kar bo sledilo.

- Učiteljica je povedala nekaj besed za **uvod**.
- 2. PRI SLOVENŠČINI** **Uvod** je del besedila, v katerem napovemo, o čem bomo pripovedovali.
- V katerem odstavku besedila je **uvod**?
  - Kaj predstavimo v **uvodu**, jedru in zaključku?

užaliti glagol

Užaliti pomeni povzročiti čustveno prizadetost koga z nevljudnostjo ali nespoštljivostjo.

- Če nekoga **užalimo**, se mu moramo opravičiti.
- Nisem te mislila **užaliti**.

užiti glagol

1. Užiti pomeni prejeti hrano, pijačo ali drugo snov v telo skozi usta.

- Edino, kar **je užila**, je bil mlačen čaj.
  - Diete, pri katerih ne **užiješ** veliko kalcija, preprečujejo izgorevanje telesnih maščob.
- 2. Užiti** pomeni doživeti ali izkusiti.
- Peli so poezijo s sporočilom, da je treba **užiti** enkratno, neponovljivo človeško življenje
  - V kasnejših letih **boste užili** mnogo več razumevanja in družinske sreče.
- 3. Užiti** pomeni doživeti telesno ali duševno ugodje ob čem.
- Zdaj je napočil čas, da **užijeva** krvavo prislužene počitnice!
  - Kako so se gostili. Še nikoli **niso** toliko dobrot **užili**.
  - Ne naprezajte se čisto do konca meseca in **užijte** veseli december!

uživati glagol

1. Uživati pomeni prejemati hrano, pijačo ali drugo snov v telo skozi usta.

- **uživati** hrano, pijačo, živila

- **Uživaš** dovolj sadja in zelenjave?
  - Kadar odrasli **uživajo** alkohol, ne smejo biti udeleženi v prometu.
  - Strupenih snovi ne smemo **uživati**, ker lahko povzročijo zastrupitev.
- 2. Uživati** pomeni doživljati telesno ali duševno ugodje ob čem.
- **uživati** v gozdu, na zraku
  - **uživati** v razgledu
  - **uživati** v predstavi
  - **uživati** življenje
  - Žan **je** med vožnjo **užival**.
  - Jejmo počasi in **uživajmo** v hrani.
  - **Uživam** v prebiranju knjig in gledanju televizije.

vabilo samostalnik

Vabilo je izražena želja komu, naj kam pride.

- Na **vabilo** napišemo datum, uro, kraj dogodka, in kdo vabi.
- Sošolcem je razdelila **vabila** na praznovanje rojstnega dne.

vabiti glagol

1. Vabiti pomeni izražati komu željo, naj kam pride ali kaj naredi.

- **Vabimo** vas, da si ogledate našo razstavo.
  - Šolski otroški pevski zbor **vabi** k vpisu mlade pevce in pevke, stare od 6 do 11 let.
- 2. ČUSTVENO OBARVANO** **Vabiti** pomeni vzbujati pri kom željo za določeno prijetno in privlačno dejavnost.
- Naravne lepote Alp **vabijo** izletnike, planince.
  - Kateri vonj iz kuhinje pa tebe najbolj **vabi**?

vaditi glagol

Vaditi pomeni s ponavljanjem ustreznih gibov ali dejanj prizadevati si postati sposoben čim boljše opravljati kaj.

- **vaditi** branje, poštevanko
- **vaditi** klavir
- **vaditi** nogomet
- pridno **vaditi**
- Pevski zbor bo imel nastop, zato pevci vsak dan **vadijo**.
- Če želiš biti dober matematik, moraš veliko **vaditi**.
- Več ko **vadim**, bolje mi gre.
- Še bom moral **vaditi**, naloge ne znam rešiti.

vaja samostalnik

1. Vaja je prizadevanje, da bi s ponavljanjem ustreznih gibov ali dejanj postali sposobni čim boljše opravljati kaj.

- **vaja** pevskega zbora
  - Poklic glasbenika zahteva veliko **vaje**.
  - V svojem kraju obiščite delujoči orkester in prisostvujte **vaji**.
  - Obišči **vajo** kake pevske skupine.
- 2. Vaja** je skupek gibov ali dejanj, ki so namenjeni za usposabljanje ali izpopolnjevanje koga za kaj.
- telesne **vaje**
  - **Vajo** ponovite trikrat in primerjajte dosežene čase.
  - Pri urah športne vzgoje v šoli vse **vaje** vedno opravi prvi, ker jih izvaja pravilno in natančno.
- 3. Vaja** so navodila, na osnovi katerih ponavljamo in utrjujemo učno snov.
- Mami, naroči, prosim, to knjigo z **vajami**.
  - Več **vaj** boš naredil, več boš znal in bolj samozavesten matematik boš.

FRAZEMI

Vaja dela mojstra.

Vaja dela mojstra pomeni, da je za dobro obvladanje česa treba veliko vaditi.

- Pri kuhanju prav gotovo velja pregovor »**vaja dela mojstra**«.

valj samostalnik

1. PRI MATEMATIKI **Valj** je okroglo geometrijsko telo, ki ga omejujeta dva kroga in plašč v obliki pravokotnika.

- **valj** in stožec
- **Valj** ima 2 roba.

2. Valj je predmet, ki ima obliko valja.

- V dva merilna **valja** nalij enako količino vode.
- Zaradi vrtenja ročice na glasbeni skrinjici zobje na **valju** zatresejo različno dolge kovinske trakove.

valjar samostalnik

1. Valjar je lesena priprava v obliki valja z dvema ročajema za valjanje testa.

- Testo smo razvaljali z **valjarjem**.

2. Valjar je naprava za valjanje zlasti asfaltne podlage.

- **Valjar** ravna cestišče.

varčevanje samostalnik

Varčevanje je prizadevanje, da porabimo čim manj denarja, energije, vode ali drugih dobrin.

- **varčevanje** z energijo, elektriko
- Najbolj varna oblika **varčevanja** denarja je **varčevanje** na banki.
- Vsi moramo poiskati načine za **varčevanje** z vodo.

varčevati glagol

Varčevati pomeni prizadevati si, da porabimo čim manj denarja, energije, vode ali drugih dobrin.

- Denar lahko **varčujemo** doma ali v banki.
- Pravilno ravnamo z odpadki ter **varčujemo** z vodo in elektriko.
- Če sušimo perilo na zraku, **varčujemo** z energijo.

varen pridevnik

1. Varen je tak, ki mu ne grozi nevarnost ali kaj neprijetnega.

- **varen** pred napadalcem
- Kaj lahko sami naredimo, da bomo v prometu bolj **varni**?

- V družini se otroci počutijo **varne**.

2. Varen je tak, ki omogoča tak položaj, da komu ne grozi nevarnost ali kaj neprijetnega.

- **varen** prostor
- **varna** vožnja
- **varno** zavetje
- Na poti v šolo smo previdni. Izberemo pot, ki jo dobro poznamo in je **varna**.
- Najbolj **varna** oblika varčevanja je varčevanje na banki.

STALNE ZVEZE

varna hiša

Varna hiša je ustanova na skrivnem mestu, v katero se kdo zateče pred zlorabo ali nasiljem v družini.

- Z mamo in mlajšim bratom se je priselila v bližnjo **varno hišo**.

varnost samostalnik

Varnost je stanje, ko komu ne grozi nevarnost ali kaj neprijetnega.

- ogrožati **varnost**
- poskrbeti, skrbeti za **varnost**
- **varnost** pri delu
- Hodimo po pločniku in pravilno prečkamo cesto. Tako poskrbimo za **varnost**.
- Družino povezujejo ljubezen, medsebojna skrb drug za drugega in občutek **varnosti**.

varovati glagol

1. Varovati pomeni skrbeti, da se zmanjša nevarnost, da bi se komu ali čemu zgodilo kaj neprijetnega in neželenega.

- **varovati** srce in ožilje
- **varovati** pred boleznijo, obolenjem

- Bivališča po svetu so različna, povsod pa **varujejo** ljudi pred soncem in dežjem, mrazom in vročino.
- Gosta dlaka psa **varuje** v vseh vremenskih razmerah.

• Čelada **varuje** glavo pred poškodbami.

2. Varovati pomeni imeti v varstvu.

- Mene **varuje** babica.

3. Varovati pomeni prizadevati si, da se kaj ohrani v dobrem, primernem stanju.

- **varovati** naravo
- **varovati** zdravje
- Tudi ljudje vplivamo na naravno okolje. Paziti moramo, da ga **varujemo** in ohranjamo.
- Kulturna dediščina ima velik pomen, zato jo moramo **varovati**.

včasih prislov

1. Včasih pomeni neredno.

- Igram košarko in **včasih** rišem.
- **Včasih** je v gledališču težko najti pravi sedež, ker nas lahko zmedejo številke lož, balkonov in galerij.

2. Včasih pomeni pred sedanjim časom.

- **Včasih** niso imeli ne televizije in ne računalnikov.
- Ljudje so **včasih** živeli v drugačnih hišah kot živimo sedaj.

vdova samostalnik

Vdova je ženska, ki ji je umrl mož.

- V starih časih je v Studenci nad Bočem živela revna **vdova** s sinom Jankom.
- Že dolgo let je **vdova**, saj ji je mož umrl v prometni nesreči.

STALNE ZVEZE

črna vdova

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Črna vdova** je zelo strupen pajek z okroglim trupom črne barve in liso na zadku.

- Človeka ugrizne **črna vdova** le, ko se čuti ogroženo.
- V Istri in Dalmaciji živi rdečepikasti pajek ali **črna vdova**, katerega ugriz je za človeka strupen.

vdovec samostalnik

Vdovec je možki, ki mu je umrla žena.

- **Vdovec** sem, žena mi je umrla pred štirimi leti.

večdneven pridevnik

Večdnevni je ta, ki traja več dni.

- **večdnevni** obisk
- **večdnevna** prireditev
- **večdnevno** deževje

- **večdnevno** praznovanje
- Odpravili smo se na **večdnevni** izlet.

večer samostalnik

Večer je del dneva ob sončnem zahodu.

- od jutra do **večera**
- proti **večer**
- ob **večerih**
- božični, kresni **večer**
- zimski **večer**
- Dala ji bom knjigo pravljic, ki jo bo brala vsak **večer**.
- Vsak **večer** pred spanjem in vsako jutro si moramo temeljito umiti zobe.
- Zvečer pozdravimo z "dober **večer**".

večerja samostalnik

Večerja je zadnji obrok hrane, ki ga jemo zvečer.

- priti na **večerjo**
- obilna, skromna **večerja**
- božična **večerja**
- zajtrk, kosilo in **večerja**
- Za **večerjo** je pojedla 2 lončka jogurta.
- Po **večerji** si umijem zobe.
- Mama je skuhala **večerjo**.

večina samostalnik

Večina je večji del kake skupnosti ali celote.

- **večina** ljudi
- **večina** Zemljine površine
- **Večina** semen bo vzknila, če bo imela dovolj svetlobe, zraka, vode in ustrezno temperaturo.
- Jeseni pospravimo **večino** pridelkov.
- Narodnostna manjšina pripadniki naroda, katerega **večina** živi v drugi državi.

večpomenka samostalnik

PRI SLOVENŠČINI **Večpomenka** je beseda, ki ima več pomenov.

- Beseda jezik je **večpomenka**.

vejica samostalnik

1. Vejica je majhna veja.

- V šopku so **vejice** rožmarina.
- V zahvalo za darove so gospodinji izročili zeleno **vejico**, ki so jo vzeli zelenemu Juriju.
- Z **vejic** so odpadle vse iglice.

2. PRI SLOVENŠČINI **Vejica** je levostično nekončno ločilo, s katerim razčlenjujemo povedi na smiselne dele. Vejica ločuje med seboj osebne glagolske oblike.

- Za nagovorom lahko napišemo **vejico**, a potem napišemo prvo besedo besedila z malo začetnico.
- Če je dobresedni navedek pred spremnim stavkom, se konča z **vejico**, vprašajem ali s klicajem.
- Pri branju gremo pri **vejici** z glasom navzgor in naredimo kratek premor.

STALNE ZVEZE

decimalna vejica

Decimalna vejica je vejica, ki pri zapisu števil ločuje celi in decimalni del.

- Evri in centi so ločeni z **decimalno vejico**.
- Znesek zapiši v evrih z **decimalno vejico**.
- **Decimalno vejico** zapisujemo stično na obeh straneh.

velikost samostalnik

Velikost je lastnost osebe ali stvari glede na to, kako je velika.

- **velikost** oblačil, obutve
- biti enake, različne **velikosti**
- Primerjaj števila po **velikosti**.
- Semena so različnih oblik, **velikosti** in barv.
- Hitrost prevajanja toplote je odvisna od vrste snovi in od **velikosti** telesa.
- **Velikost** sence je odvisna od lege svetila in lege ter **velikosti** osvetljenega predmeta glede na zaslon.

ven prislov

Ven pomeni v smeri proti zunanjemu prostoru.

- iti **ven**
- Stoji pri oknu in gleda **ven**.
- Ko se ličinka v jajčecu razvije, prileze **ven** in poišče hrano.
- Hodil je **ven** in noter.

ventil samostalnik

Ventil je naprava, ki je pritrjena na pipo ali cev in uravnava pretok tekočine ali plina.

- Vodovodni sistem je nesklenjen sistem, kar pomeni, da vodo pošiljamo po ceveh do **ventilov**, ki jih lahko odpiramo ali zapiramo.
- Ohlajena voda se spušča po radiatorju navzdol in skozi spodnji **ventil** po cevi odteče do peči, kjer se ponovno segreje.
- Gleda v trobentačeve prste na treh **ventilih** trobente: prvi **ventil** je odprt, druga dva zaprta.

vera samostalnik

1. Vera je prepričanost, da obstaja življenje po smrti ali ponovno rojstvo po smrti in bog ali bogovi, ki vplivajo na dogajanje v svetu.

- **vera** v boga
- Mnogi naši predniki so se še dolgo oprijemali svoje poganske **vere** v bogove bliska, zime, pomladi, boginje in vile. Počasi so vendarle sprejeli novo **vero**, stari bogovi pa odsevajo v ljudskih bajkah in šegah.

2. Vera je celota naukov, vrednot in obredov, v katerih se kaže tako prepričanje.

- judovska, krščanska, muslimanska **vera**
- Pripadamo različnim **veram**, narodom, govorimo različne jezike.

verz samostalnik

PRI SLOVENŠČINI **Verz** je vrstica pesmi.

- Preberite še enkrat drugi **verz** prve kitice!
- Kako bi lahko razložil **verze**, da si majhen kot mravlja in velik kot ocean?

vesel pridevnik

1. Vesel je tak, ki je v stanju, ko občuti zadovoljstvo, ugodno počutje in dobro razpoloženje ob čem, zaradi česa.

- **vesel** in žalosten
- **Vesela** sem, da sem te spoznala.
- Če je kdo **vesel**, lahko to razberemo z njegovega obraza.

• Kadar imamo težave, smo zelo **veseli** pomoči.

2. Vesel je tak, ki kaže ali izraža stanje veselja.

- Luč božičnih svečk je osvetljevala **vesele** obraze otrok.

3. Vesel je tak, ki povzroča stanje veselja.

- **vesel** dogodek
- **vesel** občutek
- Voščim ti **vesele** božične praznike in srečno novo leto.
- **Vesela** sprememba v družini je rojstvo novega otroka.
- Miza je praznično pogrnjena in vsi smo v **veselem** pričakovanju.

veseliti glagol

1. Veseliti pomeni delati ali povzročati, da je kdo vesel.

- Uspehi otrok starše **veselijo**.
- **Veseli** me, da sva se spoznali.
- 2. Veseliti** pomeni vzbujati pozitiven odnos, zaradi katerega se zdi kaj prijetno.
- Če te nekaj **veseli**, potem ni nič težko.
- **Veselijo** jo ustvarjalne naloge, kot je npr. izdelava novoletnih voščilnic.
- Rada igra na flavto, ker jo to **veseli**.
- 3. Veseliti se** pomeni biti vesel.

- Ali **se** ob praznikih res vedno **veselimo**?
  - Čofotajo po lužah, mame pa jih gledajo skozi okna in **se veselijo** z njimi.
- 4. Veseliti se** pomeni biti v stanju prijetnega pričakovanja česa ali imeti pozitiven čustveni odnos do česa.
- Jaz **se** najbolj **veselim** počitnic.
  - **Veselimo se** novega šolskega leta.

veselje samostalnik

1. Veselje je stanje, ko občutimo zadovoljstvo, ugodno počutje in dobro razpoloženje ob čem, zaradi česa.

- poskočiti, skakati, vriskati, zavriskati od **veselja**
- iskreno **veselje**
- zimsko **veselje**
- **Veselje**, jezo, žalost ali strah pokažemo na različne načine.
- Papagaja sta nam bila v veliko **veselje**.
- Dedek mi je s posebnim **veseljem** pokazal mizarsko orodje.

2. Veselje je to, kar ima kdo rad.

- Vsak človek ima kakšno **veselje**.
- Filip je svetlolas fant z očali, ki mu je največje **veselje** delo z računalnikom.

3. Veselje je pozitiven odnos, zaradi katerega se zdi kaj prijetno.

- Ima **veselje** do glasbe.

STALNE ZVEZE

z veseljem

Z veseljem rečemo, ko komu vljudno pritrdimo.

- Boste prišli? **Z veseljem**.

veselo prislov

1. Veselo pomeni takó, da občutimo zadovoljstvo, ugodno počutje in dobro razpoloženje ob čem, zaradi česa.

- **veselo** peti, žvižgati, žvrgoleti
- Glasbeniki na odru so **veselo** zaigrali.
- **Veselo** se je lotil dela.

2. Veselo pomeni takó, da kaže ali izraža veselje.

- Oči so se ji **veselo** zasvetile.

3. Veselo pomeni takó, da povzroča veselje ali je poln prijetnega.

- Lase ima **veselo** kodraste.

veslo samostalnik

Veslo je daljši predmet s širšim ploščatim koncem za poganjanje čolna ali splava z odnavjanjem vode.

- **Vesla** je potegnila v čoln.

vesolje samostalnik

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Vesolje** so vsa nebesna telesa skupaj in prostor, v katerem so.

- izstreliti satelit v **vesolje**
- nastanek **vesolja**
- Zemlja je del **vesolja**.
- **Vesolje** je obširen prostor, v katerem so galaksije in zvezde, osončja in planeti, kometi, asteroidi in druga telesa, črne luknje in še marsikaj.
- Z razvojem znanosti in tehnologije je človek posegel tudi v **vesolje**: stopil je na Luno, raziskuje Mars, druge planete, zvezde in skrivnostne vesoljske pojave.

veter samostalnik

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Veter** je tok zraka nad zemeljsko površino, ki nastane zaradi razlik v zračnem tlaku in temperaturi.

- **veter** piha, zapiha
- Vetromer je naprava, ki meri hitrost **vetra**.
- Burja je močan, sunkovit **veter**.
- Nekatero vrste rastlin oprahujejo žuželke, druge vrste rastlin pa oprahuje **veter**.

vetrn pridevnik

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Vetrni** je ta, ki je v zvezi z vetrom.

- Zberi nekaj informacij o **vetrni** energiji iz knjig ali s spleta in jih zapiši v preglednico.

vetrnica samostalnik

1. Vetrnica je naprava z lopaticami ali krilci, ki se vrtijo, kadar nanje piha veter.

- Po načrtu izdelaj **vetrnico**, lepša bo, če jo boš zanimivo pobarval.

• Z **vetrnico** lahko določiš smer vetra in s preizkušanjem različnih velikosti **vetrnic** ugotoviš, katera se vrti hitreje.

2. PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI Vetrnica je naprava, ki z izkoriščanjem moči vetra proizvaja električno energijo.

- Za pridobivanje energije iz premikanja zračnih mas se uporabljajo **vetrnice**, ki energijo vetra pretvorijo v mehansko ali električno energijo.
- Vetrne elektrarne sestavljajo skupine **vetrnic**, ki so postavljene blizu skupaj.

STALNE ZVEZE

morska vetrnica

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Morske vetrnice** so skupina ožigalkarjev s kroglastim trupom in več lovkami, ki živijo pritrjene na morsko dno.

- Na morju sem opazovala **morske vetrnice**.

vetrokaz samostalnik

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Vetrokaz** je naprava, ki navadno s puščico kaže smer vetra.

- Vetrna vreča in drugi **vetrokazi** kažejo smer in hitrost vetra.
- **Vetrokaze** z vetrovnico in živaljo na osi pogosto vidimo na strehah stavb.

vetromer samostalnik

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Vetromer** je naprava, ki meri hitrost vetra.

- Poznamo več vrst **vetromerov**: mehničnega, zvočnega, na vročo žico in druge.
- **Vetromer** je pokazal 2,9 m/s.

veverica samostalnik

Veverica je glodavec temno rjave ali rdeče rjave barve s košatim repom, ki živi na drevju v gozdu.

- **Veverica** skače po vejah.
- Otroci so v parku opazovali **veverico**.
- **Veverica** je skotila tri mladiče.

vhod samostalnik

Vhod je kraj, kjer se da v kaj priti.

- **vhod** v panj, votlino
- šolski **vhod**
- Srednjeveško mesto je imelo obzidje in mestna vrata, ki so pomenila **vhod** v mesto.
- Mami me je čakala pred **vhodom** v šolo.

vikati glagol

PRI SLOVENŠČINI **Vikati** pomeni z vi ogovarjati osebo, ki je ne poznamo dobro ali s katero nismo v enakovrednem družbenem odnosu.

- **Vikam** starejše ljudi in jih ogovorim z besedami gospod in gospa.
- Ali ravnatelj šole **vikaš** ali tikaš? Kaj pa učiteljico?
- Knjižničarka in razredničarka sta uradni osebi, zato ju **vikamo** in pozdravimo z dober dan, na svidenje, dobro jutro, lahko noč.

vila samostalnik

Vila je mladi ženski podobno pravljичno bitje, ki živi v gozdu ali v vodi.

- dobra **vila**
- gorska, gozdna **vila**
- Deček je povedal materi, kako je srečal **vilo** in kaj mu je rekla.
- **Vila** mu je izpolnila tri želje.

vile samostalnik

Vile so orodje z roglji in dolgim držajem za zajemanje in premetavanje trave ali gnoja.

- nositi gnoj na **vilah**
- Vrtnarji obdelujejo vrt z različnim orodjem, na primer z lopato, grabljami, motiko in **vilami**.

vilice samostalnik

Vilice so priprava iz ročaja in rogljev za nabiranje ali nalaganje kosov hrane.

- **vilice** in nož
- Pri jedi uporabljamo prtiček, **vilice** držimo v levi roki, nož v desni in ne govorimo s polnimi usti.
- Nož naj bo na zgornji strani, obrnjen proti nam, **vilice** na spodnji, njeni roglji pa naj bodo obrnjeni navzgor.
- Z vilicami in žlico jemo špagete, vendar k ustom nosimo le **vilice**.

vino samostalnik

Vino je alkoholna pijača iz soka grozdja.

- piti **vino**
- kozarec, steklenica **vina**
- belo, rdeče **vino**
- Vinogradniki **vino** stekleničijo in prodajajo.

vinograd samostalnik

Vinograd je zemljišče, kjer je posajena vinska trta.

- Na prisojnih straneh gričevij so **vinogradi**.
- Babica in dedek imata **vinograd** v Slovenskih goricah.
- Vinogradnik skrbi za **vinograd** tako, da ga okopava, gnoji, škropi in obrezuje trto.

viola samostalnik

PRI GLASBENI UMETNOSTI **Viola** je večji violini podobno godalo.

- Godalni kvartet sestavljajo prva violina, druga violina, **viola** in violončelo.
- **Viola** ima temen in poln ton.

violina samostalnik

PRI GLASBENI UMETNOSTI **Violina** je manjše godalo, ki ga glasbenik pri igranju nasloni na ramo, nanj pa nasloni brado.

- Nekaj časa je igral **violino** v simfoničnem orkestru, nato pa je vodil svoj ansambel.
- Sestavni deli **violine** so polž, vijak, vrat, ubiralka s štirimi strunami, zvočnica, kobilica, resonančno telo, podbradek.

violinist samostalnik

PRI GLASBENI UMETNOSTI **Violinist** je oseba, ki igra na violino.

- Danes nekateri **violinisti** igrajo na električno violino, ki ne potrebuje več klasičnega resonančnega trupa za ojačenje zvoka.

violinistka samostalnik

PRI GLASBENI UMETNOSTI **Violinistka** je ženska, ki igra na violino.

- V prvem delu koncerta je **violinistka** izvedla tri dela za violino solo.

violist samostalnik

PRI GLASBENI UMETNOSTI **Violist** je oseba, ki igra na violo.

- **Violist** izvaja repertoar od baročne literature do novih del.

violistka samostalnik

PRI GLASBENI UMETNOSTI **Violistka** je ženska, ki igra na violo.

- **Violistka** mojstrsko obvladuje vse parte skladb, ki jih igra.

violončelist samostalnik

PRI GLASBENI UMETNOSTI **Violončelist** je oseba, ki igra na violončelo.

- **Violončelist** z lokom igra na violončelo.

violončelistka samostalnik

PRI GLASBENI UMETNOSTI **Violončelistka** je ženska, ki igra na violončelo.

- V prvem delu koncerta bo nastopila **violončelistka**, ki jo bo spremljala pianistka.

violončelo samostalnik

PRI GLASBENI UMETNOSTI **Violončelo** je večje godalo, ki ga glasbenik pri igranju oklepa z nogami.

- Stradivari je izdeloval violine, viole in **violončela**, pa tudi kitare in harfe.
- Toni **violončela** so nizki in imajo temno zvočno barvo.

vir samostalnik

Vir je to, iz česar kaj izhaja ali prihaja.

- Sonce oddaja svetlobo, je **vir** svetlobe.
- Velik **vir** pitne vode je podzemna voda.

STALNE ZVEZE

naravni vir

PRI DRUŽBI **Naravni vir** je dobrina, ki jo dobimo iz narave.

- Ljudje so v preteklosti uporabljali **naravne vire**, ki so jih našli v svoji bližini.
- Gospodarske dejavnosti nam zagotavljajo **naravne vire**, kot so pšenica, les, ribe in železova ruda.

neobnovljivi vir

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Neobnovljivi vir** je vir energije, ki se ne obnavlja oziroma ga mnogo hitreje izrabljamo, kot nastaja v naravi.

- **Neobnovljivi viri** so premog, nafta, zemeljski plin, šota in radioaktivne snovi.

obnovljivi vir energije

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Obnovljivi vir energije** je vir energije, ki se zajema iz narave in ki je načeloma ne zmanjka, na primer sončna energija, vetrna energija ali vodna energija.

- Veter je **obnovljivi vir energije**.
- **Obnovljivi viri energije** okolje onesnažujejo v manjši meri in ga manj spreminjajo.

spletni vir

Spletni vir je vir podatkov, ki ga najdemo na internetu.

- Pomagaj si s **spletnimi viri** in poišči najboljše plesne pare, ki na tekmovanjih v standardnih plesih zastopajo našo državo.

zgodovinski vir

PRI DRUŽBI **Zgodovinski vir** je vir podatkov, zlasti staro besedilo ali najdba, s pomočjo katerega izvemo, kako so živeli ljudje v preteklosti.

- **Zgodovinske vire** strokovno zbirajo, ohranjajo in preučujejo muzeji, arhivi, knjižnice in druge ustanove.

visok pridevnik

1. Visok je tak, ki v navpični smeri navzgor meri veliko, ki ima veliko višino.

- **visok** deček
- **visoka** gora
- **visoko** drevo
- Sem **visok** in suh.
- Jablana je **visoka**. Breza je **višja**. Smreka je **najvišja**.

2. Visok je tak, ki ima med najnižjo in najvišjo točko določeno mero.

- Drevo je **visoko** 2 metra.

3. Visok je tak, ki dosega veliko, izrazito stopnjo ali mero.

- **visoka** ocena

- Za nekatere pokrajine so značilne nizke temperature, za druge **visoke**.

4. Visok je tak, ki ga oddaja kaj, kar je krajše, tanjše in niha hitreje.

- Na klavirju ali ksilofonu si izberi **višji** in nižji ton ter zaigraj uspavanko.

visokogorje samostalnik

PRI DRUŽBI **Visokogorje** je območje, kjer so gore visoke, nad gozdno mejo.

- Alpske pokrajine sestavlja **visokogorje** z vmesnimi dolinami in kotlinami, ki so jih v ledeni dobi preoblikovali ledeniki.

- V **visokogorju** pihajo močni vetrovi s sunki, ki odnašajo manjše delce prsti.

- Zakaj se sneg v **visokogorju** ne tali tako hitro, kot se v nižinah?

visokogorski pridevnik

Visokogorski je ta, ki je v zvezi z visokogorjem, območjem, kjer so gore visoke.

- Značilnost našega **visokogorskega** sveta so ostri vrhovi, strma pobočja, globoko zarezane grape in ozke doline.

- Reke, ki izvirajo v **visokogorskem** svetu, so razrezale površje v številne doline.

višina samostalnik

1. Višina je oddaljenost med najnižjo in najvišjo točko kakega lika, predmeta, živali ali osebe. Višino merimo v metrih.

- meriti **višino**

- **višina** trikotnika

- Moja telesna **višina** je 154 cm.

2. Višina je oddaljenost od površine ali tal v navpični smeri navzgor. Višino merimo v metrih.

- Helikopter se je spustil na **višino** sto metrov.

- Poleti se zrak hitro dvigne v **višino** in hitro ohladi, vodni hlapi se spremenijo v večja ledena zrna, ki jim pravimo toča.

3. PRI GLASBENI UMETNOSTI **Višina** je lastnost tona, ki je določena glede na to, kako hitro niha to, kar ga oddaja, na primer gasilke ali struna.

- Melodijo sestavljajo toni različnih tonskih **višin**.

STALNE ZVEZE

nadmorska višina

PRI DRUŽBI **Nadmorska višina** je višina, na kateri se nahaja kak kraj, vrh gore, reka ali mesto in ki se meri od morske gladine.

- Kmetija leži na 700 metrih **nadmorske višine**.

vitamin samostalnik

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Vitamin** je snov, ki jo telo v majhnih količinah potrebuje za rast in delovanje.

- **Vitami** omogočajo nemoteno delovanje življenjskih procesov in nas ščitijo pred obolenji, zato jih imenujemo zaščitne snovi.

- Zelenjava ima veliko **vitaminov** in mineralov.

- Šipkove plodove lahko uporabljamo pri zdravljenju pomanjkanja **vitamina C**.

vitez samostalnik

PRI DRUŽBI **Vitez** je bil v srednjem veku moški, ki je imel nižjo stopnjo plemiškega naziva in se je kot bojevnik ali pripadnik viteškega reda na konju in v oklepu bojeval za svojega fevdalnega gospoda.

- **Vitezi** so varovali tudi kmete, ki so delali na njihovi zemlji, oni pa so jim vračali s svojim delom in pridelki.

- **Vitezi** so se izurili v uporabi orožja, ravnanju s konjem, bojevanju in uglajenem vedenju.

- V eni od zbirk je razstavljen kovana oprema in orožje **vitezov**.

vkjučno prislov

Vkjučno pomeni takó, da koga ali kaj upoštevamo kot del celote.

- Elementi množice T so večkratniki števila 3 do **vključno** 30. $T = \{3, 6, 9, 12, 15, 18, 21, 24, 27, 30\}$

- Vsak od sodelujočih, **vključno** s tistim, ki je besedo izbral, si mora izmisliti smiselno razlago izbrane besede.

- Dala mu je veliko daril, **vključno** s čudovito vezeno haljo, ki jo je sama naredila.

vlada samostalnik

PRI DRUŽBI **Vlada** je skupina navadno izvoljenih oseb, ki ima izvršilno oblast v državi.

- **Vlada** poskrbi za izvrševanje v parlamentu sprejetih zakonov in odločitev. To delo opravlja predsednik **vlade** z ministri.

- **Vlada**, ki jo sestavljajo predsednik **vlade** in ministri, in predsednik republike imata izvršno oblast, sodno oblast pa imajo sodišča.

- Naloga parlamenta je, da sprejema zakone in da nadzira delo **vlade**.

vlakno samostalnik

1. PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Vlakno** je tanek, podolgovat delec rastline ali človeškega in živalskega telesa.

- Dražljaji se po živčnih **vlaknih** prenesejo do središč v možganih, kjer se prevedejo in obdelajo v sporočilo.

2. PRI DRUŽBI **Vlakno** je tanek podolgovat delec niti, tkanine.

- Ker pri pranju in sušenju **vlakna** spreminjajo videz, postanejo oblačila zmečkana in jih moramo zlikati.
- Poleg ovce so za pridobivanje **vlaknen** primerne še naslednje živali: koza, lama, kamela, zajec, konj.
- Bombaž je najpomembnejše in zelo cenjeno naravno rastlinsko **vlakno**.

vliti glagol

Vliti pomeni dati ali spraviti tekočino v kaj.

- Pri litju snov, ki jo želijo oblikovati, najprej segrevajo, da se stali, in jo nato **vlijejo** v modele.

vloga samostalnik

1. Vloga je to, da kdo predstavlja osebo v dramskem delu ali šolski igri.

- Sošolcu z rutico preveži oči in ga z navodili usmerjaj do table. **Vlogi** nato zamenjajta.
- 2. Vloga** je ravnanje in vedenje, ki ga družba pričakuje od koga v določeni situaciji.
  - postaviti se v **vlogo** koga
  - družbena **vloga**
  - Svobodno si izbiramo različne **vloge**. Lahko smo sošolci, prijatelji, kupci, obiskovalci knjižnice in sosedje.
  - Vsak družinski član ima svojo **vlogo**. Starši so odgovorni za razvoj in vzgojo otrok.
  - Povej, v kakšni **vlogi** si, ko greš v trgovino, in v kakšni, ko se pelješ z avtobusom.
  - **Vloga** gasilca je pomagati ljudem.
- 3. Vloga** je to, kar kaj opravlja.
  - V Beli krajini ima v zadnjem času vse bolj pomembno **vlogo** turizem.
  - Pri nastanku tal imajo pomembno **vlogo** tudi razkrojevalci (npr. deževniki).
  - Kakšno **vlogo** igra škripec pri vodnjaku?

STALNE ZVEZE

igra vlog

Igra vlog je ponazarjanje, uprizorjanje določene situacije v življenju.

- V **igri vlog** prikažite, kako bi se lotili skupinskega urejanja učilnice.

vneti glagol

1. Vneti pomeni narediti, povzročiti, da kaj začne goreti.

- Sončni žarki **so vneli** papir.
- 2. ČUSTVENO OBARVANO** **Vneti** pomeni narediti ali povzročiti, da se kaj začne z veliko silo.
  - Slika nam **je vnela** domišljijo.

3. Vneti se pomeni začeti goreti.

- Vnetljiva snov **se** v stiku z iskro, s plamenom ali zelo vročim predmetom hitro **vname**.

- Les **se je vnel**.

4. Vneti se pomeni zaradi bolezn ali poškodbe postati vroč, rdeč in otekel.

- oči **se vnamejo**
- Zaradi umazanije koža slabo diha in **se** lahko **vname**.

- Pri astmi **se** sapnice **vnamejo** in zožijo.

5. ČUSTVENO OBARVANO **Vneti se** pomeni začeti se z veliko silo.

- **Vnel se je** pravi boj.

- **Vnel se je** prepil.

6. ČUSTVENO OBARVANO **Vneti se** pomeni začutiti močno zanimanje za kaj ali naklonjenost do česa.

- **Vnel se je** za glasbo.

vnetljiv pridevnik

Vnetljiv je tak, ki se v stiku z iskro ali plamenom hitro vname.

- **vnetljiv** plin
- lahko **vnetljiv**
- Nekateri snovi so strupene, **vnetljive** ali okolju nevarne, zato moramo z njimi pazljivo ravnati.
- Nekatera goriva so hitro **vnetljiva**, druga težje.

voda samostalnik

1. Voda je prozorna naravna tekočina brez barve, vonja in okusa.

- **voda** teče
- kaplja, kapljica **vode**
- lonec z **vodo**
- poln **vode**
- odpadna, pitna **voda**
- Rastline za življenje potrebujejo **vodo**, svetlobo, zrak in prst.
- Mleko vsebuje **vodo**.
- Pravilno ravnamo z odpadki ter varčujemo z **vodo** in elektriko.
- Da bi živali ohranile v telesu čim več **vode**, se ne znojijo, njihovi iztrebki pa so zelo suhi.
- 2. Voda** je večja ali manjša množina te tekočine, ki teče ali miruje, kot na primer reka, jezero ali morje.
  - skakati, skočiti v **vodo**
  - globoka, plitva **voda**
  - nizka, velika, visoka **voda**
  - Na **vodi** so naredili bivališča na kolih, zato prebivalce imenujemo koliščarji.
  - V morju in celinskih **vodah** živijo tudi različne vrste rakov.

3. Voda je raztopina z večjim ali manjšim deležem te tekočine, ki ga uporabljamo kot sredstvo za nego kože.

- Med prvo svetovno vojno so sivkino **vodo** uporabljale medicinske sestre, ker deluje antibakterijsko.

STALNE ZVEZE

mehka voda

PRI GOSPODINJSTVU **Mehka voda** je voda, v kateri je raztopljenih manj mineralnih snovi, ki bi se kot bela obloga odlagale na površinah, kjer voda izhlapeva.

- Da ne uničimo naravne kislosti kože, je za umivanje zelo primerna **mehka voda** in nevtralnno milo.

sladka voda

Sladka voda je naravna voda, ki se na Zemlji pojavlja v obliki potokov, rek, ribnikov in jezer.

- Morska solata je alga, ki dobro uspeva tam, kjer je v morski vodi veliko snovi in v morje doteka **sladka voda**.

slana voda

Slana voda je morska voda.

- V zalivu se mešata sladka in **slana voda**, zato izobilje majhnih rakcev, ribic in planktona privablja številne vrste morskih sesalcev, predvsem morskih levov in različnih vrst kitov.

trda voda

PRI GOSPODINJSTVU **Trda voda** je voda, v kateri je raztopljenih veliko mineralnih snovi, ki se kot bela obloga odlagajo na površinah, kjer voda izhlapeva.

- Obloge, ki jih **trda voda** naredi na ceveh pralnega stroja, se imenujejo vodni kamen.

FRAZEMI

Kri ni voda.

Kri ni voda pomeni, da je treba upoštevati tudi lastnosti, ki jih je oseba podedovala po prednikih, ali vezi, ki jih ima s svojimi družinskimi člani.

- Zanimivo je, da je letos v reprezentanci kar lepo število potomcev nekdanjih vrhunskih slovenskih smučarjev, kar dokazuje, da **kri ni voda**.
- Morda bova s sestro po vseh teh letih končno spet imeli dober odnos. **Kri ni voda**, kajne?

Ne gori voda. ali **Saj ne gori voda.**

Ne gori voda pomeni, da se komu ne mudi.

- Ne hiti. **Saj ne gori voda**.

splavati po vodi

Če kaj **splava po vodi**, pomeni, da propade.

- Naš načrt **je splaval po vodi**.

tresti se kot šiba na vodi ali **trepetati kot šiba na vodi**

Če **se** kdo **trese kot šiba na vodi**, pomeni, da se zelo trese ali ga je zelo strah.

- Soseba smo se tako bali, da **smo se tresli kot šiba na vodi**.

utopiti koga v žlici vode

Če **bi** kdo koga **utopil v žlici vode**, pomeni, da ga sovraži, ga ne prenaša.

- Pogledal me je, kot bi me hotel **utopiti v žlici vode**.

živeti ob kruhu in vodi

Če kdo **živi ob kruhu in vodi**, pomeni, da živi v pomanjkanju.

- Babica mi je pripovedovala, da **so** nekdanj **živel** **ob kruhu in vodi**.

voden pridevnik

Vodni je ta, ki je v zvezi z vodo.

- **vodni** curek
- **vodni** hlapi
- **vodna** kapljica
- **vodna** para
- Sonce je sijalo na **vodno** gladino.
- Splav poganja **vodni** tok.
- Vodo črpajo v **vodni** zbiralnik.

STALNE ZVEZE

vodni kamen

Vodni kamen je bela obloga na predmetih, ki nastane z odlaganjem v vodi raztopljenih mineralnih snovi.

- S čistilom za odstranjevanje **vodnega kamna** smo očistili kopalnico.

voditi glagol

1. Voditi pomeni iti pred kom ali s kom z namenom, da pride na določeno mesto.

- Bratec **je** za roko **vodil** sestrico.
- Kdo **vodi** turiste, ko si peš ogledujejo jamo?
- Psa **vodimo** na vrvici.

2. Voditi pomeni biti vodja pri kaki dejavnosti.

- Zborovodja in zborovodkinja **vodita** pevski zbor.
- Šolo **vodi** ravnatelj ali ravnateljica.

3. Voditi pomeni delati, da kdo ravna v skladu z določenim ciljem.

• Radovednost glede tega, kaj se skriva v notranjosti telesa, **je vodila** raziskovalce v natančno opisovanje zgradbe in delovanja telesa.

4. Voditi pomeni imeti določeno smer ali omogočati, da kdo ali kaj kam pride.

- Do hišice **vodi** stezica.
- Pot ga **vodi** mimo pošte.
- V kablu, ki **vodi** od vtičnice do aparata, sta dve žici.

5. Voditi pomeni delati ali povzročati, da pride do česa.

- Pitje alkoholnih pijač, kajenje in uživanje drog je škodljivo. Uživanje teh snovi **vodi** v odvisnost.
- Vdihovanje dima ob požaru lahko **vodi** v zastrupitev ali nezavest.

6. Voditi pomeni opravljati kako dejavnost, s katero se spremljajo določeni dogodki.

- Matični urad je državni urad, kjer **vodijo** osnovne podatke o prebivalcih posamezne države (rojstva, poroke, razveze).

7. Voditi pomeni biti pred drugimi tekmovalci glede na rezultat ali točke.

- Naši skakalci **vodijo**.

vodljiv pridevnik

1. Vodljiv je tak, ki ga je mogoče dobro voditi, usmerjati ali upravljati.

- Avto je dobro **vodljiv** z ravno prav trdim volanom.
- Cepelin je **vodljiva** zračna ladja.

2. Vodljiv je tak, ki uboga navodila ali ukaze.

- Pitbuli so učljivi in **vodljivi** psi, če z njimi primerno ravnamo.

vodoodporen pridevnik

1. Vodoodporen je tak, ki ga voda ne premoči ali vode ne prepušča.

- Nahrbtnik se ni premočil zaradi **vodoodporne** tkanine.
- Delovanje pod vodo omogočajo **vodoodporna** ohišja, ki ščitijo fotoaparate do globine treh metrov.

2. Vodoodporen je tak, ki ga voda ne odstrani.

- Potrebuješ škarje, **vodoodporni** flomaster, platenko in ravnilo.

vodoraven pridevnik

PRI MATEMATIKI **Vodoraven** je tak, ki ima enako lego ali položaj kot gladina mirujoče vode.

- **vodoraven** položaj
- **vodoravna** lega
- Z ravnilom in svinčnikom narišite **vodoravne** črte z razmikom 5 centimetrov.

vojna samostalnik

Vojna je vojaški spopad, navadno med plemeni, ljudstvi ali državami.

- napovedati **vojno**
- Vsakodnevno življenje nekaterih otrok je žal prežeto s strahom, ker živijo sredi **vojne**.
- Zaradi želje po čim več ozemlja so se države zapletale v številne **vojne**.
- Največja **vojna** v dotedanji zgodovini človeštva je izbruhnila leta 1914 – prva svetovna **vojna**.

volk samostalnik

Volk je psu podobna zver z rjavkasto sivim kožuhom.

- **volk** tuli
- **Volk** se hrani z mesom.
- **Volk** ima na prednjih nogah dolgo črno liso.

FRAZEMI

Človek človeku volk.

Človek človeku volk pomeni, da lahko ljudje zelo škodujejo drugim ljudem.

- Zgodovina nam dokazuje, da je v preteklosti **človek človeku volk**, lakomen, požrešen, hudoben, in je hotel živeti na račun drugega.

da bo volk sit in koza cela

Da bo volk sit in koza cela pomeni takó, da bo prav za vse, da ne bo nihče prikrajšan.

- Odločili so se, da bodo žrebanje ponovili, **da bo volk sit in koza cela**.

Mi o volku, volk iz gozda.

Mi o volku, volk iz gozda pomeni, da kdo, o katerem se pravkar govori, nepričakovano pride.

- Kadar koga omeniš, se kmalu prikaže. Saj poznaš tisti pregovor: **mi o volku, volk iz gozda**.

vonj samostalnik

1. Vonj je to, kar zaznavamo s čutilom za voh.

- neprijeten, prijeten **vonj**
- **vonj** in okus
- Če ste prehlajeni, ne zaznavate različnih okusov in **vonjev**.

• Cvetovi so različnih oblik, barv in velikosti, pogosto imajo tudi značilen **vonj**.

2. Vonj je voh.

- Nos je čutilo za **vonj**.

vosek samostalnik

Vosek je rumena snov, ki jo izločajo čebele, da iz nje delajo celice satja.

- sveča iz **voska**
- Čebelje gnezdo je sestavljeno iz satov, ki so iz **voska**.
- Segret **vosek** je mehek in ga lahko oblikujemo.

voščilo samostalnik

Voščilo je besedilo, s katerim komu voščimo.

- **voščilo** za dan žena
- novoletno **voščilo**
- čestitka in **voščilo**
- **Voščilo** izrečem ustno ali ga napišem na voščilnico.

voščiti glagol

Voščiti pomeni izraziti komu željo, da bi bil deležen česa dobrega.

- **voščiti** za praznike, rojstni dan
- **voščiti** srečno novo leto
- Maja je imela rojstni dan. Prijatelji so ji prišli **voščiti**.

votlina samostalnik

1. Votlina je prostor, ki je zaprt z vseh strani, vanj pa vodi navadno ozek, skrit vhod.

- medvedja **votlina**
- podzemna **votlina**
- temna **votlina**
- Kmetje so se pred Turki skrivali v jamah, **votlinah** in gozdovih pa tudi v cerkvah.
- 2. Votlina** je temu prostoru podoben prostor v telesu.
- Če imamo vneto ustno **votlino** in žrelo, čaja ne pijemo, ampak ga grgramo.
- Očesi sta z mišicami pritrjeni v očesni **votlini**.

vpiti glagol

1. Vpiti pomeni sprejeti vase navadno kaj tekočega.

- **vpiti** vodo
- Predmeti, kot sta kresnička in bel list, odbijejo večino svetlobe, drugi večino svetlobe **vpijejo** (na primer črna jopica, asfalt).
- Ker gozdna tla **vpijejo** dež, neurja ne odnašajo zemlje.
- 2. Vpiti se** pomeni preiti v notranjost česa.
- Krema **se je vpila** v kožo.

vpiti (posrkati) glagol

Vpiti pomeni govoriti z močnim glasom ali izražati jezo z zelo glasnim govorjenjem.

- **vpiti** na koga
- **vpiti** od razburjenja

- glasno **vpiti**
- »Spodmaknil mi je stol!« **sem vpila**.
- Na vrstnike **vpije** in jih zmerja.

vpliv (kričati) samostalnik

1. Vpliv je učinek, delovanje na koga, ki se kaže ali izraža v njegovem delu, ravnanju ali mišljenju.

- pod **vplivom** čustev
- Ljudje smo pogosto nekritični in pod **vplivom** mnenj drugih.
- Velik **vpliv** na naše potrošniške navade imajo veliki plakati ob cestah in televizijski oglasi.
- Splošna deklaracija o človekovih pravicah je najpomembnejši pravni predpis o človekovih pravicah na svetu ter ima velik moralni **vpliv**.
- Pod **vplivom** droge začasno pozabijo na svoje težave, sčasoma pa postanejo odvisni ali zasvojeni.
- 2. Vpliv** je učinek, delovanje, ki povzroča na čem spremembe.
- vremenski **vplivi**
- Koža zaščiti notranjost telesa pred **vplivi** iz okolja.
- Morje ima tudi velik **vpliv** na podnebje, rastlinstvo in življenje ljudi ob njem.
- Živali so pred temperaturnimi **vplivi** zaščitene s kožuhom, perjem ali maščevjem.

vplivati glagol

1. Vplivati pomeni imeti učinek na koga takó, da se to kaže ali izraža v njegovem delu, ravnanju ali mišljenju.

- Na našo samopodobo **vplivajo** podobe znanih ljudi, ki jih posredujejo revije, televizija in svetovni splet.
- Družina **vpliva** na lastnosti otrok.
- Naše navade, vrednote in pravila **vplivajo** na to, kako se bomo razumeli z drugimi ljudmi.
- 2. Vplivati** pomeni delovati na kaj takó, da se to spreminja.
- Na naravo **vplivamo** tudi tako, da jo onesnažujemo.
- Vreme **vpliva** na rastline, živali in ljudi.
- Na gibanje teles lahko **vplivamo**.

vpojen pridevnik

Vpojen je tak, ki lahko sprejme vase tekočino.

- Tkanine za posteljnino morajo biti kakovostne, mehke in **vpojne** ter morajo prepuščati zrak.

vpojnost samostalnik

Vpojnost je lastnost česa, da lahko sprejme vase tekočino.

- **vpojnost** in vodoodpornost

- Lastnost, ki jo preizkušamo z dodajanjem vode prsti, imenujemo **vpojnost** prsti.

vprašaj samostalnik

PRI SLOVENŠČINI **Vprašaj** je znak, navadno na koncu povedi, podoben narobe obrnjenemu S s piko spodaj, ki izraža vprašanje.

- Katero ločilo stoji na koncu vprašalnih povedi: pika, **vprašaj** ali klicaj?
- Katero število moramo vstaviti namesto **vprašaja**, da bo tehtnica v ravnovesju?

vprašanje samostalnik

1. Vprašanje je želja ali zahteva, s katero se kdo obrne na koga zato, da bi od njega kaj izvedel.

- postavljati **vprašanja**
- Odgovori na **vprašanja** o predmetih iz preglednice.
- Na **vprašanja** odgovori ustno ali napiši odgovore v zvezek.
- Pri razumevanju nam običajno pomagajo **vprašanja**, ki so v učbenikih zapisana ob strani ali pod besedilom.

2. Vprašanje je to, kar je v zvezi s čim nejasno ali neznano in je treba pojasniti ali rešiti.

- Raziskovalni **vprašanji** sta »Katere lastnosti snovi se pri segrevanju spremenijo« in »Ali se vse snovi začnejo spreminjati pri isti temperaturi?«

vprašati glagol

1. Vprašati pomeni izraziti željo ali zahtevo, s katero se kdo obrne na koga zato, da bi od njega kaj izvedel.

- Doma **vprašajte**, kako je bilo, ko ste se rodili.
- Polona **je vprašala** nekaj sošolcev, kateri je njihov najljubši šport.

- »Kam greš?« **je vprašal** oče.

- »Boš zmogel?« ga **je** prijazno **vprašala** knjižničarka.

- Učiteljica **je vprašala** učence, kako delimo besede.

2. Vprašati se pomeni začutiti dvom in skušati ga odpraviti z ustreznim odgovorom ali rešitvijo.

- Že večkrat **sem se vprašala**, ali je res tako pogumen.

- Sam pri sebi **sem se vprašal**, kaj naj zdaj storim.

- **Vprašal sem se**, kaj bom v petek zvečer počel doma, medtem ko se bodo moji sošolci zabavali.

3. Vprašati se pomeni uporabiti pričakovanemu odgovoru ustrezno vprašalnico ali izraz.

- Kako **se vprašamo** po zaimkih?

- Deljenje se ne izide vedno. Lahko imamo ostanek. Zato pri deljenju rezultat najprej ocenimo.

Vprašamo se, kolikokrat gre manjše število v večjega.

4. Vprašati pomeni prositi koga za kaj.

- Za lesene ploščice različnih oblik lahko **vprašate** pri mizarjih.
- Ne da **bi** ga kaj **vprašali**, jim je igračo kar dal.

FRAZEMI

če mene vprašate

Če mene vprašate rečemo, ko želimo poudariti to, kar trdimo.

- Človek mora znati sam poskrbeti zase, **če mene vprašate**.
- Škoda, da ni že zdaj prepozno, **če mene vprašate**.
- **Če mene vprašate**, nikakor nočem tja s starši.

še vprašaj ali **še vprašata** ali **še vprašate**

Še vprašaj rečemo, ko želimo povedati, da je odgovor odveč, ker je samoumeven.

- »Stoj!« je zavpila, čeprav se nisva premaknila. »Kaj je narobe?« sem se začudila. »**Še vprašata?**«
- Kaj pa je to? **Še vprašaj?** To bo naša spletna stran, jasno!

vrabec samostalnik

Vrabec je majhna ptica s sivim in rjavim hrbtom in belim trebuhom, ki živi v bližini človekovih bivališč ali na poljih.

- Kosi jedo ovsene kosmiče in rozine, ščinkavci in **vrabci** pa proso in drugo drobno seme.
- Zunaj so čivkali **vrabci** in sinice.

FRAZEMI

Boljši je vrabec v roki kakor golob na strehi.

Boljši je vrabec v roki kakor golob na strehi pomeni, da je bolje imeti malo, a zares, kakor pa veliko pričakovati, a ne dobiti.

- Bolje se je zadovoljiti s slabšo, a gotovo možnostjo. O tem govori tudi pregovor **Boljši je vrabec v roki kot golob na strehi**.

O tem čivkajo že vrabci na strehi.

O tem čivkajo že vrabci na strehi pomeni, da je kaj že zdavnaj splošno znano.

- O uspehih naših nogometašev je bilo že toliko napisanega, da **o tem čivkajo že vrabci na strehi**.

vrag samostalnik

1. Vrag je bitje, ki je nasprotje boga in človeku želi zlo, ga zapeljuje v zlo, ali zlo, skušnjave, ki jih povzroča tako bitje.

- **Vrag** se mu je prikazal.
- Največji **vrag** je Lucifer.

2. Vrag je oseba, ki drugemu želi ali povzroča veliko hudega, je njegov sovražnik.

- On je pravi **vrag**!
- Žive naj vsi narodi, ki hrepene dočakat' dan, da koder sonce hodi, prepir iz sveta bo pregnan, da rojak prost bo vsak, ne **vrag**, le sosed bo mejak!

3. ČUSTVENO OBARVANO Vraga rečemo, kadar nas kaj razburi, razjezi ali negativno preseneti.

- »**Vraga!**« je rekel. »Kje pa je? Le kam bi lahko šla?«

FRAZEMI

za vraga

Za vraga rečemo, kadar nas kaj razburi ali razjezi.

- Kdo **za vraga** pusti mladoletno hčer samo in gre na pot?
- Kdo me budi, **za vraga!**

k vragu

K vragu rečemo, kadar s kako stvarjo ali osebo ne želimo imeti več opravka, nam ni več pomembna.

- **K vragu** pa malica! Bomo že preživel. V gozdu je gotovo tudi veliko malin in drugega.
- »**K vragu** s tatico!« je zarobantil.

ni vrag

Ni vrag rečemo, kadar menimo, da ima kaj glede na vse okoliščine dobre, velike možnosti, da se uresniči.

- Šla bova v šolo, **ni vrag**, da ne bi bila sposobna priti do tistih papirjev, saj nisva neumna.
- Se bom že dokopala do resnice, nekje mora tičati in **ni vrag**, da je ne bom odkrila!

kot sam vrag

Kot sam vrag pomeni zelo, neznosno.

- Čeprav je bil večkrat tečen bolj **kot sam vrag**, tako hude kazni ni zaslužil.

biti od vraga

Če **je** kdo **od vraga**, pomeni, da je hudoben, neprijazen in želi ali povzroča drugemu veliko hudega.

- Največ grenkih ur so mu naredili pastirji. **Bili so** vsi **od vraga**. Ves čas so mu nagajali.

iti k vragu

Če **gre** kaj **k vragu**, pomeni, da propade ali izgine.

- Naj **grejo k vragu** vsi, si rečem in izbrišem njihovo sporočilo.
- Naj **gre** vse **k vragu**.

naj me vrag

Naj me vrag rečemo, ko smo nad čim presenečeni, navadno negativno.

- »No, **naj me vrag**,« je rekel. »Jaz česa takega nikoli ne vidim.«

vrag si ga vedi

Vrag si ga vedi rečemo, ko smo nad čim presenečeni, navadno negativno, in ne vemo dobro, kako si stvar razlagati.

- Nezaupljivo je pogledoval fanta in koračil za njim. »**Vrag si ga vedi**, kaj je na tem?« je premišljeval starec.

vrat samostalnik

1. Vrat je del telesa, ki povezuje glavo s trupom.

- iztegniti, stegovati **vrat**
- Okoli **vratu** ima zlato verižico.
- Srčni utrip lahko merimo tudi na **vratu**.
- Črna žolna ima rumen kljun, dolg **vrat** in belkasto črno perje.

2. Vrat je ožji del kakega predmeta.

- **vrat** balona, steklenice
- Zgornji del plastenke napolni z zdrobom ali mivko. Položi jo na drugi del plastenke tako, da njen **vrat** gleda v platenko.

3. PRI GLASBENI UMETNOSTI Vrat je navpična črta kot del note.

- Do tretje notne črte zapisujemo note z notnimi glavicami in **vratovi** na desni strani zgoraj.

FRAZEMI

na vrat na nos

Na vrat na nos pomeni hitro in brez razmisleka.

- **Na vrat na nos** sta prihitela v predsobo.

zaviti komu vrat

Če kdo **zavije** komu **vrat**, ga ubije, uniči ali premaga.

- Kokoši **je zavila vrat**.
- Kralj je rekel, da **bo** nasprotnikom **zavil vrat**.

vrba samostalnik

Vrba je drevo s hrapavim lubjem in povešenimi vejami z drobnimi listi.

- Na ravnini pod staro, votlo **vrbo** sta se srečala dva potočka.
- Nemirno je krožil okrog pritlikave rumene **vrbe**. S svojimi mehкими vejami je božala z gostim ruševjem poraslo pobočje.
- Poglej, smreka, breza, hrast in **vrba** so izgubili svoje liste.

STALNE ZVEZE

vrba žalujka

Vrba žalujka je vrba z rumenkastimi listi in močno povešenimi vejami.

- Na bregovih reke so rasla ljubka drevesa in grmiči **vrbe žalujke**.

vreden pridevnik

1. Vreden je tak, ki obsega določeno merljivo enoto.

- Sok je **vreden** dva evra.
- Koliko bankovcev je imel v denarnici, če vemo, da je bil vsak izmed njih **vreden** 10 €?
- Stehtane koščke zlata, srebra in bakra so označili s pečati. Tako so vedeli, koliko je **vreden** košček kovine in koliko lahko zanj dobijo.
- Polovinka je **vredna** 2 dobi.

2. Vreden je tak, ki si zasluži kaj, navadno zaradi svojih dobrih dejanj, vedênja ali zaželenih lastnosti.

- Vsak od nas je edinstven in **vreden** spoštovanja.
- Nekaterim se zdi, da določeni ljudje ali skupnosti ne ustrezajo večini, zato jih obravnavajo kot manj **vredne**.

vrednost samostalnik

1. Vrednost je značilnost bitja ali stvari, da je pomembna ali uporabna.

- Kulturna dediščina ima izjemno **vrednost** za posamezen narod.
- Pri psihičnem nasilju prizadenemo občutek osebne **vrednosti** drugega.

2. Vrednost je količina denarja, za katero se dobi kaj.

- Mama mu je obljubila, da mu bo doplačala polovico **vrednosti** smučarske opreme.
- Evrski bankovci so izdani v sedmih različnih **vrednostih**, in sicer 5 €, 10 €, 20 €, 50 €, 100 €, 200 € in 500 €.

3. PRI MATEMATIKI Vrednost je to, kar nam pove, kako je veliko kaj, kar izmerimo ali izračunamo ter zapišemo s števili.

- **vrednost** zračnega tlaka
- Pri enačbi morata biti **vrednosti** na levi in desni strani enačaja enaki.

- V določenem taktu je ustrezno število notnih **vrednosti**.

- Ko je sonce zašlo za hrib, so **vrednosti** osvetljenosti na prisojni in osojni strani močno padle, kljub temu pa je bila osvetljenost na prisojni strani še vedno večja kot na osojni.

vrelišče samostalnik

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Vrelišče** je temperatura, pri kateri se snov začne spreminjati iz tekočega stanja v plinasto.

- Vodo pri kuhanju pogosto segrejemo do **vrelišča** pri okoli 100 °C.
- Pri izhlapevanju preide snov iz tekočega v plinasto stanje pri temperaturi, nižji od temperature **vrelišča**, pri izparevanju pa pri temperaturi **vrelišča**.
- Ledišče je pri 0 °C, **vrelišče** pa pri 100 °C. **Vrelišče** je odvisno od tlaka.

vreme samostalnik

Vreme je trenutno stanje in dogajanje v ozračju nad kakim območjem. Vreme je na primer sončno, deževno, vetrovno ali megleno.

- Kakšno bo **vreme**, lahko razberemo iz vremenske karte.
- Burja prinaša večinoma suho **vreme**.
- Ko se ozreš skozi okno in vidiš jasno nebo brez oblakov, pričakuješ lepo **vreme**.

vremenski pridevnik

Vremenski je ta, ki je v zvezi z vremenom.

- **vremenske** razmere
- **vremenski** ali meteorološki
- Z **vremenske** karte razberemo podatke o **vremenskih** pojavih in napovedani temperaturi.
- Vremenoslovci z opazovanji in z meritvami s pomočjo satelitov, **vremenskih** balonov, računalnikov in naprav na **vremenskih** postajah zberejo podatke ter izdelajo **vremenske** karte.

STALNE ZVEZE

vremenska napoved

Vremenska napoved je napoved, kakšno bo vreme, ki temelji na opazovanju trenutnega vremena na čim več točkah in poteku vremena v preteklih desetletjih.

- Meteorologi vreme opazujejo in merijo količino padavin, temperaturo zraka, hitrost in smer vetra, zračni tlak. Na podlagi teh meritev lahko naredijo **vremensko napoved**.
- Zvečer sem poslušala **vremensko napoved**, ki je napovedala sončno vreme tudi za naslednje dni.

vretence samostalnik

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Vretence** je vsaka od kosti, ki sestavljajo hrbtenico.

- Hrbtenica je zgrajena iz različnega števila **vretenc**, zato je gibljiva.
- Žirafa ima v svojem vratu sedem vratnih **vretenc**.

vretenčar samostalnik

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Vretenčarji** so skupina živali, ki imajo hrbtenico. Vretenčarji so ribe, dvoživke, plazilci, ptiči in sesalci.

- Telo **vretenčarjev** sestavljajo glava, trup in rep.
- Večina **vretenčarjev** ima dva para okončin, obstajajo tudi izjeme (na primer ribe, nekateri plazilci, kiti).
- Katere skupine **vretenčarjev** poznamo?

vreti glagol

1. Vreti pomeni gibati se zaradi dviganja mehurčkov pare, ki nastanejo ob močnem segrevanju tekočine.

- Voda **vre** pri 100 ° C.
- Prižgem električno ploščo, malo počakam in voda **vre**.

2. ČUSTVENO OBARVANO Vreti pomeni hitro in v veliki količini teči ali prihajati od kod.

- Solze **so** mu **vrele** iz oči.

FRAZEMI

besede komu kar vrejo iz ust ali **besede komu kar vrejo z jezika**

Če **besede** komu **kar vrejo iz ust**, pomeni, da veliko in z lahkoto govori.

- Je zabavno dekle, polna energije, **besede** ji **kar vrejo iz ust**.

kar vreti iz koga

Če **iz** koga **kar vre**, pomeni, da veliko govori, ker je vznemirjen.

- »Igrali smo zelo slabo. Že dolgo nisem bil tako jezen,« **je kar vrelo iz** njega.

vrh samostalnik

1. Vrh je zgornji ožji del gore.

- Na **vrhu** hriba sva opazila star grad.
- Gorovje je skupina gora, ki jo sestavljajo številni **vrhovi**.

• Ko je alpinist priplezal na vrh, je bil nagrajen s čudovitim pogledom na ožarjene **vrhove**.

2. Vrh je zgornji, najvišji del česa.

- **vrh** piramide
- **vrh** in dno

• Da bi hitreje prišel na **vrh**, sem prestopal po dve stopnici.

- Splezal je na **vrh** smreke.
- Zemljevidi so narisani tako, da je sever na **vrhu** zemljevida, jug na dnu.
- Zunanjo stran zob krtači od dlesni proti **vrhu** zoba.

3. Vrh je skrajni zgornji del ob robu ali odprtini.

- Do **vrha** polna posoda vode tehta 25 kg.

vroč pridevnik

1. Vroč je tak, ki ima zelo visoko temperaturo.

- **vroč** dan
- **vroč** zrak
- **vroč**a kovina
- **vroč**a voda
- Poletje prihaja, z njim pa **vroči** dnevi.
- **Vroč**a voda teče po ceveh do radiatorjev v stanovanjih, hladnejša pa se vrača v toplarno.
- V vsako posodo natoči enako količino **vroč**e vode in meri temperaturo.
- Umetnik je kip oblikoval iz gline, ki jo je potem žgal v zelo, zelo **vroči** peči.
- Sonce je tako **vroč**e, da ni trdno (kot železo) niti tekoče (kot voda), ampak plinasto (kot zrak).

2. Vroč je tak, pri katerem čutimo visoko temperaturo, ko ga jemo ali pijemo.

- **vroč** čaj
- **vroč**a čokolada
- Z jezikom ugotoviš, ali je hrana mrzla, **vroč**a, mehka ali trda.

• Polpete ponudite **vroč**e.

3. Vroč je tak, ki ima povišano telesno temperaturo zaradi bolezni ali povečane telesne aktivnosti.

- Zjutraj mi mama potipa čelo. Še vedno sem **vroč**a.

• Med glavnim odmorom sta se podila po hodniku. Bil je **vroč** in prepoten.

- Roke je imela **vroč**e.

4. Vroči je ta, ki za pravilno delovanje potrebuje visoko temperaturo.

- Cvetličar potrebuje vrtnarske škarje, klešče, žico, **vroč**e lepilo, zalivalke, pršilke in merilnike vlage.

5. ČUSTVENO OBARVANO Vroč je tak, ki ga občutimo kot zelo močnega ali intenzivnega.

- **vroč**a zaljubljenost
- Vroč **želja** se mu je izpolnila.
- Ko sem zaslišal svoje besede, me je obliil **vroč** val sramu.

FRAZEMI

biti vroče krvi ali **biti hude krvi**

Če je kdo vroče krvi, pomeni, da se hitro razjezi.

- Ustrašil sem se je, ker je vroče krvi.

Nobena juha se ne poje tako vroča, kot se skuha.

Nobena juha se ne poje tako vroča, kot se skuha pomeni, da ni nič tako hudo ali težko, kot je videti na prvi pogled.

- Seveda se sliši grozno, ampak nobena juha se ne poje tako vroča, kot se skuha.

vrsta samostalnik

1. Vrsta je zaporedje več oseb, stvari ali znakov, razvrščenih drug poleg drugega ali drug za drugim v eni smeri.

- Z zeleno barvo sem v vsaki vrsti obkrožil najmanjše število.

- Pred blagajno je bila dolga vrsta.
- Prebrala je prve tri vrste v knjigi.

2. Vrsta je to, kar tvorijo stvari z določeno skupno ali tipično lastnostjo.

- vrste odpadkov
- vrste pridevnikov, števnikov
- Jesti moramo različne vrste sadja in zelenjave.
- Radi imamo različne vrste glasbe.

3. PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI Vrsta je to, kar tvorijo rastline ali živali, ki imajo skupne lastnosti in se med seboj razmnožujejo.

- rastlinske vrste
- Znanstveniki so doslej opisali že skoraj 1,5 milijona živalskih vrst.
- Danes živijo na Zemlji vrste rastlin in živali, ki jih v času dinosavrov ni bilo.
- Kolibriji so edina vrsta ptic, ki lahko letijo vzvratno.

STALNE ZVEZE

biti na vrsti

Če je kdo na vrsti, pomeni, da je po čakanju na kaj na točki, ko kaj lahko izvede ali opravi.

- Računi v oklepajih imajo prednost pred vsemi ostalimi. Nato sta na vrsti množenje in deljenje.

po vrsti

Po vrsti pomeni takó, kot si osebe ali stvari sledijo.

- Učitelj kliče učence po vrsti.

priti na vrsto

Priti na vrsto pomeni po čakanju na kaj priti na točko, ko se kaj lahko izvede ali opravi.

- Nov zalogaj naj pride na vrsto šele, ko so usta prazna.

vrstica samostalnik

1. Vrstica je zaporedje znakov v besedilu, razvrščenih drug poleg drugega v eni smeri.

- Iz besed v vsaki vrstici sestavi smiselno poved.
- Kaj narediš, kadar je beseda tako dolga, da ti v vrstici zanj zmanjka prostora?

- Kitica ima štiri vrstice.

2. Vrstica je vodoraven del preglednice ali del matematičnega prikaza podatkov.

- vrstica in stolpec
- Števila v posamezni vrstici preglednice predstavljajo neko številsko zaporedje.
- V preglednici ali tabeli so podatki razporejeni v polja, ki jih določajo vrstice in stolpci.

vrstnica samostalnik

Vrstnica je ženska, ki je približno iste starosti kot druga oseba.

- Kako je fant ogovoril svojo vrstnico in kako njenega očeta?
- Pri reševanju spora je lahko tretja oseba tudi vrstnik oziroma vrstnica, ki poskrbi, da ni zmagovalca niti poraženca.

vrstnik samostalnik

Vrstnik ali sovrstnik je oseba, ki je približno iste starosti kot druga oseba.

- V šoli se učimo skupaj z vrstniki.
- Zanimivo je brati o tem, kako živijo vrstniki v oddaljenih krajih.

vrt samostalnik

1. Vrt je manjše zemljišče, na katerem raste trava ali na katerem gojimo vrtnine in okrasne rastline.

- obdelovati, zalivati vrt
- cvetlični, zelenjavni, zeliščni vrt
- Pikapolonica živi na travnikih in vrtovih.
- Na vrtu raste zelje, peteršilj, čebula in česen.
- Na vrtu in polju pospravljamo pridelke.

2. Vrt je zemljišče z okrasnim rastlinjem, ki je namenjeno za sprostitve ali sprehode.

- Kraljična se je sprehajala po grajskem vrtu.

3. Vrt je zunanji del gostinskega lokala.

- Jedli smo na vrtu restavracije.

4. Vrt je večje zemljišče z urejenimi prostori za rastline ali živali, ki si jih lahko ogledamo.

- botanični vrt
- Po obisku živalskega vrta so otroci izbrali najljubšo žival, ki so jo videli.

vrtec samostalnik

1. Vrtec je ustanova, v katero za varstvo in vzgojo hodijo predšolski otroci.

- hoditi v **vrtec**
- **vrtec** in šola
- Vzgojiteljica je zaposlena v **vrtcu** ali šoli. Skrbi za otroke, ki so ji zaupani v vzgojo in varstvo.

• Danes je v **vrtcu** še posebej živahno.

2. Vrtec je stavba, v katero za varstvo in vzgojo hodijo predšolski otroci.

- Zgradili bodo prizidek k staremu **vrtcu**.
- Ob **vrtcu** je asfalt, na desni strani pa travnata površina.
- V daljavi vidim trgovino, levo od mene pa je **vrtec**.

vrtenje samostalnik

Vrtenje je gibanje okoli svoje osi ali povzročanje, da se kaj vrti.

- Z **vrtenjem** pedala prek verige vrtimo pogonsko kolo.
- Menjavanje dneva in noči je posledica **vrtenja** Zemlje.
- Nekatero ročne svetilke delujejo tako, da z **vrtenjem** ročice proizvajamo električni tok in žarnica zasveti.

vrteti glagol

1. Vrteti pomeni delati ali povzročati, da se kaj giblje okoli svoje osi ali po sklenjenem krogu.

- **vrteti** gumb na radiu
- **vrteti** pedala
- Učenec **vrti** globus okoli njegove osi.
- Z vrtenjem pedala prek verige **vrtimo** pogonsko kolo.
- Kroglico **vrtimo** v dlani.
- 2. Vrteti** pomeni s krožnim premikanjem ročice kake naprave delati, da ta deluje.

• **Vrtel je** lajno.

3. Vrteti pomeni prikazati s predvajanjem.

- **vrteti** risanko po televiziji
- Vse dni si **vrti** glasbo.
- Sošolec **je** s pomočjo računalnika **vrtel** posnetke znanih skladateljev.
- Mojo najljubšo nadaljevanko **vrtijo** zelo pozno.
- 4. Vrteti se** pomeni gibati se okoli svoje osi ali po sklenjenem krogu.

- vrtiljak **se vrti**
- Zakaj **se** vetrnica **vrti**?
- Zemlja **se vrti** okoli svoje osi.
- **Vrteli smo se** na vrtiljaku.

• S konstrukcijsko zbirko sestavi zobata kolesa, tako da **se bodo vrtela** vsa kolesa naenkrat.

5. Vrteti se pomeni biti kje ali opravljati svoje delo takó, da se premikamo sem in tja.

• **Vrtela se je** po kuhinji.

6. Vrteti se pomeni imeti občutek hitrega gibanja samega sebe ali predmetov v okolici.

• Od štetja pladnjev in piškotov **se** ji že kar **vrti** v glavi.

FRAZEMI

kaj se komu vrti po glavi

Če **se** komu **kaj vrti po glavi**, pomeni, da o tem razmišlja.

• Nihče ne ve, **kaj se mu vrti po glavi**.

misli se vrtijo okoli česa

Če **se** komu **misli vrtijo okoli** česa, pomeni, da o tem razmišlja.

• **Misli so se** mu **vrtete okoli** denarja.

vrteti jezik

Če kdo **vrti jezik**, pomeni, da veliko in spretno govori.

- Res zna **vrteti jezik**.
- Neutrudno **je vrtel jezik**.

vrteti se okrog koga

Če **se** kdo **vrti okrog** koga, pomeni, da se z njim rad druži in da si prizadeva pridobiti njegovo naklonjenost.

• Sošolec **se** ves čas **vrti okoli** moje prijateljice.

vrteti se v začaranem krogu

Če **se** kdo **vrti v začaranem krogu**, pomeni, da ne najde rešitve ali izhoda.

• **Vrtite se v začaranem krogu**, namesto da bi pogumno poiskali rešitev za svoje težave.

vrv samostalnik

Vrv je izdelek iz spletenih vlaken, namenjen za povezovanje in privezovanje.

- **vrv** za sušenje perila
- jeklena **vrv**
- Čoln je z **vrvjo** privezal k obali.

vsebina samostalnik

1. Vsebina je to, kar je v čem.

- **vsebina** kozarca, krožnika
- Nekatero snovi kupujemo v embalaži. **Vsebino** porabimo, prazna embalaža pa gre v smeti.

- Vodo nalij v prvi kozarec, prelij **vsebino** v drugega, nato v tretjega.

2. Vsebina so zlasti glavne ali najpomembnejše misli, ki so izražene v kakem besedilu.

- **vsebina** filma, oddaje
- Po sličicah sledi **vsebini** pesmi.
- Povej **vsebinsko** prebranega besedila.
- **Vsebino** opisa živali lahko povzamemo s preglednico ali z miselnim vzorcem.

vsebovati glagol

Vsebovati pomeni imeti kaj kot svoj del.

- Voda je pitna, če ne **vsebuje** zdravju škodljivih snovi.
- Nariši množico T, ki **vsebuje** dva različno velika zelena pravokotnika, rdeč trikotnik, rumen trikotnik in zelen trikotnik.
- Katere podatke **vsebuje** telefonski imenik?

vsota samostalnik

1. Vsota je vrednost določene količine denarja, ki je namenjena za kaj.

- skromna **vsota**
- Sešteli smo vse svoje prihranke in prišli do **vsote** dvajset evrov in petdeset centov.
- Stavila sta za veliko **vsoto**.

2. PRI MATEMATIKI **Vsota** je število, ki ga dobimo pri seštevanju.

- izračunati **vsoto**
- **vsota** treh števil
- **vsota** in razlika
- **Vsota** se ne spremeni, če zamenjamo vrstni red seštevancev.

vstaviti glagol

1. Vstaviti pomeni dati kaj v odprtino, ki je namenjena za to.

- Na zadnji strani izvrtaj luknjo in vanjo **vstavi** in prilepi magnet.

2. Vstaviti pomeni vnesti kaj kam.

- Katero število moramo **vstaviti** namesto vprašaja, da bo tehtnica v ravnovesju?
- Povedi prepisi v zvezek in **vstavi** vejico, kjer je potrebno.

vstavljati glagol

1. Vstavljati pomeni dajati kaj v odprtino, ki je namenjena za to.

- Uteži **vstavljaj** v lonček, dokler se papir ne upogne.

2. Vstavljati pomeni vnašati kaj kam.

- V premi govor **boš vstavljala** ločila in malo/veliko začetnico.

• Če **bi** nadaljevali in v neenačbo **vstavljali** vedno večje vrednosti za neznanko x, bi bil produkt $x \cdot 6$ vedno večji od 10.

vzdihnniti glagol

Vzdihnniti pomeni s slišnim globokim vdihom in izdihom izraziti žalost, hrepenenje ali olajšanje.

- globoko **vzdihnniti**
- očarano **vzdihnniti**
- zadovoljno **vzdihnniti**
- Žalostno **je vzdihnil**.
- »Raje bi jedel pico,« **je vzdihnil**.
- Razočaran **je vzdihnil**.

vzdrževanje samostalnik

1. Vzdrževanje je ohranjanje česa v dobrem stanju.

- **vzdrževanje** oblačil, obutve
- Izdelki iz bombaža so trpežni in enostavni za **vzdrževanje** ter dobro vpijajo vlago.

2. Vzdrževanje je ohranjanje česa v stabilnem stanju.

- Hranilne snovi nam dajejo tudi energijo za **vzdrževanje** telesne temperature.

vzdrževati glagol

1. Vzdrževati pomeni delati, da se kaj ohranja v dobrem stanju.

- **vzdrževati** oblačila, obutev
- Stavbe, ki so del naše kulturne dediščine, moramo **vzdrževati** in obnavljati.
- Kar smo zgradili, moramo **vzdrževati**, da ne propade.

2. Vzdrževati pomeni delati, da se kaj ohranja v stabilnem stanju.

- **vzdrževati** red
- Koža **vzdržuje** telesno temperaturo.
- Ustno higieno **vzdržujemo** s pravilnim ščetkanjem in uporabo zobne nitke.

vzleteti glagol

Vzleteti pomeni dvigniti se od tal, podlage in začeti leteti.

- golob, vrana **vzleteti**
- raketa **vzleteti**
- Ptička **vzleteti** in sede na drevo.
- Pikapolonica **vzleteti** tako, da najprej razpre pokrovki, nato pa razširi prozorni krili.
- Da letala varno **vzletijo**, da letijo tudi med oblaki in v temi in da varno pristanejo, skrbijo kontrolorji letenja.

vzorec samostalnik

1. Vzorec je skupek oblik ali črt, ki se na kaki površini pravilno ponavljajo.

- **vzorec** na obleki
  - Nestrupena mlečna kača ima podoben **vzorec** kot izredno strupena kača koralnica.
  - Semena v cvetlicah so razporejena v obliki zanimivega **vzorca**, čebele pri svojem delu v obliki **vzorca** gradijo satje.
- 2. Vzorec** je to, kar posnemamo kot merilo, da kaj naredimo.
- Imaš kako fotografijo ali risbo za **vzorec**?
  - Sestavite ritmične **vzorke** iz četrtnik in osmink.
  - Ugotovi, kaj je gradnik **vzorcev**, in **vzorca** nadaljuj s še petimi členi.
  - V zvezek s pomočjo šablone preriši dani **vzorec** in ga nadaljuj.
- 3. Vzorec** je manjši del česa, ki ga proučujemo ali preizkušamo zato, da o tem izvemo kaj več.
- S sošolci primerjajte **vzorke** prsti med seboj.
  - Povprašaj mamo, če imate doma **vzorke** blaga, ki bi ustrezali posamezni vezavi.

STALNE ZVEZE

miselni vzorec

Miselni vzorec je risba z oblački in črtami, ki prikazuje pomembne podatke o določenem pojavu, pri čemer je naslov teme zapisan v oblačku na sredini.

- Vsebinsko opisa živali lahko povzamemo s preglednico ali z **miselnim vzorcem**.

vzporeden pridevnik

PRI MATEMATIKI **Vzporeden** je tak, ki nima skupnih točk z drugo črto ali ploskvijo.

- Premica p je **vzporedna** s premico a.
- V pravokotniku sta stranici a med seboj **vzporedni**, ravno tako tudi stranici b.

vzporednost samostalnik

PRI MATEMATIKI **Vzporednost** je odnos med dvema črtama ali ploskvama, ki nimata skupnih točk.

- Vzparednice poimenuj in matematično označi **vzporednost**.
- **Vzporednost** lahko prikažeš tudi z deli telesa.
- **Vzporednost** in pravokotnost premic preverimo s pomočjo geotrikotnika.

vzrok samostalnik

Vzrok je to, zaradi česar kaj je, je bilo ali bo.

- **vzrok** in posledica

- Selimo se zaradi različnih **vzrokov**: zaradi službe, šolanja, nakupovanja, zdravstvene oskrbe, poroke.
- **Vzrok** izrazimo z besedo ker, cilj oz. namen pa z besedama da bi.
- Zakaj je onesnaženost prsti lahko **vzrok** za onesnaženost podtalnice?

vztrajati glagol

1. Vztrajati pomeni kljub težavam ali nasprotovanju še naprej ostajati kje ali v kakem stanju.

- Rad **bi** še **vztrajal**, a mi zdravje ne dopušča.
- 2. Vztrajati** pomeni kljub težavam ali nasprotovanju še naprej opravljati svoje delo.
- Bil sem pod velikim pritiskom, trener pa mi je govoril, naj **vztrajam** pri svoji napadalni igri.
  - Starši so me vzpodbujati, naj **vztrajam** pri začetni nalogi.
- 3. Vztrajati** pomeni kljub nasprotovanju ohraniti svojo voljo ali stališče.
- Če vsakdo **vztraja** pri svojem mnenju, se skupina ne more sporazumeti.
  - Pa naj bo, če že **vztrajaš!**

vztrajen pridevnik

1. Vztrajen je tak, ki kljub težavam ali nasprotovanju še naprej opravlja svoje delo.

- Vaja dela mojstra, le **vztrajen** in potrpežljiv moraš biti.
- 2. Vztrajen** je tak, ki kljub nasprotovanju ohranja svojo voljo ali stališče.
- Tako je bila **vztrajna**, da je mama na koncu popustila in ji kupila kolo.
- 3. Vztrajen** je tak, ki kljub težavam ali nasprotovanju traja še naprej.
- Eden največjih mojstrov borilnih veščin dokazuje, da lahko s trmo in **vztrajnim** delom veliko dosežemo.

vztrajnost samostalnik

1. Vztrajnost je lastnost osebe, da kljub težavam ali nasprotovanju še naprej opravlja svoje delo.

- Med treningi razvija sposobnosti, ki mu koristijo tudi zunaj športnega življenja, na primer **vztrajnost** in soočenje z zmagami ter s porazi.
- 2. Vztrajnost** je lastnost osebe, da kljub nasprotovanju ohranja svojo voljo ali stališče.
- Nenasilen je človek, ki doživlja krivice ali nasilje, vendar se je odločil, da se proti njim ne bo boril z nasiljem. Nenasilje terja veliko potrpljenja in **vztrajnosti**.

Za predlog

1. S TOŽILNIKOM **Za** izraža, da se kdo ali kaj navadno ciljno premika tako, da pride kdo ali kaj pred njega in ga vsaj delno zakrije.

- Grega in Klemen sta stopila **za** mikrofona.
- Previdno se mu je priplazila **za** hrbet.

2. S TOŽILNIKOM **Za** izraža, da se kdo z gibanjem, premikanjem dotakne ali oprijema koga ali česa.

- Ko srečaš dimnikarja, se primeš **za** gumb in si potihoma nekaj zaželiš.
  - Vlecite **za** vrvico, da izvabite zvok, podoben kokodakanju.
  - »Uuh!« je zatulil Zevs in se prijel **za** čelo.
- 3.** S TOŽILNIKOM **Za** izraža, da je kaj namenjeno za koga ali se uporablja pri čem, za določen namen.
- Cesto prečkamo na prehodu **za** pešce.
  - V naravi najdemo veliko zdravilnih rastlin. Ljudje jih nabiramo **za** pripravo čajev in sirupov.
  - Oko je čutilo **za** vid.
  - Maja je bila zelo vesela, ko je ob prvem snegu dobila sani **za** darilo.
  - Danes **za** merjenje uporabljamo različne merske pripomočke, ki merijo dolžino v standardiziranih enotah.

- Čas je **za** spanje.
- Namignite mu, katero besedo ste si izmislili, on pa naj jo črkuje. Končno pa **za** šalo poskusite še nekaj.

4. S TOŽILNIKOM **Za** izraža, da kdo dela ali čuti kaj, kar je komu ali čemu v korist.

- Očka in mamica bosta zdaj skrbela **za** tri otroke.
- Zbala se je **za** svoje ljube igrače. Stopila je v sobo in najljubše zložila v zaboj.

5. S TOŽILNIKOM **Za** izraža, da kdo ali kaj pri kakem dejanju dobi določeno vlogo, položaj ali status.

- Rudarska kolonija v Trbovljah je razglašena **za** etnološki spomenik.

• Kobariški muzej je bil leta 1993 proglašen **za** evropski muzej leta.

6. S TOŽILNIKOM **Za** izraža, da kaj traja, poteka določeno količino časa.

- Nekateri so se izselili **za** stalno, drugi le začasno.
- Pesek smo **za** eno uro postavili na sonce in izmerili temperaturo.
- V lovsko hišo je prišel **za** teden dni živeti neki lovec z Gorenjske.
- Zmagovalka teka na 800 m je progo pretekla v 1 minuti in 54 sekundah. Najhitrejša osnovnošolka pa enako dolgo progo preteče v 3 minutah in 34 sekundah. **Za** koliko minut in koliko sekund je atletinja hitrejša?

- Belka je bila najlepša krava iz cele vasi, a na Tončetovo veliko žalost ni bila samo najlepša,

temveč tudi najbolj muhasta in tatinska. Če je Tonče samo **za** trenutek pogledal stran, se je šla past na sosedov travnik.

7. S TOŽILNIKOM **Za** izraža, da kaj v prostoru opravi pot, ki navadno kaže določeno količino časa.

- Na tej uri so s številkami označene ure, s pikami pa minute. Veliki kazalec kaže minute. Ko se zavrti **za** en krog, mine ena ura. Mali kazalec kaže ure. Ko se zavrti **za** en krog, mine 12 ur.

8. S TOŽILNIKOM **Za** izraža, da ima kaj določeno, navadno številčno vrednost.

- Na sliki je spominski kovanec **za** 3 evre, ki je bil izdan ob 20. obletnici samostojnosti Slovenije.
- Odprla je hranilnik in ugotovila, da ima v njem 18 kovancev **za** 1 cent, 20 kovancev **za** 10 centov, 6 kovancev **za** 1 € in 8 kovancev **za** 2 €.
- Popoldanska temperatura v Ljubljani bo **za** 10 °C višja kot dopoldanska.

- Nujno moram shujšati **za** pet kilogramov.

- Čoh je risal **za** pet.

9. S TOŽILNIKOM **Za** izraža, da je kaka lastnost v določenem razmerju s kakim predmetom ali snovjo.

- Nekateri snovi lahko oblikujemo v telesa, ki ohranijo svojo obliko. Te snovi imenujemo trdine. Razlikujejo se po gnetljivosti, trdoti, prožnosti, prepustnosti **za** vodo in zrak.

10. Z ORODNIKOM **Za** izraža, da je kdo ali kaj kje tako, da se ne vidi povsem, ker je kdo ali kaj pred njim.

- **Za** vasjo teče potok.
- **Za** predmeti, ki ne prepuščajo svetlobe, nastane senca.

- Družina **za** mizo.

• Skozi lino lahko zleze ven in nemoteno opravi potrebo v gostem grmovju **za** uto.

- **Za** devetimi gorami, **za** devetimi vodami, prav na koncu sveta, kamor niti ptiček ne prileti, je modro morje.

11. Z ORODNIKOM **Za** izraža, da se kdo ali kaj premika tako, da bi dosegel določen cilj.

- Vzela je manjše vedro in šla **za** babico.
- Ves dan je tekal **za** kozo, ki se je pasla v bregu.
- Po zadnji uri jo je ucvril iz šole in ponovno so lahko le nemočno strmeli **za** njim.

12. Z ORODNIKOM **Za** izraža, da kaj je, poteka, stoji v določenem zaporedju.

- Rožice je eno **za** drugo postavljala v vodo.
- Storil je, da so izginile ena stvar **za** drugo, nato pa jih je znova od nekod privabil nazaj.

• Bil je presneto težak, toda Gorazd je bil močan fant in skupaj z Alešem sta ga vlekla centimeter **za** centimetrom navzgor.

13. **Za** izraža, da kaj poteka tako, da ni vidno, jasno.

- Me res zanima, kaj tiči **za** vsem tem.
- 14.** Z ORODNIKOM **Za** izraža, da koga ali kaj prizadene bolezen.
- Prehranjevali so se predvsem z kruhom, mesom, vodo, niso pa jedli sadja in zelenjave. Zato so začeli obolevati **za** skorbutom (pomanjkanje vitamina C).
- 15.** **Za** izraža, da se kdo s čim ali kom strinja.
- Jaz sem **za**.

STALNE ZVEZE

iti za

- 1. iti za** pomeni biti to, o čemer govorimo, kar razlagamo.
  - Pri ustnem sporazumevanju **gre za** govorjenje in poslušanje, pri pisnem sporazumevanju pa za pisanje in branje.
  - Učenci, morda vam bo všeč ta knjiga, **gre za** nagrajeno detektivko.
  - Z vzorci se srečamo tudi pri matematiki. **Gre za** ponavljanje po nekem pravilu.
- 2. iti za** pomeni, da je kdo ali kaj pomemben, da nam je zanj mar.
  - Se bom pa zlagala, da sem stara 15 let. Neumnost, saj **gre za** tvojo varnost.
  - Pusti prilizovanje. Tule **gre za** vprašanje naše časti.

zabava samostalnik

- 1. Zabava** je to, kar koga zabava.
  - Plešemo lahko za **zabavo** ali poklicno.
  - Veliko **zabave!**
- 2. Zabava** je družabna prireditve, namenjena zabavi, na kateri navadno poslušamo glasbo in plešemo.
  - organizacija **zabave**
  - novoletna, rojstnodnevna **zabava**
  - Maja je na **zabavi** delila bonbone prijateljem.

zabavati glagol

- 1. Zabavati** pomeni delati ali povzročati, da je kdo sproščen in dobro razpoložen ali da prijetno preživi čas in se ne dolgočasi.
  - **zabavati** goste
  - **zabavati** otroke
  - Na prireditvi **so** nas **zabavali** klovni.
- 2. Zabavati se** pomeni prijetno preživljati čas v sproščenem in dobrem razpoloženju in se ne dolgočasiti.
  - **zabavati se** ob branju
  - S prijatelji se družimo, **se zabavamo** in jim zaupamo lepe in žalostne stvari.
  - Dojenček **se zabava** z ropotuljo.

- Zvečer **so se zabavali** tako, da so si pripovedovali zgodbe.

zabaven pridevnik

- 1. Zabaven** je tak, ki povzroča sprostitvev, dobro razpoloženje in odsotnost dolgočasje.
  - **zabaven** dogodek
  - Šolske prireditve so zanimive in **zabavne** zaradi glasbenih, pevskih in plesnih nastopov učencev.
  - Sedla sem na udoben stol in prebrala zelo **zabavno** zgodbo.
  - Moj prijatelj je zelo **zabaven**.
  - Film je **zabaven** in ne srhljiv.
- 2. Zabaven** je tak, ki je v zvezi z zabavo.
  - Otroci so priredili **zabavno** oddajo v živo.
- 3. Zabaven** je tak, ki je umetniško manj zahteven.
  - **zabavna** in klasična glasba
  - S harmoniko izvajajo domačo **zabavno** glasbo.

zabojnik samostalnik

- 1. Zabojnik** je velik kovinski zaboj, v katerega naložijo različne izdelke, ki jih prevažajo na velike razdalje.
  - **Zabojnike** (tudi kontejnerje) prevažajo z ladjami, vlaki in kamioni.
  - V Luko Koper z vsega sveta prihajajo ladje s kmetijskimi pridelki, avtomobili, rudami in **zabojniki** z različnimi izdelki.
- 2. Zabojnik** je velikemu zaboju podobna posoda za odlaganje odpadkov.
  - odvreči kaj v **zabojnik**
  - **zabojnik** za embalažo, steklo, papir
  - **zabojnik** za nevarne snovi
  - Ostanke hrane, travo, cvetje, papirnate brisače in robčke odložimo v **zabojnike** za biološke odpadke.
  - Čeprav so smetnjaki in **zabojniki** namenjeni odpadkom, pa jih veliko še vedno leži na tleh.
  - Ekološki otoki so prostori, kjer stojijo različni **zabojniki** za ločeno zbiranje odpadkov.

začasen pridevnik

- Začasen** je tak, ki traja le krajši omejen čas ali je predviden, načrtovan za krajši čas.
- Najkrajša in hkrati najpogostejša oblika **začasnih** selitev so dnevne selitve.
  - **Začasna** bivališča so na primer hoteli in bivalne hišice v počitniškem kampu in avtodomi.
  - Prva pomoč so prvi, **začasni**, hitri in pravilni ukrepi, s katerimi pomagamo poškodovanemu ali nenadno zbolelemu človeku.

začetnica samostalnik

Začetnica je začetna črka besede.

- Na **začetnice** imena vsakega člana družine je napisal besedilo.
- Z veliko **začetnico** pišemo ime in priimek osebe, ime živali in besedo na začetku povedi.
- Vejico pišemo sredi povedi. Besedo za njo pišemo z malo **začetnico**.

začuditi se glagol

1. Začuditi se pomeni začutiti in izraziti začudenje ali presenečenje.

- silno **se začuditi**
- Verjetno **si se** že kdaj **začudila**, da je bilo poleti v zgodnjih jutranjih urah vreme jasno, a trava pokrita s kapljicami vode. To je bila rosa.
- »Le kam sva prišla?« **se je začudil**.

2. Začuditi pomeni spraviti koga v začudenje ali presenečenje.

- **Začudilo bi** me, če bi bilo drugače.

zahlipati glagol

Zahlipati pomeni zajokati s kratkimi, odsekanimi glasovi.

- Sestrica **je zahlipala**.
- Med navalom obupa **je** nekajkrat **zahlipala**.
- Miha **je zahlipal**. »To je krivično!«

zahvala samostalnik

Zahvala je izraz hvaležnosti.

- izrekati, pisati **zahvalo**
- Z besedo prosim izrekam prošnjo, z besedo hvala pa **zahvalo**.
- V **zahvalo** za darove so gospodinji izročili zeleno vejico, ki so jo vzeli Zelenemu Juriju.

zahvaliti se glagol

Zahvaliti se pomeni izraziti hvaležnost.

- Medicinski sestri **smo se zahvalili** za njeno prijaznost in se poslovili.
- Če **se** ne **zahvalimo**, smo nevljudni.
- Kako naj **se** ti **zahvalim**?

zaigrati glagol

1. Zaigrati pomeni uprizoriti gledališko predstavo ali prikazati kaj, kot bi bilo resnično.

- **zaigrati** brezbržnost, brezskrbnost, prijaznost
- Otroci **so zaigrali** lutkovno igrico.
- S sošolcem **zaigrajta** prizor, ko ga pokličeš in ga povabiš na nedeljski izlet.
- Pesmico **smo zaigrali** kot pantomimo.

2. Zaigrati pomeni ustvariti glasbo z glasbilom ali izvesti glasbeno delo z glasbilom.

- godba **zaigra**

- **zaigrati** na glasbilo
  - **Zaigrali** in zapeli **smo** pesmico.
  - Glasbena skrinjica **je zaigrala**.
  - Trije glasbeniki **so zaigrali** na odru.
- 3. ČUSTVENO OBARVANO** **Zaigrati** pomeni pojaviti se kot gib ali gesta ob prijetnem vznemirjenju ali veselju.
- Nasmeh ji **je zaigral** na obrazu.

FRAZEMI

srce zaigra *komu*

Če komu **zaigra srce**, pomeni, da postane zelo vesel.

- Kar **srce** mi **je zaigralo**, ko sem ga videla po dolgem času.

zajček samostalnik

1. Zajček je majhen ali ljubek zajec.

- Iz gozda je priskakljal **zajček**.
- Otroci so skakali kot **zajček**.

2. Zajček je igrača, ki predstavlja zajca.

- plišast **zajček**
- K sebi je stisnila mehkega **zajčka** in zaspala.

zajec samostalnik

Zajec je manjši sesalec z velikimi uhlji, kratkim repom in daljšimi nogami.

- Telo **zajca** pokriva kratka, gosta rjava dlaka.
- Lisica se hrani z **zajci**, vevericami, pticami in domačo perutnino.

STALNE ZVEZE

planinski zajec

Planinski zajec je zajec, ki ima poleti sivo rjavo, pozimi snežno belo dlako in ki živi v gorah.

- V alpskih pokrajinah živi alpski svizec, veliko je srnjadi in jelenjadi, ne manjkajo pa niti **planinski zajci**, lisice in jazbeci.

poljski zajec

Poljski zajec je zajec z rumeno rjavo dlako, ki živi na poljih in travnikih.

- **Poljski zajec** hitro teče in spretno skače.

FRAZEMI

V tem grmu tiči zajec.

V tem grmu tiči zajec pomeni, da je tu jedro problema ali bistvo stvari.

- Prav **v tem grmu tiči zajec**. Kar so se otroci naučili koristnega od staršev ali vzgojiteljev, jim bo prišlo prav kasneje v življenju.

zajedavec samostalnik

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Zajedavec** je žival ali rastlina, ki živi na škodo drugega organizma.

- Nekaterne vrste žuželk delajo škodo na pridelkih ali so **zajedavci** na živalih.
- Ptice so polne majhnih **zajedavcev**, ki se hranijo s perjem in odmrlo kožo.

zajtrk samostalnik

Zajtrk je prvi obrok hrane, ki ga jemo zjutraj.

- **Zajtrk** ti da energijo za celodnevno delo.
- Za **zajtrk** je pojedel dve jajci.
- Kosilo je začela kuhati takoj po **zajtrku**.

zajtrkovati glagol

Zajtrkovati pomeni jesti zajtrk.

- Utrujena si, ker še **nisi zajtrkovala**.
- Otroci, ki **zajtrkujejo**, lažje sodelujejo pri pouku in se bolje počutijo.

zaklad samostalnik

1. Zaklad so skrite dragocenosti ali denar, za katerega se ne ve, čigav je.

- iskati **zaklad**
- izkopati **zaklad**
- skrit **zaklad**
- Pod palubo so **zakladi**.
- Star gusarski zemljevid prikazuje zakopan **zaklad**.

2. ČUSTVENO OBARVANO Zaklad je to, kar je za koga zelo dragoceno ali veliko vredno.

- Znanje je **zaklad**, ki ti ga nihče ne more vzeti!
- Kdo bi si mislil, da gre toliko **zakladov** v en sam žep.

3. ČUSTVENO OBARVANO Zaklad je to, kar je zelo dragoceno ali veliko vredno.

- Skrivnostna barjanska tla hranijo več tisoč let stare **zaklade**, kot je najstarejše leseno kolo z osjo na svetu, in ostanke koliščarskih naselbin.

STALNE ZVEZE

besedni zaklad

PRI SLOVENŠČINI **Besedni zaklad** so (vse) besede določenega jezika, zlasti kadar jih kdo pozna.

- Skozi igre spoznava posamezne črke in glasove, si bogati **besedni zaklad**, povezuje posamezne črke s predmeti ter sestavlja stavke.
- Ko je čas, da gredo otroci v šolo, nekateri že tekoče govorijo in imajo bogat **besedni zaklad**.

zaključek samostalnik

1. Zaključek je to, kar zaključuje kako dogajanje ali kako celoto.

- Na list papirja napiši zahvalo svojemu učitelju ob **zaključku** šolskega leta.
- Ob **zaključku** šolanja dobimo spričevalo ali diplomo.
- Izmisli si zanimiv **zaključek** zgodbe.
- 2. Zaključek** je končni del besedila, v katerem povzamemo, kaj smo ugotovili, in izrazimo svoje mnenje o obravnavani témi.
- uvod, jedro in **zaključek**
- V katerem odstavku je **zaključek**?

zaključiti glagol

1. Zaključiti pomeni dati k celoti zadnji sestavni del.

- Prepiši povedi in jih **zaključ**i z ustreznim ločilom.
- Razmisli, s čim **boš zaključil** svojo pripoved.

2. Zaključiti pomeni končati kaj.

- Poklicni gasilci so ljudje, ki **so zaključili** srednjo šolo in šolo za poklicne gasilce.
- Z vajo **je zaključila** ob 18.45.

3. Zaključiti se pomeni končati se.

- Nosečnost **se zaključ**i s porodom, z rojstvom otroka.
- Vsako šolsko leto v glasbeni šoli **se zaključ**i z izpitom.

zakon samostalnik

1. Zakon je obsežnejši predpis s pravili, s katerimi državna oblast določa, kaj državljani smejo in česa ne smejo delati.

- **Zakoni** predvidevajo tudi kazni za neupoštevanje v njih zapisanih pravil.
- **Zakone** pripravijo različni strokovnjaki, sprejme pa jih državni zbor.
- Temeljni **zakon** Republike Slovenije je ustava. Vsi drugi **zakoni** in predpisi morajo biti v skladu z njenimi določili.

2. Zakon je odnos med osebama, ki sta poročeni.

- V sestavljeni družini poleg zakoncev živijo še njuni otroci iz prejšnjih **zakonov**.

STALNE ZVEZE

zakon o razčlenjevanju

PRI MATEMATIKI **Zakon o razčlenjevanju** je pravilo, ki pove, da vsoto ali razliko števil v oklepaju pomnožimo s številom takó, da število pomnožimo z vsakim številom v oklepaju posebej.

- Napiši račun tako, da ga lahko rešiš z **zakonom o razčlenjevanju**.

zakon o zamenjavi

PRI MATEMATIKI **Zakon o zamenjavi** je pravilo, ki pove, da lahko v računu seštevanja ali množenja vrstni red števil zamenjamo.

- Pri seštevanju velja **zakon o zamenjavi**.

zakon o združevanju

PRI MATEMATIKI **Zakon o združevanju** je pravilo, ki pove, da lahko faktorje pri množenju ali seštevanju pri seštevanju med sabo poljubno združujemo, pa se končni rezultat ne spremeni.

- Zapiši račun, pri katerem boš uporabil **zakon o združevanju**.

zakrožiti glagol

1. Zakrožiti pomeni narediti nekaj gibov takó, da pot gibanja opisuje krog ali elipso.

- Galebi so vzleteli in **zakrožili** okoli njega.
- Priletelo je manjše letalo in **zakrožilo** nad pristajalno stezo.

- Počasi **je zakrožil** okoli mizice.

2. Zakrožiti pomeni večkrat se neurejeno, brezciljno premakniti po prostoru.

- Malo **je zakrožil** po kmetiji.

zaledeneti glagol

1. Zaledeneti ali **zmrzniti** pomeni spremeniti se v led.

- **zaledenele** luže
- Ko je v naravi zelo mrzlo, se voda spremeni v trdno stanje. Nastane led. **Zaledenijo** jezera, ribniki, potoki.

2. ČUSTVENO OBARVANO Zaledeneti pomeni postati brezčuten, hladen.

- Srce mu **je zaledenelo**.

FRAZEMI

kri je zaledenela komu (v žilah) ali **kri je zledenela komu (v žilah)**

Če **je komu zaledenela kri (v žilah)**, pomeni, da se je zelo prestrašil.

- Zakričal je tako glasno, da **je vsem prisotnim zaledenela kri v žilah**.

zalet samostalnik

Zalet je hitro premikanje z namenom, da dobimo zadostno hitrost za kaj, navadno za skok.

- vzeti **zalet**
- Sošolci so na atletskem športnem dnevu skakali v daljino z **zaletom**.
- Skok je sestavljen iz **zaleta**, odriva, leta in doskoka.

zamenjati glagol

1. Zamenjati pomeni dati komu kaj za kaj drugega.

- Koliko sličic **je zamenjal** s sošolkami?
- Na tržnicah so kupovali tako, da **so** si predmete **zamenjali**.

2. Zamenjati pomeni dati kaj na mesto, kjer je bilo prej kaj drugega iste vrste.

- **zamenjati** vodo v akvariju
- Če v besedi kost **zamenjam** črko k s črko m, dobim most.
- Odpre ohišje ure in **zamenja** pokvarjeno kolesce.

3. Zamenjati pomeni priti pri kakem opravilu na mesto koga drugega.

- **Zamenjajva**, ti boš doma delal, jaz pa grem v delavnico.

4. Zamenjati pomeni narediti, da pride kaj na mesto česa drugega, to pa na njegovo mesto.

- Če vrstni red seštevancev **zamenjamo**, se rezultat ne spremeni.

5. Zamenjati pomeni dojeti koga ali kaj kot kaj drugega, kot je v resnici.

- Najnevarnejši odpadki so plastične vrečke, saj jih živali **zamenjajo** za meduzo in pojedjo.

STALNE ZVEZE

zamenjati vlogo

Če kdo s kom **zamenja vlogo**, pomeni, da dela to, kar je delal drugi.

- **Zamenjajta vlogi**: sošolec naj obnavlja, ti pa poslušaj.

zamenjava samostalnik

Zamenjava je menjanje česa za kaj drugega.

- **Zamenjava** črke lahko besedi spremeni pomen, npr. šala – šola.
- Naša bivališča obnavljamo s pleskanjem in **zamenjavo** obrabljenih predmetov.
- Avtomehanik okvaro odpravi z **zamenjavo** izrabljenega dela ali s popravilom pokvarjenega mehanizma.

STALNE ZVEZE

zakon o zamenjavi

PRI MATEMATIKI **Zakon o zamenjavi** je pravilo, ki pove, da lahko v računu seštevanja ali množenja vrstni red števil zamenjamo.

- Pri seštevanju velja **zakon o zamenjavi**.

zamenjevati glagol

1. Zamenjevati pomeni dajati komu kaj za kaj drugega.

- S sošolci si **zamenjuje** sličice.

2. Zamenjevati pomeni dajati kaj na mesto, kjer je bilo prej kaj drugega iste vrste.

- Svinčene vodovodne cevi danes **zamenjujemo** z drugimi materiali, saj svinec, ki prehaja v vodo, škoduje telesu.

3. Zamenjevati pomeni prihajati pri kakem opravilu na mesto koga drugega.

- Na površju gruče je veliko hladneje, zato se čebele s površja občasno **zamenjujejo** s tistimi iz notranjosti.

4. Zamenjevati pomeni dojemati koga ali kaj kot kaj drugega, kot je v resnici.

- Nikar ne **zamenjaj** pojmov mersko število in merska enota.

zamrzniti glagol

1. Zamrzniti pomeni narediti, da kaj zmrzne z namenom shranjevanja.

- Zelenjavo lahko vložimo ali **zamrznemo**.

2. Zamrzniti pomeni prekriti se z ledom.

- Jezero pozimi **zamrzne**.

3. Zamrzniti pomeni sprijeti se z zmrznjeno podlago.

- Žlica **je zamrznila** v skodelici z vodo.

FRAZEMI

jezik zamrzne v ustih *komu*

Če komu **zamrzne jezik v ustih**, pomeni, da ne more ničesar reči ali povedati.

- Ti **je jezik zamrznil v ustih**?

zamrzovanje samostalnik

Zamrzovanje je postopek ali proces, pri katerem naredimo, da kaj zmrzne z namenom shranjevanja.

- Za ohranjanje užitnosti živil uporabljamo različne postopke konzerviranja, kot so kisanje, sušenje, kuhanje in **zamrzovanje**.

zamrzovati glagol

1. Zamrzovati pomeni delati, da kaj zmrzne z namenom shranjevanja.

- Mešanico za sladoled vlijte v plitvo posodo in **zamrzujte** eno uro.

2. Zamrzovati pomeni prekrivati se z ledom.

- Studenec že **zamrzuje**.

zanašati glagol

1. Zanašati pomeni večkrat se nehote na hitro (nekoliko) premakniti iz zamišljene smeri vožnje ali hoje.

- Zaradi prevelike hitrosti ga je na blagem levem ovinku začelo **zanašati**, zapeljal je na brežino in avto se je večkrat prevrnil.

2. Zanašati se na koga ali kaj pomeni vedeti, da bo kaj naredil, kot je treba, kot se od njega pričakuje.

- Saj bi moral vedeti! Le kako **se je** lahko **zanašal** na njegovo pomoč!

zanesti glagol

1. Zanesti pomeni nehote se na hitro (nekoliko) premakniti iz zamišljene smeri vožnje ali hoje.

- Vlečnica ga je potegnila, smuči so se mu prekrizale in **zaneslo** ga **je** vstran.

- Kamion za njim **je** nekajkrat nevarno **zaneslo**.

2. Zanesti pomeni povzročiti, da kdo ali kaj kam pride, navadno ob čem drugem ali ne povsem načrtovano.

- Svetlobo zaznava z dobro razvitimi očmi in se tako lahko pravočasno umakne, če ga naraščajoča voda **zanese** proti površini.

- Če vas pot **zanese** mimo, se ustavite pri nas.

- Skrbno zaklepajte! Človek nikoli ne ve, kdaj lahko **zanese** sem kakega tatu.

- Na naša tla **so** Rimljani **zanesli** mnoge pridobitve svoje kulture (npr. pisavo) in zapustili bogato dediščino.

3. Zanesti pomeni nehote storiti ali reči kaj ne najbolj primernega ali razumnega.

- Mlajše otroke lahko **zanese** navdušenje.

- Pri nakupih vas **bo** spet malo **zaneslo**. Ne boste se mogli upreti, da ne bi kupili, kar vam je všeč.

4. Zanesti se na koga ali kaj pomeni vedeti, da bo kaj naredil, kot je treba, kot se od njega pričakuje.

- Spoznala sem, da **se** na našega očka lahko vedno **zanesem**.

- Stvari bom prišel do dna. Lahko se **zanesete**, da bom.

- Pri nabiranju školjk, rakov in lovu na hobotnice in ribe **se** mroži **zanesejo** predvsem na svoje brke, s katerimi tipajo v temi.

zanimati glagol

1. Zanimati pomeni vzbujati pri kom željo, da bi kaj izvedel, ugotovil ali se s čim ukvarjal.

- močno, zelo **zanimati**

- Novica ga **ni zanimala**.

- **Zanima** ga glasba.

- Laro **je zanimala** soba, v kateri so Prešernova postelja, pisalna miza in peč.

- Nežo **zanima**, katera števila lahko vstavimo namesto neznanke a, da bo držalo $a \leq 4$.

- Vas **zanima** delo, ki ga opravljajo vaši starši?

- Če te **zanima** več o življenju nekoč, obišči starejše ljudi in skupaj pobrskajte med starimi predmeti, fotografijami.

2. Zanimati pomeni vzbujati pri kom željo, da bi kaj dobil ali imel.

- **Zanima** ga ta igrača.
- Kdaj mi boste sporočili, ali ga boste kupili? Vedeti moram, ker avto **zanima** še druge.

3. Zanimati se pomeni imeti željo, da bi kaj izvedeli, ugotovili ali da bi se s čim ukvarjali.

- **zanimati se** za novice
  - Včeraj **se je zanimala** zate.
  - **Zanima se** za šport.
  - Ker **se nisem** za nič **zanimal**, nisem vedel, kam bi šel v srednjo šolo.
- 4. Zanimati se** pomeni imeti željo, da bi kaj dobili ali imeli.
- **Zanimam se** za to igračo.

zanimiv pridevnik

Zanimiv je tak, ki vzbuja željo, da bi se z njim seznanili ali ga spoznali podrobneje.

- **zanimiv** pogovor
- **zanimiv** primer
- **zanimiva** predstava
- Moja babica se je velikokrat usedla na klopi ob peči in nam pripovedovala **zanimive** zgodbe.
- Ali je bilo besedilo **zanimivo**?
- Zelo **zanimivi** so naravni pojavi, kot na primer veter.

zanimivost samostalnik

1. Zanimivost je lastnost česa, da vzbuja željo, da bi se z njim seznanili ali ga spoznali podrobneje.

- **Zanimivost** dela z računalnikom je v tem, da lahko preizkusimo različne možnosti in barve spreminjamo, dokler nismo zadovoljni s sliko.
- 2. Zanimivost** je to, kar vzbuja zanimanje.
- **zanimivosti** iz sveta narave
  - V knjigah poišči **zanimivosti** še o drugih živalih in jih predstavi sošolcem in sošolkam.
  - Berem **zanimivosti** o astronomih.
  - Postojnska dama je velika turistična **zanimivost** Slovenije.

zanka samostalnik

1. Zanka je sklenjen del vrvi ali traku.

- Dva traka kartona upognite, da nastaneta **zanki**.
- 2. Zanka** je sklenjen del vrvi za lovljenje živali.
- Ko je konja pripeljal domov, mu je snel z vratu **zanko**, s katero ga je ujel.
- 3. ČUSTVENO OBARVANO Zanka** je past, s katero kdo koga z zvijačo ujame.
- nastaviti **zanko**
  - Ujeli so ga v **zanko**, pa se jim je izmuznil.

FRAZEMI

ujeti se v lastno zanko

Če **se** kdo **ujame v lastno zanko**, pomeni, da je nesreča, ki jo je pripravljala drugim, zadela njega samega.

- Pazite, da **se** ne boste **ujeli v lastno zanko!**

zaokroževati glagol

PRI MATEMATIKI **Zaokroževati** pomeni iskati približno vrednost določenega števila, navadno za hitrejše računanje.

- Števila vedno **zaokrožujemo** po enakem pravilu.

zaokrožiti glagol

PRI MATEMATIKI **Zaokrožiti** pomeni poiskati približno vrednost določenega števila, navadno za hitrejše računanje.

- **zaokrožiti** število
- **zaokrožiti** navzdol, navzgor
- Najprej ocenimo rezultat; 967 **zaokrožimo** na 1000, 12 pa na 10.
- Če števila **zaokrožimo**, pri računanju dobimo le približen rezultat.

zapis samostalnik

1. Zapis je zapisano krajše besedilo.

- Svoja razmišljanja zapiši in jih primerjaj z **zapisi** sošolcev/sošolk.
- V knjižnici poišči v pesmaricah **zapise** različnih izštevank.

2. Zapis je to, kar je prikazano z znaki.

- decimalni **zapis**
- ritmični **zapis**
- Zapoj notni **zapis** s solmizacijskimi zlogi in notno abecedo.
- Zapiši elemente množic in z matematičnim **zapisom**.

• Neenačba je **zapis** dveh izrazov, med katera postavimo enega od neenačajev.

3. Zapis je to, da kaj zapišemo.

- Prepiši s pisanimi črkami. Pazi na **zapis** z veliko začetnico.

zapisati glagol

1. Zapisati pomeni napisati kaj, da se ohrani v spominu.

- Z izumom nosilcev zvoka so ljudske pevce, ki so pesmi prepevali, posneli, nato **zapisali** besedilo in melodijo ter jo tako ohranili do danes.
- Med branjem si kaj označimo oziroma med poslušanjem kaj **zapišemo**.

2. Zapisati pomeni napisati.

- **zapisati** odgovor
- **zapisati** račun, rezultat
- **zapisati** z ulomkom
- Meritve **zapiši** v zvezek.
- Svoje ugotovitve **zapiši** v preglednico.
- »Domovina je ena, nam vsem dodeljena,« **je zapisal** pesnik Oton Župančič.

FRAZEMI

To si zapiši za ušesa! ali **To si zapiši za uho!**

To si zapiši za ušesa rečemo, ko želimo, da si kdo kaj dobro zapomni.

- Le glej, da boš naslednjič ravnal, kot sem ti rekel.
- To si zapiši za ušesa!**

zapisovati glagol

1. Zapisovati pomeni pisati kaj, da se lahko ohrani.

- **zapisovati** ideje
- Vsa počitniška doživetja **je zapisoval** v svoj dnevnik.
- Vse prekrške voznikov **so** stražniki **zapisovali** v beležnico.

2. Zapisovati pomeni pisati.

- Kako **zapisujemo** imena praznikov?
- Note so glasbeni simboli, s katerimi **zapisujemo** dolžino in višino tonov.
- Črke, s katerimi **zapisujemo** samoglasnike, so: A, E, I, O, U.
- Opazuj spremembe in jih **zapisuj** v preglednico.

zaplavati glagol

1. Zaplavati pomeni začeti plavati ali odmakniti se od obale na začetku plavanja.

- **zaplavati** v globino
- Skočila **sem** v vodo in **zaplavala**.
- Ko se ribe izležejo, **zaplavajo** na prostost.

2. Zaplavati pomeni premakniti se po vodi ali zraku.

- **zaplavati** z vetrom
- Barčica **je zaplavala**.
- Če pihnemo v bele kepice regrata, po zraku **zaplavajo** padalca.

• Z balonom **sta zaplavala** čez mesta in trate.

3. ČUSTVENO OBARVANO Zaplavati pomeni začeti se širiti.

- Po sobi **je zaplaval** tih smeh.
- Melodija **je zaplavala** po dvorani.

zaplesati glagol

1. Zaplesati pomeni začeti plesati ali v plesu narediti nekaj korakov.

- **zaplesati** kolo
- **zaplesati** ob glasbi
- zaigrati in **zaplesati**
- **Zaplesali smo** ljudski ples.
- **Zaplešiva!**

2. ČUSTVENO OBARVANO Zaplesati pomeni pojaviti se ali premakniti se z lahkotnim premikanjem.

- Metulj **je zaplesal** nad travnikom.
- Lasje **so** mu **zaplesali** okrog glave.
- Prve snežinke **so zaplesale**.

zaporeden pridevnik

Zaporeden je tak, ki sledi drugemu, ki se nahaja ali zgodi za drugim.

- Med dvema **zaporednima** sodima številoma je vedno eno liho število.
- EMŠO je številka, ki jo otrok dobi ob rojstvu in pomeni **zaporedno** številko rojenega v tistem letu.
- Po treh **zaporednih** zmagah so prevzeli prvo mesto na državni lestvici.

zaporedje samostalnik

Zaporedje ali **zapovrstje** je skupina pojavov ali stvari, ki si sledijo, ali način, kako si sledijo.

- Kakšno je **zaporedje** mesecev in letnih časov?
- Katero število je na 5. mestu v **zaporedju** 3, 6, 9, 12?
- Pri **zaporedju** ugotovimo, po katerem pravilu je oblikovano, nato ga nadaljujemo.
- Vsaka lestvica ima točno določeno **zaporedje** celih tonov in poltonov.

zapovrstje samostalnik

Zapovrstje ali **zaporedje** je skupina pojavov ali stvari, ki si sledijo, ali način, kako si sledijo.

- **zapovrstje** dogodkov
- abecedno **zapovrstje**
- Imena vseh mesecev v pravilnem **zapovrstju** napiši v zvezek.
- Abeceda je ustaljeno **zapovrstje** črk v kateri od pisav, zlasti v latinici.

zarjaveti glagol

Zarjaveti pomeni postati rjast.

- Želbli v vodi **zarjavijo**.

zasedati glagol

1. Zasedati pomeni s svojo prisotnostjo delati ali povzročati, da kak prostor ali kraj ni na razpolago za koga ali kaj drugega.

- Ali imajo tudi snovi, ki **zasedajo** enak prostor, različne mase?
- Ljudje slonom škodujemo tako, da jim **zasedamo** in uničujemo življenjski prostor.
- Pri Sumerjih in Babiloncih **je** cifra sedem

zasedala povsem izjemno mesto.

2. Zasedati pomeni imeti daljša srečanja večjega števila ljudi, ki se o čem dogovarjajo.

- V Ljubljani so številne pomembne ustanove: sedež predsednika republike in predsednika vlade, parlament, kjer **zaseda** državni zbor, sedež vlade in ministrstev.

zasedba samostalnik

PRI GLASBENI UMETNOSTI **Zasedba** je skupina ljudi, ki igrajo ali izvajajo kako glasbeno delo.

- glasbena **zasedba**
- vokalna **zasedba**
- V Križankah se odvijajo številne glasbene prireditve: nastopi solistov in komornih **zasedb** ter operne predstave.
- V veččlanski instrumentalni **zasedbi** sodelujejo glasbeniki, ki izvajajo glasbo na pihala, trobila, tolkala in godala.
- Edino brenkalo, ki se pojavlja v klasični **zasedbi** simfoničnega orkestra, je harfa.
- Trio je **zasedba**, kjer nastopajo trije inštrumentalisti.

zasesti glagol

1. Zasesti pomeni s svojo prisotnostjo narediti ali povzročiti, da kak prostor ali kraj ni na razpolago za koga ali kaj drugega.

- **zasesti** stole
- Lisica lahko **zasede** tudi jazbečeve rove.
- Avtomobili večkrat **zasedejo** tudi pločniki in zelenice.
- V drugi svetovni vojni **so** Italija, Nemčija in Madžarska leta 1941 **zasedle** slovensko ozemlje.
- 2. Zasesti** pomeni priti na kako mesto ali položaj.
- Moj naslednik naj po moji smrti **zasede** prestol in nosi kraljevsko krono.
- 3. Zasesti** pomeni s prizadevanjem ali dejavnostjo priti na določen položaj v kakem zaporedju.
- Najboljši slovenski tekač **je zasedel** 10. mesto.

zaskrbeti glagol

Zaskrbeti pomeni začutiti nemir zaradi neprijetnega, neugodnega ali nevarnega položaja ali strahu pred njim.

- Marko se je spotaknil in padel, mamó pa **je zaskrbelo**, da si je zlomil roko.
- »Je s kužkom kaj narobe?« **je zaskrbelo** Tino.

zaslužiti glagol

1. Zaslužiti pomeni dobiti plačilo za opravljeno delo.

- **zaslužiti** plačo
- **zaslužiti** tisoč evrov
- **zaslužiti** dovolj, premalo, veliko
- Bolj ko je bil godec zabaven, več **je zaslužil**.
- Starši hodijo v službo ali pa imajo podjetje, da **zaslužijo** mesečni osebni dohodek.

2. Zaslužiti pomeni zaradi določenih dejanj ali lastnosti biti upravičen do česa ali po pravici dobiti kaj.

- Vso pohvalo si seveda **zaslužijo** oba scenarista in režiser.
- Čeprav je bil velikokrat tečen, tako hude kazni **ni zaslužil**.
- To si **zaslužim!**

zastrmeti se glagol

Zastrmeti se pomeni usmeriti svoj pogled kam in nekaj časa tako gledati.

- **zastrmeti se** v daljavo
- **zastrmeti se** v luno
- Obstala je in **se zastrmela** vame.
- **Zastrmel se je** v strop.
- **Zastrmela se ji je** v oči.

zastрупitev samostalnik

Zastрупitev je proces, ki sledi vstopu strupa v telo.

- Živali vrečke zamenjajo za hrano in jih pojedó, zato pogosto prihaja do zadušitev ali **zastрупitev**.
- Strupena snov ob zaužitju povzroči **zastрупitev**, tudi smrt.

zastрупiti glagol

1. Zastрупiti pomeni narediti, da v telo pride strup.

- Navadna hobotnica ugrizne in **zastrupi** svoj plen.
- 2. Zastрупiti** pomeni narediti, da postane kaj strupeno.
- Iztekajoča nafta iz zarjavelih cevi lahko onesnaži zajetja pitne vode in **zastrupi** obdelovalno zemljo.

3. Zastrupiti se pomeni nehote vnesti strup v svoje telo in čutiti njegove posledice.

• Ima drisko, tudi bruhal je, očitno **se je** z nečim **zastrupil**.

• Če škodljivi mikroorganizmi pridejo v hrano in se v njej razmnožijo, **se** lahko **zastrupimo**.

zastrupljati glagol

1. Zastrupljati pomeni delati, da v telo pride strup.

• Žuželke ogroža človek, ker jih s škropljenjem rastlin **zastruplja**.

2. Zastrupljati pomeni delati, da postane kaj strupeno.

• S plini iz tovarn in izpušnimi plini iz prevoznih sredstev **zastrupljamo** zrak.

zatisniti glagol

1. Zatisniti pomeni trdno zapreti odprtino, navadno z vrstico, kljukico ali drugim pripomočkom.

• Polivinilasto vrečko povezni čez nekaj listov izbrane lončnice ali drevesa in jo tesno **zatisni**.

• Z navadno kljukico za perilo si **zatisnejo** svoj občutljivi nos, da jim ni treba vohati česna.

2. Zatisniti pomeni dati kaj pred odprtino ali v odprtino, da se ta ne vidi, izgine ali česa ne prepušča.

• V plastenko nekaj naredi majhno luknjico, luknjico pa **zatisni** s prstom.

• Z rokama si **je zatisnil** oči in čakal neizbežno.

• Preden je lahko izgovorila naslednje besede, ji **je** z roko **zatisnil** usta.

FRAZEMI

ne zatisniti očesa ali **ne zatisniti oči**

Če kdo **ne zatisne očesa**, pomeni, da ne more zaspiti.

• V nedeljo ponoči ni in **ni zatisnil očesa**.

zaupanje samostalnik

1. Zaupanje je to, da komu verjamemo, da si za nas resnično želi vse dobro, da naših skrivnosti ne bo širil naprej in smo mu jih zato pripravljeni povedati.

• izkoristiti **zaupanje**

• vzbujati **zaupanje**

• vreden **zaupanja**

• Zakonska zveza temelji na vzajemnem spoštovanju, razumevanju, **zaupanju** in medsebojni pomoči.

• Svoje potrebe lahko zadovoljujemo v družini, v kateri sta prisotni ljubezen in **zaupanje** ter v njej vladajo pristni medčloveški odnosi.

• Še nikoli ni izrabil mojega **zaupanja**.

2. Zaupanje je zanašanje na koga ali kaj, da bo dobro, ustrezno opravljal svojo nalogo.

• **zaupanje** lastni moči

• **Zaupanje** v samega sebe je prva skrivnost uspeha.

zaupati glagol

1. Zaupati komu pomeni verjeti, da je kdo pošten, iskren in da si za nas resnično želi vse dobro, da naših skrivnosti ne bo širil naprej.

• Če se počutimo ogrožene, poiščemo pomoč odrasle osebe, ki ji **zaupamo**.

• Bil sem jezen, ker mi **nisi zaupala**.

• **Zaupam** ti, ampak sem previden.

• Če vedno govorimo resnico, nam drugi **zaupajo** in nas spoštujejo.

2. Zaupati pomeni zanašati se na koga ali kaj, da bo dobro, ustrezno opravljal svojo nalogo, ali dati komu kaj v upanju, da bo stvar dobro opravljena.

• **zaupati** kakovosti izdelkov

• Najbrž staremu zemljevidu med potovanji ne **zaupate** več.

• Če se cenimo, če **zaupamo** vase in če si postavljamo višje cilje, gradimo pozitivno samopodobo.

• **Zaupaj** svojemu znanju!

• Svoje premoženje **zaupamo** v upravljanje podjetju, ki v našem imenu z našim denarjem kupuje vrednostne papirje.

• **Zaupala sta** mi svoje knjige v varstvo.

3. Zaupati pomeni povedati, sporočiti komu kaj, za kar ne želimo, da bi vedeli tudi drugi.

• **zaupati** komu skrivnost

• Spoznala sta Marka, ki jima **je zaupal**, da se v šolo vsak dan vozi z avtobusom.

• Na številki 116 111 lahko otroci in mladostniki svoje težave **zaupajo** svetovalcem in jih prosijo za nasvet.

• Svojih osebnih podatkov ne smemo **zaupati** komur koli.

zavijati glagol

1. Zavijati pomeni spreminjati smer svojega gibanja ali poteka.

• avto **zavija**

• Če ne **zavijam**, moj skiro za seboj pušča ravno sled.

• Vedeti moramo, kdaj ima kdo prednost, kdaj smemo prečkati cesto, kdaj **zavijamo**.

• Voznik osebnega avtomobila **je** v križišču **zavijal** levo.

2. Zavijati pomeni delati ali povzročati, da kaj v loku spremeni smer poteka.

- **Zavijala je** z očmi.

3. Zavijati pomeni spravljati kaj v ovoj za zaščito.

- Uporabimo lahko kar navaden ovojni papir, v kakršnega **zavijamo** poštno pošiljke.

- Njegovi pomočniki **zavijajo** darila.

- Tesno se **je zavijal** v plašč.

4. Zavijati pomeni oglašati se z zateglim glasom ali dajati temu podobne glasove.

- volk **zavija**

- **zavijati** kot sirena

- Veter **je zavijal** okrog vogalov.

- Sirena **je glasno zavijala**.

5. Zavijati pomeni povzročati močne bolečine v trebuhu.

- Začelo ga je **zavijati**.

- **Zavija** jo po trebuhu.

FRAZEMI

zavijati v želodcu komu

Če komu **zavija v želodcu**, pomeni, da je zelo lačen.

- **V želodcu mi zavija**.

zavijati koga v vato

Če kdo koga **zavija v vato**, pomeni, da ga brani pred vsem hudim ali neprijetnim.

- Starši so te preveč **zavijali v vato**.

zaviti glagol

1. Zaviti pomeni spremeniti smer svojega gibanja ali poteka.

- avto **zavije**

- **zaviti** v trgovino

- Pred hišo **sva zavila** desno.

- V prvem križišču **zavijeta** levo.

- **Zavili sva** med knjižne police.

- V živalskem vrtu rada **zavijem** s poti.

2. Zaviti pomeni narediti ali povzročiti, da kaj v loku spremeni smer poteka.

- Konico rakete izdelaj iz papirnatega kroga, iz katerega izreži krožni izsek. **Zavij** ga v stožec in nalepi na raketo.

- **Zavila je** z očmi.

3. Zaviti pomeni spraviti kaj v ovoj za zaščito.

- **zaviti** v folijo, papir

- **zaviti** se v odejo

- **Zavili smo** zvezke in knjige.

- Cvetličarka **zavije** škatlo v rdeč darilni papir.

- Testo je babica razvlekla po mizi, namazala z jabolki, skuto in rozinami ter **zavila**.

FRAZEMI

zaviti komu vrat

Če kdo **zavije** komu **vrat**, ga ubije, uniči, premaga ali hudo kaznuje.

- Kokoši **je zavila vrat**.

- Kralj je rekel, da **bo** nasprotnikom **zavil vrat**.

zavpiti glagol

1. Zavpiti pomeni spregovoriti z močnim glasom ali izraziti jezo z zelo glasnim govorjenjem.

- **zavpiti** z gromkim glasom

- jezno, navdušeno, veselo **zavpiti**

- glasno **zavpiti**

- Igralec pobere palico in **zavpije** stop.

- »Kaj?« **je** začudeno **zavpil**.

- »Hura!« **so zavpili**.

2. Zavpiti pomeni dati močan glas, navadno zaradi bolečine.

- **Zavpil je** od bolečine.

zavrteti glagol

1. Zavrteti pomeni narediti ali povzročiti, da se kaj giblje okoli svoje osi ali po sklenjenem krogu.

- **zavrteti** gumb na radiu

- **zavrteti** ročico česa

- **zavrteti** vrtavko

- Ko **zavrtimo** eno zobato kolo, se zavrtijo vsa zobata kolesa.

- Šestilo **zavrtimo** tako, da krak s svinčnikom drsi po papirju in riše črto – krožnico.

- Padajoča voda **bo** kolo **zavrtela**.

- Vrv **je** nekajkrat **zavrtel** naokrog in jo zalučal skozi odprtino.

2. Zavrteti pomeni prikazati s predvajanjem.

- **zavrteti** film

- Na radijski postaji **so zavrteli** mojo najljubšo skladbo.

3. Zavrteti se pomeni premakniti se okoli svoje osi ali po sklenjenem krogu.

- Vetrnica **se zavrti**, ker nanjo deluje sila vetra.

- Ko **se** veliki kazalec **zavrti** za en krog, mine ena ura.

- Roke damo v bok in **se zavrtimo** na mestu.

4. Zavrteti se pomeni premakniti se po prostoru.

- Pari **so se zavrteli** v ritmu.

5. Zavrteti se pomeni dobiti občutek hitrega gibanja samega sebe ali predmetov v okolici.

- **Zavrtelo se mi je** v glavi.

FRAZEMI

zavrteti telefonsko številko

Če kdo **zavrti telefonsko številko**, pomeni, da z vrtenjem številčnice vzpostavi zvezo s klicno številko.

• **Zavrtela je telefonsko številko** in se prijavila na tekmovanje.

zbiranje samostalnik

1. Zbiranje je postopek ali proces, pri katerem večja količina česa pride skupaj ali se shranjuje na enem mestu.

- ločeno **zbiranje** odpadkov
- Za **zbiranje** podatkov se uporabljajo različne merilne naprave.
- Solidarnost lahko izkažemo z **zbiranjem** hrane, oblačil, denarja ali z drugačno pomočjo.
- Vodo iz podtalnice prečrpajo v vodni zbiralnik, ki je namenjen **zbiranju** in shranjevanju večjih količin vode.
- 2. Zbiranje** je prizadevanje, da dobimo večje število stvari iste vrste, ki jih urejamo v zbirko.
- Njen konjiček je **zbiranje** znamk.
- Neža in Sonja sta tekmovali v **zbiranju** prtičkov.

zbirati glagol

1. Zbirati pomeni delati, da pride skupaj večja količina česa ali se na enem mestu shranjuje.

- Učenci **zbirajo** oblačila za otroke, potrebne pomoči.
- Ali tudi ti **zbiraš** star papir?
- Raziskujem in **zbiram** podatke.
- Pomolzeno mleko **zbirajo** v velikih posodah in ga hladijo, da se ne pokvari.
- 2. Zbirati** pomeni prizadevati si, da dobimo večje število stvari iste vrste, ki jih urejamo v zbirko.
- Maja in Teja **zbirata** znamke.
- V prostem času igramo nogomet, **zbiramo** sličice, beremo knjige in obiskujemo gledališče.
- 3. Zbirati se** pomeni prihajati kam v večjem številu ali pojavljati se kje v večji količini.
- V kulturnem društvu **se zbirajo** in družijo ljudje različnih starosti.
- Zrak trepeta v vročini, **zbirajo se** oblaki in v daljavi že vidiš prve bliske.
- Štirna je starinski izraz za vodnjak, za prostor, kjer **se** steka in **zbira** deževnica.

zbirka samostalnik

1. Zbirka je urejena skupina predmetov ali stvari.

- zbirka **znamk**
- pesniška **zbirka**
- S sošolci in sošolkami boste liste dreves uredili v razredno **zbirko** listov.

• France Prešeren je napisal pesmi, ki so zbrane v **zbirki** Poezije.

• Muzejsko **zbirko** si ogledamo v zaprtih prostorih ali na prostem.

2. Zbirka je knjiga, ki je sestavljena iz več krajših knjig.

• Neža je za tri knjige iz iste **zbirke** skupaj plačala 18 evrov. Celotna **zbirka** vsebuje 8 knjig.

zbor samostalnik

1. Zbor je večja skupina ljudi, ki je zbrana kje z določenim namenom.

• Nastopili so pred velikim **zborom** poslušalcev.

2. Zbor je skupina pevcev, ki pojejo skupaj.

• pevski **zbor**

• Nekaj učencev se je izpisalo in sedaj prepeva v **zboru** še 42 učencev.

3. Zbor je prihod več ljudi ob določenem času na določeno mesto, ki je izhodišče za začetek česa.

• V ponedeljek imamo športni dan. **Zbor** bo ob 8. uri pred šolo.

STALNE ZVEZE

državni zbor

Državni zbor je skupina ljudi v slovenskem parlamentu, ki sprejema zakone.

• V Ljubljani je parlament, kjer zaseda **državni zbor**.

zborovodja samostalnik

Zborovodja je oseba, ki vodi pevski zbor.

• Revija je namenjena predvsem **zborovodjem** in učiteljem glasbe.

zborovodkinja samostalnik

Zborovodkinja je ženska, ki vodi pevski zbor.

• Končno so otroci zapeli pesem, vendar je **zborovodkinja** njihovo izvedbo velikokrat prekinila.

zbrati glagol

1. Zbrati pomeni narediti, da pride skupaj večja količina česa ali se na enem mestu shranjuje.

• **zbrati** informacije, podatke

• Skupaj **so zbrali** 40 kg odpadnega papirja.

• Uhelj **zbere** zvočne valove in jih usmeri po sluhovodu do bobniča.

• **Si** že **zbral** dovolj denarja za novo smučarsko opremo?

2. Zbrati pomeni narediti, da se kaj pojavi v dovolj veliki meri.

• **zbrati** misli

• **zbrati** vse moči

- **Zbral je** pogum in mu sledil.
- 3. Zbrati se** pomeni priti kam v večjem številu ali pojaviti se kje v večji količini.
- Obiskal sem lutkovno delavnico. **Zbralo se je** veliko mojih vrstnikov.
- Na silvestrovo **se je** družina **zbrala** ob smrečici.
- Na postaji **se bodo zbrali** ob 8. uri.
- 4. Zbrati se** pomeni priti v stanje, ko smo sposobni dalj časa misliti na določeno stvar.
- **zbrati se** pri učenju
- Tako je bil utrujen, da **se** ni mogel **zbrati**.

zdrav pridevnik

- 1. Zdrav** je tak, ki se dobro počuti, ki ni bolan ali poškodovan.
  - **zdrav** otrok
  - Če se veliko gibljemo na svežem zraku, smo bolj **zdravi**.
- 2. Zdrav** je tak, ki ima take lastnosti ali deluje takó, kot je zaželeno ali pričakovano.
  - **zdrav** razvoj
  - **zdrav** želodec
  - **zdravi** zobje
  - Za **zdrav** glas moramo poskrbeti sami.
  - **Zdrava** družina poskrbi za zadovoljevanje fizičnih in materialnih dobrin vsakega družinskega člana.
  - Z igrami utrjujemo prijateljstva in ustvarjamo **zdravo** tekmovalnost.
- 3. Zdrav** je tak, ki dobro vpliva na zdravje.
  - **zdrava** hrana, prehrana
  - **zdravo** življenje
  - Oblikuj urnik, v katerega boš vpisoval dejavnosti, ki pripomorejo k **zdravemu** načinu življenja.
  - Dolgotrajno sedenje pred televizorjem in računalnikom ni **zdravo**.

FRAZEMI

Zdrav duh v zdravem telesu.

- Zdrav duh v zdravem telesu** pomeni, da se je treba za zdravje ukvarjati tako s telovadbo kot tudi z učenjem, branjem in razmišljanjem.
- **Zdrav duh v zdravem telesu** ne pomeni, da je treba skrbeti le za krepko telo. Vsak mora skrbeti tudi za bistrost glave in zdravo življenje.
  - Pri pouku športne vzgoje bodo učenci gojili **zdrav duh v zdravem telesu**.

zdravilo samostalnik

- Zdravilo** je snov, ki preprečuje ali zdravi bolezen.
- steklenička z **zdravili**
  - **Zdravilo** smeš jemati le pod nadzorom staršev ali drugih odraslih oseb.

- Jemlješ lahko le tista **zdravila**, ki ti jih predpiše zdravnik.
- **Zdravila** kupimo v lekarni.

zdravje samostalnik

- Zdravje** je stanje dobrega počutja, brez bolezni.
- duševno, telesno **zdravje**
  - skrbeti za **zdravje**
  - **zdravju** škodljiv
  - Včasih je naše okolje onesnaženo z različnimi snovmi, ki lahko škodujejo našemu **zdravju**.
  - Na **zdravje** vplivajo tudi osebno zadovoljstvo, ljubezen, prijateljstvo in veselje.

FRAZEMI

bog daj zdravje

- Bog daj zdravje** rečemo, ko izražamo dobre želje.
- **Bog ti daj zdravje!**

zdravnica samostalnik

- Zdravnica** je ženska, ki se poklicno ukvarja z zdravljenjem ljudi.
- Jana je po poklicu **zdravnica** in opravlja delo **zdravnice**.
  - Če se boš zjutraj še slabo počutil, bova šla k **zdravnici** na pregled.
  - **Zdravnica** je s pomočjo slik ugotovila, da prst ni zlomljen.

zdravnik samostalnik

- Zdravnik** je oseba, ki se poklicno ukvarja z zdravljenjem ljudi.
- biti, postati **zdravnik**
  - **zdravnik** in medicinska sestra
  - Dojenčka je skrbno pregledal **zdravnik** pediater.
  - Zdravila mora jemati tako, kot mu je predpisal **zdravnik**.
  - Odšli smo v ordinacijo k **zdravniku**.

FRAZEMI

- Jabolko na dan odžene zdravnika stran.** ali **Eno jabolko na dan drži zdravnika vstran.**
- Jabolko na dan odžene zdravnika stran** pomeni, da je jesti jabolka dobro za zdravje, ker vsebujejo veliko vlaknin in vitaminov.
- Kaj pomeni pregovor: **Jabolko na dan odžene zdravnika stran?**
  - »**Eno jabolko na dan drži zdravnika vstran**«, pravi stara modrost. Jabolko krepi zobe in dlesni, hkrati razkuži ustno votlino.

združevanje samostalnik

Združevanje je postopek ali proces, pri katerem pride kaj skupaj ali pri katerem iz samostojnih delov nastane nova celota.

- **združevanje** besed v stavke
- Glasbenik je mojster **združevanja** različnih glasbenih slogov.

STALNE ZVEZE

zakon o združevanju

PRI MATEMATIKI **Zakon o združevanju** je pravilo, da lahko faktorje pri množenju ali seštevanju pri seštevanju med sabo poljubno združujemo, pa se končni rezultat ne spremeni.

- Zapiši račun, pri katerem boš uporabil **zakon o združevanju**.

združevati glagol

1. Združevati pomeni delati, da pride kaj skupaj ali da iz samostojnih delov nastane nova celota.

- Povedi **združujemo** v odstavke, odstavke v besedilo.

2. Združevati pomeni povezovati v določeno skupnost ali celoto.

- Dobro je tisto, kar **združuje**. Zlo je tisto, kar ločuje.
- Glasba ima veliko vlogo pri premagovanju nesoglasij, saj **združuje** in zbližuje ljudi različnih dežel in kultur.
- Od 1. maja 2004 je Slovenija članica Evropske unije, ki **združuje** 28 evropskih držav.

3. Združevati se pomeni postajati sestavni del določene skupnosti ali celote.

- Srne **se združujejo** v skupine, ki se imenujejo tropi.

- V milijonih let **so se** celice spreminjale in **združevale**.

- Pripadniki romske skupnosti **se združujejo** v številna društva, kjer ohranjajo romsko kulturo in jezik.

združiti glagol

1. Združiti pomeni narediti, da pride kaj skupaj ali da iz samostojnih delov nastane nova celota.

- Koliko konjev bi imeli, če **bi** farmi **združili**?
- Besede **združi** v besedno družino.

2. Združiti pomeni povezati v določeno skupnost ali celoto.

- Nesreča ljudi **združi**.
- Namesto dežel, kjer so živeli Nemci in Slovenci, naj bi nastala nova, samo slovenska dežela, ki **bi združila** vse Slovence.

3. Združiti se pomeni postati sestavni del določene skupnosti ali celote.

- Voda v zraku **se** na zrcalu **združi** v kapljice.
- Pri baletu **se** ples, glasba, kostumi in maska **združijo** v celovito umetnino.
- Države **so se združile** z namenom, da bi bilo življenje vseh članov boljše in lažje.
- Ko **se združita** semenčica in jajčece, nastane zarodek, ki raste in se spreminja v maminem telesu.

FRAZEMI

združiti moči

Če kdo **združi moči** s kom, pomeni, da začne delovati skupaj s kom ali v skupno dobro.

- Pri uprizoritvi lahko **združite moči** z učenci preostalih četrtih razredov.

združiti prijetno s koristnim

Če kdo **združi prijetno s koristnim**, pomeni, da v prostem času naredi kaj koristnega.

- **Združimo prijetno s koristnim** in na sprehodu skozi jesenski gozd naberimo kostanj.

zdrzniti se glagol

Zdrzniti se pomeni narediti hiter gib ob nenadnem občutku neugodja ali strahu.

- Ko je sosed zavpil, **so se** otroci **zdrznili**.
- **Zdrznila se je** od groze.

zelen pridevnik

1. Zelen je tak, ki je take ali podobne barve kot trava ali listje.

- svetlo, temno **zelen**
- Cesto prečkam, kadar se na semaforju prižge **zelena** luč.

- Po dolini teče smaragdno **zelena** reka Soča.
- Ostanke hrane, olupke, ogrizke, pa tudi travo, listje, lubje in veje mečemo v **zelen** zabojnik za bio odpadke.

2. Zelen je tak, ki ima liste ali še ni uvenel.

- Gospodinja je zataknila **zeleno** vejico za podboj vrat.

- Koza je obirala **zelene** veje po grmovju.

3. Zeleni je ta, ki ima plodove ali liste zelene barve.

- **zelena** solata
- **Zeleni** deli rastline oddajajo kisik, ki ga za dihanje potrebujejo vsa živa bitja.

4. Zelen je tak, ki je porasel z zelenim rastlinjem.

- Značilnost podeželskega naselja je precej **zelenih** površin in malo visokih zgradb, saj zanje ni potrebe.

- Slovenija velja za zanimivo, mirno in **zeleno** državo z neokrnjeno naravo.

5. PRI DRUŽBI Zeleni je ta, ki manj onesnažuje okolje, zlasti zaradi uporabe naravnih virov energije.

- K zmanjšanju onesnaženosti zraka prispeva tudi razvoj **zelenih** tehnologij.

STALNE ZVEZE

zelena mušnica

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Zelena mušnica** je strupena goba z rumenkasto zelenim klobukom.

- Najbolj strupena goba pri nas je **zelena mušnica**.

zelena žolna

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Zelena žolna** je ptica z zelenkastimi krili, sivim spodnjim delom telesa in črno liso na licih.

- **Zelena žolna** je splošno razširjena v Evropi in Sloveniji, kjer poseljuje listnate gozdove z jasami in gozdne robove.

zelenica samostalnik

Zelenica je manjša površina med hišami ali bloki v naselju, ki je porasla s travo.

- **zelenice** in parki
- Pred blokom so urejene **zelenice** z nasadi rož.
- Otroci se s kolesom vozijo po **zelenici**.

zelenjava samostalnik

Zelenjava so rastline za prehrano, ki se gojijo na vrtu ali na polju.

- **zelenjava** raste
- jesti **zelenjavo**
- vložena **zelenjava**
- sadje in **zelenjava**
- Jeseni pobiramo **zelenjavo** in poljščine, obiramo sadje in trgamo grozdje.
- Na vrtovih in poljih od pomladi do jeseni pridelujemo **zelenjavo**.
- Na stojnicah z **zelenjavo** prodajalci ponujajo korenje, peteršilj, zelje, kolerabo, cvetačo in krompir.

zelje samostalnik

Zelje je vrtna rastlina z gladkimi listi v obliki večje čvrste glave.

- kuhati, skuhati **zelje**
- naribati **zelje**
- kislo **zelje**
- **Zelje** gojimo na njivah.

- Največkrat smo jedli **zelje**, krompir, fižol in žgance.

zemlja samostalnik

1. Zemlja je tretji soncu najbližji planet, na katerem živimo.

- star kot **Zemlja**
- Naš planet **Zemlja** je precej onesnažen.
- **Zemlja** se vrti tudi okoli svoje osi.
- Je na **Zemlji** še dovolj pitne vode?
- Tudi zaradi izginjanja gozdov se spreminja podnebje na **Zemlji**.
- 2. Zemlja** je površina tega planeta, po kateri hodimo ali na kateri kaj stoji.
- Oblak sestavljajo kapljice ali ledeni kristali. Ko kapljice postanejo pretežke, padejo na **zemljo** v obliki dežja.
- Električno omrežje je sestavljeno iz žic, ki so pod ali nad **zemljo**.
- 3. Zemlja** ali **prst** je vrhnja plast tal, ki vsebuje razkrojene organske in mineralne snovi.
- gnojiti **zemljo**
- Semena smo posadili v **zemljo**.
- Krastača se čez dan skriva pred plenilci tako, da z zadnjimi nogami izkoplje rahlo **zemljo** in se vzvratno zrine v rov.
- **Zemljo** obdelamo z orodji in s stroji.
- Streha je prekrita s strešniki, tla pa so iz steptane **zemlje**.
- 4. Zemlja** je del površine tega planeta kot gospodarska dobrina.
- Dogovorite se z lastnikom **zemlje**, da boste skrbeli za ta prostor.
- Zemljiški gospod je bil graščak, škof ali drug, ki mu je vladar podelil **zemljo** v last.

STALNE ZVEZE

zemljo krasti

Zemljo krasti je otroška igra, pri kateri igralci vsak iz svojega dela kroga na tleh poskušajo drugemu odvzeti njegov del.

- Na dvorišču pred hišo smo se igrali **zemljo krasti**.

FRAZEMI

kot bi koga zemlja požrla

Kot bi koga zemlja požrla pomeni takó, da kdo nenadoma izgine in ga ni mogoče najti.

- Izginil si, **kot bi te zemlja požrla!**

tlačiti zemljo

Če kdo **tlači zemljo**, pomeni, da živi, navadno ne v najboljših okoliščinah.

- Dolga leta že **tlačim zemljo**, videl sem že marsikaj.

zemljevid samostalnik

Zemljevid ali **karta** je papir ali platno s pomanjšanim prikazom zemeljskega površja, kot ga vidimo od zgoraj navzdol.

- Pri orientaciji si lahko pomagam z **zemljevidom** in s kompasom.
- Na **zemljevidu** sveta poišči Slovenijo.
- Za branje **zemljevida** moramo poznati pomen znakov na njem.

zgnesti glagol

1. Zgnesti pomeni enakomerno porazdeliti dele lepljive snovi z rokami, da dobimo zeleno obliko.

- Med igračami je tudi material, iz katerega sam **zgneteš** figurice.
- Testo najprej **zgnete** v majhno kroglico, ki jo povalja, nato pa jo na sredini potlači z leseno palico.
- **Zgnesti se** pomeni spraviti se kam takó, da je več ljudi ali živali tesno drug ob drugem.
- Tako hitro **so se zgnegli** v avtobus, da je Tanjo kar odrinilo proti zadnjim sedežem.
- V skupino **se zgnete** tudi po več tisoč ptic in tako ohranjajo toploto.

zgniti glagol

Zgniti pomeni razpasti ali razkrojiti se, navadno zaradi delovanja bakterij, gliv ali podobnih organizmov.

- Sadje s časom **zgnije** in ni več užitno.
- Vsi odpadki počasi **zgnijejo** in se spreminjajo v koristno gnojilo, s katerim babica skrbi za svoje rastline.

zgodba samostalnik

Zgodba je to, kar kdo pripoveduje ali kar preberemo o resničnih ali izmišljenih dogodkih, ki so povezani v celoto.

- brati, poslušati **zgodbo**
- napisati, povedati **zgodbo**
- zanimiva **zgodba**
- žalostna **zgodba**
- Babica je rada pripovedovala **zgodbe**.
- Boš prebral še druge **zgodbe** v tej knjigi?
- Izmislite si svojo **zgodbo**.
- Vsak izmed nas ima svojo življenjsko **zgodbo**.

zgodovina samostalnik

1. Zgodovina je to, kar se je zgodilo v preteklosti, navadno kot časovno urejena celota.

- **zgodovina** Zemlje
- Z državnimi prazniki obeležujemo pomembne dogodke v **zgodovini** Slovencev in države Republike Slovenije.
- Glasba se skozi **zgodovino** spreminja in nenehno razvija.
- **Zgodovino** razdelimo na pet zgodovinskih obdobj: na prazgodovino, stari vek, srednji vek, novi vek in moderno dobo ali sodobnost.
- **2. Zgodovina** je znanost, ki se ukvarja s raziskovanjem preteklosti, da iz nje naredi časovno urejeno celoto.
- **Zgodovina** proučuje, kdaj in kje se je nekaj zgodilo, zakaj je prišlo do tega dogodka, kdo je bil udeležen in kakšne so bile posledice.
- **Zgodovina** preučuje preteklost človeštva.
- **3. Zgodovina** je šolski predmet, pri katerem se učenci učimo osnove te znanosti.
- Pri **zgodovini** smo se učili o starih Rimljanih.

zgoreti glagol

Zgoreti pomeni porabiti ali uničiti se v ognju.

- Ko drva v peči **zgorijo**, naložimo nova.
- V starejših žarnicah lahko vidiš tanko žico, ki jo električni tok tako segreje, da žari, **zgoreti** pa ne more, ker nima zraka.
- Njegova rojstna hiša **je zgorela**.

zgostiti glagol

1. Zgostiti pomeni narediti bolj gosto.

- Jed lahko **zgostimo** tudi z drobno naribanim krompirjem.
- **Zgostiti se** pomeni postati bolj gost.
- Vodni hlapi se dvigajo v ozračje, **se ohlajajo in zgostijo**.

zgoščevanje samostalnik

Zgoščevanje je proces, pri katerem kaj postaja bolj gosto.

- **Zgoščevanje** je pojav, nasproten izparevanju oziroma izhlapevanju.
- S puščicami prikaži pot kroženja vode. Z rdečo barvo nariši, kje voda izhlapeva in kam se premika ter z modro barvo **zgoščevanje** in kam gredo kapljice.

zgoščevati glagol

1. Zgoščevati pomeni delati bolj gosto.

- Juho zavremo in jo z zdrobom še 15 minut **zgoščujemo**.
- **Zgoščevati se** pomeni postajati bolj gost.
- Hlapi izdihane vode **se zgoščujejo** v drobne kapljice.

zid samostalnik

Zid je vsak od delov stavbe, navadno narejen z zidaki, ki ob straneh omejuje prostor, ali temu podobna zgrajena stvar, ki ni del stavbe.

- nasloniti kaj na **zid**
- debel, tanek **zid**
- nizek, visok **zid**
- Stara hiša je bila iz kamenja, zato so bili **zidovi** krivi in debeli pol metra.
- V bronasti in železni dobi so se ljudje naselili na dobro utrjenih gričih, ki so bila utrjena z obrambnim **zidom** ali jarkom.
- Spim v postelji pri **zidu**.

STALNE ZVEZE

prebiti zvočni zid

Če kaj **prebije zvočni zid**, pomeni, da je hitrejšje od zvoka.

- Če letalo preseže hitrost zvoka, slišimo močan pok, ker **prebije zvočni zid**.

zidati glagol

Zidati pomeni postavljati stavbo, zlasti iz zidakov ali opeke.

- Po vojni so se vrnili na pogorišče in začeli **zidati** nov dom.
- **Zidamo** novo, veliko hišo.
- Je kopal in nosil opeke in **zidal**, dokler ni bila hišica gotova.
- Anže **zida** stolp iz kock.

FRAZEMI

zidati gradove v oblakih ali **graditi gradove v oblakih**

Če kdo **zida gradove v oblakih**, pomeni, da sanjari o nemogočem, nedosegljivem.

- Kar naprej si **zida gradove v oblakih**.

zima samostalnik

Zima je letni čas med jesenjo in pomladjo, ko dan doseže najmanjšo dolžino in se počasi daljša, je zelo hladno ali mrzlo, drevesa pa so brez listja.

- **Zima** je pri nas najbolj mrzel letni čas.
- Živali se pripravljajo na **zimo**.
- Veverica si jeseni pripravi zalogo hrane za **zimo**.

zimski pridevnik

Zimski je ta, ki je v zvezi z zimo.

- **zimski** šport
- **zimski** večer
- **zimska** pokrajina

- **zimске** počitnice

• Pozimi se rastline, živali in ljudje prilagodijo **zimskim** razmeram.

- **Zimska** oblačila morajo biti topla in mehka.

• V slovenskem morju so v **zimskem** času povprečne temperature površinske vode od 8 do 10 ° C.

STALNE ZVEZE

zimsko spanje

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Zimsko spanje** je stanje živega bitja, ko se ne giblje, se mu umiri srčni utrip in zniža telesna temperatura z namenom, da bi zmanjšalo porabo energije v zimskem času, ko ni zadostnih virov hrane.

- Medved in jež se pripravljata na **zimsko spanje**.

zjutraj prislov

Zjutraj pomeni v času od sončnega vzhoda do dopoldneva.

- **Zjutraj** so na listih kapljice rose.
- Vsak dan je **zjutraj** prinesla drva in zakurila v štedilniku.
- **Zjutraj** se nam vedno mudi, lažje ti bo, če si že zvečer pripraviš torbo.

zlat pridevnik

1. Zlat je tak, ki je iz zlata, mehke žlahtne kovine rumene barve.

- Okoli vratu ima debelo **zlato** verižico.

2. Zlat je tak, ki je take ali podobne barve kot zlato.

- **zlata** barva

- **zlato** klasje

- **zlato** sonce

- Po želji izdelek okrasimo z **zlatim** flomastrom.

3. Zlati je ta, ki ga podelijo za prvo mesto ali najvišji možni uspeh na tekmovanju.

- **zlati** delfinček

- **zlata** medalja

• V imenu šole ti čestitam za usvojeno **zlato** Cankarjevo priznanje.

4. ČUSTVENO OBARVANO **Zlat** je tak, ki je zelo dober, dobrosrčen, ali tak, ki ga imamo radi.

- **zlata** pomlad

- Pozdravljena, vnučka moja **zlata!**

- Ta otrok je **zlat**.

5. ČUSTVENO OBARVANO **Zlat** je tak, ki je zelo dragocen ali koristen.

• Za dobre medsebojne odnose velja **zlato** pravilo: Vse, kar hočete, da bi ljudje vam storili, tudi vi storite njim.

STALNE ZVEZE

zlata ribica

Zlata ribica je riba zlato rumene barve, ki navadno živi v ribniku.

- V ribniku na vrtu so plavale **zlate ribice**.

zlati hrček

Zlati hrček je večji hrček s svetlo rjavo ali rumenkasto dlako.

- Bivališče **zlatega hrčka** je v terariju ali kletki, saj ta vrsta ne živi v našem okolju.
- **Zlati hrček** spada med glodavce.

FRAZEMI

Rana ura – zlata ura.

Rana ura – zlata ura pomeni, da je vrednota to, da začnemo delati zgodaj.

- Za nekatere je svit najlepši del dneva. Stari rek pravi: »**Rana ura – zlata ura!**«

zlata jama

Zlata jama je to, kar komu prinaša velik dobiček.

- Slabo vreme je zagodlo tudi turističnim delavcem, za katere so zimske počitnice **zlata jama**.

zlato samostalnik

Zlato je mehka žlahtna kovina rumene barve, iz katere izdelujemo nakit.

- iskalec **zlata**
- čisto, suho **zlato**
- **zlato** in srebro
- Nekoč so bili kovanci iz **zlata** in srebra.
- Prvi denar je nastal, ko so za plačevanje začeli tehtati kose **zlata**, srebra in bakra.
- Večina kovin, kot so železo, baker, srebro in **zlato**, zelo dobro prevaja električni tok.

zleteti glagol

1. Zleteti pomeni premakniti se po zraku s perutmi ali krili.

- Ptica **je zletela** iz kletke.
  - Čebela **je zletela** iz čebelnjaka.
- 2. Zleteti** pomeni premakniti se po zraku zlasti zaradi sunka, odriva ali udarca.
- Iz zrelih plodov s pokom **zletijo** semena tudi več metrov daleč.
- 3. ČUSTVENO OBARVANO Zleteti** pomeni zaradi močnega sunka in izgube opore spremeniti prvotno smer ali cilj gibanja.
- Avto **je zletel** s ceste.
- 4. ČUSTVENO OBARVANO Zleteti** pomeni steči, hitro oditi.

- Fant **je zletel** po hodniku.
- Deklica **je zletela** v klet.

FRAZEMI

zleteti iz ust *komu* ali besede zletijo iz ust *komu*

Če komu kaj **zleti iz ust**, pomeni, da hitro in nenadzorovano kaj reče.

- »Tecite z mano!« mi **je** kar **zletelo iz ust**.

zlikati glagol

Zlikati pomeni zgladiti tkanino s potegovanjem vročega likalnika po njej.

- Za čistočo oblačil po navadi skrbijo starši; oblačila operejo, **zlikajo** in tudi zašijejo, če je treba.

zlog samostalnik

PRI SLOVENŠČINI **Zlog** je enota govornega jezika, ki je lahko čela beseda ali del besede in ki vsebuje glas, ki lahko tvori zlog (na primer a, e, i, o ali u).

- Povej, koliko **zlogov** ima beseda.
- Pri besedi jagoda je v vsakem **zlogu** en samoglasnik: j a - g o - d a.

STALNE ZVEZE

solmizacijski zlog

PRI GLASBENI UMETNOSTI **Solmizacijski zlog** je zlog, s katerim poimenujemo določen ton.

- Pesem lahko zapojete s **solmizacijskimi zlogi** ali s tonsko abecedo.
- Doslej si spoznal **solmizacijske zloge** DO, RE, MI, FA, SOL, LA, SI, DO, s katerimi poimenujemo tone.

zmaj samostalnik

1. Zmaj je hudobno pravljico bitje z eno ali več glavami, kremplji in kačjim repom, ki bruha ogenj.

- Mite o **zmajih** poznajo povsod po svetu, tudi v Sloveniji.
  - Ljudska pravljica pripoveduje, kako je strašnega, rjovečega in nenasitnega **zmaja**, ki je živel v Postojnski jami, ugnal bistri pastirček Jakob.
- 2. Zmaj** je igrača iz lesenega okvira, na katerega je napet papir, za spuščanje po zraku.
- papirnat **zmaj**
  - Otroci spuščajo **zmaje**, a joj, nitke so se zapletle med seboj.
- 3. Zmaj** je naprava s krili za jadranje, spuščanje po zraku, navadno s hriba v dolino.
- Človek lahko danes leti tudi s padalom, športnim **zmajem** in balonom.

zmes samostalnik

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Zmes** je snov, ki je sestavljena iz dveh ali več različnih snovi v enakih ali različnih količinah.

- Nekatero snovi iz **zmesi** lahko ločimo, drugih ne.
- Zrak je **zmes** plinov.
- Z magnetom iz **zmesi** ločimo železo.

zmnožiti glagol

PRI MATEMATIKI **Zmnožiti** pomeni narediti računsko operacijo, pri kateri se množenec poveča tolikokrat, kolikor znaša množitelj.

- **zmnožiti** dve števili
- **Zmnoži** in uredi zmnožke po velikosti od največjega do najmanjšega: $7 \cdot 20$, $70 \cdot 3$, $50 \cdot 6$, $40 \cdot 9$, $80 \cdot 7$, $2 \cdot 60$, $4 \cdot 40$.

zmoči glagol

Zmoči pomeni imeti ali izkazati sposobnost, da kaj uresničimo, opravimo ali dosežemo.

- Nalogo **bom zmožel**.
- Pokaži, kaj **zmoreš**.

zmrzniti glagol

1. Zmrzniti ali **zaledeneti** pomeni spremeniti se v led.

- Če je ozračje dovolj ohlajeno, voda **zmrzne**.
- 2. Zmrzniti** pomeni izgubiti toploto in postati otrpel zaradi mraza.
- Ko se na severnem tečaju razdivjajo viharji, lahko človek **zmrzne** v nekaj minutah.

zmrzovanje samostalnik

Zmrzovanje je spreminjanje v led.

- **Zmrzovanje** vode je pojav, ko voda iz kapljevine preide v trdno stanje (led).

zmrzovati glagol

1. Zmrzovati pomeni spreminjati se v led.

- Pri temperaturi $0\text{ }^{\circ}\text{C}$ prične voda **zmrzovati** in se spremeni v led.
- 2. ČUSTVENO OBARVANO** **Zmrzovati** pomeni občutiti mraz zaradi izgubljanja toplote.
- Prav trapasto je **zmrzovati** tu zunaj, oblekel se bom.

značilnost samostalnik

Značilnost je pomembna lastnost ali del česa, po čemer to prepoznamo.

- Pokrajina je del Zemljinega površja, ki se po določenih **značilnostih** razlikuje od ostalih delov.

- Na telesne **značilnosti** in vedenje vpliva tudi okolje, v katerem posameznik živi.
- Od mehkužcev se ločijo po tem, da imajo telo razdeljeno na člene – kolobarje. Zaradi te **značilnosti** jih imenujemo kolobarniki.

znak samostalnik

1. Znak je dogovorjen lik, črka, slika, glas ali gib, ki ima določen pomen.

- **znak** za nevarnost
- pomen **znaka**
- prometni **znak**
- svetlobni **znak**
- Šola ima ime in svoj **znak**.
- Kakšno je vreme, lahko zapišemo v vremenski koledar z vremenskimi **znaki**.
- Vlakovni odpravnik je dvignil loparček in dal **znak** za odhod.
- Ključ je **znak**, ki določa višino not na črtovju.
- Legenda je seznam kartografskih **znakov**, ki so uporabljeni na zemljevidu, z razlago, kaj ti **znaki** pomenijo.

2. Znak je to, kar kaže na prisotnost česa.

- Njihove nasmeh je prepoznal kot **znak** dobrodošlice.
- Kateri bolezenski **znaki** se lahko najprej pojavijo med potovanjem?
- Ponesrečen pes je še kazal **znake** življenja.

STALNE ZVEZE

znak stop

Znak stop je prometni znak v križišču, pred katerim mora voznik vozilo ustaviti.

- Pred **znakom stop** moramo varno ustaviti ob robu cestišča.

znanje samostalnik

Znanje je celota podatkov in informacij, ki jih poznamo, ker smo se jih naučili, ali izurjenost za kako dejavnost.

- utrjevanje in poglobljanje **znanja**
- V različnih obdobjih se nam zgodijo različni dogodki in pridobimo nova **znanja**.
- V šoli otroci pridobivajo **znanje**.
- **Znanje** petja, igranja na glasbila in plesa so pridobili v nižjih in srednjih glasbenih in baletnih šolah.

FRAZEMI

V znanju je moč.

V znanju je moč pomeni, da imamo z znanjem, izobrazbo večje možnosti za uspeh, uspešno življenje.

- Prizadevala si bom za odprtost in vseživljenjsko učenje. **V znanju je moč.**
- Danes je znanje še vedno največ vredno. **V znanju je moč.**

znanost samostalnik

Znanost je proučevanje in znanje o dejstvih in pojavih v naravi ali družbi.

- Z razvojem **znanosti** in tehnike je človek posegel tudi v vesolje: stopil je na Luno, raziskuje Mars, zvezde in skrivnostne vesoljske pojave.
- Med negospodarske dejavnosti štejemo izobraževanje, **znanost** in kulturo.

znanstvenica samostalnik

Znanstvenica je ženska, ki proučuje dejstva in pojave v naravi ali družbi.

- **Znanstvenica** je svoje življenje posvetila raziskovanju šimpanzov v Afriki.

znanstvenik samostalnik

Znanstvenik je oseba, ki proučuje dejstva in pojave v naravi ali družbi.

- **Znanstveniki** nenehno raziskujejo in proučujejo. Njihovi izumi in odkritja pomenijo napredek za vse nas.
- **Znanstveniki** so ugotovili, da so se prva živa bitja na Zemlji razvila pred več milijardami let.
- Z raziskovanjem magnetizma in elektrike nasploh se je ukvarjal **znanstvenik** Nikola Tesla.

znesek samostalnik

Znesek je vsota denarja za določen namen ali kot rezultat (računskega) postopka.

- Če je poraba električne energije majhna, je tudi **znesek**, ki ga plačamo za elektriko, majhen.
- Poišči na računu **znesek**, ki je bil vrnjen, če je bil račun plačan z gotovino.
- **Znesek**, ki ga odšteješ, preprosto prečrtaš. Kar ostane, je iskana razlika.

zob samostalnik

1. Zob je trd bel izrastek v ustih za grizenje in žvečenje hrane.

- **zob** boli, se maje
- čistiti, nitkati, umivati **zobe**
- šklepetati z **zobmi** od mraza
- škrtati, zaškrtati z **zobmi**
- beli, gnili, piškavi, škrbasti **zobje**
- Od bolečin je stiskala **zobe**.
- Beli medved ima močne in ostre **zobe**.
- **Zobje** se razlikujejo po obliki in po tem, kakšno nalogo opravljajo.

2. Zob je temu izrastku podoben del kakega predmeta.

- Zaradi vrtenja ročice na glasbeni skrinjici **zobje** na valju zatresejo različno dolge kovinske trakove.

STALNE ZVEZE

mlečni zob

Mlečni zob je vsak od dvajsetih zob, ki zraste v zgodnjem otroštvu in po šestem letu starosti izpade.

- Otrokom najprej zrastejo **mlečni zobje**, te pa kasneje nadomestijo stalni zobje.

modrostni zob

Modrostni zob je vsak od dveh zadnjih kočnikov.

- **Modrostni zobje** so štirje.

stalni zob

Stalni zob je vsak od dvaintridesetih zob, ki zraste po šestem letu starosti.

- Koliko **stalnih zob** že imaš?

FRAZEMI

Jezik za zobe!

Jezik za zobe rečemo, ko želimo, da kdo ne ugovarja ali da umolkne.

- Ne pustim se žaliti. **Jezik za zobe!**

kaj za pod zob

Kaj za pod zob je hrana.

- Živali, ki živijo v težkih razmerah, lahko v eni sami noči prehodijo kilometre, da najdejo **kaj za pod zob**.

kazati zobe

Če kdo **kaže zobe**, pomeni, da se pripravlja za napad ali da komu grozi.

- V polfinalu so pričakovali lahko delo proti nasprotni ekipi, ki **je kazala zobe** vse do sredine zadnje četrtine.

oborožiti se do zob

Če **se** kdo **oboroži do zob**, pomeni, da se zelo dobro oboroži.

- Vojaki **so bili oboroženi do zob**.

zračen pridevnik

1. Zračni je ta, ki je v zvezi z zrakom.

- **zračni** mehurček
- **Zračni** promet potrebuje le letališča, omogoča pa dostop do krajev, ki so sicer težko dostopni in zelo oddaljeni.

2. Zračen je tak, v katerem je veliko zraka.

- Učilnica je zelo **zračna**.

3. Zračen je tak, ki prepušča zrak.

- **zračni** čevlji
- Rastline bolje uspevajo, če imajo dovolj vlage, svetlobe, zraka ter rodovitna in **zračna** tla.

STALNE ZVEZE

zračni tlak

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Zračni tlak** je tlak, s katerim zrak zaradi svoje teže pritiska na zemeljsko površino.

- Z naraščanjem nadmorske višine **zračni tlak** pada.
- Cikloni so območja z nizkim **zračnim tlakom**, anticikloni pa območja z visokim **zračnim tlakom**.

zrak samostalnik

1. Zrak je zmes plinov, vodne pare in trdnih delcev, ki sestavlja ozračje in ki jo dihamo.

- napolniti balon z **zrakom**
- temperatura **zraka**
- hladen, topel **zrak**
- onesnažen **zrak**
- Živali sprejemajo kisik skozi pljuča iz **zraka**.
- Rastline za življenje potrebujejo vodo, svetlobo, **zrak** in prst.

• Zvok nastane, ko se predmet trese in s tem premika **zrak**.

- Veter je gibanje **zraka**.

2. Zrak je prostor nad tlemi, ki je napolnjen s to zmesjo.

- skočiti v **zrak**
- vreči kaj v **zrak**
- Pticom peruti omogočajo letanje po **zraku**.
- Koridor je ozek pas na kopnem, v vodi ali **zraku**, po katerem potekajo prometne zveze.
- Zemljino površje je na zemljevidu prikazano, kot bi na Zemljo gledali iz **zraka**.

3. Zrak je prostor zunaj stavbe, v naravi.

- Če jemo zdravo in raznoliko hrano, pijemo dovolj tekočine in se veliko gibljemo na svežem **zraku**, smo bolj zdravi.

zunaj prislov

Zunaj pomeni na zunanji strani ali v zunanjem prostoru.

- Otroci so **zunaj**.
- Hišo so si ogledali **zunaj** in znotraj.
- Ti pojdi v hišo, mi pa ostanemo **zunaj**.

zvečer prislov

Zvečer pomeni v času od sončnega zahoda do polnoči.

- Kmetje molzejo krave zjutraj in **zvečer**.
- **Zvečer** sonce zaide, stemni se.
- Torbo si pripravi že **zvečer**!

zveza samostalnik

1. Zveza je stanje, ko je kaj povezano s čim.

- Poved je smiselno urejena **zveza** besed.
- Poskusimo opisati **zvezo** med številoma 5 in 20.
- Poleg **zveze** petih celin predstavljajo olimpijski krogi tudi srečanje športnikov vsega sveta na olimpijskih igrah.

- To nima nobene **zveze** s tem!

2. Zveza je to, kar omogoča, da kam pridemo s prevoznim sredstvom.

- Koridor je ozek pas na kopnem, v vodi ali zraku, po katerem potekajo prometne **zveze**.

3. Zveza je to, kar omogoča prenos informacij iz enega kraja v drugega, od enega človeka k drugemu.

- Babica ga je poklicala po telefonu, on pa je šel na hodnik in potegnil vtikač iz vtičnice, da se je **zveza** prekinila.

- Po radijski **zvezi** je poklical gorske reševalce.
- Vsa njihova pristajalna mesta so bila na bližnji strani Lune, torej na tisti, ki se od nas vidi, tako da so lahko ohranjali **zvezo** z Zemljo.

4. Zveza je tesnejši družinski odnos med dvema odraslima osebama.

- zakonska, zunajzakonska **zveza**
- Sestavljena družina je družina, v kateri poleg zakoncev ali partnerjev živijo še njuni otroci iz prejšnjih **zvez** in zakonov.
- Moški in ženska lahko družino ustvarita v zakonski **zvezi** (imenujemo ju zakonca) ali zunajzakonski **zvezi** (imenujemo ju partnerja).

5. Zveza je skupnost oseb, ki opravljajo isto dejavnost, ali skupnost držav, ki so združene zaradi skupnih ciljev.

- lovska, nogometna **zveza**
- Evropska unija je **zveza** 28 držav Evrope, ki si prizadevajo za mir in blaginjo v Evropi.

STALNE ZVEZE

besedna zveza

PRI SLOVENŠČINI **Besedna zveza** je zveza dveh ali več besed.

- Pri tvorjenju opisa ne smeš ponavljati istih besed oz. **besednih zvez**.
- **Besedne zveze** uporabi v povedih.

zvezda samostalnik

1. Zvezda je nebesno telo, ki oddaja svetlobo.

- šteti **zvezde**
- položaj **zvezd**
- **zvezda** na nebu
- svetla **zvezda**
- **Zvezde** vidimo zlasti ponoči, ko ni vidna sončna svetloba.
- Podnevi se lahko orientiramo s pomočjo Sonca, ponoči pa s pomočjo **zvezd** in Lune.
- **Zvezdo** Severnico najdemo v ozvezdju Malega voza.
- Sonce je **zvezda**.

2. Zvezda je lik z več kraki, ki izhajajo iz središča, ali to, kar je temu liku podobno.

- risati **zvezde**
- Iz papirja izrežite **zvezde**.

3. Zvezda je zelo slavna, znana oseba.

- Znani modni oblikovalci rišejo skice oblačil za filmske **zvezde**.

STALNE ZVEZE

morska zvezda

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Morska zvezda** je žival s petimi ploščatimi kraki, ki živi na morskem dnu.

- Podvodne skale so bile pokrite z **morskimi zvezdami**.

FRAZEMI

kovati koga v zvezde

Če kdo koga **kuje v zvezde**, pomeni, da ga zelo hvali ali poveljuje.

- Eni ga na smrt sovražijo, drugi ga **kujejo v zvezde**.

roditi se pod srečno zvezdo

Če **se** kdo **rodi pod srečno zvezdo**, pomeni, da ga v življenju spremlja sreča in živi v ugodnih življenjskih razmerah.

- Jaz imam veliko prijateljev. **Rodil sem se pod srečno zvezdo!**

zvezden pridevnik

Zvezdni je ta, ki je v zvezi z zvezdami, nebesnimi telesi, ki oddajajo svetlobo.

- **zvezdni** utrinek
- **zvezdna** karta
- **zvezdna** noč
- Če razdaljo med zvezdama v zadnji osi Velikega voza približno petkrat podaljšamo po **zvezdnem** nebu, se nam pokaže zvezda Severnica.

zvezek samostalnik

Zvezek je knjižica iz listov in platnic, v katero pišemo in rišemo.

- črtasti, karo **zvezek**
- notni **zvezek**
- S pisanimi črkami prepisi v svoj **zvezek** naslove knjig.

STALNE ZVEZE

delovni zvezek

Delovni zvezek je zvezek z nalogami, vprašanji in praznim prostorom za pisanje rešitev in odgovorov.

- Reši nalogo v **delovnem zvezku**.

zvočen pridevnik

Zvočni je ta, ki je v zvezi z zvokom.

- **zvočni** izolator
- **zvočni** posnetek, zapis
- Zvok slišimo takrat, ko **zvočni** valovi pridejo do naših ušesnih bobničev in naprej do možganov.
- Toni pri violini so visoki in imajo svetlo **zvočno** barvo.
- Kolo mora imeti zvonec ali drugo napravo za dajanje **zvočnih** znakov.

STALNE ZVEZE

prebiti zvočni zid

Če kaj **prebije zvočni zid**, pomeni, da se začne gibati hitreje od zvoka.

- Če letalo **prebije zvočni zid**, slišimo močan pok.

zvok samostalnik

Zvok je to, kar zaznavamo s sluhom.

- Okoli sebe slišim veliko različnih **zvokov**.
- **Zvok** avtomobilskega motorja potuje do nas po zraku.

žaba samostalnik

1. Žaba je dvoživka brez repa, z večjo glavo in močnimi nogami s plavalno kožico.

- **žabe** kvakajo, regljajo
- **Žabe** se prehranjujejo tudi s polži.
- **Žaba** odloži v vodo jajčeca – mrest; iz jajčec se razvijejo paglavci.
- Vse naše **žabe** so ogrožene in so zato na seznamu zavarovanih živali.

2. Žabe so enodelno oblačilo iz hlačk in nogavic.

- Oblekla si je bele **žabe**.

3. Žaba je prsno plavanje, pri katerem z rokami in nogami delamo krožne gibe.

- Učili smo se plavati **žabo**.

žaliti glagol

Žaliti pomeni povzročati čustveno prizadetost koga z nevljudnostjo ali nespoštljivostjo.

- Jezna sem, kadar me sošolci in sošolke **žalijo**.
- Nihče nima pravice nikogar udariti, ga **žaliti** ali kako drugače prizadeti.

žalost samostalnik

Žalost je čustvo, ki ga povzroča doživljanje česa bolečega, na primer zavrtnitve, smrti ali izgube koga.

- jokati, tuliti od **žalosti**
- globoka, velika **žalost**
- Samo z obrazom izrazi naslednja čustva: jezo, veselje, strah, presenečenje in **žalost**.
- Kdor se bo spoznal s svetom glasbe za violino, bo s tem dobil zvestega prijatelja, ki mu bo stal ob strani v trenutkih sive osamljenosti, bridke **žalosti**, pa tudi veselja.
- V slovenščini se sporazumevamo med seboj, izražamo veselje in **žalost**, pišemo, govorimo in beremo.

STALNE ZVEZE

na žalost

Na žalost rečemo, ko izražamo, da smo prizadeti ali nezadovoljni ob čem.

- Nakupujemo tisto, kar potrebujemo, in **na žalost** tudi tisto, česar ne.
- **Na žalost** je prometa na cestah iz leta v leto več.

žalosten pridevnik

1. Žalosten je tak, ki občuti žalost.

- **žalosten** deček
- zelo **žalosten**
- **žalosten** in osamljen
- **Žalostna** sem, ker se sošolci in sošolke nočejo igrati z mano.
- Ne bodi **žalosten**.

2. Žalosten je tak, ki kaže ali izraža žalost.

- **žalosten** obraz, pogled
- **žalostne** oči
- Kaj pomeni ta **žalosten** jok?

3. Žalosten je tak, ki vzbuja žalost ali je poln žalosti.

- **žalosten** spomin
- **žalostna** misel
- **žalostna** novica
- **žalostna** pesem, pravljica, zgodba
- **Žalostna** sprememba v družini je, če eden izmed družinskih članov umre.

- S prijatelji se družimo, se zabavamo in jim zaupamo lepe in **žalostne** stvari.

žar samostalnik

1. Žar je močna svetloba ali svetloba, ki jo oddaja goreča snov.

- **žar** sonca, zvezd
- **žar** sveče
- Opazovali smo lepo pokrajino v večernem **žaru**.
- V **žaru** zahajajočega sonca je bil videti kot pravi mornar.
- 2. Žar** je priprava z rešetko za pečenje nad žerjavico.
  - Pečemo lahko v ponvi, na malo maščobe, na **žaru** ali pa v pečici.
- 3. Žar** je velika čustvena vznemirjenost.
  - Dela se je lotil z velikim **žarom**.
  - Z mladostnim **žarom** v očeh pove, da je vedno rada risala.

žarek samostalnik

Žarek je svetloba v obliki ravne črte.

- **žarek** svetlobe
- svetlobni **žarek**
- Z močnim **žarkom** baterijske svetilke obsveti različne predmete.
- Sončni **žarki** najbolj segrevajo tisti del zemeljske površine, na katerega vpadajo navpično.

žarnica samostalnik

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Žarnica** je zaprt steklen predmet, ki sveti, ko je priključen na vir električne energije.

- **žarnica** pregori
- zamenjati **žarnico**
- Če **žarnico** z žicami ali kabli priključimo na vir električne energije, smo sestavili električni krog.
- **Žarnica** sveti le, če je vsak od njenih dveh priključkov povezan s svojim priključkom baterije.
  - Kadar v električni krog z eno baterijo vežemo zaporedno dve enaki **žarnici**, ti svetita šibkeje, kot če je priključena le ena.

STALNE ZVEZE

varčna žarnica

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Varčna žarnica** je žarnica, ki vsebuje plin in oddaja več svetlobe pri manjši porabi električne energije.

- Z energijo varčujemo tudi z ugašanjem luči, z uporabo **varčnih žarnic** in z izklapljanjem električnih naprav, kadar jih ne potrebujemo.

žebelj samostalnik

Žebelj je tanek predmet z ostro konico, ki je na enem koncu razširjen in s katerim se kaj pritrdi.

- Ko izberete mesto za sliko, nanj v obliki križa nalepite lepilni trak. Tako omet ne bo popokal, ko boste s kladivom zabijali **žebelj** in kljukico za sliko.

želod samostalnik

1. Želod je plod hrasta podolgovate oblike s kapico na vrhu.

- **Želoda** ni pobral s tal, odtrgal ga je z veje.
- 2. Želod** je več želodov ali želodi kot celota.
- S teto sva v gozdu nabrala **želod** in lešnike.

žemlja samostalnik

Žemlja je ovalno pecivo z globoko zarezo po dolžini.

- Na voljo ima **žemljo** in kruh ter pašteto in klobaso.

žena samostalnik

1. Če je moški poročen z žensko, je ta ženska njegova **žena**.

- Moj očka in moja mamica sta mož in **žena**.
- Zakonsko zvezo zakonca skleneta s poroko, ki je poseben obred na matičnem uradu, v katerem se mož in **žena** zavežeta k skupnemu življenju.

2. Žena je odrasla oseba ženskega spola.

- Volnene kosme so oprali, posušili in razčesali.
- Žene** in dekleta so iz njih spredle volneno prejo.

STALNE ZVEZE

bela žena

Bela žena je po ljudskem verovanju mladi, lepi ženski podobno bitje, ki pomaga ženam pri porodu in varuje njihove otroke pred zlim.

- **Bele žene** prebivajo visoko v gorah in so zelo lepe.

dan žená

Dan žená je praznik mednarodnega ženskega gibanja 8. marca.

- Ob **dnevu žena** bodo pripravili predstavo.
- 8. marec praznujemo kot mednarodni **dan žena** v spomin na delavke, ki so leta 1908 v New Yorku v boju za izboljšanje razmer izgubile življenje.

žalik žena

Žalik žena je po ljudskem verovanju mladi ženski podobno bitje s čarovno močjo, ki pomaga ubogljivim dobrim ljudem.

- **Žalik žene** rade pomagajo kmetom pri žetvi in pletvi. Če pa se jim kdo zameri, na žitna polja namečejo kamenje.

ženska samostalnik

Ženska je odrasla oseba ženskega spola.

- noseča **ženska**
- Oče je moški, mama je **ženska**.
- Branjevka je **ženska**, ki prodaja na tržnici.
- Včasih so žito žele **ženske** s srpi.
- Položaj moškega in **ženske** v družbi zahodnih držav je enakopraven.
- **Ženske** najpogosteje rodijo v porodnišnici.

ženski pridevnik

1. Ženski je ta, ki je v zvezi z osebami ženskega spola.

- **ženski** spolni organi
- **ženski** pevski zbor
- **žensko** ime
- **žensko** stranišče
- Za spočetje človeškega bitja je potrebna združitev moške in **ženske** spolne celice.
- **Žensko** telo se razlikuje od moškega telesa.
- Ali sta ceni moškega in **ženskega** striženja enaki?

2. PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Ženski** je ta, ki ima samo pestiče.

- **ženski** cvet
- Na levi sliki je socvetje rdečega bora, na desni pa **žensko** socvetje macesna.

STALNE ZVEZE

ženski spol

PRI SLOVENŠČINI **Ženski spol** je v slovnici lastnost besed, ki je določena na podlagi njihovih oblik. Ženskega spola je v slovenščini na primer večji del samostalnikov, ki se končajo na -a.

- Pri določanju spola samostalnikov si lahko pomagamo tako, da pred samostalnik postavimo besedo tisti za moški spol (npr. tisti brat), tista za **ženski spol** (npr. tista mama) in tisto za srednji spol (npr. tisto drevo).
- Samostalnik babica je **ženskega spola** (tista babica).

žep samostalnik

Žep je majhni vreči podoben del na oblačilu za spravljanje manjših predmetov.

- potegniti, vzeti iz **žepa**
- napolniti, natlačiti **žep**
- spraviti v **žep**

- **žep** plašča
- Na levi hlačnici imam ob strani našit **žep**.
- Daj roke iz **žepov**!

FRAZEMI

imeti prazen žep

Če **ima** kdo **prazen žep**, pomeni, da nima denarja.

- Vedno **je imel prazen žep**.

poznati koga kot lastni žep

Če kdo koga **pozna kot lastni žep**, pomeni, da ga pozna zelo dobro, zlasti njegove negativne lastnosti.

- **Poznala** ju **je kot lastni žep** in vedela, da imata nekaj za bregom.

žepnina samostalnik

Žepnina je manjša vsota denarja, ki jo otrok dobiva od staršev.

- Ali ti dobivaš **žepnino**?
- Mesečno dobim 10 evrov **žepnine**.

žerjav samostalnik

1. Žerjav je velika ptica z dolgim vratom, sivim perjem in tankimi dolgimi nogami.

- **Žerjav** je v glavnem na tleh živeča ptica, ki je podobna čapljam.

2. Žerjav je velika naprava za dvigovanje ali prestavljanje na vrvi obešenih težkih predmetov po zraku.

- Ravno takrat, ko smo prišli na gradbišče, se je pokvaril motor enega od **žerjavov**, tako da je delo zastalo.

žerjavica samostalnik

Žerjavica so kosi lesa v ugašajočem ognju, ki gorijo počasi, brez plamena in rdečkasto žarijo.

- pogasiti **žerjavico**
- razpihovati **žerjavico**
- Nad **žerjavico** smo spekli koruzo.

žig samostalnik

1. Žig je odtisnjen znak.

- Poštni **žig** mu ni povedal nič drugega, kot da je bilo pismo oddano v Kranju.
- Knjižničar na kartico v knjigi pritisne **žig** ali napiše datum izposoje ter ime izposojevalca.

2. Žig je priprava v vrezanem znakom za odtiskovanje.

- Učiteljica hodi z **žigom** in blazinico od klopi do klopi in deli miške v zvezke.

STALNE ZVEZE

vodni žig

Vodni žig je prozoren znak na papirju, ki je viden samo, ko je obrnjen proti svetlobi.

- V vsak bankovec sta vdela **vodni žig** in varnostna nitka, ki preprečujeta ponarejanje denarja.

živ pridevnik

1. PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI Živ je tak, ki lahko diha, se giblje in raste, ali tak, ki ni umrl, poginil ali uvenel.

- **živo** bitje
  - **živ** in zdrav
  - Vir hrane za spužve so med drugim tudi **žive** ali mrtve planktonske živali.
  - Suha, mrtva drevesa so za gozd prav tako pomembna kot **živa**.
  - Okolje gradijo **živa** bitja in neživa narava.
- 2. Živ** je tak, ki je dejaven, lahko govori ali se giblje.
- Bila sem zelo **živ** otrok, precej sem tekala naokrog in plezala po drevesih.
  - Gledala je njegove **žive** oči, ki so ji navihano mežikale.
- 3. Živ** je tak, ki je poln raznovrstnih stvari ali se pojavlja v izraziti ali močni obliki.
- **živa** domišljija
  - **žive** barve
  - Tvoja slika naj bo vesela, zato slikaj z **živimi** barvami.

STALNE ZVEZE

živa glasba

Živa glasba je glasba, ki jo glasbeniki pojejo ali igrajo pred občinstvom, ki se ne predvaja prek zvočnega posnetka.

- Gostje so ob **živi glasbi** plesali še dolgo v noč.
- Preden so izumili kasetofone, je kraljevala **živa glasba**.

živa meja

Živa meja je ograja iz gosto nasajenih nižjih grmov okrog stavbe ali parka.

- Uredimo okolico, nasadimo rože, obrežimo **živo mejo**, pokosimo trate.

živo srebro

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI Živo srebro je strupena tekoča kovina srebrno bele barve.

- **Živo srebro** so včasih uporabljali v termometrih.

FRAZEMI

priti komu do živega

Če kdo ali kaj **pride** komu **do živega**, pomeni, da ga prizadene.

- Izraz na mojem obrazu mu je moral **priti do živega**, ker je bil nenadoma videti skesan.
- Tudi z orožjem mu niso mogli **priti do živega**.

svoj živi dan ne videti koga ali **svoj živ dan ne videti koga**

Če kdo **ne vidi** koga **svoj živi dan**, pomeni, da ga ni videl še nikoli.

- **Svoj živi dan nisem videla** nikogar, ki bi bil močnejši od mene.

vse svoje žive dni

Vse svoje žive dni pomeni vse življenje.

- Rada sta se imela **vse svoje žive dni**.

živa duša ali **živ krst**

Živa duša ali **živ krst** pomeni nihče.

- Na predstavo ni prišel **živ krst**.
- Na ulici ni bilo **žive duše**.

žival samostalnik

1. PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Žival** je živo bitje, ki se hrani z rastlinami ali živalmi, ima čutila in se navadno lahko premika.

- mesojeda, rastlinojeda **žival**
  - divje **živali**
  - gozdne, morske **živali**
  - Na kmetiji so otroci spoznavali domače **živali**.
- 2.** **Žival** je igrača, ki predstavlja kako žival.
- Moj mlajši brat je najsrečnejši v svoji veliki sobi, polni plišastih **živali**.

živalca samostalnik

1. **Živalca** je majhna ali ljubka žival.

- plašna **živalca**
  - puhasta **živalca**
  - Pred odhodom v šolo pozdravi svoje **živalce**. Pri pasji utici poboža psička, ob potočku preplaši goskico.
  - Uboga **živalca!** Se vam nič ne smili?
- 2.** **Živalca** je igrača, ki prestavlja kako žival.
- S sabo sem vzel svoje plišaste **živalce**.

živalski pridevnik

Živalski je ta, ki je v zvezi z živalmi.

- **živalska** celica

- **živalska** vrsta

- **živalsko** bivališče

- Živila ločimo na živila **živalskega** izvora in živila rastlinskega izvora.

živčevje samostalnik

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Živčevje** je organski sistem, ki ga sestavljajo možgani, hrbtenjača in živci.

- **Živčevje** nadzoruje in usklajuje delovanje celotnega telesa.

STALNE ZVEZE

osrednje živčevje

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Osrednje živčevje** je živčevje, ki nadzira delovanje vseh organov. Sestavljajo ga možgani in hrbtenjača.

- **Osrednje živčevje** pri človeku sestavljajo možgani in hrbtenjača.

živec samostalnik

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Živec** je skupek razvejenih vlaken, ki prenašajo informacije med deli telesa ter možgani in hrbtenjačo.

- slušni, vidni, vohalni **živec**
- Od predmeta odbita svetloba pride skozi zenico v oko, vzbujenje pa po vidnem **živcu** v možgane.
- Možgani, hrbtenjača in **živci** uravnavajo in usklajujejo delovanje našega telesa.
- Prek kože prihajajo po **živcih** v naše možgane različna sporočila iz okolja.

FRAZEMI

biti na koncu z živci

Če **je** kdo **na koncu z živci**, pomeni, da je tako vznemirjen, da se ne more več obvladati.

- Ko so končno nehali razgrajati, **je bila z živci** že čisto **na koncu**.

imeti železne živce ali **imeti jeklene živce** ali **imeti močne živce**

Če **ima** kdo **železne živce**, pomeni, da ima veliko mero potrpljenja.

- **Ima železne živce** in na zahtevno nalogo je odlično pripravljen.

iti na živce komu

Če **gre** kdo ali kaj komu **na živce**, pomeni, da ga draži ali mu povzroča nejevoljo.

- Takšni izgovori **so** mu **šli na živce**.

izgubiti živce

Če kdo **izgubi živce**, pomeni, da se razburi in ponori.

- **Izgubila je živce** in začela glasno zmerjati soigralke.

parati živce *komu* ali načenjati živce *komu*

Če kdo ali kaj **para** komu **živce**, pomeni, da povzroča, da kdo postopoma začne izgubljeni potrpljenje ali kaj komaj še prenaša.

- Vajini prepiri mi **parajo živce**.

požreti živce *komu*

Če kdo komu **požre živce**, pomeni, da ga s svojim dalj časa trajajočim neprijetnim ravnanjem zelo razburi, razjezi.

- S prepevanjem vedno iste pesmi **je** bratu **požrla živce**.

spravljati ob živce *koga*

Če kdo koga **spravlja ob živce**, pomeni, da ga jezi.

- Z nagajanjem **so** ga **spravljali ob živce**.

živci so popustili *komu*

Če **so** komu **popustili živci**, pomeni, da se je razburil.

- Ob koncu tekme **so** igralcu **popustili živci** in zaradi kričanja je prejel rdeči karton.

živeti glagol

1. Živeti pomeni, da je kdo ali kaj v stanju, ko potekajo življenjski procesi, na primer dihanje in rast.

- Nobeno živo bitje ne more **živeti** brez hrane in vode.

- Muha **živi** povprečno 50 dni.

2. Živeti pomeni bivati ali stanovati v določenem kraju in v določeni stavbi, ki ju imenujemo dom.

- Star sem osem let in **živim** v Kopru.
- Naša družina **živi** v večstanovanjski hiši v mestu.
- Otroci lahko **živijo** z obema staršema, samo z mamo ali samo z očetom.

3. Živeti pomeni obstajati, bivati ali biti prisoten na določenem območju ali v določeni skupnosti.

- V Sloveniji **živijo** različni narodi.
- Ali v puščavi **živijo** živali?

4. Živeti pomeni bivati, obstajati ali preživljati čas na določen način ali v določenih okoliščinah.

- **Živim** zdravo in skrbim za okolje.
- Ljudje, ki **živijo** v revščini, so večinoma osamljeni, obupani, nesrečni.
- Ali **bi** danes lahko **živeli** brez televizije?

FRAZEMI

živeti ob kruhu in vodi

Če kdo **živi ob kruhu in vodi**, pomeni, da živi v pomanjkanju.

- Babica mi je pripovedovala, da **so** nekdanj **živeli ob kruhu in vodi**.

živilo samostalnik

Živilo je to, kar jemo, pijemo ali uporabljamo za pripravo jedi, kot na primer moka, jajce in mleko.

- **živila** rastlinskega ali živalskega izvora
- V vasi imamo majhno trgovino z **živili**.
- S prehransko piramido ponazarjamo, kaj in koliko **živil** naj bi dnevno zaužili.

STALNE ZVEZE

varovalno živilo

Varovalno živilo je živilo, ki ne škoduje zdravju, saj vsebuje malo maščob, soli ali sladkorja.

- **Varovalna živila** imajo na embalaži znak v obliki srca in napis »varuje zdravje«.

življenje samostalnik

1. Življenje je to, da ljudje, živali in rastline obstajajo, imajo sposobnost rasti in razmnoževanja.

- Rastline za **življenje** potrebujejo vodo, svetlobo, zrak in prst.

• Znanstveniki domnevajo, da se je **življenje** na Zemlji razvilo pred več milijardami let v morju.

- Kisika, ki ga za **življenje** potrebuje večina organizmov, je v zraku 21 odstotkov, dušika pa skoraj štirikrat več.

2. Življenje je čas od rojstva do smrti.

- prvič, nikoli v **življenju**
- do konca **življenja**
- Zobje začnejo rasti v prvem letu **življenja**.
- Predstavo o sebi začnemo oblikovati v otroštvu in jo oblikujemo celo **življenje**.

• Dvoživke del **življenja** preživijo v vodi in dihajo s škrgami, del pa na kopnem; tedaj dihajo s pljuči.

3. Življenje je obstajanje ali bivanje človeka.

- Zaradi našega načina **življenja** je vse več odpadkov.
- **Življenje** naših prednikov se je razlikovalo od našega.

• Spoznaval je delo in **življenje** na kmetiji.

- Za zdravo **življenje** se moramo veliko gibati, jesti uravnoteženo hrano in skrbeti za higieno telesa.
- Živimo sproščeno **življenje** in se ne jezimo po nepotrebem.

4. Življenje je delovanje in aktivnost na določenem področju ali v določeni družbeni skupnosti.

- Mesto slovi po bogatem kulturnem **življenju**.
- Družinsko **življenje** je priložnost, da se naučimo osnovnih pravil lepega vedenja.
- Med treningi in tekmovanji razvija sposobnosti in spretnosti, ki mu koristijo tudi zunaj športnega **življenja**.

STALNE ZVEZE

drevo življenja

Drevo življenja je okrasna rastlina s čvrstim deblom, iz katerega v šopu rastejo ozki in dolgi listi.

- Mojo pozornost je pritegnilo veliko **drevo življenja** v kotu dnevne sobe.
- **Drevo življenja** v naravi raste predvsem v Južni in Srednji Ameriki.
- **Drevo življenja** je odmrlo in v obliki ogolega štrclja romalo v smeti.

FRAZEMI

dati življenje komu

Če kdo **da** komu **življenje**, pomeni, da ga spočne ali rodi.

- Ženska, ki me je nosila v svojem trebuhu, mi **je dala življenje**.
- V času svojega zakona **sta dala življenje** trem otrokom.

na življenje in smrt

Na življenje in smrt pomeni intenzivno, hitro, prizadevno.

- Kričali so in tekli **na življenje in smrt**.
- Igralo se bo **na življenje in smrt** – za obstanek na svetovnem prvenstvu.

plačati kaj z življenjem ali **plačati kaj z glavo**

Če kdo **plača** kaj **z življenjem**, pomeni, da umre zaradi česa, navadno napake ali nepremišljenega dejanja.

- Svojo lahkomišelnost **bi** kmalu **plačal z življenjem**.

prebijati se skozi življenje

Če **se** kdo **prebija skozi življenje**, pomeni, da živi v slabih življenjskih razmerah, po navadi zaradi pomanjkanja denarja.

- **Skozi življenje se je prebijala** z različnimi slabo plačanimi zaposlitvami.

življenjski pridevnik

Življenjski je ta, ki je v zvezi z življenjem.

- **življenjski** krog
- **življenjski** pogoji
- **življenjska** vloga
- **življenjske** potrebe
- **življenjsko** okolje
- nagrada za **življenjsko** delo
- Moja babica ima zelo zanimivo **življenjsko** zgodbo.
- Človek vse bolj posega v naravno okolje in s tem zmanjšuje **življenjski** prostor živali.

STALNE ZVEZE

življenjska doba

Življenjska doba je število let, ki naj bi jih doživelo posamezno bitje.

- Poišči podatke o povprečni **življenjski dobi** slona, mačke in zlate ribice.

žleb samostalnik

1. Žleb je podolgovata priprava polkrožne oblike za odtekanje vode, zlasti s strehe.

- Kapljice vode, ki drsijo po strehi, ob **žlebu** zmrznejo.
- Zaradi potrebe po stalni oskrbi z vodo je človek vodo preusmeril tako, da jo je z **žlebovi**, koriti in cevmi pripeljal do svojih bivališč.

2. Žleb je podolgovata vdolbina na površini česa.

  - V plutovinast zamašek z nožem zareži **žleb**.

žlica samostalnik

1. Žlica je priprava iz daljšega ročaja in ovalnega vbočenega dela za dajanje v usta in zajemanje zlasti tekočih jedi.

- nositi **žlico** v usta
- zajeti z **žlico**
- kovinska, lesena, plastična **žlica**
- **žlica** in vilice
- Kaj jemo z vilicami, **žlico**, žličko, nožem in rokami?
- Z **žlico** jemo različne vrste juh.

2. Žlica je količina, ki se lahko naenkrat zajame s to pripravo.

  - **žlica** medu
  - V mleko smo dodali 1 **žlico** sladkorja.

3. Žlica je priprava z rahlo vboklino za obuvanje čevljev.

    - Z **žlico** si je pomagal pri obuvanju.

FRAZEMI

utopiti koga v žlici vode

Če **bi** kdo koga **utopil v žlici vode**, pomeni, da ga sovraži, ga ne prenaša.

- Pogledal me je, kot bi me hotel **utopiti v žlici vode**.

žolna samostalnik

Žolna je ptica z močnim kljunom, s katerim dolbe dupla in išče žuželke pod drevesnim lubjem.

- Kaj pomeni to trkanje? To je **žolna**, ki s svojim močnim kljunom udarja po deblih in išče žuželke.

STALNE ZVEZE

črna žolna

Črna žolna je žolna črne barve z belim kljunom in rdeče obarvano glavo.

- **Črna žolna** se hrani z žuželkami, ki jih išče pod drevesnim lubjem.

zelena žolna

Zelena žolna je žolna z zelenimi krili, sivim spodnjim delom telesa in večjo črno liso na licih.

- **Zelena žolna** se spomladi kričeče oglašča z razpoznavnim »glikglikglik«.

žreti glagol

1. ČUSTVENO OBARVANO **Žreti** pomeni hitro, hlastno jesti.

- Velika krava **je žrla** repo.

2. ČUSTVENO OBARVANO **Žreti** pomeni jesti, navadno hitro in preveč.

- Mačke **žrejo** miši.
- **Žrl je** kot zmešan.
- **Žrla je** brez prestanka.

3. ČUSTVENO OBARVANO **Žreti** pomeni gristi ali pikati.

- Psa **so žrle** bolhe.
- Ves večer **so** me **žrli** komarji.

4. ČUSTVENO OBARVANO **Žreti** pomeni vznemirjati ali mučiti.

- Vedel sem, da se **bodo žrli** in da jih bo skrbelo, če ne bom pravočasno prišel domov.
- Ljubosumen si in to te **žre**.

5. ČUSTVENO OBARVANO **Žreti** pomeni porabljeni velike količine česa.

- Moj avtomobil **žre** veliko bencina.
- Predvajalnik glasbe hitro **žre** baterije.

6. ČUSTVENO OBARVANO **Žreti** pomeni jemati figure pri družabni igri.

- Pri šahu lahko **žreš** samo nasprotnikove figure.

župan samostalnik

Župan je oseba, ki je izvoljena za vodjo mesta ali občine.

- V mestni hiši opravlja svoje delo **župan** mesta.

- Na sedežu občine **župan** in občinski uradniki skrbijo za številne pomembne zadeve v občini.
- **Župan** je poskušal pomiriti prestrašeno množico.

žuželka samostalnik

PRI NARAVOSLOVJU IN TEHNIKI **Žuželke** so skupina manjših živali, ki imajo glavo, trup in zadek, šest nog in navadno krila ter tipalke. Žuželke so na primer muhe, kačji pastirji, metulji in hrošči.

- hraniti se z **žuželkami**
- **Žuželke** so po številu vrst največja živalska skupina na Zemlji.

- Samice **žuželk** ležejo jajčeca.

- **Žuželke** oprahujejo nekatere rastline.

- Razvoj **žuželk** poteka v več stopnjah. Pri **žuželkah** z nepopolno preobrazbo se iz jajčec izležejo ličinke, ki se večkrat levijo in se nato preobrazijo v odraslo žival.

žveгла samostalnik

PRI GLASBENI UMETNOSTI **Žveгла** je flavti podobno ljudsko glasbilo iz slivovega lesa.

- **Žveгла** je staro slovensko glasbilo, pihalo z zelo nežnim zvokom.